J. MICHAEL CLEVERLEY

NĂSCUT PENTRU A FI SOLDAT

Timpurile şi viaţa lui Larry Thorne

editura militară

J. Michael Cleverley

NĂSCUT PENTRU A FI SOLDAT

Timpurile şi viaţa lui Larry A. Thorne

© J. Michael Cleverley
First published in 2003 by Otava Publishing Company Ltd.
with the Finnish title **Lauri Törni – Syntynyt sotilaaksi.**
Published in the Romanian language by arrangement
with Otava Group Agency, Helsinki.

J. MICHAEL CLEVERLEY

NĂSCUT PENTRU A FI SOLDAT

Timpurile şi viaţa lui Larry A. Thorne

EDITURA MILITARĂ
BUCUREŞTI, 2011

Coperta & layout: Adrian PANDEA
Redactor: Marius IORGULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CLEVERLEY MICHAEL J.
Născut pentru a fi soldat: timpurile şi viaţa lui Larry A. Thorne / J. Michael Cleverley. – Bucureşti : Editura Militară, 2011
ISBN 978-973-32-0874-7

355.33(73)

CUPRINS

Nota autorului la ediția în limba română 9
Introducere 11

Capitolul 1
O PACE CIUDATĂ 15
Aeroportul Internațional Noi Bai, Hanoi, Vietnam, 7 septembrie 1999 • Viipuri, Finlanda, 1919 • Milano, Italia; Munchen, Germania; Pueblo, Colorado; 1919 • Finlanda, anii 1930

Capitolul 2
ORGOLIU ŞI UMILINŢĂ 27
Helsinki, 1938 • La granița fino-sovietică, 1939 • Frontul fino-sovietic, 30 noiembrie 1939 • Kremlin, iunie 1939

Capitolul 3
MOARTEA ALBĂ 43
Dealul Căpățâna de Zahăr, Karelia-Ladoga. Ianuarie 1940 • Frontul karelian, decembrie 1939 • Karelia-Ladoga, ianuarie 1940 • Mottiul Lemetti Vest, ianuarie 1940 • Frontul fino-sovietic, februarie 1940 • Şcoala de ofițeri în rezervă, februarie 1940

Capitolul 4
DESPRE TEUTONI ŞI TĂTARI 65
Viipuri, Finlanda, 13 martie 1940 • Finlanda, 1940-1941 • Dombâs, Norvegia, aprilie 1941 • La bordul „Bahia Laura". Marea Baltică, mai 1941 • Instrucție în cadrul Waffen SS, Germania, iunie 1941 • Frontul rusesc, iunie 1941

Capitolul 5
ÎNTOARCEREA ÎN KARELIA 87
Pe drumul spre Petroskoi, Karelia sovietică, URSS, vara 1941 • Helsinki, 6 decembrie 1941 • Karelia-Ladoga, decembrie 1941 • Fronturile germane, decembrie 1941 • Fronturile finlandeze, martie 1942

Capitolul 6
TRĂSNET DIN ÎNALT 104
Aeroportul Immola, Imatra, Finlanda, iunie 1942 • Lacul Voljärvi, istmul Maaselkä, URSS, octombrie 1942 • Helsinki, iarna 1942 • Republica Socialistă Sovietică Kareliană, 1942

Capitolul 7
MORT SAU VIU 122
Stalingrad, ianuarie 1943 • Istmul Maaselkä, 1943 • Jouhivaara, Karelia sovietică, iarna 1944 • Bătălia de la Kuusiniemi, Karelia sovietică, URSS, 18 martie 1944 • Frontul fino-sovietic, iunie 1944 • Jouhivaara, Karelia sovietică, primăvara 1944 • În retragere din Karelia sovietică,URSS, iunie 1944

Capitolul 8
MIC ŞI RĂU 142
Bătălia de la Ravanmäki, Karelia finlandeză, iulie 1944 • Gara Kaipaa, Karelia finlandeză, iulie 1944 • Istmul Karelian, Finlanda, vara 1944 • Lacul Tolva • Cu Mareşalul Mannerheim, Mikkeli, Finlanda, iulie 1944 • Tabăra de pe lacul Tolvajärvi, Karelia finlandeză, august 1944 • Pe frontul fino-sovietic, 4 septembrie 1944 • Lacul Tolvajärvi, Karelia finlandeză, 4 septembrie 1944

Capitolul 9
ZILE DE ÎNDOIALĂ 159
Drumul spre casă, toamna 1944 • În rezistenţa finlandeză, sfârşitul anului 1944 • Helsinki, septembrie 1944 • Vaasa, noiembrie-decembrie 1944 • Districtele militare, Finlanda, iarna 1944-1945 • La bordul unui submarin german, Golful Finlandei, 17 ianuarie 1945 • Hotelul Golf Casino, Heringsdorf, Germania, ianuarie 1945

Capitolul 10
EROI CĂZUŢI 178
Evadarea spre Finlanda, mai-iunie 1945 • Vaasa, Finlanda, vara şi toamna 1945 • Finlanda, iarna 1945-1946 • Helsinki, martie 1946

Capitolul 11
REFUGIAŢI ŞI FUGARI 193
New York City, ianuarie 1947 • Închisoarea provincială, Turku, Finlanda, 1947 •Stockholm, Suedia, 1949 • Armata Statelor Unite, 1947-1950 • Caracas, Venezuela, primăvara 1950

Capitolul 12
O LUME NOUĂ 215
America lui McCarthy, 1950-1954 • New York City, 1950 • New York City, 1951 • Fort Bragg, Carolina de Nord, 1953 • Fort Carson, Colorado, 1954 • Fort McNair, Washington, DC, primăvara 1947

Capitolul 13
BERETĂ VERDE 232
Smoke Bomb Hill, Fort Bragg, Carolina de Nord, 1954 • În Armata 7, Augsburg, Germania, 1957 • Grupul 10 Forţe Speciale (Aeropurtat), Bad Tölz,

Germania, 1957-1958 • Helsinki, Finlanda, 1959 • Pe Frontul NATO, 1960 • La 4 300 de metri în Munții Zagros, Iran, iunie 1962 • Bad Tölz, Germania, 1962

Capitolul 14
PUNCTUL SLAB 261
La bordul *Air Force One*, Dallas, Texas, noiembrie 1963 • Vietnam, 1963 • Fort Benning, Georgia, 1962 • Cu Forțele Speciale în Vietnamul de Sud, 1957-1964 • Tabăra CIDG Chau Lang, Delta Mekongului, Vietnamul de Sud, 1964 • Tabăra CIDG Tinh Bien, Delta Mekongului,Vietnamul de Sud, 1964 • Biroul Oval, Casa Albă, Washington, DC, primăvara 1965

Capitolul 15
TRAGEDII NENUMĂRATE 295
Hiep Hoa, Vietnam, 23 noiembrie 1963 • Honolulu, Hawaii, 20 noiembrie 1963 • Fort Bragg, Carolina de Nord, 1964 • Comandamentul SOG, Vietnam, vara 1965 • Cu Grupul 5 Forțe Speciale, Nha Trang, Vietnam, primăvara 1965 •Kham Duc, Vietnam, 18 octombrie 1965 • Kham Duc, Vietnam, 19 octombrie 1965

Capitolul 16
EROI FĂRĂ GLORIE 316

ANEXE 329
Anexa A. Evoluția în carieră și distincțiile militare 331
Anexa B. Cronologie [Viața și timpurile lui Larry A. Thorne] 333
Anexa C. Propunere pentru Crucea Mannerheim înaintată de generalul-maior Uno Fagernäs 348
Anexa D. Decizie de grațiere semnată de Președintele Republicii Finlandeze, J. K. Paasikivi 353
Anexa E. Declarație a generalului-maior Uno Fagernäs 354
Anexa F. Scrisoare de Recomandare [Misiunea Iran] 356
Anexa G. Recomandare pentru *Distinguished Flying Cross* 358

BIBLIOGRAFIE 361

Nota autorului la ediția în limba română

Cartea *Syntynyt Sotilaaksi (Născut soldat)* a fost publicată în Finlanda, în 2003 (Otava Publishing Company Ltd., 2003), devenind în scurt timp un best-seller.

Nu este de mirare că cititorii finlandezi s-au regăsit în eroul lor, Lauri Törni (numele finlandez al lui Larry Thorne), un om care, la prima vedere, n-ar părea că se numără printre preferații sorții. Şi totuşi, pornind din rândurile soldaților, a ajuns ofițer într-o armată căreia, în Al Doilea Război Mondial, puțini ar fi fost dispuşi să-i acorde vreo şansă în fața tăvălugului sovietic. Faptele sale de arme au atras atenția unei generații tinere care, odată cu încheierea Războiului Rece şi cu dispariția amenințării sovietice asupra Finlandei, era dornică să afle cât mai multe despre bravii soldați care îşi apăraseră țara cu îndârjire într-unele din cele mai întunecate timpuri.

Pe de altă parte, cartea *Născut soldat* s-a bucurat de popularitate peste tot unde a fost publicată, nu doar în Finlanda. Lauri Törni/Larry Thorne a fost, de asemenea, cetățean american şi un ofițer de legendă al Beretelor Verzi. Povestea lui depăşeşte experiența finlandeză, trecând prin anii de fierbere ai Războiului Rece şi printr-o Americă scindată de Războiul din Vietnam, cu toată gloria şi angoasele sale. Deşi viața lui Thorne a fost una mai degrabă aparținând domeniului ficțiunii, experiențele sale devenite legendare, mitice chiar, fac parte, fără îndoială, din moştenirea istorică a tumultosului secol al XX-lea.

Prima ediție în limba engleză a fost publicată în Grecia, în 2003, cu titlul *A Scent of Glory (Parfum de glorie)*. În esență, aceeaşi carte ca şi ediția finlandeză, era destinată mai mult cititorilor eu-

ropeni. După acest moment, am avut posibilitatea de a consulta şi dosarele lui Larry Thorne păstrate de armată, pentru a reuşi o ediţie mai completă, destinată publicului american, *Born a Soldier. The Times and Life of Larry Thorne (Născut pentru a fi soldat. Timpurile şi viaţa lui Larry Thorne)*. Această carte cuprinde mai multe detalii despre viaţa sa în Statele Unite şi despre activitatea sa în Forţele Speciale americane.

Jocul de cuvinte – „Timpurile şi viaţa", în loc de formula mai uzitată „Viaţa şi timpurile" – a fost intenţionat. Am dorit să atrag atenţia, în egală măsură, asupra timpurilor şi vieţii protagonistului. Iar Larry Thorne este un ghid excepţional prin acele timpuri de-a dreptul apăsătoare de la mijlocul secolului al XX-lea, când războiul a ucis mai mulţi oameni decât oricând. Imaginaţi-vă, sute de mii, milioane de oameni care mor, fără ca morţile lor să poată fi înregistrate, pentru că dimensiunile distrugerilor nu permit o numărătoare. Acesta este decorul pentru *Născut pentru a fi soldat. Timpurile şi viaţa lui Larry Thorne.*

Simultan cu apariţia cărţii în Statele Unite, în toamna anului 2008, Clubul Militar de Carte din Suedia a publicat o versiune identică, sub titlul *Lauri Törni, Yrke Soldat*. Clubul Militar de Carte din Suedia, al doilea cel mai mare club militar de lectură din lume, a comercializat ediţia numai către propriii membri.

Ambele apariţii s-au bucurat de o reacţie extraordinară (a se vedea, de exemplu, recenziile de pe Amazon, trimise atât de cititori americani, cât şi suedezi). În primăvara anului 2009, *Born a Soldier* a ajuns în finala *Next Generation Indie Book Awards*, atât la categoria „istorie", cât şi la categoria „biografii", *Yrke Soldat* a devenit al doilea cel mai mare best-seller din 2008 al Clubului Militar de Carte din Suedia, cu un tiraj de 18 000 de exemplare, unul destul de bun pentru o ţară de dimensiunile Suediei.

Ediţia în limba română reprezintă traducerea ediţiei americane, semnificativ actualizată, cuprinzând informaţii mai complete decât ediţiile apărute anterior, în Finlanda şi Grecia.

J. MICHAEL CLEVERLEY

Introducere

Nimeni nu poate spune cu certitudine când a început de fapt Al Doilea Război Mondial. În Austria şi Cehoslovacia, luptele au început în 1938; pentru Marea Britanie şi Franţa, în septembrie 1939. Pentru americani, Al Doilea Război Mondial a debutat încă şi mai târziu, în decembrie 1941, la Pearl Harbor, când bombardierele japoneze au scufundat o bună parte din flota americană din Pacific. Unii spun că originile celui de-Al Doilea Război Mondial pot fi localizate în 1936, odată cu Războiul Civil din Spania sau chiar mai devreme, când invazia Japoniei în Manciuria a deschis o lungă serie de cuceriri japoneze în Asia. Şi mai sunt alţii care consideră că Al Doilea Război Mondial s-a născut imediat din ruinele Primului Război Mondial, când învingătorii au construit un cadru pentru pace profund autodistructiv. Poate că Al Doilea Război Mondial nu a început niciodată: cele două războaie mondiale au fost, de fapt, unul singur. Anii 1920 şi începutul anilor 1930 au reprezentat doar un scurt interludiu semipaşnic într-un Război de Treizeci de Ani al secolului al XX-lea.

Totuşi, ziua în care războiul a ajuns în Finlanda este cunoscută şi înţeleasă de toţi finlandezii. În 30 noiembrie 1939, Armata Roşie a lui Stalin a lansat un atac distrugător asupra micului vecin de la vest al URSS. În acea toamnă a anului 1939, un tânăr recrut finlandez, pe nume Larry Thorne, încheia serviciul militar obligatoriu în armata finlandeză, doar la câţiva kilometri distanţă de graniţa sovieto-finlandeză şi cu doar câteva zile înainte de atacul declanşat de Uniunea Sovietică. Este greu de spus cum s-ar fi desfăşurat viaţa acestui om care s-a născut pentru a fi

soldat dacă ar fi văzut lumina zilei în altă parte, în alte timpuri. În istorie, desigur, analiza contrafactuală reprezintă un punct de referință interesant, dar, în ultimă instanță, nu este altceva decât o plăsmuire a imaginației istoricului. Războiul l-a aruncat pe acest tânăr într-un loc şi un timp în care aptitudinile sale de soldat au fost repede remarcate, atât de aliați cât şi de inamici.

În următorii douăzeci şi cinci de ani, Thorne (al cărui nume finlandez este Lauri Törni) a devenit o legendă în rândul soldaților care au luptat în războaiele acestui secol. În Finlanda sa natală, a luptat de la primele până la ultimele bătălii împotriva Uniunii Sovietice. A primit Crucea Mannerheim a Finlandei, distincție echivalentă Medaliei de Onoare a Congresului american. A devenit liderul eficient, uneori fără scrupule şi aparent nesăbuit, al uneia dintre cele mai de elită companii din armata finlandeză, o armată care poate fi considerată una dintre cele mai capabile ale celui de-Al Doilea Război Mondial. Ca răspuns la raidurile curajoase şi devastatoare întreprinse în spatele liniilor sovieticilor, Armata Roşie a pus un premiu pe capul lui, viu sau mort, fiind, se pare, cel mai vânat soldat finlandez pentru recompensă.

În timpul anilor de tranziție de la războiul mondial la Războiul Rece, Thorne a fost refugiat, prizonier politic, fugar, exilat şi emigrant ilegal. În cele din urmă, a ajuns în armata americană şi i s-a acordat statut legal printr-o Rezoluție a Congresului Statelor Unite. Firma de avocatură a lui „Wild Bill" Donovan, şeful OSS (*Office of Strategic Services* – Biroul pentru Servicii Strategice) – agenția americană de spionaj şi operații clandestine din timpul războiului –, acum retras, a contribuit la trecerea prin Senat a proiectului de lege privindu-l pe Thorne. Thorne a devenit unul dintre primii membri ai Forțelor Speciale americane şi o legendă a Beretelor Verzi.

Pe cât de importantă a fost figura simbolică a lui Thorne în războiul mondial al Finlandei, în egală măsură aceasta s-a concretizat şi în America Războiului Rece. Fără îndoială, în conştiința americană, cel mai proeminent moment al Războiului Rece a fost Vietnamul. Şi nicio carte nu a reuşit să surprindă mai bine

eroismul luptătorilor din acest război decât *Beretele Verzi* [carte de Robin Moore, apărută în 1965 – *n.trad.*]. Fie că războiul a fost unul corect, fie că a fost unul greşit, cert este că bărbaţii care au luptat acolo au fost la fel de dârji ca oricare dintre strămoşii lor. Mulţi dintre ei şi-au dat viaţa, la fel ca orice altă generaţie din istoria ţării. *Beretele Verzi* le-a recunoscut meritele într-un moment când puţini din cei aflaţi acasă erau dispuşi să o facă. Privind retrospectiv, cartea şi-a depăşit timpurile pentru a realiza ceea ce America nu era încă pregătită să realizeze, cel puţin pentru încă două decenii. Larry Thorne a fost primul erou din Vietnam al cărţii: „Kornie" din primul capitol, cel care a stat şi la baza filmului.

Şi niciun alt tip de soldat dintre cei care au luptat în Vietnam nu a zgândărit mai puternic suferinţa naţiunii decât cei care au devenit prizonieri de război (*POW*) sau dispăruţi în misiune (*MIA*). Poate că, dacă viaţa lui Thorne a servit drept paradigmă a soldatului de la jumătatea secolului, nu este surprinzător că ea s-a sfârşit aici, în această prăpastie a disperării unei naţiuni. Când conducea o misiune secretă în Laos, a dispărut, devenind unul dintre primii ofiţeri americani dispăruţi în misiune. La fel ca alte zeci de mii de americani, bărbaţi şi femei, a plecat în Vietnam să moară. Chiar înainte ca „Beretele Verzi" să înceapă să ruleze la cinematografele din Statele Unite [1968 – *n.trad.*], viaţa lui Thorne, în deplină tradiţie hollywoodiană, devenise în realitate o aventură şi o tragedie deopotrivă. Povestea lui, precum cele ale multor altor soldaţi ai secolului al XX-lea, a fost povestea secolului, pentru că secolul în care a trăit a fost secolul soldatului.

Născut pentru a fi soldat reprezintă o analiză succintă a conflictelor mijlocului de secol al XX-lea, cu ororile şi gloria lor, aşa cum au fost cunoscute prin remarcabila poveste a lui Larry Thorne. Încercând să surprindă „timpurile" şi „viaţa" protagonistului, aceasta schiţează imaginea de ansamblu a unei fracţiuni semnificative a celor mai glorioşi şi înfiorători 100 de ani ai istoriei. A fost un secol în care lumea s-a aflat într-o stare de război global, virtual sau real, cu excepţia primului şi ultimului deceniu, un secol ale cărui victime au fost atât de numeroase încât multe ţări

nici măcar nu le-au mai ținut socoteala. Acum, copiii născuți în urma *baby-boom*-ului se maturizează, eroii din Vietnam nu mai reprezintă un subiect tabu, Războiul Rece s-a sfârşit şi am trecut într-un nou secol, de pe marginea căruia putem să privim mai detaşat tot ce s-a întâmplat în acest secol al războiului.

Timpurile secolului al XX-lea, epuizante şi încărcate de o violență atingând dimensiuni globale, au definit brutal viețile celor care le-au trăit. Avem aici o biografie care încearcă să surprindă această stare de spirit, distribuindu-l pe Thorne ca protagonist, dar nu ca figură centrală într-o dramă a istoriei. Spre deosebire de personaje ca Hitler, Stalin, Eisenhower şi Churchill, Thorne nu a modelat istoria secolului său. La fel ca şi ceilalți din generația sa, a trăit-o. Dar aventurile lui au fost aventurile unui bărbat care s-a înfățişat în timpul vieții mai distinct decât l-ar fi putut reprezenta legenda. Povestea lui Larry Thorne este o călătorie alături de un om cu adevărat extraordinar prin unele din cele mai negre zile ale veacului al XX-lea.

Capitolul 1

O PACE CIUDATĂ

Aeroportul Internațional Noi Bai,
Hanoi, Vietnam, 7 septembrie 1999

Prima femeie secretar de stat, scundă, energică şi hotărâtă, stătea în poziție de drepți, cu mâna la inimă. Lângă ea, ofițerii şi soldații americani, parcă împietriți, salutau. Înaintea ei, un sicriu învelit în drapelul american purtând rămăşițele pământeşti ale unui soldat căzut era purtat pe rampa unui avion de transport al Forțelor Aeriene, urmând să plece spre laboratoarele de identificare din Hawaii. Tributul ei solemn era pentru comemorarea nenumăraților bărbați care şi-au părăsit familiile şi căminele pentru a lupta într-un război nepopular, pe pământ străin. Erau parte dintr-o strategie mai mare denumită *„containment"*, *îndiguirea* percepută ameninţări comuniste care, aşa cum se temeau mulți, la mijlocul secolului al XX-lea, ar fi putut distruge societatea occidentală. În acea zi, acolo, pe pista de aterizare, faptul că Vietnamul era sau nu ultima linie de apărare împotriva comunismului nu prezenta importanță. Momentul era în onoarea tuturor celor care îşi dăduseră viața pentru cei care credeau în acest lucru şi pentru familiile celor atât de mulți, care fuseseră pierduți dar nu şi regăsiți în bătălie, dispăruții în misiune.

Madeleine Albright stătea în picioare pe un aerodrom din Hanoi. În avion erau încărcate rămăşițele care au putut fi recuperate din mijlocul junglei, acolo unde, în urmă cu treizeci şi patru de ani, maiorul Larry A. Thorne pierise în urma prăbuşirii aparatului său de zbor. Se credea că rămăşițele ar fi ale lui. Thorne, una dintre legendarele Berete Verzi din Forțele Speciale, fusese pierdut într-o clipă, în acea după-amiază furtunoasă din octombrie 1965.

Înainte şi după acea zi a Războiului din Vietnam, aflat la început, poveştile despre flamboaiantul, johnwaynescul erou finoamerican relatau despre isprăvile de arme săvârşite împotriva ruşilor, în Al Doilea Război Mondial, despre luptele dramatice împotriva Viet Congului în Vietnamul de Sud, şi despre aventurile pitoreşti cu femei şi tâlhari, răspândite pe patru continente. Apoi mai erau poveştile despre cum a purtat uniforma Waffen SS după ce finlandezii au încheiat pace separată cu Stalin, în 1944. Mulţi dintre cei care îl cunoşteau au refuzat să creadă că a murit şi aşa au apărut zvonurile că îndărătnicul finlandez a decis într-o zi că i-a ajuns şi, pur şi simplu, a plecat din Vietnam să-şi petreacă restul zilelor undeva departe, poate în Spania.

Acum, peste pista de rulare din Hanoi domneau calmul şi liniştea, ceva cu care Thorne nu se întâlnise prea des în timpul vieţii. Dar gloria momentului ar fi putut-o recunoaşte. Timp de un sfert de secol, cât fusese soldat, gloria i-a fost un prieten şi un duşman pe care i-a cunoscut îndeaproape.

Viipuri, Finlanda, 1919

Larry Thorne s-a născut în Viipuri, Finlanda, pe 28 mai 1919. Karelia, zona care înconjoară Viipuri, fusese împărţită în două de noua graniţă a Finlandei cu Uniunea Sovietică, o parte rămânând Finlandei, iar cealaltă trecând la reîncarnatul „stat muncitoresc" rus, născut sub conducerea comunistă, cu doar doi ani înainte de naşterea lui Larry.

În anii copilăriei lui, între Karelia sovietică şi cea finlandeză era o diferenţă enormă. Pământul noted al Kareliei sovietice, acoperit cu păduri dese de pini, de brazi şi de mesteceni şi presărat cu mii de lacuri limpezi şi albastre, zugrăvea o linişte care, la prima vedere, ascundea *Marea Teroare* a lui Stalin – care avea să se facă responsabilă, conform celor mai multe estimări, de moartea a 20 de milioane de oameni.

Dar, pe măsură ce panorama subarctică luneca pe sub gardurile de sârmă ghimpată de pe frontieră spre Karelia finlande-

ză, omul şi natura îşi găseau încă o dată armonia împreună. La numai câţiva kilometri de aglomerata punere în operă a statului comunist, viaţa în satele şi oraşele acestei provincii estice a Finlandei independente se desfăşura în linişte şi fără griji. Vieţile karelienilor finlandezi şi sovietici, aflate într-un contrast puternic, scoteau în evidenţă cruzimea şi neputinţa comunismului (a se vedea *Harta D*).

Thorne era karelian înainte de a fi finlandez şi înainte de a deveni american. Juxtapunerea acestor regimuri şi stiluri de viaţă radical diferite în Karelia scindată a anilor 1920 şi 1930 avea să definească conflictele care urmau să-l formeze pe Thorne ca adult şi ca soldat. Pierderea oraşului natal în faţa Uniunii Sovietice avea să fie contextul luptei sale de o viaţă împotriva comuniştilor.

Tatăl lui Thorne, Ilmari, şi mama sa, Rosa, l-au botezat Lauri Allan Törni. „Lauri Allan" a permis anglicizarea numelui său în „Larry A.", mai târziu, când avea să emigreze în Statele Unite. În Finlanda, era cunoscut după porecle, *Lasse* sau *Lara*. Ilmari Törni era căpitanul unei nave care naviga în apele de coastă ale Finlandei, între Canalul Saimaa şi Helsinki, transportând zahăr pentru Compania Finlandeză de Zahăr. Cele două surori ale lui Larry, Salme şi Kaija, erau mai mici decât el cu un an, respectiv, cu trei ani. Un frate mai mare murise de variolă la vârsta de doar 17 luni, înainte ca Larry să se nască.

Larry a avut copilăria normală a unui copil activ şi inteligent. Era plin de viaţă, fericit, şi avea o relaţie bună cu părinţii lui. În casa familiei sale stăteau cu chirie alte două familii, iar copiii acestora erau prietenii lui. Larry îşi petrecea aproape toată ziua pe afară. Avea o puşcă cu aer, juca şotronul, bătea mingea şi sărea corda. Îi plăcea să se joace de-a hoţii şi vardiştii. Înota şi făcea sărituri în apă, uneori avântându-se atât de nechibzuit încât se lovea cu capul de fund. În urma unei asemenea isprăvi, a trebuit să fie dus la medic pentru a-i fi îngrijită o rană la frunte. Unul dintre prietenii lui cei mai buni era Sakari, fiul unui rus şi al unei finlandeze. Serile şi le petrecea în casă, ascultând radioul împreună cu întreaga familie.

Familia Törni era conservatoare, iar membrii ei erau apropiați. Mama era nucleul dur. Sora lui Larry, Kaija, avea să-și amintească mai târziu că tatăl lor, Ilmari, nu și-a disciplinat niciodată fizic copiii. Disciplina o menținea mama lor, Rosa. În mod admirabil, fără măcar să ridice tonul.

Rosa și Ilmari îl lăsau pe Larry să meargă des la film, dar surorile lui nu aveau voie. Acestea îl așteptau nerăbdătoare să se întoarcă acasă și să le povestească tot ce auzise și văzuse.

Ilmari era din Koivisto, lângă Viipuri. Rosa era chiar din Viipuri. Tatăl ei construia bărci. În fiecare vară, familia mergea în vacanță la Koivisto. Crăciunul era un prilej festiv când se adunau mai multe familii să sărbătorească. Cum este tradiția în Finlanda de Anul Nou, prietenii se adunau la casa familiei Törni, unde se bucurau de jocuri și de artificii.

Larry s-a născut la doar un an după încheierea luptelor care porniseră ca un război de independență. Acesta a început când Finlanda și-a declarat independența față de guvernul bolșevic al lui Lenin, astfel încheindu-se un secol de stăpânire a Rusiei asupra Finlandei. Dar, în scurt timp, conflictul avea să evolueze în tragedia unui război civil între Roșiii comuniști, de extremă stânga, și Albii, de dreapta. Spre deosebire de Revoluția Rusă, care făcea ravagii dincolo de graniță, în Finlanda au învins Albii.

Cum se întâmplă în toate conflictele civile, războiul Finlandei a lăsat în urmă o societate scindată. Ambele părți rămăseseră cu răni fizice, emoționale și spirituale care aveau să se vindece după mai multe generații. Timp de zeci de ani, clivajul între dreapta și stânga finlandeză avea să se profileze amenințător nu doar în politică, ci în toate aspectele vieții de zi cu zi, de la vecini, până la colegi de clasă, până la colegi de muncă. Din când în când, devenea la modă să aparții mai degrabă uneia dintre categorii decât celeilalte. Etichete ca „muncitor" sau „burghez" marcau identitățile multora, la fel de evident ca și conștiința lor că aparțineau unei clase. Atât de generalizată era această scindare ideologică încât a fost strămutată chiar și peste Atlantic, în „creuzetul" care era America. Chiar și acolo, divizarea comunității fino-americane a continuat până spre sfârșitul secolului.

Familia lui Larry trăia într-un cartier muncitoresc din Viipuri. Casa lor, cu trei etaje şi şaisprezece camere, contrasta puternic cu clădirile din vecinătate, mai mici, construite din lemn. Familia Törni locuia în jumătate din casă şi închiriase cealaltă jumătate altor două familii. Prin urmare, prin prisma unei gândiri stângiste, erau „moşieri" sau burghezi. Mai mult, Ilmari Törni, în calitate de căpitan de vas, cu greu putea fi considerat ca făcând parte din *clasa muncitoare* în societatea dominată de conştiinţa de clasă a anilor de după războiul civil. De asemenea, făcuse parte din *Suojeluskunta*, „Gărzile civile", o organizaţie paramilitară de dreapta, care reprezentaseră coloana vertebrală a armatei Albilor. Ilmari nu a luptat în războiul civil, deşi, la un moment dat, comuniştii l-au arestat.

De obicei, copiii mici recunosc cu greu acest gen de diferenţe socioideologice, dar, pe măsură ce cresc, liniile devin adesea demarcaţii definitorii. Ne putem imagina dinamica relaţiilor între copiii din vecini. Larry se bătea cu orice copil comunist, atunci când se certau. Odată, l-a prins pe unul dintre ei, după ce acesta avusese o altercaţie cu sora lui mai mică şi i-a urlat *„Kapis ajan Manu, ei viru eikä vanu. Tuloksesi vääryydestä"* (aproximativ „Voi, Manu[1] ai răscoalei, nu învăţaţi niciodată nimic. Asta primiţi pentru nedreptatea voastră"), înainte de a-l trânti la pământ. Larry îi ura pe comunişti, la fel ca tatăl său. Nici mai târziu sentimentele pentru Roşii nu i s-au schimbat. Disprețul era reciproc.

Deşi vecinii îi considerau burghezi, familia Törni nu era înstărită. Copilăria lui Larry nu a fost cu mult diferită de a celorlalţi copii din Viipuri. Îi plăceau sportul şi activităţile fizice. Vara, înota în apele limpezi ale Balticii şi uneori naviga pe vas împreună cu tatăl său, în calitate de secund. Era un înotător bun şi frecventa locurile de scăldat de lângă Mon Repo, un parc la Marea Baltică, chiar şi în luna mai, uscându-se la soare pe pietre. Surorile lui mergeau cu el. Iarna, schia. Era un schior bun, dar adesea îşi rupea schiurile din cauza stilului său exuberant şi agresiv. Se apăra spunând „Un schior bun îşi rupe schiurile de două ori pe an."

[1] Manu: nume specific onomasticii finlandeze, care înseamnă „om, omenire" *(n. r.)*.

La fel ca pentru orice alt copil, viața lui Larry și a prietenilor săi era pe cât de incitantă reușeau să și-o facă – sau li se permitea să și-o facă. Alături de doi prieteni ai săi, a format o gașcă care se bucura la maximum de scurtele veri finlandeze. Larry nu ducea lipsă de prieteni, iar unul dintre aceștia era Sten Suvio, un băiat mai mare, a cărui mamă închiriase o cameră în casa familiei Törni. Probabil Sten, care mai târziu avea să câștige o medalie de aur la box, la Olimpiada de la Berlin, a fost cel care l-a învățat pe Larry să boxeze. Peste ani, Larry se va face remarcat ca un luptător formidabil și ca un excepțional pugilist.

Garnizoanele din Viipuri îi fascinau profund pe Larry și pe prietenii lui. Așa cum spunea tatăl său, Larry era „înnebunit după război încă dinainte să fie cât pușca de înalt". „S-a născut pentru a fi soldat". Copil fiind, Larry era obsedat de marșurile, manevrele și exercițiile de tir ale garnizoanelor din Viipuri. Această fascinație pentru tot ce era legat de armată nu s-a sfârșit niciodată.

De multe ori, gașca lui Larry căuta tuburi de cartușe trase în poligoanele de tir. Odată, au găsit suficient de multe cartușe neexplodate încât au reușit să fabrice o mică bombă asemănătoare unei mine. Dispozitivul ar fi trebuit să explodeze la cea mai mică presiune. Au amplasat bomba pe principala linie de cale ferată din apropiere și au așteptat să vină trenul. Unul din prietenii din copilărie ai lui Larry avea să povestească întâmplarea mai târziu:

„Stăteam ascunși într-un pâlc de sălcii, toți cu inima bătând să ne iasă din piept, așteptând sosirea trenului și o explozie adevărată, tip Viipuri. Trenul a venit, iar bomba noastră a explodat exact așa cum calculaserăm – cu un zgomot asurzitor. Niciunul dintre noi nu mai știe ce s-a întâmplat apoi, eram prea ocupați să fugim. Conductorul a oprit trenul să cerceteze cauzele zguduiturii."[2]

Nu au existat daune, iar trenul a pornit din nou. Larry a avut noroc.

[2] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 15.

Larry era inteligent, plin de energie şi un lider înnăscut. Această combinaţie nu era neapărat răsplătită în şcoala primară. Imaginaţia lui trebuie că hoinărea din clasă oriunde altundeva, probabil la garnizoanele din Viipuri şi la soldaţii de acolo. Notele sale erau mediocre. Iar încăpăţânarea sa, care se va afla în spatele lungului şir de remarcabile succese mai târziu în viaţă, nu reprezenta o calitate aici. Odată, profesorul lui de muzică i-a cerut să cânte un vers pentru o examinare. A refuzat şi pace. Când, într-un final, i s-a oferit să aleagă între a cânta sau a pica anul, a ales a doua variantă. A terminat şcoala primară în clasa surorii sale mai mici, cu un an după ceilalţi de vârsta lui.

Ca adolescent, Larry s-a înrolat în organizaţia de tineret a Gărzilor Civile. Gărzile Civile erau o forţă paramilitară constituită legal din voluntari, care, în caz de război, se integra unităţilor regulate şi de rezervă, iar pe timp de pace, se instruia pentru război. Aceşti voluntari reprezentaseră nucleul forţelor Albilor în timpul Războiului Civil şi, până în anul 1938, Gărzile totalizau 111 500 de membri. Organizaţia-soră, „Lottakunta", instruia şi îmbrăca în uniformă femeile, pentru a sprijini funcţiile Gărzii Civile pe timp de pace. În timpul războiului, membrele Lottakunta lucrau ca surori medicale, mesageri etc., pentru ca bărbaţii să poată merge pe front să lupte. Membrii Gărzii Civile îşi mobilizau activ întreaga familie. Şi copiii, fete şi băieţi, aveau propriile activităţi. Organizaţia Gărzii Civile pentru băieţi a luat fiinţă în 1928 şi, până în momentul în care Larry a ajuns membru, spre sfârşitul anilor 1930, număra 28 500 de membri. În timpul războiului, peste 15 000 de băieţi au servit pe front la baterii antiaeriene. Garda Civilă era o datorie a întregii familii Törni: tatăl lui Larry fusese în Garda Civilă, Surorile lui s-au înrolat în Lottakunta.

La organizaţia Gărzii Civile pentru băieţi, Larry excela la schiat, la probe fizice şi la tir. Până la plecarea lui din rândurile băieţilor Gărzii Civile, le-a purtat uniforma, a mers cu cortul şi a participat la jocuri şi competiţii. Adunau lemne uscate şi fier vechi şi lucrau la ferme. În vacanţele de vară, Larry îşi îmbunătăţea şi mai mult remarcabila condiţie fizică încărcând şi descăr-

când marfă la Starck-Johann, firma care deținea cel mai mare depozit de materiale din Finlanda, la Viipuri. Totuşi, în continuare avea nevoie de o meserie şi, în anul şcolar 1936-1937, a urmat un curs de afaceri care l-ar fi îndreptat spre o carieră în comerț. Aici, notele sale nu au fost decât mediocre. Se pare că domeniul afacerilor nu a reuşit să-i stimuleze mintea activă, în continuă mişcare. Dar a primit note aproape maxime la purtare şi sârguință.[3]

După un an, Larry s-a lăsat de şcoala de afaceri. Lumea atât de mare după care tânjea nu era în clasa de curs. La 19 ani, s-a decis să intre în armată, în loc să aştepte ordinul de recrutare pentru serviciul militar obligatoriu. Deşi Europa trăia vremuri tulburi, Larry nu avea de unde să ştie că, la exact un an din ziua în care s-a prezentat la datorie la Batalionul 4 Vânători Infanterie, Marea Britanie şi Franța aveau să declare război Germaniei. Înainte de a-şi termina stagiul, avea să fie prins într-o bătălie pentru supraviețuire, cu puțini sorți de izbândă, împotriva unei Armate Roşii având o forță copleşitoare. Dar aceste gânduri erau, desigur, departe, în acea dimineață a lui septembrie 1938.[4]

Milano, Italia; München, Germania; Pueblo, Colorado; 1919

Pentru aceia care copilăreau în Europa anilor 1920 şi 1930, viața era plină de contraste. În timp ce Larry înota pe timpul verii, schia pe timpul iernii şi se bucura de o viață plină de aventuri, oamenii din multe părți ale Europei se luptau pentru supraviețuire împotriva unor regimuri opresive, mai întâi în Rusia şi, curând, în Europa Centrală şi de sud.

[3] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997) 13, p. 18-25. Tyrkkö, 13-16, p. 178. Sampo Ahto, „Suojeluskunnat Suomenmaassa...", *Suomi Sodassa*, (Valitut Palat, 1998) p. 22-25. Hämynen, p. 206. H.A. Gill, *Soldier under Three Flags: The Exploits of Special Forces Captain Larry A. Thorne* (Ventura, CA: Pathfinder Publishing, 1998), p. 21-22.

[4] Detalii din copilărie dintr-un interviu cu sora lui Thorne, Salme Rajala, 7 aprilie 2002.

După cum avea să se dovedească, viața nu era chiar așa cum părea nici pentru cei din partea mai fericită a continentului. În anii 1920 și 1930 domnea o pace ciudată. Tinerii de la începutul anilor 1930 aveau să fie soldații și văduvele, eroii și victimele de peste numai câțiva ani. Pentru Larry, ca și pentru ceilalți din generația sa din toată Europa, experiențele din copilărie, cu reușitele și dezamăgirile lor, nu au fost singurele care i-au modelat personalitatea ca adult. Viața a devenit produsul unei serii de evenimente la scară uriașă, care au măturat întregul continent, evenimente care erau dincolo de puterea de cuprindere a majorității indivizilor, și, totuși, care aveau să hotărască destinele ca adulți ale tuturor.

În anul în care s-a născut Thorne, trei incidente aparent fără nicio legătură au precipitat un lanț de evenimente care aveau să arunce secolul și, în același timp, viața lui Thorne, într-un amalgam de violențe și război:

În martie 1919, două sute de socialiști și naționaliști înflăcărați se adunau în Piazza San Sepulcro din Milano, capitala culturală și economică a Italiei de nord. Încercând să mobilizeze dezamăgirea generală a italienilor legată de pacea care a încheiat Primul Război Mondial, Benito Mussolini organiza adunarea în *Fasci Italiani di Combattimento,* fasciștii. Printre cei prezenți la manifestare se afla și un număr de *arditi,* trupe de comando ale armatei italiene, care purtau negru, ca simbol al morții. Demonstrația din acea zi avea să fie pașnică, dar, trei săptămâni mai târziu, *arditi* și fasciștii atacau o demonstrație organizată de socialiști în Milano, ucigând trei oameni și dând foc birourilor ziarului de orientare socialistă *Avanti.* Fascismul cu cămăși negre al lui Mussolini avea să reprezinte sursa de inspirație pentru mișcările fasciste agresive din următorul sfert de veac.

În septembrie 1919, un veteran al Primului Război Mondial, în vârstă de treizeci de ani, intra într-o berărie din Munchen, acolo unde Partidul German al Muncitorilor (*Deutsche Arbeiterpartei* – DAP) avea o întrunire. Bărbatul era un „observator politic" din cadrul armatei, a cărui sarcină era să raporteze despre noile grupări naționaliste care apăreau. Discursul acid, zgomo-

tos şi antisemit se amesteca perfect cu mirosurile râncede din berărie şi, în acelaşi timp, îi oglindea propriul mod de a privi lucrurile. S-a înscris în DAP pe loc, ca membrul de partid cu numărul 55. În câteva luni, avea să se retragă din armată, să preia conducerea partidului şi, prin discursuri incandescente, să adune mii de oameni la întrunirile DAP. Avea să schimbe şi numele partidului, în Partidul Naţional-Socialist German al Muncitorilor [*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP*]. Era Adolf Hitler, un nume care avea să devină sinonim cu ura, tirania şi nebunia fără precedent, pe măsură ce avea să cultive un nou tip de război total.[5]

Mai târziu în aceeaşi lună, de cealaltă parte a Atlanticului, un preşedinte desperat şi epuizat, aflat într-un ambiţios turneu prin ţară, trecea peste decizia unui Senat îndărătnic şi refractar cu privire la alăturarea Statelor Unite Ligii Naţiunilor. Trenul prezidenţial oprea în Pueblo, Colorado, iar Woodrow Wilson, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji, pleda pentru această Ligă ca fiind singura speranţă în prevenirea războaielor viitoare. În acea noapte, se prăbuşea din cauza extenuării fizice şi psihice. Dus în grabă la Washington, avea să sufere un atac cerebral şi, timp de şapte luni şi jumătate, nu avea să se mai întâlnească cu propriul Cabinet. Casa Albă era împietrită în jurul ocupantului său incapabil să acţioneze. În noiembrie 1919, Senatul a respins Liga de două ori. America nu pierduse doar calitatea de membru al Ligii. Colapsul fizic şi politic al lui Wilson făcuse loc victoriei acelora care doareau retragerea Statelor Unite în izolare. America întorsese spatele viziunii wilsoniene de a deveni lider al lumii. Pe scena internaţională, America era imobilizată, incapabilă sau nedorind să împiedice furtuna ce se prefigura în Europa.[6]

Până când Thorne împlinea trei ani, Mussolini avea să mărşăluiască spre Roma pentru a fi numit prim-ministru. Până când

[5] Stanley G. Payne, *A History of Fascism 1914-1945* (Madison, WI: University of Wisconsin, 1995), p. 90-92, 150-153.

[6] J.A.S. Grenville, *A History of the World in the Twentieth Century*, vol. I, (Cambridge, MA: Belknap, 1997), p. 131-132. Thomas A. Bailey, *The American Pageant*, vol. II, (Boston: D.C. Heath, 1966), p. 757-759.

împlinea 13 ani, Hitler avea să fie numit Cancelar. Odată cu influența în creștere a fascismului, pacea de după Primul Război Mondial începea să se erodeze din interior. În multe țări, inclusiv în Finlanda, se năşteau mişcări fasciste sau asemănătoare fasciştilor. Iar cum criza economică din anii 1930 avea să aducă neliniște şi nemulțumire pentru milioane de europeni, sistemele politice începeau să pară prea slabe pentru a se confrunta cu provocările noilor vremuri.

Între timp, mai aproape de casă, Rusia lui Stalin, la fel ca Germania, devenise un monolit ideologic şi antidemocratic. Până la jumătatea deceniului, toți vecinii lui Stalin cunoşteau cruzimea lui desfrânată. În tot deceniul al patrulea, Stalin avea să îşi consolideze puterea, prin crime în masă şi epurări. Entuziasmul fusese înlocuit de teroare. Şase milioane de țărani mureau în timpul colectivizării. În 1934, Stalin punea la cale asasinarea lui Kirov, şeful din Leningrad al partidului, pentru a justifica un val de milioane de arestări şi execuții. Până în 1937, epurările aveau să ajungă şi în armată. Peste 35 000 de ofițeri – aproape întreaga conducere superioară a armatei – erau executați.[7]

Finlanda, anii 1930

În perioada adolescenței lipsite de griji a lui Larry Thorne în Viipuri, atenția paranoicilor lideri de la Moscova era îndreptată asupra Finlandei, cu neliniște. Din punctul de vedere al lui Molotov, ministrul de externe sovietic, erau foarte puține argumente împotriva ideii că Finlanda se va alătura cu dragă inimă Germaniei într-un eventual conflict sovieto-german.

Cu tobele războiului sunând tot mai puternic pe întreg continentul, în vara anului 1939, Molotov s-a întâlnit cu omologul său german, Joachim von Ribbentrop, pentru a semna un pact de neagresiune ruso-german. Mulți finlandezi apreciau corect că pactul îi oferea lui Stalin mână liberă în Țările Baltice. Într-ade-

[7] Grenville, p. 185-190. Radzinsky, p. 310-312.

văr, tratatul Molotov-Ribbentrop avea ataşat un protocol secret[8], care hotăra plasarea celor trei Ţări Baltice – Estonia, Letonia şi (în septembrie) Lituania – şi a Finlandei în zona de influenţă sovietică. Chiar înainte ca Molotov să semneze tratatul, Stalin ordonase Armatei Roşii să extindă sfera de influenţă a Sovietelor până la noile limite de demarcaţie, peste mult prea credulii săi vecini de la frontiera vestică. [9]

[8] Pactul Molotov-Ribbentrop conţinea un protocol adiţional secret în care, în afară de punctul referitor la Ţările Baltice şi Finlanda, era prevăzută împărţirea în sfere de influenţă a Poloniei şi „interesul" URSS pentru Basarabia (*n. r.*).

[9] Jakobson, Max, *Finland in the New Europe* (Westport: Prager, 1998), p. 21, 28. Jussila, p. 140-151.

CAPITOLUL 2

ORGOLIU ŞI UMILINȚĂ

Helsinki, 1938

Cu trei săptămâni înainte ca Thorne să-şi treacă vizita medicală în vederea încorporării, la Viipuri, ministrul de externe finlandez Rudolf Holsti primea o solicitare urgentă de a se întâlni cu un anume Boris Iarțev, secretar 2 la Legația sovietică.

Numele lui real era Boris Rîbkin. Era rezidentul NKVD, şeful operațiilor de spionaj la Legația sovietică, legendat ca oficial de rang mai mic pentru o acoperire mai bună. Acasă, NKVD-ul era organizația de încredere a lui Salin care impunea prin forță şi fără milă supunerea față de politic prin arestări, tortură şi execuții. Punea în operă Marea Teroare a lui Stalin. Peste granițe, lucra din ambasadele sovietice pentru a organiza activități de spionaj şi pentru a ține sub observație propriul staf al legației. Rezidența NKVD din Finlanda urmărea liderii politici ai țării-gazdă, organiza şi instruia în secret comuniști finlandezi, conducea rețele de agenți, spiona ceilalți spioni şi aranja întâlniri secrete cu agenți sovietici detaşați în alte zone.[10]

În mod obişnuit, rezidentul NKVD organiza operații, cu sau fără ştirea sau aprobarea ambasadorului, şi, de multe ori, era adevăratul decident în cadrul Misiunii. NKVD se bucura de credibilitate la Moscova – practic, de cele mai multe ori, conducerea sovietică avea încredere mai întâi în rapoartele NKVD-ului şi mai târziu ale succesoarei sale, KGB-ul. Din când în când, ca în cazul lui Iarțev, Moscova nu avea încredere decât în NKVD pentru a rezolva inițiative diplomatice sensibile.

[10] Donald W. Treadgold, *Twentieth Century Russia*, 4th ed. (Chicago: Rand McNally, 1976), p. 260-261, 280-281.

Iarțev a început întâlnirea cu Holsti spunând că Moscova i-a acordat puteri depline pentru a discuta o posibilă înțelegere cu Finlanda în probleme de cea mai mare importanță. În traducere, aceasta însemna că cele ce urmează să spună trebuie luate în considerare cu maximă atenție. Apoi, în mod sistematic, a trecut prin toate aspectele de interes pentru Soviete, până la solicitările acestora.

Cu fiecare zi care trecea, Hitler devenea mai puternic. Devenea agresiv. Iar Moscova era convinsă că plănuia un atac asupra Uniunii Sovietice, *„prin Finlanda"*, după cum a enunțat cu răceală Iarțev. Uniunea Sovietică dorea să respecte independența Finlandei, dar URSS nu va aştepta ca trupele germane să-i treacă granița, fără să preîntâmpine un astfel de atac. Armata Roşie îi va opri pe germani cât mai departe spre vest, cu alte cuvinte, pe pământ finlandez. După câte se părea, Finlanda era incapabilă sau nu dorea să respingă un atac german. Totuşi, dacă finlandezii se vor opune germanilor, Uniunea Sovietică era gata să-şi ofere sprijinul militar şi economic şi, după ce războiul se va fi încheiat, să-şi retragă trupele din Finlanda.

Din punctul de vedere al finlandezilor, asistența militară sovietică putea fi cu greu acceptată. Cooperarea militară cu un dictator precum Stalin, într-o Europă care era dominată din ce în ce mai mult de Hitler, nu putea decât să pregătească drumul către constrângere politică. Raționamentul finlandezilor era corect: o îmbrățişare a Ursului, care avea să îi strivească.

Iarțev a mai spus că existau informații că elemente fasciste formau o „a cincea coloană", care avea ca scop răsturnarea guvernului, în cazul în care Finlanda s-ar opune planului german. Moscova avea nevoie de garanții că Finlanda va opri trecerea germanilor pe teritoriul finlandez pentru a ataca Uniunea Sovietică. Care ar fi aceste garanții? a întrebat Holsti. Iarțev nu putea oferi un răspuns clar la acel moment, dar cerea ca subiectul să fie discutat numai cu el.

În următoarele câteva luni, Iarțev s-a întâlnit de mai multe ori în secret cu Holsti şi cu alți lideri importanți, inclusiv cu primul ministru Cajander. La început, finlandezii se întrebau dacă

să îl ia sau nu în serios pe Iarțev. Ambasadorul lui nu-i putea confirma împuternicirea. Totuşi, trebuie să fi fost foarte limpede pentru cei câțiva care ştiau despre discuțiile lui Iarțev că, fără binecuvântarea Moscovei, ministrul sovietic nu i-ar fi permis unui membru „de rangul doi" al legației să poarte un set extins de discuții cu membri importanți ai guvernului finlandez pe nişte subiecte atât de serioase.

Din poziția avantajoasă pe care o conferă trecerea mai multor decenii de la momentul respectiv, am putea interpreta discuțiile lui Iarțev ca un dans între pace şi război. Dar anii 1930 erau o perioadă complexă, dificilă. Amintirea carnagiului Primului Război Mondial era încă proaspătă pentru toți, şi – la fel ca dorința disperată a unui bolnav de cancer care, la început, refuză să accepte că este bolnav – autoamăgirea că războiul nu se întrevedea la orizont încețoşa vederea multor lideri europeni şi americani.

Discuțiile de culise au continuat încă alte şase luni, cu poziția sovieticilor deplasându-se de la una de forță la una împăciuitoare. Răspunsul finlandezilor era constant negativ. Cumva surprinzător, totuşi, nimeni de la Helsinki nu se pregătea pentru posibilele consecințe care ar fi urmat unui colaps al diplomației lui Iarțev. Nici Holsti, nici Cajander, nici nimeni altcineva nu l-a informat pe Mareşalul Mannerheim despre discuțiile secrete cu Iarțev decât la multă vreme după ce acestea se încheiaseră. Între timp, Hitler grăbise încheierea Conferinței de la München şi declanşase marşul celui de-al Treilea Reich în teritoriile locuite de germanii sudeți în Cehoslovacia. „Pace în vremea noastră", sloganul nechibzuit al primului ministru britanic Neville Chamberlain, se dovedea a fi contrazis de o realitate care adâncea temerile sovieticilor.

Când eşecul lui Iarțev a devenit clar la Moscova, ministrul de externe Molotov l-a chemat la o întrevedere pe trimisul finlandez, în data de 5 martie 1939. Molotov i-a prezentat un set de solicitări ajustat, mai diluat, cuprinzând unele dintre propunerile prezentate anterior de Iarțev. De la Helsinki, ambasadorul finlandez a fost instruit să îi spună încă o dată „nu" lui Molotov.

După semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop în acea vară, Stalin invada Polonia de est, în acelaşi timp cu atacul lui Hitler dinspre vest, şi la scurt timp după aceea, începea ocuparea republicilor baltice şi încorporarea lor în Uniunea Sovietică. Pe 5 octombrie, era rândul Finlandei. Negociatorii finlandezi au fost chemaţi la Moscova, de această dată pentru a li se înainta revendicări, nu solicitări. Stalin stătea de cealaltă parte a mesei, zâmbind din buze, dar nu din ochi, după cum îl va descrie cineva care a fost de faţă. Sovietele urmau să ia o parte din Karelia, la graniţa estică a Finlandei, o bază navală în sudul Finlandei şi insule în Golful Finic.

Finlanda îşi continua rezistenţa încăpăţânată în faţa cerinţelor lui Stalin. Când discuţiile se întrerupeau în noiembrie 1939, Molotov avea să remarce cu răceală: „Aparent, noi, civilii, nu putem face mai mult. Se pare că, acum, totul ţine de militari. Este rândul lor să vorbească."

„Numai bine" spunea Stalin, la sfârşitul întâlnirii. „Au revoir", adăuga Molotov.[11]

La graniţa fino-sovietică, 1939

În vremea în care primele negocieri secrete ale lui Iarţev cu liderii finlandezi începeau să se împotmolească la Helsinki, tânărul Larry Thorne se înrola în armată. Decizia lui, în toamna lui 1938, nu venea ca o surpriză pentru familie şi prieteni. Însemna că renunţase la şcoală. Dar, la 19 ani, la fel ca pentru ceilalţi băieţi de aceeaşi vârstă, oricum ar fi urmat recrutarea obligatorie în armată, poate chiar în acelaşi an. Era tânăr, puternic, energic şi împărtăşea, poate mai mult decât alţii de vârsta lui, acea nelinişte pe care ţi-o dă tinereţea.

[11] Mannerheim, p. 164-166. Thomas Ries, *Cold Will, The Defence of Finland*, (London: Brassey's, 1988), p. 50-55. Engle şi Lauri Paananen, *The Winter War: The Soviet Attack on Finland, 1939-1940*, 2nd ed (Harrisburg, Va: Stackpole Books, 1992), p. 7-12. Jussila, Osmo, Seppo Hentilă şi Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia 1809-1945*, (Porvoo: WSOY, 1995), p. 160-161.

La 3 septembrie 1938, proaspătul recrut Thorne s-a prezentat la datorie. Ca recompensă pentru înrolarea voluntară, i s-a permis să își aleagă unitatea, și a ales Batalionul 4 Infanterie Vânători independent. Batalionul era încartiruit în Kiviniemi, un nod de cale ferată din Karelia, la 60 de kilometri de casa lui Thorne din Viipuri și la doar 30 de kilometri nord-vest de granița fino-sovietică. Ca unitate de vânători, batalionul avea structura tipică infanteriei ușoare și era mobil. Pe timp de vară, soldații se deplasau rapid pe biciclete. Iarna, deplasarea se făcea pe schiuri. Ca unitate „independentă", batalionul putea fi alocat oricărei brigăzi sau divizii mai mari, care avea nevoie urgentă în luptă de o forță de elită. La sosirea lui Thorne, batalionul se găsea aproape la întreaga capacitate de luptă. Formate din recruți, unitățile de vânători erau mai tinere și mai robuste decât unitățile de rezervă. Erau mobilizate, de elită și destinate pentru acțiune în forță. Înrolarea într-un astfel de batalion, dislocat acolo unde era, îi oferea stimularea pe care și-o dorea.[12]

Cartierul general al batalionului se afla la aproximativ 15 kilometri sud de lacul Ladoga și la 60 de kilometri de Marea Baltică. Lacul Ladoga este cel mai mare lac cu apă dulce din Europa, mai mult o mare decât un lac. Pământul cuprins între Ladoga și coasta Balticii formează Istmul Karelian. De la Marea Baltică, granița fino-rusă se întindea spre nord-est peste Istmul Karelian, de la un punct aflat la aproximativ 35 de kilometri vest de Leningrad (astăzi, St. Petersburg) către țărmul sudic al Lacului Ladoga, și apoi în sus, pe mijlocul lacului, până pe partea opusă. În partea de nord a lacului se află o regiune rurală întinsă, Karelia-Ladoga (*Hărțile D-F*).

Traversând istmul, de la Marea Baltică la Lacul Ladoga, se întindea o linie lungă de fortificații, denumită Linia Mannerheim. Nu era nici pe departe o Linie Maginot și nici măcar nu purta numele de *Linia Mannerheim* până când un ziarist francez a botezat-o așa în primele zile ale Războiului de Iarnă. Linia era fortificată inegal și, pe alocuri, nu consta decât din tranșee.

[12] Matti A. Aarnio, *Talvisodan Ihme* (Jyväskylä: Gummerus, 1979), p. 222.

Chiar şi aşa, pentru forţele finlandeze, aceasta reprezenta linia defensivă principală, iar Armata Roşie avea să descopere că este o formidabilă barieră, mai mult din pricina ferocităţii finlandezilor decât a tăriei fortificaţiilor. Dar, în vara târzie a anului 1939, istmul li se părea comandanţilor sovietici o cale de acces lată de 60 de kilometri şi lungă de 90, direct spre inima Finlandei. Nu au acordat prea mare atenţie Liniei Mannerheim, în ciuda rapoartelor serviciilor de informaţii, care o descriau ca pe un obstacol demn de luat în seamă.[13]

Înrolarea în armată era un pas normal pentru tânărul Thorne, care, la vremea aceea, era încă un copil. Fotografiile din acea perioadă ni-l înfăţişează blond, arătos şi inocent. Dar era puternic şi atletic. Toate experienţele de până acum îl îndreptaseră spre această nouă carieră. Organizaţia de băieţi a Gărzii Civile îi insuflase patriotismul, disciplina, responsabilitatea şi mândria de a purta uniformă. În armată, trăia fiecare zi aşa cum se juca în copilărie. Ce era nou era echipamentul. În Gărzile Civile nu ţinuse o mitralieră în mâini, nu ţintise şi nu trăsese cu ea. Prima sa numire a fost la compania de mitraliori a batalionului. Lua totul în serios. Peste ani, sora sa, Kaija, avea să-şi aducă aminte că fratele ei, atât de plin de viaţă, devenise mai închis în sine după ce se înrolase în armată. Dar această reţinere nu era nici pe departe un semn de slăbiciune. Era normal pentru energicii bărbaţi finlandezi să muncească din greu, fără să piardă prea mult timp cu „discuţii inutile".[14]

După prima săptămână în armată, ofiţerii selectau cei mai promiţători recruţi pentru pregătirea ca subofiţeri. Încă de la început, Thorne s-a remarcat ca un soldat excepţional. Superiorii săi au înţeles acest lucru şi, în ultima zi a anului 1938, a început şcoala de subofiţeri. La sfârşitul cursului care dura trei luni, Larry a absolvit primul din clasă. Totuşi, după această performanţă extraordinară la şcoala de subofiţeri, armata l-a trimis

[13] Antti Numminen, "Mannerheim-linja," *Suomi Sodassa*, (Valitut Palat, 1998), p. 44-45. Nikita Khrushchev, *Khrushchev Remembers* (Boston: Little, Brown and Company, Boston, 1970), p. 155.

[14] Interviu cu Salme Rajala, 7 aprilie 2002.

pe băiatul de la oraş la pregătire veterinară, timp de o lună, să înveţe despre îngrijirea cailor. În orice armată este nevoie de oameni pentru îngrijirea cailor şi a soldaţilor. Prin urmare, pentru comandanţii săi, prima lui sarcină trebuie că a avut o oarecare logică: Thorne a fost numit la bucătăria de campanie şi sergent veterinar.[15]

Vara anului 1939 a fost extraordinar de călduroasă şi de frumoasă, cu zile lungi şi un cer albastru senin. De-a lungul frontierei, doar la câţiva kilometri est de comandamentul batalionului, peste 60 000 de civili, bărbaţi şi femei, organizaţi de Societatea Academică Karelianã (AKS) şi-au petrecut vacanţa ca voluntari, construind linia de fortificaţii dintre Finlanda şi Rusia. Deşi, în ultimii ani, Societatea, cu retorica ei ultranaţionalistă şi antirusească, sporise neîncrederea Sovietelor în Finlanda, în acest caz, iniţiativa AKS a reuşit să ducă la bun sfârşit ceea ce chiar guvernarea ar fi fost nevoită să facă în acea vară. [16]

Spre deosebire de generalii finlandezi, conducerea politică a ţării era incapabilă să recunoască pericolul acelor vremuri. În timpul în care Thorne s-a aflat la datorie, cheltuielile pentru apărare au crescut de la 23% la 30% din bugetul naţional. Totuşi, de-abia după ce Mannerheim a trimis o scrisoare Parlamentului ameninţând că demisionează, în iunie 1939, guvernul a început să accelereze serios pregătirile militare. Imediat, o delegaţie finlandeză a fost trimisă în Suedia să procure material suficient pentru a echipa patru divizii de infanterie. Dar era vară, suedezii îşi luaseră vacanţe lungi, iar birourile lor erau goale. Finlandezilor li s-a spus să revină în toamnă.

Efortul amânat de pregătire a armatei începea să se accelereze spre sfârşitul verii. În august, unitatea lui Thorne participa, alături de alte unităţi din Istmul Karelian, la cele mai mari manevre care fuseseră efectuate vreodată în Finlanda. Trupele s-au

[15] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 18. H.A. Gill, III, *Soldier Under Three Flags: The Exploits of Special Forces Captain Larry A. Thorne* (Ventura, CA Pathfinder Publishing, 1998), p. 24.

[16] Jussila, p. 162. Numminen, p. 45. Ries, p. 63.

comportat bine, deşi nu aveau prea mult echipament cu care să lupte. Standardul pentru material era deprimant de scăzut. Întreaga armată nu avea decât câteva tunuri antitanc. Din cele 66 de tancuri, 32 erau Renault FT 17, achiziționate în 1919. Celelalte 34 erau vehicule moderne de 6 tone Vickers-Armstrong, achiziționate de la britanici, fără armament, cu câțiva ani în urmă. Nici acum nu erau echipate cu tunuri.

În luna august, toate permisiile pentru ofițeri au fost anulate. Când, pe 24 august, a fost anunțat Pactul Molotov-Ribbentrop, Statul Major General finlandez înțelegea că poziția strategică a Finlandei fusese grav afectată. S-a început urgent planificarea rezistenței în fața unei eventuale lovituri a Armatei Roşii prin centrul Istmului Karelian. Pe 1 septembrie, când Hitler invada Polonia, permisiile întregului personal militar erau anulate, iar armata începea să-şi mobilizeze unităţile de rezervă. Pe graniță, printre alte unități, s-au alăturat batalionului lui Thorne alte patru batalioane suplimentare de vânători. Pe 17 septembrie, Mannerheim cerea ca toate forțele de care dispunea Finlanda să fie transferate pe frontiera estică, dar guvernul refuza.

Între timp, la doar 60 de kilometri est, Armata Roşie începuse să acumuleze forțe şi echipament. În luna august, de-a lungul graniței finlandeze erau dispuse doar şase divizii roşii. O altă divizie li s-a alăturat în septembrie. Până la sfârşitul lunii octombrie, la graniță aşteptau 12 divizii, iar până la sfârşitul lunii noiembrie, 21 de divizii. În acelaşi timp, sovietele îşi activau forțele Spețnaz din Finlanda. Formate din membri ai partidului comunist din Finlanda în anii 1920 şi 1930, aceste trupe Spețnaz erau antrenate pentru operații de sabotaj, asasinate şi tehnici revoluționare.

La începutul lunii octombrie, când Uniunea Sovietică îngloba Estonia, cel mai apropiat vecin baltic al Finlandei, şi convoca la Moscova delegația finlandeză, nu mai încăpea nicio îndoială că se atinsese un punct critic. Unitatea lui Thorne începea pregătirile pentru respingerea unui posibil atac şi se alătura unei forțe-tampon de 21 600 de oameni, care era deplasată între Linia Mannerheim şi graniță. În eventualitatea unei invazii, for-

ța-tampon trebuia să câștige timp pentru a permite finalizarea pregătirilor pe principalul aliniament defensiv. Guvernul ordona mobilizarea generală a celor 300 000 de militari din Forțele Terestre, care urmau să fie dispuși de-a lungul frontierei kareliene. Oficial, mobilizarea a fost denumită „manevre speciale", dar sovieticii nu s-au lăsat păcăliți. Pe 17 octombrie, președintele finlandez l-a numit Comandant-șef al forțelor finlandeze în caz de război pe Mareșalul Mannerheim[17], un ofițer excepțional, care, în armata Țarului, ajunsese până la gradul de general și care condusese trupele Albilor în timpul Războiului de independență/civil.[18]

Batalionul de vânători al lui Thorne s-a transformat imediat dintr-un avanpost dispus pe o graniță tensionată într-o verigă din uriașul front fino-sovietic care urma să se formeze. Cele 440 de zile de serviciu militar obligatoriu al lui Thorne aveau să se încheie în mijlocul acestei acumulări de forțe. Thorne nu putea fi silit să plece acasă. Nici nu ar fi contat. Fiecare rezervist apt de luptă era fie pe graniță, fie în drum spre aceasta. Thorne a fost lăsat la vatră pe 16 noiembrie și rechemat la datorie în aceeași zi.

Batalionul 4 Vânători al lui Thorne se deplasa de la bază spre orașul de frontieră Rautu. Forța-tampon era desfășurată în patru grupuri – U, M, L și R. Batalionul 4 făcea parte din grupul R, care era dispus pe flancul nordic al Grupării de forțe, acoperind frontul defensiv mai slab de la Linia Mannerheim la Lacul Ladoga. Aici, în pădurile dese ale Kareliei, Thorne a înțeles ceea ce mulți politicieni de la Helsinki ar fi trebuit să o facă. „De luni bune, știam că Rusia va ataca", scria el.[19] Dar chiar și atunci când forța-tampon se deplasa să-și ocupe pozițiile, era încă greu de închipuit că războiul era iminent.

[17] Pentru finlandezi, Mareșalul Carl Gustav Emil Mannerheim rămâne unul dintre cei mai mari eroi ai neamului și, probabil, personalitatea cea mai însemnată a secolului trecut. De fiecare dată când i s-a cerut, Mannerheim și-a asumat răspunderea pentru Finlanda și a pus mai presus de sine interesele țării (vezi Mareșalul Finlandei, Carl Gustav Emil Mannerheim, *Memorii*, Editura Militară, 2011) *(n. r.)*.

[18] Ries, p. 62-73.

[19] Gill, p. 23-24. Tyrkkö, p. 19.

Pe măsură ce unitățile mobilizate afluiau spre graniță, populația civilă fusese anunțată să închidă şcolile şi să-şi evacueze casele. După două săptămâni de linişte din luna noiembrie, timp în care nu s-a întâmplat nimic, Ministerul de Interne a permis populației să se reîntoarcă. Oamenii s-au întors la casele lor; copiii au revenit în şcoli. Era înşelător de linişte.

În după-amiaza zilei de 26 noiembrie, la ora 2,45, şapte obuze de artilerie explodau pe neaşteptate în apropierea satului de graniță Mainila, pe teritoriul sovietic, la aproximativ douăzeci şi şapte de kilometri sud de unitatea lui Thorne din Rautu. La 7,30 seara, Kremlinul a înaintat legației finlandeze o notă în care Finlanda era acuzată că a inițiat atacul şi în care i se cerea să-şi retragă toate forțele la 25 de kilometri de graniță. Cartierul General finlandez a început imediat o anchetă. Comparând rapoartele a trei posturi de observare diferite, au localizat sursa atacului pe partea sovietică a graniței, la aproximativ un kilometru şi jumătate de zona-țintă. Bombardamentul fusese efectuat de pe teritoriu sovietic. Sovieticii au respins concluziile finlandezilor şi le-au refuzat oferta de a participa la o anchetă comună. Pe 27 noiembrie, Molotov a denunțat Pactul de neagresiune fino-sovietic.[20]

Frontul fino-sovietic, 30 noiembrie 1939

Primele sunete de bătălie îl surprindeau pe sergentul Thorne în timpul micului dejun. În timp ce oamenii îşi mâncau păsatul de ovăz, laptele şi pâinea, spre est, de departe, se auzeau tunurile, cu bubuiturile lor rostogolindu-se peste vârfurile înnegurate ale brazilor. La început, Thorne şi ceilalți au crezut că este vorba despre un exercițiu. De-abia când tunetele din depărtare păreau să nu mai contenească, au început să apară suspiciunile. Dar soldații continuau să râdă şi să glumească în legătură cu ce le era teamă că se întâmplase.

[20] Ries, p. 76-78.

Deodată, un tir puternic şi concentrat ţinti Batalionul 4. Obuzele şuierau înspre mijlocul batalionului. Grăbindu-se la adăpost, Thorne privi în sus pentru a vedea trupul sfârtecat al unuia dintre prietenii lui căzând la pământ, în pădure. „Atunci nu-mi mai venea să râd", avea să-şi aducă aminte peste ani.[21] Era primul contact al lui Larry Thorne cu războiul, care îl va însoţi de-acum încolo, aproape continuu, pentru următorul sfert de secol. Era ciudat, aproape ironic, că şi-a început cariera nu cu arma în mână, ci lucrând la bucătărie. Poate că Larry era bucătar atunci, dar nu avea să mai fie multă vreme. Pentru el, la fel ca şi pentru toţi cei din generaţia sa, războiul avea să reprezinte un punct de cotitură, un moment de răscruce, în care totul avea să se schimbe fără să mai fie vreodată la fel. Războiul i-a lipezit destinul. El, care era născut pentru a fi soldat, nu îşi va mai dori să fie nimic altceva, niciodată.

Barajul de artilerie a durat 30 de minute şi a continuat în sus şi în jos, pe întregul front al istmului, lung de 125 de kilometri şi adânc de 15 kilometri. Când s-a oprit, soldaţii Armatei Roşii au atacat peste graniţă, pe întreaga lungime, de la Oceanul Arctic la Marea Baltică. Poate că cei pe care i-au găsit în apărare erau slab echipaţi, dar foarte puternic motivaţi. Thorne şi ceilalţi soldaţi din unităţile forţei-tampon au intrat imediat în luptă, conform planului. De partea cealaltă era primul eşalon din Armata 7 sovietică: şase divizii roşii de atac, cu aproximativ 120 000 de oameni, 1 400 de tancuri şi 900 de piese de artilerie.

Pe tot frontul fino-sovietic, sorţii înclinau clar în favoarea atacatorului. În Istmul Karelian, 200 000 de sovietici cu 1 500 de tancuri aveau de înfruntat 120 000 de finlandezi, fără niciun tanc; la nord de Ladoga, 130 000 de sovietici cu 400 de tancuri şi 600 de piese de artilerie aveau în faţă 40 000 de finlandezi cu 0 tancuri şi 100 de piese de artilerie. Pe întregul front, în prima zi de război, Armata Roşie ataca cu 460 000 de soldaţi, 2 000 de tancuri, 2 000 de piese de artilerie şi 800 de avioane. Dar înain-

[21] Gill, p. 24-25.

tarea sovieticilor era rigidă şi prudentă. Nu ştiau cum să profite de forţa lor numerică. Şi în următoarele zile şi săptămâni, pe măsură ce „blitzkriegul" încercat de ei se împotmolea, temperatura avea să coboare din ce în ce mai mult, urmând ca una dintre cele mai geroase ierni ale secolului să-şi intre în drepturi.

Obiectivul forţei-tampon era să întârzie înaintarea inamicului pentru a oferi timp liniei principale de apărare să se organizeze. Batalionul 4 al lui Thorne avea să întâlnească primele unităţi ale Armatei Roşii într-o bătălie dură în Rautu, apoi avea să se retragă încet spre fortificaţiile Liniei Mannerheim. Cedând teren pas cu pas, unitatea distrugea comunicaţiile şi amplasa mine. Trecerea peste liniile principale a decurs normal, aşa cum fusese exersată în lunile anterioare.

Primele trupe sovietice nu au atins principalele linii de apărare finlandeze decât pe 6 decembrie, la o săptămână după începerea invaziei. Acestea au lovit Linia Mannerheim lângă Taipale, pe Lacul Ladoga, cu două divizii, 150 de tancuri şi o superioritate a artileriei de 10 la 1. Trupele finlandeze au respins atacul după cinci zile, iar moralul civililor a crescut simţitor.[22]

Odată ajunse în spatele liniilor, componentele forţei-tampon s-au reîntors la marile unităţi din care făceau parte. Batalionul independent al lui Thorne s-a alăturat unui grup de patru divizii şi o brigadă uşoară care a lansat o contraofensivă rapidă, dar insuficient de bine pregătită, pentru a împinge înapoi atacul Armatei Roşii. Acţiunea a eşuat în îndeplinirea acestui obiectiv, dar a reuşit să frâneze înaintarea sovieticilor peste Istm. Pentru restul lunii decembrie, unitatea lui Thorne a fost trecută sub comanda Diviziei 5, care lupta în defensivă. În primele şase săptămâni de război, Batalionul 4 luase parte la bătălii foarte grele, dar nu suferise decât pierderi minore: 9 morţi, 1 dispărut şi 18 răniţi.[23]

[22] Engle, p. 15. Sampo Ahto, „Suojajoukkotaistelut", *Suomi Sodassa*, p. 68. Antti Numminen, „Joulukuun vastahyökäys", *Suomi Sodassa*, p. 78-79. Ries, p. 91-94, 100. Gill, p. 26.

[23] Aarnio, p. 222.

Kremlin, iunie 1939

Într-o zi de iunie, cu cinci luni înainte de atacul sovietic asupra Finlandei, comandantul de armată de rangul II (general-locotenent) Kirill Meretkov[24] sosea la biroul de la Kremlin al lui Stalin. De nouă luni, Meretkov era comandant al Districtului Militar Leningrad. Era unul dintre norocoşii supravieţuitori, unul dintre cei câţiva ofiţeri competenţi de rang înalt care rămăsese în viaţă după ce Stalin lichidase 90% dintre generalii şi 80% dintre coloneii din Armata Roşie. Pe lângă faptul că era unul dintre supravieţuitori, Meretkov avea, de asemenea, şi ceva experienţă, după ce servise în Războiul Civil din Spania.

Stalin l-a întâmpinat pe Meretkov şi l-a prezentat lui Otto Ville Kuusinen, de asemenea prezent. Kuusinen, lider roşu finlandez în timpul Războiului Civil, era şi el un supravieţuitor. Făcea parte din Gărzile Roşii care reuşiseră să scape în Karelia sovietică după victoria Albilor şi supravieţuise Marii Terori staliniste. Kuusinen supravieţuise epurărilor, în calitate de oficial comunist în Karelia, şi acum era un activist influent din Comintern, mişcarea comunistă mondială, şi un membru important în Partidul Comunist al Uniunii Sovietice.

Cei trei au discutat despre Finlanda şi a sa „linie antisovietică". Stalin i-a spus lui Meretkov că, dacă va dori să discute mai multe despre Finlanda, ar trebui să se consulte cu Kuusinen. Apoi Kuusinen a plecat.

Stalin a trecut prin toate temerile sale legate de Finlanda şi despre modul în care Germania ar putea s-o folosească drept punct de plecare pentru un atac asupra Uniunii Sovietice. Apoi, i-a ordonat lui Meretkov să redacteze un raport scris asupra organizării defensive pe frontieră şi asupra unei eventuale contralovituri împotriva forţelor armate finlandeze, în cazul în care acestea ar iniţia o provocare de ordin militar. Nu era timp de pierdut, l-a asigurat Stalin pe Meretkov. Raportul trebuia să ajungă la Moscova în trei zile.

[24] Gradele de *general* aveau să fie utilizate de-abia din luna mai 1940 (*n. r.*).

Spre sfârşitul lui iulie, Meretkov a fost convocat să-şi prezinte planul direct lui Stalin. Acestuia i-a plăcut, cu excepţia unui singur aspect. Meretkov plănuise o campanie de câteva luni. Stalin era convins că războiul împotriva finlandezilor va fi scurt şi rapid.

„Câteva săptămâni înseamnă prea puţin timp pentru o astfel de operaţie", a încercat Meretkov să explice.

„Dumneavoastră gândiţi în termenii Districtului Militar Leningrad şi ar trebui să aveţi în vedere întreaga forţă a URSS", a fost reproşul lui Stalin. Finlandezii nu vor opune nicio rezistenţă. „Nu era nevoie decât să ridicăm tonul puţin, iar finlandezii s-ar fi supus. Dacă asta nu mergea, puteam trage un singur foc, iar finlandezii ar fi ridicat mâinile în sus şi s-ar fi predat. Sau aşa credeam noi", avea să scrie mai târziu Hruşciov.

Stalin i-a ordonat lui Meretkov să se întoarcă la Leningrad şi să continue planificarea. La plecare, i-a spus că orice comunicare pe acest subiect avea să se facă direct cu el. Trebuia să-i telefoneze direct lui Stalin pentru orice întrebări legate de plan, precum şi pentru orice altceva în legătură cu Finlanda.

Cei trei bărbaţi şi-au continuat planurile, fiecare în stilul său, pe tot parcursul verii şi al toamnei. Stalin juca un şah strategic la nivel înalt. Meretkov detalia un plan care ar fi permis Armatei Roşii să lanseze un atac devastator peste întreaga frontieră estică a Finlandei. Principala lovitură urma să se dea în Istmul Karelian, copleşind forţele dislocate acolo, străpungând principalele linii de apărare şi forţând intrarea în Viipuri de ziua de naştere a lui Stalin, pe 21 decembrie, la doar trei săptămâni de la primul foc tras. De acolo, până la Helsinki avea să fie un marş triumfător, în timp ce alte două armate sovietice, mai la nord, ar tăia Finlanda în trei părţi.

În ceea ce-l privea pe Kuusinen, acesta începea să organizeze un guvern-marionetă pe care avea să-l conducă odată ce începea atacul. În prima zi a războiului, guvernul lui Kuusinen al nou-numitei „Republici Democratice Finlandeze" avea să fie anunţat de la Moscova. În zilele următoare, va începe să funcţioneze la Terijoki.

Planurile celor trei bărbați aveau să eşueze însă. Atacul lui Hitler asupra Uniunii Sovietice, un an şi jumătate mai târziu, a sfărâmat toate planurile măreţe ale lui Stalin. Departe de a potoli apetitul lui Hitler, împărţirea nordului Europei conform Pactului Molotov-Ribbentrop şi prezentarea mizerabilă a Armatei Roşii împotriva finlandezilor doar i-au ascuţit acestuia foamea de cuceriri. Eliminarea oricărei percepute ameninţări finlandeze în nord nu a avut nicio contribuţie în limitarea înaintării germane spre Moscova prin Europa Centrală. „Germanii urmăreau cu o încântare nedisimulată cum o încasam de la finlandezi", avea să spună Hruşciov. Singura concluzie la care putea ajunge Hitler era că jalnica Armată Roşie nu putea să facă faţă înaintării germane spre Moscova.

De ziua lui Stalin, Armata Roşie se afla încă împotmolită în faţa liniilor principale de apărarea finlandeze. Zeci de mii de soldaţi sovietici degerau în frig, erau morţi sau pe moarte. Pe 7 ianuarie, Stalin l-a demis pe Meretkov şi l-a înlocuit la comanda ofensivei cu Comandantul de Armată clasa I (general) Semion Timoşenko. Armata sovietică avea să triumfe în cele din urmă, dar nu în trei săptămâni, şi numai cu preţul atât de multor pierderi în oameni şi în prestigiu, încât Hruşciov avea să spună despre Războiul de Iarnă că a fost, „de fapt, o înfrângere morală".[25]

Şi guvernul lui Kuusinen avea să fie un eşec total. Indiferent de inferioritatea lor numerică faţă de atacatori, finlandezii nu ar fi fost dispuşi să negocieze pacea atât timp cât exista guvernul de la Terijoki. Finlanda avea să accepte negocierile pentru pace de-abia după ce Stalin îl va îndepărta discret de la masa tratativelor. Cât îl priveşte pe Kuusinen, acesta a fost îngropat între zidurile Kremlinului, douăzeci şi cinci de ani mai târziu, ca membru important al Politburo. Finlandezii nu i-au permis niciodată să revină în ţară, nici măcar în vizită. De ce a acceptat el să formeze guvernul de la Terijoki şi să trădeze ţara

[25] Ries, p. 56-58, 60-61, 89, 111. Khruschev, p. 153, 156.

în care s-a născut? Poate că nu a avut încotro; Stalin ar fi ordonat să fie executat dacă ar fi refuzat. Sau poate s-a gândit că, dacă un guvern-marionetă sovietic tot era inevitabil, mai bine să fie condus de el, care cunoştea Finlanda şi pe finlandezi, decât de altcineva.[26]

[26] Speculație a lui Mihail Arbatov, care a crescut în cadrul Partidului Comunist sovietic sub tutela lui Kuusinen, într-o discuție cu autorul din ianuarie 1999.

CAPITOLUL 3

MOARTEA ALBĂ

Dealul Căpăţâna de Zahăr, Karelia-Ladoga
Ianuarie 1940

Thorne, Määttä şi alţi doi soldaţi stăteau în poziţie de drepţi în faţa maiorului Matti Aarnio în postul de comandă îngheţat bocnă, amplasat deasupra unei răscruci de drumuri din Karelia-Ladoga, denumită Lemetti. De-a lungul celor două drumuri, atât pe direcţia nord-sud cât şi pe direcţia est-vest, erau blocate două divizii sovietice întărite cu o brigadă blindată, întinzându-se pe mai mulţi kilometri în segmente separate (*Harta H*). Vremea geroasă, cu temperaturi sub zero grade, înveşmântase crengile copacilor într-o mantie albă angelică, transformând pantele dealului într-un peisaj eteric, ca dintr-o altă lume. Dar nici pe departe acesta nu era paradisul. Barajul obuzelor artileriei sovietice îndepărtase din aceste locuri orice urmă a divinului. În multe locuri, pătura groasă de zăpadă fusese sfâşiată, scoţând la iveală cicatricile pământului care, mai mult ca sigur, se prelungeau în jos, spre iad.

Maiorul Aarnio era noul comandant al Batalionului 4 Vânători, după ce preluase comanda, la 20 ianuarie 1940. Cortul predecesorului său fusese lovit direct de un obuz de artilerie cu doar câteva zile înainte. Aarnio era cel de-al treilea comandant al batalionului de la începerea războiului, în urmă cu opt săptămâni, singurul care mai era în viaţă. Încă o dată, avea nevoie de voluntari. Misiunea avea să fie una periculoasă.

Bărbaţii făceau parte din compania de comandă a batalionului. În cele trei săptămâni anterioare de lupte la temperaturi negative, fuseseră mai ocupaţi cu sarcini ca gătitul supei de mazăre şi îngrijirea cailor decât cu săpatul tranşeelor. Toţi patru se

oferiseră voluntari, nerăbdători să cunoască mai îndeaproape emoția luptei.

Maiorul le-a explicat că misiunea lor era să arunce în aer transportul sovietic de provizii localizat pe şoseaua de sub ei. În jurul vehiculului, soldații sovietici erau ascunşi în gropi individuale şi în buncăre. Drumul era patrulat de tancuri. Aarnio l-a anunțat pe tânărul ostaş Thorne că va comanda echipa. Putea vedea că Thorne tremura, din pricina adrenalinei.[27]

Miza era mai mare decât distrugerea transportului. Operația făcea parte dintr-o manevră la nivel de batalion care avea ca scop distrugerea prezenței din ce în ce mai amenințătoare a inamicului în jurul pozițiilor ocupate de batalion. Răscrucea şi dealul de deasupra erau poziții-cheie pentru campania finlandeză în zona Lemetti din Karelia-Ladoga, regiunea întinsă de la nord de Lacul Ladoga. Dealul era amplasat la sud de unul din puținele drumuri est-vest care traversau Karelia-Ladoga, şi la est de şoseaua nord-sud care îl intersecta. Dacă batalionul ar reuşi să păstreze dealul, sovieticii ar continua să sufere de foame şi de frig pe drumurile de la poale. Dacă l-ar pierde, diviziile ar putea să se realimenteze şi să continue înaintarea înspre centrul Finlandei. Dealul lor, *Pukitsanmäki,* având numele de cod „Căpățâna de Zahăr", era „încuietoarea" cuştii în care armata finlandeză îi ademenise cu grijă pe sovietici la nord de Ladoga.

De la începutul lui ianuarie, când Batalionul 4 pornea din Istmul Karelian spre Karelia-Ladoga, acesta suferise pierderi grele. În mijlocul nopții de 7 ianuarie, soldații batalionului ocupaseră poziții pe Căpățâna de Zahăr, cu o zi înaintea trenului cu provizii. Peste tot în jurul lor se aflau trupe sovietice. În acea noapte, termometrul a coborât până la -40°. Au fost nevoiți să aprindă focuri de tabără, pe care le puteau vedea sovieticii. Se pare că aceştia au crezut că aparțin unora de-ai lor. Sau poate era atât de frig încât nici nu le-a păsat. Finlandezii, slab aprovizionați, erau nevoiți să stea atât de aproape de foc încât o parte

[27] Matti A. Aarnio, *Talvisodan Ihme* (Jyväskylä: Gummerus, 1979), p. 267-269. Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 67.

a corpului le era înghețată în timp ce cealalată frigea, şi invers, atunci când se întorceau. Între 7 şi 13 ianuarie, batalionul, care în mod normal avea 800 de oameni, pierduse 124 de soldați: 38 de morți, 40 de răniți şi 46 evacuați din cauza degerăturilor. Între 14 şi 20 ianuarie, temperaturile au continuat să fluctueze între -30° şi -40°. Batalionul a mai pierdut încă 43 de oameni: 9 morți, 15 răniți şi 19 cu degerături. Artileria sovietică i-a bombardat atât de puternic, scria Aarnio, încât, atunci când s-a întors aici, în vara lui 1941, a găsit fragmente de oțel pe fiecare metru pătrat al dealului stâncos şi împădurit.

Matti Aarnio era un ofițer de carieră îndrăzneț şi întreprinzător, care dobândise porecla „Motti-Matti", pentru tacticile sale *motti* distructive, prin care reuşea să izoleze, să încercuiască şi, în cele din urmă, să distrugă coloanele sovietice de dimensiuni mult mai mari decât batalionul său uşor. Aarnio era alegerea perfectă pentru a comanda una din unitățile de elită ale armatei finlandeze din campania din Karelia-Ladoga. La academia militară, în 1933, lucrarea sa de absolvire a fost „Posibilitățile operaționale ale Rusiei la nord de Ladoga". După război, Aarnio a scris o carte cu titlul *Talvisodan Ihme* („*Miracolul Războiului de Iarnă*"). Lucrarea descrie în detaliu campania finlandezilor, care reuşise să oprească înaintarea sovieticilor pe drumurile înghețate de la nord de Ladoga. Obiectivul sovieticilor era să taie întreaga țară în jumătate sau să urmeze țărmul vestic al lacului înspre sud, pentru a cădea în spatele Liniei Mannerheim din istm.

Aarnio era mulțumit că Thorne fusese de acord să comande patrula. Încrezător, înalt şi puternic, Thorne avea postura unui bărbat pe care alții l-ar fi putut urma. Avea doar 20 de ani. Deşi avea relativ puțină şcoală, deja atrăsese suficientă atenție din partea ofițerilor batalionului pentru a fi propus să urmeze o şcoală de ofițeri în rezervă. Cursurile urmau să înceapă în februarie. Până acum, Thorne se aflase în mijlocul unora dintre cele mai cumplite bătălii din războiul care deja dura de opt săptămâni. Pe de altă parte, ca sergent popotar, el nu avusese parte de prea multe lupte.

Acest tânăr soldat îi atrăsese atenţia lui Aarnio în urma remarcabilei incursiuni pe care o reuşise în urmă cu două zile, de la bucătăria de campanie. Cele trei companii regulate ale batalionului erau risipite şi atât de epuizate din cauza frigului şi a atacurilor neîntrerupte, încât Aarnio a fost nevoit să caute voluntari printre oamenii din compania de comandă. S-au oferit voluntari Thorne şi încă alţi trei soldaţi. Aarnio le-a cerut să se strecoare printre liniile sovieticilor pe drumul spre nord şi apoi să se deplaseze direct spre postul de comandă al Batalionului 8 finlandez care controla dealul de dincolo de şosea, vizavi de Căpăţâna de Zahăr.

La ora 8,30 seara, cei patru au început să coboare dealul întunecat şi împădurit. S-au îndreptat spre un magazin părăsit din apropiere şi apoi, cam la 250 de metri est de o casă de ţară, s-au strecurat printre santinelele sovietice, furişându-se peste drum. Odată ajunşi aici, au început să urce dealul spre Batalionul 8, ajungând în jurul orei 4,30. Patrula lui Larry îndeplinise misiunea chiar prea bine: nu depăşiseră doar poziţiile sovieticilor, ci reuşiseră să treacă neobservaţi şi prin liniile Batalionului 8. Au înaintat în linişte prin tabără până au ajuns în faţa cortului comandantului batalionului, unde au intrat. Pătrunderea-surpriză a lui Thorne a produs o aşa de mare supărare la Batalionul 8, încât comandantul a decis modificarea procedurilor de apărare a perimetrului. Thorne s-a întors la Aarnio pentru a descrie amplasarea Batalionul 8 şi, mai important, poziţiile sovieticilor dintre cele două unităţi finlandeze. În dimineaţa următoare, Aarnio a dispus bombardarea acestor poziţii. Comandantul s-a amuzat de succesul tânărului soldat în păcălirea vigilenţei batalionului vecin, dar a şi înţeles că Thorne era un soldat extraordinar de capabil.

Acum, planul lui Aarnio era să reuşească mai multe cu mijloacele pe care le avea la dispoziţie. Sovieticii, în disperarea lor de a-i opri pe finlandezi să le descopere mişcările, începuseră să ocupe poziţii din ce în ce mai sus pe Căpăţâna de Zahăr. Deja reuşiseră să amplaseze îngropate în teren patru mitraliere şi două puşti automate. Batalionul pierduse deja destul de mul-

ți oameni, iar Aarnio nu dorea să elimine cuiburile printr-un atac frontal. În schimb, le-a ordonat pionierilor să construiască o sanie blindată. În partea din față avea să fie montată o placă de oțel. În spatele acesteia urmau să construiască suficiente cutii încât să poată transporta cel puțin zece încărcături explozive de 1-2 kg și grenade de mână.

În dimineața următoare, când finlandezii au încercat sania, au descoperit că este prea grea pentru a fi manevrată prin zăpadă. Așa că au mai ușurat-o. A fost nevoie să se renunțe la o parte din blindaj și să se încarce o încărcătură mai ușoară, în special cocteiluri Molotov și grenade de mână. În aceste condiții, era și mai vulnerabilă. Finlandezii vor trebui să mizeze pe elementul-surpriză.

Între timp, un alt grup de soldați lucra la o machetă la scară naturală a unei baterii de artilerie. Au vopsit în negru trunchiuri căzute de copaci, iar „tunurile" le-au amplasat deasupra unei creste, la vest de cortul de comandă al batalionului. Apoi, au camuflat noile tunuri, dar în așa fel încât să poată fi observate de pozițiile sovietice. Alți soldați au trasat poteci prin zăpadă până în apropierea celor mai apropiate linii ale inamicului. De-a lungul acestora, au plasat mici încărcături explozive, legate de copaci. Încărcăturile urmau fie detonate de patru soldați care se deplasau de la un copac la altul, pentru a aprinde fitilele.

Thorne și patrula lui se pregăteau pentru a coborî dealul. O echipă de doi oameni urma să manevreze sania blindată. În sfârșit, pentru eventualitatea în care manevra simulată ar fi provocat un atac al inamicului în sus pe deal, în loc de diversiunea care se intenționa, întregul batalion s-a deplasat pe partea Căpățânii de Zahăr orientată spre liniile sovietice. Totul era pregătit.

În întunericul ca de gheață, la ora 19,15, pe 25 ianuarie, bateria „Mărul" a început să bombardeze pozițiile sovietice. La 19,30, i s-a alătura și „Lămâia". La ora 20,00, a început atacul finlandez. Patru oameni pe schiuri se deplasau cât puteau de repede de la un copac la altul, pentru a detona încărcăturile. Curând, panta Căpățânii de Zahăr arăta ca și cum pe acolo s-ar desfășura un atac de amploare, cu explozii și bubuituri înșirându-se

lanț. Efectul a fost exact acela pe care îl aştepta Aarnio. Soldații inamici fugeau mâncând pământul spre poalele dealului, cât mai departe de ceea ce credeau că este un atac al finlandezilor. Artileria sovietică a deschis şi ea focul, dar obuzele cădeau la distanță de pozițiile ocupate de batalionul finlandez, țintind eronat spre copacii pe care fuseseră montate încărcăturile explozive.

Patrula lui Thorne începuse deja deplasarea prin zăpadă, în direcția obiectivului ei, amplasat la nord de Căpățâna de Zahăr, pe şoseaua est-vest. Aarnio a observat imediat că toată confuzia şi zgomotul bătăliei aveau darul de a-i liniști emoțiile lui Thorne. Succesul întregii operații depindea de capacitatea batalionului de a-şi convinge inamicul că finlandezii lansaseră atacul pe cealaltă parte a Căpățânii de Zahăr. Atacul îndrăzneț al lui Thorne era punctul esențial al acestei manevre.

Patrula se deplasa încet, de la un copac la altul, oprindu-se să asculte orice zgomot. Cei patru aveau pistoale-mitralieră, încărcături explozive, cocteiluri Molotov şi grenade de mână. Armele lor erau modele finlandeze „Suomi", care, datorită încărcătoarelor cilindrice cu 70 de focuri, semănau cumva cu pistoalele-mitralieră Thompson. Cântăreau cam cinci kilograme. Încărcăturile, obținute prin legarea în mănunchi a mai multor explozibili, cumva în stilul german de legare a grenadelor de mână, erau la mare căutare în absența unor arme antitanc mai bune. În general, cântărind între 2,5 kg şi 5 kg, încărcăturile erau eficiente împotriva vehiculelor şi a tancurilor, în special. Aveau un singur dezavantaj – trebuiau lansate de mână.

Târându-se nevăzuți prin zăpadă, printre pietre şi cratere, Thorne şi cei trei însoțitori ai săi au ajuns, în sfârşit, la poalele dealului şi s-au strecurat încet, de-a lungul şirului de copaci, până la şosea. De pe partea cealaltă a drumului, se puteau auzi flecărelile ruşilor ascunşi în gropile lor individuale. Puțin mai încolo, obiectivul lor, camionul, era oprit pe marginea drumului acoperit de gheață. Cursa lor în josul dealului se desfăşurase perfect.

În cabină nu era nimeni. Cu atât mai bine, s-au gândit. Thorne şi Määttä s-au târât până la trei metri de vehicul. Ceilalți

doi au rămas în urmă să-i acopere. Gărzile sovietice, în gropile individuale, continuau să trăncănească. Thorne şi Määttä erau în continuare nevăzuţi şi neauziţi.

„O să arunc de aici", şopti Määttä. „O să ratezi", îi răspunse Thorne. „Du-te şi pune-o pe camion!" îi ordonă.

Määttä se mişcă rapid, fără să facă un zgomot. Tot nu fusese zărit. Ataşă încărcătura pe camion. Un declic ascuţit străpunse aerul îngheţat, când trase declanşatorul. Finlandezii nu au fost singurii care îl auziseră. O grenadă de mână zbură prin întuneric, în direcţia lui Määttă. Bubuitura exploziei îl alertă pe Aarnio, care îi urmărea de sus, că pe drum începuse acţiunea. Arma lui Määttă fu lovită de o schijă de grenadă, rupându-i cureaua de prindere şi patul puştii îl izbi în spate. Cu un gest reflex, Määttă se răsuci să-şi prindă arma înainte să atingă pământul. Thorne deja trimisese o rafală spre cele trei gropi individuale. Aruncă o încărcătură explozivă de două kilograme în buncărul de unde fusese lansată grenada înspre Määttă. Ceilalţi finlandezi se alăturară lui Thorne, începând să arunce grenade în gropile individuale, în timp ce Määttă îi ajunse din urmă.

Începură să alerge în susul dealului, pe un traseu pe care îl stabiliseră la coborâre. Când au ajuns la poziţiile proprii, tot drumul era în flăcări, cu explozii, rafale de mitralieră şi confuzie. Aşa cum plănuise Aarnio, părea că finlandezii lansaseră un atac direct în centrul convoiului sovietic blocat.

Tinerii soldaţi ruşi care păzeau camionul şi drumul nu mai flecăreau. Soarta lor, aceeaşi cu a altor zeci de mii, era să zacă pentru vecie în pădurile îngheţate ale unei ţări pe care comandanţii lor se aşteptau să o cucerească în doar câteva zile. Unii dintre ei ar fi putut fi chiar karelieni. Practica armatelor sovietice era să atragă bărbaţi apţi de luptă din satele din Karelia sovietică, pentru a-şi îngroşa rândurile. Acum, zăceau fără vlagă, cu trupurile înţepenite de ger, victime ale unor vremuri şi locuri pe care nu doriseră să le cunoască.

Sergentul popotar Thorne primise botezul sângelui. Aarnio observase o particularitate deosebită în personalitatea lui: cu cât situaţia devenea mai gravă, cu atât acţiona mai precis. Thorne

se înfiorase de emoție la gândul că va conduce misiunea. Dar, așa cum avea să se exprime Aarnio, confuzia și haosul luptei îi calmau emoțiile. La fel ca în urmă cu trei zile, în misiunea de recunoaștere, Thorne se deplasase în liniște și periculos spre ținta lui. Misiunea fusese îndeplinită cu succes. La fel de calm, s-a întors în fruntea soldaților lui. Acestea aveau să fie caracteristicile sale prin multele bătălii care îl așteptau. Sovieticii aveau să se teamă și să urască puține alte unități mai mult decât pe cele comandate de Thorne. Peste douăzeci și cinci de ani, în junglele din Vietnam, Viet Congul va simți aceeași ură pentru Thorne.

Sergentul cu aprovizionarea Kinnunen fusese ales să tragă sania blindată. Era un bărbat masiv, cu un braț puternic și o aruncare precisă. În timp ce Thorne și oamenii săi executau misiunea pe drumurile de la poalele dealului, locotenentul Komonen și Kinnunen împingeau sania încărcată cu explozibili. Urmând linia batalionului, se deplasau de la un copac la altul spre cuibul de mitralieră, al cărei zgomot infernal creștea odată cu apropierea. În sfârșit, pe linia orizontului, deasupra țevii care scuipa proiectile văzură capetele a doi soldați. Răsuflară ușurați când observară că se trăgea în direcția opusă lor, înspre bateria falsă de artilerie, soldații fiind cu spatele la sania blindată.

„Las-o acolo!", ordonă locotenentul. Dar Kinnunen nu era gata încă. Continuă să împingă înainte, sperând că, în cazul în care rușii ar fi observat minioperația lor în desfășurare, blindajul din fața saniei i-ar oferi o oarecare protecție, măcar pentru moment. Doisprezece metri, apoi unsprezece, se apropiau tot mai mult. La opt metri, apucă încărcătura explozivă de un kilogram, trase detonatorul și o azvârli în mijlocul gropii de nisip care adăpostea cuibul. În același timp, Komonen începu să arunce grenade înăuntrul și împrejurul cuibului de mitralieră. În urma exploziilor, nu se mai auzea niciun foc de armă. Cei care, în ultimele zile, își îndreptaseră tirul ucigător spre deal, se alăturaseră din ce în ce mai numeroasei brigăzi roșii fără viață, care, aleasă de ceruri sau de iad, era chiar mai activă decât armata sovietică încă respirând, blocată în înghețata Karelie finlandeză.

Toată operația durase o oră și jumătate. La final, dealul era liber. Aarnio curățase Căpățâna de Zahăr de inamici fără nicio pierderie de partea finlandeză. Ruşii dispăruseră. Măcar pentru moment.[28]

Frontul karelian, decembrie 1939

Ca niște şerpi de oțel uriaşi, coloanele se târau spre vest de-a lungul drumurilor sălbatice ale Kareliei finlandeze. Obiectivul lor era să zdrobească orice rezistență ar întâlni în cale, traversând Finlanda spre Golful Botnic – cel care separa Finlanda de Suedia – unde aveau ordin să se oprească. Fiecare şarpe era format din una sau mai multe divizii sovietice, care, fiecare, era compusă, în mod normal, din aproximativ 17 500 de oameni. Douăzeci şi trei de divizii cu totul, formau procesiunile primei zile. În Istmul Karelian, înaintarea lor s-a izbit în principalele linii de apărare finlandeze şi apoi s-a oprit complet. În Karelia-Ladoga, forța sovieticilor a fost la început copleşitoare, dar, până la sfârşitul lui decembrie, o lună de la începutul marşului, diviziile roşii rămăseseră blocate pe drumurile înguste est-vest, din ce în ce mai izolate şi mai vulnerabile la temperaturile de îngheț.

Mai departe în nord, situația era şi mai gravă. La Suomussalmi, Diviziile 44 şi 163 sovietice, care numărau 44 000 de oameni, fuseseră oprite, despărțite în segmente, ca niște felii de salam, împresurate şi distruse. În adăposturi provizorii, în gropile săpate în pământ şi peste tot, zăceau trupurile înghețate ale soldaților ruşi. Majoritatea celor din Divizia 44 fuseseră uciși sau înghețaseră. Cam 1 300 de oameni fuseseră luați prizonieri. Divizia 163 lăsase în urmă 5 000 de morți.

[28] Aarnio, p. 223-224, 254-256, 262, 269-273. Anssi Vuorenmaa, „Jalkaväkiaseistus", *Suomi Sodassa*, ed. Jorma Järventaus (Helsinki: Valitut Palat, 1998), p. 52. Markku Iskanius, „Panssarivaunut ja Panssarintorjunta-aseet", *Suomi Sodassa*, p. 54. Sampo Ahto, „Vetäytyminen taka-asemaa", *Suomi Sodassa*, p. 135. Detaliile legate de acțiunea lui Thorne sunt prezentate în citarea pe ordin de zi prin care i s-a conferit Crucea Mannerheim. Vezi Anexa C.

Pe măsură ce coloanele se târau spre centrul Finlandei la nord de Ladoga, se vedeau nevoite să urmeze drumurile înguste din sălbăticia înzăpezită a Kareliei. Întinzându-se în procesiuni lungi de mai mulți kilometri, puterea lor de foc uriașă nu putea fi pusă în valoare. Înaintând cu greu, miile de soldați nu puteau controla decât o sută-două de metri din pădurile care se întindeau în stânga și în dreapta drumului. În stepele Rusiei, forța pe care o reprezentau blindatele și numărul soldaților ar fi putut să se prăvălească nimicitor asupra unor finlandezi fără tancuri și cu artilerie puțină. Dar în pădurile din nord, erau mortal de vulnerabile împotriva batalioanelor ușoare de finlandezi care schiau alături de coloane, nevăzuți.

Pe măsură ce armata șerpuitoare încerca să înainteze prin pădurile dese, întâlnea troiene de zăpadă înalte și de trei metri. Plutoane de douăzeci-treizeci de oameni erau nevoite să niveleze zăpada pentru a permite trecerea echipamentului. Soldații se scufundau în mocirlă, udându-se până la piele. Apoi, venea gerul din timpul nopții. Când temperaturile coborau la -30°, -40°, nu mai aveau de-a face cu mocirla și cu apa, ci cu degerăturile și înghețul. *Bielaia smert* – „moartea albă", în limba rusă – le făcea semne.

Pentru a-și distruge puternicul dușman, finlandezii perfecționaseră *motti*. În finlandeză, *motti* este o stivă de lemne tăiate, lăsate în pădure pentru a fi adunate mai târziu. Conceptul funcționa perfect când venea vorba de coloane întinse: acestea trebuiau atacate din flancuri în punctele vulnerabile; segmentele lor trebuiau izolate și imobilizate; frigul și foamea trebuiau lăsate să-și facă treaba; apoi, lovitura finală și distrugerea lor. Odată separată de corpul principal, o *motti* rusească se poziționa în cerc, rămânând în continuare periculoasă. Vehiculele rămâneau curând fără combustibil, dar tancurile care formau perimetrul dispuneau de rezerve mari de muniție pentru a ține atacatorii la distanță. Soldații din centru, disperați, săpau adăposturi din ce în ce mai adânci în pământul înghețat pentru a se ascunde. Unele dintre mottiuri, precum cele de la Lemetti, la poalele Căpățânii de Zahăr, erau uriașe, cu o mulțime de tancuri și vehi-

cule şi cu suficientă muniţie încât să poată continua să lupte o perioadă lungă de timp. Dar liniile de aprovizionare le fuseseră tăiate, iar singura sursă de hrană era paraşutarea de alimente din avion.[29]

Schiind în echipament alb de iarnă, soldaţii finlandezi erau mobili şi aproape invizibili. Un colonel rus, chel şi impunător, luat prizonier într-una din aceste operaţii *motti*, spunea: „Pe finlandezi nu i-am văzut nicăieri. Şi, chiar dacă nu vă vine să credeţi, primii finlandezi pe care i-am văzut eu personal au fost cei doi care m-au luat prizonier după ce regimentul meu fusese distrus. Nu îi puteam vedea nicăieri şi, totuşi, erau peste tot. Dacă cineva ar fi părăsit tabăra, cu siguranţă şi-ar fi găsit moartea. Când ne-am trimis santinelele să ocupe poziţii în jurul taberei, ştiam că în următoarele minute vor fi morţi cu un glonţ în frunte sau cu gâtul tăiat de pumnal."[30]

Blindatele sovietice erau mai greu de distrus. Pentru nimicirea coloanelor blindate, finlandezilor le lipsea aproape totul, în afară de voinţă şi de inventivitate. La începutul războiului, armata finlandeză avea numai 97 de tunuri antitanc moderne, din Suedia. Erau grele şi greu de manevrat. Până la sfârşitul războiului, pierduseră 79 dintre ele. La izbucnirea Războiului de Iarnă, soldaţii finlandezi nu cunoşteau minele antitanc. Totuşi, la scurtă vreme, unităţile au fost echipate cu mine de 2 kg în carcasă de lemn, care îşi făceau treaba. Dar în confruntarea cu tancurile, totul se reducea la un braţ puternic şi curaj. Încărcăturile explozive şi cocteilurile Molotov trebuiau aruncate cu mâna de către bravii soldaţi finalandezi. De fapt, deşi sticlele umplute cu lichide incendiare, cum ar fi benzina, existau dinainte de 1939, în timpul Războiului de Iarnă şi-au primit porecla de „cocteiluri Molotov". „Pentru tovarăşul Molotov", gândeau soldaţii finlandezi, aruncând în turela vreunui vehicul blindat sovietic sticla plină cu benzină şi înfundată cu o cârpă căreia i se dăduse foc.

[29] Thomas Ries, *Cold Will, The Defence of Finland* (London: Brassey's Defence Publishers, 1988), p. 88, 94. Eloise Engle şi Lauri Paananen, *The Winter War* (Harrisburg: Stockpole Books, 1992), p. 85, 94-102, 108-109.

[30] Engle, p. 103.

În gerul acela, armele înghețau, motoarele camioanelor înghețau, alimentele înghețau, mâinile şi picioarele înghețau, înghețа chiar şi sângele în vene. Scuipatul atingea pământul înghețat bocnă. Dacă atingeai țeava armei cu mâinile goale, în locul acela rămânea carnea înghețată pe loc. Nu aveai unde să te speli. Mii de soldați roşii au înghețat de vii ca nişte statui groteşti. Aveau asupra lor mesaje pentru cei dragi, pe care nu aveau să-i mai vadă vreodată, sigilate cu bucăți înghețate de pâine umezită.

Şi finlandezii sufereau. Dar ei erau echipați cu îmbrăcăminte de lână şi cu căciuli. Îşi încălzeau corturile cu sobe fierbinți de campanie. În alte corturi, puneau sobe pentru saună, pentru a face saune de câmp, unde puteau să se spele, să se relaxeze, să bea o bere sau ceva mai tare. Ei cunoşteau frigul. Iar frigul le era cel mai bun aliat – de fapt, singurul aliat.

La cumpăna dintre deceniile al treilea şi al patrulea ale secolului trecut, Europa era stăpânită de un „război ciudat". În ianuarie şi februarie 1940, submarinele germane capturau 400 000 de tone de marfă transportată pe mare de Aliați. Navele britanice încolțeau crucişătorul german *Graf Spee* în apropiere de Montevideo, iar căpitanul acestuia alegea să îşi scufunde propriul vas. Germanii începeau construirea Auschwitzului, un „vârf al tehnologiei": linia de producție a morții. Dar, în iarna 1939-1940, acțiunea era puțină sau lipsea de tot. În Europa centrală, totul rămăsese suspendat fără suflare, în anticiparea marilor ofensive despre care toată lumea ştia că vor veni.

Totuşi, pentru trupele finlandeze şi sovietice din nord, nu era nimic ciudat în legătură cu luptele pe care le purtau. Pierderile se apropiau de un milion de oameni, dintre care peste 95% erau sovietici.[31] Finlandezii luptau pentru supraviețuire; nicio zi nu era prea geroasă, niciun tanc nu era de neoprit. Pentru Stalin, situația era mai mult decât umilitoare. Geostrategia sa era sfărâmată în bucăți. Un Hitler flămând urmărea atent bestia sovietică rănită, lingându-se pe buze şi nerăbdător să îşi pună la pământ prada surprinzător de neputincioasă.

[31] Engle, p. 39, 43-46. Iskarius, p. 54-55. Ries, p. 83.

Karelia-Ladoga, ianuarie 1940

Strategma lui Aarnio funcționase atât de bine încât ruşii au crezut că stopaseră un atac finlandez masiv la Căpățâna de Zahăr. La rândul lor, finlandezii erau fericiți că stăpâneau din nou întregul deal. Pe 27 ianuarie, a doua zi după ce operația fusese încununată de succes, Batalionul 4 avea să primească o nouă misiune, fiind înlocuit de Batalionul 22. Unitatea se va deplasa fără întârziere spre o nouă poziție, la aproximativ jumătate de kilometru sud de Căpățâna de Zahăr. De aici, urma să atace şi să distrugă imediat mottiul rusesc Lemetti Vest, încercuit şi îngropat în teren, care ocupa poziții de-a lungul şoselei est-vest. Aarnio a argumentat că oamenii săi aveau nevoie de odihnă înainte să atace, dar solicitarea sa a fost refuzată.

Lemetti Vest, mottiul „blindat", era unul din cele trei segmente din zonă aparținând Diviziilor 168, 18 şi Brigăzii 34 blindate ale Armatei Roşii, blocate în zonă. Imediat mai jos de intersecția Căpățâna de Zahăr se afla mottiul Regiment. De-a lungul şoselei, la doi kilometri est de acesta, se afla mottiul Lemetti Vest şi, la un kilometru mai departe, mottiul Lemetti Est. Toate trei erau puternic blindate, dar imobile, blocate şi încercuite. Unitățile finlandeze care le încercuiau nu aveau suficientă putere de foc pentru a le distruge şi mențineau şoseaua dintre Regiment şi Lemetti Vest ca o „țară a nimănui". Trupele finlandeze erau dispuse pe drumul dintre Lemetti Est şi Lemetti Vest.

Încă de la mijlocul lui ianuarie, armata finlandeză ataca Lemetti Vest, fără succes. Batalionul 4 era slăbit – lupta de trei zile fără întrerupere. Cu toate acestea, era una din cele mai dure unități finlandeze. Sarcina sa era să izbândească acolo unde alții nu reuşeau. Mai întâi, în jurul Lemetti Vest ar fi trebuit să fie concentrate mai multe piese de artilerie, pentru a „înmuia" pozițiile ruse. Dar era mai mare nevoie de tunuri în altă parte. Artileria finlandezilor, risipită în jurul Lemetti Vest, nu era nici pe departe suficientă pentru a amenința serios tancurile şi soldații sovietici îngropați în pământ.

Pentru a întări Batalionul 4, Aarnio a primit o companie suplimentară de la Batalionul 18. La o primă vedere, aceasta nu părea cine ştie ce. Comandantul era bolnav şi fusese trimis în spatele frontului. În plus, compania nu mai număra decât 23 de oameni. Şi era formată din rezervişti mai în vârstă, nu tocmai cei mai duri soldaţi. Mai mult, aceştia proveneau dintr-o zonă a Finlandei în care se vorbea suedeza, în loc de finlandeză, iar problemele de comunicare constituiau adesea o piedică în integrarea lor într-o forţă în care se vorbea finlandeza.

Aarnio era un comandant îndrăzneţ şi nu-i era frică să-şi asume riscuri. Aşa că l-a însărcinat pe tânărul Thorne să comande compania. Acesta avea douăzeci de ani şi avea gradul de *alikersantti*, „sub-sergent", un grad corespunzând aproximativ celui de caporal. Nu vorbea limba suedeză. Aarnio îl considera pe Thorne „bine instruit şi talentat nativ". Se dovedise a fi un lider curajos şi inteligent şi acestea erau calităţile de care avea nevoie Aarnio. Thorne nu va întâpina dificultăţi în a comanda compania de 23 de oameni.Totuşi, pentru a-l învesti cu autoritate suplimentară, Aarnio i-a acordat şi titlul de „ofiţer candidat". Peste o săptămână, Thorne urma să intre la şcoala de ofiţeri în rezervă.

Atacul a început pe 28 ianuarie. Batalionul 4 era dispus în linie, la sud de Lemetti Vest, cu prima companie la dreapta, a treia la stânga şi oamenii vorbitori de suedeză ai lui Thorne în centru. Aarnio a păstrat compania a doua în rezervă. În faţa lor, erau tancuri, printre care erau intercalate cuiburi de mitraliere. În centrul acestui perimetru fortificat, sovieticii săpaseră în pământul îngheţat adăposturi întărite pe trei niveluri în adâncime. În total, finlandezii aveau de înfruntat 25 de tancuri BT-5, echipate cu tunuri de 45 mm şi mitraliere, 2 mortiere, 2 alte piese de artilerie şi 25 de mitraliere – toată această concentrare de armament, pe o rază de 115 metri.

Soldaţii din prima linie aveau dreptate: „Împotriva tancurilor, puştile nu fac nici cât o ceapă degerată". Şi Thorne ştia acest lucru. Orice atac clasic împotriva unei asemenea linii era sortit eşecului, la fel ca toate celelelate atacuri desfăşurate în zilele an-

terioare. La început, îşi conducea compania cu ajutorul interpret, un om de-al său care cunoştea ambele limbi suficient de bine. În timpul luptei, folosea gesturile. Mai mult decât oricum altcumva, conducea prin exemplu propriu.

Thorne înainta încet prin întuneric, în fruntea companiei sale. Apropiindu-se de şosea, puteau observa buncărele şi gropile individuale ale ruşilor. Finlandezii se înarmaseră până în dinţi cu încărcături explozive şi grenade. Tactica era simplă, dar, evident, nu fusese încercată suficient. Thorne şi-a dat seama că, în întuneric, dacă nu tragi, ruşii nu au cum să te vadă – cu atât mai mult cu cât starea de foamete avansată în care se găseau le slăbise vederea nocturnă. În loc de asta, s-a târât în linişte prin zăpadă până la fereastra buncărului, a aruncat înăuntru o încărcătură explozivă, după care s-a pus la adăpost. Oamenii lui au preluat repede abordarea şi i-au urmat exemplul. Între timp, alţii aduceau mai multe încărcături explozive din spate.

Thorne i-a raportat lui Aarnio că au ajuns la şosea şi au găsit tranşee inamice bine apărate. De asemenea, i-a mai spus că au capturat un prizonier rus. Prizonierii erau întotdeauna ceva de preţ, o sursă principală de informaţii. În acest caz, cu atât mai adevărat. În timpul interogatoriului de a doua zi, prizonierul capturat de Thorne le-a spus că numărul ruşilor aflaţi în încercuire era mai mare decât bănuiau finlandezii. Totuşi, dintre sovietici, 40-50 erau răniţi şi se aflau într-o stare jalnică. De douăsprezece zile mâncau numai carne de cal şi topeau zăpadă ca să obţină apă.

Thorne şi compania lui epuizată de rezervişti vorbitori de suedeză au avut cu ce se lăuda. Împotriva unui foc distrugător provenind de la cele 25 de tancuri şi de la buncărele mottiului, compania a fost singura din cele trei care a reuşit să atingă şoseaua în acea noapte. Cu Thorne mereu în frunte, au reuşit o breşă în liniile inamicului, distrugând sistematic buncăr după buncăr.[32] Peste patru ani, când Thorne avea să primească Crucea Mannerheim, în ordin se preciza că, în această luptă, „informaţi-

[32] Aarnio, p. 273-282, 288. Anssi Vuorenmaa, „Laatokan-Karjalan mottitaistelut", *Suomi Sodassa*, p. 120-122.

ile culese de caporalul Törni din interiorul mottiului, precum şi acţiunea sa curajoasă, şi-au adus o contribuţie majoră la înfrângerea părţii vestice a Lemetti Vest, două zile mai târziu."[33]

Mottiul Lemetti Vest, ianuarie 1940

Odată cu bătălia pentru Lemetti Vest, legenda lui Larry Thorne se născuse. Corespondenţii de război finlandezi l-au iubit imediat. „Un atac furibund", titra un ziar. „Thorne se furişa înainte şi înapoi sub o ploaie de plumb, iar buncărele erau pline de soldaţi inamici muribunzi, însângeraţi şi gemând de durere, care nu reuşeau să facă mai mult de câţiva paşi, că sălbaticii soldaţi ai lui Thorne îi şi ucideau pe loc", se menţiona în articol „Într-o clipă, Thorne a reuşit să aducă haos şi confuzie totală în poziţiile de apărare ale ruşilor.[34]

Legenda lui Thorne, atunci şi mai târziu nu era alimentată numai de relatări ale presei. Oamenii săi aproape îl venerau şi îi rămâneau devotaţi pentru totdeauna. Nu spunea multe, dar era mereu în prima linie, calm şi rece ca oţelul, periculos ca leul de pe stema finlandeză. Unul dintre oamenii pe care i-a comandat în timpul Războiului de Iarnă îl descria: „Lasse Thorne era un flăcău cu o condiţie fizică de excepţie. Îi plăcea să schieze şi să boxeze. În luptă, era neînfricat. Vorbea puţin şi avea o ţinută mândră, de soldat; comanda inteligent şi niciunul dintre noi nu ezita să facă ce ne cerea, odată ce dăduse ordinul."[35]

La fel ca în cazul multor personaje din istorie, personalitatea lui Thorne ascundea o contradicţie inerentă. Pe de o parte, putea fi un mercenar dur şi periculos. Dar majoritatea celor care l-au cunoscut sunt de acord că era prietenos, scump la vorbă şi că avea un fizic puternic, atrăgător. Un soldat-jurnalist care a servit cu Thorne în Germania, în 1941, şi a luptat alături de el în Finlanda, scria: „Sunt oameni care îţi lasă de la început o

[33] Tyrkkö, p. 67-68. Vezi şi Anexa C.
[34] *Ibidem*, p. 23.
[35] *Ibidem*, p. 23-24.

impresie puternică, de neuitat. Lasse Thorne nu era unul dintre aceştia. Ajungeai să-l cunoşti numai puţin câte puţin. Era greu să-ţi formezi o primă părere corectă despre el când îi vedeai mâinile puternice, osoase, cu pălmile late, ca acelea ale unui spărgător de pietre. Apoi, îi remarcai ochii albaştri, de culoarea mării, şi zâmbetul timid. Lasse se remarca prin scumpetea la vorbă... [Când eram în Germania] nu a spus nici măcar un singur cuvânt în nemţeşte, ... dar nici în finlandeză nu a zis prea multe."[36] O femeie finlandeză care, împreună cu soţul său, se împrietenise cu Thorne în timpul călătoriei sale spre Venezuela, în 1950, scria: „Mi-amintesc ca era un tânăr plăcut şi fără griji, care se înţelegea foarte bine cu copiii. Le povestea despre aventurile sale din război oaspeţilor noştri americani, care îi ascultau istoriile cu ochii căscaţi."[37]

Chiar dacă era tăcut, nu era lipsit de cuvinte. Oamenii lui îl adorau. Unul dintre ei scria: „Larry Thorne era un om şi, mai presus de toate, un lider a cărui poziţie nu lăsa loc de interpretări. Era un soldat finlandez de nădejde, ale cărui privire şi strângere de mână respirau sentimente de camaraderie şi unitate, era spiritul «noi, ai noştri»."[38] La peste cincizeci de ani după ce au luptat împreună şi la mai mult de treizeci de ani de la moartea lui Thorne, cei câţiva supravieţuitori care s-au aflat sub comanda lui se întâlnesc încă regulat la Helsinki, pentru a povesti şi a-şi aduce aminte. Asociaţia Forţelor Speciale Americane are o filială care poartă numele lui Larry A. Thorne (*Larry Alan Thorne Special Forces Memorial Chapter XXIII*). Clădirea care adăposteşte comandamentul Forţelor Speciale din Fort Carson, Colorado, va purta numele lui. Foştii lui prieteni şi camarazi americani au creat şi întreţin un site web care descrie viaţa camaradului lor iubit.

Ca o figură-cult, a adunat adepţi din toate colţurile pământului, printre aceştia numărându-se mulţi care nu l-au cunoscut niciodată, dar care au aflat despre isprăvile lui de la cei care l-au

[36] *Ibidem*, p. 32.
[37] *Ibidem*, p. 101.
[38] *Ibidem*, p. 189.

cunoscut sau care doar au citit despre acestea. Dacă îi era menit să devină liderul ireproşabil de care nimeni nu ar îndrăzni se se îndoiască, în aceeaşi măsură va deveni şi eroul neînfricat pe care Hollywoodul îl promovează. Vor apărea multe legende legate de Larry Thorne: unele dintre ele inventate; multe adevărate.

Lemetti Vest a căzut de-abia pe 1 februarie. Urmând exemplul lui Thorne, Aarnio şi-a organizat trupele în plutoane de zece oameni care lansau atacuri de noapte împotriva poziţiilor inamice puternic fortificate, cu grenade, cocteiluri Molotov şi încărcături explozive. În timp ce buncărele cădeau unul după altul, Aarnio le vorbea prin megafon soldaţilor ruşi, disperaţi şi sleiţi de foame, spunându-le: „Tovarăşi, soldaţi ai Armatei Roşii! Prizonierii pe care i-am luat ne-au spus despre condiţiile grele în care trăiţi. De ce să suferiţi şi să muriţi în continuare? Predaţi-vă! Vă vom primi cu prietenie şi veţi fi bine trataţi." Ruşii îl auzeau şi îi răspundeau cu rafale de mitralieră. „Era trist... în frig, degeraţi, continuau să lupte. Cei mai mulţi şi-au sfârşit zilele pe câmpul Lemetti Vest într-o bătălie fără speranţă, până când totul s-a sfârşit", scria Aarnio despre ruşii care apărau pereţii de oţel rece ca gheaţa ai mottiului.

Cum laţul în jurul mottiului se strângea tot mai mult, soldaţii sovietici aveau să încerce să scape, de unii singuri sau în grupuri mici. Finlandezii îi interceptau când încercau să fugă spre limitele împădurite ale mottiului. Când, în sfârşit, finlandezii au reuşit să intre în buncărul de trei etaje mirosind a moarte, au găsit mormane de cadavre. Nimeni nu le-a percheziţionat. Aarnio era de părere că nu vor putea şti niciodată câţi ruşi erau acoperiţi de zăpadă sau câţi fuseseră deja îngropaţi. Dar pe câmp zăceau 400 de morţi. Au capturat 168 de prizonieri. Tancurile, tunul şi stivele de mitraliere şi de arme automate erau acum ale finlandezilor. În timp ce curăţau terenul, din mormanul de cadavre din buncăr a ieşit un rus încă viu. L-au aşezat la coada la popotă, alături de propriii soldaţi. Unii dintre ei i-au oferit ţigări, să fumeze după masă. În acea săptămână, Batalionul 4 pierduse 63 de oameni.[39]

[39] Aarnio, p. 285-286, 298-299.

Frontul fino-sovietic, februarie 1940

Aarnio şi Batalionul 4 primiseră misiunea să elimine următorul motti, şi apoi următorul. Cu ingeniozitate, perseverenţă şi curaj cât cuprinde, au continuat distrugerea sistematică a Diviziilor 168 şi 18 sovietice şi a brigăzii blindate care le însoţea. În sus şi în jos pe linia frontului la nord de Ladoga, alte unităţi finlandeze procedau în acelaşi mod cu intruşii sovietici. Problema era că, fără tancuri şi cu artilerie insuficientă, cifrele erau încă împotriva finlandezilor. Tacticile motti, oricât de eficiente ar fi fost, blocau un număr mare de unităţi finlandeze lovindu-se de exteriorul de oţel al enclavelor încercuite şi îngheţate. Armata Roşie era suficient de numeroasă încât să-şi permită pierderi de ordinul sutelor de mii. Se putea reface mai repede decât reuşeau finlandezii să distrugă. Populaţia sovietică terorizată avea să continue să-şi ofere bărbaţii pentru a servi maşinii aducătoare de moarte a lui Stalin într-un ritm, până la urmă, copleşitor. Aşadar, în ciuda victoriilor pe termen scurt ale finlandezilor, viitorul era sumbru.

Învăţând de pe urma înfrângerilor din primele 30 de zile ale războiului, la sfârşitul lui decembrie, Stalin a cerut o revizuire generală a campaniei. Începând din ianuarie, războiul a trecut într-o a doua fază. Pe 7 ianuarie, Consiliul Militar Central sovietic a creat Frontul de Nord-Vest, sub comanda comandantului de armată clasa 1, Semion K. Timoşenko. Timoşenko a acceptat această sarcină numai cu condiţia să nu fie făcut responsabil pentru pierderi. În luna ianuarie, Frontul de Nord-Vest şi-a mărit efectivele de la 9 la 16 divizii în Istmul Karelian, şi de la 6 la 12 divizii, în Karelia-Ladoga. Până la sfârşitul lui ianuarie, finlandezii se confruntau cu 45 de divizii, dintre care 23 erau nou formate.

Etapa a treia, un atac frontal de proporţii peste Istm, începea pe 1 februarie 1940.[40] Armata Roşie suferea pierderi masive. Cum finlandezii continuau să reziste, Franţa şi Marea Britanie

[40] Oficial, atacul a început de-abia pe 11, dar o activitate crescută pe linia frontului se înregistra încă de la 1 februarie.

începeau pregătirile pentru a sprijini Finlanda, urmând să trimită pe frontul finlandez o forță expediționară prin Norvegia și Suedia, cu sau fără consimțământul acestora. Iar Germania devenea mai puternică în fiecare zi. Până pe 12 martie, Armata Roșie înaintase în istm numai 30 de kilometri. Dar deja ajunsese la periferiile orașului Viipuri. Finlandezii nu mai aveau nicio rezervă, iar forțele lor se epuizau rapid.

Situația prevestea apropiate negocieri pentru pace. Atât finlandezii cât și sovieticii deveneau din ce în ce mai slăbiți. Fusese clar încă din primele zile ale războiului că sovieticii vor trebui să lupte din greu pentru fiecare palmă din pământul finlandez. Pierderile înregistrate de Armata Roșie erau uriașe. Iar Stalin se temea acum de posibilitatea deschiderii unui front mult mai mare decât cel pentru care se pregătise, unul care ar include trupe britanice și franceze.

În timpul lunii februarie, când ofensiva sovietică era în punctul culminant, cele două țări au început discuțiile pentru semnarea păcii. Denunțând tacit guvernul-marionetă de la Terijoki, Stalin îi lăsa pe finlandezi să înțeleagă că cucerirea și stăpânirea țării lor ar fi imposibilă sau prea dificil de susținut. Acordul de pace a fost semnat la miezul nopții, pe 12 martie.

Condițiile tratatului erau dure: Finlanda pierdea 10% din pământul arabil, numai în Karelia; orașul natal al lui Thorne, Viipuri, trecea în posesia sovieticilor; 11% din populația finlandeză, 420 000 de karelieni, își pierdeau casele și erau nevoiți să se mute, ca refugiați, peste noua graniță, în Finlanda; nu în ultimul rând, Finlanda era silită să concesioneze sovieticilor baza navală de la Hanko, la vest de Helsinki.[41] Dar Finlanda își păstra independența. Din cele patru state baltice independente înainte de război – Finlanda, Lituania, Letonia și Estonia – numai Finlanda supraviețuise. În acest sens, rezistența eroică a finlandezilor reprezenta o victorie uluitoare – iar Stalin nu reușise decât o victorie *à la Pyrrhus*, care distrusese oameni, material de luptă și chiar propria reputație. Chiar și în întinsul stat sovietic, asemenea resurse aveau un preț.

[41] Ries, p. 83, 110-115, 122.

Şcoala de ofiţeri în rezervă, februarie 1940

Thorne nu a mai participat la ultimele bătălii ale Războiului de Iarnă. Când Batalionul 4 desăvârşea distrugerea Lemetti Vest, el era transferat la Şcoala de ofiţeri în rezervă, unde a intrat pe 5 februarie. Numai cei care formau „crema" armatei finlandeze erau trimişi la pregătire pentru a deveni ofiţeri. Nu era deloc obişnuit ca un soldat ca Thorne, care avea puţină şcoală, să fie selectat. Faptul că a fost arată cât de apreciat devenise între ofiţerii din unitatea sa.

Din cauza războiului, cursul de ofiţeri a durat mai puţin decât în mod obişnuit şi s-a încheiat pe 1 mai 1940. Thorne era deja un veteran al luptelor grele şi stăpânea multe din abilităţile pe care pregătirea ca ofiţer era menită să le dezvolte. Pentru un individ care părea că trăieşte pentru adrenalină în săptămânile anterioare, cu siguranţă această perioadă ar părea profund anostă, mai ales că luptele după care tânjea continuau în ritmul frenetic al ultimelor săptămâni de război. Anuarul şcolii avea să descrie în versuri evidenta stare de plictiseală cu care se afla Thorne:

Tragerile de artilerie pentru Thorne
Sergentul apărea, negru de supărare,
„Aici eşti, dormind?"
Chipul lui Thorne se însenina.

Thorne mărşăluia, mormăind,
Nu cântând, aşa cum i se ordonase,
Ci văitându-se şi înjurând.
Primise o mustrare.[42]

În ciuda faptului că Thorne nu lua foarte în serios pregătirea, relaţiona bine cu ofiţerii şcolii şi încerca să obţină de la ei

[42] Tyrkkö, p. 25. Traducerea aparţine autorului.

cât mai multe informaţii folositoare. A absolvit ca sublocotenent, având calificativul „satisfăcător", cel mai slab cu care se putea absolvi. Se pare că acest curs era prea simplu sau prea rigid structurat pentru ca un elev aşa de înzestrat şi de nonconformist cum era el să îl ia în serios.[43]

[43] *Ibidem*, p. 26.

Capitolul 4

DESPRE TEUTONI ŞI TĂTARI

Viipuri, Finlanda, 13 martie 1940

În data de 13 martie 1940, ora 15,30, în timp ce Larry Thorne se relaxa la cursul intensiv de ofiţeri în rezervă, karelienii începeau evacuarea oraşului Viipuri. În ciuda luptelor grele care se dădeau în apropiere, în Viipuri viaţa continuase normal, până la începutul lui februarie. Bombardamentele devastatoare care au început în această lună distruseseră sau deterioraseră multe clădiri şi monumente care înfrumuseţau străzile oraşului. Pe 18 februarie, cele trei ziare din Viipuri fuseseră închise, curentul fusese întrerupt şi ultimele depozite de mărfuri ale oraşului îşi închiseseră porţile. Peste patru zile, când oraşul avea să intre în bătaia artileriei de câmp sovietice, străzile istorice ale acestuia aveau să fie acoperite cu dărâmături.

Acum, tunurile tăceau, avioanele lăsaseră cerul liber, exploziile încetaseră, masacrul se oprise. Un fum gros se ridica înspre văzduh. Acordul de încetare a focului prevedea ca armata finlandeză să se retragă în spatele nou-trasatei graniţe până pe 26 martie, ora 20,00. Toţi civilii trebuiau evacuaţi în acelaşi interval: şapte kilometri pe zi. Viipuri avea să rămână de partea sovietică a noii frontiere (*Harta C*).

Părinţii şi surorile lui Larry Thorne s-au alăturat miilor de evacuaţi care părăseau în grabă Viipuri. Ilmari, tatăl său, săpase o groapă adâncă sub şopronul de lemne, unde îngropase un cufăr uriaş de metal. Înăuntru se aflau bunuri ale familiei prea voluminoase pentru a-i însoţi în călătoria forţată. La fel ca mulţi alţii, sperau la zile mai bune, când invadatorii sovietici vor fi alungaţi din casele lor, şi ei ar putea să se reîntoarcă.

Familia Törni traversa noua graniță între Finlanda și URSS și, în sfârșit, ajungea la o casă impunătoare, denumită Tainanhovi, în Mäntyharju, o zonă adânc împinsă în pădurile izolate din interiorul Finlandei. Aici avea să locuiască împreună cu proprietarii casei, complet necunoscuți. Când membrii familiei Törni au ajuns, au fost întâmpinați de stăpâna casei, îmbrăcată într-o rochie lungă neagră, și de un bărbat în cămașă albă. Femeia i-a privit pe refugiații karelieni, a arătat spre propria talie și le-a explicat: „Aici se leagă șorțul"... să fie clar în casa cui erau oaspeți. Familia Törni nu avea să rămână decât scurtă vreme în Tainanhovi înainte să continue drumul mai departe, spre Vaasa, un oraș de coastă la Golful Botnic, dincolo de care se afla Suedia.[44]

Peste tot în Finlanda, familii precum cea a lui Thorne, cu tați, soți sau fii care lipseau – majoritatea erau în uniformă – se deplasau în masă pentru a împărți apartamente micuțe cu oameni pe care nu îi cunoșteau. Tot timpul soseau trenuri cu vagoane goale, iar altele, încărcate, plecau. Drumurile erau aglomerate cu oameni care transportau, așa cum puteau, ce putuseră salva din case, înainte să plece. Era luna martie, iar iarna, care nu se terminase încă, făcea acest exod și mai dificil, mai ales în zona rurală, unde plugurile de zăpadă erau o raritate, iar drumurile erau în general desfundate. Comandamentele militare amânaseră orice deplasare a trupelor pentru a elibera drumurile pentru evacuarea civililor. Cirezile de vite care blocau liniile de comunicații erau tăiate și tranșate, carnea fiind mai ușor de transportat în vagoane de marfă decât în viu.[45]

Oameni și animale, suveniruri și comori de familie, muniții și alimente, toate acestea s-au scurs într-o procesiune parcă fără sfârșit spre vest, peste noua graniță, până pe 26 martie, când evacuarea s-a încheiat. Finlandezii, în maniera lor organizată, reușiseră să se încadreze în termenul-limită. Cea mai mare parte

[44] Interviu cu sora lui Thorne, Salme Rajala, 7 aprilie 2002.

[45] Sampo Ahto, „Viipuri kuolee", *Suomi Sodassa*, (Valitut Palat, 1998), p. 145. Anssi Vuorenmaa, „Uudelle Rajalle – Uusiin Oloihin", *Suomi Sodassa*, p. 150-151.

a Kareliei finlandeze era liberă. Sovieticii au pătruns pe acest teritoriu şi au început să umple casele goale cu ruşi, ucraineni sau alte naţionalităţi, mutaţi ca nişte piese de joc neînsufleţite în noile lor case, conformându-se fără crâcnire ordinii de zi decretate de Stat.

Scena avea să facă parte din filmul secolului. Avea să fie reluată mereu şi mereu: război fără conştiinţă, purtat împotriva civililor şi a oraşelor şi caselor lor, de la Viipuri la Londra, de la Dresda la Hiroshima, din Saigon la Sarajevo. Când nu mai puteau să reziste, oamenii îşi strângeau lucrurile şi se mutau, în cohorte, într- o direcţie în care distrugerile păreau mai mici, armate de înfometaţi fără case. Termenul „refugiat" avea să devină un cuvânt obişnuit în dicţionarul secolului trecut: refugiaţi karelieni, refugiaţi maghiari, refugiaţi somalezi, refugiaţi bosniaci şi kosovari.

Diplomatul, jurnalistul şi omul de stat finlandez Max Jakobson scria despre război: „În imensa dramă a celui de-Al Doilea Război Mondial, conflictul fino-sovietic a fost de-abia un incident dintr-un episod, o campanie sovietică locală pentru a forţa un pion recalcitrant să stea în pătratul de pe tabla de joc care îi fusese desemnat în cadrul înţelegerii dintre Stalin şi Hitler".[46] Adevărat, dar, în desfăşurarea unui război mondial fără un început clar şi, la momentul respectiv, fără un sfârşit previzibil, Războiul de Iarnă a fost drama continentului în iarna 1939-1940. Cele 60 de divizii combatante şi numeroasele pierderi înregistrate au făcut din acest război mai mult decât un incident. Războiul de Iarnă a modelat viitorul: comportamentul stângaci al Armatei Roşii în atacul asupra Finlandei a reprezentat imboldul de care avea nevoie Hitler pentru episodul intitulat „Barbarossa", invazia Uniunii Sovietice, care avea să aibă loc un an mai târziu. Dar în ziua în care Războiul de Iarnă a luat sfârşit, finlandezii erau conştienţi că acesta fusese numai un moment din conflagraţia globală care era departe de a se încheia.[47]

[46] Max Jakobson, *Finland in the New Europe* (Westport: Prager, 1998), p. 29.

[47] Osmo Jussila, Seppo Hentilä şi Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945* (Porvoo: WSOY, 1995), p. 175.

Finlanda, 1940-1941

În acea vară a anului 1940, multor finlandezi li se părea probabil că trăiesc cele mai negre timpuri, în cele mai primejdioase locuri. Cu două săptămâni înainte de încetarea focului între ruşi şi finlandezi, pe 13 martie, la prânz, Hitler dăduse ordinul să se înceapă pregătirile pentru invadarea Norvegiei. Pe 5 aprilie, o *armada* germană, ducând 10 000 de oameni, pornea din porturile Germaniei pentru a cuceri vecina Finlandei dinspre miazănoapte. Patru zile mai târziu, trupele germane ocupau simultan Danemarca şi centrele vitale norvegiene Oslo, Bergen, Trondheim şi Narvik. În trei săptămâni de la încheierea Războiului de Iarnă, Finlanda s-a găsit aproape încercuită de dictatorii războinici ai Europei, Stalin la est şi sud, Hitler la nord. La ţărmul Mării Baltice, numai Finlanda şi vecina sa neutră Suedia erau libere de forţele ruse sau germane mobilizate. Finlanda îşi menţinea trupele mobilizate: erau sub arme de trei ori mai mulţi oameni decât în mod normal. Finlandezii nu se aşteptau la nicio concesie din partea lui Stalin şi, în fapt, relaţiile cu Rusia rămâneseră tensionate chiar şi după încheierea Războiului de Iarnă.[48]

În ciuda valorilor comune pe care Finlanda le împărtăşea cu Marea Britanie şi Franţa, aliaţii occidentali puteau fi cu greu consideraţi un sprijin pentru o ţărişoară asediată cum era Finlanda. În acea primăvară şi vară, părea că Aliaţii erau incapabili să lanseze orice fel de bătălie. Odată începută, probabil ar fi pierdut-o. Ca răspuns la invazia lui Hitler în Norvegia, premierul britanic Chamberlain avea să lanseze încă una dintre scandaloasele sale observaţii, declarând pe 4 aprilie că *„Hitler a pierdut vaporul"*.[49] Cinci zile mai târziu, navele lui Hitler depăşeau ma-

[48] A.J.P. Taylor, *The Second World War* (New York: Perigree Books, 1983), p. 47. Jussila, p. 176.

[49] Taylor, p. 46. Cariera politică a lui Chamberlain a luat sfârşit odată cu invazia lui Hitler în nord. În urma unei dezbateri care a avut loc în Camera Comunelor pe tema campaniei din Norvegia, Churchill a acceptat bucuros poziţia de prim-ministru, pe 10 mai. În memorabilul discurs de acceptare din 13 mai,

rina britanică, iar armata lui de uscat ocupa căile de acces spre Europa de nord prin Danemarca şi Norvegia. Cineva pierduse, într-adevăr, vaporul, dar nu era vorba de Hitler. Pe 10 mai 1940, Hitler lansa atacul său devastator în Belgia, Luxemburg şi Olanda. O săptămână mai târziu, trupele lui mărşăluiau prin Bruxelles; două săptămâni mai târziu, atinseseră Boulogne şi Calais, pe ţărmul celălalt al Canalului Mânecii faţă de stâncile din Dover. O lună mai târziu, mărşăluiau pe Champs-Elysées, în centrul Parisului. Spre deosebire de ceea ce se întâmplase în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, rezistenţa Occidentului în faţa atacului german era un mizerabil eşec, în ciuda superiorităţii numerice a Aliaţilor, atât în oameni cât şi în tancuri.[50]

Atitudinea Germaniei faţă de Finlanda s-a îmbunătăţit brusc spre sfârşitul verii lui 1940, determinând un oftat adânc de uşurare în rândurile multor finlandezi. Hitler începuse planificarea Operaţiei „Barbarossa" şi vedea Finlanda ca pe un jucător de importanţă crucială în invazia proiectată a Uniunii Sovietice. Germanii au fost de acord să vândă din nou arme Finlandei în schimbul dreptului de tranzit pe teritoriul acesteia pentru aprovizionarea trupelor germane staţionate în nordul Norvegiei. Suedia acordase deja Germaniei dreptul de a-i tranzita teritoriul. Ţinând seama de acest lucru şi de faptul că deja acordase ruşilor drept de tranzit pentru garnizoana sovietică de la Hanko, la est de Helsinki, finlandezii s-au grăbit să dea curs solicitării Berlinului.

Beneficiile unei cooperări cu Germania erau evidente. În timpul vizitei sale la Berlin, în noiembrie 1940, ministrul sovietic de externe Molotov îi precizase lui Hitler că Uniunea Sovietică îşi extinsese graniţele pentru a-şi acoperi sfera de influenţă,

---

avea să se adreseze Camerei Comunelor astfel: „Nu am ce să vă ofer decât sânge, trudă, lacrimi şi sudoare. ...Întrebaţi care este politica noastră? Vă voi răspunde: este aceea de a duce războiul pe mare, pe uscat şi în aer, cu toată forţa noastră şi cu toată puterea pe care ne-o poate da Dumnezeu. ...Întrebaţi care este ţelul nostru? Vă pot răspunde într-un singur cuvânt: Victoria – victoria cu orice preţ, victoria în ciuda oricărei terori; victoria, oricât de lung şi de anevoios ar fi drumul până la ea." Citat în Taylor, p. 48.

[50] Taylor, p. 51.

aşa cum se stipula în Pactul secret Molotov-Ribbentrop, în toate direcţiile, mai puţin în Finlanda. Molotov a solicitat susţinerea Germaniei pentru o ocupaţie sovietică a Finlandei. Hitler i-a răspuns fără ocolişuri: Germania nu va tolera un alt război al sovieticilor împotriva finlandezilor. Finlanda se deplasase deja din sfera de influenţă sovietică în cea a Germaniei, cel puţin în mintea lui Hitler.

Relaţiile fino-germane s-au îmbunătăţit rapid în lunile următoare. Când Şeful de Stat Major finlandez Eric Heinrichs a vizitat Germania în ianuarie 1941, generalul german Halder a lăsat să se înţeleagă că invazia Rusiei se apropie. Se pare că Heinrichs a informat imediat guvernul finlandez în legătură cu Operaţia „Barbarossa", aparent înainte chiar ca Ministerul de Externe german să aibă cunoştinţă despre acest lucru.

Germanii doreau ca Finlanda să li se alăture în operaţia împotriva lui Stalin. Până la sfârşitul lunii mai, negocierile în secret erau în plină desfăşurare. Finlandezii cântăreau alternativele. Germania domina continentul; curând, avea să invadeze Uniunea Sovietică; pentru Finlanda, amplasată între Rusia şi Norvegia ocupată de germani, rămânerea în afara conflictului ar fi fost aproape o imposibilitate; de asemenea, orice susţinere importantă din partea Aliaţilor era imposibilă, cu Marea Britanie de-abia rezistând şi cu Statele Unite încă în afara conflictului; alăturarea de partea germanilor în nişte condiţii predefinite cu grijă ar fi putut oferi Finlandei o şansă să-şi recupereze pierderile în urma Războiului de Iarnă şi să le permită karelienilor strămutaţi să revină la casele lor.

Calculul era complicat, dar, în acelaşi timp, foarte simplu. Finlandezii au fost de acord să coopereze, nu ca *aliat* al Germaniei, ci în calitate de *cobeligerant*. Această diferenţă subtilă era mai mult decât de faţadă, aşa cum aveau să dovedească evenimentele ulterioare. Finlanda a început mobilizarea pe 17 iunie. Trupele germane s-au deplasat spre graniţa Laponiei finlandeze, eliberând forţele finlandeze pentru a fi concentrate în sud. Când germanii au lansat Operaţia „Barbarossa" pe 22 iunie, Finlanda şi-a păstrat neutralitatea încă trei zile, pentru a câştiga timp să

îşi aducă trupele la graniţă înainte de începerea bombardamentelor sovietice. Pe 25 iunie 1941, Finlanda s-a alăturat atacului împotriva Rusiei pentru a recupera Karelia. Începuse „Războiul de Continuare".[51]

Acest moment era ultima ironie desprinsă din politica bâjbâită a lui Stalin faţă de Finlanda. Invazia sovietică din Războiul de Iarnă a creat, în ultimă instanţă, exact lumea pe care el sperase să o evite – o Finlandă susţinând planurile lui Hitler de a cuceri Rusia, chiar dacă în felul şi pentru scopurile ei.

Dombås, Norvegia, aprilie 1941

Războiul din nordul continentului nu a fost doar un conflict local. Prima victimă a Statelor Unite în Al Doilea Război Mondial nu a fost înregistrată la Pearl Harbor, ci în aceste săptămâni de tranziţie, când luptele s-au deplasat de la graniţele de est ale Finlandei către vecina sa, Norvegia. Aici, luptele începeau când Larry Thorne încă mai era la Şcoala de Ofiţeri în Rezervă. Cu două săptămâni înainte de armistiţiul fino-sovietic, Hitler începea pregătirile pentru invazia Norvegiei şi Danemarcei. Câteva săptămâni mai târziu, pe 5 aprilie 1940, o *armada* germană de 10 000 de oameni se deplasa din porturile nordice ale Germaniei pentru a cuceri ţara vecină Finlandei.

În aceeaşi zi, oficiali de la Ministerul de Externe al Norvegiei primeau de la Legaţia Germaniei la Oslo o invitaţie filigranată să participe la vizionarea unui „film de pace". În invitaţie se specifica ca invitaţii să poarte „ţinută oficială". Au participat majoritatea şefilor de birou ai ministrului, îmbrăcaţi la patru ace, curioşi să vadă ce film vor prezenta nemţii. În loc de un film despre pace, le-a fost arătat un documentar despre bombardarea Varşoviei, care le-a îngheţat sângele în vine. Nu a fost nicio urmă de subtilitate în discursul ambasadorului german când le-a explicat

[51] Mauno Jokipii, *Suomi ja Saksa Maamme Itsenäisyyden Aikana*, Snellman-Instituutti A-Sarja 15/1994, (Kuopio, Finland: 1994), p. 16-17, 21-24. Jussila, p. 177-178, 181.

celor prezenți că filmul ilustra ce s-ar întâmpla unei țări care s-ar opune efortului nazist „de a apăra Germania de Anglia".

Patru zile mai târziu, trupele germane treceau ca un tăvălug peste Danemarca pentru a ocupa centrele norvegiene Oslo, Bergen, Trondheim şi Narvik. În seara zilei în care a început atacul, miniştrii francez şi britanic au sunat de urgență la şeful Misiunii Statelor Unite în Norvegia, Florence Harriman, pentru a-i cere ca americanii să-şi asume responsabilitatea pentru clădirile lor, după ce acestea erau evacuate de personal.

Temându-se pentru propriii membri ai ambasadei şi pentru familiile lor, Harriman nu era într-o situație din care să poată oferi ajutor. Chiar şi aşa, când încercările sale de a contacta Washingtonul au fost blocate de centralişti care vorbeau mai degrabă cu accent german decât norvegian, a fost de acord cu cererile lor. În acelaşi timp, a adunat toți membrii familiilor americane la un loc. Harriman, în vârstă de şaizeci şi nouă de ani, era doar a doua femeie din istoria diplomatică a Statelor Unite care ocupa funcția de şef al unei ambasade. Unul din pionierii mişcării feministe relativ tinere din America, Daisy, aşa cum o numeau prietenii, a început evacuarea propriului staf de îndată ce au sosit ordinele de la Washington.

Aproape în acelaşi timp cu atacul german în Norvegia, la Misiunea Americană din Helsinki au sosit ordine de la Washington ca maiorul Frank Hayne şi asistentul său, căpitanul Robert Losey, să plece imediat spre Stockholm. Erau desemnați „ataşați în Norvegia şi Suedia", pentru a ține sub supraveghere războiul din Scandinavia. Hayne era în Helsinki de ceva vreme, raportând Washingtonului despre suişurile şi coborâşurile Războiului de Iarnă.

Losey ajunsese în Finlanda direct de la Washington la mijlocul lui februarie, cu trei săptămâni înainte de încheierea Războiului de Iarnă. Un ofițer tânăr şi strălucit, Losey avea două diplome de master la *California Institute of Technology*, îndeplinind şi funcția de ofițer meteorolog la March Field, în California.

Cei doi ofițeri s-au grăbit să pornească spre Suedia. Când au ajuns la Stockholm, Hayne s-a prezentat la ordin în biroul ataşa-

tului pe probleme militare din ambasadă. Losey a primit ordin să plece spre Norvegia pentru a-şi oferi sprijinul ambasadorului american Florence Harriman în gestionarea evacuării stafului american din ambasada de la Oslo. Washingtonul o instruise să rămână în imediata apropiere a familiei regale norvegiene, care părăsea ţara. Harriman se afla atunci în zona centrală a Suediei, chiar peste graniţa norvegiano-suedeză. Sub îndrumarea ataşatului naval al ambasadei, locotenent-comandorul Ole Hagen, şaptesprezece membri ai familiilor din ambasadă, femei şi copii, plecaseră din Oslo spre graniţa cu Suedia, la nord-est, pe 9 aprilie, prima zi a invaziei.

Harriman nu luase legătura cu grupul Hagen şi, temându-se că se rătăcise, l-a trimis pe Losey să-l localizeze. Căpitanul Losey a plecat cu maşina personală a ambasadorului şi cu şoferul acesteia. Au îmbrăcat maşina într-un imens steag american, în speranţa că avioanele germane nu vor deschide focul asupra unui vehicul aparţinând unei puteri încă neutre.

Cât Losey se îndrepta spre vest, dinspre Suedia spre Norvegia, pe un drum de munte, grupul Hagen se deplasa de pe coasta Norvegiei spre Munţii Dovre, neprimitori şi acoperiţi de zăpadă, cu maşina, autobuzul şi sania. În acest periplu, aveau să treacă şi printr-un nod feroviar denumit Dombås, înainte să ajungă în siguranţă la Fjällnäs, în Suedia. Când Losey a sosit în Dombås, grupul trecuse deja pe acolo.

Dombås, un nod de comunicaţii de importanţă strategică pentru şoselele şi căile ferate norvegiene, se clasa ca prioritar pe lista ţintelor Luftwaffe. Sâmbătă, 21 aprilie, când Losey se afla încă în Dombås, aviaţia germană a atacat. El şi şoferul lui Harriman încărcaseră deja într-un tren maşina îmbrăcată în steag şi, la vederea bombardierelor care se apropiau, toţi pasagerii au fugit să se adăpostească într-un tunel de cale ferată. Ţinta bombardamentului erau clădirile şi instalaţiile feroviare. Losey s-a grăbit şi el spre adăpost. Dar, în calitate de ofiţer de aviaţie, a rămas la aproximativ zece metri de intrarea tunelului, să facă observaţii legate de bătălia aeriană de deasupra. Deodată, în apropiere a căzut o bombă, împrăştiind în jur schije letale. Una

dintre ele a intrat direct în tunel şi s-a înfipt adânc în pieptul lui Losey, străpungându-i inima.

Duminică, 21 aprilie, la legaţia americană din Stockholm a ajuns o telegramă urgentă, având următorul conţinut: „Astăzi, la Dombås, ataşatul militar american, căpitanul Losey a fost ucis de un bombardier german. Informaţi doamna Harriman. Va fi trimis prin Roros la Fjällnäs, mâine, luni, unde sunt aşteptate instrucţiuni de la legaţie". Locotenent-comandorul Hagen a primit instrucţiuni să ia în primire trupul, în Fjällnäs.

Din nefericire, căpitanul Robert M. Losey, prima victimă americană în Al Doilea Război Mondial, nu avea să fie şi ultima. După funeraliile sale, care au avut loc în Suedia, Florence Harriman scria: „Inimile noastre sunt alături de tânăra lui soţie, în California, care trebuie să meargă înainte fără el. Are să-l audă la radio pe Menken [corespondent de război], povestind despre slujbă; are să citească vorbele frumoase despre el în presa americană; n-are să aibă imaginea prietenilor ultimei sale ierni, care l-au plâns aici, în nord."[52]

Kay, soţia căpitanului Robert Losey, se prăbuşea la pământ când afla vestea morţii lui, în casa lor din Hollywood, California.[53]

La bordul „Bahia Laura"
Marea Baltică, mai 1941

Împreună cu mai mulţi alţi voluntari, locotenentul Larry Thorne stătea pe puntea unui transportor de trupe german care pornea încet din portul Turku, pe coasta vestică a Finlandei, prin apele albastre ale arhipelagului ale cărui ţărmuri liniştite erau acoperite de brazi. În prima parte a călătoriei, vasul adu-

[52] Florence Jaffray Harriman, *Mission to the North* (Philadephia: J.B. Lippincott Co., 1941), p. 289.

[53] „Armata SUA ţine sub observaţie războiul din Scandinavia", *New York Times*, 12 april 1940. „Ataşat american ucis în Norvegia într-un bombardament", *New York Times*, 23 aprilie 1940, p. 1. Harriman, p. 246-288.

sese trupe germane, care urmau să ajungă în Laponia. La întoarcere, transporta cel de-al patrulea din cele cinci loturi de finlandezi care urmau să fie instruiţi şi trimişi în luptă împreună cu trupele Waffen SS. Thorne şi ceilalţi 200 de bărbaţi din contingentul finlandez erau tăcuţi, lunecând pe apele limpezi de sfârşit de mai, sub soarele acela care de-abia dacă apunea. Când ţărmul dispăru definitiv privirii, cu toţii începură să cânte „Maamme" („Ţara noastră"), imnul naţional finlandez.[54]

Era luna mai a anului 1941. Războiul de Iarnă se încheiase deja de un an. Hitler era în toiul pregătirilor pentru Operaţia „Barbarossa". Mussolini se împotmolise încercând să invadeze Grecia. Germanii fuseseră nevoiţi să îl scoată din încurcătură în Balcani.

Cooperarea germano-finlandeză ajunsese în punctul în care cele două ţări căzuseră de acord ca Germania să recruteze finlandezi care să lupte în armata sa. În timpul Primului Război Mondial, voluntari finlandezi plecaseră să se instruiască în Germania, în anticiparea luptei ţării lor pentru independenţa faţă de Rusia. Aceia care supravieţuiseră erau acum coloana vertebrală a corpului de ofiţeri finlandez. Acum, nordicii sesizaseră oportunitatea de a repeta acea experienţă. Iniţial, finlandezii doriseră ca soldaţii lor să fie dislocaţi alături de Wehrmacht, armata regulată a Germaniei. Germanii le răspunseseră că vor face parte din Waffen SS.

Cererea de voluntari a declanşat un răspuns entuziast din partea finlandezilor apţi de luptă, dintre care majoritatea, la fel ca Thorne, erau veterani ai Războiului de Iarnă şi cel puţin la fel de experimentaţi ca gazdele lor din Waffen SS. Recrutarea trebuia să se facă în secret, şi nici chiar guvernul finlandez nu fusese informat oficial despre aceasta. În anumite cazuri, peste tot în Finlanda, această operaţie era îndeplinită de recrutori privaţi. Aceştia selectau un candidat, îl evaluau preliminar şi pe cei mai buni îi trimiteau mai departe la Helsinki, să se prezinte la „Compania de consultanţă inginerească Ratas, Inc.". Ratas era

[54] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 27.

o organizație de fațadă care continua evaluarea voluntarilor, acceptându-i doar pe cei mai pregătiți. Ratas se ocupa de logistică şi de toate formalitățile, aranjând şi transportul pentru cei 1 400 de finlandezi care fuseseră selectați.

Totuşi, veştile circulau repede. Mulți, căutând să îndrepte inechitățile păcii de după Războiul de Iarnă, sau pur şi simplu în căutare de aventură, trimiteau la Ratas cereri de acceptare scrise. Ratas şi-a început operația de recrutare pe 21 aprilie 1941. Până pe 20 mai, Ratas înrolase 125 de ofițeri, 109 subofițeri şi 850 trupă.[55] Thorne se afla printre ei. Nu avea cum să rateze ocazia.

După absolvirea Şcolii de Ofițeri în Rezervă, în mai 1940, la vârsta de 21 de ani, lui Thorne îi fusese acordat gradul de „Vänrikki", cel mai mic grad de ofițer din armata finlandeză. Era ofițer în rezervă, dar scopul său era acela de a trece între cadrele active, o sarcină nu tocmai facilă având în vedere educația sa formală relativ neuniformă. Dosarul militar al lui Thorne era bun şi toți cei care colaboraseră cu el îi recunoşteau potențialul. În următoarele unsprezece luni, a ocupat cu dispensă o funcție de ofițer în cadrul Brigăzii 4, dar uşile către cariera de ofițer activ rămâneau încă închise.[56] Fără îndoială, vedea excursia alături de SS-ul german ca o ocazie de a-şi vedea îndeplinite ambițiile unei cariere militare în armata finlandeză. Şi, în plus, îl ispitea irezistibil gândul că se va întorce înapoi în focul luptei.

Conform termenilor acordului cu Germania, lui Thorne, la fel ca şi celorlalți din contingentul finlandez, nu i se cerea să obțină cetățenia germană şi nici să renunțe la cea finlandeză. În cazul în care Finlanda ar merge la război împotriva Uniunii Sovietice, tuturor militarilor li s-ar fi permis să se întoarcă să lupte pentru țara lor. Înțelegerea cu Germania era pe doi ani.[57]

Inițial, SS-ul era format din luptători de stradă naziști care erau, aşa cum se exprima Hitler, „primul grup de duri".[58] Din

[55] Ilmari Hakala, „Suomalainen SS-pataljoona", în *Suomi Sodassa*, p. 186.

[56] Tyrkkö, p. 26.

[57] Hakala, p. 186-187.

[58] Gordon, Williamson, *The SS: Hitler's Instrument of Terror* (London: Motorbooks International, 1994), p. 16.

1929, Himmler pregătise *Schutzstaffel*, sau SS-ul, în viziunea lui romantică despre istoria germanilor şi cavalerismul teutonilor. În viziunea lui Himmler, SS-ul urma să răspândească cultura germanică peste tot în Europa, acceptând numai germanii de sânge pur şi celebrând obiceiurile germane din vechime. Emblema capului de mort purtată de trupele SS era un vechi simbol al heraldicii militare germane, emblema tradiţională a unităţilor de husari, de elită, din Armata Imperială. Crucea de Fier îşi avea originile în crucea Ordinului Teutonilor. Insigna de pe guler purtată de SS era o inscripţie runică străveche. Posterele de recrutare cu care era împânzită Germania şi toată Europa erau adesea ilustrate cu capul unui cavaler teuton.

Totuşi, nu heraldica de sorgine romantică a lui Himmler a fost cea care a adus notorietate SS-ului. Excesul de disciplină ideologică pe care l-a creat a transformat visul său, cel al unei rase de războinici ai nordului, din ilar în tragic. În anii 1920, luptătorii de stradă SS intimidau şi ucideau pentru a promova partidul. În anii 1930, spionii SS se infiltraseră la toate nivelurile societăţii germane, ca tentacule ale poliţiei secrete a lui Himmler. Trupele SS erau abominabilele forţe de pază ale lagărelor de exterminare naziste. În cele din urmă, Gestapo-ul, temuta poliţie secretă nazistă, avea să intre în subordinea SS. Şeful departamentului pentru probleme evreieşti, *Amt IVB4*, era locotenent-colonelul SS Adolf Eichmann. Iar monstruoasele unităţi de exterminare, *Einsatzgruppen*, care urmau unităţile armatei germane pentru a întreprinde atrocităţi în masă îndreptate împotriva populaţiilor nou-cucerite, intrau tot în componenţa SS.

Privind înapoi din perspectiva pe care o avem acum, n-ar fi greu să ne întrebăm de ce Finlanda a fost de acord să-şi trimită unii dintre cei mai buni soldaţi să lupte alături de SS. Până la urmă, SS-ul era un instrument al terorii, conceput de un nebun ca Hitler şi modelat de mintea pervertită a lui Heinrich Himmler. SS era însă o umbrelă mare, sub care intra şi Waffen SS, divizii întregi mai bine instruite, mai bine motivate şi, în general, mai mobile decât unităţile armatei regulate. Finlandezii urmau să facă parte din unităţile Waffen SS compuse din străini.

În momentul în care contingentul finlandez din care făcea parte şi Thorne naviga spre sud, peste Marea Baltică, spre Germania, treizeci şi opt de divizii Waffen SS erau în curs de mobilizare, pentru a participa la invazia Uniunii Sovietice. Aveau să se dovedească peste aşteptările lui Himmler, în ceea ce priveşte determinarea şi eficienţa în luptă. Totuşi, viziunea lui Himmler despre o forţă militară de elită compusă din soldaţi aparţinând super-rasei germanice fusese înlocuită de nevoile uriaşe de soldaţi de care avea nevoie o naţiune ce ducea un război împotriva Europei. Recrutorii SS nu coborâseră ştacheta numai în Germania, ci recrutau soldaţi pentru Waffen SS şi dintre naţiunile deja cucerite de Germania. În cele din urmă, recruţilor de pe tot întinsul Europei, din diferite unităţi ale Waffen SS, aveau să li se alăture şi camarazi slavi, musulmani, indieni sau alte popoare asiatice.

Majoritatea celor care se înrolaseră în Waffen SS erau atraşi de ocazia de a face parte din unităţi speciale cu un puternic spirit de corp şi destinate aventurii. Cu siguranţă Thorne şi compatrioţii săi considerau SS-ul drept calea de urmat, dacă se gândiseră vreodată la asta. Nu erau nici nazişti, nici fascişti, nici ideologi, nici mercenari, nici criminali. Erau nişte tineri aflaţi într-o aventură pentru ţara lor. Râzând şi glumind pe măsură ce se afundau mai mult în aerul primăvăratic de mare, majoritatea, la fel ca Thorne, ştiau că ţara lor va avea nevoie de ei în curând, iar acesta era un mod de a răspunde apelului. Îşi dovediseră curajul împotriva ruşilor şi aveau să-şi dovedească priceperea şi în faţa germanilor. Mai mult decât orice, erau finlandezi şi erau mândri de asta. Când au ajuns în larg, au coborât sub punte. Marinarii germani le-au împărţit vestele de salvare, ca o readucere aminte că ce urma nu era o plimbare de plăcere. Apele înţesate de mine erau primul semn că se îndreptau spre un nou război. Thorne, tăcut ca întotdeauna, făcea prima călătorie peste graniţele Finlandei, la fel ca mulţi alţii.

Pe măsură ce ajungeau în Germania, voluntarii finlandezi erau încadraţi în ceea ce urma să devină unitatea SS *Freiwilligen-Bataillon Nordost*. Mai târziu, în septembrie 1941, *Freiwilligen-Ba-*

taillon Nordost avea să fie încorporat în Divizia *Wiking*, una dintre cele mai de elită unități ale Waffen SS. Divizia *Wiking* s-a clădit în jurul a trei regimente, unul olandez/flamand, *Westland*, unul danez/norvegian, *Nordland*, şi unul german, *Germania*. Divizia se afla sub comanda lui Felix Steiner, unul dintre cei mai decorați militari germani. Îşi privea soldații ca pe propriii fii şi, în schimb, aceştia îl priveau ca pe un tată. Până la sfârşitul războiului, luptătorii Diviziei *Wiking* aveau să se remarce prin 54 de Cruci de Cavaler ale Crucii de Fier, cea mai înaltă decorație pentru curaj acordată în cadrul SS. Doar o singură divizie a reuşit să obțină mai multe.

Steiner îi îndrăgea în mod deosebit pe tinerii finlandezi, iar aceştia, la rândul lor, îşi respectau comandantul. Filosofia de comandă a lui Steiner avea să fie adoptată şi de Thorne. „Cu cât o unitate este condusă cu înțelepciune, cu grijă şi cu înțelegere, cu atât vor fi mai puternice coeziunea în cadrul grupului şi valoarea în luptă. În special datorită voluntarilor noştri nordici, un stil de comandă omenos îmi pare a fi de o importanță decisivă", scria Steiner.[59]

Instrucție în cadrul Waffen SS, Germania, iunie 1941

„Bahia Laura", vasul care transporta contingentul finlandez, a navigat până în portul Stettin[60], în nordul Germaniei, fără să întâmpine vreun incident. Spre deosebire de Finlanda, Germania era complet mobilizată pentru război. Imaginea portului – un furnicar de vase care soseau, plecau, încărcau şi descărcau marfă – contrasta puternic cu deplasarea liniştită peste Marea Baltică. Peste tot erau soldați în uniformă. Limba germană, vorbită pretutindeni în jur, cu inflexiunile ei dure, abrupte, le reamintea finlandezilor, în caz că uitaseră, că se aflau departe de

[59] Tyrkkö, p. 27-28. Williamson, p. 13, 16, 22-26, 34, 63, 108, 110, 117-119, 121, 227-229.

[60] Astăzi, oraşul polonez Szczecin (*n. r.*).

casă. Thorne şi camarazii săi au primit cina în farfurii de aluminiu, o noutate care părea că se potriveşte timpului şi locului în care se găseau, înainte de a fi urcaţi în trenul pentru Stralsund. Nu ştiau că, în doar câteva săptămâni, Hitler avea să lanseze atacul peste stepele ruseşti.

Celelalte trei contingente de soldaţi finlandezi fuseseră deja transportate la centrul de instrucţie Heuberg, în apropierea graniţei cu Elveţia. De aici, fuseseră ataşaţi la diferite unităţi din Divizia *Wiking* şi mutaţi în Polonia, în aşteptarea invaziei Uniunii Sovietice. Aveau să fie reataşaţi batalionului finlandez de-abia în ianuarie 1942, când acesta va ajunge în front. Între timp, erau dispersaţi în funcţie de multele elemente naţionale ale diviziei. Pentru aceşti bărbaţi, focul luptei era la o distanţă de doar câteva zile.

Contingentul lui Thorne a ajuns prea târziu pentru a participa de la început la operaţia „Barbarossa". Invazia avea să înceapă cât ei se aflau încă în instrucţie. Thorne şi grupul său au rămas în Stralsund doar cât să-şi primească uniformele SS şi să încheie celelalte formalităţi de început. Thorne a primit uniforma de sublocotenent *(Untersturmführer)*. I se recunoştea astfel calitatea de ofiţer în rezervă al armatei finlandeze.

Timp de trei zile, trenul transportându-i pe finlandezi s-a târât prin Germania, Cehoslovacia şi Austria, printre trupe echipate de război, provizii şi materiale, înainte de a ajunge la destinaţia Viena. Thorne şi camarazii săi au coborât din tren şi au mărşăluit până la o unitate de instrucţie din apropiere. Jukka Tyrkkö, unul din soldaţii finlandezi care se aflau acolo, avea să descrie această experienţă astfel: „Zile lungi, grele, pe câmpurile de instrucţie ale unei imense cazărmi SS (Cazarma *Fasangarten*); rar, odihnă la spa-ul din apropierea castelului Schönbrunn, vizite neobservate în «oraşele de vis» austriece de pe Dunăre".

Pentru trupele SS finlandeze, invazia germană în Rusia de peste câteva zile trebuie că a fost, în acelaşi timp, o surpriză şi o acţiune aşteptată. Se simţea că ceva pluteşte în aer, dar nimeni nu putea spune exact despre ce este vorba. Pe 22 iunie, ziua în care Barbarossa s-a pus în mişcare, trimisul Finlandei în

Germania, T. M. Kivimäki, i-a vizitat pe Thorne şi pe camarazii săi nou-veniţi, acum echipaţi în uniforme SS. Pe un ton patetic, încărcat de patriotism, Kivimäki le-a spus: „Chiar înainte ca forţele de apărare ale Finlandei să fie mobilizate pentru bătălia împotriva inamicului nostru istoric [Rusia], voi, tineri luptători, aţi venit în Germania să vă pregătiţi pentru această luptă..."[61]. Oricât de mari ar fi fost greutăţile sau umilinţele pe care tinerii finlandezi le îndurau din partea ofiţerilor SS germani, oricare ar fi fost zvonurile despre operaţii SS dubioase care le ajunseseră la urechi, cuvintele lui Kivimäki justificau existenţa contingentului SS finlandez. Rolul lor în Waffen SS reprezenta o contribuţie la efortul Finlandei de a repara nedreptăţile pe care ruşii le prăvăliseră peste ţara lor.

Instrucţia Waffen SS era dură. În general, germanii care erau înrolaţi în Waffen SS trebuiau să îndeplinească standarde fizice mai ridicate decât cei din armata regulată. Totuşi, aveau o educaţie precară – jumătate din recruţii Waffen SS aveau numai o pregătire minimă. Prin urmare, se credea că vor răspunde mai bine la disciplina dură şi la îndoctrinarea agresivă care li se va livra în timpul instrucţiei. În fiecare garnizoană SS atârna un semn pe care era înscris un citat din Nietzsche: „Slăvit fie tot ce te întăreşte". Scopul instrucţiei SS era ca fiecare să merite această slavă, să devină un soldat superior. Hitler spunea că doreşte o forţă „inspirată de o voinţă de fier, trupe cu o ţinută de neînfrânt – simţul superiorităţii personificat". Se aştepta ca, la sfârşitul perioadei de instrucţie, trupele străine din SS să fie mânate de aceeaşi dorinţă de neînvins.

Generalul Paul Hausser organizase instrucţia Waffen SS numindu-l pe Felix Steiner, înainte ca acesta să ajungă la comanda Diviziei *Wiking*, răspunzător pentru crearea regimului de instrucţie. Steiner, fost ofiţer în *Stosstruppe* în Primul Război Mondial, a impregnat trupelor Waffen SS acelaşi stil şi acelaşi elan care caracterizau trupele de asalt. Soldaţii Waffen SS urmau să fie trupe de asalt, luptători de linia întâi – adevărată

[61] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 45. Tyrkkö, p. 28-29.

infanterie uşoară, echipaţi numai cu armament, muniţii şi sticle de apă. În instrucţia SS, antrenamentul fizic ocupa un loc de prim rang. Trupele trebuiau să fie aduse la forma maximă. Erau încurajate toate sporturile, de la box, până la alergări sau sporturi cu mingea. Soldaţilor li se insufla un spirit de luptă agresiv. Candidaţii de ofiţer erau învăţaţi să fie loiali şi duri, să conducă din fruntea oamenilor lor, de la care să nu aştepte nimic altceva decât obedienţă imediată. Toate acestea conduceau la o vitejie adesea nechibzuită în luptă.

Thorne fie a răspuns perfect instrucţiei SS, fie avea o filosofie înrudită cu cea a lui Steiner. Toate aceste deziderate ale instrucţiei SS aveau să-i caracterizeze stilul de comandă de aici înainte, pe tot parcursul vieţii. Thorne, mai întâi de orice, era un lider cu un curaj nechibzuit, aflat la comanda unor unităţi uşoare de asalt, compuse din soldaţi într-o formă fizică de vârf, luptători agresivi, înfruntând adesea unităţi care le depăşeau de multe ori numărul. Conducea chiar prea mult din fruntea soldaţilor, din acest motiv atrăgându-şi laudele şi, uneori, criticile oamenilor săi, care îl urmau însă întotdeauna fără să crâcnească. Unităţile pe care le-a condus în război s-au numărat printre cele mai bune din armata finlandeză, în Al Doilea Război Mondial, şi din armata SUA, în Războiul din Vietnam.

Totuşi, instrucţia SS i se părea lui Thorne plictisitoare, dacă nu chiar, pe alocuri, umilitoare. Nu îl ajuta nici faptul că nu cunoştea deloc limba germană. În plus, instructorii germani erau foarte duri cu trupele străine, exagerând regimul de antrenament spartan când venea vorba despre alte naţionalităţi. Plângerile venite din partea voluntarilor străini au ajuns chiar şi la urechile lui Himmler.[62]

Cea mai mare problemă era că acest contingent finlandez era prea încărcat de ofiţeri şi subofiţeri, o situaţie care, fără îndoială, a apărut din dorinţa Ratas de a selecta cei mai buni oameni pentru SS. Pentru a reduce proporţiile la un nivel normal, SS i-a deposedat pe subofiţerii finlandezi de grad şi de privilegii.

[62] Williamson, p. 36, 40-42, 109.

Thorne şi ceilalţi ofiţeri finlandezi (precum şi majoritatea ofiţerilor finlandezi aflaţi deja pe Frontul de Est) şi-au păstrat gradul şi privilegiile, dar au petrecut multă vreme ca spectatori la acţiune, urmărind operaţiile, fără a avea posibilitatea să le comande.

Acum, că Finlanda redeschisese frontul fino-rus, situaţia începuse să devină insuportabilă pentru un soldat aşa de neliniştit ca Thorne. Absorbise instrucţia SS fără niciun efort şi mult mai repede decât alţii. Obiectivul său era o carieră în armata finlandeză, nu în SS-ul german, care, în ciuda eficienţei sale ca organizaţie militară, părea să ofere doar puţin din ceea ce îşi dorea şi, potenţial, foarte mult din ceea ce nu-şi dorea. Spre mijlocul verii, *Untersturmführerul* Thorne, în uniformă neagră şi cu capul de mort pe şapca de ofiţer, începea să caute o ocazie să revină acasă în Finlanda şi înapoi la luptele care reîncepuseră în Karelia.

Pe 7 iulie, soldaţii batalionului finlandez se îmbarcau în trenul care urma să-i aducă înapoi la Stralsund, după încheierea instrucţiei de bază de la Schönbrunn. Din Viena, trenul pornea înapoi spre Germania, printre celelalte garnituri în continuă mişcare înspre şi dinspre frontul rusesc. A trecut prin Praga şi, a doua zi, s-a oprit la Berlin, centrul nervos al maşinii de război a celui de-al Treilea Reich. Încă o zi, şi se aflau înapoi, pe coasta germană a Mării Baltice.

Thorne a mai petrecut alte două săptămâni de pregătire cu batalionul finlandez înainte să apară ocazia aşteptată. Comandantul batalionului i-a oferit lui şi altor ofiţeri oportunitatea să se reîntoarcă în Finlanda. Limba germană pe care o vorbea oricum nu era prea grozavă, i-a spus comandantul. Kosti Paukkala, care s-a reîntors în ţară împreună cu Thorne, descria plecarea lor, lipsită de fast, din Germania:

„Pe 23 iulie 1941, Larry Thorne stătea pe puntea vaporului cu aburi *Kiasan* şi făcea cu mâna înspre cei doi docheri germani care ne dăduseră câteva cutii de *Burgermeisters,* trabuce în formă de rachetă, care ne satisfăceau nevoile de fumători după doar câteva pufăituri sintetice."[63]

[63] Tyrkkö, p. 31.

La doar şapte săptămâni de la sosirea lui Thorne, vasul se îndepărta de Stralsund, în larg, şi se alătura în coada unui convoi german a cărui destinaţie era Finlanda. Cea dintâi carieră a lui Thorne ca ofiţer SS se încheiase. Nu luase parte la nicio luptă. Iar germana lui inexistentă, care i-a permis să scape din Germania înapoi pe frontul fino-sovietic, îl scutise probabil şi de îndoctrinarea nazistă cu care era îmbibată instrucţia SS. Totuşi, abilităţile de comandă, stilul de a conduce oamenii pe care le descoperise în şcolile lui Steiner, aveau să devină atribute eficiente în cariera care îl aştepta. Alunecând pe întinderea Balticii, finlandezii urmăreau o luptă aeriană desfăşurându-se în înaltul cerului, maximum de acţiune de care avusese parte Thorne în timpul „excursiei de pregătire" în cadrul Waffen SS.[64]

Frontul rusesc, iunie 1941

În primăvara anului 1941, când Waffen SS – „Cavalerii Teutoni" clădiţi după chipul şi asemănarea lui Himmler – începea pregătirile pentru a se afla în fruntea înaintării germane în inima Rusiei, se părea că Himmler şi alţi fanatici nazişti asemenea lui reînviau un episod romantic din istoria Germaniei. Ordinul Cavalerilor Teutoni luase fiinţă în timpul Cruciadei a Treia, distingându-se alături de celelalte mari ordine ale Europei, Cavalerii Sf. Ioan şi Templierii. În secolul al XIII-lea, Cavalerii Teutoni reveneau în Europa, devenind mai târziu vârful de lance în cucerirea şi colonizarea Prusiei păgâne. De atunci înainte, au instituit propria ordine politico-militară care a germanizat provincia estică.

Aşadar, pentru Himmler, Cavalerii se reîntorseseră, iar campania lor în Prusia avea să fie retrăită. Cucerirea, nu doar simpla victorie, era ţelul propus de nazişti cu privire la campania din Rusia: slavii erau suboameni, iar armata germană avea să „aducă civilizaţia" pe întreg întinsul Rusiei.

[64] Tyrkkö, p. 29. Kallonen, p. 51-52.

Pregătirile de ultim moment pentru invazia Uniunii Sovietice se desfăşurau într-un ritm alert, cu toate că acestea rămâneau, în principiu, ignorate de sovietici. Apoi, pe 21 iunie – îşi amintea Hruşciov – „am primit un telefon de la postul nostru de comandă de la Ternopol, prin care eram informaţi că un soldat tocmai dezertase la noi, din liniile germane; susţinea că Germania urma să atace Uniunea Sovietică a doua zi dimineaţa, la ora trei". Acest raport se suprapunea peste altele care conduceau la concluzia că un atac major era iminent. „Am aşteptat până la ora trei să văd ce avea să se întâmple."[65]

Aşteptarea lui Hruşciov nu a fost în van. Înainte de ivirea zorilor, focul artileriei germane a erupt peste mare parte din frontul germano-rus. Aviaţia germană a intrat în spaţiul aerian inamic pentru a surprinde avioanele ruseşti la sol. Peste Rusia se prăvălea un tăvălug de distrugeri care, la momentul respectiv, părea de neoprit.

Ruşii priveau SS-ul şi diviziile regulate nu ca pe nişte cavaleri teutoni, ci ca pe nişte invadatori mongoli. Rezultatul final avea să le dea dreptate. Atacul german a fost unul improvizat, şi nu o operaţie organizată cu grijă, pe baza unor planuri pe termen lung şi a logisticii meticuloase. Pentru aprovizionare, diviziile blindate germane aveau nevoie de drumuri măcar rezonabile, care nu existau în Rusia. Germanii au trecut la invazie având o forţă egală cu a apărătorilor, 200 de divizii împotriva a 209 mari unităţi ruse. Când a început operaţia „Barbarossa", armata germană avea rezerve de material care nu-i ajungeau decât pentru o lună de lupte la intensitate ridicată. Germanii uitaseră de spaţiu, de imensitatea teritoriului rus şi de climă, ceea ce, până la urmă, i-a distrus. Atunci când a cântărit oportunitatea invaziei în Rusia, Hitler a făcut exact aceeaşi greşeală ca Stalin, când a atacat Finlanda. A subestimat dificultatea sarcinii de îndeplinit şi a supraestimat forţa propriilor trupe.

Dar afluirea atacatorilor peste graniţe, atacul lor feroce şi succesele lor iniţiale aminteau poporului rus de invaziile tătari-

[65] Nikita Khrushchev, *Khrushchev Remembers* (Boston: Little, Brown and Company, 1970), p. 167.

lor din secolele trecute. Peste tot în teritoriul afectat de război, ruşii mureau din cauza greutăților şi a foametei, pe măsură ce armatele germane care avansau luau ce aveau nevoie, distrugând restul. În teritoriile cucerite nu putea fi vorba despre cavalerism teuton. Oficialii locali şi liderii de partid erau executați fără proces. Două milioane de prizonieri de război şi zece milioane de civili ruşi au fost ucişi.[66] Răspândite peste tot în țară, mormane de cadavre erau aruncate în uriaşe morminte comune.

Într-un editorial comentând deschiderea de către sovietici a mormântului hanului mongol Timur Lenk[67], la mijlocul lunii iunie, *New York Times* îl compara pe hanul tătar cu Hitler:

„Ambiția şi cruzimea lui Timur Lenk nu au cunoscut granițe. A ucis 100 000 de prizonieri, pentru că reprezentau o piedică pentru armata sa. Expansiunea peste lumea timpului său a fost marcată de dezolare. Aceasta a fost oprită numai de moartea sa, în urma unei maladii comune, când pornise spre încă o altă cucerire. După moarte, se pare că nimeni nu l-a plâns prea mult, iar imperiul creat de el cu sabia s-a destrămat curând. Acesta ar putea fi semn prevestitor."[68]

Editorialul a fost scris la nouă zile după invazia nazistă a Uniunii Sovietice, atunci când era încă neclar când şi dacă Hitler ar putea fi oprit. Era înainte de înfrângerile germanilor în stepele Rusiei; înainte de Pearl Harbor. Este aproape incredibil cât de aproape au fost descrişi în ziar următorii patru ani. Rămăşițele lui Timur Lenk au dezvăluit că nu era prea înalt, era plinuț, neatrăgător, cu un păr des şi negru şi o mustață abia mijită – poate nu cu mult diferit de aspectul lui Adolf Hitler.

[66] Taylor, p. 99-102.

[67] O echipă de arheologi sovietici, condusă de Mihail Mihailovici Gherasimov, a deschis cripta din Samarkand, Uzbekistan, în care se aflau rămăşițele pământeşti ale hanului mongol. Evenimentul a primit interpretări multiple, uneori contradictorii. Se spune astfel că Stalin şi URSS ar fi fost loviți de blestemul lui Timur Lenk pentru că i-a fost profanat mormântul. Într-o cu totul altă interpretare, s-a spus că Stalin a dat ordin ca rămăşițele hanului să fie aruncate din avion asupra armatelor *Wehrmachtului* care se apropiau de Moscova, determinând înfrângerea acestora (*n. t.*).

[68] „Tartars Old and New" (Tătari vechi şi noi), în *New York Times*, 30 iunie 1941, p. 16.

CAPITOLUL 5

ÎNTOARCEREA ÎN KARELIA

Pe drumul spre Petroskoi,
Karelia sovietică, URSS, vara 1941

Thorne şi Paukkala au sosit din Germania pe *S/S Kaisa*, în portul Vaasa, în partea de nord a coastei vestice a Finlandei. Era 31 iulie 1941. Noul război împotriva Rusiei începuse deja de o lună. Din fotografia lui Thorne în uniforma lui SS, făcută înainte de a părăsi Germania, se poate observa că are un aspect copilăresc, este blond şi arătos, şi are un fizic puternic. Familia sa, pe care nu o mai văzuse de câteva luni, era în Vaasa, acolo unde se stabiliseră după Tainanhovi, în urma evacuării de la sfârşitul Războiului de Iarnă.

În mod curios, Thorne nu şi-a făcut timp să meargă să îi vadă, chiar dacă el şi companionul său de călătorie, Paukkala, au petrecut două zile în Vaasa, înainte să pornească spre linia frontului, pe graniţa estică a Kareliei. Probabil că ar fi avut ce poveşti să le spună din călătoria sa în Germania. Ar fi dorit să se pună la curent cu ultimele veşti despre membrii familiei, să afle în special cum se descurcau, karelieni fiind, în decorul nefamiliar de aici, înconjuraţi de finlandezi vorbitori de suedeză. Unul dintre motivele pentru care nu şi-a vizitat familia ar fi putut fi că excursia de două luni în Germania trebuia să fie ultrasecretă. Sau poate pentru că Thorne şi Paukkala, tineri şi fără griji, au vrut să se răsfeţe în Vaasa. Cu siguranţă considerau că au pierdut vremea destul cu germanii. Acum, războiul cu ruşii reîncepuse, iar Thorne era nerăbdător să revină în armată.

În urma prezentării pe front, Thorne şi Paukkala au fost repartizaţi la Detaşamentul 8 Uşor – sub comanda maiorului Lars Rönnqvist –, care făcea parte din Divizia 1, dislocată în adân-

cimea teritoriului Kareliei. Rönnquist i-a primit pe cei doi tineri ofițeri purtând o uniformă suedeză de gală, foarte colorată. Cum cei doi continuau să-i privească ținuta cu nedisimulată uimire, Rönnquist le-a replicat că o preferă pentru că este comodă ca uniformă de luptă.

În ciuda stilului său excentric, Rönnquist era, de fapt, un ofițer excelent şi un călăreț extraordinar. În centrul oraşului Helsinki de astăzi, el rămâne imortalizat pentru eternitate, fiind modelul pentru o sculptură ecvestră din bronz a Mareşalului Mannerheim. Rönnquist avea să fie comandantul lui Thorne, cu scurte întreruperi, pentru tot restul războiului. Ca respectat ofițer de carieră, va publica mai târziu, alături de colonelul Anssi Vuorenmaa, o lucrare istorică foarte detaliată, *Törnin Jääkarit* („Vânătorii lui Thorne"), în care sunt descrise acțiunile de recunoaştere efectuate de Thorne între 1943 şi 1944, adânc în spatele liniilor inamice.[69]

Detaşamentul 8 Uşor era dislocat pe o rută de comunicație din Republica Sovietică Kareliană, la aproximativ 75 de kilometri de capitala administrativă a provinciei, Petroskoi. În timpul înaintării fulgerătoare din iunie 1941, armata finlandeză recucerise rapid teritoriul pierdut în Karelia-Ladoga, avansase până la vechile granițe de dinainte de Războiul de Iarnă şi, fără nicio ezitare, trecuse în Karelia sovietică. Obiectivul Diviziei 1 era să cucerească oraşul Petroskoi[70] (*Harta F*).

Decizia de a avansa într-un teritoriu care nu aparținuse niciodată Finlandei era una controversată, care a ridicat întrebarea dacă atacul reprezenta doar o încercare de a securiza zona pe care sovieticii o răpiseră cu câteva luni înainte. Locuitorii Kareliei sovietice erau înrudiți etnic cu finlandezii şi vorbeau o limbă apropiată de finlandeză. Dar ei erau cetățeni sovietici şi regiunea era parte din Rusia de sute de ani. Pentru mulți karelieni

[69] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 31-32. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 55-56. Lars Rönnquist şi Anssi Vuorenmaa, *Törnin Jääkärit* (Porvoo: WSOY, 1993).

[70] În limba finlandeză, numele oraşului Petroskoi este Äänislinna (*n. r.*).

din partea sovietică, finlandezii erau eliberatorii, care alungau tirania comunistă, mai ales cea din ultimii zece ani. Dar, teoretic, finlandezii erau acum agresori.

La 22 august, Rönnquist le-a încredințat lui Thorne și Paukkala o nouă misiune. Divizia transferase Detașamentului 8 Ușor două tancuri Vickers și mai multe mașini blindate, dintre care una suedeză și câteva capturate de la ruși. Aceste vehicule, plus altele care vor fi capturate, vor forma un pluton de tancuri. Probabil Rönnquist i-a surprins din nou pe cei doi ofițeri când le-a cerut să devină comandanți de tancuri. Este puțin probabil ca vreunul să mai fi condus până atunci un tanc.

Armata finlandeză avea puține blindate. În următorii trei ani, va captura aproximativ 200 de tancuri rusești și va achiziționa 77 de tancuri germane. Dar, într-un război în care principalii protagoniști aveau să fabrice și să utilizeze în luptă zeci de mii de astfel de mașini de război, majoritatea unităților blindate finlandeze aveau să rămână elemente relativ minore, sprijinind operațiile de infanterie la scară locală. La fel este cazul și pentru plutonul de tancuri al lui Thorne. A acționat alături de infanteria Detașamentului 8 pentru a distruge buncărele și alte „nuci tari" din liniile rusești, în timpul înaintării. Rönnquist scria că Thorne era un comandant de tancuri entuziast și îndrăzneț: „Thorne a instituit în unitatea sa un spirit de luptă admirabil și, prin exemplu personal, a influențat deznodământul multor bătălii."

A fost nevoie de ceva timp pentru a învăța cum să manevreze tancurile în luptă, în ciuda capacității lor de deplasare în orice tip de teren. Într-o manieră tipică, Thorne își utiliza tancul nu în paralel cu unitatea, ci mult în fața ei. Peste aproximativ trei săptămâni, când acționa în sprijinul unei operații de infanterie de-a lungul șoselei spre Petroskoi, tancul lui Thorne a rămas blocat și nu se mai putea mișca nici înainte, nici înapoi. Vehiculul imobilizat la 150 de metri în fața trupelor din prima linie ale unității era o țintă atrăgătoare pentru apărătorii sovietici, care au început deplasarea în direcția lui.

Thorne a scos de pe tanc mitraliera și a sărit într-un șanț ținând-o la subsuoară. Adăpostit în spatele malului de pământ, a

organizat o linie de foc, care a acoperit retragerea membrilor echipajului de pe tanc. Apoi, Thorne şi oamenii lui au reluat atacul pe jos. Paukkala scria: „Pierderile înregistrate de inamic au fost mari. Mitraliera a fost principalul factor în înfrângerea rezistenţei ruşilor." Focul echipajului de pe tanc i-a decimat pe atacatorii ruşi. În expunerea de motive pentru acordarea Crucii Mannerheim lui Thorne, se menţiona: „Inamicul a început să se retragă, permiţând astfel înaintarea atacului cu câţiva kilometri, datorită acţiunii curajoase a unităţii de tancuri. Modul în care a acţionat locotenentul Törni a fost, din nou, energic şi merituos."[71]

Zilele şi săptămânile treceau, iar finlandezii atacau spre nord-est, şi mai adânc în pădurile Kareliei, înspre Petroskoi. Mestecenii începuseră să se îngălbenească şi contrastau cu verdele închis al brazilor, oglindindu-se în luciul sutelor de lacuri care împestriţau terenul. În timp ce zilele lungi ale verii se scurtau, iar nopţile deveneau mai răcoroase, forţa pătrunderii finlandeze a rămas aceeaşi, fără a întâmpina niciun obstacol, în tot acest timp ruşii aflându-se în retragere.

La 1 octombrie, sovieticii au abandonat Petroskoi, în faţa asaltului final al finlandezilor. După o scurtă oprire la Petroskoi, ofensiva a continuat spre nord, de-a lungul malului vestic al Lacului Onega. Temerarul Thorne a rămas în fruntea atacului, întotdeauna mult înaintea primelor linii ale unităţii. O tactică preferată era să sară din tanc, în toiul bătăliei, înarmat cu grenade, pentru a deschide un al doilea minifront, în mijlocul acelei confuzii generale. Thorne era mortal şi devastator. Într-o luptă desfăşurată între 17 şi 20 octombrie, unitatea sa de tancuri a fost creditată cu distrugerea a două buncăre cu două creneluri, fiecare adăpostind câte două cuiburi de mitraliere. În acţiune au fost ucişi 75 de soldaţi ai Armatei Roşii.

În acea toamnă, atacul spre nord a continuat până la Karhumäki, în punctul cel mai nordic al Lacului Onega. De aici, mai erau doar 180 de kilometri până la Marea Albă, care se deschidea în Marea Barents şi Oceanul Îngheţat. La Karhumäki, plu-

[71] Vezi App. C. Tyrkkö, p. 34, 58. Rönnquist, p. 14. James F. Dunnigan şi Albert A. Nofi, *Dirty Little Secrets of World War II* (New York: Quill, 1994), p. 179.

tonul blindat al Detaşamentului 8 a trecut în subordinea Brigăzii 1. Cariera de comandant de tancuri a lui Thorne se încheiase.

Pentru recunoaşterea stilului îndrăzneţ de comandă, în primele câteva luni de război, lui Thorne i-a fost acordată Crucea Libertăţii, clasa a III-a. Crucea Libertăţii, clasa I şi clasa a II-a, se acorda numai ofiţerilor cu grade de la căpitan în sus. Crucile de clasa a III-a şi a IV-a erau destinate gradelor inferioare. Pe parcursul războiului, inflaţia de medalii începea să estompeze diferenţele între adevăratul eroism şi bravura pe care mulţi ostaşi o dovedeau în mod regulat. De fapt, până spre sfârşitul războiului, nu mai era niciun locotenent care să nu deţină o cruce clasa a IV-a, iar mulţi din cei cu grade superioare purtau cruci de clasa a II-a sau I. Totuşi, Crucea Libertăţii, clasa a III-a, emailată în negru, rămânea o medalie care răsplătea actele cu adevărat de vitejie în timpul luptei.[72]

Helsinki, 6 decembrie 1941

Ziua de 6 decembrie 1941, Ziua Independenţei Finlandei, a venit şi cu veşti bune, dar şi cu veşti proaste. Armata finlandeză recucerise în totalitate teritoriul pierdut în faţa sovieticilor în Războiul de Iarnă, şi chiar mai mult decât atât. Pentru a sărbători, Parlamentul finlandez a declarat întregirea Finlandei în graniţele de dinainte de 1939. La un congres care a avut loc la Centrul de conferinţe din Helsinki, nu foarte departe de clădirea Parlamentului, preşedintele Finlandei a anunţat că trupele cuceriseră Karhumäki, un oraş mult în interiorul Kareliei sovietice, în partea de nord a Lacului Onega. Apoi, pe un ton sumbru, a adăugat că, în aceeaşi zi, Marea Britanie a declarat război Finlandei. Când Finlanda a refuzat să se supună ultimatumului britanic de a-şi înceta atacurile pe pământ sovietic, Marea Britanie a cedat în faţa presiunilor exercitate de aliatul sovietic şi i-a declarat formal război.

[72] Tyrkkö., p. 69. Kallonen, p. 64. Sampo Ahto, "Vapaudenristeistä muistomitaleihin", în *Suomi Sodassa*, ed. Jorma Järventaus, 4th printing, (Keuru, Finland: Valitut Palat, 1998), *Suomi Sodassa*, (Valitut Palat, 1998), p. 316-317.

Declarația de război a britanicilor a venit ca o surpriză pentru mulți finlandezi, care nu vedeau decât un orizont limitat pentru participarea lor la ostilități. Erau și unii, precum Kekkonen și Mannerheim, care vedeau în acest lucru ocazia de a alipi Karelia sovietică Finlandei. Dar, pentru cei mai mulți, acesta era un război de pedepsire sau, mai simplu, de „continuare". Finlanda va recupera ce-i fusese luat de către sovietici la sfârșitul Războiului de Iarnă. Larry Thorne și o optime din bărbații apți de arme ai Finlandei erau karelieni refugiați, ale căror familii fuseseră silite să-și abandoneze căminele în fața invadatorilor ruși, cu doar un an în urmă. Pentru aceștia, războiul se ducea pentru a-și recupera casele care le fuseseră luate. Anexarea de către sovietici a orașului Viipuri și a Kareliei le distrusese stilul de viață. La fel ca în cazul multora din Sud, în timpul Războiului Civil american, ei credeau că luptă pentru a-și proteja moștenirea culturală.[73]

Pentru liderii politici și militari ai țării, la acest moment, un obiectiv imediat îl constituia obținerea unei apărări strategice, pe un continent sfâșiat între doi dictatori fără scrupule, ambii aflați la granițele Finlandei, și Aliați, a căror apărare părea încă și mai slabă. Mannerheim, în special, căuta să facă Frontul de Est

[73] În Ordinul de Zi al lui Mannerheim din 10 iulie, acesta declara: „În timpul Războiului de Independență, în 1918, am spus karelienilor din Finlanda și din Rusia că nu o să-mi pun sabia deoparte până când Finlanda și Karelia de Est nu vor fi libere... Fie ca providența care ghidează destinul acestor națiuni să permită armatei Finlandei să îndeplinească promisiunea pe care am făcut-o triburilor kareliene. ...Soldați! Pământul pe care călcați este înmuiat de sângele și suferințele triburilor noastre, este pământ sfânt. Victoria voastră va elibera Karelia, faptele voastre vor crea un viitor înalt și fericit pentru Finlanda." Mai târziu, Kekkonen avea să repete în Parlament că sacrificiile soldaților finlandezi vor fi justificate de alipirea populației din Karelia de Est la restul Finlandei. C.G.E. Mannerheim, *Suomen Marsalkka Mannerheim: Suomen Marsalkan Muistelmat* (Keuruu, Finland: Otava, 1995), p. 303. Osmo Jussila, Seppo Hentilä și Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945* (Porvoo: WSOY, 1995), p. 181-182. Thomas Ries, *Cold Will, The Defence of Finland* (London: Brassey's Defence Publishers, 1988), p. 131, 134. Juhani Suomi, *Urho Kekkonen 1936-1944: Myrrysmies* (Helsinki: Otava, 1986), p. 282, 290-291. Ilmari Hakala, „Ylipäällikön päiväkäsky", *Suomi Sodassa*, p. 208. Martti Sinermaa, „Viipuri jälleen vapaa" *Suomi Sodassa*, p. 226.

mai uşor de apărat împotriva ruşilor, punând bazele unei linii defensive „pe trei istmuri". Armata finlandeză va înainta până la graniţa sa din 1939, în Istmul Karelian, care se întindea de la Marea Baltică la Lacul Ladoga. La nord de Ladoga, va stabili graniţa din 1939 ca linie de apărare de-a lungul istmului, între Ladoga şi Lacul Onega. Şi la nord de Onega, se va deplasa în Karelia sovietică, depăşind mult graniţa din 1939, pentru a întări o poziţie pe Istmul Maaselkä, între Onega şi Lacul Seesjärvi (*Segozero*) (*Harta D*).

Astfel, liderii finlandezi considerau Războiul de Continuare ca un teatru separat de Europa centrală şi considerau Finlanda drept *cobeligerant*, şi nu *aliat* al Germaniei. Operaţiile finlandeze vor fi limitate la frontiera estică, iar Finlanda nu va declara război Aliaţilor şi nici nu va susţine războiul Germaniei împotriva acestora. Chiar şi în aceşti parametri, participarea Finlandei alături de Germania a fost atent calibrată pentru a servi numai interesele proprii definite. Mannerheim şi-a susţinut hotărât, în faţa Înaltului Comandament german, refuzul de a ataca Leningradul şi de a tăia calea ferată Murmansk, de importanţă vitală, care avea să transporte, de la porturile Mării Albe în Rusia, rezervele atât de necesare primite de la Aliaţi. Preşedintele finlandez Ryti a refuzat orice cooperare cu Germania în privinţa planurilor acesteia referitoare la evreii din Europa.

Campania finlandeză a continuat conform planului. În sud, armata finlandeză a eliberat Viipuri la 29 august. Acum, că oraşul trecuse înapoi în mâinile finlandezilor, sute de mii de refugiaţi karelieni, care fugiseră din calea Armatei Roşii în primăvara anului 1940, începeau să se întoarcă la casele lor. Aveau să găsească oraşul la fel cum îl lăsaseră: distrus de război.

În timpul păcii provizorii, sovieticii relocaseră mulţi dintre propriii cetăţeni în Viipuri. Semnele trecerii ocupanţilor temporari au rămas în urma lor, când aceştia, la rândul lor, au fugit din calea armatei finlandeze. Părinţii lui Larry Thorne nu s-au întors în Viipuri, dar surorile lui, Kaija şi Salme, au revenit în casa lor spaţioasă. Au dezgropat comorile pe care le lăsaseră în cuferul metalic îngropat sub şopronul de lemne şi şi-au început

o nouă viață, în oraşul ale cărui străzi erau, încă o dată, pline de familiile refugiaților care se întorceau acasă.[74]

La patru zile după cucerirea oraşului Viipuri, diviziile finlandeze au atins granița din 1939, pe Istmul Karelian. Aici, finlandezii s-au oprit şi au început organizarea de linii defensive. În Karelia-Ladoga, atinseseră granița de dinainte de Războiul de Iarnă chiar mai devreme, la sfârşitul lunii iulie. În nord, decizia lui Mannerheim de a trece granița în Karelia sovietică, la 10 iulie, a generat proteste din toate părțile, atât din țară cât şi de peste hotare. Acesta a justificat incursiunea în teritoriul sovietic, ca fiind esențială pentru stabilirea celor mai bune poziții defensive pe durata războiului şi reprezentând o poziție de negociere mai avantajoasă după aceea. Dar acest lucru a avut un preț: Marea Britanie a declarat război Finlandei.[75]

Karelia-Ladoga, decembrie 1941

La începutul lunii decembrie 1941, au căzut cam zece centimetri de zăpadă. Era începutul unui val de frig care avea să transforme întregul front într-un imens bloc de gheață. Nopțile de iarnă din nord erau din ce în ce mai lungi, iar zilele se scurtaseră la numai câteva ore. Din nou, la fel ca în urmă cu doi ani, bubuitul artileriei cutremura aerul, iar craterele proaspete brăzdau cicatrici în pământul sălbatic din nordul Kareliei ruseşti.

Când locotenentul Larry Thorne s-a prezentat la unitatea unde fusese repartizat, comandantul Anttila era preocupat cu acoperirea unei breşe existente între compania sa şi cea a lui Numminen, la flancul său drept. Cele două unități făceau parte din Forța Uşoară de Operații 8, o unitate de dimensiunea unui batalion, care înainta rapid în spatele ruşilor aflați în retragere. Anttila dorea să ştie dacă soldații inamici ocupaseră poziții între cele două companii. I-a ordonat lui Thorne să meargă în

[74] Interviu cu Salme Rajala, 7 aprilie 2002.
[75] Ries, p. 128, 135-136. Jussila, p. 182.

recunoaştere în terenul împădurit. „Ia cu tine nişte oameni cu experienţă", i-a spus în încheiere.

Se împlineau aproape doi ani de când ruşii erau cei care înaintaseră prin aceste păduri kareliene, în primele zile ale Războiului de Iarnă – ca şi cum roata cosmică ar fi ajuns din nou în acelaşi punct al ciclului, doar că mai repede decât s-ar fi aşteptat cineva. Chiar şi această misiune era aproape identică cu prima pe care o avusese de îndeplinit Thorne, când, în ianuarie 1940, în Karelia-Ladoga, pleca în recunoaştere între batalionul lui Aarnio, care ţinea Căpăţâna de Zahăr, şi o unitate vecină. Cei doi ani care trecuseră îl schimbaseră pe Thorne. Aspectul său tineresc trăda maturizarea sa într-un lider dur şi sigur pe sine.

Thorne a împrumutat de la prietenul său, Paukkala, un pistol-mitralieră Suomi şi a mai luat în rucsac patru încărcătoare suplimentare. A decis să ia un singur om cu el, şi a apelat la ordonanţa sa. Cei doi lucrau aşa de bine împreună, încât aproape că-şi puteau citi gândurile unul altuia. Se puteau deplasa cu uşurinţă şi în linişte prin întuneric, prin pădurile care colcăiau de ruşi. Amândoi erau înarmaţi cu Suomi-uri.

Cei doi s-au pierdut în linişte în întunericul dimineţii. Zăpada reflecta puţina lumină pe care o oferea cerul, suficient să se poată deplasa prin pădure în direcţia companiei lui Numminen. Mergeau cu paşi repezi, cu urechile ciulite şi ochii larg deschişi, departe de siguranţa taberei lor, în zona gri, necunoscută, din jurul vârfului de lance finlandez. După ce au mers o vreme, au ajuns la o potecă, apoi la nişte tranşee şi gropi individuale. Pentru moment, această poziţie nu era ocupată, dar în apropiere se afla o unitate sovietică.

Există două versiuni pentru ce s-a întâmplat din acest moment înainte. Din păcate, ambele sunt scurte şi sărace în detalii. Kosti Paukkala scria:

„După acţiunea de la Dealul Kruknoja, Larry a plecat singur în recunoaştere. Îi dădusem un pistol-mitralieră Suomi, pe care îl capturasem de la inamic, iar Larry l-a folosit cum se cuvine în această expediţie. Vedeţi, a dat peste un pluton inamic care dormea. Normal că nu l-a ocolit; a decis să-l distrugă.

Comandantul nostru ne-a spus că primise un mesaj prin radio, prin care era informat că Larry Thorne nimicise de unul singur un pluton de 48 de inamici, cu grenade de mână şi cu pistolul său mitralieră."[76]

Comandantul companiei, Antti Anttila, avea să scrie mai târziu o versiune mai lungă a aceluiaşi eveniment:

„Mitraliera lui Thorne era la fel de nesupusă ca şi stăpânul ei. Refuza categoric să funcţioneze foc cu foc, dar, la foc automat, golea întregul încărcător fără întrerupere. Dacă s-ar fi oprit, n-ar mai fi continuat şi ar fi rămas tăcută ca un mut. Nu funcţiona tocmai bine.

Aşadar, cei doi au dispărut în pădurile întunecoase. După ce au înaintat o vreme, au ajuns la o potecă. Pe potecă erau cam zece centimetri de zăpadă. «Îţi merge arma?» «Da.»

Au dat peste tranşee şi gropi individuale, iar apoi peste doi Ivani, ofiţeri cu cocarde la chipiu. «Zdravstvuite, tovarisci!» [Bună ziua, tovarăşe] a strigat Thorne. Inamicii au început să se scotocească după pistoale. Bzzzzzz, le-a răspuns Thorne cu întregul încărcător. Bam-bam, bam-bam, ţipa şi cealaltă armă. «Ahhh» a fost răspunsul ofiţerilor inamici, căzând în şanţurile săpate de ai lor. «Înainte, înainte!» a ordonat Thorne, luând-o la fugă spre poziţiile de apărare ale ruşilor.

În faţă, dinspre o colibă din lemn mărişoară, se auzeau sporovoieli zgomotoase într-o limbă străină. Bzzzz, bzzzz, cântă mitraliera lui Thorne, cu alte două încărcătoare. Sporovăiala încetase, iar locuitorii colibei se alăturaseră comandanţilor lor în cealaltă lume, una care, mai mult ca sigur, nu era Valhalla, ci un loc mult mai cald...

Când Thorne l-a găsit pe Numminen, i-a explicat că, în timp ce securizau breşa între compania lui Numminen şi cea a lui Anttila, avusese loc un mic incident."[77]

După acest scurt raport, Thorne şi ordonanţa s-au reîntors la unitatea lor fără alte evenimente. Când au ajuns la cortul de comandă al lui Anttila, acesta tocmai încheia convorbirea

[76] Tyrkkö, p. 39.

[77] *Ibidem*, p. 40-41.

cu Numminen. Anttila își aducea aminte: „Numminen zicea că, imediat ce Thorne a părăsit tabăra lui, i-a fost adus înainte un prizonier inamic care tremura tot și care povestea că doi finlandezi i-au surprins și că au ucis 39 de oameni. El a fost singurul care a scăpat și s-a predat." Numminen i-a ordonat lui Anttila să-l felicite pe locotenentul Thorne. Thorne descărca munițiile pentru aruncătoare pe care le luase din tabăra rușilor și întreba dacă știe cineva cum să le dezamorseze. Uitându-se la el amuzat și uimit, Anttila i-a strigat „Scoate alea de aici! O să distrugi și cortul ăsta!"

Conform versiunii lui Paukkala, Thorne ar fi nimicit de unul singur o unitate de 48 de oameni. Anttila menționează 39. Din cauza exagerărilor care se practicau în acele vremuri, este posibil ca, în povestea lui, Paukkala să mai fi adăugat câțiva soldați inamici. Poate că și Anttila a făcut la fel. Când, peste doi ani, Thorne era propus pentru acordarea Crucii Mannerheim, generalul-maior Uno Fagernäs, care făcea propunerea, nota că Thorne, împreună cu ordonanța sa, au distrus o unitate inamică de 20 de soldați. Dar toate poveștirile cad de acord că Thorne a eliminat o patrulă sovietică, într-o zi de iarnă din Karelia, și nu i s-a părut o ispravă suficient de importantă încât să o descrie într-un raport mai amănunțit în fața primului comandant de companie pe care l-a întâlnit.[78]

Fronturile germane, decembrie 1941

Asediul german al Leningradului a început la 8 august 1941. Trei sferturi de milion de soldați germani se îngropaseră la teren în exteriorul orașului. Bombardamentele și incendiile care le-au urmat aveau să distrugă puținele rezerve de alimente pe care le avea populația asediată. Până în decembrie 1941, zeci de mii muriseră de foame. Peste un milion de oameni prinși în încercuirea germanilor au murit numai din cauza foametei și a

[78] *Ibidem*, p. 41, 67. Vezi Anexa C.

bolilor. Până la 4 000 au fost uciși doar într-o singură zi de bombardament. În paisprezece astfel de zile, aveau să piară tot atâți oameni cât toți americanii uciși în Vietnam. Numărul de morți înregistrați în oraș, în timpul războiului, a fost mai mare decât numărul total de soldați americani uciși în luptă, de la declararea independenței până astăzi. [79]

De fapt, decembrie 1941 a fost o lună cumplită peste tot, deși pentru germani începuse bine. Pe 2 decembrie, mici unități germane reușeau să pătrundă în suburbiile Moscovei, de unde se putea vedea Kremlinul. Dar, pe măsură ce soldații germani se vedeau nevoiți să-și îndese ziare pe sub uniforme pentru a se proteja de gerul cumplit al iernii, nu au mai reușit să înainteze decât foarte puțin, în final oprindu-se, ca un val care, la un moment dat, atinge limita mximă până unde poate ajunge pe nisipul plajei. Aici a luat sfârșit *zborul lor către front*. În timp ce germanii stagnau în fața Moscovei, la 5 decembrie, armata sovietică i-a izbit cu o contraofensivă teribilă. Atacului sovietic i s-au alăturat o sută de mii de soldați nou-intrați în front, 1 000 de tancuri și 1 000 de avioane, care sosiseră din Siberia în cursul lunilor octombrie și noiembrie. În acea zi, Hitler a anulat ofensiva asupra Moscovei. Deși invazia germană în Rusia avea să continue pentru încă alți doi ani, Barbarossa eșuase. Hitler, într-un acces de furie, l-a demis pe feldmareșalul Walther von Brauchitsch, un „nenorocit laș și inutil", asumându-și personal titlul de comandant suprem al armatei germane.[80]

La numai două zile după începerea contraofensivei ruse, bombardierele japoneze aveau să spargă în picaj aerul dimineții, la Pearl Harbor. Aruncându-și bombele și torpilele, japonezii, fără să știe, nu făceau altceva decât să pregătească terenul

[79] Steve Raymer, *St. Petersburg* (Atlanta: Turner Publishing, 1994), p. 56. John Keegan, *The Second World War* (New York: Penguin, 1989), p. 197-198. J.A.S. Grenville, *A History of the World in the Twentieth Century*, vol. 1, (Cambridge, MA: Belknap, 1997), p. 300. Raymer, p. 54.

[80] Germanii au denumit cursa lor disperată spre Moscova *Flucht nach vorn*, „zborul spre front", Keegan, p. 202-203. Robert Ferrell, *The Twentieth Century, An Almanac*, (New York: World Almanac Publications, 1985), p. 241-245.

pentru începutul sfârşitului a ceea ce, la acel moment, părea pentru Aliaţi un război fără speranţă. Duminica neagră, cea mai surprinzătoare şi mai umilitoare înfrângere militară din istoria Americii, se întâmpla în săptămâna în care „lumea democratică stătea într-un echilibru precar pe marginea prăpastiei dezastrului". Dar acesta era nivelul maxim al fluxului pentru Axă. La fel ca în Primul Război Mondial, o înfrângere maritimă avea să atragă America în conflagraţia de proporţii globale. În cele din urmă, intrarea ei în război a înclinat hotărâtor balanţa împotriva Germaniei.

Veştile despre atacul japonez au făcut rapid înconjurul lumii. Când au ajuns la el, Winston Churchill lua cina la Chequers, reşedinţa prim-miniştrilor britanici din afara Londrei. „Scuzaţi-mă, domnule, tocmai am auzit la radioul din bucătărie că japonezii atacă Pearl Harbor", l-a întrerupt valetul. Churchill s-a ridicat de la masă. „O să declar război", i-a răspuns Churchill, cu o uşurare triumfătoare în glas. Îşi dăduse seama că Statele Unite se vor alătura Marii Britanii în războiul împotriva Germaniei.

Şi Hitler, la rândul lui, considera că Pearl Harbor schimbase totul. Statele Unite era acum un jucător de prim rang în război. Peste patru zile, Hitler declara război Statelor Unite. „Nu pot decât să mulţumesc Providenţei că m-a ales pe mine să fiu conducător în această luptă istorică, care, pentru următorii cinci sute sau mii de ani, va fi descrisă ca decisivă, şi nu numai pentru istoria Germaniei..." proclama acesta în faţa Parlamentului german, la 11 decembrie. Hitler avea dreptate. Declaraţia de război făcută Statelor Unite era un punct de cotitură pentru Germania – totuşi, era momentul care avea să-i determine înfrângerea, şi nu victoria.[81]

[81] Thomas A. Bailey, *The American Pageant*, vol. II, 3rd ed. (Boston: D.C. Heath and Company, 1966), p. 880. A.J.P. Taylor, *The Second World War* (New York: Perigree Books, 1983), p. 124. Hitler însuşi a generat acest punct de cotitură. În urma atacului japonez, Germania a declarat război Statelor Unite, a căror atenţie era îndreptată spre Japonia, în est. A.J.P. Taylor scrie: „Mintea noastră şovăie speculând ce ar fi putut să se întâmple dacă Hitler şi-ar fi întârziat declaraţia de război împotriva Statelor Unite cu măcar câteva săptămâni: la acel moment, americanii ar fi fost implicaţi în Pacific şi s-ar fi întors cu spatele spre Europa."

În timp ce liderii ambelor părți evaluau noua perspectivă, mașina de război germană își așezase tabăra la porțile Leningradului. O singură cale de ieșire mai rămăsese, spre nord, peste Lacul Ladoga. Finlandezii ar fi putut închide cu ușurință acest subțire cordon ombilical. În schimb, Mannerheim a refuzat cu hotărâre cererile germane de a tăia și această cale de acces. Încă se mai aștepta ca Germania să câștige războiul, dar, ca fost general în armata rusă, știa că Rusia era mare și nu putea fi ținută la pământ la nesfârșit. Rușii n-ar uita niciodată dacă soldații finlandezi s-ar alătura asediului.[82] Așa că nu au făcut-o.

Fronturile finlandeze, martie 1942

Luna decembrie a reprezentat punctul maxim al înaintării finlandeze în Rusia. Mannerheim a ordonat oprirea ofensivei. Armata sa s-a instalat în noul dispozitiv defensiv pe „trei istmuri", care cuprindea linii defensive peste Istmul Karelian – la sud –, istmul Karelia-Ladoga, între lacurile Ladoga și Onega – mai sus –, și istmul Maaselkä, între lacurile Onega și Uikujärvi (*Vigozero*) – încă și mai la nord. Aceste poziții ofereau adâncime și erau ușor de apărat (*Harta D*).

După cucerirea localității Karhumäki, unitatea lui Larry Thorne era dispusă la baza celui mai nordic dintre cele trei istmuri (*Hărțile F-G*). Luptele au continuat, dar finlandezii nu mai încercau să înainteze, în timp ce rușii erau preocupați cu războiul care se desfășura departe, în sud, în jurul Leningradului, Stalingradului și Moscovei.[83] După ce tancurile lui Thorne au fost transferate la o altă divizie, a trecut la comanda unor patrule de infanterie, cum s-a întâmplat și în cazul misiunii de cercetare între companiile lui Anttila și Numminen. La 5 martie 1942, a fost avansat la gradul de sublocotenent deplin.[84]

[82] Sampo Ahto, „Mannerheim taipumattomana", *Suomi Sodassa*, p. 224-225.

[83] Ries, p. 141.

[84] Thorne, la fel ca toți ceilalți ofițeri ai armatei finlandeze, a început cu gradul de *vänrikki*, un grad mai mic decât cel de sublocotenent. Gradele urcau apoi

Deşi o perioadă de odihnă pentru armată era bine-venită după înaintarea rapidă şi victorioasă în Karelia, pentru mulţi, cum este cazul lui Thorne, săptămânile petrecute la temperaturi sub zero grade, între nămeţii din jurul poziţiilor ocupate, făceau ca iarna să pară încă şi mai lungă. Armata a profitat de acalmia frontului, pentru a-şi trimite soldaţii în pemisii (Thorne s-a numărat printre aceştia) şi pentru a-şi reorganiza unităţile în front. La întoarcerea din permisie, Thorne a fost transferat la Regimentul 56 Vânători, în calitate de comandant de pluton. La comanda acestui regiment se afla Matti Aarnio, comandantul de batalion al lui Thorne din Războiul de Iarnă. Aarnio era acum locotenent-colonel.

Pe măsură ce zilele scurte de iarnă începeau să crească, Thorne tânjea după acţiune. Cu puţin noroc, mult curaj şi printr-o acţiune rapidă, gândea că ar putea sparge monotonia şi va obţine şi o permisie suplimentară, dintr-o singură lovitură. Capturarea unui prizonier rus era recompensată cu zile de permisie. Una peste alta, ideea era irezistibilă.

În dimineaţa zilei de 22 martie, nestăvilitul Thorne şi doi soldaţi de-ai săi au pornit să captureze un prizonier rus. Nu s-a mai obosit să-şi informeze comandantul de companie. Probabil s-a gândit că, atunci când se vor întoarce cu prada, nimeni nu s-ar mai plânge că au plecat de capul lor. Dacă nu aveau să găsească pe nimeni, cine ar şti că au plecat? Iar dacă nu s-ar mai întoarce, la ce ar mai conta lipsa aprobării comandantului? Dar probabil că Thorne nu avea nicio îndoială că îi va găsi pe ruşi.

Cei trei s-au îndreptat pe schiuri spre liniile ruseşti, printr-o furtună de zăpadă care a acoperit repede urmele pe care le lăsau schiurile lor de lemn, speciale pentru armată. Nu a durat mult şi cei trei eroi cercetau neobservaţi mişcările din liniile sovietice. Cu grijă şi în linişte, s-au strecurat printre două posturi de pază. Acolo, şi-au întins capcana pentru a captura un soldat rus la schimbarea gărzii.

---

la *luutnantti* (sublocotenent) şi *yliluutnantti* (locotenent), *kapteeni* (căpitan), *majuri* (maior), *everstiluutnantti* (locotenent-colonel) şi *eversti* (colonel).

Au stat ghemuiți patru ore în frig, cu zăpada proaspăt căzută acoperind toate semnele din teren după care s-ar fi putut orienta. Pe drumul spre postul de pază nu trecea nimeni. Frigul le pătrundea şi mai adânc pe sub haine. Devenise insuportabil să mai rămână nemişcați în ger. S-au hotărât să se întoarcă în propriile linii, dar nu înainte de a muta o barieră de sârmă ghimpată de pe margine, direct în mijlocul drumului. Măcar ruşii vor afla că au fost acolo. Thorne şi oamenii lui au început să se retragă spre liniile finlandeze. Fâşâitul schiurilor pe zăpadă brăzda gerul, singurul semn al trecerii celor trei soldați prin pădurea înghețată. Schiau într-un ritm perfect, având calitățile şi forța fizică ale unor bărbați care purtaseră schiuri aproape de când începuseră să meargă. În spatele lor, trăgeau o sanie care, în orice moment, ar fi putut deveni singura salvare în cazul în care unul ar fi fost rănit.

Odată cu zăpada proaspăt aşternută, locurile nu mai arătau la fel. Thorne, care avea un simț de orientare foarte bun, mergea în frunte, ca de obicei. Totuşi, întinderea albă era înşelătoare. Îşi conducea oamenii în direcția bună, dar pe drumul greşit. Înaintau grăbit şi, datorită mişcării, extremitățile corpului începeau în sfârşit să se încălzească. Se apropiau în viteză de locul unde, mai devreme, plantaseră o mină, pentru a-i descuraja pe eventualii urmăritori ruşi. Firul declanşator fusese amplasat cu grijă peste poteca pentru schiuri. De data aceasta, Thorne nu l-a observat. Când a trecut peste el, o lumină puternică, şi explozia l-a aruncat într-o parte, smulgându-i schiurile din picioare şi împroşcându-l cu şrapnele.

Ceilalți doi soldați, care scăpaseră neatinşi, şi-au urcat comandantul rănit pe sanie. Era viu, dar fusese lovit în pulpa dreaptă, în braț şi la cot. În grabă, şi-au croit drum spre bază, trăgându-l după ei pe Thorne, destul de grav rănit. Era încă suficient de conştint încât să-i explice doctorului ce se întâmplase. Apoi, nu după multe zile, a apărut infecția. Pe 4 aprilie, Thorne a fost transferat la Spitalul de Campanie nr. 66, în Petroskoi, unde, timp de două săptămâni de la accident, a avut temperatură de 40°C, până când, în sfârşit, aceasta a început să scadă. La

începutul lunii mai, a fost evacuat cu trenul la Seinäjoki, un oraş de pe coasta vestică, aflat în apropiere de Vaasa, unde locuiau părinţii lui, şi departe de linia frontului. Peste două zile, la 5 mai, a fost transferat la Spitalul Militar nr. 27, în Vaasa, unde să se poată recupera, alături de familia sa.[85]

[85] Kallonen, p. 68-70. Tyrkkö, p. 42.

Capitolul 6

TRĂSNET DIN ÎNALT

Aeroportul Immola, Imatra,
Finlanda, iunie 1942

La începutul lunii iunie 1942, când Larry Thorne se recupera într-un spital de pe coasta de vest a Finlandei, Adolf Hitler, Führerul celui de-al Treilea Reich, urma să aterizeze în exact partea opusă a țării, la aeroportul Immola, în partea de nord a Imatrei, un oraş karelian aflat astăzi pe granița fino-rusă. Pe măsură ce avionul se apropia de destinație, Hitler putea observa vastul sistem de lacuri Saimaa, care presăra printre pădurile verzi şi dese mii de lacuri albastre, departe, spre vest. La orizont, înspre est, se întindea frontul fino-sovietic pe sute de kilometri, de la Marea Albă, în Oceanul Înghețat, până la periferiile Leningradului.

Comandantul-şef finlandez Carl Gustaf Emil Mannerheim împlinea 75 de ani. Mai devreme, în acea zi, preşedintele Finlandei, Risto Ryti, îl numise pe Mannerheim „Mareşal al Finlandei". Fără niciun avertisment şi spre surprinderea tuturor, Hitler îi anunțase pe finlandezi că urma să vină, împreună cu Şeful Înaltului Comandament german, Keitel, pentru a-l felicita personal pe liderul militar al „co-beligerantei" nordice a Reichului.

Mannerheim era prea bătrân şi prea înțelept să se simtă flatat. Se îndoia de motivele lui Hitler. Era un drum lung de la Berlin pentru o vizită de numai trei ore. Mannerheim menținuse cu succes obiectivele de război ale Finlandei orientate doar spre partea de nord-vest a frontului rusesc şi la distanță de obiectivele mai largi ale Germaniei în război. O forță militară eficientă, aşa cum se dovediseră trupele finlandeze împotriva Armatei

Roşii, aceasta nu răspunsese întotdeauna solicitărilor venite din partea Germaniei. Refuzase cu hotărâre să coopereze la câteva iniţiative germane, cum ar fi predarea evreilor din Finlanda pe mâna Gestapoului sau închiderea laţului în jurul Leningradului. În mintea lui Mannerheim se învârteau întrebări precum „Care este scopul lui Hitler?" sau „Să fie asta o încercare de a forţa Finlanda să se conformeze?".

Ryti l-a întâmpinat pe Hitler la scara avionului. Mannerheim îl aştepta pe Cancelarul german la postul său de comandă din trenul de campanie, staţionat pe un pinten de deal, la mică distanţă. După ce Hitler şi Keitel au ajuns la vagonul în care se afla Mannerheim, s-au alăturat finlandezilor la o masă prietenească. Hitler era într-o dispoziţie bună când şi-a expus vederile despre desfăşurarea războiului. Şi-a exprimat regretul că Germania nu a putut să susţină mai mult Finlanda în timpul Războiului de Iarnă, un comentariu nesincer, care nu ţinea seamă de înţelegerea germano-rusă, cea care dăduse mână liberă sovieticilor să atace Finlanda şi vecinii săi baltici. După o rundă de cuvântări, ca după dejun, Hitler şi-a exprimat cu dărnicie admiraţia nereţinută pentru armata finlandeză, i-a urat lui Mannerheim „La mulţi ani!" şi a plecat spre avionul său.[86]

În momentul în care Mannerheim mergea alături de Hitler prin dreptul unui şir de generali în poziţie de drepţi, diferenţa dintre cei doi nu putea fi mai evidentă. Ambasadorul Germaniei a descris momentul astfel: „Mannerheim: aristocrat, înalt, subţire şi somptuos rafinat, cu mişcările pline de graţia neafectată a unui om de lume, cu încrederea înnăscută a unui înalt aristocrat. Hitler: mai scund decât media, într-o postură convulsivă, cu umerii laţi, cu mişcările smucite ale unui om din Cămăşile Negre SA[87]".[88]

[86] C.G.E. Mannerheim, *Suomen Marsalkka Mannerheim: Suomen Marsalkan Muistelmat* (Keuruu, Finland: Otava, 1995), p. 313-315. Martti Turtola, „Mannerheimin syntymäpäivä ja vierailu Saksaan", în *Suomi Sodassa*, Jorma Järventaus, ed., 4th printing, (Keuru, Finland: Valitut Palat, 1998), p. 294-295.

[87] SA = *Sturmabteilung* (organizaţie paramilitară a Partidului Nazist, a jucat un rol important în ajungerea la putere a lui Hitler) (*n. r.*).

[88] Citat în Turtola, p. 295.

Avionul lui Hitler s-a pierdut pe întinsul albastru al cerului, deasupra frontului nordic. Mannerheim se simțea uşurat că temerile sale inițiale păreau să fi fost nefondate. Hitler nu ceruse finlandezilor să închidă încercuirea în jurul Leningradului sau să taie linia de comunicație Murmansk, pe care, la acel moment, deja se transportau masiv materiale din America şi din Marea Britanie către noul lor aliat sovietic. O a doua temere – anume, că importanța acestei vizite avea să fie exagerată în vest – era mai îngrijorătoare. Statele Unite nu se raliaseră aliaților englez şi sovietic, şi nu declarase război Finlandei. Mannerheim spera din toată inima să poată menține relațiile Finlandei cu Roosevelt la acelaşi nivel.

La două zile după plecarea lui Hitler, trimisul finlandez la Washington s-a întâlnit cu subsecretarul de stat Sumner Welles. Welles i-a spus explicit că vizita Führerului ar putea fi interpretată ca o încercare a Germaniei de a obține cooperarea finlandezilor „în noi acțiuni ofensive împotriva armatei sovietice, posibil spre Murmansk şi Arhanghelsk". Welles l-a avertizat că o acțiune militară finlandeză împotriva liniilor de aprovizionare americane ar determina o schimbare rapidă a politicii americane față de Finlanda.

În aceeaşi zi, Statele Unite au declarat război aliaților Germaniei, Ungaria, România şi Bulgaria, dar nu şi Finlandei. Finlandezii ştiau că merg pe sârmă. O alunecare ar fi avut rezultate dezastruoase. Şi-au reînnoit eforturile de a menține o distanță strategică de Germania nazistă, refuzând cu fermitate să închidă cercul în jurul Leningradului. În acelaşi timp, au reasigurat Statele Unite că obiectivele lor pe termen lung în război sunt limitate la recâştigarea teritoriilor pierdute în favoarea sovieticilor, în Războiul de Iarnă.

Dar care era scopul vizitei neaşteptate a lui Hitler? Liderii Germaniei ştiau că Finlanda nu se raliase complet obiectivelor lor. La numai o lună de la sosirea-surpriză a lui Hitler în Finlanda, şeful SS, Heinrich Himmler, a efectuat o vizită oficială în Finlanda. Într-o deplasare cu maşina, alături de prim-ministrul finlandez J.W. Rangell, a întrebat despre evreii din Finlanda.

Ca o paranteză, a adăugat că ar dori să-i ia cu el, când va pleca spre Germania. Rangell i-a răspuns că Finlanda avea 2 000 de cetățeni evrei, toți făcând parte din familii respectabile, ai căror fii luptau pe front, pentru armata finlandeză. „Nu avem o chestiune evreiască", a concluzionat abrupt Rangell. Himmler era furios pe finlandezi, atunci şi mai târziu, dar fără ca acest lucru să atragă consecințe pentru liderii încăpățânați ai țării, care păstrau distanța, moral şi strategic, față de conducerea Germaniei naziste.[89]

Lacul Voljärvi, istmul Maaselkä,
URSS, octombrie 1942

În toamna anului 1942, printre soldații Regimentului 56 Vânători, s-a răspândit cu iuțeală zvonul că se caută voluntari pentru o misiune de recunoaştere în adâncime, la comanda căreia se va afla Larry Thorne. Din decembrie, de când finlandezii cuceriseră Karhumäki, regimentul rămăsese îngropat în tranşeele de pe linia frontului, care se prelungea la nord de oraş. Cum plictiseala era mare, şansa de a participa la o acțiune condusă de Thorne, căruia deja i se dusese faima de ofițer temerar, într-o misiune în spatele liniilor inamice, era una atrăgătoare pentru mulți. La data şi ora stabilite, în fața lui Thorne s-au prezentat aproximativ 60 de soldați.

Thorne se întorsese sau, mai bine zis, *evadase* de la convalescența din Spitalul Militar Vaasa, în luna iunie. Se recuperase bine şi, când, pe la mijlocul verii, a primit o învoire de zece zile, a pornit-o spre linia frontului. Cum nu s-a mai întors, şefii spitalului au înaintat un raport în care se preciza că Thorne este absent nemotivat. La unitatea sa, comandanții trebuie că au râs cu poftă când l-au citit. Nu era mereu uşor să ai în unitate pe cineva ca Thorne. Ce comandant din acele timpuri s-ar fi putut plânge

[89] R. Michael Berry, *American Foreign Policy and the Finnish Exception* (Helsinki: Societas Historica Finlandiae, 1987), p. 219-220. Hannu Rautkallio, „Juutalaiskysymys", în *Suomi Sodassa*, p. 202-203.

când unul din soldații săi ar fi părăsit spitalul fără ordin, pentru a se prezenta la unitate, o zi, două, mai târziu, gata de acțiune? Totuşi, sistemul nu era făcut să funcționeze aşa.

La începutul lunii octombrie, comandantul regimentului, Aarnio, a decis să trimită o misiune de recunoaştere în spatele lacului Voljärvi, care îi separa pe oamenii săi de trupele sovietice (*Harta G*). A ordonat ofițerului de informații din statul său major să îl găsească pe Thorne pentru a conduce această operațiune. Thorne nu avea nevoie de rugăminți. El însuşi descrie acel moment: „Pe 5 octombrie, am primit ordin de la locotenent-colonelul Aarnio să organizez o patrulă în flancul inamicului. Misiunea noastră: să capturăm poşta militară şi civilă a inamicului şi documentele. În acelaşi timp, trebuia să luăm un prizonier şi să adunăm informații despre operațiile militare, posturile de gardă şi dispunerea trupelor, precum şi despre comunicațiile pe şosea. În măsura în care se va putea, misiunea urma să se desfăşoare fără luptă. Patrula trebuia să distrugă ce putea distruge, fără să pună în pericol obiectivele principale ale misiunii."[90]

Thorne se plimba de colo-colo prin fața şirului de voluntari. Acesta era comportamentul său caracteristic: necomunicativ, cercetând cu grijă fiecare soldat, adresându-i doar întrebările absolut necesare: „Cum te numeşti? Ce ai făcut până acum în război? În ce formă eşti?" Cel mai mult îl interesa dacă soldații aveau experiență în îndeplinirea de misiuni de recunoaştere în adâncime. Lua notițe pe un caiețel, cu creionul. La sfârşit, s-a răstit: „Cei ale căror nume le voi citi se vor prezenta mâine, la cartierul general al regimentului, la Sonkajärvi." Din cei 60 de bărbați, alesese şapte.

A doua zi, voluntarilor aleşi li s-au mai adăugat alții doi. Unul era radiotelefonist. Li s-a pus la dispoziție o baracă de lemn.

[90] Antti Lindholm-Ventola, *Lauri Törni ja hänen korpraalinsa, Sotapäiväkirjaa ja muistelmia vuosilta 1942-1944* (Alea-Kirja Oy), 1988, p. 14. Începând cu acest eveniment şi până la sfârşitul războiului, Lindholm-Ventola s-a aflat, cu scurte întreruperi, sub comanda lui Thorne. Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 42. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 70-72.

Erau nişte străini. Vârsta medie era de 25-30 de ani. Majoritatea erau veterani ai Războiului de Iarnă; doi erau foşti prizonieri de război din timpul Războiului de Iarnă. Unul dintre ei scria: „I-am văzut pe toţi în luptă şi pot spune că Thorne ştia cum să aleagă un luptător bun". Din cei nouă, trei aveau să moară înainte de sfârşitul războiului; unul avea să-şi piardă un picior.

În ciuda stilului de comandă aparent nesăbuit, Thorne planifica misiunile foarte meticulos şi era la fel de exact atunci când îşi instruia oamenii. Putea prevedea corect gama de situaţii pe care le-ar fi putut întâlni. În luptă, era aproape nesăbuit şi pripit. Dar o patrulă sub comanda lui Thorne cu greu putea fi surprinsă într-o ambuscadă, dacă acest lucru s-a întâmplat vreodată. Pierderile înregistrate de unităţile lui Thorne era întotdeauna mici în comparaţie cu cele pe care le provocau adversarilor.[91]

Pentru următoarele câteva zile, soldaţii au trecut printr-o instrucţie intensă şi dificilă. Au lucrat la rezistenţa fizică, printr-o mai multe tipuri de antrenament fizic. Au învăţat să vâslească în linişte, cu vâsle pregătite special în acest scop. Au studiat minele, explozibilii şi capcanele artizanale. Toţi au deprins tehnici de prim-ajutor şi cum să îngrijească rănile. Thorne însuşi şi-a învăţat oamenii cum să folosească cuţitul. Chiar şi soldaţii experimentaţi, după doi ani de război, se cutremurau la auzul instrucţiunilor sale. De dimineaţa până seara şi de seara până dimineaţa, se pregăteau fără nicio pauză.

În timpul instrucţiei, Thorne a făcut o recunoaştere a terenului între ei şi poziţiile ruşilor, pentru a stabili cel mai bun loc pe unde să se strecoare. A trasat cu grijă un plan, pe care l-a ţinut pentru sine. Într-o dimineaţă, la mijlocul lunii octombrie, a apărut pe neaşteptate în tabără, ordonând: „Adunaţi-vă echipamentul. La noapte plecăm!". Asta a fost tot. Când, în acea noapte, le-a sosit mijlocul de transport, fiecare era înarmat până-n dinţi, cu 1 000 de cartuşe. Echipamentul pe care-l purtau în spate cântărea în jur de 50 de kilograme de om.

Au plecat cu un camion şi, când acesta s-a oprit, echipa se afla pe malul unul lac îngust, Voljärvi, peste care strălucea luna. Pe celălalt mal era dispus un regiment sovietic. În larg se afla o

[91] Lindholm-Ventola, p. 15-21.

mică insuliță, ocupată de o patrulă finlandeză de dimensiunile unui pluton. Lacul făcea parte din Canalul Stalin, un canal navigabil pe care sovieticii îl construiseră înainte de război, practic prin muncă forțată, pentru a transporta încărcături de la Marea Albă la Leningrad. În acest moment al războiului, canalul separa cele două armate pe cea mai mare parte a lui. Oamenii ar fi trebuit să vâslească cam un kilometru jumătate pentru a ajunge pe celălalt mal al lacului Voljärvi. Au descărcat echipamentele și bărcile și au decis să aștepte până noaptea următoare pentru a încerca trecerea.

Duminică, 18 octombrie 1942, imediat după ora 1,00 noaptea, așteptarea a luat sfârșit. Oamenii s-au urcat în bărci și au pornit alunecarea peste lac. Noaptea era calmă și întunecoasă. Pentru a ajunge pe malul celălalt, la punctul în care urmau să debarce, au fost nevoiți să treacă printr-un loc mai îngust, nu mai larg de 65 de metri. Pe fiecare dintre cele două maluri erau amplasate posturi de pază sovietice. Soldații finlandezi care îi urmăreau plecând erau de părere că nu vor reuși niciodată să treacă prin strâmtoare fără să fie văzuți. Dar tehnicile de vâslit silențios pe care le repetaseră la nesfârșit își arătau acum roadele. Au trecut neobservați prin strâmtorile lacului, manevrând peste suprafața nemișcată a apei spre un punct izolat unde au ascuns bărcile sub apă. Debarcarea se făcuse la aproximativ un kilometru de satul în care se stabilise cartierul general al regimentului sovietic.

La ora 5,00, înaintau înspre interior și transmiteau prin radio că misiunea era în curs de desfășurare. Când a răsărit soarele, au depășit o linie fortificată presărată cu buncăre, care era neocupată. Finlandezii nu au știut nimic până atunci de existența acestor buncăre. Thorne le-a marcat pe hartă, pentru ofițerii de informații cărora va trebui să le raporteze la întoarcere. Nu departe de aici, și-au amplasat tabăra. În depărtare, la aproximativ nouă kilometri în spatele frontului, puteau vedea un drum de aprovizionare.

În următoarele câteva zile, au efectuat recunoașteri ale drumului, urmărind traficul și așteptând momentul potrivit, când

ar trece vreun vehicul fără escortă sau vreun militar neînsoțit, pentru a-l captura fără să alerteze trupele sovietice din jur. Fiecare ocazie venea cu propriile obstacole. Finlandezii continuau să aştepte, cu mâinile goale. Odată, pe drumul prăfuit din pădurea deasă, a trecut un cavalerist. Când se pregăteau să-l prindă în capcană, au văzut o coloană de alți soldați călări, care veneau în urma lui.

Cu altă ocazie, au pregătit o ambuscadă, într-un punct unde drumul ocolea o culme de deal. Pe o parte a drumului era un iaz adânc. Pe partea cealaltă se întindeau păduri şi mlaştini. Mai departe, drumul şerpuia spre pădure. Thorne a plasat o santinelă în curbă, pentru a da alarma, în caz că se apropie cineva. După ce au aşteptat o vreme, a apărut un camion neescortat, îndreptându-se spre ei. Thorne şi oamenii lui l-au considerat o pradă uşoară. Totuşi, când s-a apropiat, ceva era ciudat. Au auzit muzică şi, când a trecut pe lângă ei, au observat că acel camion transporta un grup de femei care cântau – nu tocmai prizonierii de care aveau nevoie.

Aşteptarea s-a reluat şi, la scurtă vreme, au văzut îndreptându-se spre ei un soldat tânăr, neînarmat, care ducea o geantă. Thorne i-a sărit în faţă şi l-a apucat de braţ. Acesta era prizonierul de care aveau nevoie. În geantă ducea corespondenţă militară. Curios, unul dintre finlandezi, care vorbea ruseşte, l-a întrebat despre femeile care trecuseră mai devreme cântând aşa de vesel. Tânărul prizonier le-a spus că făceau parte dintr-un cor civil de femei, care plecase de la un depozit de alimente, cam la opt kilometri mai sus, unde femeile cântaseră în faţa ostaşilor ruşi.

La acest moment, mintea lui Thorne începea să cântărească mai multe alternative. Obiectivele sale fuseseră îndeplinite: aflase informaţii valoroase despre poziţiile ruseşti, capturase un prizonier şi se putea întoarce la ai săi cu o geantă de corespondenţă militară sovietică. Putea considera misiunea un succes. Echipa putea să se întoarcă înapoi în liniile finlandeze fără ca ruşii să aibă habar că fusese vreodată pe acolo. Totuşi, acest ultim gând nu se potrivea stilului lui Thorne. Prefera ca ruşii să ştie că trecuse prin zonă.

Thorne l-a chestionat pe soldat despre depozitul de alimente. Baza adăpostea cam 60 de soldați, le-a spus rusul. Le-a oferit detalii despre amplasare, despre soldații de pază și despre ce armament aveau în dotare.

După ce s-a gândit puțin, Thorne le-a spus ce urmează să facă. Vor pune mâna pe următorul camion care va trece pe drum. Doi oameni vor sta în cabină, iar restul în spate. Vor merge așa până lângă depozit și îl vor distruge. I-a ordonat unuia dintre oamenii săi să rămână cu prizonierul și ceilalți și-au ocupat pozițiile de-a lungul drumului, în așteptarea următorului vehicul.

Planul era simplu, periculos și de-a dreptul nesăbuit. Vor merge cu camionul până în mijlocul taberei rușilor, vor deschide focul în toate direcțiile și vor ucide pe toți care le vor sta în cale, înainte ca rușii surprinși să îi ucidă pe ei. Cifrele nu erau prea bune: opt finlandezi împotriva a 60 de ruși. Dar Thorne nu se lăsa descurajat de niște cifre.

Din perspectiva prezentului, este ușor să considerăm planul lui Thorne ca nejustificat, iar pe el, ca pe un însetat de sânge. Misiunea lui era îndeplinită. Într-adevăr, chiar conform spuselor lui Thorne, ordinul fusese să evite orice confruntare, în măsura în care se va putea. Eliminarea depozitului însemna uciderea tuturor celor de acolo și punerea lui și a oamenilor săi în pericol. Era totuși necesar să facă asta?

Judecățile din fotoliu, de la mare distanță, sunt tot timpul tentante, dar, între parametrii regulilor războiului acceptate în mod obișnuit, momentul din câmpul de luptă trebuie să aparțină soldatului. Războiul are propria sa logică, în timpul și spațiul propriu. În acest caz, cum s-ar fi putut alunga amintirile despre atrocitățile comise de sovietici, distrugând modul de viață al lui Thorne și al oamenilor lui? Thorne însuși ar fi putut să-și explice propria decizie prin faptul că datoria lui era să distrugă unități militare sovietice, și chiar asta intenționa să facă.

După cum avea să se dovedească, Thorne și oamenii săi aveau să fie prinși într-o avalanșă de evenimente care îi vor deturna de la planul inițial. La scurtă vreme după ce și-au pregătit

ambuscada, au auzit un huruit de motor. De după curbă a apărut un camion. Ştiau că trebuiau să evite folosirea armelor de foc, care ar fi alertat unităţile sovietice aflate în apropiere. Thorne şi-a pregătit cu grijă puşca cu lunetă, echipată cu amortizor, şi a ţintit spre şofer. Un singur glonţ şi vehiculul fără şofer s-a oprit pe marginea drumului. În spate erau în jur de zece soldaţi ruşi.

Ordonându-le oamenilor săi să atace, Thorne a smuls uşa cabinei şi şi-a împlântat cuţitul în soldatul de pe locul pentru pasager. Ceilalţi finlandezi au sărit pe camion, atacând soldaţii ruşi înarmaţi. Ruşii au fost luaţi complet prin surprindere şi nu au avut timp să reacţioneze. Într-o clipă, totul se terminase, fără niciun alt glonţ tras. Toţi pasagerii erau morţi. Finlandezii nu au avut nicio pierdere.

Oamenii evaluau rezultatele ambuscadei în momentul în care santinela le-a semnalat apropierea unui alt vehicul. Mai jos pe drum, se apropia un al doilea camion. De la distanţă, şoferul nu putea să vadă decât că vehiculul din faţă se oprise pe margine. Nu ştia despre atac. Deocamdată, nu se dăduse nicio alarmă în rândul ruşilor. Apăru şi un al treilea camion. Cele două vehicule înaintau încet spre patrula finlandeză, fără să bănuiască nimic.

Nu mai era timp pentru un atac silenţios. La momentul potrivit, finlandezii au deschis focul din ambele flancuri asupra celor două vehicule. Ruşii săreau din camioane, dar cei mai mulţi erau loviţi înainte de a atinge pământul. În câteva secunde, în jur zăceau treizeci de cadavre. Din nou, finlandezii nu avuseseră nicio pierdere. Prizonierul rus, încă sub pază, rămăsese la distanţă, tremurând de ce văzuse şi auzise. Un suvoi roşu de sânge se scurgea pe marginea drumului.

Finlandezii au început să percheziţioneze cele trei camioane, căutând documente sau orice altceva ar fi putut avea valoare pentru cei de la informaţii. Deodată, Thorne porni în fugă înapoia camioanelor, cu pistolul-mitralieră scuipând foc. Direct spre ei, se deplasa o întreagă coloană. Parbrizul camionului din capul coloanei explodă în bucăţele, iar camionul se opri pe margine. Din camion căzură doi soldaţi, răpuşi de focul ucigător al lui Thorne.

„Haideți să mergem!" strigă Thorne. Ruşii săreau din vehicule, încă nu foarte siguri de ce se întâmpla.

Thorne şi oamenii săi au alergat cam un kilometru, prin terenul stâncos şi împădurit, înainte să se oprească. Doar atunci au avut timp să se odihnească şi să se asigure că nu lipsea nimeni. Kallio nu era printre ei. Dar, nu după mult timp, apăru şi acesta în depărtare, forțându-se să-i ajungă din urmă pe ceilalți. Le-a explicat că alergase după un ofițer care sărise din al treilea camion. Planul era să-l prindă din urmă şi să-l captureze viu. La un moment dat, rusul a încercat să-şi scoată pistolul de la brâu. Acesta i-a fost sfârşitul. Kallio i-a luat geanta cu hărți şi pistolul şi i-a tăiat insigna cu gradul. Era căpitan.

Împuşcăturile care veneau din direcția drumului le-au reamintit finlandezilor că pauza de odihnă se terminase. Au alergat alți trei kilometri înainte de a da peste o tabără amplasată în mijlocul pădurii. Aparținea unui grup de muncitori ruşi care tăiau şi adunau lemne. Soldații ruşi care păreau să nu fie înarmați, au rămas țintuiți, complet surprinşi, uitându-se cu groază la chipurile negre ale finlandezilor. Thorne şi echipa sa au fost aproape la fel de surprinşi. În câteva secunde, ruşii au luat-o la sănătoasa, cât de repede au putut.

Thorne le-a ordonat oamenilor lui să îi lase în pace. Va mai dura ceva până când fugarii vor putea da alarma, în timp ce împuşcăturile le-ar fi deconspirat imediat poziția. Thorne şi-a consultat busola şi a ascultat opiniile oamenilor săi despre cum să procedeze mai departe. Nu spunea nimic. După o pauză, a anunțat: „Spre Merimaaselkä, cât mai aproape de sat şi de postul de comandă rusesc". Satul era pe lac, nu departe de locul unde ascunseseră bărcile. În timpul zilei urmau să stea ascunşi, apoi urmau să dispară în întunericul nopții înapoi, la fel cum procedaseră la venire. „Are cineva o idee mai bună?", a întrebat uitându-se la ei. Nimeni nu i-a răspuns. Toți încercau încă să înțeleagă planul lui Thorne care, la o primă vedere, părea unul mai mult decât nebunesc. Ar trebui să se depărteze de ruşi cât mai mult, nu să se apropie de ei.

Thorne a scos o sticlă de amoniac şi a turnat-o peste urmele pe care le lăsaseră. Pentru o vreme, amoniacul va ameți miro-

sul câinilor care, cu siguranță, se aflau pe urmele lor. Thorne a observat că doi din oamenii lui erau deja extenuați. Patrula va trebui să se deplaseze la viteza celui mai încet dintre ei. Aerul era rece, mai cu seamă din cauza primei zăpezi din acea toamnă. Fulgii care cădeau înmuiau pământul, topindu-se.

Planul lui Thorne nu era chiar așa de nesocotit. Era de presupus ca ultimul loc în care i-ar fi căutat ruşii să fie chiar propria bază şi satul din apropiere. Problema era să găsească un loc în care să se ascundă o vreme.

Finlandezii au început deplasarea. Nu era niciun semn că ar fi urmăriți şi reuşeau să acopere distanțe bune, cu zăpadă viscolind în jur. Curând, patrula ajungea în vecinătatea satului şi a postului de comandă al regimentului rus, pe lacul Voljärvi. S-au furişat până în apropiere şi curând, au localizat un şopron gol, la marginea aşezării. Au intrat înăuntru, având grijă ca în jur să lase totul la fel cum era înainte de venirea lor. Pe deasupra se auzea huruitul avioanelor care îi căutau. O perdea de zăpadă acoperea pădurea, de altfel foarte liniştită, şi îi adăpostea şi de ochii observatorilor din aer. Cercetând orizontul, au văzut doi soldați ruşi cu armele pe umăr îndreptându-se direct spre coliba în care se aflau ei. Ruşii se apropiau nepăsători, flecărind şi, din când în când, aplecându-se să mai culeagă vreun fruct de pădure, din cele care cresc din belşug în pădurile din nord. Desigur, nu ştiau nimic despre intruşi.

Thorne şi doi dintre oamenii săi s-au strecurat afară şi au ocupat poziții în tufişuri, pe o buză de deal abrupt, pe unde urmau să treacă cei doi. Când aceştia au început urcuşul, Thorne le-a sărit în față şi le cerut să se predea. Unul dintre ei a ridicat mâinile în aer instantaneu. Celălalt s-a aşezat într-un genunchi şi a început să-şi aducă puşca în poziție de tragere.

Nu-şi permiteau să se audă niciun foc. Cu o mişcare rapidă, pistolul lui Thorne a zburat spre soldatul rus, lovindu-l atât de tare, încât patul armei s-a rupt. Omul a început să țipe. Thorne l-a prins de guler. Țipetele şi strigătele continuau. Mâna uriaşă a lui Thorne s-a întins spre cuțit, dar nu a găsit decât teaca goală. În timpul fugii din acea după-amiază, cuțitul alunecase şi acum zăcea undeva în vastele păduri ale Kareliei sovietice. Întorcân-

du-se spre cel mai apropiat finlandez, i-a strigat: „Aruncă-mi cuțitul, Antti!". Răspunsul a venit imediat. Mâna lui uriașă a înghițit mânerul. O străfulgerare scurtă a fost singurul semn al trecerii lamei pe gâtul victimei.

Al doilea rus era terorizat. Finlandezii l-au tras înăuntrul șopronului de lemne, unde se ascundeau ceilalți. I-au pus întrebări: Cât durează până când se schimbă paza? Când începuse tura lor? Le-a răspuns că un schimb durează două ore și că deabia intraseră în post. Finlandezii mai aveau două ore cel mult până când locul în care se ascundeau avea să colcăie de soldați ruși.

Thorne a ordonat oamenilor săi ca doi dintre ei să se îmbrace în uniformele rușilor și să simuleze deplasarea santinelelor. Cei doi soldați au ieșit afară și au reluat patrularea, în văzul tuturor. Cei dinăuntru s-au bucurat de această pauză, după lungul șir de evenimente petrecute în acea zi, și au mâncat. Mâncarea părea să aibă darul de a calma și nervii celor doi prizonieri.

Tot acum au cercetat și captura din ziua aceea. Geanta căpitanului rus era plină cu documente. O altă geantă, luată de la un sergent-major, conținea hărți, mai multe documente și solda companiei lui. Oamenii lui Thorne aveau să afle mai târziu că atacaseră o coloană care transporta spre graniță trupe NKVD proaspete. Lipsa lor de experiență explica astfel reacția întârziată.

Se lăsa întunericul. Sosise timpul să încerce să scape.

Doi dintre oamenii lui Thorne au plecat înainte să pregătească bărcile. Erau toate intacte, nu fuseseră descoperite. Au ridicat greutățile de pe fund, au scos apa și le-au pregătit pentru traversarea lacului înapoi. Când pregătirile erau aproape încheiate, au sosit și Thorne, oamenii lui și cei doi prizonieri.

Odată ce bărcile au fost încărcate, prizonierii au fost puși să stea culcați pe fundul bărcii mai mari. Fiecare avea câte un cuțit la gât, pentru a înțelege foarte bine consecințele, în cazul în care ar dori să scoată vreun zgomot cât de mic. Bărcile trebuiau să parcurgă în liniște drumul înapoi, prin locul unde lacul se îngusta foarte mult. De data aceasta, va fi mult mai greu. Din fericire, era o noapte întunecoasă.

Au împins bărcile de la mal în liniște, iar oamenii au început să vâslească. Prima barcă a trecut prin strâmtoare. Cea de-a doua era aproape trecută când, de pe maluri, s-au auzit strigăte și focuri de armă. Oamenii au început să vâslească cu toată forța. Pe cer s-au ridicat rachete luminoase. O mitralieră a deschis focul spre ei, dar barca era deja în afara razei ei de tragere. Rușii știau că pe lac sunt finlandezii, dar nu puteau să-i vadă suficient de bine pentru a-și regla tirul.

Următoarea provocare era să treacă liniile finlandeze teferi. Dar, în acea după-amiază, finlandezii interceptaseră comunicațiile radio sovietice și știau deja despre cele petrecute. Așteptau sau măcar sperau să vadă echipa lui Thorne vâslind înaintea rușilor cât de puternic se putea. Larma și împușcăturile de pe celălalt mal nu puteau să însemne decât că ai lor încercau traversarea.

Când s-au apropiat de posturile de observare finlandeze, Thorne a lansat o rachetă luminoasă verde. Se întorceau acasă. Era în jur de ora 9 seara. Când au ajuns la mal, locotenentul Thorne i-a telefonat locotenent-colonelului Aarnio pentru a-i da un scurt raport.[92]

[92] *Ibidem*, p. 21-35. Kallonen, p. 76-90. Tyrkkö, p. 42-48, 69-70. Conform lui Lindholm-Ventola, sergentul Martti Gröndahl, unul din oamenii lui Thorne în această misiune, la câteva decenii mai târziu, a povestit faptele astfel: „După ce, spre seară, am ajuns pe malul unde erau ascunse bărcile noastre, am început pregătirile pentru plecare. Aveam cei doi prizonieri cu noi." Gröndahl povestea că stătea cu prizonierii mai deoparte, când a apărut Thorne.

„Gröndahl", i-a spus, „du-te și adu puștile rușilor de unde am capturat prizonierul".

„Ce dracu'! De ce? Ai înnebunit? Când ajungem în liniile noastre, o să îți aduc un braț de puști ruseți..." i-a răspuns Gröndahl.

Gröndahl a povestit că, mai târziu, s-a gândit mult la ce ar fi avut Thorne de gând să facă. Era convins că, imediat ce el ar fi plecat după puștile ruseți, l-ar fi omorât unul dintre prizonieri. Uciderea unui prizonier i-ar fi făcut multe probleme mai târziu.

„Cum ar fi omorât Thorne prizonierul?" l-am întrebat pe Gröndahl. „Își pierduse cuțitul și să-l împuște ieșea din discuție."

Gröndahl a fost de părere că Thorne ar fi găsit o modalitate... Așa cum vedea Gröndahl situația, nu era necesar să-l ucidă pe rusul de pe creastă. (Lindholm-Ventola, p. 40-41).

Este posibil ca unii să interpreteze că aceste comentarii ar sugera că Thorne ar fi peste măsură de zelos când vine vorba despre uciderea prizonierilor.

Din punctul de vedere al unui ofițer de informații, pătrunderea devastatoare a lui Thorne în spatele lacului Voljärvi fusese o reușită excepțională. Cei doi prizonieri au fost interogați cu atenție. Documentele capturate de echipă au adus informații suplimentare valoroase. Ca recompensă, toți cei care au participat la misiune au primit patru săptămâni de permisie. Toți au fost de acord că permisia era pe deplin meritată.

Helsinki, iarna 1942

Dacă valul înaintării Axei ajunsese în punctul cel mai înaintat în decembrie 1941, acesta a rămas aici câteva luni, la începutul anului 1942, și apoi a început treptat să se retragă în cea de-a doua jumătate a anului. În Pacific, bătăliile de la Marea Coralilor, Midway și Guadalcanal au schimbat cursul evenimentelor în defavoarea japonezilor. În noiembrie 1942, trupele aliate au debarcat în Africa de Nord, în cadrul Operațiunii „Torch". Până în 10 noiembrie, trupele Axei fuseseră împinse afară din Egipt. Pe 11 noiembrie, Casablanca a fost ocupată de Aliați. La 19 noiembrie, Armata Roșie a lansat un contraatac în jurul Stalingradului. Cinci zile mai târziu, fuseseră încercuiți și sortiți pieirii 300 000 de soldați germani. Și în nord, forța germanilor începuse să scadă. Atacul final asupra Leningradului, plănuit de germani pentru septembrie și octombrie, nu a mai fost lansat niciodată. [93]

Desigur, Thorne nu a ucis prizonierul; concluzia lui Gröndahl se bazează pe o supoziție, iar povestea lui a fost spusă la câteva zeci de ani după eveniment. Chiar și dacă Gröndahl ar fi avut dreptate, transportarea prizonierilor în misiuni de recunoaștere în adâncime, în spatele liniilor inamice, era o practică extrem de riscantă care, în mod firesc, ar fi dus la punerea în pericol a vieților propriilor oameni. Comandantul unei asemenea misiuni trebuie să ia decizii dificile, posibil greu de justificat într-o situație de pace, în funcție de opțiunile reale pe care le are la dispoziție. Supozițiile lui Gröndahl pur și simplu nu pot fi verificate, iar concluziile ulterioare, extrase pe baza acestora, sunt la fel de dificil de demonstrat.

[93] Mannerheim, p. 316. Robert Ferrell, *The Twentieth Century, An Almanac* (New York: World Almanac Publications, 1985), p. 251-252.

Cu toate acestea, încă nu exista niciun indiciu că presiunea finlandezilor asupra Armatei Roşii ar începe să scadă. La 8 decembrie 1942, la noua clădire a ambasadei din Helsinki (pe care Misiunea Americană o ocupase în urmă cu mai puţin de doi ani) a sosit o telegramă de la Washington. Clădirea impunătoare, din cărămidă roşie, era inspirată din arhitectura conacului guvernatorului din Williamsburg, construit în secolul al XVIII-lea, purtând parfumul specific al Georgiei, capitala colonială a Virginiei. Ministrul Arthur Schoenfeld[94] probabil a citit telegrama în biroul său cu tavan înalt, lângă şemineul care încălzea aerul rece de decembrie. În mesajul primit de la secretarul de stat Cordell Hull i se cerea să revină la Washington pentru consultări, o mişcare menită să trimită un semnal guvernului finlandez. Dintre multitudinea de subtile semnale diplomatice, chemarea acasă a ambasadorului era una dintre cele mai puternice expresii de nemulţumire.

Departamentul de Stat american protesta împotriva discursului preşedintelui finlandez Ryti susţinut de Ziua Independenţei, cu două zile mai devreme, care părea să indice că Ryti era pregătit să se apropie încă şi mai mult de co-beligeranţii săi, germanii. Într-un raport care, la o analiză retrospectivă, a fost interpretat exagarat, legaţia lui Schoenfeld a transmis înapoi la Washington că Ryti „arsese podurile în urma sa şi pariase totul pe victoria Germaniei".

Statele Unite refuzaseră să urmeze exemplul Marii Britanii şi să rupă relaţiile cu o ţară care, aflată în strânsă colaborarea cu Germania, se afla în război împotriva Uniunii Sovietice, unul din aliaţii SUA. La Washington, americanii înţeleseseră că ţelurile politice ale Finlandei nu corespundeau cu cele ale lui Hitler. Au acceptat atacul finlandez ca o încercare de a recâştiga partea din Karelia care fusese pierdută în favoarea sovieticilor şi de a stabili nişte linii defensive care puteau fi apărate. Poziţia diplomatică americană a fost una dificil de menţinut în lumi-

[94] Înainte şi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Misiunea SUA în Finlanda era mai degrabă la un nivel de *legaţie*, şi nu de ambasadă, o misiune diplomatică cu un statut oarecum mai înalt. În calitate de şef al legaţiei, Schoenfeld avea titlul de „ministru" şi nu de „ambasador." În majoritatea scopurilor de ordin practic, aceste două titluri erau sinonime.

na situației strategice mai generale, iar relațiile erau de obicei încordate. O telegramă anterioară primită de Schoenfeld de la Washington caracteriza relațiile fino-americane ca „atârnând de un fir de păr".

Nimeni nu face pact cu diavolul fără să plătească un preț pentru asta, iar americanii, singurul aliat care mai avea o legație la Helsinki, erau preocupați de faptul că Finlanda ceda din ce în ce mai mult în fața presiunilor germane. Departamentul de Stat suspendase relațiile consulare când Finlanda nu a permis noului viceconsul american să se alăture misiunii, în vara anului 1942. Mai târziu, Washingtonul s-a plâns că membrii poliției politice finlandeze se foloseau de intimidări şi intrau în contact cu angajații Misiunii. În ultimă instanță, americanii doreau o declarație publică la nivel înalt prin care obiectivele militare ale Finlandei să se delimiteze clar de cele ale Germaniei. Pentru finlandezi, această distanțare era evidentă, dar o asemenea declarație, pentru o țară mică prinsă în vâltoarea războiului, era dificilă din punct de vedere politic.[95]

Schoenfeld a părăsit Helsinkiul pentru a nu mai reveni niciodată în calitate de ambasador. Finlanda continua să își calculeze cu grijă pașii pe sârmă. Simpatia americană pentru Finlanda era argumentul care, în cele din urmă, a împiedicat Statele Unite să rupă relațiile, în ciuda tensiunilor puternice care au existat între cele două țări în toamna şi iarna anului 1942.

Republica Socialistă Sovietică Kareliană, 1942

Anului 1942 se încheiase, iar Thorne se reîntorcea la unitatea sa dislocată în pădurile acum acoperite de zăpadă, unde tranşeele, frigul şi frontul relativ staționar scoteau în evidență suferința războiului şi plictiseala. Dar, pentru Thorne, sosiseră nişte veşti bune. Divizia 1 forma două companii de vânători independente şi, începând din 11 ianuarie 1943, el va prelua comanda uneia dintre ele.

[95] Berry, p. 222-224, 226, 236.

Compania 2 a lui Thorne era începutul a ceea ce avea să rămână în istorie drept „Unitatea Thorne". De acum înainte, cât va mai dura războiul fino-sovietic, Unitatea Thorne va fi de dimensiuni şi componenţă fluctuante, dar va fi recunoscută ca o companie de voluntari duri şi îndrăzneţi, puternic înarmaţi, care îndeplineau cele mai dificile misiuni. Aveau chiar şi propriile însemne pe mânecă, o literă „T" (de la *Thorne*) portocalie, pe un triunghi de culoare albastru deschis. Compania era compusă din aproximativ 100 de voluntari, împărţiţi în trei plutoane, iar misiunea ei era să efectueze recunoaşteri în adâncime, contrarecunoaşteri şi să întreprindă acţiuni antipartizani.[96]

Ultimul tip de misiune, în special, era de o importanţă foarte mare pentru armata finlandeză. Partizanii ruşi infiltrau iscoade în liniile finlandeze. Echipele de partizani, care, în mod normal, aveau în componenţă femei, ucideau sau răpeau în mod frecvent bărbaţi, femei şi copii din satele finlandeze. Între 1941 şi 1944, partizanii au atacat 23 de sate finlandeze, majoritatea situate în sălbăticia din spatele liniilor din nord, pe care Thorne şi oamenii săi au fost desemnaţi să le apere.

Fotografiile cu atrocităţile comise de partizani în 1940, care au fost ţinute secrete până de curând, au determinat reacţii puternice din partea mediilor de infomare, similare celor din anii 1990, în Balcani – copii sugari, fetiţe mici, cadavre arse, zâcând fără viaţă, într-un contrast respingător cu frumuseţea naturală a împrejurimilor imaculate. Aceşti partizani, gherile, detaşamente ale morţii sau orice altă etichetă ar mai putea primi, erau spirite înrudite cu atât de mulţi alţi îngeri ai morţii, care au pângărit secolul trecut – brutele NKVD-ului lui Stalin, *Einsatzgruppen*[97] din SS, criminalii în masă ai lui Pol Pot[98], trupele paramilitare bosniace şi sârbe numărându-se printre aceştia.[99]

[96] Kaino Tuokko, *1. Divisioona 1941-1944* (Saarijärvi, Fin.: Saarijärvi Offset, 1995), p. 329-332. Tyrkkö, p. 49.

[97] Grupări paramilitare operate de *SS* înainte şi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a căror misiune era anihilarea evreilor, ţiganilor şi comisarilor politici (*n. r.*).

[98] Om politic cambodgian, membru al organizaţiei *Khmerii roşii*, considerat responsabilul principal pentru asasinarea de către aceştia a peste 2 000 000 de cambodgieni (*n. r.*).

[99] Vezi Veikko Erkkilä, *Vaiettu Sota* (Helsinki: Arator, 1998).

Capitolul 7

MORT SAU VIU

Stalingrad, ianuarie 1943

Sfârşitul lunii ianuarie 1943 a fost un fiasco pentru cel de-al Treilea Reich. La 30 ianuarie, *Royal Air Force* a întrerupt aniversarea a zece ani ai lui Hitler la putere bombardând Berlinul exact în momentul discursurilor lui Goering şi Goebbels. În aceeaşi zi, la Stalingrad, ruşii localizau postul de comandă al feldmareşalului Friedrich Paulus şi începeau încercuirea finală. Pe data de 31, Paulus s-a predat împreună cu ce mai rămăsese din cele 22 de divizii ale Armatei 6, lăsând 150 000 de soldaţi germani şi 50 000 de soldaţi ruşi, morţi în urma asediului de 18 luni al oraşului. Peste 100 000 de germani fuseseră ucişi între 10 ianuarie şi data capitulării, trei săptămâni mai târziu. Din cei 110 000 de germani care s-au predat împreună cu Paulus în acea zi, puţini aveau să supravieţuiască calvarului care îi aştepta în închisori.

Într-o răbufnire de furie în urma capitulării lui Paulus, Hitler răcnea: „Nu va mai fi niciun feldmareşal în acest război". După ce îi ceruse să se sinucidă, întreba „Cum a putut să se predea bolşevicilor?". În timp ce la Kremlin sunau trâmbiţele victoriei, la Berlin, radioul şi-a suspendat programele timp de trei zile, pentru a difuza Simfonia a Şaptea a lui Bruckner.[100]

Istmul Maaselkä, 1943

După Stalingrad, şi frontul fino-rus a început să se modifice. Deşi, din punct de vedere geografic, frontul a rămas staţionar,

[100] John Keegan, *The Second World War* (New York: Penguin, 1989), p. 236-237. Robert Ferrell, *The Twentieth Century, An Almanac*, (New York: World Almanac Publications, 1985), p. 256.

cu poziții fixe, finlandezii au început să observe incursiuni din ce în ce mai agresive ale ruşilor în liniile lor. Ca răspuns, unitatea de elită a lui Larry Thorne a luat mai multe forme în anul 1943. La sfârşitul lui aprilie, Divizia 1 a desființat compania, dar a a păstrat cam doisprezece oameni sub comanda lui Thorne. În iunie, când divizia a trecut în rezervă, pentru refacere, unitatea lui Thorne a crescut la 40 de oameni, ale cărei misiuni erau întreruperea acțiunilor partizanilor ruşi şi recunoaşteri în adâncime, pe măsură ce marea unitate se deplasa înapoia frontului finlandez.

Nucleul acestor unități erau oamenii care luptaseră înainte alături de Thorne. Ceilalți reprezentau crema celor care aveau la activ operații speciale sau instrucție de acest gen. Operațiile de zi cu zi erau punctate cu regimul de instrucție al lui Thorne. Chiar dacă era întreruptă des, instrucția era fără îndoială dură. Thorne aştepta de la oamenii săi să dea totul şi îi pregătea personal pentru ce era mai rău.

În lunile care au urmat, Unitatea Thorne a executat infiltrări adânci în spatele liniilor sovietice, a pus la cale ambuscade şi a minat rutele de comunicații. Terenul în care se desfăşurau misiunile era neatins de mâna omului, tărâmul lupilor şi al linceşilor, iar oamenii supraviețuiau de multe ori numai vânând elani sau urşi. Thorne era cu adevărat un spin în coasta ruşilor. Reuşita operației în spatele lacului Voljärvi fusese extrem de supărătoare pentru ei. Fusese atât de bine planificată şi executată, încât acum era predată ca exemplu în şcolile militare finlandeze. Pentru ruşi, fusese un raid jenant, care s-a soldat cu o vărsare de sânge nenecesară. Oamenii lui Thorne uciseseră treizeci de tineri soldați NKVD în spatele liniilor sovietice, mulți dintre ei cu armele de mână, fără să sufere nici măcar o pierdere.[101]

[101] Deşi unitățile Thorne au fost active pe tot parcursul anului 1943, au fost relativ puțin implicate în lupte, într-un an de război de tranşee. Totuşi, această perioadă a fost esențială pentru transformarea oamenilor într-un grup de luptă bine antrenat, care avea să formeze nucleul companiei pe care Thorne a organizat-o în luna decembrie a acelui an. Pentru detalii legate de operațiile desfăşurate între ianuarie şi decembrie 1943, consultați Kaino Tuokko, *1. Divisioona 1941-1944* (Saarijärvi, Fin.: Saarijärvi Offset, 1995), p. 329-332; Lars Rönnquist şi Anssi Vuorenmaa, *Törnin Jääkärit* (Porvoo: WSOY, 1993), p. 19; Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 49, 197; Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 106-107.

Spre sfârşitul anului 1943, pe finlandezi îi aştepta un nou tip de război, unul cumva mai apropiat de Războiul de Iarnă, cu balanţa înclinându-se din ce în ce mai mult în defavoarea lor. Unitatea lui Thorne avea să se găsească în curând în lupte continue împotriva unui inamic mult mai numeros. La sfârşitul lunii noiemnrie 1943, Divizia 1 a transformat unitatea lui într-o companie de vânători[102], cu acţiune rapidă şi puternic înarmată. Thorne, în calitate de comandant, îi raporta direct maiorului Lars Rönnquist, un ofiţer sub ordinele căruia Thorne se mai aflase şi anterior şi care acum se afla la comandamentul diviziei. Unitatea era formată din soldaţi aleşi de peste tot din rândurile diviziei.

Reputaţia companiei lui Thorne devenea din ce în ce mai cunoscută, odată cu succesele sale, şi în curând, sovieticii aveau să atribuie orice „faptă diavolească" de pe front Diviziei 1 a lui Thorne. *Teuvan Tiltu*, crainicul propagandei radio a ruşilor, echivalentul lui *Tokyo Rose* şi *Axis Sally*, a anunţat o recompensă pe capul lui Thorne, mort sau viu. Eero Kurikka, sergent-major în compania lui Thorne, îşi amintea: „Au anunţat la radio: «Predaţi-l pe Thorne, mort sau viu, şi vă vom plăti trei milioane de mărci finlandeze.»"[103] Pentru finlandezi, oferta era atât o glumă cât şi un motiv de mândrie.

Jouhivaara, Karelia sovietică,
iarna 1944

Când nu erau în misiuni, Thorne şi oamenii lui aveau nevoie de un mod în care să-şi elibereze tensiunea. Odată, după ce au băut prea mult, Thorne şi unul dintre oamenii săi, Korpelainen, au ajuns să se certe. „Eşti un comandant de gherilă din iad şi nici cine ştie ce bărbat!" i-a strigat acesta lui Thorne. „Şi tu eşti

[102] O companie de vânători (*Jaeger*) reprezenta un concept finlandez împrumutat din armata prusiană. Compania era una de elită, mai bine instruită şi mult mai mobilă decât unităţile obişnuite.

[103] Tyrkkö, p. 55-56.

un sergent de rahat!" i-a întors-o furios comandantul său. Şi au sărit la bătaie. Thorne l-a lovit aşa de tare pe Korpelainen încât l-a trimis direct într-un colţ al barăcii în care erau încartiruiţi. Pe perete atârna un pistol-mitralieră, şi Korpelainen a sărit să îl ia. „Când am văzut ce vrea să facă – îşi aminteşte Erkki Lamminen, un alt membru din compania lui Thorne – mi-am dat seama că se poate întâmpla orice." Lamminen a pus mâna pe un par lung cam de un metru, adus pentru foc, şi l-a altoit pe Korpelainen. Korpelainen s-a întins lat pe podea. Calm, Lamminen a pus pistolul-mitralieră înapoi pe perete.[104]

Cu altă ocazie, într-o permisie, Thorne s-a aşezat să mănânce cu câţiva dintre oamenii săi, în gara Riihimäki. Îşi dăduse jos şapca de ofiţer, iar gulerul îi acoperea tresele. Înăuntru a intrat un colonel care, fără să ştie că Thorne era ofiţer, i-a ordonat să părăsească zona rezervată ofiţerilor. Thorne nu s-a uitat în sus şi a continuat să mănânce. Colonelul l-a apucat pe Thorne, să-l ridice de pe scaun. Acesta, într-un acces de furie l-a întins la pământ cu o singură lovitură bine plasată în bărbie. Peste câteva minute, când Thorne şi oamenii săi porniseră din nou la drum, în timp ce se gândea la tot ce se întâmplase, s-a enervat din nou şi s-ar fi întors înapoi după colonel a doua oară, dacă oamenii lui nu l-ar fi oprit. [105]

Inaugurarea oficială a companiei, la 3 decembrie, a degenerat într-o încăierare. În discursurile lor, Thorne şi sergentul-major Kurikka le-au spus soldaţilor că speră ca aceştia să nu facă de ruşine primul batalion de vânători al Finlandei, un grup de finlandezi instruiţi în Germania, care au venit în ajutorul Albilor în timpul Războiului Civil din 1918, pentru a lupta împotriva comuniştilor. Soldaţii erau deja beţi... „Şi îşi mai aduce aminte cineva de unde veniseră vânătorii în Finlanda?" a strigat sergentul-major Kurikka. „Prin *Pohjanmaa*!" i-a răspuns cineva, referindu-se la provincia nord-vestică a Finlandei. Kurikka şi-a ridicat paharul şi a enunţat: „În onoarea lor şi pentru succesul nostru, prin *Pohjanmaa*!" „Prin *Pohjanmaa*!" era, de asemenea, o

[104] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 30-31.

[105] Kallonen, p. 103-106.

expresie finlandeză, care însemna „Până la fund!" Kurikka intenționase să spună „Să continue petrecerea!"

Kurikka şi Thorne au plecat. Totuşi, printre soldații din grup au fost unii care au luat expresia mult prea literal şi aşa au izbucnit rivalitățile regionale. A izbucnit o încăierare generală, ba chiar unii au zburat prin geam. Lamminen a fost lovit în cap cu un schi şi a trebuit să fie dus la spitalul de campanie să i se coasă rana.

Mai târziu în seara aceea, când tensiunea s-a mai domolit, Thorne şi ofițerii săi s-au întors în dormitoare. Thorne a întrebat cine l-a lovit pe Lamminen în cap cu schiul. Nimeni nu a scos un sunet. Thorne a continuat: „Nu pot să cred că în camera asta sunt nişte laşi aşa de mari încât nu sunt în stare să-şi recunoască faptele!" A fost suficient. În față au ieşit doi. Thorne s-a uitat la ei şi asta a fost tot. Nu dorise decât ca ei să îşi asume fapta.[106]

În luna ianuarie, locotenentul Holger Pitkänen, un ofițer capabil, s-a alăturat companiei în calitate de comandant secund. Pitkänen făcuse un curs de pregătire special în lupta împotriva blindatelor şi fusese secundul lui Thorne în compania formată în ianuarie 1943. Pitkänen avea să devină un alter ego credincios al lui Thorne, care îşi va conduce cu îndrăzneală oamenii în luptă, umăr la umăr, lângă comandantul său. În afara luptei, avea să facă tot ce va putea să-l țină pe acesta departe de probleme. În unitate mai era şi Antti Lindholm-Ventola, care făcuse parte din unele din unitățile mai vechi ale lui Thorne. În februarie 1944, un alt voluntar, Mauno Koivisto, s-a alăturat companiei. Amândoi au lăsat relatări interesante despre perioada petrecută alături de Thorne. Koivisto era destinat să ajungă preşedinte al Finlandei în anii 1980.[107]

În lunile următoare, Thorne şi-a trecut oamenii printr-un intens program de instrucție, care punea accentul pe pregătirea fizică, operații în teren ostil, exerciții de tir şi alte aptitudini de

[106] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 22-24. Tyrkkö, p. 56, 187-188.

[107] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 33. Mauno Koivisto, *Koulussa ja Sodassa* (Helsinki: Kirjayhtymä, 1998). Antti Lindholm-Ventola, *Lauri Törni ja hänen korpraalinsa, Sotapäiväkirjaa ja muistelmia vuosilta 1942-1944* (Alea-Kirja Oy, 1988).

luptă. Prima versiune a programului său de două luni era atât de solicitantă, încât comandantul diviziei, Fagernäs, i-a ordonat să o aducă la un nivel mai rezonabil. Oamenii lui Thorne nu erau recruți noi. Toți avuseseră parte de lupte și mulți se aflaseră sub comanda lui în misiunile anterioare. Toți erau șlefuiți și acordați fin, o muncă de precizie care, foarte curând, avea să dea roade.

În comparație cu alte companii, unitatea era puternic înarmată, autonomă și foarte mobilă, dispunând de grupe proprii de comunicații și pionieri. Avea patru plutoane, armamant greu, grupe de mitraliere și medici proprii. În comparație cu o companie obișnuită, erau mai puțini soldați infanterişti, dar avea mult mai multe pistoale-mitralieră (106) și puști (57). La efectiv complet, compania urma să aibă 154 de soldați, din care cinci erau ofițeri. Până la încheierea războiului, peste nouă luni, luptele grele care aveau să urmeze vor lăsa în viață numai 50 din voluntarii originali.

Compania Thorne nu mai avea de îndeplinit misiuni de pătrundere și recunoaștere adâncă în spatele inamicului. Desprinși de unitățile regulate ale Diviziei 1, Thorne și oamenii săi erau o unitate de șoc de elită, pe care Divizia o disloca acolo unde era nevoie și când era nevoie. Oamenii erau individualiști și independenți, nu foarte disciplinați, în sensul tradițional al armatei. Koivisto scria: „În unitate nu exista disciplină formală, de niciun fel. Larry Thorne însuși era un exemplu în acest sens." Dar nu era nimic de discutat în ceea ce privește disciplina în luptă sau pe terenul de instrucție.[108] Așa cum scria un alt observator, „probabil că nu arătau ca cine știe ce mari soldați la paradă, pentru că toți aveau niște personalități distincte, foarte puternice. Dar, în atribuțiile lor pe câmpul de luptă, ofițerii, subofițerii și trupa lui Thorne reprezentau elita. Oțelul unității se călea cu un curs de pregătire de o lună, unde, în fiecare zi, schiau 30-40 de kilometri prin zăpadă afânată, cu întregul echipament în spate, și pe deasupra, cu încă patru cărămizi."[109]

[108] Rönnquist și Vuorenmaa, p. 22-24, 26, 28. Koivisto, p. 149-151. Tyrkkö, p. 50.

[109] Tyrkkö, p. 51.

În luptă, echipa funcționa ca un ceas elvețian. Un soldat dintr-o unitate aflată în încercuire povestește ce s-a întâmplat când unitatea lui Thorne a apărut pentru a-i salva: „Eram cam la 4-5 metri de Thorne când le-a dat ordinele oamenilor lui. Parcă nici nu le-au ascultat până la sfârșit, că le și executau." [110]

Până în luna martie, unitatea era gata de acțiune. Compania era încartiruită în aceeași bază ca și postul de comandă al batalionului maiorului Eino Malmivaara, amplasat în colibele de bușteni ale unui sat est-karelian tradițional, denumit Jouhivaara. Jouhivaara era amplasat pe malul sudic al lacului Sez, vârful nordic al liniilor de apărare finlandeze pe trei istmuri. Lacul era înghețat. Armata Roșie aștepta pe malul estic; finlandezii ocupau malul sudic și pe cel vestic. Trupele de pe ambele maluri erau mobile, pe schiuri, iar incursiunile de pe un mal al lacului pe celălalt erau frecvente. Batalionul era însărcinat cu apărarea părții de sud-vest a lacului. Compania lui Thorne trebuia să fie pregătită să intervină imediat ce va fi nevoie. [111]

Bătălia de la Kuusiniemi,
Karelia sovietică, URSS, 18 martie 1944

Compania a avut parte de lupte grele în noaptea geroasă din 17 martie. Un pluton de 25 de oameni din batalionul maiorului Malmivaara avea misiunea să apere un punct numit „Kuusiniemi", o protuberanță în linia frontului spre nord, în lacul Sez. Aici, adânc în pădurile slab populate ale Kareliei, nu era niciodată suficientă lumină pentru a distinge umbrele copacilor de pe maluri de formele întunecate de pe lac. Plutonul se găsea în spatele unei linii de apărare înalte de un metru, orientate spre nord, în direcția pozițiilor ruseți. Spre sud, același tip de lucrări de apărare îi protejau pe finlandezi de un atac pe uscat, din spate (*Harta H*).

La ora 12,45 după miezul nopții, la postul de comandă al batalionului, Malmivaara a primit vești că o patrulă finlande-

[110] *Ibidem*, p. 54.

[111] Koivisto, p. 153. Rönnquist și Vuorenmaa, p. 31-34.

ză formată din 15 oameni se angajase în luptă împotriva a 60 de soldați sovietici puternic înarmați. Întunericul începea să se spargă între negura nopții și străfulgerările de lumină ale atacului din depărtare. După trei minute, comandantul batalionului a dat ordin prin radio ca o patrulă să se deplaseze pe gheață în spatele forțelor ruseşti. Lupta începea să capete proporții. O altă unitate rusească, formată din 150 de soldați, ataca întăririle trimise de finlandezi.

În jurul orei 3,00, în timp ce soldații din Kuusiniemi urmăreau desfăşurarea atacului de la distanță, umbrele din jur au început să ia forma soldaților inamici. Mulți soldați inamici. Brusc, liniştea nopții din împrejurimile Kuusiniemi a fost întreruptă de zgomotul infernal al mitralierelor, rachetelor trasoare şi aruncătoarelor de flăcări, când ruşii au pornit un atac în forță asupra bazei. La 3,20, contactul telefonic cu postul de comandă al batalionului a fost întrerupt. Peste zece minute, deasupra Kuusiniemi au fost lansate două rachete roşii, semn că baza continua să reziste. Liniile de comunicații erau tăiate.

Malmivaara a transmis prin radio ordine ca alte elemente ale batalionului să meargă să ajute avanpostul asediat. Când întăririle trimise au ajuns în apropierea Kuusiniemi, au fost imediat luate în primire de focul puternic al ruşilor. Era clar că numărul de soldați sovietici era mult mai ridicat decât ce se estimase la batalion. În momentul în care Malmivaara a cerut intervenția unității lui Thorne, comandamentul diviziei urmărea îndeaproape desfăşurarea bătăliei. Divizia a fost de acord. La 5,30, Thorne a primit ordin să împiedice pierderea avanpostului de la Kuusiniemi şi să taie orice posibilitate de retragere a ruşilor peste lac.

Oamenii lui Thorne au sărit în vehiculele de transport şi, în câteva minute, înaintau pe un drum forestier spre avanpostul aflat la zece kilometri depărtare. Unul dintre camioane s-a stricat şi Plutonul 2 a trebuit să aştepte întoarcerea unuia dintre celelalte vehicule pentru a ajunge restul companiei. Când au ajuns la cam la un kilometru şi jumătate de Kuusiniemi, soarele dimineții se ridicase la orizont. Zgomotele bătăliei ajungeau până la

ei, peste întinderea împădurită şi acoperită de zăpadă. Lumina razelor dimineţii anunţa începutul unei zile care, în alte condiţii, ar fi putut fi una de neuitat în sălbăticia care îi înconjura. Thorne a reuşit în sfârşit să refacă legătura radio cu Kuusiniemi şi a aflat că sovieticii încercuiseră baza şi, de asemenea, atacau şi pe uscat, dinspre sud. Apărătorii pretindeau că nu mai rămăseseră mulţi ruşi.

Compania s-a regrupat pe lac, la sud-vest de ţintă. Pitkänen urma să conducă Plutoanele 3 şi 4 direct spre nord, prin pădure, pentru a ajunge la sud de Kuusiniemi. Thorne urma să meargă cu Plutonul 1 pe gheaţă, tot spre nord, paralel cu ţărmul, pentru a cădea în spatele ruşilor şi a le tăia retragerea. Plutonul 2, rămas în urmă pe drum, avea să-l urmeze pe Thorne imediat ce camionul care plecase după ei se va întoarce. Au pornit pe schiuri, într-o singură coloană, cu mişcările şi ritmul rapid ale unor schiori experţi. Schiurile şi armele lor erau vopsite în alb. Echipamentul de camuflaj alb se amesteca în decorul iernatic din jur.

Thorne s-a oprit când Plutonul 1 a ajuns la distanţa stabilită de bază. Era înşelător de linişte. Plutonul 2, rămas în drum, reuşise să-i ajungă din urmă. S-au apropiat de o fortificaţie şi au văzut un grup de ruşi retrăgându-se în afara razei lor vizuale. De după baricadă a apărut un soldat finlandez care le-a strigat că mai sunt încă soldaţi ruşi pe partea cealaltă. Peste tot în jurul fortificaţiei zăceau soldaţi ruşi, morţi sau răniţi. Şirul şi-a reluat înaintarea pe schiuri spre ţintă.

Thorne s-a oprit din nou pentru a contacta prin radio baza şi i s-a spus că încă mai erau câţiva ruşi care atacau. Îndată ce plutoanele au început din nou să înainteze, de la 200 de metri, de pe mal, au fost întâmpinaţi cu un foc puternic de mitralieră. Oamenii, expuşi pe suprafaţa lacului, s-au culcat la pământ şi au început să-şi sape adăposturi în zăpada care acoperea gheaţa de sub ei. Thorne avea să scrie mai târziu: „Atunci ne-am dat seama că nu era vorba despre *câţiva ruşi*, aşa cum ni se spusese. În faţa noastră se afla o forţă mult mai puternică".

Lehmus, unul dintre oamenii lui Thorne, a fost lovit imediat şi a căzut pe zăpadă. Koskelainen a îngenuncheat lângă el

pentru a-l curăța de zăpadă. Albul înghețat al zăpezii se colora rapid în roșu. Lehmus murise. Koskelainen a început să tragă în direcția rușilor. Un alt finlandez de pe țărm, i-a strigat să plece de acolo, că nu o să poată să mai scape. „I-am strigat: «Nu veni încoace, că n-ai să reușești să te întorci!»". Camaradul lui nu a făcut decât trei sau patru pași pe gheață, în încercarea de a-l salva pe Koskelainen, și a căzut secerat sub un baraj de foc dinspre liniile sovietice.

Un rus care ducea un aruncător de flăcări s-a deplasat până în raza de tragere. Lamminen a aruncat o grenadă înspre el, din poziția culcat, dar aceasta a căzut prea aproape. Ca să arunce suficient de departe, ar fi trebuit să se ridice în picioare. Koskelainen era acum în pericol de moarte. Lamminen s-a ridicat în picioare, o țintă perfectă, și-a arcuit brațul în spate și a aruncat grenada strigând: „Să te ia dracu' dacă nu zbori!". Grenada a zburat perfect, direct pe soldatul înarmat cu aruncătorul de flăcări. Arma acestuia, cu el cu tot, s-au trasformat într-o torță arzândă. Lamminen s-a trântit la loc în zăpadă, teafăr. Koskelainen a fugit spre mal, pentru a se adăposti.

Thorne s-a apropiat de oamenii lui. „Suntem aproape gata să-i curățăm", le-a spus. „Hai să strângem oamenii și să pornim!" a ordonat.

„El e comandantul și trebuie să-l urmez. Dacă el pornește, atunci hai să pornim", se gândea Koskelainen, oarecum în dubiu. „Când ne-am ridicat în picioare, mitralierele au început din nou", avea să-și amintească mai târziu.

De fapt, în schimbul de focuri se angajaseră cam 300 de soldați ruși. Thorne a ordonat plutonului din dreapta să înainteze, să deschidă drumul atacului cu tot ce aveau. Sub focul năpraznic al finlandezilor, rușii s-au retras puțin, pentru a se adăposti în spatele stivelor de copaci căzuți, care fuseseră aduși de ape pe mal în lunile mai calde de vară.

În timp ce oamenii lui Thorne, trântiți în zăpadă, trăgeau cu armele automate spre inamic, comandantul diviziei, Fagernäs, însoțit de maiorul Rönnquist, au sosit și ei până aproape de Kuusiniemi. Reușiseră să ajungă atât de aproape încât gloanțele

rătăcite le şuierau pe la urechi în timp ce încercau să observe desfăşurarea bătăliei din maşină. Unul dintre oameni l-a zărit pe general şi vestea s-a răspândit cu repeziciune pe toată linia. Când a aflat Thorne, s-a ridicat în picioare, s-a întors cu spatele spre ruşi şi l-a salutat pe general după toate regulile militare. Generalul Fagernäs a răspuns cu un „Bună dimineaţa, soldaţi!". Întreaga unitate s-a oprit şi, într-un glas, i-au răspuns: „Bună dimineaţa, domnule general!". Desigur, sub focul inamic, erau mult mai familiarizaţi cu eticheta militară. Spectacolul era de necrezut, „...un moment pe care n-am să-l uit niciodată", după cum avea să scrie Rönnquist.

Baza a fost despresurată şi salvată după ce compania lui Thorne şi Compania 5 a lui Malmivaara au înaintat spre obiectiv din direcţii diferite. Acum aflaţi în defensivă, ruşii se luptau pentru propriile vieţi, şi unitatea lui Thorne era cea care ataca. Oamenii săi au înaintat metru cu metru, menţinând un tir constant din armele lor automate, aruncând grenade spre tufişurile de pe mal şi avântându-se înainte încă o dată. La un moment dat, după un schimb de focuri foarte puternic, mai mulţi ruşi a ieşit cu mâinile în sus, să se predea. Când finlandezii s-au apropiat, alţi soldaţi ruşi, ascunşi în tufişurile din spate, au deschis focul. Ruşii care se predau au căzut secerați de focul care a urmat. „A trebuit să-i căutăm pe ruşi, unul câte unul, să-i scoatem din ascunzătorile lor din spatele lemnelor aduse de apă şi, când dibuiam pe câte unul, imediat începeau să tragă asupra noastră, doar pentru a-şi pierde propriile vieţi", scria Thorne. „Până la ora 9,30, totul se sfârşise".

Kuusiniemi a fost o luptă cu adevărat sângeroasă, care s-a purtat la mic distanţă de inamic, într-un teren dificil şi îngheţat. Pierderile unităţii nu au fost mici: 6 morţi şi 11 răniţi suficient de grav încât să aibă nevoie să fie evacuaţi de pe front. Şaptesprezece victime din cei 120 de soldaţi cu care pornise în acea dimineaţă reprezentau un procentaj mai mare decât cele cu care era obişnuit Thorne. Pe de altă parte, finlandezii au ucis 83 de soldaţi sovietici şi au capturat 32 de prizonieri. [112]

[112] Tyrkkö, p. 190. Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 35-47. Koivisto, p. 154-156.

În ziua aceea, compania Thorne şi-a demonstrat valoarea. Îşi arătaseră dinţii. Generalul Uno Fagernäs a putut observa personal modul în care Thorne, sub focul inamic şi în teren deschis, a organizat un contraatac care a imobilizat rapid un inamic mult mai numeros. Fagernäs a decorat pentru eroism 11 soldaţi şi l-a nominalizat pe Thorne pentru Crucea Mannerheim. Deşi Cartierul General a considerat că propunerea lui Fagernäs nu a îndeplinit în totalitate condiţiile pentru acordarea Crucii, comandantul grupului de armate, generalul-locotenent Paavo Talvela, i-a trimis lui Fagernäs un mesaj de felicitare: „Comandantul-şef mi-a ordonat să mulţumesc comandanţilor şi trupelor care au respins cu încăpăţânare atacul inamic şi au lansat un contraatac energic în data de 17 martie 1944. Aş vrea să mă alătur în acest demers, mulţumind în special subunităţii de vânători a Diviziei 1 şi comandantului său, locotenentul Thorne." [113]

Deşi bătălia de la Kuusiniemi s-a purtat doar la nivel de batalion, cu siguranţă nu a avut doar o importanţă minoră pentru cele două părţi care, de mai bine de doi ani, fuseseră angrenate într-un război static de tranşee, cu incursiuni la nivel de grupă. În acelaşi timp, acesta reprezenta începutul sfârşitului pentru liniile defensive fino-sovietice. Cu frontul de est al germanilor sfârâmat, Armata Roşie, cu masa imensă de divizii de sacrificiu pe care o avea la dispoziţie, deja pregătea o ofensivă uriaşă în nord.

Frontul fino-sovietic, iunie 1944

După înfrângerea germanilor la Stalingrad, şi chiar mai înainte, conducătorii finlandezi şi-au dat seama că forţa Germaniei pălea şi că URSS-ul se află de partea învingătoare. Întrebarea era cât de mult ar fi putut prelungi Finlanda războiul împotriva Uniunii Sovietice. În calitate de cobeligerant şi nu de aliat, Finlanda avea, măcar în teorie, posibilitatea de a semna o pace

[113] *Ibidem*, p. 15, 47-48.

separată cu Uniunea Sovietică. Începând din 1943, Finlanda a sondat de mai multe ori terenul la sovietici. Desigur, esențial era prețul pe care aveau să-l ceară. În primăvara lui 1944, J.K. Paasikivi, cel care condusese delegația finlandeză în discuțiile de pace de la sfârșitul Războiului de Iarnă, a mers la Moscova să se întâlnească cu Molotov. Molotov a fost grosolan, iar termenii sovieticilor erau inacceptabili. Paasikivi s-a întors la fel cum a plecat.

La scurtă vreme după acest episod, Paasikivi s-a întâlnit cu John Scott, reporter la revistele *Time* și *Life*. Scott era, de asemenea, și agent dublu, lucrând în secret pentru OSS (*Office of Strategic Services* – Oficiul de Servicii Strategice), agenția americană care, în timpul războiului, se ocupa cu contrainformațiile și operațiile secrete, și, în același timp, pentru NKVD. În raportul său către Washington, Scott scria:

„Repetându-mi ce îi spusese probabil și lui Molotov – o descriere a ce s-ar întâmpla dacă Rusia ar stăpâni Finlanda – Paasikivi s-a ridicat în picioare, a vânturat în aer un deget osos și pistruiat și a spus: «Vom trage cu armele de după fiecare bolovan și fiecare copac, vom continua să tragem cincizeci de ani de acum încolo. Noi nu suntem cehi. Nu suntem danezi. Vom lupta cu dinții și cu unghiile din spatele fiecărei pietre și de pe gheața fiecărui lac. Eu nu voi lupta mult, sunt bătrân. Dar alții vor lupta»."[114]

Dacă Molotov avea vreun dubiu în legătură cu sinceritatea amenințării lui Paasikivi după dezastrul militar înregistrat de sovietici în Războiul de Iarnă, curând avea să primească și alte dovezi în acest sens.

În toamna anului 1943, statul major general sovietic a pregătit un plan general pentru 1944 care includea două elemente: Operația „Bagration", o ofensivă împotriva Grupului de Armate Centru german și o ofensivă strategică împotriva Finlandei. Cele două evenimente aveau să coincidă cu așteptata invazie a Aliaților în Europa din acea vară.

[114] Citat în Michael R. Berry, *American Foreign Policy and the Finnish Exception* (Helsinki: Societas Historica Finlandiae, 1987), p. 374.

Operația împotriva Finlandei a fost lansată la 9 iunie 1944. Atacul a fost covârșitor, una dintre cele mai mari bătălii purtate vreodată în nordul Europei. A început cu un baraj de artilerie care a durat 24 de ore și care a implicat jumătate din gurile de foc ale Armatei Roșii, cel mai mare baraj de până atunci din Al Doilea Război Mondial și unul dintre cele mai masive din tot războiul. În Helsinki, la 250 de kilometri depărtare (distanța aproximativă între New York și Baltimore), mugetul tunurilor se auzea ca un tunet de departe. Obiectivele atacului sovietic erau distrugerea armatei finlandeze, capturarea orașului Viipuri în primele zece zile, înaintarea în interiorul Finlandei și, posibil, capturarea capitalei Helsinki și a altor centre urbane cheie. Ofensiva sovietică a explodat cu o forță teribilă, trupele înaintând spre Istmul Karelian din direcția Leningradului. [115]

Jouhivaara, Karelia sovietică, primăvara 1944

În timp ce sovieticii pregăteau marea ofensivă din iunie, în împrejurimile taberei Jouhivaara, zilele relativ monotone erau punctate din când în când de lupte sporadice. Pentru Thorne și oamenii lui, era ca și cum arcul fusese întins, dar neeliberat încă. Uneori, tensiunile acumulate în anii petrecuți pe linia frontului și frustrările lipsei de acțiune alcătuiau un amestec exploziv. Într-o dimineață de primăvară, în tabăra lui Thorne s-a oprit o coloană cu întăriri aflată în tranzit. Thorne și Pitkänen au ieșit afară, îmbrăcați doar pe jumătate, pentru a se interesa, probabil, pe un ton nu tocmai politicos, de ce s-a oprit coloana acolo. Neștiind cine erau, din camionul aflat în capul coloanei a sărit un sergent, l-a îmbrâncit pe Thorne și l-a întrebat cine era el să-l chestioneze despre asta.

Thorne a explodat și l-a trântit pe sergent la pământ. A izbucnit o revoltă. Pitkänen a încercat să liniștească situația, dar,

[115] Thomas Ries, *Cold Will, The Defence of Finland* (London: Brassey's Defence Publishers, 1988), p. 145, 150-151.

când un sergent din transport le-a ordonat soldaților dintr-un camion să se alăture scandalului, Pitkänen i-a spus lui Koivisto, care era de gardă, să se asigure că nu coboară niciunul. Koivisto a făcut o mișcare amenințătoare cu pistolul-mitralieră și nimeni dintre cei din camioane nu a mai îndrăznit să coboare. Soldații din transport care erau deja jos nu s-au simțit tocmai bine, mai ales că ceilalți camarazi ai lor nu puteau să li se alăture. Într-un final, Pitkänen a reușit să-l calmeze pe Thorne.

Înainte să plece coloana, oamenii lui Thorne i-au dus pe vizitatorii nepoftiți și „șifonați" la magazia lor de haine penstru a le înlocui uniformele sfâșiate. Acest gest de pace nu a fost însă de ajuns. Șoferul a înaintat un raport. Când locotenent-colonelul Torsten Glantz a sosit să investigheze incidentul, habar nu avea ce să facă cu Thorne și cu oamenii lui. Nu erau cine știe ce în afara bătăliei, dar pe câmpul de luptă erau indispensabili. Ar fi putut să primească treizeci de zile de arest pentru faptă, dar Glantz a trecut incidentul cu vederea.[116]

Deși Thorne își atrăsese admirația ofițerilor superiori, fiind curajos, eficient și indispensabil, mai mult ca sigur că el era și un motiv de disperare pentru comandanții săi, aici și în multe alte cazuri. După cum îl descria Koivisto, „Thorne avea zile bune și zile rele. Era introvertit și, uneori, aceste tensiuni interioare izbucneau." Până la sfârșitul războiului, petrecuse mai mult de șase ani în armată, majoritatea perioadei fiind nu doar pe linia frontului, ci acționând în unele din cele mai periculoase misiuni ale războiului. Totuși, caracterul lui Thorne nu și-a pierdut niciodată o trăsătură caracteristică: era ca un băiețel care caută tot timpul să intre în belele. Avea potențialul de a-și deveni sieși cel mai mare dușman. Cele două laturi ale personalității sale intrau de multe ori în conflict. Putea fi scandalagiu, lăudăros, un zurbagiu pus pe șotii, mai ales după ce bea câteva pahare. Și era un comandant cu gândire rece, eficientă, ascuțită, care îndeplinea misiuni unde alții ar fi dat greș. Orice comandant ar fi dorit să-l aibă sub comandă, pe el și unitatea lui, în timp de război. În timp de pace, lucrurile poate că ar fi stat altfel.

[116] Koivisto, p. 152; Kallonen, p. 121.

Dar Thorne a trăit într-un secol al războaielor, era secolul lui, iar armata era armata sa. Era spre lauda superiorilor săi şi în beneficiul armatei să aleagă să treacă cu vederea greşelile lui Thorne, pentru a putea profita de energia sa debordantă şi de talentul înnăscut. Chiar şi aşa, este dificil să nu remarcăm că ar fi putut înainta mai repede în grad, având în vedere numărul misiunilor încheiate cu succes. După doi ani şi jumătate de război, în calitate de comandant al unora dintre cel mai bune companii şi mici unităţi din armata finlandeză, Thorne era tot locotenent.

Într-un fel, stilul de comandă al lui Thorne era unic şi nu tocmai în concordanţă cu ce se aştepta în mod normal din partea unui ofiţer. Koivisto avea să-l descrie: „Thorne, ca lider, era plăcut de ceilalţi. Reuşea de multe ori să scoată în evidenţă faptul că eram toţi de aceeaşi teapă, şi purta acest stigmat la fel ca noi toţi. ...Nu cerea nimănui să facă ceva ce el nu putea sau nu voia să facă. Îşi căra singur echipamentul, mergea în fruntea noastră, era unul dintre noi." Pe de altă parte, concluziona Koivisto, „eram destul de prost conduşi" şi remarca tendinţa lui Thorne de a păstra pentru sine şi de a nu împărtăşi oamenilor săi detaliile misiunii, în condiţiile în care se afla în poziţia cea mai vulnerabilă dintre toţi. „Întâi de toate, este problematic atunci când, într-o confruntare, cei din faţă sunt expuşi celui mai mare pericol. Şi ce se întâmplă dacă pierdem comandantul companiei, cel care nu a spus nimănui nimic înainte despre misiune, ce se întâmplă după aceea?"[117]

Este posibil ca Thorne să comande în acest fel din instinct. Sau poate că pur şi simplu aplica cele învăţate în timpul instrucţiei din Germania, când ofiţerii erau învăţaţi să lupte ca oricare alt soldat, să înlăture formalităţile legate de grad şi să-şi conducă unitatea, cu îndrăzneală şi aproape nechibzuit, din fruntea ataculuI.[118] Îşi conducea unităţile ca un comandant de comando, nu cau un comandant de companie obişnuită. Mai mult, unităţile

[117] Koivisto, p. 151-152.

[118] Gordon Williamson, *The SS: Hitler's Instrument of Terror* (London: Motorbooks International, 1994), p. 36, 40.

însărcinate cu operațiile speciale trebuiau să fie comandate diferit de unitățile de pe linia frontului. În condițiile în care unitatea acționa în spatele liniilor inamice, informațiile pe care le-ar cunoaşte unul dintre oameni căzut prizonier ar putea compromite siguranța celorlalți camarazi. Dacă Thorne cădea într-una din aceste misiuni, se putea spera că unitatea era suficient de bine instruită şi comandată încât să reuşească să ajungă înapoi în liniile proprii. Şi, pe de altă parte, rămâne faptul că Thorne s-a întors de fiecare dată din misiune.

Ostaşii din unitatea sa l-au văzut întotdeauna pe Thorne ca pe un comandant mereu preocupat de binele lor. Aceştia, la rândul lor, se strângeau întotdeauna în jurul lui în nenumăratele acțiuni pe care le-au întreprins. Acesta este unul dintre motivele pentru care loialitatea lor pentru Thorne nu a pălit nici la zeci de ani după încheierea războiului. De câte ori se putea, Thorne trimitea pe cineva din companie să participe la înmormântarea unui camarad căzut în luptă. Sergentul-major Kurikka scria: „Pierderea câte unui camarad părea că apasă imens pe umerii lui Larry. Mi se părea că inima lui sângera pentru fiecare om căzut. Întotdeauna încerca să îi salveze pe toți, în condițiile permise de situație." Odată, s-a întors din permisie şi a aflat că un ofițer îi folosise oamenii într-o misiune fără consimțământul său. Furios, l-a amenințat pe ofițerul respectiv, să nu mai facă niciodată aşa ceva. [119]

Cu altă ocazie, unitatea sa a fost trimisă să captureze un prizonier. În timpul misiunii, Thorne a aflat un zvon cum că, pe o coamă de deal din apropiere, mai mulți ofițeri superiori, însoțiți de femei, observau acțiunea. Thorne s-a enervat groaznic şi a luat legătura cu postul de comandă să afle dacă aşa stăteau lucrurile. Când i s-a spus că e adevărat, Thorne a explodat pur şi simplu. „Am soldați acolo, nu circari", a strigat către observatori. „Nu facem frumos pentru nişte târfe!" A anulat misiunea până când toate femeile au plecat.[120]

[119] Tyrkkö, p. 189.
[120] *Ibidem*, p. 53.

În retragere din Karelia sovietică, URSS, iunie 1944

Ofensiva sovietică în Istmul Karelian din luna iunie nu s-a extins imediat spre cele două istmuri din nord care reprezentau limita de sus a apărării pe trei istmuri a finlandezilor. Dar numai ferocitatea atacului din sud şi era de ajuns pentru a destrăma poziţiile de apărare din nord. Mannerheim a retras divizii din nord pentru a întări unităţile din sud. Din acest motiv, unităţile finlandeze erau prea răsfirate pentru a putea apăra liniile de apărare pe care le ocupaseră timp de doi ani şi jumătate.

Două din cele trei divizii care apărau Istmul Maaselkä au fost mutate în sud, pe linia frontului de aici rămânând numai Divizia 1. Batalionul lui Malmivaara a fost deplasat spre sud, iar compania lui Thorne, mult mai puţin numeroasă, a preluat iniţial micile baze pe care le ţinuse Malmivaara. La 16 iunie, Divizia 1 a primit ordin să se retragă încet pe o linie mai sigură. Se spera ca prima fază a retragerii să se poată face fără ştirea sovieticilor. Unitatea lui Thorne urma să acopere această retragere. La 21 iunie, primul mesaj, „Iita cea mare merge la saună", însemna că echipamentul greu trebuia mutat pe poziţiile din spate. „Filmul trebuie să înceapă" anunţa că celelalte unităţi trebuiau să înceapă retragerea la momentul specificat.

Cu două zile înainte de începerea deplasărilor, sovieticii au atacat una dintre cele mai estice baze ale finlandezilor, „Leul", cu o forţă de dimensiunea unui batalion. „Leul" era ocupat de un batalion de foşti condamnaţi la închisoare, care fuseseră vărsaţi în armată direct din celule în timpul mobilizării generale. Condamnaţii tot aşteptaseră o ocazie să dezerteze şi, în prima fază a atacului, au fugit, lăsând baza aproape fără apărare. Curând, Armata Roşie se afla în poziţiile ocupate până atunci de finlandezi.

Finlandezii se temeau că pierderea „Leului" ar putea pune în pericol retragerea pe cale să înceapă. Unitatea lui Thorne a primit ordin să recucerească de urgenţă „Leul". Au ajuns în zonă în jurul orei 4,00 după-amiază, în data de 20 iunie. Thorne

şi oamenii lui au atacat în forţă. „A izbucnit imediat o luptă crâncenă", scria Thorne. „După cam 15 minute, aveam tranşeele sub control". Ruşii au tras o rachetă luminoasă, semnalând retragerea, dar au nimerit direct sub focul mitraliorilor lui Thorne, plasaţi în poziţii. Ruşii au pierdut cam 60 de oameni. Unitatea lui Thorne a avut doi morţi şi trei răniţi.

Din nou, oamenii lui Thorne şi-au demonstrat valoarea. Un ofiţer detaşat în unitate a descris momentul când Thorne şi oamenii lui au ajuns la „Leu": „Sosirea unităţii şi trecerea în atac au fost impresionante; a fost o «şarjă» în cel mai adevărat sens al cuvântului. În scurtă vreme, Thorne a curăţat zona de inamici, provocându-i acestuia pierderi foarte grele."[121]

Retragerea Diviziei a început în ziua următoare, la 21 iunie. Unitatea lui Thorne a rămas în urmă, iar iscoadele trimise i-au raportat că sovieticii păreau că nu observaseră mişcările de trupe aflate în desfăşurare. În ziua următoare, când compania lui Thorne s-a retras şi ea, frontul a rămas liniştit în urmă. Retragerea fusese un succes total.

Divizia 1 a început deplasarea spre sud-vest. Karelia de est era evacuată. Compania lui Thorne se deplasa pe drumurile de ţară pe biciclete. Aici, unde legăturile între sate şi orăşele se făceau pe drumuri înguste, prin câmpuri şi păduri, bicicletele permiteau o mobilitate sporită şi cu oarecare viteză. În drum spre Suojärvi, unitatea a trecut peste graniţa ruso-finlandeză de dinainte de Războiul de Iarnă, înapoi pe teritoriul finlandez pe care Stalin îl răpise finlandezilor la sfârşitul Războiului de Iarnă (*Harta F*).

În timp ce armata finlandeză din Istmul Karelian se străduia să respingă ofensiva sovietică din sud, la 21 iunie, a explodat cu furie cea de-a doua etapă a ofensivei Armatei Roşii, de-a lungul Istmului Karelia-Ladoga. În retragere, Divizia 1 întărită cu o brigadă suplimentară, a fost lăsată în urmă, să oprească cele patru divizii sovietice care înaintau prin Istmul Maaselkä. Divizia 1 a continuat deplasarea spre sud-vest şi curând, avea

[121] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 49-59.

să se confunte cu primele divizii ale Armatei Roşii, care se deplasau spre nord-vest prin Istmul Karelia-Ladoga.[122] Ofensiva sovietică a fost mai puternică şi mai rapidă decât se aşteptaseră finlandezii.

Retragerea coloanelor de refugiaţi finlandezi începuse cu întârziere în faţa înaintării sovietice. Când Thorne şi oamenii lui au trecut spre vest, înconjurând punctul cel mai nordic al lacului Suojärvi, şi apoi spre sud, pe malul vestic al lacului, peste tot erau coloane de civili, în drum spre vest. Trenurile aşteptau în gara Suvilahti, nerăbdătoare să pornească spre apus, ducând încărcătura de oameni şi orice mai putuseră lua cu ei. Într-o casă de-abia părăsită, după cum îşi aduce aminte Koivisto, oamenii lui Thorne au găsit un bilet pe masă: „Bunilor soldaţi, lăsaţi uşa deschisă, să poată intra pisica."[123]

De data aceasta, despărţirea de satele unde locuiseră oameni, de casele unde se născuseră copiii lor, de cimitirele unde fuseseră îngropaţi părinţii lor şi de viaţa pe care o cunoscuseră de nenumărate generaţii, era pentru totdeauna. Trenurile pe tot cuprinsul Kareliei se pregăteau să plece din gări şi totul era lăsat în urmă, trăind de-acum doar în amintire. Nu era timp de astfel de gânduri. Cei mai mulţi se întrebau ce-i va aşteaptă de acum încolo. Călătoria în sine era una periculoasă, cu avioanele sovietice care atacau coloanele în scurgerea lor către vest.

În dimineaţa de 4 iulie, unitatea lui Thorne a primit ordin să se prezinte urgent la Hautavaara, unde avea să primească mai multe detalii de la un ofiţer de la comandamentul diviziei.[124]

---

[122] Ries, p. 153

[123] Koivisto, p. 173.

[124] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 65.

Capitolul 8

MIC ŞI RĂU

Bătălia de la Ravanmäki,
Karelia finlandeză, iulie 1944

Când Thorne şi unitatea lui au ajuns în Hautavaara, erau aşteptaţi de un ofiţer care adusese un ordin scris din partea maiorului Rönnquist. Ordinul le cerea să se deplaseze imediat într-un mic sătuc numit Ravanmäki, pe ţărmul nordic al lacului Säämäjärvi. Şapte camioane erau pregătite să îi transporte. Misiunea lui Thorne era să protejeze deplasarea unei grupări de luptă aflate sub comanda locotenent-colonelului Wahren. La rândul ei, Gruparea Wahren trebuia să încetinească atacul unităţilor Armatei Roşii, pentru a putea acoperi retragerea Diviziei 1. În retragere, Gruparea Wahren se deplasa spre vest, pe drumul est-vest care trecea printr-o intersecţie într-un sat numit Onkamus. Era compusă din două batalioane, o baterie de artilerie şi o companie antiaeriană.

Spre Onkamus, înaintau Diviziile 313 şi 368 sovietice, dinspre est şi dinspre sud. Dacă ajungeau în sat înaintea lui Wahren, retragerea spre vest a grupării de luptă ar fi fost tăiată. Divizia 313, care urmărise fără odihnă Divizia 1 în retragerea peste Istmul Maanselkä, era foarte aproape în spatele lui Wahren. Divizia 368, care se deplasase spre nord-vest din Istmul Karelia-Ladoga, îşi croia drum spre nord, spre Ravanmäki, care încăleca intersecţia pe drumul nord-sud care ducea la Onkamus. La un moment dat, cele două divizii ale Armatei Roşii aveau să se întâlnească, iar acest lucru trebuia să se întâmple după ce gruparea de luptă a lui Wahren avea să treacă prin Onkamus. Altfel, liniile de comunicaţii ale lui Wahren ar fi fost tăiate şi ar fi urmat încercuirea (*Harta J*).

Compania lui Thorne urma să se alăture altor mici unități pentru a apăra Ravanmäki. Numărul finlandezilor avea să fie mic în comparație cu cel al atacatorilor. Era de la sine înțeles că situația era critică. Dacă Armata Roşie trecea de Ravanmäki înspre Onkamus, Wahren avea să fie pierdut, Divizia 1 avea să înregistreze pierderi grele, iar întreaga zonă de nord a liniei defensive finlandeze avea să se afle într-un pericol grav.

Camioanele au transportat compania pe drumurile pline de gropi şi de praf spre Onkamus, unde Thorne s-a întâlnit personal cu comandantul Diviziei 1, Fagernäs, pentru o scurtă discuție. Fagernäs le-a spus să se deplaseze cu camioanele pe drumul spre Ravanmäki, 3-4 kilometri mai la sud, să coboare din camioane şi să parcurgă restul distanței cu bicicletele. Când vor ajunge în sat, unitatea lui Thorne va trece în subordinea maiorului Tuomainen, care coordona defensiva.

Secundul lui Thorne, Holger Pitkänen, îşi amintea această călătorie:

„Şi am plecat îmbarcați în camioanele alea. Eu eram în primul... Când am sărit jos, am avut impresia că ceva nu era în regulă. Doi sau trei oameni s-au deplasat imediat în sus pe drum, spre satul Ravanmäki. La câțiva metri înaintea lor, drumul făcea o curbă. Imediat după acea curbă, în mijlocul drumului, era amplasată o mitralieră deservită de o grupă de ruşi. Trebuie că erau noi pe front, pentru că dacă ar fi fost cătane bătrâne ca noi, ar fi deschis focul de mult şi ne-ar fi făcut pe toți arşice, şi nimeni n-ar mai fi trăit să spună povestea. Dar Creatorul a ținut cu noi. Ruşii nici nu au avut timp să apese pe trăgaci, că toți erau morți."[125]

Compania Thorne a ocupat poziția din sat până seara, pe 5 iulie. Un prizonier rus le-a spus că în jurul satului se aflau cinci batalioane sovietice, probabil între 2 000 şi 3 000 de oameni. Raportul de forțe ar fi fost de cam 10 la 1 în favoarea sovieticilor.

Bătălia pentru Ravanmäki urma să înceapă. Soarele verii nordice a apus undeva spre miezul nopții şi a răsărit din nou nu după mult timp, lăsând la orizont un cer luminat chiar şi la

[125] Lars Rönnquist şi Anssi Vuorenmaa, *Törnin Jääkärit* (Porvoo: WSOY, 1993), p. 71-72.

ora aceea. În cel mai întunecat moment al acestui semiîntuneric, Thorne a aflat că sovieticii interceptaseră drumul la nord, spre Onkamus, ceea ce însemna că finlandezii erau încercuiți. A trimis o grupă să curețe drumul. Până spre dimineață, două regimente ale Armatei Roşii, Regimentele 1224 şi 1226, atacau furibund pozițiile finlandeze, care erau apărate cu dârzenie. Bateria de artilerie a Grupului de luptă Wahren, care chiar atunci trecea prin Onkamus, a ocupat poziții în acea noapte pentru a sprijini efortul finlandez dimprejurul Ravanmäki. A trimis spre pozițiile ruseşti 224 de obuze.

Dacă, aşa cum credea Pitkänen, bunul Creator ținea cu Compania Thorne, acum era momentul să se adeverească, în timpul atacurilor sovietice neîntrerupte, cu un raport de forțe net defavorabil finlandezilor. Locotenenții Tuupainen şi Hakala fuseseră ucişi. De asemenea, căzuseră sergentul Avellan, caporalul Korpela, soldații Helve, Henriksson, Kuikka şi Saastamoinen. Sergenții Petäjoki, Laine şi alți trei soldați erau dispăruți. Optsprezece au trebuit să fie evacuați, fiind răniți.

Ursul rus a rănit grav unitatea lui Thorne la Ravanmäki: o cincime din oamenii săi îi căzuseră victime. Când s-au retras a doua zi, erau extenuați. Bătălia lor nu fusese numai pentru a câştiga timp, deşi reuşiseră acest lucru. Grupul de luptă Wahren trecuse prin Onkamus fără dificultăți. Misiunea fusese un succes. Bicicletele şi echipamentul se pierduseră în întregime, iar compania s-a întors pe jos pe drumul spre Onkamus. Mărşăluind, au început să cânte un cântec din popor: „Sunt din pădurile din Härmä, mic şi rău." În urma lor au lăsat o bună parte din două divizii sovietice frustrate că nu reuşiseră să treacă la timp de blocajul organizat de finlandezi, pentru a ajunge în micul sătuc Ravanmäki.

Gara Kaipaa, Karelia finlandeză, iulie 1944

Thorne şi oamenii săi nu au avut la dispoziție decât o noapte pentru a se recupera. A doua zi, erau din nou în marş, cu o nouă

misiune. Întreaga armată finlandeză de la nord de Ladoga se deplasa spre noi poziții defensive, cu sovieticii pe urme. Nu era timp de odihnă, mai ales pentru unitatea lui Thorne: un sat de ținut, un drum de curățat, o intersecție de apărat „cu orice preț".

La 9 iulie, Compania Thorne a primit misiunea de a apăra gara Kaipaa, amplasată într-o intersecție feroviară care nu trebuia să cadă în mâinile sovieticilor. Când au ajuns în sfârșit, după un marș de o zi, era deja târziu, ora 10,00 seara. Soarele încă nu apusese. Cum oamenii începeau să-și ocupe pozițiile, cineva a început să încălzească sauna. Nimic n-ar fi putut fi mai plăcut decât să se relaxeze și să-și destindă mușchii obosiți.

Fie că era sau nu inclusă în echipamentul de bază, unitățile finlandeze, și atunci și acum, se grăbeau să-și improvizeze propria saună atunci când condițiile o permiteau. Dacă nu exista nicio clădire sau adăpost pe care să-l folosească, oamenii înălțau un cort pentru saună. Soba încinsă, alimentată corespunzător, încălzea la temperaturi de peste 90 de grade Celsius. Se construia o bancă, pe care soldații se așezau, transpirau, beau și glumeau. La sfârșit, pentru a încheia ritualul cum se cuvine, urma o baie în lac, înghețat sau nu. Altfel, cu trupurile aburind din saună, mergea și o baie în zăpadă.

Când le-a venit rândul, Thorne și Pitkänen s-au așezat și ei pe bancă. Deodată, aceasta s-a prăbușit sub greutatea lor, izbindu-i de pământ. Întreaga companie pusese la cale „accidentul". I-au sărit în ajutor lui Thorne cu câteva găleți de apă rece și, curând, își alergau comandantul, în pielea goală, prin jurul gării. Tocmai aflaseră că lui Thorne îi fusese acordată Crucea Mannerheim, iar acesta era botezul. Mândri, soldații au trecut în jurnalul companiei că „cu siguranță, mai mândri decât cel care o primise erau toți oamenii din companie. Ce ne inspira pe noi și ne făcea să ne umflăm piepturile era că comandantul *nostru* devenise cavaler, iar noi eram băieții Lui." [126]

Propunerea generalului-maior Uno Fagernäs pentru acordarea Crucii Mannerheim pentru Thorne începea cu: „Locote-

[126] *Ibidem*, p. 90.

nentul Thorne are un talent nativ pentru comandă, are sânge rece şi este plin de imaginaţie în teren. În Războiul de Iarnă 1939-1940 şi în războiul acesta, şi-a demonstrat de multe ori curajul, îndemânarea şi ingeniozitatea." Continua pe alte câteva pagini, enumerându-i reuşitele în cele două războaie. Încheia cu bătălia de la Koivuniemi, din luna martie, notând: „Şi în această bătălie, Thorne a demonstrat o excepţională valoare ca om, extraordinar talent de lider, curaj în luarea deciziilor, dar, în acelaşi timp, o analiză cu sânge rece a situaţiei. În acelaşi mod, toţi cei din compania de vânători s-au luptat cu un spirit exemplar, acela pe care s-au obişnuit să-l vadă la comandantul lor."[127]

Crucea Mannerheim reprezenta cea mai înaltă distincţie militară a Finlandei. Era o recunoaştere a valorii excepţionale, a unor reuşite cruciale şi a unor acte excepţionale de bravură în luptă. La fel ca şi Medalia de Onoare a Congresului American, Crucea Mannerheim se acorda indiferent de grad. Cei cărora li se acorda primeau titlul de „Cavaler al Crucii Mannerheim". Crucea avea două clase. Mareşalul Mannerheim şi generalul Heinrichs au fost singurii care au primit clasa întâi. Numai 191 de militari au primit-o pe a doua. Patru au primit-o de două ori.[128] Larry Thorne a fost Cavalerul Crucii Mannerheim cu numărul 144.[129]

Ziua de 13 iulie a găsit compania lui Thorne în Pöröselkä, aşteptând înaintarea a două batalioane sovietice. Generalul Fagernäs a sosit în tabără pe la ora 6,30 în acea seară. După inspecţie, i-a înmânat lui Thorne Crucea Mannerheim. În mod normal, ar fi trebuit ca primitorul să se deplaseze la comandamentul armatei pentru a primi distincţia direct de la Mannerheim. Totuşi, în cirscumstanţele date, acesta era un lux pe care divizia nu şi-l permitea. O eventuală absenţă a lui Thorne de pe front la acel moment nu a fost luată niciodată în considerare.

[127] Vezi Anexa C. Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 66-71.

[128] Sampo Ahto, „Vapaudenristeistä muistomitaleihin", *Suomi Sodassa*, ed. Jorma Järventaus, 4th printing (Keuru, Finland: Valitut Palat, 1998), p. 317.

[129] Tyrkkö, p. 71. H.A. Gill, III, *Soldier under Three Flags* (Ventura: Pathfinder, 1998), p. 185.

Pierderile înregistrate la Ravanmäki tăiaseră atât de adânc din companie, încât Thorne a trebuit să elimine Plutonul 4. Acum, încă o dată apărându-se în fața unui inamic mult mai numeros, unitatea lui Thorne fusese întărită cu două plutoane de la o companie vecină, ajungând la un efectiv de 200 de oameni. În mod normal, un batalion al rușilor avea puțin peste 600 de oameni, deși, din cauza luptelor continue, este posibil ca valoarea lui să scadă spre 400. Acest lucru însemna că, la Kaipaa, împotriva celor 200 de soldați ai lui Thorne se afla o forță de 800-1 200 de ruși, dar, de-acum, aceasta nu era ceva extraordinar.

Istmul Karelian, Finlanda,
vara 1944

Pentru Armata Roșie, primele douăsprezece zile de ofensivă masivă au reprezentat un succes uriaș. De-a lungul Istmului Karelian, avansase într-un ritm de 10-20 de kilometri pe zi, în toiul confuziei generale pe care o determinase lovitura inițială năucitoare. Până pe 18 iulie, comandantul Armatei Roșii, generalul-colonel Govorov, fusese promovat la rangul de Mareșal al Uniunii Sovietice. Doi dintre subordonații săi fuseseră promovați la gradul de general-colonel.

La 21 iunie, rușii au ocupat Viipuri, a doua oară începând cu 1939. Pe tot întinsul Kareliei, mase uriașe de oameni umpleau la refuz trenurile și inundau drumurile în încercarea de a scăpa de tăvălugul sovietic. Având tații și soții pe front, mamele, copiii și bătrânii au lăsat din nou totul în urmă, plecând în direcția unui viitor cu totul nesigur. Dar în toată Finlanda, rămânea mereu prezentă dorința încăpățânată de a rezista asaltului sovietic. Armata finlandeză părăsise teritoriul sovietic, trecând în Karelia finlandeză, dar de acolo, refuzând să cedeze mai mult, lupta pentru fiecare metru de pământ.

Apoi, finlandezii și-au regăsit echilibrul. „Poate cel mai războinic dintre toate popoarele Europei, și cu siguranță cel mai

rezistent", aşa cum îi descria eminentul istoric John Keegan[130], finlandezii au strâns rândurile şi au lăsat enorm de mulţi ruşi victime pe câmpul de bătălie. În Istmul Karelian, ofensiva sovietică a înaintat cel mai mult într-o zonă de zece kilometri pe zece, denumită Tali-Ihantala, unde patru divizii finlandeze şi două brigăzi, dintre care una germană, au suportat şocul principal al atacului diviziilor Armatei Roşii. Sovieticii s-au lovit de un zid de cărămidă. Până la jumătatea lunii iulie, ofensiva în sud fusese oprită.[131]

Noile linii care despărţeau cele două armate erau aproximativ aceleaşi de la sfârşitul Războiului de Iarnă. Totuşi, era o diferenţă. De această dată, finlandezii erau capabili să menţină o apărare eficientă. Incapabilă să străpungă apărarea finlandeză, ofensiva strategică a eşuat, iar Armata Roşie a oprit atacul la 15 iulie. Unităţi-cheie sovietice au început să fie transferate spre sud, pentru noi lupte cu germanii.[132]

Mai la nord, în Istmul Karelia-Ladoga, armata finlandeză s-a retras pe o nouă linie, denumită „Linia U". Aici, în noile poziţii, finlandezii au rezistat atacurilor până când sovieticii, în cele din urmă, au renunţat, cam în acelaşi timp ca în sud. În cadrul ofensivei generale, de-a lungul Liniei U s-au dus destule lupte izolate, în urma cărora sovieticii reuşeau câte o breşă. De fiecare dată, finlandezii contraatacau, împingându-i înapoi şi acoperind breşa formată.

În speranţa că vor reuşi o străpungere a liniilor finlandeze, în oricare dintre istmuri, comandanţii sovietici au început să-şi

[130] Keegan, p. 47. Deşi ce vrea să spună Keegan este destul de clar, exprimarea ar fi putut fi mai bună. Finlandezii sunt de obicei tăcuţi şi retraşi, unul din cele mai puţin belicoase popoare din Europa. Dar s-au dovedit a fi şi unii dintre cei mai de temut luptători. Din punct de vedere militar, conduşi de comandanţi capabili şi eficienţi, erau pregătiţi să înfrunte din nou Uniunea Sovietică în timpul Războiului Rece, dacă ar fi fost nevoie. Cum ar fi făcut faţă maşinii militare sovietice, în punctul maxim al ei, este greu de spus, dar nimeni, nici măcar sovieticii, nu a uitat succesele finlandezilor în cele două confruntări cu Armata Roşie dintre 1939 şi 1944.

[131] Thomas Ries, *Cold Will, The Defence of Finland* (London: Brassey's Defence Publishers, 1988), p. 150-156.

[132] *Ibidem*, p. 156.

îndrepte atenția spre cel mai nordic punct al Liniei U. Era de presupus că, printr-un atac de flanc, forțele sovietice ar putea cădea în spatele finlandezilor, încercuindu-i. Aceasta a devenit noua strategie, și rușii au început să maseze divizii pentru un atac asupra zonei nordice a Liniei U. Aici era desfășurată Divizia 1, având în compunere și compania lui Thorne.[133]

Cum rușii se apropiau de pozițiile ocupate de compania lui, Thorne a identificat ocazia de a încercui unitățile sovietice, dar, pentru a reuși aceasta, avea nevoie de mai mulți oameni. O vizită urgentă la postul de comandă al batalionului a fost recompensată cu o companie suplimentară pusă la dispoziția sa. Dispunând acum de aproximativ 300 de soldați, și-a pus planul în aplicare. Până pe data de 16 iulie, Thorne prinsese în clește un întreg batalion sovietic, numărând câteva sute de soldați, care acum încercau cu disperare să spargă încercuirea.

Când artileria finlandeză a început să tragă asupra enclavei, bombardamentul a provocat un număr imens de victime. Rușii s-au luptat cu disperare, sinucigaș. Dacă ar fi fost iarnă, nu ar fi reușit să scape niciunul. Dar, fiind vară, terenul oferea mai multe posibilități de a străpunge încercuirea, la care se adăuga și inferioritatea numerică a finlandezilor. Rușii au săpat niște morminte puțin adânci pentru a îngropa o parte din morți și apoi, pe la ora 4,00 după-amiază, au reușit să scape, printr-o străpungere, guvernată de haos și panică. Au lăsat în urmă în jur de 200 de oameni, morți și răniți. Finlandezii nu au pierdut decât șapte.[134]

Lacul Tolvajärvi, Karelia finlandeză,
iulie 1944

În săptămâna care a urmat, „brigada de pompieri" a lui Thorne a fost implicată în lupte aproape fără întrerupere. În fapt, era singura rezervă de care dispunea Divizia 1. Cum Divizi-

[133] Rönnquist și Vuorenmaa, p. 120-122.

[134] *Ibidem*, p. 111-118. Mauno Koivisto, *Koulussa ja Sodassa* (Helsinki: Kirjayhtymä, 1998), p. 185.

ile 313 şi 368 sovietice îşi continuau strânsoarea în jurul acesteia, finlandezii au fost nevoiţi să-şi retragă încet flancul, pentru a împiedica Armata Roşie să pătrundă ocolindu-i limita nordică. Când o unitate finlandeză nu mai putea face faţă, în ajutor era trimisă compania lui Thorne. Când sovieticii ocupau o cotă-cheie sau o localitate importantă, oamenii lui Thorne erau trimişi să le recucerească sau să întârzie înaintarea ruşilor până când Divizia putea ocupa noi poziţii. În urma bătăliei de la Ravanmäki, unde unitatea pierduse tot echipamentul, aceasta a fost reechipată cu biciclete şi alte dotări esenţiale. Odată cu primirea bicicletelor, unitatea redevenise o forţă de reacţie rapidă şi mobilă pentru acel moment şi acel teatru de război, deşi acum, având în vedere urgenţa atacurilor continue, din ce în ce mai des avea nevoie să se deplaseze în camioane.

Zi după zi, compania era solicitată la maximum. O companie de elită ca aceasta, în care oamenii fuseseră aleşi pe sprânceană şi antrenaţi special pentru astfel de momente, nu putea fi întărită cu uşurinţă. Alţi soldaţi, fie tineri, fie experimentaţi, nu puteau face faţă din punct de vedere fizic ritmului şi intensităţii misiunilor pe care le avea de îndeplinit compania. De cele mai multe ori, pierderile erau de neînlocuit pentru că nu se puteau găsi soldaţi suficient de pregătiţi care să le acopere. De la totalul cu care începuse, de 150 de oameni, compania ajunsese la 120, o diferenţă care evidenţiază preţul care trebuise plătit.

Deja Larry Thorne şi oamenii lui intraseră în legendă, nu numai printre soldaţii Diviziei 1, ci în toată armata, inclusiv la eşaloanele superioare. Numele lui Thorne era adus în discuţie atât cu admiraţie cât şi cu invidie, când ofiţerii şi oamenii lor se adunau la saună sau în jurul unui foc de tabără, spunând poveşti despre bătăliile prin care au trecut. Oamenii lui Thorne erau bine cunoscuţi şi de sovietici, iar recompensa pe care o ofereau ruşii pentru capul lui Thorne rămăsese uriaşă, cel puţin în mesajele propagandistice.

La 23 iulie, compania lui Thorne şi-a stabilit tabăra pe lacul Tolvajärvi, unde avea să rămână pentru următoarele două săptămâni. Tabăra era de fapt, o bază militară, nu un punct de

odihnă. În zilele care au urmat, au continuat să alerge de colo-colo, pentru a îndeplini misiuni conform ordinelor. În acest timp, rapoartele de informații anunțau apropierea de Tolvajärvi, dinspre sud-est, a două divizii sovietice.

La ora 9,20 dimineața, în data de 27 iulie, compania lui Thorne a primit ordin să se deplaseze rapid într-un punct din apropierea lacului Haukilampi, unde atacul sovietic produsese o breșă în liniile Batalionului 3 al Regimentului 33. Terenul era deluros și acoperit de păduri. Între dealuri se întândindeau mlaștini străbătute de un mic râuleț care lega cele două lacuri. Unitatea lui Thorne trebuia să se alăture companiei din zonă, comandate de căpitanul Railio, și să-i împingă pe ruși înapoi din pozițiile proaspăt cucerite.

După o scurtă evaluare a situației, s-a hotărât ca Railio și oamenii săi să atace dinspre nord, împingându-i pe sovietici spre sud. Plutonul 1 al lui Thorne va ocupa poziții pe malul râului unde îi va aștepta pe rușii în retragere. Când aceștia se vor apropia, se vor afla sub foc și din spate și din față. Plutoanele 2 și 3 ale lui Thorne vor ataca din lateral, împingându-i spre râu și înconjurându-i pe ruși din toate părțile.[135]

O relatare a celor petrecute, scrisă de un tânăr ofițer din Batalionul 3 finlandez încercuit, exprimă bine reputația de care se bucurau Thorne și oamenii lui, precum și așteptările pe care ceilalți le aveau de la ei.

„...Mi s-a spus că faimoasa companie de vânători a lui Larry Thorne urma să sosească în jurul orei 13,00. Cu puțin timp înainte de ora stabilită, am auzit dinspre drum huruitul camioanelor și mult-așteptatul Thorne a apărut.

De pe umeri mi s-a ridicat o imensă povară, iar inima mi-a trecut la loc în piept. M-am grăbit să îl întâmpin pe Thorne, a cărui reputație o cunoșteam. Prima întrebare a lui a fost unde se afla postul de comandă al colonelului Kurenmaa. Cortul era la mică distanță, de-a lungul drumului. Ordinele lui au fost scurte, de asemenea: «Inamicul urmează să fie distrus sau să se deschidă o gaură în liniile lui!»

[135] *Ibidem*, p. 160-165.

Oamenii lui Thorne au sărit din camioane şi îşi inspectau pistoalele-mitralieră şi grenadele, din care păreau că au o mulţime. Am văzut că toţi arătau neobişnuit de plini de energie şi bine instruiţi. Toţi aveau mânecile de la uniformă ridicate deasupra cotului şi gulerele desfăcute, după exemplul comandantului lor. Dacă îmi amintesc bine, toţi aveau părul tuns scurt." [136]

Un alt soldat avea să descrie şi el în culori vii spectacolul sosirii lui Thorne şi a companiei lui. Tot el a observa că grupul lupta de 40 de zile fără înrerupere.

„Nimeni nu-l mai putea ajuta acum pe comandantul regimentului în afara companiei de vânători care fusese trimisă din rezerva regimentului. Acest comando viteaz, format din tineri voluntari şi condus de un locotenent de 25 de ani, Cavaler al Crucii Mannerheim, este faimos pentru puterea lui de foc. În timpul retragerii, a reuşit cu succes să rezolve multe situaţii dificile, câştigând încrederea tuturor.

Exploziile grenadelor de mână cutremură instantaneu pământul. Li se alătură un bâzâit uniform de la pistoalele-automate. Contraatacul a început! Aşteptăm încordaţi veşti. ...Comandanţii de companii nu pot să stea în posturile lor de comandă, ci ies afară, grăbindu-se înspre locul de unde vine larma. Alerg în spatele lor la timp pentru a vedea soldaţii din compania de vânători atacând din dreapta. Înaintează repede în fugă, strigând îmbătaţi de triumf, incredibil de tare, cu capetele în sus, ca nişte reni tineri. Este o explozie de exaltare, născută din viteză şi forţă! Cine ar fi crezut că bărbaţii care prezentau acest spectacol luptau de 40 de zile în sălbăticia extenuantă a pădurii!" [137]

Atacul sincronizat al companiei a fost, desigur, impresionant, mai ales pentru cei cărora le-a grăbit salvarea. Încrederea intimidantă în propriile forţe şi spiritul neabătut de corp erau, în aceeaşi măsură cu folosirea experimentată a puterii de foc, argumentele unui succes care i-a împins pe ruşi înapoi, în atacuri-şoc care au produs în rândurile acestora nenumărate victime.

[136] *Ibidem*, p. 165-166.
[137] *Ibidem*, p. 167-168.

Fără îndoială, unitatea reprezenta rezultatul excelent al stilului de comandă al lui Thorne şi Pitkänen.

Totul a mers aşa cum fusese plănuit. Şarja nebunească a companiei i-a debusolat pe ruşi, care au încercat să fugă prin barajul de foc al oamenilor lui Thorne. Au căzut 52 de ruşi. Dintre oamenii lui Thorne, doar unul a fost rănit uşor. La câteva minute după ce Thorne şi ai săi au recucerit poziţiile căpitanului Railio, dinspre sud au început să se audă sunetele unei bătălii de anvergură. Ruşii reuşiseră din nou să spargă linia de apărare, tăind comunicaţiile în jurul finlandezilor. Compania lui Thorne, întărită cu un pluton al lui Railio, a plecat să redeschidă drumul de acces.

Finlandezii i-au lovit puternic pe ruşi în acelaşi timp, cu pistoalele lor mitralieră împroşcând foc într-un muget continuu, din când în când întrerupt de zgomotul vreunei explozii. Ruşii au rămas înmărmuriţi de ferocitatea şi îndrăzneala atacului. Au început să şovăie şi s-au împrăştiat care încotro, lăsând totul în urmă, în faţa atacului nemilos. Totul nu durase decât 20 de minute. Conform informaţiilor obţinute de la prizonieri, atacaseră două batalioane sovietice, o forţă de câteva ori mai mare decât compania lui Thorne. Printre cei ucişi se afla şi un maior, comandantul unuia dintre batalioane. Finlandezii au capturat o mulţime de arme, lansatoare de rachete, radiouri şi altele. Thorne a pierdut în luptă pe unul din oamenii săi, iar un altul a fost rănit.

Jurnalul de operaţii al companiei lui Thorne descrie starea de spirit de la acel moment a învingătorilor: „La 20,15, băieţii din Plutonul 1 au observat un rus într-o barcă, vâslind din răsputeri peste Haukilammi, cu o singură vâslă. Băieţii au început să tragă spre el, dar, din cauza distanţei şi a ceţii, nu l-au nimerit. Fără îndoială că era bine că măcar unul a scăpat, pentru a putea povesti ce se întâmplase celorlalţi tovarăşi."

Oamenii lui Thorne s-au întors în tabăra lor la ora 10,00 seara. În jurnalul de operaţii, cineva a scris: „Moralul ridicat!".[138]

[138] *Ibidem*, 170-172.

Cu Mareşalul Mannerheim,
Mikkeli, Finlanda, iulie 1944

Spre sfârşitul lunii iulie 1944, Axa se prăbuşea pe toate fronturile. În Japonia, demisia generalului Tojo din funcţia de prim-ministru evidenţia un sentiment de frustrare crescândă printre liderii japonezi că războiul luase o turnură nedorită. În Franţa, trupele americane începeau înaintarea în continent din Normandia şi Bretania. În frunte cu generalul Patton, în următoarele două săptămâni, urmau să avanseze într-un ritm constant spre est, spre Berlin. În Germania, asasinatul cu bombă la adresa lui Hitler eşuase. Pe Frontul de Est, trupele sovietice se aflau, pentru prima dată, pe pământ german.[139]

Finlanda era nerăbdătoare să părăsească corabia care se scufunda. Contraofensiva sovietică fiind acum stopată, liderii finlandezi au decis că poziţia lor de acum, într-o negociere cu Stalin, nu avea cum să devină mai bună. La 28 iulie, preşedintele Ryti a sosit la Cartierul General al Mareşalului Mannerheim din Mikkeli, o capitală de provincie aflată la aproximativ 200 de kilometri de Helsinki. Ryti i-a spus lui Mannerheim că a decis să demisioneze. Dorea ca acesta să-şi dea acordul pentru a-şi asuma preşedinţia. Mannerheim era comandant militar, nu era implicat direct în deciziile politice ale războiului. Ar fi un lider credibil pentru scoaterea Finlandei din război prin intermediul unei păci separate cu Stalin.

Mannerheim, deja la o vârstă înaintată şi bolnav, nu era foarte încântat de această postură. Dar era un patriot. I-a spus lui Ryti că îşi va asuma această povară, dar numai până va scoate ţara din război. Apoi se va da la o parte, imediat ce misiunea va fi îndeplinită. În ultima zi de iulie, preşedintele Ryti a demisionat. La patru zile după aceea, Mareşalul Mannerheim a fost numit preşedinte. Acum purta pe umeri o greutate şi mai mare.

Finlandezii au ales să acţioneze la momentul potrivit. Pe frontul comun sovieto-german, forţele de care aveau nevoie cele

[139] John Keegan, *The Second World War* (New York: Penguin, 1989), p. 481.

două combatante erau din ce în ce mai prețioase. Implicit, unitățile dislocate pe fronturile secundare, cum era cel fino-sovietic, reprezentau un argument în favoarea reducerii pretențiilor lui Hitler și Stalin vizavi de finlandezi. Mannerheim a trimis imediat legației finlandeze de la Stockholm instrucțiuni să intre în contact cu reprezentanții sovietici în legătură cu negocierile de pace.[140]

Tabăra de pe lacul Tolvajärvi,
Karelia finlandeză, august 1944

Dacă războiul se apropia de sfârșit în Finlanda, nimeni nu i-a informat despre acest lucru pe Thorne și pe oamenii lui. De la baza lor din Tolvajärvi, ei au continuat luptele. La începutul lunii august, au fost implicați în cele mai grele schimburi de focuri de pe tot frontul fino-sovietic. Zi după zi, fără odihnă, se băteau cu un adversar mult superior. Erau epuizați. Divizia 1 continua să fie ținta predilectă a Armatei Roșii, care încă mai încerca să spargă rezistența din nordul liniei de apărare finlandeze, ce se întindea pe două treimi din distanța de la Marea Baltică la Oceanul Arctic.

Zilele călduroase de vară ale lunilor iunie și iulie au fost urmate de unele mai răcoroase în august. Diminețile începeau să amintească tuturor că toamna vine mai devreme în nord. Anotimpurile se schimbau. Într-o singură bătălie de durată, la vest de Tolvajärvi, în apropierea regiunii Ilomantsi din Karelia finlandeză, nordicii distruseseră două divizii sovietice, provocând eșecul ultimei etape a ofensivei din vară a Armatei Roșii. Pentru toți cei din Finlanda, însemna că amenințarea din ultimele două luni fusese oprită. Cu toate acestea, viitorul era nesigur. Cum Finlanda încerca să obțină o pace separată cu Stalin, era încă neclar dacă va putea sau nu să își păstreze independența.

[140] C.G.E. Mannerheim, *Suomen Marsalkka Mannerheim: Suomen Marsalkan Muistelmat* (Keuruu, Finland: Otava, 1995), p. 348-349. Osmo Jussila, Seppo Hentilă și Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945* (Porvoo: WSOY, 1995), p. 194-195.

La bătălia de la Ilomantsi a participat şi Compania Thorne. Dar lupta s-a încheiat după numai câteva operaţii minore. Cât erau în Ilomantsi, Thorne şi câţiva oameni ai săi s-au îmbolnăvit de icter.[141] Au rămas în zonă doar câteva zile, înainte de a fi trimişi înapoi, pe malurile lacului Tolvajärvi. Aici au avut ocazia să se destindă, în sfârşit. Ultimele săptămâni ale lunii august le-au petrecut odihnindu-se.

Pe frontul fino-sovietic,
4 septembrie 1944

În momentul când ambasada finlandeză din Stockholm a luat legătura cu sovieticii, în data de 25 august, aceştia au răspuns că Uniunea Sovietică este pregătită să discute pacea, cu două condiţii: Finlanda trebuia să rupă imediat relaţiile cu Germania şi să solicite trupelor germane să se retragă de pe teritoriul finlandez până în data de 15 septembrie. Dacă germanii nu se retrăgeau în timp util, Finlanda va trebui să îi interneze pe cei 220 000 de soldaţi germani în Finlanda. Aceştia erau bine instruiţi şi dispuneau de rezerve şi material pentru 8-12 luni.[142]

Finlanda a fost de acord. La 2 septembrie, ambasadorul german în Finlanda a fost convocat la Ministerul de Externe şi i s-a comunicat că relaţiile diplomatice între cele două părţi au fost rupte şi că Germania trebuie să-şi retragă trupele. Mannerheim i-a scris lui Hitler următoarele:

„...Ţin să subliniez în mod special că Germania, chiar dacă soarta nu va oferi succes armelor voastre, va continua să existe. Nimeni nu poate da aceeaşi garanţie Finlandei. Dacă acest popor de abia patru milioane de suflete ar fi înfrânt militar, nu există nicio îndoială că va fi deportat sau stârpit. Nu-mi pot expune poporul la această ameninţare."[143]

[141] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 191-204.
[142] Mannerheim, p. 349. Ries, p. 159.
[143] Mannerheim, p. 351.

Deloc surprinzător, germanii au ales să nu părăsească Finlanda de bună-voie. Înaintea acesteia se prefigura al treilea război din cel de-al Doilea Război Mondial, unul împotriva germanilor. În următoarele câteva luni, germanii s-au retras din fața armatei finlandeze care ataca, prin Laponia finlandeză, în Norvegia. Au pârjolit toată Laponia.

Mannerheim i-a trimis lui Stalin o notă, via Stockholm, în care îi propunea să încheie ostilitățile în ziua și la momentul la care sugera acesta. Pe data de 3 septembrie, a sosit vestea că Stalin a fost de acord. Stalin propunea ca armistițiul să intre în vigoare de a doua zi, la ora 7,00 dimineața. Ora 7 fix a venit și a trecut, de parcă nimic nu se schimbase. Au fost emise noi ordine către comandanții de pe front, în care erau informați că operațiile defensive sunt încă permise. La ora 8,00, a doua zi, la Cartierul General al lui Mannerheim, au sosit rapoartele de dimineață, care arătau că pe linia frontului se așternea liniștea, cu toate că nu chiar peste tot.

Negociatorii finlandezi conduși de prim-ministrul Hackzell au ajuns la Moscova pe data de 7 septembrie. Au așteptat timp de o săptămână înainte ca Kremlinul să fie de acord să-i primească. În preziua primei întâlniri, Hackzell s-a prăbușit în urma unui atac cerebral. Ministrul de externe Enckell a sosit în grabă de la Helsinki pentru a-l înlocui pe Hackzell. Când cele două părți s-au întâlnit, condițiile erau inflexibile. În noul tratat vor fi integrate multe din prevederile păcii de după Războiul de Iarnă. Dar termenii nu includeau capitularea necondiționată. Finlanda își va menține independența.[144]

Lacul Tolvajärvi, Karelia finlandeză,
4 septembrie 1944

Ultimele zile ale lui august i-au găsit pe oamenii din Compania Thorne pe malurile Lacului Tolvajärvi, la odihnă, în sau-

[144] *Ibidem*, p. 353-354.

ne, destinzându-se. Încă aveau clare în memorie zilele prin care tocmai trecuseră – şi gândurile le zburau inevitabil la cei care nu reuşiseră să scape cu viaţă.

La 28 august, în jurnalul de operaţii al companiei scrie următoarele: „Şi locotenentul a devenit CĂPITAN – decorat cu Crucea Libertăţii, cu Crucea Mannerheim, căpitanul Larry Allan Thorne. În companie este o bucurie de nedescris. TRĂIASCĂ!"[145]

La cinci zile după ce Thorne a fost înaintat în grad, compania a primit un alt mesaj. Jurnalul notează:

„4/9. Cpt. Ojala a sunat de la comandament să ne spună că, începând de la ora 7,00 dimineaţă, va intra în vigoare un armistiţiu. Comandanţii de plutoane au avut o întâlnire.

7,00. Armistiţiul a intrat în vigoare.

10,00. Întâlnire cu toată compania din cauza armistiţiului..."[146]

Compania Thorne se afla la capăt de drum. Pentru majoritatea soldaţilor epuizaţi, aşa cum lasă să se înţeleagă din jurnal, regrete nu existau.

Câteva zile mai târziu, Thorne i-a telefonat lui Rönnquist pentru a-i cere ca unitatea sa să fie transferată pe noul front german, în nordul Finlandei. Cererea i-a fost refuzată. Îşi făcuseră datoria cu vârf şi îndesat. Urma să fie demobilizaţi, să se întoarcă la casele şi familiile lor.

Dacă secolul al XX-lea şi-a avut partea lui de tragedii şi de personaje negative, în aceeaşi măsură a fost o epocă al eroilor, pe câmpul de luptă şi în afara lui, eroi care au ajuns acasă şi eroi care nu nu au mai ajuns. Deşi, din când în când, îşi va mai vizita familia sau va mai locui ocazional alături de ai lui, căpitanul Larry Thorne, în vârstă de 25 de ani, a fost unul dintre acei eroi care nu aveau să se mai întoarcă niciodată acasă.

---

[145] Rönnquist şi Vuorenmaa, p. 210.

[146] *Ibidem*.

Capitolul 9

ZILE DE ÎNDOIALĂ

Drumul spre casă, toamna 1944

Acordul de încetare a focului din septembrie i-a găsit pe Thorne şi pe oamenii lui campaţi în corturi, pe malurile lacului Tolvajärvi. Cererea lui Thorne de a fi transferaţi pe frontul din Laponia, împotriva germanilor, a fost respinsă. Divizia 1 urma să fie demobilizată, conform procesului de reducere a numărului forţelor combatante impus prin acordul de încetare a focului. Zilele erau goale, într-o aşteptare plictisitoare şi nimic mai mult. În sălbăticia kareliană, vara s-a preschimbat în toamnă, culorile s-au pastelat şi, pe deasupra, gâştele şi-au început drumul spre sud. Plictiseală. Într-una din zile, câţiva soldaţi ai companiei au sustras din rezervorul unei ambulanţe nişte benzină. Ideea era să ardă benzenul, pentru a obţine alcool consumabil, care, apoi, urma să fie filtrat, în încercarea de a mai anima lucrurile. Experimentul a fost un dezastru îmbolnăvindu-i pe toţi şi aruncându-i în suferinţe cumplite.

În sfârşit, a sosit şi ordinul de retragere în spatele noii graniţe care separa URSS de Finlanda. Au strâns echipamentul şi au început retragerea pe drumurile de ţară care brăzdau verdele şi galbenul pădurilor de toamnă, locuri unde, cu doar câteva săptămâni în urmă, camarazi luptaseră şi căzuseră la datorie. În pădurile adânci din împrejurimi, cadavrele zăceau în nemişcare, aşteptând să fie descoperite ani mai târziu sau poate niciodată. Oamenii s-au oprit într-un loc numit Korpiselkä, şi-au ridicat corturile şi au început din nou să aştepte. Mauno Koivisto îşi amintea: „Priveam alte unităţi cum mărşăluiesc pe lângă noi, în-

cercând să vedem dacă printre ei se afla şi vreun cunoscut de-al nostru. Nu-mi aduc aminte să fi zărit vreunul".[147]

Călătoria spre casă a continuat în altă direcţie, spre Kaltimo, unde au reinstalat corturile şi au aşteptat din nou ordinele să plece acasă. Li s-a spus să-şi predea armele la intendenţă.

În unele zile, ajutau ţăranii să-şi recolteze grânele. Cumva, după încheierea acestor ani de violenţă organizată, liniştea era aproape imposibil de îndurat. În timp ce compania lui Thorne se retrăgea, „arcul era comprimat la maximum; era vorba de o violenţă interioară", după cum îşi amintea Koivisto.[148]

În timpul retragerii, Thorne şi unul dintre oamenii săi au luat câteva arme, inclusiv puşca-automată a lui Koivisto, le-au dat cu unsoare şi s-au cufundat în pădure. Au găsit un loc bun în care au ascuns trei lăzi de armament, şase cutii cu muniţii şi 36 de grenade.[149] Acestea aveau să aştepte alte vremuri, convinşi că această pace, ca toate celelalte de dinaintea ei, avea să fie numai una vremelnică. Din nou, bărbaţi viteji vor fi nevoiţi să-şi apere patria.

Într-un final, la începutul lui noiembrie, a venit şi rândul lor. S-au îmbarcat într-un tren civil, fluierul a sunat, iar motorul pe aburi a început să-şi tragă încărcătura de eroi înapoindu-se acasă, la vieţile şi familiile care fuseseră lăsate în urmă de atâta vreme.

Pentru eroul Larry Thorne, nu era prea clar la ce se întorcea acasă. La 19 ani, părăsise şcoala pentru a se înrola în armată, singura sa ambiţie. Timp de şase ani, fusese soldat, unul mai entuziast decât majoritatea. Acum, totul se sfârşise. De-a lungul războiului, avusese relaţii trecătoare, dar nu-l aştepta acasă nicio iubită. Nu avea nicio profesie. Era un ofiţer în rezervă demobilizat. Profesia în care excela el nu mai avea căutare. De fapt, nu avea nici casă unde să se întoarcă. Casa în care crescuse se năruia, din nou, sub noii-veniţi stăpâni comunişti ai oraşului Viipuri. Tatăl, mama şi surorile lui erau refugiaţi.

---

[147] Mauno Koivisto, *Koulussa ja Sodassa* (Helsinki: Kirjayhtymă, 1998), p. 214.

[148] *Ibidem*, p. 216.

[149] Kallonen, Kari şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 170-171.

Trenul se târa spre vest, ducând cu el un Thorne apatic, erou de război, spre familia lui din Vaasa. Nici nu putea fi o călătorie fericită. Pe drum, şi-a luat rămas-bun de la oamenii care l-ar fi urmat oriunde şi care chiar o făcuseră.

În rezistența finlandeză, sfârşitul anului 1944

În toiul ofensivei sovietice din 1944 împotriva Finlandei, ministrul de externe german von Ribbentrop a făcut o vizită în Finlanda. Pe lângă coordonarea asistenței din partea Germaniei cu scopul de a stăvili ofensiva Armatei Roşii, von Ribbentrop s-a întâlnit în secret cu câțiva finlandezi de încredere undeva în afara Helsinkiului. La aceste întâlniri secrete cu Ribbentrop, maiorul din Gestapo Alarich Bross şi locțiitorul său, Alexander Cellarius, au prezentat un plan de organizare a unei rezistențe finlandeze ilegale. Cei prezenți vor forma nucleul în jurul căruia vor fi organizați în jur de 15 agenți operativi. Noua operație Gestapo va purta numele de *Sonderkommando Nord*. Trebuia să fie gata să intre în acțiune în cazul în care Finlanda ar semna o pace separată cu Stalin.

Capitalizând simțul patriotic al finlandezilor şi nesiguranța care domnea în legătură cu viitorul țării, Rezistența finlandeză era o organizație subterană care prezenta interes pentru mulți, peste tot în țară, care, fără îndoială, nu ştiau că la mijloc era Gestapoul. Întreaga organizație, cu sau fără ştire, raporta în ultimă instanță maiorului de Gestapo Bross, care lucra sub acoperire la birourile Liniilor Germano-Americane, în Helsinki.[150]

În luna septembrie, în urma acordului de încetare a focului cu Uniunea Sovietică, Sonderkommando-Nord şi-a mutat rapid cartierul general de la Helsinki într-o insulă pe coasta baltică a Germaniei. De aici, Bross, aflat în subordinea directă a generalului-colonel Kaltenbrunner, şefului spionajului german, desfăşura operații în Finlanda, printr-o rețea de radio secretă, care avea puncte de transmisie în mai multe oraşe-cheie, inclusiv Vaasa, unde se întorcea Thorne. Între timp, Mişcarea de Rezis-

[150] Ali Alava, *Erikoisosasto Pohjoinen* (Hämeenlinna: Karisto, 1978), p. 22-26.

tență continua să recruteze membri din mai multe organizații patriotice finlandeze. De asemenea, căuta să asigure conducerea aripii sale militare abordându-l pe colonelului Matti Aarnio şi pe mai mulți generali finlandezi. Aarnio nu a acceptat, iar încercările de recrutare a unor figuri importante de ofițeri superiori nu au reuşit niciodată cu adevărat.

Una din operațiile-cheie ale Rezistenței era să asigure o rută de ieşire din țară pentru cei care erau nerăbdători să părăsească Finlanda: ofițeri finlandezi dezertori, elemente din organizația de spionaj finlandeză de dinainte de acordul de încetare a focului, cetățeni germani şi alți refugiați, cum ar fi estonienii care se temeau de repatrierea forțată în Estonia ocupată de sovietici. În Närpiö, la aproximativ 65 de kilometri de Vaasa, o rețea clandestină de vase utiliza 50-70 de oameni pentru a transporta refugiați în Suedia, peste Golful Finic. În Vaasa, trei vase mari de pescuit transportau sute de refugiați în Suedia, printre ei numărându-se ofițeri finlandezi implicați într-un scandal legat de depozitarea de armament şi peste o sută de prizonieri de război germani evadați. La ducere, vasele traversau oameni, şi, ocazional, la întoarcere, aduceau bani de la Gestapo, pentru a-şi finanța operațiile, sau mărfuri de origine suedeză, care nu erau de găsit în Finlanda. Slujba era una periculoasă. Mai mult, prizonierii de război germani nu aveau foarte multă considerație pentru viețile celorlalți, aşa că echipajele de pe vase erau înarmate şi traversau astfel de pasageri cu cea mai mare viteză.

Helsinki, septembrie 1944

Ruşii au început să ajungă în Finlanda pe 22 septembrie 1944. Articolul 22 din acordul de încetare a focului mandata o Comisie de Control Aliată, care trebuia să implementeze pacea şi să restabilească relațiile normale între Finlanda şi Aliați, adică Uniunea Sovietică şi, într-o mai mică măsură, Marea Britanie. Ambele puteri aliate fuseseră în stare de război formală cu Finlanda, chiar dacă războiul Finlandei fusese purtat numai pe frontul rusesc.

Aproape toată lumea în Finlanda era convinsă că această Comisie reprezenta numai o etapă dintr-un plan al cărui scop final era ocuparea Finlandei de către sovietici şi, în cele din urmă, plasarea acesteia pe orbita Uniunii Sovietice. Una din primele acţiuni întreprinse de serviciul militar de informaţii finlandez a fost să planteze microfoane la birourile Comisiei. Au achiziţionat un apartament în clădirea de vizavi de Hotelul Torni, pentru a putea urmări mişcările de la şi spre clădire şi a fotografia personajele dubioase. Ascultarea telefoanelor a avut un succes atât de mare încât finlandezii au reuşit să intercepteze conversaţiile la telefon purtate de Jdanov, şeful Comisiei, cu Stalin. De asemenea, au reuşit spargerea celor trei coduri pe care le foloseau sovieticii în transmisiunile radio şi au tras cu urechea şi la aceste conversaţii. Întreaga operaţie s-a prăbuşit cu scandal când sovieticii au descoperit-o, de-abia după un an de la iniţiere. Cel puţin până în noiembrie 1945, finlandezii au dispus de informaţii excelente în legătură cu activităţile Comisiei. În urma afacerii cu ascultarea telefoanelor, trei finlandezi au ajuns în închisoare.

Deşi este posibil să nu se fi ridicat la nivelul celor mai negre temeri ale finlandezilor, Comisia s-a folosit arbitrar de autoritatea şi influenţa de care dispunea pentru a trimite în judecată sute de ofiţeri şi civili finlandezi pentru crime de război şi alte crime. Larry Thorne avea să se numere printre cei care, până la urmă, au ajuns la închisoare. De asemenea, Comisia a reuşit să trimită în URSS aproape 25 de cetăţeni şi rezidenţi finlandezi, pentru a fi executaţi sau trimişi în lagărele de muncă silnică din Siberia. Între timp, cum Comisia îşi vedea de treabă, Partidul Comunist Finlandez se ridica din propria cenuşă. Fără a mai fi stigmatizată, încurajată să reintre pe scena politică, stânga a reînviat şi vechile răni Roşii-Albi s-au redeschis. La alegerile parlamentare din martie 1945, extrema stângă a câştigat un sfert din locurile din Parlament. Moscova jubila la gândul că „revoluţia ajungea în Finlanda", în aparenţă, pe cale paşnică.[151]

[151] Niilo Lappalainen, *Aselevon Jälkeen* (Juva: WSOY, 1997), p. 50-52, 80-81, 175-177. Osmo Jussila, Seppo Hentilä şi Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945* (Porvoo: WSOY, 1995), p. 205, 208-209, 213-214.

Vaasa, noiembrie-decembrie 1944

La început, viața în Vaasa a fost chiar mai grea decât şi-ar fi închipuit-o Thorne. Odată cu revenirea în forță a stângii şi cu dominația politică a Comisiei de Control, civilul Thorne s-a văzut ajuns în mijlocul furtunii şi nu în liniştea pe care o merita. În mediul încărcat politic, reuşitele sale din războaie nu reprezentau cine ştie ce merite când venea vorba despre ducerea vieții de zi cu zi. Ce conta era faptul că petrecuse câteva săptămâni în Germania, ca ofițer Waffen SS, în iunie 1941. Toți foştii soldați SS erau acum respinşi din serviciul civil, din poliție şi din armată, şi multe firme particulare urmau în acest sens exemplul statului. Thorne nu se putea angaja nicăieri. Nu doar că viața luase o turnură nefastă, dar situația se înrăutățea în fiecare zi.

Thorne nu era singurul din țară care gândea că Finlanda independentă este amenințată. Unii veterani se grăbeau să se alăture Rezistenței. Aşa cum era, fără astâmpăr şi în imposibilitatea de a-şi găsi un viitor, Thorne aprecia discuțiile despre Rezistență ca irezistibile. Iar faptul că multe din activitățile acesteia erau localizate în jurul oraşului Vaasa probabil l-au făcut să se gândească că este omul potrivit la locul potrivit.

La scurtă vreme după ce a ajuns acasă în noiembrie, Thorne şi un prieten al său, locotenentul Solmu Korpela, au ajuns să se întâlnească cu un bărbat pe nume Arthur Bjorklund, într-un restaurant în Vaasa. Bjorklund era un agent operativ în cadrul Rezistenței. Numele său de cod era *Koivu*, „mesteacăn" în limba finlandeză. La fel ca Thorne, Bjorklund comandase misiuni de recunoaştere în adâncime în spatele liniilor ruseşti în timpul războiului. Thorne i-a explicat că un fost coleg din Waffen SS îi spusese să intre în contact cu un anume *Jens*, care, la rândul său, l-a îndrumat spre *Koivu*. Thorne i-a spus că înțelege că Bjorklund are o afacere de comis-voiajori şi că s-a prezentat la slujbă. Cariera în civilie a lui Thorne tocmai o apucase într-o direcție mult mai periculoasă.[152]

[152] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 74. Alava, p. 63, 73-74.

Este greu de spus dacă Thorne şi-a dat seama încă de la început că Gestapoul era cel care trăgea sforile Rezistenței, dar, dacă nu, cu siguranță nu a mai durat mult până să-şi dea seama. Acelea erau vremuri în care problemele delicate nu erau chiar aşa de importante. În mințile multora, viitorul era înnegurat de nesiguranță, iar Rezistența oferea măcar nişte mijloace de a rezista unei preluări forțate din partea sovieticilor. Pentru mulți, şi probabil Thorne făcea parte din aceştia, ocupația Finlandei de către Armata Roşie ar fi însemnat mai mult decât pierderea patriei. Era vorba de viață şi de moarte.

În spatele scenei, şi armata finlandeză ştia că Rezistența era condusă de Gestapo. Acolo unde existau avantaje comune, exista o cooperare activă cu dublu sens între armata finlandeză şi Gestapo. Erau vremuri în nuanțe de gri, şi nu contrastul de alb şi negru de peste câțiva ani.[153]

Districtele militare, Finlanda, iarna 1944-1945

În aceste zile nesigure, existau şi alții în Finlanda care, separat de Rezistență, căutau să-şi pregătească țara pentru orice ar fi urmat. Unii dintre aceştia erau ofițeri în armata finlandeză, cum ar fi Aito Keravuori, comandantul districtului militar Oulu, în nordul Finlandei. Într-o dimineață, când Keravuori şi secundul său discutau în biroul celui dintâi, a sunat telefonul. La capătul celălalt al firului se afla un anume Kumpulainen. Acesta i-a spus că era la curent cu eforturile armatei de a depozita în secret arme, fără ştiința Comisiei de Control. Voia bani ca să păstreze tăcerea.

Keravuori, un comandant de război decorat, a acoperit receptorul cu mâna şi s-a uitat spre secundul său. „Ce să facem?" Cei doi s-au decis rapid ca, pentru moment, să lase lucrurile să se desfăşoare de la sine. Keravuori i-a răspuns celui care telefo-

[153] Lappalainen, *Aselevon...*, 106-114. Alava, 71, 88-90, 112, 123-124.

nase că nu ştia nimic despre subiect. Kumpulainen i-a spus că îi lasă la dispoziţie două zile. Dacă nu îşi va reconsidera poziţia, va merge la Comisia de Control. După care a închis.

Ameninţarea lui Kumpulainen s-a şi pus în fapt. În câteva zile, ofiţeri ruşi din cadrul Comisiei verificau un depozit din apropiere pe care Kumpulainen îl identificase exact ca fiind ticsit cu armament. Totuşi, armele fuseseră transportate din depozit la timp. Ruşii nu au găsit nimic şi l-au acuzat pe Kumpulainen că le-a furnizat informaţii false. Dar acesta nu a renunţat aşa uşor. A mers mai departe cu acuzaţiile la sediul Partidului Comunist Finlandez din Oulu. Pentru oficialii de acolo, povestea s-a nimerit cum nu se poate mai bine. Partidul a trimis pe cineva împreună cu Kumpulainen pentru a continua acţiunea alături de ofiţerul rus din Comisie. Acesta, însoţit de poliţie, s-a întors doar pentru a descoperi alte două depozite goale. Al treilea însă era plin de arme şi muniţii.

Intriga începea să se complice. Keravuori, la fel ca şi alţi comandanţi de districte militare, era implicat în ascunderea de armament. Locotenent-colonelul Haahti, de la Statul Major General, i-a telefonat lui Keravuori şi l-a sfătuit să plece din ţară cât mai repede va putea. Fără să ezite, acesta şi-a făcut planul de plecare şi, a doua zi dimineaţă, se găsea într-o ascunzătoare de lângă Oulu, ascultând la radio buletinul de ştiri despre mandatul de arestare emis pe numele lui. Fără să mai piardă vremea, a fost transportat undeva pe coastă de o reţea de colaboratori, de unde a fost preluat de un vas de pescuit, care l-a trecut peste apele învolburate ale golfului, în Suedia.

În zilele următoare, prim-ministrul Paasikivi a avut o întrevedere imediată cu preşedintele Mannerheim, pentru a-l informa despre scandalul cu armament. Mannerheim l-a ascultat pe Paasikivi până la sfârşit, după care i-a răspuns imperturbabil: „Sigur că trebuie să te ocupi de chestiunea asta. Dar se cuvine ca primul ministru să-şi amintească faptul că Finlanda mai trăieşte astăzi mulţumită diferitelor conspiraţii din trecutul ei." Fie că Paasikivi era de acord, fie că nu, Jdanov cu siguranţă nu vedea lucrurile în acest mod. Curând avea să pornească o teribilă vână-

toare pentru a localiza depozitele cu arme şi pe ofiţerii şi soldaţii care erau implicaţi.[154]

Keravuori era numai vârful aisbergului, care se întindea mult sub nivelul apelor care fuseseră tulburate. Fie că Paasikivi era la curent cu aceasta, fie că nu era, Mannerheim ştia probabil că Statul Major General plănuise în secret depozitarea armamentului şi muniţiilor pentru a fi utilizate de forţele de gherilă finlandeze în cazul în care ţara le-ar fi fost ocupată de către sovietici. De fapt, pregătirile începuseră cu mult înainte de încheierea războiului. Cu un an înainte de încheierea acordului de încetare a focului, oficialităţile militare finlandeze realizaseră un aranjament secret cu autorităţile suedeze pentru o reţea radio clandestină care, dacă ar fi fost nevoie după război, ar fi trebuit să intre în acţiune ca făcând parte dintr-o rezistenţă organizată. Fuseseră ascunse suficiente arme cât să echipeze câte un întreg batalion în fiecare dintre cele 38 de districte de Gărzi Civile ale ţării.[155]

În momentul în care conspiraţia a început să iasă la lumină, comandanţii districtelor militare au devenit ţapi ispăşitori. Pe lângă Keravuori, alt comandant era Alpo Marttinen, care fusese decorat cu Crucea Mannerheim şi care, la 35 de ani, devenise cel mai tânăr colonel din armata finlandeză în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Marttinen era plecat când, la biroul lui, a venit să-l aresteze un ofiţer de la poliţia politică Valpo. Unul dintre colegii săi i-a telefonat, avertizându-l şi sfătuindu-l să meargă spre Vaasa, unde se organiza o cale de a părăsi ţara. Marttinen nu era „dezertor", şi imediat a luat legătura cu preşedintele Mannerheim pentru a-l informa că plănuieşte să plece din ţară. Mannerheim i-a răspuns că Statele Unite reprezintă singura speranţă în această situaţie, să încerce să ajungă acolo, şi că va mai fi nevoie de el. Marttinen a ajuns la Vaasa şi a plecat pe vas spre Suedia, unde i s-a alăturat lui Keravuori şi multor altora din crema corpului ofiţeresc finlandez.

[154] Lappalainen, *Aselevon...*, p. 99-101. Matti Luukkari, *Vastuunkantaja: Aito Keravuoren sotilaanelämä* (Helsinki: Otava, 2000), p. 166-167.

[155] Jussila, p. 204.

Au fost emise mandate de arestare pentru toți comandanții districtelor militare ale Finlandei, precum și pentru mulți alți ofițeri. Cei care nu au reușit să scape spre Suedia au fost închiși la Helsinki în așteptarea procesului. Printre cei care au început să se adune în Suedia se numără și colonelul Matti Aarnio, unul din comandanții lui Thorne în Războiul de Iarnă și în Războiul de Continuare. Ofițerii Valpo îl arestaseră pe Aarnio din biroul său de comandant de district în centrul Finlandei. Era dus spre Helsinki când și-a convins escorta să se oprească pe drum să ia masa la un club al ofițerilor. Acolo, la momentul oportun, i-a strecurat un bilețel chelneriței prin care îi cerea acesteia să servească votcă celor din poliție și lui să-i toarne numai suc. După mai multe toasturi, când însoțitorii săi consumaseră suficient, Aarnio a cerut voie să meargă la toaletă. A ieșit din sala de mese, și-a pus șapca de ofițer și a ieșit afară pe ușă. Câteva zile mai târziu era și el în Suedia.

Deși Aarnio nu a plecat mai departe, spre Statele Unite, obiectivul celor mai mulți dintre cei care ajunseseră în Suedia era să găsească o modalitate de a pleca spre SUA, așa cum îi ordonase Mannerheim lui Marttinen. În cele din urmă aveau să-și îndeplinească acest obiectiv și aveau să devină ofițeri decorați ai Armatei Statelor Unite. Marttinen și Keravuori vor ajunge colonei, iar drumurile lor aveau să se încrucișeze cu cel al lui Thorne de cealaltă parte a Atlanticului.

Deși cu numele pătate în scandalul depozitelor de armament, cu siguranță acești ofițeri nu complotau să răstoarne guvernul. Și ei, la fel ca mulți alții, se așteptau la ce era mai rău din partea sovieticilor și sperau să fie pregătiți pentru acele zile cumplite. În 1944 și 1945, cei care împărtășeau această viziune nu erau puțini. Așa cum scria în jurnalul său, la 2 august 1944, unul din participanții la afacerea depozitelor secrete de armament, „mințile noastre, ale tuturor, erau preocupate de un singur gând: ce va urma? ...care ar fi cel mai grav scenariu pentru care ne-am putea pregăti? Dacă acesta s-ar adeveri, nu putem să-l întâmpinăm nepregătiți."[156]

[156] Lappalainen, *Aselevon*..., p. 82-83.

Tânăr soldat în compania lui Thorne, viitorul preşedinte al ţării, Mauno Koivisto, scria părinţilor săi la 24 septembrie 1944, când aştepta să se întoarcă acasă: „...Am analizat sistematic termenii acordului de încetare a focului şi am ajuns la concluzia că ruşii intenţionează să ocupe Finlanda puţin mai târziu. Totul reprezintă o pregătire pentru asta. E doar o chestiune de timp până când Partidul Comunist Finlandez va fi reînfiinţat şi va începe în forţă agitarea spiritelor."[157] Pentru mulţi, erau zile întunecate şi pline de îndoială. Larry Thorne se număra printre aceştia.

La bordul unui submarin german,
Golful Finlandei, 17 ianuarie 1945

În lunile noiembrie şi decembrie, Thorne a locuit cu întreruperi la părinţii săi şi a sprijinit activităţile Rezistenţei. Lucra des noaptea la bărci, ajutând la trimiterea peste Marea Baltică, în Suedia, a celor care voiau să părăsească Finlanda. Odată, a asistat la sosirea lui Arne Blom, un înstărit om de afaceri suedez, care acţiona şi în calitate de curier pentru Sonderkommando Nord. Thorne l-a escortat pe Blom la Helsinki, care transporta o geantă cu un milion de mărci finlandeze. S-a reîntors la Vaasa cu o bună parte din aceşti bani, pentru susţinerea operaţiilor Rezistenţei. Thorne şi-a petrecut Ajunul Crăciunului alături de un grup de colegi din rezistenţă la postul secret de transmisie radio din Vaasa al Sonderkommando Nord. În această perioadă se implicase şi în distribuirea de echipamente radio către mai multe oraşe finlandeze, pregătind şi instrucţia operatorilor în cifrare şi decifrare. Thorne şi colegii săi din Vaasa erau protejaţi de un număr de personalităţi ale oraşului, printre care se numărau şi ofiţeri din Valpo, dar şi din poliţia obişnuită.

Luna ianuarie se apropia şi liderii Sonderkommando Nord au început să le vorbească lui Thorne şi prietenului său, Korpe-

[157] Koivisto, p. 217.

la, despre o deplasare în Germania, pentru a se instrui alături de un grup restrâns de finlandezi în operații clandestine pe teritoriul Finlandei, în eventualitatea unei ocupații sovietice a țării. Ideea a prins repede pentru un aventurier ca Thorne, născut pentru a fi soldat, mai ales că, la acel moment, nu avea niciun scop precis în viață. De asemenea, asta presupunea o reîntoarcere la profesia armelor. Thorne le-a spus că este interesat.

Este ușor să ne întrebăm astăzi cum, la începutul anului 1945, cineva ar mai fi dorit să se urce în barca pe cale să se scufunde a Germaniei. Dar, din perspectiva lui Thorne, lucrurile nu erau chiar așa de clare. Pe de o parte, fronturile Germaniei, atât cel de est cât și cel de vest, se prăbușeau cu iuțeală, iar victoria Aliaților părea mai aproape cu fiecare zi. Pe de altă parte, în decembrie 1944, comuniștii polonezi anunțaseră formarea guvernului provizoriu al Poloniei. Și nu trecuseră decât 25 de ani de la sângerosul război civil al finlandezilor între Albi și Roșii. Ideea de a se pregăti în Germania pentru posibile viitoare operații clandestine într-o Finlandă dominată de comuniști nu era chiar așa de deplasată cât ar putea părea astăzi.

Astfel, la începutul lunii ianuarie, Thorne, Korpela, Bjorklund și alții așteptau în Vaasa sosirea unui submarin german care să îi ducă în Germania. Se întâlneau adesea la cafenea sau într-un separeu, la un restaurant al unui hotel. Aveau pregătit un camion să-i transporte împreună cu bagajele la un loc de întâlnire secret. În momentul în care au trimis un mesaj radio către Germania în care anunțau obținerea mijlocului de transport și cereau detalii despre sosirea submarinului, poliția a început cercetarea amănunțită și sistematică a caselor, hambarelor și a altor clădiri din zona de coastă acoperită de zăpadă. Membrii Rezistenței au mutat rapid echipamentele, materialele, muniția și armele în alte ascunzători și s-au dat și ei la fund. Poliția nu a reușit să localizeze operația pregătită de Sonderkommando Nord. Sovieticii spărseseră codurile utilizate de flota de submarine a Germaniei și puneau presiune pe finlandezi să intercepteze orice submarin care ar fi pătruns în apele teritoriale finlandeze.[158]

[158] Alava, p. 96-98, 101, 105, 125.

Când, la 6 ianuarie, submarinul german îşi croia drum prin apele Balticii, Sonderkommando Nord trimitea prin radio, spre Finlanda, instrucţiunile despre viitoarea întâlnire cu submarinul: „De la 22,00, pe 15/1/1945, ora Europei Centrale, va emite semnale luminoase timp de 5 ore. La fel şi în nopţile următoare, până se va intra în contact, la 5 kilometri vest de Märttä. ...Semnalele vor fi repetate la fiecare 15 minute şi vor dura 5 secunde. ...Răspunsul se va da prin semnale luminoase scurte."[159]

Submarinul a navigat spre nord, prin Golful Botnic, prin apele relativ puţin adânci dintre Suedia şi Finlanda. Fusese o călătorie periculoasă: sub nivelul mării se întindeau câmpuri de mine; la suprafaţă pluteau blocuri de gheaţă. Patrulele de coastă finlandeze şi ruseşti supravegheau atent zona în căutare de submarine. Într-un final, la 17 ianuarie, submarinul s-a scufundat şi s-a deplasat în linişte, aproape de fund, până când s-a ridicat la suprafaţă undeva pe coasta vestică a Finlandei. Comandanţii Sonderkommando Nord Bross şi Cellarius, care călătoreau în interiorul strâmt şi cenuşiu al vasului de război, veniseră să-şi întâmpine colegii finlandezi. Atât Bross cât şi Cellarius purtau bărbi dese pentru ca, în caz de nevoie, să şi le poată rade, devenind de nerecunoscut. Thorne şi Korpela urmau să urce şi ei în submarin pentru călătoria acestuia înapoi în Germania. Deasupra, marea era neliniştită. Vasul va trebui să mai aştepte până să se ridice spre suprafaţă.

Era cu câteva zile înainte ca furtuna să se mai domolească şi marea să devină suficient de calmă cât să permită transferul. Spre seară, Bjorklund i-a convocat pe Thorne şi pe Korpela, s-au urcat într-un camion şi au început drumul de la Vaasa spre locaţia secretă unde îi aştepta vasul de pescari, lung de opt metri, cu care aveau să navigheze până la submarin. În camion, transportau lăzi de materiale pe care Sonderkommando Nord le trimitea înapoi, la cartierul general din Germania. Noaptea era neagră, iar zăpada acoperea drumurile lăturalnice pe care înainta camionul, reflectând palid luminile cerului sau ale caselor din depărtare.

[159] *Ibidem*, p. 126.

Când a fost clar că vehiculul nu mai poate înainta prin zăpadă, ocupanții au descărcat încărcătura pe niște sănii trase de cai și și-au continuat astfel călătoria spre țărm. La scurtă vreme, s-au întâlnit cu un al doilea grup de oameni, care ajunsese acolo la fel ca ei, mai întâi cu un camion și apoi cu sania. Împreună, au încărcat materialele, apoi, în jurul orei 8,00 seara, vasul a pornit neauzit, lunecând spre vest pe ape înghețate.

Vasul de pescari a continuat să spargă valurile nopții cale de cinci kilometri, apoi și-a oprit motorul, așteptând. Bjorklund a început secvența de semnale convenită, luminând întunericul de nepătruns, în direcția sud-vest, la intervalele stabilite. Au continuat astfel până după miezul nopții, fără să primească niciun răspuns.

În jurul orei 0,30, toți cei de pe vas au înghețat când au observat apropiindu-se o ambarcațiune cu motor. Totuși, vasul nu a încetinit și și-a continuat drumul prin întuneric spre o destinație necunoscută. Răsuflând ușurați, Thorne și ceilalți au observat o serie rapidă de semnale luminoase pulsând prin întuneric. Căpitanul a ambalat motorul și barca s-a îndreptat spre locul de unde proveneau semnalele. În câteva minute, se apropiau de submarinul german, pentru a-l aborda.

Întâlnirea a durat numai 40 de minute. După ce și-au descărcat echipamentele, Thorne și Korpela au coborât la bordul submarinului. Bjorklund și ceilalți rămași s-au întors pe vasul pescăresc și au pornit înapoi prin întunericul de gheață: vas–țărm–sanie–camion. Thorne se afla la a doua călătorie secretă spre Germania. Au lunecat silențios prin adâncurile mării, fără ca, de această dată, să mai fie însoțiți, depărtându-se de țărmul finlandez, de cântece patriotice.[160]

Hotelul Golf Casino, Heringsdorf, Germania, ianuarie 1945

O săptămână mai târziu, submarinul intra în port, iar încărcătura lui secretă ajungea la Heringsdorf, un orășel-stațiune

[160] *Ibidem*, p. 145-150, 158. Niilo Lappalainen, *Vaarallisilla Teillä, Viimeiset Suomalaiset SS-Miehet* (Juva, Finland: WSOY, 1998), p. 102-103.

pe insula germană Usedom – peste treizeci de kilometri de plaje cu nisipuri albe, presărate cu hoteluri şi pensiuni. La cumpăna dintre secole, kaiserul Wilhelm II şi familia sa îşi petreceau vacanţele aici. Acum, Heringsdorf era cartierul general pentru Comandamentul flotei germane a Balticii. Cartierul General al Sonderkommando Nord era amplasat la hotelul Heringsdorf.

Războiul, implacabil, era tot mai aproape cu fiecare zi şi era clar Thorne şi Korpela nu veniseră aici pentru plajele întinse ale Heringsdorfului, ci pentru adrenalină. Thorne putea să pară că se complace într-o stare letargică, că nu e bun de nimic, că este petrecăreţ şi leneş, dar, la un moment dat, dorinţa de a se reîntoarce în mijlocul acţiunii creştea incontrolabilă. Activitatea sa în Rezistenţa finlandeză fusese o diversiune binevenită, dar neesenţială, în curgerea lentă a vieţii în Vaasa. Cel puţin în două rânduri, fusese implicat în încăierări. Acum, la cinci luni de la ultimele bătălii sângeroase ale războiului fino-sovietic şi la două luni de când, în noiembrie, fusese lăsat la vatră, Thorne era din nou aproape de luptă.

Thorne nu-i datora Germaniei loialitatea sa, şi nici nu era cumva deranjat de faptul că nemţii pierdeau rapid războiul. Avea nevoie de acţiune. De fapt, avea nevoie de un viitor, cel pe care acordul de încetare a focului i-l răpise. Putea să revină la cariera militară şi încă o dată să lupte împotriva ruşilor pentru a-şi apăra ţara. Considera, la fel ca mulţi alţii, că în Finlanda, ocupaţia rmatei Roşii şi concentrarea puterii în mâinile comuniştilor erau iminente. Venise la Cartierul General al Sonderkommando Nord pentru a învăţa cum să conducă operaţii secrete de comando. Germanii îl vor reintroduce în Finlanda pentru a lucra alături de ofiţeri şi soldaţi finlandezi care deja pregătiseră materialul pentru revoltă. Aşa că, pentru Thorne, probabil că nu conta prea mult ce se întâmpla cu Germania. La fel ca şi prima lui călătorie în Germania, pentru instrucţia în Waffen SS, şi aceasta nu reprezenta decât un pas înainte spre un alt obiectiv. Şi, aşa cum era el, fără o viziune pe termen lung, ocazia fusese absolut irezistibilă.

La 28 ianuarie, grupul a ajuns la Hotelul Golf Casino din Heringsdorf. Împreună cu Thorne şi Korpela se aflau şi coman-

danții Sonderkommando Nord, Bross și Cellarius, precum și J.C. Fabritius, un locotenent-colonel finlandez în rezervă, și Aarne Runolinna, un binecunoscut om de afaceri finlandez. Ultimii doi conduceau secția finlandeză a Sonderkommando Nord. La hotel, Thorne și Korpela s-au alăturat altor trei ofițeri SS finlandezi, care urmau să înceapă și ei cursul de instrucție de a doua zi. Cursul acoperea comunicațiile secrete, coduri, criptare și decifrare. Era unul intensiv, cu 14 ore de lucru pe zi, și dura o săptămână. La finalul lui, au călătorit la Stettin, pentru un curs de comandă a operațiilor de sabotaj, și, apoi, s-au reîntors la Heringsdorf, pentru o etapă de instrucție suplimentară. Li s-a spus că vor fi trimiși în misiuni de spionaj în Suedia, Finlanda și Rusia.[161]

La sfârșitul lunii februarie, la Heringsdorf a ajuns un grup de proaspeți recruți finlandezi, care s-au întâlnit cu Thorne și Korpela. Cei doi purtau uniforme germane de ofițer, fără grade, foloseau identități false și nu le-au împărtășit nimic despre ei nou-veniților. „Am aflat destul de repede cine erau", scria Niilo Lappalainen, unul dintre noii recruți finlandezi. Thorne era prea bine cunoscut să poată rămâne în anonimat.[162]

În ciuda zilelor care nu se mai terminau, la început, viața în Heringsdorf era plăcută. În comparație cu suferințele prin care treceau atunci cei mai mulți cetățeni din Germania, aici era ca un sejur de vacanță cu mese bogate și cazare de lux. Au descoperit un grup de femei finlandeze care locuiau în apropiere. Li s-a spus că erau guvernante pentru copii, dar, de fapt, erau tot recruți ai Sonderkommando Nord, la fel ca ei. La mijlocul lunii martie, Aliații au bombardat puternic localitatea Swinemund, aflată la doar șase kilometri de Heringsdorf. Zgomotul grav al motoarelor vibra în depărtare. Spre cer s-au ridicat coloane imense de apă când primele bombardiere și-au ratat ținta și și-au lansat încărcătura în zona portului. Exploziile din apropiere spintecau pământul, iar proiectilele tunurilor antiaeriene brăzdau înaltul cerului. Dinspre depozitele de petrol și cereale

[161] Laapalainen, *Vaarallisia*..., p. 101-102. Alava, p. 172-174.

[162] Alava, p. 175. Laapalainen, *Vaarallisilla*..., p. 104-105.

din Swinemund se ridicau nori groşi de fum negru, iar toţi au înţeles că viaţa boemă de până atunci se sfârşise.

Valurile de bombardiere grele înaintau pe cer. Imensele spitale de campanie din Swinemund ardeau în flăcări şi, curând, străzile Heringsdorfului au început să se umple de coloane de soldaţi răniţi, şchiopătând, în cârje, fără membre. Acelaşi Lappalainen, care vedea pentru prima dată chipul hâd al războiului, scria: „Era o imagine care îţi provoca milă... bolnavii îi susţineau pe cei mai slabi decât ei. Multora, sângele le curgea de sub bandajele murdare. Pe chipurile lor se puteau citi suferinţa şi disperarea."

Când Armata Roşie a ajuns la doar 60 de kilometri depărtare, Comandamentul naval din Usedom a fost evacuat spre o zonă mai sigură. Odată cu evacuarea comandamentului şi cu pierderea depozitelor din Swinemund, atmosfera de vacanţă care domnise până atunci pentru Sonderkommando Nord se încheia definitiv. Până pe 19 martie, artileria sovietică avea insula în bătaie, iar Sonderkommando Nord a început propria operaţie de evacuare.

Oamenii au strâns tot ce au putut într-un camion şi au parcurs rapid distanţa nu prea mare până la gara din Swinemund. Acolo, în miezul nopţii, au descărcat tot în două vagoane de tren care urmau să transporte echipamentele şi oamenii undeva în apropiere de Flensburg, la graniţa germano-daneză. Toţi au primit acte false şi nume noi. Thorne se numea acum *Auli Haapalainen*, iar Korpela era *Johan Laurila*. Vagoanele erau atât de încărcate că de-abia se mai putea găsi loc şi pentru oameni. Unii au adormit pe coridor. Când s-au trezit, trenul pornise, dar înainta foarte încet. În mai multe zone de pe traseu, şinele fuseseră bombardate şi, din când în când, aşteptau şi câte o zi întreagă, în vreo haltă, pentru a primi undă verde să pornească din nou.

Pe drum, au descoperit că multe dintre lăzile înghesuite în vagoane conţineau „licori" de bună calitate. În al doilea vagon, acolo unde călătoreau şi membrii Sonderkommando Nord, petrecerea a început curând. La un moment dat, Thorne, afumat bine, l-a provocat pe un altul la o partidă de skandenberg pe o

plită de sobă încinsă. Thorne avea braţe puternice, dar nici adversarul nu era mai prejos. Până la urmă, concursul s-a încheiat odată cu răsturnarea sobei de pe suportul ei peste paiele întinse pe jos. După ce au reuşit să stingă focul, atmosfera a devenit rapid mult mai sobră, dar lăzile goale şi soba răsturnată nu puteau ascunde faptul că acolo avusese loc o petrecere pe cinste. Bross i-a ameninţat cu execuţia pe ofiţerii germani prezenţi, dar aceştia au refuzat să-l deconspire pe Thorne. În cele din urmă, şefii finlandezilor, Laurell şi Cellarius, şi-au asumat responsabilitatea pentru cele întâmplate şi călătoria a continuat.

La sfârşitul lunii martie, Sonderkommando Nord s-a instalat în Murvik, o bază navală şi centru de instrucţie, nu departe de Flensburg, aflată la doar câţiva kilometri de graniţa germano-daneză. Murvik rămăsese una din puţinele aşezări liniştite de pe teritoriul Germaniei asediate. Timp de câteva zile, la începutul lunii mai, va fi cartierul general al ultimului guvern al celui de-al Treilea Reich, sub conducerea amiralului Dönitz. Sonderkommando Nord s-a organizat în barăcile unei baterii antaeriene amplasate pe un deal, în afara oraşului. După încheierea aranjamentelor de cazare, cursurile s-au reluat.

Instrucţia a continuat în luna aprilie, în timp ce Aliaţii înaintau dinspre vest şi Armata Roşie dinspre est, cu obiectivul Berlin. Nimeni nu discuta prea multe despre faptul că războiul se apropia rapid de final, nici despre ce ar urma să se întâmple după acest moment. Trăiau fiecare zi, la rând, gândindu-se la cei de acasă, la prieteni, la familie. Germanii sperau – când nu mai era nimic de sperat – că Aliaţii şi ruşii vor sfârşi prin a se bate între ei, dar, până la sfârşitul lunii aprilie, Berlinul era încercuit şi invadat.[163]

Pentru Thorne, alias Auli Haapalainen, întreaga aventură începea să-şi piardă din farmec. Ultimele zile de război făceau instrucţia să pară fără sens. Zilele păreau din ce în ce mai lungi, iar toţi se simţeau din ce în ce mai plictisiţi. Într-o seară, pe 20 aprilie, Cellarius le-a ţinut un discurs militant, vorbindu-le des-

[163] Laapalainen, *Vaarallisilla*..., p. 107-114, 116, 127.

pre faptul că devin soldați, în ciuda vârstei fragede. Le-a spus că fusese în Finlanda, că îi plăceau finlandezii și că se bucura de prietenia multora dintre ei.

Cellarius și-a început discursul după ce se consumaseră mai multe sticle. Thorne s-a ridicat în picioare, suficient de amețit încât să nu-și mai găsească cuvintele din limba germană pentru a-i răspunde. Prin urmare, a început în finlandeză. Unul dintre ceilalți finlandezi i-a tradus discursul în germană. După mulți ani, a descris ce s-a întâmplat: „Thorne a spus că germanii ne înșelaseră, de altfel, exact ce credea. Desigur, nu am îndrăznit să traduc cuvânt cu cuvânt și am încercat să parafrazez." Totul a ieșit cumva confuz, iar Cellarius a zâmbit arogant.[164]

Deși Thorne era cunoscut ca fiind de obicei un individ plăcut și agreabil, cel puțin de către prieteni, nu așa stăteau lucrurile când consuma mai mult decât era cazul. Furios că nu și-a mai putut găsi cuvintele, Thorne a început să arunce cu sticle goale într-un bufet de pe perete. A rupt una din ușile mobilei, iar una dintre sticle s-a izbit atât de tare în cealaltă ușă încât fragmentele de sticlă au pătruns adânc în lemn, formând clar profilul sticlei. „Am avut noroc că nu a fost rănit nimeni", nota Lappalainen. Cellarius a părăsit repede încăperea și seara a luat sfârșit brusc. Thorne era foarte agitat. Chiar a spart geamurile de la camera lui, trăgând cu pistolul.[165]

---

[164] Kari Kallonen și Petri Sarjanen, *Ristiretki* (Jyväskylä, Finland: Gummerus, 1999), p. 34.

[165] Laapalainen, *Vaarallisilla...*, p. 132.

CAPITOLUL 10

EROI CĂZUȚI

Evadarea spre Finlanda, mai-iunie 1945

Instrucția lui Thorne părea că ajunsese la final. Era plictisit şi nu mai avea stare. Voia să facă ce ştia mai bine, să lupte. Războiul era pe sfârşite, iar acest lucru nu putea să fie ascuns unui soldat trecut prin multe, cum era Thorne. Adânc în treitoriul învinsului, era victimă a sorții care îl aştepta, oricare ar fi fost ea. La fel ca alții din Germania, ştia că ar fi fost cu mult mai grav dacă ar fi căzut în mâinile ruşilor, în loc de cele ale Aliaților. Trebuia să acționeze rapid, să plece şi să se reîntoarcă la siguranța relativă pe care i-o putea oferi țara pe care o cunoştea, Finlanda. Nu mai era timp de stat.

De aici, există două versiuni pentru ce s-a întâmplat mai departe. În prima, Thorne a plecat pe frontul rusesc, în fruntea unui batalion de infanterie marină germană. A luptat împotriva sovieticilor până când s-a predat trupelor americane şi engleze, a ajuns într-un lagăr de prizonieri de război, de unde a evadat şi, trecând prin Danemarca şi Suedia, a ajuns în cele din urmă în Finlanda.[166] Conform celei de-a doua relatări, Thorne a plecat spre front împreună cu Korpela, dar nu a mai fost timp şi nici vreo ocazie de a lupta. În haosul ultimelor zile de război, au reuşit să treacă prin Danemarca în Norvegia şi apoi, prin Suedia, înapoi în Finlanda.[167] Deşi porneşte de la mai multe legende

[166] H.A. Gill, *Soldier under Three Flags* (Ventura, CA: Pathfinder, 1998), p. 74-78. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 177-186.

[167] Lappalainen, Niilo, *Vaarallisilla Teillä, Viimeiset Suomalaiset SS-Miehet* (Juva, Finland: WSOY, 1998), p. 132-138. Ali Alava, *Erikoisosasto Pohjoinen* (Karisto: Hämeenlinna, 1978), p.183.

răspândite despre Thorne, cea de-a doua versiune este mai convingătoare, din moment ce se bazează pe relatările cuiva care a fost alături de el în mare parte din acea perioadă. Desfăşurarea în timp a primei versiuni pare imposibilă sau cel puţin neverosimilă. În cele ce urmează vom descrie cea de-a doua versiune.

La 20 aprilie 1945, cu mai puţin de două săptămâni înainte de capitularea Germaniei, Thorne se afla în Murvik, spărgând sticle de perete, pentru a scăpa de plictiseală şi de frustrări. Într-una din zilele următoare, el, Korpela şi Sarasalo, un alt finlandez, au mers la Bross să-i ceară să fie trimişi alături de Armata 3 a lui Felix Steiner, căreia Hitler îi ordonase să spargă asediul sovietic al Berlinului. Bross, dându-şi seama că nu mai avea niciun sens să-l ţină pe Thorne acolo, implicat într-un efort care eşuase deja, a fost de acord şi le-a semnat ordinul cu care urmau să se prezinte direct lui Steiner. Thorne şi-a dat seama de riscul ridicat pe care îl presupunea această nouă aventură. Înainte de a pleca, şi-a lăsat portofelul şi pelerina de ploaie la unul dintre finlandezii rămaşi în urmă, pentru a le trece înapoi în Finlanda. În portofel avea Crucea Mannerheim. Cei trei au primit câte raţii doreau să ia cu ei, inclusiv câte trei sticle de coniac de fiecare. Au pornit, cu Thorne purtându-şi cuţitul lung atârnat la centură. Finlandezii care rămăseseră pe loc remarcau, ca pentru ei, că ruşii aveau să se întâlnească încă o dată cu Larry Thorne.[168]

Sovieticii înaintau spre vest în nordul Germaniei, într-un ritm de 90 de kilometri pe săptămână, şi ocupaseră deja Rostockul. Cum Armata Roşie se apropia cu iuţeală de Flensburg, Bross şi Cellarius au decis să transfere operaţia Sonderkommando Nord, în două grupuri, în Norvegia. Ştiau că era doar o chestiune de zile până când Aliaţii aveau să controleze întreaga Germanie. Trecerea în Norvegia nu era o retragere strategică, ci mai degrabă o fugă din calea înaintării sovieticilor. La 27 aprilie, primul grup s-a deplasat în gara Flensburg, unde s-a întâlnit din nou cu Thorne şi cei doi însoţitori ai săi. Thorne le-a spus că merg să participe în bătălia Berlinului şi i-a invitat şi pe ceilalţi

[168] Lappalainen, *Vaarallisilla...*, p. 132-133.

să li se alăture. Totuşi, cele două grupuri s-au despărţit, unul deplasându-se spre Norvegia, iar Thorne şi ceilalţi doi, călătorind spre Berlin.[169]

Şase zile mai târziu, la 3 mai, la o intersecţie din nordul Germaniei, Thorne, Korpela şi Sarasalo l-au găsit, în sfârşit, pe Steiner. Tocmai când trebuia să-şi ia în primire posturile în compania de gardă a comandamentului, la mică distanţă au apărut primele elemente din avangarda sovieticilor. În confuzia care a urmat, Sarasalo a fost separat de Thorne şi de Korpela şi a căzut prizonier. Sarasalo a urmărit cum un ofiţer rus i-a cerut unui sergent neamţ să-şi rupă însemnele SS. Neamţul a refuzat şi, alături de alţi 20 de soldaţi germani, au fost puşi la zid şi mitraliaţi. Sarasalo a evadat în timpul nopţii şi, în cele din urmă, a reuşit să ajungă la Hamburg şi, de acolo, înapoi în Finlanda.[170]

În următoarele două zile, Thorne şi Korpela au rămas ascuşi în pădure, deplasându-se pe direcţia nord-vest. Pe drum au întâlnit o patrulă americană care i-a dus în faţa comandantului. Aici, cererea de a se alătura armatei americane nu le-a fost acceptată şi, în schimb, au fost puşi laolaltă cu alţi prizonieri de război. Thorne şi Korpela au fost mutaţi într-un lagăr britanic mai mare, unde au rămas numai două săptămâni, înainte de a reuşi să evadeze şi să-şi continue călătoria spre Flensburg. Deja războiul în Germania se încheiase de peste o săptămână. Problema era să se poată deplasa împreună cu valurile de refugiaţi prin nenumăratele puncte de control de pe traseu, fără să afle cineva cine erau şi cu ce se ocupaseră. Acum nu mai purtau uniforme, aveau acte de identitate false şi buzunare pline de bani pe care îi primiseră la plecarea din Murvik. După mai multe încercări, au reuşit să se strecoare peste graniţa cu Danemarca, unde s-au predat poliţiei daneze. La început, au fost interogaţi şi apoi au fost transferaţi la Copenhaga, unde, la consulatul finlandez, au primit documente de călătorie, sub numele lor false, pentru a li se permite trecerea în Suedia.[171]

[169] *Ibidem*, p. 131, 137-138.
[170] *Ibidem*, p. 134.
[171] *Ibidem*, p. 134-136.

După ce au trecut strâmtoarea spre oraşul suedez Malmo, Thorne şi Korpela au început să se îndrepte spre nord-vest, spre graniţa cu Norvegia, şi nu spre nord-est, în direcţia Finlandei.[172] Războiul se încheiase, dar, cel puţin pentru o parte dintre membrii Sonderkommando Nord, încă nu era clar dacă misiunea lor se sfârşise odată cu el. Sonderkommando Nord încă avea agenţi, iar organizaţia clandestină din Finlanda era, cel puţin pentru moment, încă operaţională. Cei care mai rămăseseră dispuneau de sume mari de bani şi mulţi dintre cei instruiţi să organizeze rezistenţa împotriva sovieticilor erau acum strânşi la Oslo, gata de acţiune. Pentru finlandezii care se numărau printre ei, Comisia de Control dominată de sovietici devenea din ce în ce mai asupritoare în ţară, iar perspectiva unei preluări a puterii din partea comuniştilor sau a unei invazii a Armatei Roşii era suficient de reală în mintea lor.

Având de ales între aceste alternative deloc ofertante, Thorne a mers la Oslo, unde a luat legătura cu ce mai rămăsese din reţeaua de spionaj Sonderkommando Nord. Cei care mai activau încă, detaşaţi din Stockholm şi din Finlanda, nu prea ştiau încotro s-o apuce. Germanii se predaseră în Norvegia cu două săptămâni în urmă, iar membrii SS finlandezi din Norvegia fie încercau să scape de detenţie, fie să scape din detenţie. Primul grup de finlandezi din Sonderkommando Nord de la Murvik ajunsese cu bine din Germania, transportând o adevărată comoară în armament şi bani – precum şi portofelul lui Thorne, pelerina de ploaie şi Crucea Mannerheim –, dar de-abia peste câteva luni şi peste multe alte aventuri avea să ajungă înapoi în Finlanda. Totuşi, drumul lor nu s-a mai intersectat cu al lui Thorne.

Korpela şi Thorne au mai stat în Oslo până când trupele de ocupaţie ale Aliaţilor au intrat în forţă în oraş. Apoi au pornit spre est, către Stockholm. Acolo, timp de o săptămână, au trăit cum nu se poate mai bine cu banii suedezi pe care îi aduseseră din Germania. Elementele încă operative ale Sonderkommando

[172] Alava, p. 181.

Nord le-au spus că, la întoarcerea în Finlanda, îi aşteptau încă multe de făcut. Ofiţerii finlandezi, familiile lor şi alţii continuau să folosească ruta de evacuare spre Suedia a reţelei. De asmenea, aflaseră că Securitatea Statului, Valpo, fusese acaparată mai mult decât oricând de către comunişti. Un erou de război ca Thorne, întorcându-se din Germania, unde efectuase un stagiu de pregătire clandestin, ar fi fost o pradă de dorit pentru orice ofiţer Valpo care verifica călătorii dinspre Suedia şi Europa.

Cu toate acestea, deja era mijlocul verii şi, după o absenţă plină de aventuri de şase luni, Thorne şi Korpela erau gata să se întoarcă în Finlanda. Au cumpărat bilete pentru traversarea Balticii. La ora 4,00, într-o după-amiază, au păşit pe puntea de urcare în feribotul de noapte, care avea să traverseze arhipelagul liniştit şi înconjurat de brazi spre oraşul finlandez de coastă Turku. Călătoreau încă sub pseudonimele Haapalainen şi Laurila.[173]

Vaasa, Finlanda,
vara şi toamna 1945

Thorne şi Korpela ar fi putut sări în apă, să înoate până la ţărm, când feribotul se strecura printre malurile împădurite care se deschideau în portul Turku. Nu ar fi fost primii „evadaţi" care ar fi procedat astfel. Dar au rămas la bord, pentru a-şi încerca norocul cu oricine i-ar fi aşteptat la debarcare. Încă aveau asupra lor actele false.

La început, sosirea a decurs normal, dar, când treceau prin vamă şi biroul de emigrări, au fost direcţionaţi împreună cu toţi ceilalţi care se întorceau din Germania spre nişte autobuze cu care au fost transferaţi spre o gară. Acolo, îi aştepta un tren care urma să-i ducă într-un centru de detenţie aflat la câţiva kilometri depărtare, în Hanko. În tabără, aveau să fie examinaţi din punct de vedere fizic, să fie identificaţi şi să treacă printr-un interogatoriu prelimiar. După aceea, unii ar fi urmat să fie eliberaţi; alţii,

[173] *Ibidem*, p. 183-188.

care ar fi părut mai suspecți, ar fi fost reținuți și în continuare. Oricine ar fi fost asociat cu operații militare și de spionaj, cum erau Thorne și Korpela, se putea aștepta să rămână acolo încă mult timp.

În loc să se urce în tren, Thorne și Korpela au mai rămas pe peron, pentru a fuma o țigară. Când nu se uita nimeni, au traversat șinele pe sub vagon și au început să se îndepărteze. Reușiseră să scape fără să fie remarcați. Trenul spre Hanko a plecat din gară, dar Thorne și Korpela nu erau la bord. Un al treilea tovarăș, care călătorise cu ei, nici măcar nu a remarcat că dispăruseră. Având buzunare pline de coroane suedeze, au ajuns destul de rapid la unul din punctele de unde transmitea radio Rezistența, unul care, surprinzător, încă mai păstra contactul cu foste elemente ale Sonderkommando Nord, aflate în Stockholm și Oslo.

Câteva zile mai târziu, Thorne era înapoi în Vaasa, de unde pornise călătoria în urmă cu șase luni. Membrilor familiei, care încă mai locuiau aici, le-a spus fusese plecat, lucrând ca tăietor de lemne. Cum Auli Haapalainen era acum evadat și scăpase de lagăr, la întoarcerea în Finlanda, Thorne a decis să-și asume un alt pseudonim, devenind *Martti Ludvig Nikkanen*. Un prieten de la secția de poliție din Vaasa l-a ajutat să obțină acte false. Pe actul de identitate eliberat la 3 august 1945, chipul lui Thorne se întrezărea din spatele undei bărbi nu prea dese. *Nikkanen* s-a întors să ajute la transportarea peste Marea Baltică a celor care fugeau din calea Valpo.[174]

Operația care care asigura transportul fugarilor în Suedia era parțial finanțată cu bani de la Gestapo, aduși mai întâi în Norvegia, apoi îngropați la o fermă din apropierea granitei norvegiano-suedeze. Foștii colegi ai lui Thorne de la Murvik au împăturit portofelul și Crucea Mannerheim în mantaua de ploaie și le-au îngropat la locul cunoscut, alături de mărcile finlandeze. În Finlanda, Thorne a intrat de mai multe ori în legătură cu Laurell, Fabritius și cu alții care fuseseră cu el în sejurul din

[174] *Ibidem*, p. 188-192.

Germania şi care ştiau locul exact unde erau îngropate mărcile finlandeze. În aceste luni, unii membri ai Rezistenței ajunseseră la fermă pentru a mai retrage din bani. Thorne şi Korpela doreau şi ei să facă asta. Nu se ştie sigur dacă au reuşit vreodată, dar, până la venirea toamnei, Thorne avea din nou în posesia sa Crucea Mannerheim.[175]

Spre sfârşitul lunii august, unul din transporturile de refugiați coordonate de Rezistență a fost capturat de Garda de Coastă finlandeză. Interogatoriile care au urmat au avut ca rezultat arestarea multor membri ai Rezistenței, precum şi închiderea postului de emisie radio din Vaasa al Sonderkommando Nord. Thorne s-a dat la fund mai multă vreme şi era clar că operațiile Rezistenței erau, în sfârşit, încheiate. Infrastructura pe care o clădiseră se destrăma, pe măsură ce Valpo aresta membrii Rezistenței unul câte unul.[176]

În luna noiembrie, Thorne s-a mutat cu familia lui de la Vaasa la Helsinki, unde spera să poată începe o nouă viață, cea pe care ar fi trebuit să o înceapă un an mai devreme, când fusese demobilizat din armată. Tatăl său lucra ca îngrijitor al unei clădiri de apartamente, o slujbă care includea şi un mic apartament pentru el şi familie. La început, Thorne a lucrat împreună cu tatăl său, dar, în cele din urmă, a găsit de lucru la un magazin de electronice, care aparținea fratelui lui Aarne Runolinna, un coleg din Sonderkommando Nord pe care îl întâlnise în Germania. Se gândea la posibilitatea de a se înscrie la o şcoală tehnică, dar ideea nu a evoluat mai departe de acest stadiu.

Pentru Thorne, fusese un an plin de pericol, aventură şi intrigi. În rest, mare lucru nu reuşise să obțină. Era dat afară din armată, aparent pentru totdeauna. Fiind încă, în ochii multora, un erou al Finlandei, celelalte identități ale sale, Haapalainen şi, probabil, şi Nikkanen, erau căutate de oficialități. La sfârşitul anului 1945, a fost avertizat că Valpo aflase că Larry Thorne fusese în Germania şi că se deschisese o anchetă. Pentru moment cel puțin, era din nou Larry Thorne şi nu avea niciun chef să

[175] Interviu cu Niilo Lappalainen, 4 mai 1999.

[176] Lappalainen, *Vaarallisilla...*, 314. Alava, 196.

plece spre Suedia, aşa cum o făceau mulţi alţi finlandezi. La începutul anului 1946 s-a întâlnit pentru prima dată cu oamenii săi din compania de comando pe care o comandase în timpul războiului.[177]

Finlanda, iarna 1945-1946

În luna martie 1946, Winston Churchill a ţinut un discurs la Fulton, Missouri, în care proclama că peste Europa se lăsase o „cortină de fier". Această expresie a aprins imediat imaginaţia Vestului, ca un foc turbat. Într-o lume care tocmai ieşea din cel mai distrugător război pe care îl cunoscuse omenirea, Churchill recunoştea ce majoritatea încercau să ignore: nu era timp de odihnă. Prima sesiune a Consiliului de Securitate ONU din 1946 a fost otrăvită de un schimb amar de replici între sovietici şi americani, în legătură cu mişcările sovieticilor în Iran. Stalin le-a spus cetăţenilor sovietici că ar trebui să se pregătească pentru un nou război. *New York Times* a denumit discursul drept „declararea celui de-Al Treilea Război Mondial". Stalin a catalogat discursul lui Churchill drept „o chemare la război împotriva Uniunii Sovietice".[178]

Astfel, un război avea să continue şi după capitularea Axei, doar că îmbrăcând o formă diferită: un „Război Rece", aşa cum a fost numit. Avea să fie disputat diferit faţă de cele două războaie anterioare ale secolului – prin intermediul propagandei, al mitei, al subversiunii –, având tendinţa să fie pus în practică în cadrul războaielor civile. Conflicte existau peste tot în lume, de la Grecia, la Nicaragua şi la Vietnam. În cele peste patru decenii cât a durat, Războiul Rece a costat America 8 triliarde de dolari – mai scump decât *toate* mărfurile şi serviciile produse în America într-un an întreg, la sfârşitul secolului al XX-lea. A răpit vieţile

[177] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja, 1982) 80. Kallonen and Sarjanen, 190.

[178] Walter LaFeber, *American, Russia, and the Cold War 1945-1996*, 8th edition (New York: McGraw-Hill, 1997), p. 36-40.

a 100 000 de soldați americani, de două ori mai mulți decât cei uciși în luptă în Primul Război Mondial.[179] Războiul Rece a fost, din această perspectivă, un război de o anvergură mai „mondială" decât cel de-Al Doilea Război Mondial. Pentru cei aflați în calea Războiului Rece, a fost o tragedie la fel de mare ca oricare dintre „Războaiele Mondiale".

În toamna anului 1945, finlandezii precum Thorne cu greu puteau să nu observe că țările de la periferia Uniunii Sovietice, una câte una, cădeau sub controlul comuniștilor și sub dominație sovietică. Mulți finlandezi erau îngrijorați la gândul că și comuniștii roșii finlandezi vor deschide drumul sovieticilor spre controlul total al țării. La începutul anului 1946, nesiguranța viitorului apropiat, perspectiva că fie Armata Roșie va ocupa Finlanda, fie comuniștii finlandezi vor da o lovitură de stat pentru a-și asigura puterea în totalitate, îi scindau pe finlandezi în mai multe direcții.

La câteva decenii după acest moment, putem privi înapoi și putem judeca acele vremuri după standardele de etică, morală și legitimitate ale momentului actual, după criterii de bine și rău și, nu în ultimul rând, prin prisma înțelegerii pe care ne-o conferă cunoașterea modului în care s-a evoluat. Dar Finlanda anilor 1945 și 1946 nu era societatea guvernată de legi solide și de stabilitatea care există astăzi. Timp de șase ani, populația mobilizată luptase să-și croiască drum prin conflagrația care se desfășura la nivel global. La final, Finlanda s-a aflat de partea învinșilor, la discuțiile de pace. Alegerea pe care o aveau de făcut finlandezii nu era una a zilelor noastre: să nu plătească taxele, să voteze la următoarele alegeri, să meargă la munte sau la mare în vacanță. Luptaseră pentru a supraviețui, pe viață și pe moarte, iar viitorul imediat de după război rămânea învăluit în extreme și incertitudini: libertate sau tiranie, democrație sau dictatură, suveranitate sau înrobire. Țara se confrunta cu aceste alternative dezolante, iar modul în care fiecare își făcea propria alegere nu se putea judeca întotdeauna în alb și negru. Patrioții

[179] *Ibidem*, p. 1.

sinceri aleseseră să ascundă arme, să participe în rezistență, să se pregătească pentru un război de gherilă împotriva eventualilor ocupanți sovietici.

Cu siguranță, acesta este modul în care vedea lucrurile Larry Thorne. Peste ani, când le va explica autorităților americane de ce fusese închis după război, scria: „Alături de alți 2 000 de ofițeri, am fost condamnat în Finlanda pentru că am uneltit să-mi apăr țara în cazul în care Partidul Comunist ar fi obținut controlul și ar fi invitat URSS-ul să preia puterea politică și guvernarea. Am evadat și am venit în Statele Unite pentru a mă înrola în armată". [180] Acesta este distorsiunea care a format și deformat destinul lui Larry Thorne. În SS-ul german s-ar fi putut înrola să-și satisfacă spiritul aventurier, dar binele și răul în această decizie era înțeșoșat de nesiguranța a ceea ce *era* cu adevărat bine sau rău, chiar și pentru cei mai idealiști. Așa cum nota Niilo Lappalainen, unul din compatrioții lui Thorne care participau la instrucția Gestapo din 1945, „noi, tinerii voluntari, nu doream să ne punem în pericol Patria, ci să continuăm să-i fim utili. Dacă țara ar fi fost ocupată, am fi devenit forțe de gherilă, luptând în Rezistență."[181] Dacă lucrurile ar fi fost puțin diferite, bărbații și femeile din Rezistență ar fi devenit, la rândul lor, eroi. Dar nu a fost să fie așa.

Helsinki, martie 1946

În fiecare dimineață, Thorne pleca de acasă la 7,40, cu punga cu mâncare sub braț, pentru a parcurge străzile Helsinkiului acoperite de ninsoare până la magazinul de echipamente electrice Lehtinen. În timpul războiului nu învățase multe lucruri care să poată fi aplicate în profesii pe timp de pace, dar cursurile pe care le urmase în explozibili și sabotaj i-au oferit o pregătire nu tocmai rudimentară în domeniul echipamentelor electrice. Via-

[180] Armata Statelor Unite, „Cerere de înrolare", pentru Larry A. Thorne, datată 25 aprilie 1956.

[181] Lappalainen, *Vaarallisilla*..., p. 321.

ţa se scurgea leneş şi fără prea multă agitaţie în comparaţie cu aventura continuă pe care o trăise în ultimii şapte ani. Împlinea 27 de ani în acea primăvară, dar de-abia acum se confrunta cu rutina şi problemele pe care le presupune o viaţă normală de adult. Ziua lui de muncă se desfăşura până la ora 5,00, când pleca de la magazin pentru a veni acasă. Seara, se vedea adesea cu colegii cu care împărtăşise experienţe de război în Finlanda sau în Germania. Unul dintre amicii săi din Germania, Kalevi Rantanen, a descris o astfel de întâlnire la Lasipalatsi, un restaurant în centrul Helsinkiului:

„Beam pentru pace. Larry susţinea că un prezervativ poate susţine cinci litri de lichid. Pentru că ne îndoiam de asta, a decis să-şi dovedească spusele. Am comandat bere şi Larry a turnat-o în prezervativ. Au încăput cinci litri şi Larry i-a făcut nod. Oamenii veneau să se minuneze de «caltaboşul» care se lăfăia pe masa de restaurant."[182]

În luna martie, mişcările lui Thorne au început să fie urmărite. Într-o vineri după-amiază, la începutul lunii aprilie, chiar când programul de lucru se sfârşea, în magazinul cu echipamente electronice au intrat patru bărbaţi. S-au identificat ca fiind detectivi în Poliţia Politică a Statului, Valpo. I-au spus lui Thorne că trebuie să-i urmeze. În acelaşi timp, acasă la Thorne, au venit alţi membri Valpo, care au început să-i scotocească prin lucruri, împiedicând familia să intervină. Au cercetat micuţul apartament şi au adunat lucrurile care îi aparţineau lui Thorne într-o cutie: un pistol pe care îl luase din Războiul de Iarnă, acte, fotografii şi un act de identitate fals pe numele Martti Ludvig Nikkanen. Toate au fost aruncate în cutie şi duse la sediul Valpo unde era interogat Thorne. Interogatoriul a continuat timp de patru zile. Voiau să ştie tot despre legăturile lui Thorne cu SS-ul german, iar Thorne le-a vorbit deschis şi sincer.[183]

Thorne era printre ultimii agenţi ai Rezistenţei identificaţi de Valpo. Câteva zile mai târziu, prietenul lui Thorne, Korpela, a primit un telefon când stătea la o cafenea din Vaasa. La celălalt

[182] Kari Kallonen and Petri Sarjanen, *Ristiretkii* (Jyväskylä: Gummerus, 1999), p. 39.

[183] Kallonen, *Leijonamieli*, p. 191-194.

capăt al firului era mama sa, care i-a spus că tocmai fusese căutat acasă de poliție. Fără să mai piardă niciun moment, Korpela a apucat-o pe același drum spre Suedia pe care îl folosise de atâtea ori pentru a transporta fugarii din calea Valpo.

Thorne era doar unul din mulții ofițeri finlandezi arestați la presiunea sovieticilor. Printre aceștia se numărau și unii dintre cei mai respectați generali ai Finlandei, reținuți pentru „crime de război". Șaizeci și unu cu toții, erau acuzați de uciderea prizonierilor de război și aveau să piardă doi ani din viață în închisori așteptând finalizarea anchetei și judecata. Dintre aceștia, numai paisprezece aveau să fie condamnați. Apoi, mai erau alți ofițeri, printre care comandanții tuturor celor 38 de districte militare ale Finlandei, care fuseseră acuzați de implicarea în afacerea cu depozitele de armament. Majoritatea nu au reușit să fugă în Suedia și au sfârșit prin a-și petrece doi ani în detenție, așteptând judecata și sentința. Aproape 1 500 de oameni au fost găsiți vinovați, inclusiv 110 ofițeri activi, dintre care 28 erau decorați cu Crucea Mannerheim. „Îți poți sluji țara și din închisoare", spunea Risto Ryti, președintele Finlandei din timpul războiului, care, alături de alți lideri politici, era și el închis. Dar ce trebuie că a trecut măcar ocazional prin mintea lui Thorne era gândul la cei 22 de oameni pe care Valpo îi arestase în Finlanda cu un an în urmă și care fuseseră trimiși la Moscova. Pentru cei mai mulți, fusese o călătorie fără întoarcere.[184]

Deja majoritatea celor cu care lucrase Thorne în Rezistență erau arestați, iar Thorne se număra acum printre ei, în celula sa din Helsinki. Se comporta însă bine. Pentru cei care conduceau interogatoriile, părea să fie cooperant. Vorbea despre experiența sa în Rezistență, dar nega că existase vreun complot pentru răsturnarea guvernului. A aflat că era acuzat de trădare.[185]

Ziarele aveau o zi plină. Larry Thorne era încă un nume important în Finlanda, iar complotul condus de Gestapo pentru infiltrarea Finlandei era o poveste de senzație. La 25 iulie

[184] Niilo Lappalainen, *Aselevon Jälkeen* (Helsinki: WSOY, 1997), p. 203, 170-178, 314-318. Jussila, Osmo, Seppo Hentilă și Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945* (Porvoo: WSOY, 1995), p. 204.

[185] Kallonen, *Leijonamieli*, p. 195-197.

1946, cel mai mare ziar din țară, *Helsingin Sanomat*, publica titlul „Germania a plănuit o debarcare în Finlanda". Chipul inocent al lui Larry Thorne era așezat deasupra unui alt titlu din ziar, „Germania a sprijinit Rezistența finlandeză cu armament și alte materiale în iarna lui 1945"[186].

Procesul care a avut loc în Turku s-a prelungit până în toamna anului 1946. Pe lângă Thorne, printre acuzați se numărau Fabritius, Korpela (prins și el, în cele din urmă) și alții din perioada Rezistenței și a Murvikului, precum și un alt grup de foști membri SS finlandezi, care erau acuzați de trădare. În timpul depoziției sale, Thorne a recunoscut că, după acordul de încetare a focului cu Rusia, a căutat o nouă ocazie de a lupta împotriva rușilor și a plecat în Germania, dar fără nicio intenție de a aduce vreun prejudiciu țării sale. A mai adăugat că, la sfârșitul războiului, fusese luat prizonier de către britanici înainte de a putea participa la vreo luptă în Germania. Acuzația de trădare nu avea niciun temei, a insistat. În plus, a adăugat că cei care îl interogaseră au amestecat notele luate în interogatorii diferite într-un raport fabricat care lăsa o impresie falsă.[187]

În sfârșit, la 10 ianuarie 1947, la nouă luni de la momentul arestării, curtea a ajuns la un verdict. Până la acea dată, Fabritius murise în închisoare din cauze naturale. Crima cea mai mare de care se făcea vinovat Thorne era că judecase greșit, încercând să fie un soldat al norocului care nu putea să lase războiul în urmă. Dar acuzarea dorea să facă din el unul dintre cei mai proeminenți țapi ispășitori pentru organizația care, în perioada sa de maximă activitate, reușise să smulgă sute de finlandezi din fața vânătorii de vrăjitoare pe care o inspiraseră sovieticii în lunile imediat de după război.[188]

[186] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 81.

[187] *Ibidem*, p. 86.

[188] Presiunea Comisiei de Pace conduse de sovietici exercitată asupra aparatului de siguranță al Finlandei a fost neîntreruptă în anii care au urmat acordului de încetare a focului. De exemplu, între 1945 și 1948, Securitatea Poporului a fost complet reorganizată și încadrată cu susținători ai Partidului Comunist. Cazul submarinului care l-a transportat pe Thorne în Germania a fost un subiect

Acesta era un proces politic, tipic pentru acele vremuri de inspirație sovietică. Prima sentință se referea în mod special la *Uniunea Sovietică* și la *forțele sovietice*. Se afirma că Larry Thorne, „după începerea ostilităților între Finlanda și Germania, a participat la înființarea așa-zisei Rezistențe, al cărei scop era ca, sprijinită de Germania, să organizeze o rezistență armată împotriva Finlandei și a forțelor Uniunii Sovietice, care încheiase un acord de încetare a focului cu Finlanda, precum și să ofere informații Germaniei despre situația și amplasarea forțelor menționate anterior... și alte chestiuni a căror dezvăluire ar fi adus atingere securității Finlandei și relației acesteia cu Uniunea Sovietică..."

Se poate înțelege nevoia de țapi ispășitori și de simboluri într-o perioadă în care majoritatea finlandezilor încă se temeau că țara lor va fi împinsă pe orbita Uniunii Sovietice. De fapt, în acea perioadă, comuniștii finlandezi plănuiau o revoluție.[189] Thorne, la fel ca mulți alții condamnați după război, urma să își slujească țara, de voie, de nevoie, de după gratii. Din punct de vedere politic, era imposibil să se dezvăluie în mod public circumstanțele atenuante care i-au determinat pe patrioții și pe eroii de război ai Finlandei să ascundă armament sau să plănuiască o rezistență. Din această perspectivă, se poate spune că Thorne și ceilalți acuzați au fost lăsați fără apărare, o situație care, în cazul unui proces corect, în alt loc și în alte vremuri, nu s-ar fi putut întâmpla.

A fost și mai evident că judecata nu fusese corectă când Thorne a primit una dintre cele mai grele pedepse acordate de Curte după război: „Curtea îl condamnă pe Thorne, pentru trădare, la șase ani în închisoare și la renunțarea la drepturile

care a sporit presiunea sovieticilor de a politiza Valpo. Vezi Kimmo Rentola, „Punaisen Valpon synty", în *Isänmaan Puolesta, Suojelupoiisi 40 vuotta*, eds. Matti Simola și Tuulia Sirvio (Gummerus: Helsinki, 1999), p. 45-68.

[189] Deși, chiar și în zilele noastre, Stânga finlandeză neagă orice implicare într-o eventuală revoltă, există destule dovezi care susțin contrariul. Armata a fost mobilizată efectiv în 26-27 aprilie 1948, pentru a împiedica preluarea puterii și fără îndoială că a avut un rol important în faptul că ordinul final de execuție a conspiratorilor nu mai fost dat niciodată. Vezi Niilo Lappalainen, *Aselevon...*, p. 345-367.

sale cetăţeneşti timp de patru ani după aceea."[190] Conform legii finlandeze, şase ani era pedeapsa minimă pentru trădare. Dar aceasta era oricum o acuzaţia fabricată. Se puteau găsi alte acuzaţii pentru care ar fi putut fi condamnat. Thorne era un aventurier, nu un trădător; crima lui, dacă se poate numi aşa, consta în faptul că era un naiv inconştient, şi nu un tactician viclean.

[190] Tyrkkö, p. 87-88.

Capitolul 11

REFUGIAȚI ȘI FUGARI

New York City, ianuarie 1947

La patru zile după pronunțarea sentinței în cazul Thorne, la 14 ianuarie 1947, *S/S Gripsholm* intra în portul New York City. În timp ce Thorne încerca să se împace, mai mult sau mai puțin, cu gândul că îl așteaptă o lungă detenție, un alt fost ofițer finlandez, Paavo Kairinen, se afla la bordul lui *Gripsholm*, aproape de a atinge punctul final al călătoriei în care pornise pentru a scăpa de vânătoarea de vrăjitoare care condusese la încarcerarea atâtor camarazi. Vasul se apropia de docuri și Kairinen, soția sa și cei doi copii mici priveau înspre peisajul metropolitan new-yorkez, cu clădirile sale înalte și cu străzile aglomarate. Erau foarte departe de pădurile verzi, de lacurile albastre și de orășelele liniștite pe care le cunoșteau. Dar în față li se așternea visul unei noi vieți.

La bordul lui *Gripsholm* a urcat un ofițer de la biroul pentru emigrări pentru a verifica pasagerii înainte să debarce. S-a uitat la documentele celor doi Kairinen, le-a pus câteva întrebări și apoi i-a informat că vor trebui să se tranfere pe Insula Ellis. Vor trebui să aștepte la bord până când se va efectua transferul. Nu aveau suficienți bani. Pașapoartele aveau vize pentru Venezuela, iar vizele de tranzit pentru Statele Unite permiteau o ședere de doar două săptămâni și jumătate, după care vor trebui să-și continue călătoria spre Venezuela. Din moment ce familia nu avea suficiente resurse pentru a locui în New York, ca să nu mai vorbim de continuarea călătoriei, li se refuza intrarea. Kairinen a cerut permisiunea să contacteze pe cineva din New York City, dar a fost refuzat.

La început, această situație a venit ca o lovitură, un sfârșit cumplit de dezamăgitor a tot ce așteptase Kairinen de la această ultimă etapă a evadării din Finlanda. Cei doi fii, de trei și de șase ani, la fel ca mulți alții înaintea lor, priveau țărmul american cu ochii mari de uimire. Kairinen cerceta docurile de dedesubt și, deodată, observă o posibilă scăpare. Pe docuri, proaspăt debarcat, stătea Kalle Jansson, un alt călător de pe *Gripsholm*, un finlandez cu care Kairinen se întâlnise într-un lagăr de refugiați din Suedia. Kairinen a început să-l strige.

Citindu-i disperarea în ochi, Jansson s-a urcat înapoi pe vas, și și-a croit drum spre familia lui Kairinen. După ce a aflat ce se întâmplase, le-a zâmbit și i-a dat lui Kairinen cu împrumut 1 500 de dolari. Kairinen l-a căutat pe oficialul de la emigrări pentru a-i arăta că a făcut rost de bani. Acesta a recunoscut că au fondurile necesare pentru tranzit și le-a urat o zi bună. Au coborât pasarela și Kairinen i-a înapoiat lui Jansson teancul de bancnote.

Obosit și fără niciun ban, Kairinen nu avea, desigur, nicio intenție de a continua călătoria spre Venezuela. Dintre finlandezii care fugiseră de la început spre Suedia, mulți prin intermediul operațiunii de transport la care participase și Thorne, familia lui era una din ultimele care ajungeau la New York. Confruntați cu expulzarea din Suedia, majoritatea se reorientaseră spre Statele Unite. Alți câțiva au plecat spre America de Sud, în special spre Venezuela.

Acești ofițeri fuseseră toți implicați în scandalul cu armament. Înainte de a fugi din Finlanda, Kairinen fusese ofițer de stat-major și se ocupase de coordonarea și planificarea ascunderii armamentului. În Suedia, grupul se aflase sub conducerea lui Alpo Marttinen, un erou de război care, conform multora, ar fi fost, în alte condiții, un pretendent potrivit spre vârful conducerii armatei finlandeze. Grupul cuprindea mai mulți ofițeri distinși cu decorații înalte, printre care se număra și maiorul Aito Keravuori.

Kairinen avea să scrie mai târziu o carte intitulată *Marttisen Miehet* (*Oamenii lui Marttinen*), în care va descrie aventuri-

le în America ale remarcabilului său grup de soldați. În cartea sa l-a inclus şi pe Thorne, deşi, la drept vorbind, nu era unul din *oamenii lui Marttinen* – spre exemplu, nu fusese implicat în scandalul armamentului. Cu toate acestea, grupul l-a adoptat pe Thorne de la venirea acestuia în Statele Unite şi au continuat să-l considere unul de-al lor. Keravuori, Kairinen şi Marttinen aveau să fie toți piese importante în lansarea carierei militare a lui Larry Thorne în Armata Statelor Unite. Ruta pe care o urmaseră oamenii lui Marttinen pentru a ajunge în America avea să fie folosită şi de Thorne, deşi el avea să ajungă, până la urmă, şi în Venezuela. Cei mai mulți dintre ceilalți, cum era Kairinen, aveau să „devieze" spre Statele Unite.

În Suedia, Alpo Marttinen fusese apropiat de contesa Ebba von Essen, care îl admira pentru faima obținută în luptă. L-a invitat să locuiască într-una din dependințele castelului Salsta, în apropiere de Stockholm, şi probabil s-a folosit de influența sa pentru a-l feri de internarea într-o tabără de refugiați, aşa cum se întâmplase cu majoritatea celorlalți ofițeri finlandezi. La mijlocul anului 1946, Marttinen a aflat că guvernul suedez, în urma presiunilor exercitate de finlandezi pe canale diplomatice pentru repatrierea ofițerilor finlandezi fugari, le acorda timp până la sfârşitul anului să părăsească Suedia sau să se confrunte cu deportarea în Finlanda. Imediat a început să plănuiască o modalitate de a scoate acest grup din Suedia.

Marttinen s-a adresat mai întâi lui Hjalmar Procope, ambasadorul Finlandei la Washington în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care locuia acum în Sockholm. La început, eforturile de a obține vize americane pentru oamenii lui au eşuat. Ambasada Argentinei le-a oferit vize la prețul piperat de 600 de dolari bucata. Au respins oferta, ca fiind prea costisitoare. Într-o zi, Marttinen şi-a chemat toți oamenii din Suedia la reşedința de oraş a contesei Ebba, din Stockholm, pentru a discuta mai multe opțiuni, şi într-o dimineață, toți paisprezece au intrat în ambasada venezueleană. Un funcționar puțin speriat şi-a ridicat privirea pentru a privi mai bine grupul de finlandezi foarte duri stând în spatele lui Marttinen. După puține formalități, Martti-

nen l-a informat că doresc să îl vadă pe ambasador. Marttinen i-a explicat acestuia ce doreau şi, după ceva discuţii, s-a ajuns la un acord. Venezuela le va acorda vize la preţul de doar 50 de dolari de persoană.

Problema care mai rămânea era să obţină viza de tranzit de la Statele Unite. Ambasadorul Procope a apelat la câteva legături ale sale la Washington, printre care şi la senatorul Arthur Vandenberg, preşedinte al Comitetului pentru Relaţii Externe din cadrul Senatului, şi şeful Secţiei Operaţii şi Planificare la Statul Major al Forţelor Terestre, generalul Albert Wedemeyer. Când, în luna noiembrie, ataşatul pe probleme de apărare al ambasadei, generalul-maior Kessler, a fost de acord să aibă o întrevedere cu Marttinen la Stockholm, era clar că lucrurile se puseseră în mişcare. Vandenberg şi ceilalţi de la Washington erau dispuşi să îi ajute pe Marttinen şi pe finlandezii săi.

Generalul Kessler a început întâlnirea spunând că Departamentul de Stat a fost de acord să le acorde lui Marttinen şi celor treisprezece însoţitori ai săi vize de tranzit pe teritoriul Statelor Unite, precum şi permisiunea de a rămâne acolo o perioadă scurtă de timp. Marttinen a interpretat acestea ca însemnând că Armata Statelor Unite era interesată să utilizeze ofiţerii în efectivele proprii, şi vedea acest aranjament ca o străduanie de a permite refugierea acestora în Statele Unite. Generalul Kessler remarca că odată ce obţinuseră trecerea spre Statele Unite, vizele vor avea valabilitate atât timp cât paşapoartele lor vor conţine o viză validă pentru o altă destinaţie din Emisfera vestică. Acesta era un aranjament de acoperire pentru a nu risca ca această chestiune să devină iritantă în relaţiile Washingtonului cu Finlanda şi Suedia.

Când oamenii lui Marttinen au ajuns în New York, comunitatea fino-americană i-a întâmpinat ca pe nişte eroi de război. Au fost găzduiţi şi hrăniţi şi, în chiar prima seară de la ajungerea lor acolo, au fost duşi la centrul fino-american de pe Strada 125 în Harlem, unde au fost sărbătoriţi cum se cuvine – se spune că petrecerea a fost mai grandioasă decât toate celalalte organizate de comunitate în New York. A fost o eliberare binevenită după

anii tulburi de până atunci. Kairinen descria prima noapte a sa la New York astfel:

„Seara s-a prelungit până târziu în compania cunoştinţelor şi a prietenilor pe care încă nu apucasem să îi cunoaştem. În noaptea aceea – pentru prima dată de când mă ştiam apăsat de violenţa focului şi de bubuitul tirului necontenit al artileriei Războiului de Iarnă – eram cuprins de un sentiment de uşurare. ...Peste tot ne înconjura un aer de libertate."[191]

Închisoarea provincială,
Turku, Finlanda, 1947

Sentinţa de şase ani a lui Thorne în închisoarea provincială din Turku începuse. Detenţia de unsprezece luni de dinainte de proces a fost scăzută din anii de detenţie, deci mai avea de efectuat puţin peste cinci ani. Pentru o închisoare, viaţa aici nu era chiar aşa de grea. I se permitea să se mişte relativ liber între zidurile închisorii, relaxat, în pantaloni de călărie şi haine confortabile. Îşi petrecea timpul cu ceilalţi deţinuţi, dintre care mulţi fuseseră închişi în timpul vânătorii de vrăjitoare de după încheierea războiului. A început să înveţe limba engleză de la unul dintre prietenii săi deţinuţi, un industriaş bogat care, la fel ca Thorne, făcuse parte din Rezistenţă. Ocazional, i se permitea chiar să meargă nesupravegheat în centrul oraşului Turku, la dentist, la frizer sau la sauna publică.

Totuşi Thorne nu a fost niciodată omul care să stea prea mult într-un loc şi, primăvara şi vara apropiindu-se, a început să se gândească să meargă mai departe. Le-a dat de înţeles unor prieteni deţinuţi că are de gând să plece. Având în vedere condiţiile de detenţie destul de lejere, o evadare nu ar fi fost foarte dificilă. A discutat despre planurile sale cu câţiva prieteni din exterior, cu care luptase în război. Având în vedere devotamentul profund pe care i-l purtau, erau puţine lucruri pe care nu le-ar

[191] Paavo A. Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, 1987), p. 73-74, 82-84, 90-93. Matti Luukkari, *Vastuun Kantaja* (Keuruu: Otava, 2000), p. 192-193.

fi făcut pentru a-l ajuta. La mijlocul lunii iulie 1947, s-a strecurat pe poarta principală a închisorii în hainele de stradă. Avea acte de identitate false, pe care le primise de la unul din oamenii pe care îi avusese în subordine la Unitatea Thorne. Pe traseu era aşteptat de alţi oameni ai săi, care să îl ajute pe drumul spre nord.

În primele câteva zile a stat ascuns la unii dintre camarazii săi de război. Planul iniţial era să reuşească să se urce într-un vas care să îl traverseze Golful Botnic spre Suedia, dar, când acesta nu a mers, a pornit-o pe bicicletă, apoi cu trenul, camionul şi taxiul, până când, în cele din urmă, a ajuns în portul nordic Oulu.

Aici, Thorne a fost ridicat de poliţie într-o razie organizată pentru prinderea unor hoţi care furaseră un lot de blănuri. Actele de identitate false nu erau realizate cu foarte mare grijă şi a fost arestat sub bănuiala că ar fi hoţ de blănuri. În aceste circumstanţe, Thorne a decis că mai bine este reţinut pentru ceva ce a făcut şi nu pentru ce nu a făcut. Aşa că a spus poliţiştilor cine era. Câteva zile mai târziu, înapoi în Turku, sentinţa i-a fost prelungită cu şase luni, ridicându-i-se şi dreptul de a mai părăsi închisoarea neînsoţit.

Deloc descurajat, Thorne a început să urzească planuri pentru o nouă tentativă de evadare, de data aceasta, în stil hollywoodian. S-a împrietenit cu îngrijitorul bisericii închisorii şi rezolva mici sarcini pentru acesta. Într-o zi, Thorne s-a ascuns printre tuburile orgii din biserică şi a rămas acolo până a plecat toată lumea. Noaptea, a ieşit din ascunzătoare şi, de la geamul bisericii aflat o distanţă de trei etaje de pământ, a început să coboare pe o frânghie improvizată în curtea închisorii. Deodată, frânghia s-a rupt şi Thorne s-a izbit de pământ cu toată greutatea. Şi-a scrântit rău glezna, dar în rest nu a fost rănit serios.

S-a ridicat şi a şchiopătat până la zidul închisorii, unde a început faza a doua a evadării. Avea de gând să arunce peste zid o gheară artizanală, de care era prinsă o frânghie mai scurtă, să se ridice pe ea până sus şi apoi să coboare pe partea cealaltă. Totuşi, cârligul nu reuşea să se prindă de parapet, iar fiecare aruncare

era însoțită de un zgomot înfundat, când gheara cădea înapoi pe pământ. După mai multe încercări, un gardian s-a apropiat să afle de unde provin zgomotele. Thorne a rămas neclintit. În întuneric, gardianul nu l-a observat şi s-a îndepărtat. Odată ce a crezut că este din nou singur, Thorne şi-a reluat încercările cu cârligul. Pe neaşteptate, gardianul s-a întors şi l-a descoperit pe Thorne lângă gard, încercând să prindă gheara de parapet. Thorne a luat o scândură de pe jos, pentru a o folosi ca armă. „Am rămas nemişcați pentru un timp, dar eram mult prea departe de gardian să-l pot lua prin surprindere şi să-l trântesc la pământ. Gardianul a încercat să încarce un cartuş în pistol, care, aparent, s-a blocat, şi arma nu a declanşat. A fugit să-l alarmeze pe un alt gardian care se afla într-un turn, la câteva sute de metri mai încolo. Când s-au apropiat gardienii, am ridicat mâinile sus şi m-am predat."[192]

La ceva timp după ce se reîntorsese în închisoarea Turku, Thore a fost transferat la un alt centru de detenție, în Riihimäki, un orăşel la nord de Helsinki. Thorne însuşi ceruse transferul. Tentativele sale de evadare le făceau viața grea celorlalți prizonieri, care acum erau supuşi unor reguli mai stricte, de când cu escapadele sale.

Următorul plan de evadare al lui Thorne a fost mult mai simplu. Cu următoarea ocazie când avea să meargă în oraş, îl va pocni la pământ pe gardianul care îl va însoți şi va fugi. Gardianul avea să fie şi el implicat în evadare şi va pretinde că a fost lăsat fără cunoştință. În ziua cea mare, Thorne avea un pistol Mauser ascuns asupra lui, pentru care avea şi suficiente gloanțe. Când momentul aşteptat a sosit, gardianul a început să plângă, strigând că are acasă şase copii de crescut. Ce s-ar întâmpla cu ei dacă şi-ar pierde slujba? Pentru Thorne, aceasta a pus capăt încercării de evadare, aşa că l-a însoțit pe gardian înapoi la închisoare.

Presa a urmărit tentativele repetate de evadare ale lui Thorne. În timpul evadării din luna iulie, cel mai mare cotidian al

[192] Kairinen, p. 231-232.

districtului, *Helsingin Sanomat*, scria că Thorne evadase în Suedia şi că de acolo ajunsese în Venezuela, unde avansase la gradul de locotenent-colonel în armata venezueleană: În urma încercării eşuate de a scăpa pe geamul bisericii, ziarul de casă al comuniştilor anunţa că Thorne evadase încă o dată. Desigur, el ar fi fost cel mai bucuros dacă aceste relatări s-ar fi dovedit adevărate.

În închisoarea Riihimäki, zilele deveneau tot mai lungi. Anul 1947 s-a încheiat. Începuse anul 1948 şi se apropia şi el de final. Thorne lucra la construcţia unei şcoli pe care prietenul său, industriaşul cu care fusese coleg de închisoare la Turku, o finanţa pentru închisoarea Riihimäki. S-a alăturat bucuros muncitorilor, pentru a se menţine în formă. Participa şi la diferite sporturi şi competiţii. În toamna anului 1948, un fost soldat a înaintat organelor abilitate o plângere prin care îl acuza pe Thorne că ordonase uciderea prizonierilor ruşi răniţi în bătălia de la Kuusiniemi. Totuşi, arhivele bătăliei anunţau capturarea a 30 de prizonieri despre care se menţiona că au rămas în viaţă.

Într-o dimineaţă întunecată şi rece, pe 23 decembrie, Thorne a fost trezit de zgomotul uşii de la celulă. Gardianul i-a spus să se prezinte în biroul directorului închisorii. Când a intrat, acesta s-a uitat spre Thorne şi i-a citit următoarele: „Am decis ca Lauri Allan Törni să fie eliberat pe cuvânt de la îndeplinirea sentinţei sale..." (*vezi Anexa D*). Preşedintele Finlandei, J. K. Paasikivi, îl graţiase. În luna octombrie, Thorne scrisese preşedintelui, solicitând această graţiere. Scrisoarea ajunsese într-un moment în care pendulul politic se deplasa din nou către centru. Vânătoarea de vrăjitoarea a Valpo se încheiase. Paasikivi încerca să repare efectele proceselor politice prin care trecuseră Thorne şi mulţi alţii. Larry Thorne şi-a petrecut Crăciunul acasă.[193]

Tornio, Finlanda, februarie 1949

Când, în Ajunul Crăciunului 1948, Thorne ieşea pe porţile închisorii, opţiunile pe care le avea la dispoziţie trebuie să fi părut încă mai neofertante decât atunci când fusese demobilizat

[193] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 3rd ed. (Vaasa: Alea-Kirja Oy, 1982), p. 5-10, 91-94. Kairinen, p. 231-232. Tyrkkö, p. 92-94. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Leijonamieli* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 216-222.

din armată, în 1944, sau când se întocea din Germania, în vara anului 1945. Cel puțin în Finlanda, o carieră militară era acum imposibilă. Dar nici altă profesie care să îl intereseze nu exista. Ca fost SS-ist, fost agent în Rezistență și fost deținut, era greu să se poată gândi la o carieră respectabilă. Și, așa aventuros cum era, o viață obișnuită l-ar fi lăsat, pentru tot restul vieții, cu o permanentă dorință de a acționa, de a se mișca, de a experimenta. În sfârșit, mai era și Valpo, ai cărei agenți roiau destul de vizibil în jurul lui, de cum a ajuns să sărbătorească Crăciunul alături de familia sa.

Desigur, gândul că Marttinen și grupul său reușiseră să ajungă în America nu-i dădea pace. Mai cunoștea și alți ofițeri care ajunseseră în Venezuela, cel puțin pentru o vreme. Printre ei se număra și colonelul Matti Aarnio, unul din comandanții lui Thorne din timpul războiului, Kalle Jansson și maiorul Pauli Marttina, care lucraseră amândoi alături de el în Rezistență, imediat după război. Probabil că Thorne înțelegea foarte bine că ambiția oamenilor lui Marttinen era să ajungă în Armata Statelor Unite. Thorne nu avea multe motive care să-l rețină în Finlanda, dar, având în vedere termenii eliberării sale, nu putea să părăsească țara. Nu avea nici pașaport, nici viză, pentru nicio destinație. Orice încercare de a se alătura foștilor camarazi de arme ar fi fost o aventură, dar, pe de altă parte, el pentru asta trăia.

Sărbătorile au trecut și din primele zile ale anului 1949, Thorne a început să se reîntâlnească cu fostul camarad de război și secund în compania sa, Holger Pitkänen. Thorne și Pitkänen avuseseră și continuau să aibă o relație plină de culoare. În timpul războiului, au colaborat aproape indivizibili, cu o unitate în acțiune care cimentase coeziunea și eficența grupului din care făceau parte. Thorne era comandantul încăpățânat, care își asuma mereu riscuri. Pitkänen avea sarcina dificilă de a-l controla pe Thorne sau măcar de a-l ține departe de necazuri. Uneori, lui Pitkänen i se părea că Thorne câștiga toată gloria, în timp ce el făcea toată treaba. În relația celor doi, aceste mici fricțiuni reprezentau un element fundamental. Lucrurile nu s-au schim-

bat după război, chiar dacă adesea îşi căutau compania unul altuia.[194]

Încă de la începutul anului, Pitkänen şi Thorne au început să se vadă aproape în fiecare zi. Erau nişte vremuri neliniştite. Kalevi Rantanen, unul din finlandezii care au fost alături de Thorne în excursia din 1945 în Germania, descria o întâlnire cu ei la o baie-saună publică din centrul Helsinkiului:

„Eram la bazinul Yrjönkatu, Thorne, Hoge [Pitkänen], eu şi fratele meu Olavi. Ne plimbam în pielea goală, cum era obiceiul acolo, şi, desigur, aveam cu noi o sticlă de băutură. Megeam şi, la un moment dat, Hoge, care era în faţă, a văzut pe unul care se apleca peste balustradă, cu spatele la noi. Cumva în glumă, Hoge i-a dat o palmă la fund. Individul a fost destul de surprins şi a cerut, iritat, explicaţii. Thorne s-a săturat să-l mai asculte, l-a prins de braţ şi, într-un arc de cerc foarte frumos descris, l-a azvârlit de la etajul doi până în piscina de dedesubt; apoi a trecut mai departe."[195]

Pitkänen şi Thorne îşi alimentau unul altuia frustrările, care se acumulau ca aburul într-un cuptor închis ermetic. Aşa cum povestea Pitkänen, „s-au întâmplat mai multe lucruri care mai bine rămân nespuse. Nu le-am lăsat să ne doboare. Aveam pumnii cu noi, şi aveam şi personalitatea unor ciocănitori tinere. Aveam un copac şi voiam să ni se audă ciocănitul. Şi de multe ori s-a auzit. Dar, inevitabil, am ajuns şi la faza în care ne-am dat seama că trebuia să plecăm din ţară."[196]

Prima problemă era să îi găsească lui Thorne documente de călătorie. În acest scop, Pitkänen a apelat la un văr al său, Eino Mörsky. Mörsky avea cam aceeaşi conformaţie ca şi Thorne. Părul avea aproape aceeaşi culoare, ca a nisipului. Fiind marinar, paşaportul său era în perfectă ordine. Şi, cea mai bună parte, se săturase de mare şi voia să rămână în Finlanda. Larry Thorne a devenit astfel *Eino Mörsky*. Acum avea paşaport, dar nicio viză.

[194] Tyrkkö, p. 98, 196. Kairinen, p. 88. Ali Alava, *Erikoisosasto Pohjoinen* (Karisto: Hämeenlinna, 1978), p. 61-63. Kallonen, p. 227.

[195] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Ristiretki* (Jyväskylä: Gummerus, 1999), p. 39.

[196] Tyrkkö, p. 193.

Sora lui Pitkänen locuia în Tornio, un orăşel finlandez din nord, la graniţa cu Suedia. Râul Tornio despărţea Tornio de orăşelul suedez Haparanda, înainte de a curge spre sud şi a se vărsa în Golful Botnic. Pitkänen şi Thorne au decis că acela va fi locul pe unde, într-un fel sau altul, se vor furişa în Suedia. Şi-au făcut bagajele, au luat cu ei banii pe care îi aveau, ceva de mâncare, armele, şi s-au urcat în tren pentru lunga călătorie spre nord, în vizită la sora lui Pitkänen.

Când au ajuns, era luna februarie, cea mai geroasă lună a anului, într-una din cele mai geroase zone ale Finlandei. Zilele începeau să crească; cele în care ieşea soarele ofereau peisaje spectaculoase în nuanţe de alb, griuri contrastante şi galben reflectat de întinderea de zăpadă. Într-una din nopţi, ar fi putut să treacă peste râul îngheţat în Suedia, dar au auzit că, cu o seară în urmă, o familie fusese împuşcată în încercarea de a traversa gheaţa dinspre Finlanda. Adevărată sau nu, au luat în serios povestea şi au început să se gândească la un alt plan.

Sora lui Pitkänen, care era văduvă de război, i-a spus acestuia că un văr al soţului ei era ofiţer vamal şi că ar putea aranja să-l lase pe Pitkänen să o însoţească dincolo, în Haparanda, „la cumpărături". Într-o dimineaţă, cei doi au trecut râul Tornio în orăşelul de pe cealaltă parte. După ce s-au uitat prin vitrine o vreme, au localizat biroul suedez pentru imigrări, o clădire în lateralul vămii suedeze, imediat după punctul de control finlandez. Cu misiunea îndeplinită, Pitkänen şi sora lui s-au întors acasă, să discute planul cu Thorne.

A doua zi, Pitkänen şi Thorne s-au urcat într-un taxi. Pitkänen s-a aşezat în faţă; Thorne, cu *Parabellumul* în buzunar, chiar în spatele şoferului. De cum au pornit, Pitkänen i-a spus şoferului: „Acum ai două opţiuni. Conduci peste pod şi apoi faci stânga la vama suedeză. Te opreşti în faţa primei clădiri. Sau – a adăugat misterios – poţi să primeşti un glonţ în ceafă." La momentul potrivit, Thorne îşi sprijinise ţeava pistolului în ceafa şoferului. „O să primeşti toţi banii pe care îi am în mână", a mai adăugat Pitkänen.

Deja pe şofer începuseră să-l treacă sudori reci. A pornit maşina spre pod şi spre postul de frontieră. A trecut prin post

în viteză, peste pod, a cotit-o la stânga şi s-a oprit în faţa biroului suedez pentru imigrări. Thorne i-a spus mulţumesc, şoferul de taxi era acum mai bogat, iar cei doi s-au năpustit din maşină pe uşile clădirii. Şi-au pus paşapoartele pe masă şi au primit vize de urgenţă pentru Suedia. Autorităţile suedeze, cel puţin la nivel local, erau mai deschise la necazurile veteranilor finlandezi. Pitkänen şi Thorne au ieşit pe uşă, au arătat paşapoartele şi noile vize la punctul de trecere a frontierei şi li s-a făcut semn să treacă. Înainte să cumpere bilete de tren spre Stockholm, au avut timp să bea şi o cafea.[197]

Stockholm, Suedia, 1949

Odată cu trecerea graniţei, Thorne îşi luase rămas-bun de la Finlanda. Înainte, când mai plecase pentru instrucţia SS din 1941 şi cea Gestapo din 1945, întotdeauna avusese de gând să se reîntoarcă în Finlanda. Fără îndoială că dorinţa de aventură îl însoţea pe Thorne la tot pasul; călătoriile în Germania din timpul războiului încercau să răspundă acestui impuls, de a-şi trăi viaţa la limită. Dar mai era întotdeauna ceva: dorinţa de a avea o carieră militară, o activitate la care se pricepea mult mai bine decât majoritatea, şi credinţa că poate să-şi servească patria şi, în acelaşi timp, să-şi împlinească ambiţiile personale.

Acum, la vârsta de 30 de ani, viaţa în Finlanda trecuse cumva pe lângă el. Dacă la început poate că nu-şi dăduse seama, anii de închisoare l-au convins. Fusese tânăr şi îndrăzneţ, unul dintre cei mai viteji pe câmpul de luptă, aşa cum reiese din legendele despre el din timpul războiului. Câştigase cea mai mare distincţie pe care o putea primi un militar. Se ridicase de jos, având puţină şcoală, şi ajunsese la gradul de căpitan. Era cunoscut şi respectat de unii dintre cei mai buni ofiţeri ai Armatei.

Acum, peste peisajul politic suflau vânturi de pace, de reconciliere, de compensaţii şi acomodare. Nu-şi găsea rostul

[197] *Ibidem*, 194-195.

într-o țară pentru care luptase timp de cinci ani. Supravegherea căreia îi era supus după ieşirea din închisoare îi reamintea mereu că locul lui în Finlanda era nesigur şi, indirect, că locul Finlandei în lume era, de asemenea, nesigur. Thorne se despărțea de țara lui, căutând un nou început, la fel ca Marttinen şi oamenii lui, care, poate, avuseseră mai puține motive să o facă. Spera să îi urmeze pe drumul spre o viață pe care să o poată trăi cu entuziasmul lui caracteristic. Pentru Finlanda, Războiul Rece avea să fie, fără îndoială, un proces de recuperare. În Statele Unite, pe de altă parte, Războiul Rece oferea multe posibilități pentru cineva ca el.

Pitkänen şi Thorne au luat legătura cu contesa von Essen, care, cu trei ani în urmă, îl ajutase şi pe Alpo Marttinen. I-a invitat la Stockholm şi i-a primit cu căldură la reşedința ei din oraş. Contesa i-a dus la Ritz, pentru prânz, iar apoi i-a îndrumat spre Skokloster, un al doilea castel pe care îl deținea. Domeniul din jurul castelului se întindea pe 2 500 de acri (1 000 de hectare) de păduri, câmpuri, parcuri şi grădini. Avea cirezi de vite şi turme de cai – nu era rău pentru nişte fugari care tocmai trecuseră granița amenințând pe cineva cu arma. A doua zi dimineață, s-au întâlnit cu îngrijitorul domeniului, care i-a întrebat ce ştiu să facă. „Orice" a fost răspunsul, şi i-a pus să lucreze în parc, să sape pământul.

Odată, contesa a anunțat că va sosi la domeniu împreună cu fiul său şi, aflând la ce fel de munci erau supuşi, şi-a cerut cu eleganță scuze. Totuşi, pentru Pitkänen şi Thorne, să stea la un castel în Suedia, chiar şi ca muncitori, era cu siguranță mult mai bine decât în închisoarea provincială Turku. Când contesa a ajuns la Skokloster, a vrut să afle tot ce se întâmpla în Finlanda, iar în schimb le-a povestit şi ea despre ofițerii finlandezi, printre care şi Matti Aarnio, care îi deveniseră prieteni.

În următoarele luni, contesa a devenit protectoarea celor doi. Pitkänen s-a mutat în Stockholm şi, într-o zi, a fost prins de autoritățile suedeze şi expediat în Finlanda.[198] Pentru a evita

[198] *Ibidem*, p. 193-196.

soarta lui Pitkänen, Thorne s-a mutat de la Skokloster şi, începând din toamnă, a început să locuiască la periferia Stockholmului cu familia Lisei Palm-Kops, pe care o cunoscuse prin intermediul contesei von Essen. Lisa Palm-Kops avea două fiice, Marja şi Hillevi. Cât locuia în casa lor, s-a întâmplat ceva surprinzător şi necaracteristic lui Thorne. S-a îndrăgostit de Marja.

Din când în când, în viaţa lui Thorne mai fusese câte o femeie, dar toate reprezentaseră doar aventuri trecătoare. Acele episoade erau mult mai puţin importante decât viaţa de aventurier după care tânjea, care fie alunga femeile din viaţa lui, fie le eclipsa cu totul, încă de la început. Majoritatea celorlalte fuseseră femei de soldat, al căror viitor alături de Thorne putea să însemne o noapte sau câteva luni, cel mult. Înainte de Marja, erau evenimente pasagere. După ea, este posibil ca relaţiile să fi devenit riscuri, experienţe care pot să-i străpungă pielea tăbăcită, pentru a-l răni în moduri cu care nu era obişnuit. În orice caz, în afară de Marja, nu a fost nimeni altcineva care să îl dea peste cap. Marja avea să rămână iubirea vieţii lui. Nu avea să mai fie nimeni ca ea.

Mama Marjei Kops era de origine finlandeză şi tatăl, născut în Germania, trăise în America. Acolo, obţinuse cetăţenia americană înainte să se mute în Suedia, zece ani mai târziu. El era inginer, iar mama ei era pictoriţă. Marja se născuse în Statele Unite. Când Larry şi Marja s-au întâlnit pentru prima dată, părinţii ei erau divorţaţi. Peste ani, sora lui Larry avea să povestească despre frumoasa femeie de care era îndrăgostit până peste urechi. [199]

Cei doi s-au logodit în curând. Înainte de logodnă şi de nuntă, Marja a călătorit până în Finlanda să-i recupereze uniforma şi decoraţiile, care se aflau în posesia părinţilor lui. În fotografia sa de logodnă, Larry Thorne arăta exact aşa cum îşi dorise întotdeauna: un ofiţer elegant şi decorat, alături de frumoasa sa Marja. Erau un cuplu fermecător care părea să aibă înainte ani lungi şi fericiţi. De Anul Nou 1950, cuplul şi-a sărbătorit logodna la reşedinţa familiei Kops.

[199] Interviu cu Salme Rajala, 6 aprilie 2002. Riikka Ojanperö, *Lauri Törnin elämästä Lassen ja Marjan traninaa lähikuvassa*, (Finland, 2004), p. 14-15.

Totuşi, realitatea era că Larry Thorne nu era *încă* ce-şi dorise dintotdeauna să devină. Iar acest gând nu-i dădea pace. În cele din urmă, a ajuns la concluzia că nu putea să se căsătorească până când nu va avea mai mult de oferit. Mai întâi de toate, Thorne era bărbat. Un bărbat trebuia să fie capabil să asigure familiei cele necesare traiului. Şi, aparent, ce vedea în jurul lui în Suedia nu era viaţa pe care dorea să o trăiască. Mai întâi trebuia să-şi încheie călătoria în care pornise. I-a spus Marjei că se va întoarce să o ia şi pe ea. Nu putem decât să ne imaginăm dezamăgirea ei, dar a fost de acord să îl aştepte să se întoarcă.

Având încă paşaportul fals pe numele Eino Mörsky, perspectiva de a călători direct în Statele Unite nu era una tocmai realistă. Pe de altă parte, drumul prin Venezuela părea o posibilitate tangibilă. A început să corespondeze cu colonelul Matti Aarnio, care locuia acum în Venezuela. Aarnio i-a aranjat documentele pentru viză şi, în luna februarie 1950, Thorne s-a prezentat la Ambasada Venezuelei pentru a i se acorda dreptul de a intra în ţară. În luna martie, şi-a luat la revedere de la Marja şi s-a îmbarcat ca marinar pe petrolierul suedez *S/S Bolivia* cu destinaţia America de Sud.[200]

Chiar înainte de plecarea lui Thorne, Pitkänen a venit să-l viziteze la Stockholm. Acesta a descris astfel ultima lui întâlnire cu Thorne:

„Acolo am discutat [despre neînţelegerile noastre vechi]. Astfel, acolo s-a sfârşit războiul dintre doi oameni, un război care începuse în timpul războiului. Atât cât mi-am dat seama, în inimile noastre nu rămăsese nicio urmă de amărăciune. Sigur că ar fi fost frumos să poţi să-ţi atingi ţelurile şi să ai parte de reputaţia care, în acele vremuri, în mintea unui tânăr, păreau garantate. Dar războiul se încheiase, în sfârşit.

Povestea mea a continuat, când m-am îndreptat spre Antwerp. Acolo am fost reţinut şi trimis înapoi în Finlanda. Larry a plecat peste ocean. Aveam propriul meu destin, aveam propriul meu înger păzitor..."[201]

[200] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Purpurasydän* (Jyväskylä: Gummerus, 1997), p. 23-28.

[201] Tyrkkö, p. 196.

Câteva săptămâni mai târziu, Larry Thorne cobora de pe *S/S Bolivia* în La Guaira, un port în apropiere de Caracas.

Armata Statelor Unite, 1947-1950

Locomotiva care aparținea Union Pacific șuiera și pufăia trăgând în sus lungul șir de vagoane, pe pantele înclinate ale Munților Stâncoși. Marile întinderi acoperite cu iarbă, preria americană, deveniseră de multă vreme gospodării și ferme ai căror stăpâni cultivau cele mai bogate pământuri din lume și ale căror cirezi de vite și turme de oi continuau să prospere chiar și în iernile cele mai reci și verile cele mai secetoase ale continentului. Munții Stâncoși de la sfârșitul anilor 1940, deși fuseseră îmblânziți, păreau încă ținutul muntos care, până în urmă cu o sută de ani, nu cunoscuse decât pașii indienilor nativi și ai celor câțiva oameni ai muntelui care se încumetaseră pe aici.

În fața trenului, niște pluguri speciale curățau drumul pentru a-i permite înaintarea prin nămeții de zăpadă. Adesea era nevoie de trei, patru și, uneori, chiar cinci locomotive suplimentare, pentru a putea transporta șirul de vagoane și pasagerii peste creste. Trenul se târa printre tufele de mărăcini ale statului Wyoming, peste dealuri și prin tuneluri tăiate în munte, spre Idaho, continuând să înainteze spre vest, peste văile adânci. Grupul de recruți dintr-unul dintre vagoane cunoșteau iarna mai bine decât majoritatea, dar nu văzuseră niciodată nimic care să semene vârfurilor înzăpezite din jur. După cum avea să scrie mai târziu Paavo Kairinen, „cât de prăpăstioși păreau munții, când noi eram obișnuiți să ne uităm la dealurile Karhumäki și să le considerăm sălbatice!"

Foștii ofițeri din armata finlandeză fuseseră încorporați în Armata Statelor Unite la 19 decembrie 1947. Acum, cinci zile mai târziu, aveau ocazia să se gândească la noile lor vieți și la cele pe care le lăsaseră în urmă.

„De-abia acum am avut timp să mă gândesc la circumstanțele care au condus la situația în care mă găseam, în care se găsea

Finlanda, în care se găsea întreaga Europă. Am simțit un cuțit prin inimă când m-am gândit la cei dragi și la prietenii din Finlanda. Vor supraviețui oare în fața a orice avea să vină? Își va păstra Finlanda independența?" adăuga Kairinen.[202]

De la adăpostul deceniilor care au trecut, știm că Europa și Finlanda au reușit să supraviețuiască mai bine decât s-ar fi gândit oricine în acele prime zile de Război Rece. Totuși, gândurile lui Kairinen din acele vremuri întunecate evidențiază filonul de eroism care zăcea în el și în ceilalți oameni ai lui Marttinen, care fuseseră siliți să-și părăsească țara doar pentru că fuseseră mai patrioți decât alții în niște vremuri periculoase. Dragostea de patrie, atât față de cea veche, cât și față de cea nouă, era semnul distinctiv al acestui grup.

În anul 1947, grupul se luptase să supraviețuiască în New York City. Când au sosit, comunitatea fino-americană s-a simțit onorată să-i sprijine pe oamenii lui Marttinen și pe familiile lor, asigurându-le adăpost și oferindu-le fiecăruia cinci dolari pe zi pentru a putea subzista. Ofițerii munceau pe unde puteau, fără a-și permite să aleagă, de la curățenie în case până la munca pe șantier. Numai câțiva vorbeau engleza fluent. În anii tinereții lor, limba străină preferată de școlile și universitățile finlandeze era germana.

Între timp, liderul lor neoficial, Alpo Marttinen, lucrase fără odihnă împreună cu autoritățile americane pentru a reuși aducerea într-un cadru legal a membrilor grupului și a le găsi slujbe în Armata Statelor Unite. În sfârșit, la începutul lunii decembrie, toate detaliile fuseseră rezolvate. La 17 decembrie, grupul s-a întâlnit la Gara Grand Central, de unde au plecat cu trenul spre Montreal. Conform legilor în vigoare, trebuiau să obțină „cartea verde", care le-ar fi permis emigrarea permanentă în Statele Unite, din partea unui consulat din afara SUA. Consulatul din Montreal le-a acordat aceste vize și, două zile mai târziu, erau înapoi în New York pentru a semna un act denumit „Declarație de intenție", care era primul pas din procesul de obținere a cetățeniei americane. Având acest document la mână, fuseseră

[202] Paavo Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, 1987), p. 114.

acceptați în Armata Statelor Unite, prin efectele Legii Lodge, care stipula serviciul militar ca un mijloc de a obține cetățenia americană. Conform unui aranjament pe care îl obținuse Marttinen, Armata Statelor Unite avea să beneficieze de experiența dobândită de aceştia în luptele pe timp de iarnă, preluând şi aprofundând aceste competențe pe cont propriu. La 23 decembrie, finlandezii se aflau pe drum spre Fort Lewis, Washington.

Trenul lor s-a oprit în Tacoma, unde un autobuz kaki era pregătit să-i transporte la Fort Lewis. În frunte cu Marttinen, cei paisprezece recruți destul de copți, majoritatea fără să ştie prea multă engleză, au coborât cu agilitate din vehicul în fața sergentului-major de la comandamentul regimentului. Făceau parte din Divizia 2 Infanterie a Armatei Statelor Unite.

Pe perioada Sărbătorilor, îndatoririle erau limitate, dar Marttinen şi Kairinen au fost repartizați la bucătărie. În timp ce curățau mesele, strângând sticlele de muştar şi de ketchup şi aşezând tacâmurile la locul lor, Marttinen, arătând cu ochii în jur, i-a spus lui Kairinen: „O să treacă şi asta". Acesta nu era tocmai aranjamentul pe care îl făcuse cu Pentagonul.

Sarcinile la popotă au continuat până când Marttinen a decis că i-a ajuns. A doua zi, a reuşit să obțină o întrevedere la comandantul regimentului şi, în fruntea celorlalți finlandezi, a mers la colonel. Cât Marttinen încerca să-i explice situația, colonelul american, nerăbdător, l-a întrerupt în mijlocul expunerii pentru a-i spune că nu primise niciun ordin de la divizie în care să i se spună că finlandezii ar trebui tratați diferit. Le-a ordonat să se întoarcă la unitatea lor.

Nefiind un om care renunță uşor, Marttinen a aflat că regulamentul permitea unui soldat să se adreseze comandantului diviziei dacă acest lucru era recomandat de un preot. Cu ajutorul unui tânăr locotenent fino-american care încercase să se împrietenească cu finlandezii, Marttinen a obținut recomandarea preotului de a se întâlni cu generalul comandant. Încă o dată, soldatul Marttinen se afla în fruntea oamenilor săi, încolonați doi câte doi, intrând în comandamentul diviziei. Marttinen încă nu învățase să salute corect în stilul american şi a luat poziție de

drepți cu o pronunțată aplecare a capului, în tradiție finlandeză, înaintea căpitanului de la recepție, complet surprins. Fără alte comentarii, Marttinen s-a îndreptat direct către ușa generalului de brigadă Swift, secundul diviziei. A ciocănit și a intrat înăuntru înainte să primească vreun răspuns. Timp de o oră, a discutat cu generalul Swift, pentru ca, la final, să părăsească biroul cu un zâmbet larg întipărit pe chip.

Lucrurile erau rezolvate. Generalul Swift a luat legătura cu Pentagonul, a aflat că cele povestite de Marttinen erau adevărate și a luat imediat măsuri pentru a începe utilizarea finlandezilor ca specialiști și consultați în războiul de iarnă. Grupul de soldați se afla curând în drum spre Alaska, unde urma să participe la un curs. Puțini vorbeau limba engleză suficient de bine pentru a fi înțeleși, iar divizia cu greu putea găsi echipamentul necesar pentru a susține un curs de instrucție de iarnă. Cu timp, cu eforturi și cu susținerea necondiționată a generalului Swift, aceste probleme vor fi rezolvate.

Până în vara anului 1948, finlandezii fuseseră promovați la soldați-fruntași, iar Marttinen, la gradul de caporal. Începeau să învețe engleza și predau tehnici de luptă pe timp de iarnă. Până la acest moment, li se alăturaseră încă alți cinci ofițeri finlandezi. În luna septembrie, toți au fost promovați subofițeri. Marttinen, Aito Keravuori și alți doi au primit gradul de sergent-major, în timp ce restul au primit grade de sergent clasa I și sergent. În vara anului 1951, au primit și gradele de ofițeri: Marttinen, locotenent-colonel, alți patru, maiori, iar restul, căpitani și locotenenți.

Chiar și înainte de numirea ca ofițeri, aptitudinile acestor bărbați remarcabili erau recunoscute pe măsură în cadrul armatei. Marttinen, cât încă avea grad de subofițer, a fost însărcinat să predea și să scrie un curs despre tehnicile de luptă pe timp de iarnă la Colegiul de stat-major și comandă de la Fort Leavenworth, probabil singurul subofițer din istoria colegiului care s-a aflat în această poziție. Majoritatea aveau să urmeze cariere militare de succes. Șapte vor trece în rezervă cu gradul de colonel. Șase vor primi Legiunea de Merit. Unii au proiectat echi-

pament care avea să fie utilizat în conflictul din Coreea. Unul a ajuns campion de schi fond şi consilier la Olimpiada de Iarnă din Squaw Valley. Iar alţii aveau să devină membrii iniţiali şi organizatorii Forţelor Speciale 10, *Beretele Verzi*: trupe de elită, a căror existenţă era încă învăluită în secret în acei ani de început.[203]

Caracas, Venezuela,
primăvara 1950

Comandantul lui Thorne din timpul Războiului de Iarnă, colonelul Matti Aarnio, l-a întâmpinat în port şi, împreună, au pornit cu maşina pe drumul abrupt şi bătut de vânturi spre Caracas. Era un peisaj diferit de orice mai văzuse Thorne până atunci. Contrastele erau uriaşe. Boomul economic al petrolului din anii 1940 îi îmbogăţise peste măsură pe unii, în timp ce, în jurul lor, majoritatea săracă a populaţiei se chinuia să supravieţuiască. Mulţi dintre aceşti nenorociţi, precum femeile pe jumătate goale de pe marginea drumului, păreau, pentru nişte ochi de european, parte dintr-o societate tradiţională care nu suferise mari transformări de-a lungul secolelor.

După ce reuşise să scape de ofiţerii Valpo care îl arestaseră în urma scandalului armamentului, Aarnio reuşise să treacă în Suedia, unde a petrecut ceva timp alături de Alpo Marttinen, continuându-şi apoi drumul spre Venezuela. Aici, locuia într-o comunitate de refugiaţi finlandezi sau fugari, în funcţie de unghiul de vedere, care, în acele vremuri, număra în jur de 150 de suflete. Venezuela era la îndemână. Vizele se puteau obţine relativ uşor şi erau ieftine; era departe de Finlanda; erau puţine şanse ca dictatura militară care conducea ţara să îşi dea concursul la strădaniile finlandezilor de a extrăda fugarii, vânaţi de poliţia secretă din Finlanda dominată de comunişti. Şi nu era o sarcină imposibilă să găseşti o cale de a pleca din Venezuela

[203] *Ibidem*, p. 113, 117-119, 142, 146, 148, 222, 288.

cu destinația Statele Unite, un obiectiv pe care şi-l propuseseră măcar unii dintre finlandezi, inclusiv Thorne.

Cu toate acestea, Thorne continua să folosească numele său de împrumut, Eino Mörsky, care, după o vreme, nu mai reuşea să păcălească pe nimeni în rândul finlandezilor, dar care era înscris pe singurul act de identitate pe care îl avea. Locuia cu Aarnio în Caracas. Îşi căuta de lucru şi o cale de a-şi continua călătoria. A devenit rapid un membru apropiat al comunității finlandeze. A trimis scrisori Marjei Kops şi familiei lui, în care îi anunța că a ajuns.[204]

La fel ca mulți alți finlandezi fără bani, care ajungeau temporar în Venezuela, Thorne a petrecut mult timp acasă la Heikki Aulio, reprezentantul companiei Alcoa Steamship, cu sediul în Statele Unite. Peste ani, soția acestuia, Kaarina Aulio, avea să-şi amintească de Thorne:

„Larry Thorne (Eino Mörsky) şi-a înscris numele în cartea noastră de oaspeți la 24 aprilie 1950. Dacă îmi amintesc bine, sosise în Venezuela doar cu câteva zile mai devreme. ...Cât a stat la noi, ne-a reparat acoperişul, a pus ciment pentru drum şi a fost şi bona noastră... Era un tânăr plăcut şi amabil, se înțelegea foarte bine cu copiii noştri şi îşi povestea aventurile din război vizitatorilor noştri din America, care îl ascultau cu ochii mari de uimire."[205]

Un alt finlandez din Caracas, Lauri Koski, l-a descris pe Thorne aşa cum l-a întâlnit la o petrecere finlandeză cu saună:

„...un om foarte tăcut, grijuliu la ce spune, care mi-a fost prezentat ca Eino Mörsky şi care a rămas multora cunoscut sub acest nume. Cum viața era scumpă, iar de lucru nu găsea din cauza neînțelegerii limbii, au apelat la mine şi la colegii mei finlandezi să îi găsesc ceva de lucru lui Mörsky, măcar temporar. Atunci mi s-a dezvăluit că era vorba despre Larry Thorne. ...Când ne mai întâlneam cu toții, Thorne făcea skandenberg sau alte concursuri de gen, în care nimeni nu-i putea face față. ...Era slăbuț, dar foarte atletic şi musculos. Povesteau că, în timpul uneia din

[204] Tyrkkö, p. 100. Kallonen, *Purpurasydän*, p. 33.
[205] Tyrkkö, p. 100-101.

evadările sale din închisoare, stătuse timp de o zi ascuns între tuburile orgii din biserică, unde o persoană normală n-ar fi încăput, şi a doua seară şi-a continuat escapada."[206]

Thorne nu intenționa să găsească un serviciu permanent în Venezuela, ci căuta o ocazie de a-şi continua drumul spre Statele Unite. În cele din urmă, Koski şi Aulio au reuşit să-i obțină o slujbă de ucenic pe un vas suedez, *M/S Skagen*. Skagen transporta minereuri între Venezuela şi porturile de coastă ale Statelor Unite. Conform legii, Thorne n-ar fi avut dreptul de a coborî pe pământ american decât începând cu a doua călătorie. Thorne era în culmea fericirii. Când i-a aflat trecutul, căpitanul vasului, Swensson, a devenit imediat un admirator al său. Probabil ştia de planul lui Thorne de a rămâne pe pământ american cu prima ocazie pe care ar fi avut-o.

Thorne a vizitat casa familiei Aulio pentru ultima dată la 22 august 1950. Probabil cuprins de nostalgie, a scris câteva rânduri de mulțumire „casei... unde am întâlnit cei mai buni şi mai calzi finlandezi pe care îi cunosc". A urcat la bordul vasului *Skagen* pentru a traversa Marea Caraibelor către porturile americane din Golf lăsând în urmă absolut tot ce avea, inclusiv butonii. Nu avea să se mai întoarcă niciodată.

Peste aproximativ o lună, Koski s-a întâlnit cu căpitanul Swensson, care se întorsese în Venezuela, după călătoria spre America. Thorne fusese un muncitor bun, dar, de cum vasul ajunsese într-un port american, încă înainte să andocheze, Thorne sărise în apă şi înotase până la țărm. Aceea fusese ultima dată când îl văzuse Swensson.[207]

Şiroind de apă, Thorne a ieşit pe mal, la mijlocul lunii septembrie 1950, undeva lângă Mobile, Alabama. Se afla în America... ilegal, dar se afla acolo. Gândindu-se la cursa cu viteza glonțului peste granița suedezo-finlandeză, în zona subarctică, la zborul spre Venezuela subtropicală, apoi la repriza de înot spre Sudul american, probabil a concluzionat că partea cea mai grea trecuse.

[206] *Ibidem*, p. 102.
[207] *Ibidem*, p. 102-104.

CAPITOLUL 12

O LUME NOUĂ

America lui McCarthy, 1950-1954

America în care aterizase Thorne în luna septembrie 1950 era America Războiului Rece. La 14 ianuarie în acel an, comuniştii chinezi au atacat birourile consulatului Statelor Unite din China; la 21 ianuarie, fostul oficial al Departamentului de Stat, Alger Hiss, a fost condamnat pentru spionaj în favoarea sovieticilor; la 31 ianuarie, administraţia Truman a anunţat că va construi bomba cu hidrogen; la 3 februarie, guvernul britanic a decelat descoperirea unui grup de spioni, condus de Klaus Fuchs, care transmisese către Uniunea Sovietică secrete legate de cercetările în domeniul atomic; la 9 februarie, senatorul de Wisconsin, Joseph McCarthy, a prezentat audienţei din Wheeling, West Virginia, un document despre care susţinea că dovedeşte faptul că Departamentul de Stat este împănat cu spioni.

În anii de după Al Doilea Război Mondial, mentalul colectiv american era scindat între două tendinţe. Pe de o parte, americanii se temeau că Europa va atrage Statele Unite într-un nou război. Deja porniseră la război în folosul Europei – sau din cauza prostiilor acesteia, aşa cum gândeau mulţi americani – de două ori în ultimii 30 de ani. De aici, la toate nivelurile de gândire, americanii au rămas predispuşi izolaţionismului şi, adesea, unilateralismului.

Pe de altă parte, analiza retrospectivă de după război a condus la o autocritică, determinată de faptul că SUA nu şi-au asumat mai devreme un rol decisiv în Europa, înainte de agresiunea lui Hitler. Implicaţia era că participarea Americii, dacă nu chiar intervenţia ei, era necesară dacă dorea să evite conflicte-

le europene, cum au fost cele două războaie mondiale. Până la sfârşitul anilor 1940, Stalin şi comunismul rezonau în mentalul colectiv american cu Hitler şi nazismul, pe care îl învinseseră în război. Până în 1950, americanii urmăriseră cum Uniunea Sovietică transformase jumătatea estică a Europei într-o zonă împânată de sateliţi sovietici şi cum Mao preluase puterea în China. În viziunea multora sau a majorităţii, nu era nicio îndoială că URSS, la fel ca Germania nazistă în anii 1930 şi la începutul anilor 1940, era o putere imperialistă, expansionistă, totalitară. Dacă ar fi lăsată nesupravegheată, ar reuşi acolo unde Hitler a încercat, dar nu a avut succes: dominaţia mondială printr-o nouă ordine, care ar distruge idealurile care stau la baza societăţii occidentale.

La începutul anilor 1950, aceste idei s-au manifestat pentru prima dată în mentalul colectiv american în persoana lui Joe McCarthy, care a mobilizat americanii apelând la scepticismul lor faţă de lumea exterioară, precum şi la responsabilitatea morală resimţită de aceştia de a menţine lumea la adăpost de orice ingerinţă a comunismului, începând chiar din interiorul ţării. McCarthy a câştigat primul său mandat în Senat în 1946 şi, ca un adevărat demagog, avea să înceapă să caute o cauză care să-i întărească poziţia. Incertitudinile Războiului Rece erau combustibilul perfect. De la discursul din Wheeling, McCarthy nu a făcut altceva decât să continue să caute victime pe care le acuza că sunt comunişti veniţi să corupă America.

Aceasta era atmosfera de la începutul anilor 1950, într-o ţară în care starea şi opiniile populaţiei se pot schimba destul de radical. Războiul Rece a atins coarda emoţională a Americii, făcând-o să vibreze. Astfel, lucrurile au devenit mult mai dificile pentu cineva ca Thorne, care, pentru a obţine un statut legal, trebuia să dovedească faptul că nu are şi nu a avut nicio legătură cu comuniştii. Ironia era că fantome ale trecutului existau, dar, contrar celor pe care Joe McCarthy dorea să le inspire, acestea îi băntuiau prezentul lui Larry tocmai pentru că se opusese cu atâta energie împotriva a tot ce sperase Uniunea Sovietică să reuşească în ţara sa natală.

Desigur, America nu deținea monopolul asupra stării de isterie în primii ani ai Războiului Rece. Europa avea şi ea variații pe această temă, iar toate acestea combinate erau o nimica toată în comparație cu paranoia care stăpânea URSS-ul şi Europa de Est. S-a estimat că în Ungaria o familie din trei avea un membru în închisoare în perioada stalinistă. În Cehoslovacia, un membru al Partidului Comunist din patru a fost epurat. În Uniunea Sovietică, Marea Teroare s-a întors: în Leningrad, 1 000 de capi ai partidului au fost împuşcați sub acuzația de trădare împotriva partidului; un număr estimat de 6 milioane de cetățeni sovietici au fost deportați în lagăre şi în Gulag. Sfârşitul acestor uriaşe grozăvii a venit de-abia după noaptea de 28 februarie 1953, când Stalin a suferit un atac cerebral în apartamentele sale. De frică, nimeni din jurul lui nu a îndrăznit să intre în cameră, să se asigure că este îngrijit corespunzător. A murit pe data de 5 martie.

New York City, 1950

Când Thorne a ieşit pe țărmul Alabamei în septembrie 1950, se afla la 1 600 de kilometri de toți cei pe care i-ar fi putut cunoaşte, vorbea puțină engleză şi nu avea decât ce purta asupra lui, ud leoarcă. Probabil că s-a gândit că toate acestea nu erau altceva decât provocări minore. Avusese de înfruntat altele mult mai mari. Şi-a cumpărat haine noi, cumva a nimerit drumul până la stația de autobuz, şi-a cumpărat bilet şi acum traversa Sudul american. În Atlanta, şi-a cumpărat un bilet de avion spre Washington, DC, şi de acolo a luat trenul spre New York.

Când a sosit în New York City, comunitatea fino-americană l-a adăpostit la fel cum făcuse mai demult cu oamenii lui Marttinen. Numeroşii veterani de război din comunitate cunoşteau reputația lui Thorne de erou de război. Avea să rămână în New York pentru următorii trei ani, mai mult decât stătuse oriunde de când plecase de acasă pentru a se înrola în armată, cu doisprezece ani în urmă. Aceşti trei ani nu aveau să fie fără griji

– trebuia să se ferească de deportare, întrucât intrase ilegal în Statele Unite, şi trebuia să înveţe suficientă engleză cât să se poată descurca în acest mediu nou.

Dar, dacă lucrurile deveneau prea liniştite, făcea în aşa fel încât să le anime. Într-o seară, Thorne şi cea care îl însoţea au mers împreună cu nişte prieteni finlandezi într-un club din Harlem. Era Ajunul Anului Nou. Unul dintre finlandezi avea să povestească ce s-a întâmplat: „Am văzut că Thorne era setat în modul «atac»." La început, părea că Thorne nu are nicio şansă, dar i-a dovedit pe toţi cei care au sărit să-l înfrunte. Când a venit poliţia, la doar cinci minute după ce izbucnise bătaia, Thorne a pretins că totul începuse când cineva a pipăit-o pe femeia care era cu el. „Mie mi s-a părut că singurul lucru care îi preocupa pe poliţişti era cum reuşise un singur bărbat, neînarmat, să scoată în stradă treizeci de inşi", a mai adăugat prietenul lui Thorne. Poliţiştii le-au urat un An Nou fericit şi i-au sfătuit să meargă acasă. Curând, reputaţia de dur a lui Thorne s-a răspândit în cluburile din Harlem.

În acest caz, la fel ca şi în multe altele, catalizatorul a fost probabil alcoolul. Ca de obicei, atunci când era treaz, Thorne era tăcut, politicos, ba chiar fermecător. Kaarina Aulio, din Venezuela, l-a descris ca „un tânăr plăcut şi amabil", care avusese grijă de copiii familiei. Dar comportamentul lui se schimba când bea. Hellä Keravuori, soţia colonelului Aito Keravuori, îl admira pe Thorne, jucând adesea rolul figurii materne în viaţa lui, în timpul petrecut în Statele Unite şi Germania. Ea observa cele două tendinţe ale lui Thorne:

„Larry era din cale afară de bun şi săritor. Adoptase o atitudine de frate mai mare pentru Jouni [fiul nostru]. ...Când Jouni a plecat la şcoala de cadeţi [West Point], Larry i-a dat «fratelui mai mic» tot echipamentul lui de schi. ...Larry avea o forţă extraordinară, şi nimeni nu-l putea stăpâni dacă se enerva. Aito a trebuit să aibă mai multe discuţii cu el despre băutură. Din acest motiv nu-i ofeream niciodată nimic de băut cât era «acasă». Când a venit în vizită Alakulppi [un alt ofiţer dintre oamenii lui Marttinen], cei doi cavaleri [ai Crucii Mannerheim], încărcaţi

de adrenalină, au scăpat de sub control. Prin urmare am testat calitățile de împăciuitor ale lui Aito. Dar, atunci când era treaz, Larry era fiul pe care şi l-ar fi dorit orice mamă."[208]

Soții Keravuori l-au întâlnit prima oară pe Thorne când treceau prin New York, în drum spre Japonia. Unul din oamenii lui Marttinen, Aito Keravuori primise gradul de maior în Armata Statelor Unite cu doar câteva luni înainte. Când soții Keravuori sosiseră în New York pentru prima dată, locuiseră într-un apartament al familiei Wakkila. Acum, pentru această scurtă şedere în oraş, aceeaşi familie Wakkila le pusese la dispoziție o locuință. Aici l-au întâlnit pentru prima dată pe Thorne personal. Locuia şi el în apartamentul familiei Wakkila.

La acea dată, Thorne era în New York de doar un an. Când ajunsese aici, a găsit drumul spre „Finntown", în districtul Sunset Park din Brooklyn. Sunset Park era „ceaunul" în care se amestecau finlandezi, norvegieni, irlandezi, italieni, nemți, evrei şi câțiva estonieni şi letoni. Finlandezii locuiau într-o zonă numită de către cei de acolo „Finntown". Acesta nu era mare şi adăpostea în jur de 10 000 de finlandezi, răspândiți pe o arie de şase cvartale pe patru. Ken Moller, care a crescut în Finntown în acele timpuri, avea să-şi amintească mai târziu că cooperativele din America au pornit de acolo, pe strada 43, între bulevardele 8 şi 9. Primul supermarket cooperativ s-a deschis la intersecția străzilor 43 şi 8, când Thorne locuia acolo.

Comunitatea finlandeză avea două biserici luterane, pe străzile 44 şi 45. Era o comunitate relativ izolată, ca o insulă. Majoritatea erau finlandezi care trăiau alături de alți cetățeni din țările nordice, danezi şi norvegieni. Moller îşi mai amintea: „Unul dintre centrele cele mai mari ale comunității finlandeze din New York şi din Statele Unite era Imatra Hall, care se afla pe strada 40, între bulevardele 7 şi 8. Era o sală de dans foarte populară, fiind frecventată în principal de finlandezi şi de norvegieni."[209]

[208] Matti Lukkari, *Vastuun-kantaja* (Keuruu, Finland: Otava, 2000), p. 297-298.

[209] Scrisoare adresată autorului de Kenneth Moller, care a locuit în cartierul Sunset Park din Brooklyn între 1940 şi 1953.

Thorne s-a integrat foarte bine în comunitatea fino-americană. În timpul liber, lucra în culise, la Teatrul Finlandez din New York. Într-o fotografie apare cântând în corul de bărbați al teatrului, așezat în primul rând. Este o diferență uriașă față de școala generală, când a repetat anul din cauză că a refuzat să cânte la examenul de muzică. Dar vremurile se schimbaseră, și la fel și el. Începea să se așeze – mai mult sau mai puțin – într-o etapă postadolescentină a vieții, pe care războiul i-o refuzase.

Prima slujbă a lui Larry Thorne a fost să facă curat într-o cafenea. A spălat vase timp de cinci luni, după care a început să lucreze ca tâmplar la Del-Rae Construction Co. în Amityville. De la acest moment încolo, a lucrat în construcții pentru mai multe companii. În 1954, era șeful unei echipe formate din trei tâmplari, câștigând 3,50 $ pe oră, un salariu bun pentru acele timpuri, mai ales în comparație cu situația din Europa de după război.

Vestea că Larry Thorne a ajuns în New York s-a răspândit cu repeziciune în Finntown. Nu a durat mult și a ajuns să-l cunoască pe Paavo Fleming, liderul comunității fino-americane. Fleming l-a ajutat să rezolve multe din complicațiile legate de așederea sa în Statele Unite.[210]

Thorne se confrunta cu două probleme. Era nevoie să aibă un statut legal în America și dorea să-i urmeze pe ofițerii lui Marttinen în Armata Statelor Unite. Rezolvarea celei de-a doua probleme depindea de gestionarea celei dintâi. Nu numai că Thorne se afla ilegal în Statele Unite, dar excursiile din timpul războiului efectuate în Germania nu îl făceau tocmai îndrăgit în fața autorităților americane. Putea fi reținut și deportat oricând. Deportarea înapoi în Finlanda ar fi adus, inevitabil, o serie de

[210] Riikka Ojanperă, *Lauri Törnin elämästä Laseen ja Marjan tarinaa lähikuvassa*, (Finland, 2004), p. 15. Conform cererii lui Thorne de mandatare ca ofițer în rezervă, a spălat vase timp de cinci ani, după care a început să lucreze la Del-Rae Construction Co., continuând până în iunie 1951. A lucrat cu jumătate de normă la mai multe firme de construcții până în ianuarie 1952, când s-a mutat la o altă companie de construcții, Woodmere, timp de un an, Star Construction Co. (iulie-septembrie 1953) și Fredrickson, până în ianuarie 1954. La acest moment, conducea o echipă de trei tâmplari, câștigând 3,50 $ pe oră.

probleme suplimentare. În America lui McCarthy, trecutul „colorat" al lui Thorne – cetățean al unei țări care, în anii de până atunci, părea că se îndreaptă spre comunism și implicarea sa din timpul războiului, măcar pentru o perioadă, în aparatul de spionaj al Germaniei – îl făcea cel puțin suspect.

Un oficial local al Serviciului pentru Imigrare și Naturalizare (INS) era fino-americanul Yrjö Harri, un individ masiv care era cunoscut după porecla „Jerry", probabil din cauza faptului că numele său era imposibil de pronunțat de către americani. Cu o seară înainte să meargă să discute cu Harri despre situația sa, Thorne a participat la o petrecere la centrul comunitar fino-american. Aici, la un moment dat, a apărut la intrare un individ beat destul de masiv. Portarul a considerat că este prea băut să poată intra, dar întâmpina dificultăți să-l stăpânească. Cineva l-a chemat pe Thorne, care, fără prea multe discuții, l-a aruncat afară în stradă.

A doua zi dimineața, când Thorne a ajuns la birourile INS, s-a pomenit față în față cu Harri, individul pe care, cu o seară înainte, îl azvârlise afară. Harri l-a întrebat pe Thorne dacă nu cumva se mai întâlniseră undeva. Când Thorne nu a reușit să răspundă imediat, Harri i-a reamintit că, cu o seară înainte, fusese aruncat în stradă. Tăcerea care a urmat trebuie că a fost una nesfârșită. Dar Harri a adăugat apoi, cu naturalețe, că o meritase. A continuat spunând că va face tot ce va putea pentru a-l ajuta pe Thorne să obțină statutul legal de care avea nevoie.[211]

New York City, 1951

Paavo Fleming, președinte al Organizației Veteranilor de Război Finlandezi din America, cu sediul în New York, era hotărât să-l ajute pe Thorne să-și rezolve problemele legate de șederea în Statele Unite. Unul din primele demersuri în acest sens a

[211] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja, 1982), p. 101, 107-108, 110. Lukkari, p. 262. Kari Kallonen și Petri Sarjanen, *Purppurasydän* (Jyväskylä: Gummerus, 1998), p. 38-39.

fost să ia legătura cu generalul William Donovan. Donovan obținuse Medalia de Onoare a Congresului și, în timpul războiului, condusese Biroul pentru Servicii Strategice (OSS), precursorul CIA. Acum era pensionat și, în loc să accepte oferta de a deveni ambasadorul american la Paris, Donovan s-a reîntors ca partener la firma sa de avocatură de dinainte de război, Donovan, Leisure, Newton, Lumbard, & Irvin. Era cunoscut ca „Wild Bill" Donovan (*Sălbaticul*), pentru multele fapte de vitejie ale sale. Probabil având în minte propriul trecut „colorat", Donovan a acceptat să preia cazul lui Thorne.

La 6 iulie 1951, FBI l-a arestat pe Thorne pentru ședere ilegală în Statele Unite, iar firma lui Donovan a reușit să-i obțină eliberarea. Cu toate acestea, cererea sa la INS pentru legalizarea statutului a atras atenția asupra trecutului său în Germania nazistă. Thorne își decupase cu un cuțit litera „A" de pe bicepsul stâng, tatuajul pe care toți soldații SS erau obligați să-l aibă, pentru identificarea grupei sanguine. Putea să le spună, cu toată sinceritatea, celor care îl interogau că nu a fost niciodată loial regimului nazist, că nu a avut niciun fel de afinitate cu național-socialismul și că se afla de fapt în Germania pentru instrucție. Dar începutul anilor 1950 a fost apogeul erei McCarthy, și orice personaj care avea chiar și numai o umbră peste trecutul său politic ajungea sub o supraveghere atentă, deși de primă importanță erau eventualele legături cu doctrina comunistă.

Pentru a putea clarifica trecutul lui Thorne, firma lui Donovan i-a cerut căpitanului Paavo Kairinen, unul din oamenii lui Marttinen, care acum era încartiruit la Divizia 11, la Fort Campbell, Kentucky, să-i facă o caracterizare. Firma dorea o relatare detaliată asupra participării lui Thorne la conflictul fino-sovietic care începuse la 30 noiembrie 1939. Kairinen a răspuns printr-o scrisoare destul de lungă în care, desigur, tot ce spusese argumenta pe drept ideea că Thorne nu avea cum să aibă simpatii pentru comuniști. În același timp, Kairinen l-a ținut la curent cu ce se întâmpla pe Alpo Marttinen.

Cu toate acestea, era un caz destul de dificil. Sub ochii legii, Thorne nu avea atribute care să îl privilegieze (cum ar fi rude

care locuiesc pe teritoriul Statelor Unite). Nici nu intra în termenii înțelegerii pe care șeful de stat major Wedemeyer o avusese cu Alpo Marttinen, care avusese ca rezultat intrarea oamenilor acestuia în SUA cu câțiva ani mai devreme. Guvernul finlandez nu era tocmai cooperant în încercarea de a clarifica trecutul în armată al lui Thorne în fața autorităților americane. În 1950, armata finlandeză șterse numele lui din lista ofițerilor finlandezi, probabil din cauza condamnării și a plecării sale din țară.

În luna februarie 1952, INS i-a trimis lui Thorne o *înștiințare în așteptarea deportării*. Până la acest moment, era destul de clar că era foarte improbabil ca INS să îi acorde lui Thorne statut legal de ședere în SUA. În astfel de cazuri, nu mai există decât o singură soluție: o lege care să treacă prin Congres prin care să se acorde statutul de emigrant. Firma lui Donovan a început să pedaleze în această direcție și, folosindu-se de influența pe care o avea, a reușit să-l convingă pe congresmanul W. Sterling Cole ca, la 3 februarie 1953, să depună un proiect de lege, *Lex Törni* (H.R. 2604), prin care să i se acorde lui Thorne statut de emigrant. În același an, actul a trecut prin ambele camere ale Congresului:

Prin prezenta se decretează de către Senat și Camera Reprezentanților Statelor Unite ale Americii, în Congres reunit, că, pentru efectele Legii Imigrației și Naționalității, din punct de vedere al legii, Lauri Allan Torni va fi considerat a fi acceptat în Statele Unite ale Americii cu reședință permanentă de la data intrării în vigoare a acestui act...

Actul a fost semnat de președintele Eisenhower și a intrat în vigoare ca Legea Publică 168, la 12 august 1953.[212]

Deodată, viitorul lui Thorne a devenit luminos. Pentru prima dată, cel puțin de la sfârșitul războiului, se întrevedea o posibilitate de a merge înainte fără constrângeri. Acum putea să se înroleze în Armata Statelor Unite, iar acolo avea prieteni care l-ar putea ajuta. Într-o zi, ar putea chiar să se întoarcă în Suedia, pentru a o lua pe Marja Kops, logodnica lui din trecut. Dar, pe

[212] 67 Stat., capitolul 422, p. A60.

de altă parte, de când plecase din Suedia, Thorne nu-i scrisese decât de două ori.[213]

Fort Bragg, Carolina de Nord, 1953

În vara anului 1953, căpitanul Kairinen, încă dislocat la Fort Campbell, a primit o scrisoare de la Pentagon. Deschizând scrisoarea, descoperea că i se solicita să se ofere voluntar pentru noile Forțe Speciale ale Armatei. La fel ca mulți alți ofițeri, Kairinen avea o experiență săracă în ceea ce privește „Forțele Speciale", deși cunoștea valoarea tacticilor de gherilă din cariera sa de ofițer în armata finlandeză, în Al Doilea Război Mondial. Kairinen a pus plicul deoparte și chestiunea nu l-a mai interesat. La câteva săptămâni după acest episod, a sosit un alt plic de la Pentagon, cu aceeași solicitare. Kairinen i-a dus scrisoarea colonelului Walsh, superiorul său. Walsh s-a uitat la scrisoare, apoi, privindu-l pe Kairinen, a spus: „Știi, la noi există o tradiție, aceea de a răspunde scrisorilor venite de la Pentagon." Walsh l-a îndemnat pe Kairinen să se ofere voluntar.

Finlandezul s-a conformat și, la 4 septembrie, a primit ordin să se prezinte în mai puțin de două săptămâni la Grupul Forțe Speciale 10 (Aeropurtat) la Fort Bragg (*Harta K*). Și-a luat rămas-bun în grabă și a făcut aranjamentele pentru a-și muta familia în Carolina de Nord. În ziua în care Kairinen s-a prezentat la datorie la comandamentul grupului la Smoke Bomb Hill, Fort Bragg, colonelul Aaron Bank, comandantul grupului, „m-a primit ca pe un egal", după cum avea să-și amintească Kairinen. Bank comandase operații de gherilă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, fiind paraşutat de trei ori în Franța și o dată în Indochina. Experiența lui Kairinen acumulată mai ales în timpul Războiului de Iarnă era importantă, dar activase ca ofițer

[213] Kairinen, p. 233-234. Anthony Cave Brown, *The Last Hero: Wild Bill Donovan* (New York: NYT Times Books, 1983), p. 76-77. Tyrkkö, p. 109. Kallonen, p. 46, 64.

de artilerie mare parte din carieră. „Am încercat să-i explic că nu sunt expert în operații speciale", își amintea Kairinen. Bank s-a mulțumit să-i răspundă: „Am dat ordin să ocupați postul de ofițer de instrucție în secția operații. Pentru început, trebuie să întocmiți un plan complet de instrucție pentru grup, ceva ce deocamdată nu avem!"[214] Kairinen a trecut la treabă.

Grupul 10 Forțe Speciale (SFGA 10) era proaspăt înființat, fiind organizat în vara anului 1952. Înseși Forțele Speciale erau o noutate în armata americană. Conceptul de Forțe Speciale s-a născut din temerea că, în eventualitatea unui Al Treilea Război Mondial, forțele americane și NATO din Europa vor fi mult depășite numeric de cele aproximativ 100 de divizii sovietice gata de luptă. Aliații vor avea nevoie de forțe de gherilă eficiente în spatele liniilor sovietice, mai ales după înaintarea inițială a inamicului. Organizarea și comanda acestor operații de gherilă reprezentau misiunea Forțelor Speciale. Totuși, încă de la început, Forțele Speciale erau pregătite pentru un război de anvergură în Europa, fiind destinate dislocării în zone ostile. Mulți considerau că forțele americane din Coreea ar fi avut mult de câștigat de pe urma unor astfel de unități speciale. În primăvara anului 1952, conducerea întrunită a armatei dorea un grup de elită, format din soldați foarte bine instruiți, gata de operații de insurgență oricând și oriunde va fi nevoie.

Deși nu au existat organisme care să preceadă Forțele Speciale americane, două organizații au fost cele care s-au angajat în operații speciale, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Armata a dislocat unități de elită de vânători (*rangers*) adesea alături de britanici, pentru operații de comando în Africa de Nord, Europa și Pacific. OSS-ul lui Bill Donovan primise misiuni similare celor destinate noilor Forțe Speciale. OSS organiza două tipuri de operații în timpul războiului: Grupurile Operaționale (OG) și „Jedburgh"-urile. Misiunile OG erau similare celor îndeplinite de Thorne în prima parte a Războiului de Continuare.

[214] Kairinen, p. 245-246.

Grupuri relativ mici, de aproximativ 15 oameni, erau trimise în spatele liniilor inamicului, în operații de spionaj, colectare de informații și sabotaj. În cadrul operațiilor Jedburgh, doi ofițeri și un subofițer radiotelefonist erau paraşutați adânc în teritoriul inamic pentru a colabora cu partizanii în operații de gherilă. Aaron Bank fusese un Jedburgh.

La început, conceptul de Forțe Speciale fusese greu de acceptat în armată, acolo unde mulți ofițeri considerau că următorul război va fi purtat numai printr-o „apăsare de buton", fără să mai fie nevoie de forțe de gherilă sau de contrainsurgență. Mai erau și alții cărora le displăcea ideea de forțe de elită. Considerau că îndepărtarea din unitățile regulate a celor mai buni soldați ar submina calitatea întregului. Problema cu acest argument – așa cum s-a dovedit – era că soldații care făceau parte din Forțele Speciale nu reprezentau neapărat osatura de elită a unităților tradiționale. Voluntarii din Forțele Speciale erau mai degrabă individualişti, acelaşi tip de personalitate ca a celor care se înrolau în OSS. Oamenii din Forțele Speciale nu erau de obicei soldații înregimentați, disciplinați, esențiali pentru purtarea războiului convențional.[215]

Cu greu se poate spune că înființarea Forțelor Speciale a stârnit aplauze în rândul militarilor. De fapt, mulți ofițeri nici nu ştiau de existența acestora sau, dacă erau la curent cu crerea Forțelor Speciale, ar fi preferat să nu fie. Armata a hotărât să aloce 2 500 de soldați acestor Forțe Speciale şi să le integreze în cadrul Centrului de Război Psihologic, la Fort Bragg. Colonelul Aaron Bank a fost desemnat să organizeze noile forțe. Bank a început de la zero, căutând soldați şi instructori. De aici şi scrisoarea către Paavo Kairinen, care probabil că nu era un comandant de trupe de gherilă, dar mai mult ca sigur ştia mai mult decât majoritatea ofițerilor despre cum se pot organiza operații speciale de succes. Forțele Speciale urmau să fie compuse în exclusivitate din soldați care au trecut prin „voluntariatul triplu" –

[215] Charles M. Simpson, *Inside the Green Berets* (New York: Berkley Books, 1984), p. 12-19. Gordon L Rottman and Ron Volstad, *US Army Special Forces 1952-84* (London: Osprey, 1985), p. 3-6.

soldați care s-au oferit voluntari pentru armată, pentru trupele aeropurtate și pentru Forțele Speciale.

Prima unitate de Forțe Speciale a fost SFGA 10. La 20 iunie 1952, în ziua în care a fost înființată unitatea, Bank avea la dispoziție zece oameni. Unul din oamenii lui Marttinen, Kalle Keränen, a participat la primul curs de trei luni din Forțele Speciale. Când Paavo Kairinen s-a prezentat la datorie, unitatea avea în componență aproape 1 500 de oameni. Bank i-a spus că jumătate din grup urma să fie dislocat în scurt timp în Germania. Răscoala muncitorilor din Berlinul de Est, din iunie 1953, care fusese reprimată brutal de către sovietici, a convins armata americană că va avea nevoie permanent de forțe speciale în Europa. Jumătate din soldații SFGA 10, cei care erau mai bine antrenați, 782 în total, s-au îmbarcat spre Germania la începutul lui noiembrie. Cealaltă jumătate a fost alocată SFGA 77 în luna septembrie și a rămas pentru instrucție suplimentară. Kairinen a devenit membru al SFGA 77.

Într-o dimineață, locotenent-colonelul Jack Shannon l-a chemat pe Kairinen la el în birou. Când a ajuns, Kairinen a fost surprins să-l vadă pe un alt om al lui Marttinen, maiorul Aito Keravuori, pe care nu-l mai văzuse de mai mult de trei ani. La 25 septembrie 1954, Keravuori a început un curs de instrucție de două luni la Forțele Speciale și, la final, a primit comanda unei unități la nivel de batalion. La început, Forțele Speciale erau pline de ofițeri și subofițeri străini, dintre care mulți, la fel ca Keravuori și Kairinen, se înrolaseră în armată pentru a beneficia de Legea Lodge, care oferea cetățenie americană prin intermediul serviciului militar. Din moment ce limbile străine reprezentau o cerință firească pentru acceptarea în Forțele Speciale, străinii îmbogățeau noile unități cu vasta lor experiență, dobândită în operațiile desfășurate peste granițe, precum și prin aptitudinile legate de limbi străine. Carierele în armată ale lui Kairinen, Keravuori și, în cele din urmă, și a lui Thorne aveau să se desfășoare în paralel pe parcursul următorilor ani.[216]

[216] Rottman, p. 7-8. Kairinen, p. 194, 202, 246. Simpson, p. 26-27. Lukkari, p. 293.

Fort Carson, Colorado, 1954

La 1 februarie 1954, Larry Thorne se urca în autobuz în New York şi pornea spre Fort Dix, New Jersey, pentru instrucţia de bază. Acum se afla legal în Statele Unite şi în armată. Thorne se înrolase pentru durata maximă permisă, şase ani. Optând pentru această perioadă, avea să capete şi cetăţenia americană prin intermediul Legii Lodge. Procesul fusese lung şi sinuos, dar, mulţumită eforturilor lui B. Meredith Longstaff, de la firma lui Donovan, reuşise. Taxele ar fi costat în mod normal 1 000 $, dar Longstaff i-a spus că firma va reuşi reducerea lor la jumătate. Asociaţia Veteranilor de Război Finlandezi plătise cea mai mare parte din sumă, iar Thorne a acoperit cei 107,63 $ rămaşi, din ce reuşise să strângă în anii cât lucrase ca tâmplar, în special pentru firme de construcţii fino-americane.

Deşi avea de-a face cu multe lucruri noi şi, la vârsta de 35 de ani, era aproape de două ori mai bătrân decât ceilalţi recruţi, Thorne a trecut fără probleme de instrucţia de 8 săptămâni. Era în formă, disciplinat din punct de vedere militar, şi ar fi putut scrie el însuşi un manual de instrucţie de bază. A început să-şi îmbunătăţească limba engleză, deşi cuvintele şi expresiile pe care le-a învăţat n-ar fi putut fi introduse într-un dicţionar pentru uz şcolar.

În urma instrucţiei de bază, Thorne s-a oferit voluntar pentru Cursul de Munte şi Vreme Rece de la Fort Carson, Colorado, care avea să dureze 16 săptămâni (*Harta K*). Din nou, probabil că Thorne ar fi putut să dicteze din memorie un manual bunicel despre războiul de iarnă, dar participarea la curs l-a acreditat ca expert într-un domeniu în care avea o experienţă personală extinsă. Partea de *munte* a cursului era în principiu nouă: terenul din Karelia, relativ plat şi presărat de lacuri, cu greu putea fi asemănat cu cel din Colorado.

Cât se afla la Fort Carson, Thorne s-a întâlnit cu ofiţeri din grupul lui Marttinen, inclusiv cu locotenent-colonelul Alpo Marttinen. Acesta se pregătea să accepte o poziţie înaltă în sta-

tul-major al nou-formatei Divizii 8 Infanterie, care se afla la acel moment în febra pregătirilor pentru plecarea spre Germania. Deşi îşi cunoşteau unul altuia reputaţia, nu se mai întâlniseră niciodată. În cele câteva săptămâni de curs la Fort Carson, Thorne a fost frecvent oaspete în casa lui Marttinen.

La acest moment, Thorne aflase deja, probabil de la ceilalţi finlandezi pe care i-a întâlnit în Colorado, despre noile Forţe Speciale, care erau în curs de organizare şi urmau instrucţia la Fort Bragg. Forţele Speciale ofereau posibilităţi de carieră care îl atrăgeau. Urmând calea „voluntariatului triplu", s-a oferit voluntar pentru forţele aeropurtate, la Fort Benning, Georgia. Trupele aeropurtate din armata anilor 1950 reprezentau forţe de elită. Trebuiau să parcurgă un program de instrucţie foarte dur, care culmina cu calificarea ca paraşutist. Cererea lui Thorne a fost acceptată şi, la sfârşitul verii, s-a mutat de la Carson la Benning, pentru a învăţa să sară din avion.[217]

Soldatul Thorne a urmat cea de-a treia etapă a procesului „voluntariatului triplu" şi, în septembrie 1954, s-a prezentat la datorie la Smoke Bomb Hill, Fort Bragg. Kairinen, care gestiona încă instrucţia Forţelor Speciale, l-a primit pe Thorne cu braţele deschise. Au petrecut o după-amiază împreună, timp în care Thorne l-a pus la curent cu ce se întâmplase de când se văzuseră ultima oară, în 1944, în Istmul Maaselkä. Kairinen avea să povestească mai târziu: „Am dat ordin ca Larry să fie alocat celei mai bune unităţi şi i-am dat comandantului o sarcină specială. Soldatul clasa I Thorne avea să urmeze un curs rapid în organizarea misiunilor speciale."[218]

[217] Departamentul pentru Armată al SUA, *Dosarul personal al lui Larry A. Thorne*. Kairinen, p. 170, 234. Kallonen, p. 49-52, 66.

[218] Kairinen, p. 235. „Lauri Törni alias Larry Thorne, kolmen armeijan rinatmaupsceri", *Ilta-Sanomat*, 17 martie 1990: 9. S-au întâlnit mai târziu în timpul războiului, când, în luna iunie 1944, compania condusă de Thorne a purtat contraatacul care a eliberat din încercuire batalionul comandat de Kairinen. Kairinen scria că „spiritul de luptă, curajul şi abilităţile de lider ale lui Thorne au rezolvat o situaţie critică". Paavo Kairinen, „Scrisoare de recomandare pentru soldatul Lauri Törni", 5 noiembrie 1954, descoperită în dosarul personal al lui Thorne, la Departamentul Apărării al SUA.

Fort McNair, Washington, DC, primăvara 1947

În timp ce Larry Thorne începea să se acomodeze în noua sa patrie, America era în toiul unei dezbateri care avea să-i modeleze lui Thorne viitorul în cariera militară. Totul începuse în urmă cu câțiva ani, la Fort Leslie McNair, o garnizoană liniştită amplasată pe malul râului Potomac, în centrul Washingtonului. Aici, imediat după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, generalul Eisenhower a pus bazele Colegiului Național de Război şi, în primăvara anului 1947, într-un mic birou de colegiu de război. George Kennan desăvârşea un articol pe care îl va semna doar cu litera „X".

Kennan era un diplomat de vârf care reprezentase Departamentul de Stat la Moscova la sfârşitul anilor 1930, chiar înainte ca Statele Unite să deschidă formal relații diplomatice cu URSS. În 1936, privind pe fereastra sa de deasupra Pieței Roşii şi contemplând Marea Teroare a lui Stalin care răvăşea poporul sovietic, Kennan se gândise că privea spre „unul din cele mai sângeroase locuri din lume". În februarie 1946, când Departamentul de Stat a solicitat ambasadei de la Moscova opinii legate de politica externă a URSS, Kennan, aflat tot la Moscova, a trimis un răspuns de 5 000 de cuvinte, cunoscut ca „Telegrama cea lungă". Acesta avea să afecteze profund strategia americană legată de URSS din timpul Războiului Rece. Kennan preconiza o luptă de durată, pe viață şi pe moarte, între comunism şi democrație. Telegrama sa concluziona:

„Aici avem de-a face cu o forță politică supusă fanatic credinței că, alături de SUA, nu poate exista un modus vivendi permanent şi, pentru a se putea asigura triumful puterii sovietice, este de dorit şi necesar ca armonia internă a societății noastre să fie dereglată, ca modul nostru de viață tradițional să fie distrus, ca autoritatea internațională a statului nostru să fie decimată."[219]

Acum, într-un alt loc şi într-un alt timp, Kennan a elaborat ideile care aveau să devină fundamentele politicii externe ale

[219] Isaacs, p. 8, 29-30.

Americii în timpul Războiului Rece. Ca asistent la catedra de Relații Externe a Colegiului Național de Război, Kennan a schițat articolul „X" care avea să ghideze gândirea americană pentru următorii 40 de ani. Viziunea pe care o conceptualiza era aceea că URSS, cu Stalin la cârmă, nu va înceta niciodată să încerce obținerea unei victorii a comunismului asupra Vestului. Scria că diplomația sovietică se deplasa „pe un drum prestabilit, ca o mașină de jucărie care, întoarsă, se va deplasa înainte în direcția prestabilită, oprindu-se numai când întâlnește o forță incontestabilă". Statele Unite vor trebui să fie acea „forță incontestabilă", astfel înfrânând Uniunea Sovietică până în momentul în care structura puterii sovietice s-ar fisura sau ar fi atenuată din cauza limitărilor generate de această *îndiguire* (*containment*). În interiorul sistemului erau inerente semințele propriei distrugeri. *Îndiguirea* va oferi timpul necesar ca aceste semințe să încolțească și să domine.[220]

Până la Războiul din Vietman și pe parcursul acestuia, s-a menținut o dezbatere legată de sensul exact al *îndiguirii*, dar conceptul în sine a fost întărit. Într-o lume a politicii care utiliza *îndiguirea* ca principiu de bază, strategia sovietică de a instiga și a susține insurgența comunistă în toată lumea au sporit foarte mult rolul Forțelor Speciale ale SUA. Și, sub egida *îndiguirii*, liderii americani au pornit pe drumul spre Vietnam. În luna mai 1954, când Ho Chi Mihn i-a înfrânt pe francezi la Dien Bien Phu, secretarul de stat Dulles declara că Statele Unite vor preîntâmpina „efectul de domino" în Asia de Sud-Est, marcând decizia americană de a stăvili propagarea comunismului. Până în luna octombrie, Eisenhower avea să anunțe un program intensiv de instrucție pentru soldații din Vietnamul de Sud.

[220] LaFeber, p. 63-64.

Capitolul 13

BERETĂ VERDE

Smoke Bomb Hill, Fort Bragg,
Carolina de Nord, 1954

Când Larry Thorne s-a prezentat la datorie la Fort Bragg, a fost o întâmplare norocoasă, tipică pentru el, că ofițerul său superior la Smoke Bomb Hill era Paavo Kairinen, pe care îl cunoștea de multă vreme și, mai important, care știa cine și ce fusese Larry Thorne: „...cel mai bun soldat pe care l-am cunoscut vreodată", așa cum, peste mulți ani, îl descria Kairinen unui reporter.[221] Kairinen a înțeles imediat ce aspecte trebuie rafinate la Thorne. Pentru început, Larry era, fără nicio îndoială, la fel de experimentat și înzestrat în tacticile de război special ca oricine din cadrul școlii. „Acestea nu erau lucruri noi pentru Larry, dar trebuia să vadă și să audă cum le făceam noi", scria Kairinen.[222] De asemenea, a înțeles că era puțin probabil ca vreun american să poată modela ingredientele neșlefuite care formau abilitățile lui Thorne în niște calități demne de un ofițer al Armatei Statelor Unite. Aceasta era o sarcină pe care trebuia să și-o asume chiar Kairinen. Și lucrurile trebuiau precipitate, întrucât Kairinen aștepta să fie transferat la SFGA 10 în Germania. Ordinul de plecare putea sosi în orice moment. Mai mult, Thorne, la 35 de ani, nu era departe de vârsta la care unii militari începeau să se gândească la retragerea din armată. Cariera lui trebuia lansată rapid. În caz contrar, era posibil să nu mai fie nicio carieră, cel puțin nu una pe măsura potențialului lui Larry.

Când l-a propus pe Larry pentru a urma cursul rapid de instrucție, Kairinen dorea ca acesta să-și dezvolte în viteză abilitățile de organizare a unităților de gherilă, armament, echipa-

[221] "Lauri Törni alias Larry Thorne, kolmen armeijan rinatmaupseeri", în *Ilta-Sanomat*, 17 martie 1990, p. 9.

[222] Paavo Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, 1987), p. 235.

mente şi instrucţie de luptă. Kairinen îl vedea pe Thorne şef de operaţii, la comanda unei unităţi de Forţe Speciale A. „Echipa A" era unitatea de la sol, nucleul oricărei misiuni a Forţelor Speciale. Iniţial, Detaşamentul Operaţional al Forţelor Speciale A, sau „Echipa A", aşa cum era numit de toată lumea, trebuia să poată echipa, instrui şi consilia o forţă de până la 1 500 de membri ai gherilei. Era structurat în acelaşi mod ca grupurile de operaţii OSS, dar mai redus numeric. Echipa A, aşa cum fusese autorizată la înfiinţare, era formată dintr-un căpitan, un locotenent şi 13 subofiţeri, deşi această componenţă varia odată cu misiunile primite. În teren, două până la cinci Echipe A se aflau în subordinea unei Echipe B, care funcţiona la nivel de zonă şi era comandată de un maior. Două până la cinci Echipe B erau ataşate unei Echipe C, comandate de un locotenent-colonel. Echipa C putea supraveghea operaţiile dintr-o ţară. În multe privinţe, Echipa A era similară ca structură unităţilor conduse de Thorne în Al Doilea Război Mondial, deşi acestea erau implicate în mod normal în operaţii de tip comando şi nu în organizarea şi consilierea forţelor de gherilă sau a mişcărilor contrainsurgenţă.

În următoarele trei luni, soldatul Thorne a participat la cursul de bază al şcolii, „Q". Soldaţii trebuiau să fie bine instruiţi într-o specialitate, cum ar fi culegerea de informaţii, armament uşor şi greu, demolări, comunicaţii sau îngrijiri medicale. De asemenea, erau instruiţi şi în alte specialităţi. De exemplu, fiecare membru al echipei trebuia să poată asambla un aparat de radio, să codeze şi să decodeze mesaje şi să aibă cunoştinţe medicale de bază, cum ar fi să facă o injecţie sau să preleve sânge de la ceilalţi membri ai echipei. Pentru Thorne, unele aspecte reprezentau doar o reîmprospătare a cunoştinţelor. Fusese instruit în multe alte specialităţi în timpul războiului, atât în Finlanda, cât şi în Germania. Antrenamentul fizic era intens şi nu toată lumea reuşea să termine cursul. Desigur, Thorne nu a avut nicio problemă. După trei luni, absolvenţii au fost încadraţi în Forţele Speciale.[223]

[223] Gordon L. Rottman şi Ron Volstad, *US Army Special Forces 1952-84* (London: Osprey, 1985), p. 20-21. Charles M. Simpson, *Inside the Green Berets* (New York: Berkley Books, 1984), p. 36-37.

Maiorul Aito Keravuori s-a prezentat la Fort Bragg cam în același timp cu Thorne. Keravuori a trecut prin programul de instrucție și apoi a preluat o funcție de ofițer de stat-major în cadrul SFGA 77. Keravuori îl întâlnise pe Thorne cu trei ani în urmă, când familia lui era în vizită la New York. Avea să devină mentorul și prietenul lui Thorne nu numai în timpul petrecut la Fort Bragg, dar și mai târziu, în Germania și în Vietnam.

La scurtă vreme după sosirea familiei Keravuori în Fayetteville, Carolina de Nord, Thorne a trecut pe la ei să îi salute. Soția lui Aito Keravuori, Hellä, descria momentul când Thorne a trecut să îl vadă pe maior:

„Am auzit din bucătărie că ne caută cineva și m-am dus să văd. L-am recunoscut imediat pe bărbatul pe care îl întâlnisem la familia Wakkila, cu trei ani în urmă: Larry Thorne...

Aito nu se întorsese de la slujbă, așa că am avut timp să vorbim. Mi-a povestit că își schimbase numele în Larry Thorne [din Lauri Törni], pentru că putea fi pronunțat mai ușor de americani. Era foarte agreabil și deschis."[224]

Thorne era cam cu zece ani mai tânăr decât Aito și Hellä, dar era singur, nu avea nicio iubită. L-au adoptat. Mai ales Hellä îl vedea ca pe un fiu și îi plăcea să îl tachineze că încă este burlac. Nu vorbea mult și stătea deoparte tăcut. Trebuia să-i smulgi vorbele cu cleștele și cam asta se întâmpla și la familia Keravuori.

Hellä remarca faptul că, atunci când bea, Thorne devenea alt om: „Mai târziu i-am cunoscut și cealaltă latură a personalității; alcoolul îl făcea feroce."[225] Aito a trebuit să poarte multe discuții cu el și să-i explice că în Armata SUA nu se poate să se îmbete așa de des și să se bată cu toată lumea. Desigur, acest lucru era valabil și în armata finlandeză, și nu doar o dată Larry pusese la încercare răbdarea superiorilor săi. Din fericire pentru el, era un soldat prea bun, iar punctele sale forte cântăreau mai mult în balanță decât punctele sale slabe, chiar dacă uneori numai cu puțin.

La scurtă vreme după ce Thorne a început instrucția la Fort Bragg, Paavo Kairinen a înaintat propunerea de a-l mandata

[224] Matti Lukkari, *Vastuun-kantaja* (Keuruu, Finland: Otava, 2000), p. 297.
[225] *Ibidem*.

pe Thorne ca ofițer. Kairinen s-a grăbit să demareze procesul înainte de a fi transferat în Germania. A scris o recomandare detaliată, care includea o descriere a carierei lui Thorne și a reușit să obțină acceptul fiecăruia dintre comandanți pe linie ierarhică, până la statul-major al Armatei 3. Aici, un ofițer din statul-major a întrerupt procesul, motivând că Thorne nu putea deveni ofițer decât dacă urma o școlă de ofițeri. Imediat, Kairinen i-a trimis copii ale dosarului lui Marttinen, care lucra la Pentagon.

Între timp, Thorne își începea cu mândrie serviciul la Grupul 77 Forțe Speciale 77 (Aeropurtat). Prima dată a fost încadrat într-o Echipă B. Verificările necesare asociate cererii lui Thorne de a obține cetățenia americană erau și ele pe sfârșite. În luna aprilie, a fost promovat la gradul de caporal. La 26 iulie 1955, a devenit cetățean american. La 17 noiembrie, a primit gradul de sergent. În luna decembrie 1955, Thorne și alți nouă soldați din Forțele Speciale au stabilit un record pentru armată, parașutându-se pe cea mai înaltă cotă, un vârf muntos din Colorado, aflat la 3 200 de metri. În sfârșit, lucrurile începeau să meargă bine, pentru prima dată după multă vreme. Larry Thorne era pe val.

În toamna anului 1956, Kairinen, acum încadrat la SFGA 10 în Germania, a primit o scrisoare de la Marttinen, în care primea vești despre progresele înregistrate în legătură cu dosarul de ofițer al lui Thorne. Conținea vești bune. Marttinen spunea că vorbise personal cu comandantul Corpului de Transmisiuni al Armatei SUA despre Thorne. Marttinen îi spunea că s-a prezentat în fața generalului-maior cu declarații de susținere ale ofițerilor sub comanda cărora se aflase Thorne și cu un memorandum personal în care proba experiența lui Thorne în utilizarea comunicațiilor radio cu rază lungă de acțiune, care erau folosite de trupele finlandeze care îndeplineau misiuni în adâncimea teritoriului inamic, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Acest din urmă punct fusese determinant în obținerea aprobării generalului de a-l mandata pe Thorne ca ofițer. La scurtă vreme după acest moment, sergentul Thorne a primit ordin să se prezinte la Pentagon pentru un interviu.

În urma interviului de la Pentagon, Thorne a fost mandatat locotenent. La 7 ianuarie 1957, a depus jurământul ca ofițer în rezervă și a fost trimis la un curs de instrucție de două luni la Școala de Ofițeri de Transmisiuni de la Fort Gordan, Georgia. Acesta a fost un hop greu de trecut pentru Thorne, nu în ultimul rând din cauza englezei sale încă relativ rudimentare. A absolvit al 23-lea din 26 de candidați. Dar, chiar și așa, era un uriaș pas înainte în viață. Thorne nu a avut prea multe nemulțumiri, dar mai mult ca sigur, a regretat că a părăsit Grupul 77 Forțe Speciale pentru un post de ofițer de transmisiuni.[226]

În Armata 7,
Augsburg, Germania, 1957

Câteva luni mai târziu, la începutul anului 1957, Paavo Kairinen a primit o altă scrisoare, de data aceasta de la Thorne. Acesta îi spunea că tocmai terminase școala de ofițeri și, cu mândrie, adăuga că absolvise cursurile cu note satisfăcătoare. Colegii de clasă îl votaseră „cel mai popular student". Desigur, Thorne beneficiase pe deplin de experiența sa ca ofițer în Finlanda. Acum era în elementul lui. Scria de la Fort Campbell, Kentucky, unde ocupa funcția de comandant de pluton în batalionul de transmisiuni al Diviziei 11 Aeropurtată.

În acea primăvară, întreaga divizie a fost dislocată în Augsburg, Germania, ca rezervă strategică pentru NATO-Europa Centrală, sub comanda Comandamentului European al Armatei SUA. Divizia 11 era o divizie bine instruită, puternică, iar Thorne probabil că s-a simțit aici ca acasă. Făcea parte din Armata 7 care, în opinia mai multor observatori, era în acele vremuri cea mai bună armată pe care o avusese SUA vreodată. Dar nu era

[226] Interviu cu colonelul Jouni Keravuori, mai 2000. Kairinen, p. 236. Armata Statelor Unite ale Americii, „Raport academic" pentru Larry A. Thorne, datat 10 aprilie 1957. Armata Statelor Unite ale Americii, „Depunerea jurământului" pentru Larry Alan Thorne, datat 7 ianuarie 1957. Kari Kallonen și Petri Sarjanen, *Purppurasydän* (Jyväskylä: Gummerus, 1998), p. 67, 71-72.

Forțele Speciale. Până la acel moment, Kairinen şi Keravuori erau amândoi încadrați la SFGA 10, în Bad Tölz, la aproximativ două ore de mers cu maşina de Augsburg. Thorne mergea des la Bad Tölz şi ar fi preferat să rămână acolo definitiv.[227]

Se împlineau exact 12 ani de când Thorne fugise, pe jos, din calea devastărilor ultimelor zile de război în Germania. Țara se schimbase foarte mult, cel puțin Germania de Vest. Acolo, ruinele războiului fuseseră îndepărtate, peste tot se înălțau construcții noi, iar miracolul economic era în plin avânt. Germania de Vest se integra în Occident: forțele militare intraseră în NATO în 1955. În anul reîntoarcerii lui Thorne, Tratatul de la Roma a pus bazele Comunității Economice Europene, iar Germania de Vest avea să fie fi un membru fondator.

Contrastele între Germania de Est şi cea de Vest erau frapante. Germanii din Est care îşi permiteau luxul de a cumpăra un frigider erau nevoiți să aştepte un an de zile pentru a primi unul. Aşteptau doi ani pentru o maşină de spălat şi puțini îşi puteau permite să viseze la o maşină. Nicăieri altundeva nu erau mai frapante diferențele dintre comunism şi capitalism decât în Berlin, unde, la sfârşitul anilor 1950, cele două milioane de locuitori ai Berlinului de Vest trăiau într-un oraş înfloritor, asemenea metropolelor din Occident. În Berlinul de Est, străzile erau încă acoperite de ruinele din timpul războiului, iar clădirile rase de bombardamente aşteptau încă să fie reconstruite. Privind prin Poarta Brandenburg, cea care separă cele două jumătăți ale centrului oraşului, cândva elegantul bulevard Unter der Linden arăta pustiu, cu excepția imensei ambasade sovietice.

Pe granița între Germania de Est şi cea de Vest se întindeau 1 200 de kilometri de sârmă ghimpată, turnuri de observare, câmpuri de mine şi patrule înarmate. Doar în Berlinul de Est, la 150 de kilometri în spatele Cortinei de Fier, oamenii mai puteau încă să migreze de la Est la Vest. În 1953, peste 300 000 de estberlinezi s-au mutat în Berlinul de Vest; în 1956, alți 156 000 au părăsit Estul. Între 1949 şi 1961, 2,8 milioane de germani, o şe-

[227] Kairinen, p. 236. Simpson, p. 45.

sime din populația Germaniei de Est, au trecut în Vest prin Berlin, într-una din cele mai mari migrații cunoscute de Europa. Întreaga Facultate de Drept a Universității Leipzig a dezertat. Migrația nu a făcut altceva decât să accentueze tensiunile dintre Est şi Vest, care, la acel moment, îşi opuneau forțe puternic înarmate, pe care nimeni nu îşi dorea să le vadă asmuțite unele împotriva celorlalte într-un conflict devastator.[228]

Thorne se găsea pe linia extremă a frontului Războiului Rece. Deşi Războiul Rece se întindea la nivel global, aspectul fundamental care îl definea era înfruntarea din Europa Centrală între Est şi Vest. Conflictul şi competiția de ordin politic, social şi cultural formau fațete diferite ale Războiului Rece, dar cele două armate uriaşe, amorsate ca un arc una împotriva celeilalte reprezentau aspectul esențial pentru supraviețuire. În definitiv, Războiul Rece era despre supraviețuire: în mintea Vestului, supraviețuirea sistemului de piață liberal democratic; pentru Est, supraviețuirea societății proletare marxist-leniniste; şi, în lumea armelor nucleare, supraviețuirea omenirii înseşi.

Armata 7, care avea în compunere şi Divizia 11 a lui Thorne, făcea parte dintr-o forță NATO care, în ciuda capacității sale convenționale uriaşe, era mult inferioară din punct de vedere numeric marilor unități sovietice. Forțele NATO dispuneau de o structură de comandă unificată sub comanda unui general american, *Comandantul Suprem* al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR). În subordinea lui se aflau comandamente care coordonau planificarea şi operațiile în Europa de Nord, Europa Centrală şi Europa de Sud. Sediul central pentru Atlantic se afla în Paris. Liantul aceste alianțe îl reprezenta mai degrabă teama de o amenințare comună, şi nu o constrângere. Toate deciziile se luau de comun acord. NATO era, aproape în aceeaşi măsură, o organizație politică şi una militară, existând cooperare la nivel economic, ştiințific şi tehnologic. Organizația în sine încorpora structural principiile pentru apărarea cărora fusese creată.

[228] Walter LaFeber, *America, Russia, and the Cold War*, 8th ed. (New York: McGraw Hill, 1997), p. 168, 200. Jeremy Isaacs şi Taylor Downing, *Cold War: An Illustrated History*, (Boston: Little, Brown and Co., 1998), p. 166-170.

Pactul de la Varşovia, care a luat fiinţă în 1955, a fost un răspuns la Alianţa Nord-Atlantică. Era cumva calchiat după NATO, întrucât Pactul organiza sateliţii Uniunii Sovietice într-o structură militară formidabilă. Au existat oameni în rândurile Stângii Europei de Vest care vedeau cele două alianţe în aceeaşi lumină. Totuşi, NATO şi Pactul de la Varşovia erau despărţite de aceleaşi diferenţe de ordin politic, marcate de Cortina de Fier. Ideea iniţială din spatele Pactului de la Varşovia era să menţină controlul militar sovietic asupra Europei de Est, în timp ce Uniunea Sovietică încerca să mai relaxeze o parte din controlul politic exercitat. Nici acordul şi nici democraţia nu făceau parte din înţelegere.[229]

Mai mult, pe timp de pace, era mai dificil să se militarizeze populaţiile democratice ale Alianţei Nord-Atlantice decât societăţile totalitariste din Est. Având la dispoziţie un număr mult mai mic de soldaţi, NATO şi-a dat seama că, în cazul unui atac, va fi dificil ca numeroasele divizii ale Pactului de la Varşovia să fie oprite cu armament convenţional. Conceptele care defineau trecerea de la armele convenţionale la arme nucleare, precum „Detonator" (*Trip-wire*), „Distrugere Reciprocă Garantată" (MAD – *Mutual Assured Destruction*), „Reacţie Flexibilă" (*Flexible Response*) şi „Apărare Înaintată" (*Forward Defense*) au însoţit îndeaproape evoluţia strategiei NATO. Dar, în teren, totul se traducea din concept în realitate prin unităţi din Germania cum era cea a lui Thorne. Supravieţuirea, în cazul în care diplomaţia ar fi eşuat, depindea de ei şi de alte unităţi similare din Armata 7 americană.

Grupul 10 Forţe Speciale (Aeropurtat), Bad Tölz, Germania, 1957-1958

Indiferent de politicile vremii, pentru Thorne, reîntoarcerea în Europa ca ofiţer în armata americană nu are cum să fi fost

[229] LaFeber, p. 171.

ceva de rău. Se adaptase bine, iar calitățile sale de comandant au fost recunoscute imediat. În evaluarea performanțelor sale pentru perioada de șase luni care se sfârșea la 4 mai 1958, comandantul său nota: „Locotenentul Thorne este unul dintre cei mai devotați și conștiincioși ofițeri pe care îi cunosc. Este tăcut, modest, la locul lui și loial." Apoi adăuga: „Locotenentul Thorne este un ofițer energic care se simte cel mai bine în situații solicitante din punct de vedere fizic, care necesită acțiuni directe și un stil de comandă în forță. Este admirat de oamenii săi și este respectat de omologii și superiorii săi." Acestea erau calitățile definitorii ale sale – tăcut și modest, agresiv și energic – alăturate, acestea reprezentau o descriere foarte corectă a personalității lui Thorne.

În Germania, Thorne găsea iubite mai repede decât în America și își cumpărase o mașină nouă. De asemenea, ținea legătura îndeaproape cu prietenii săi, precum familia Keravuori și Paavo Kairinen. Fiul cel mare al familiei Keravuori, Jouni, îl descria pe Thorne astfel:

„Avea un Ford Fairlane din '57, în alb și roșu, cu care mergeam la schi. Pe atunci, era ceva ieșit din comun, dar așa îi plăcea lui. Era atent să fie mereu după ultima modă, cu schiuri Head și toate celelalte. Mai târziu, conducea un Alfa Spyder și îi plăcea viteza. Era o adevărată experiență să mergi cu el pe drumurile din Alpi, dar nu conducea niciodată după ce bea."

Alți prieteni povesteau că, în urma unui pariu, a stabilit un record de viteză, neomologat, pe autostrada dintre Augsburg și München (aici era o dezbatere legată de faptul că nu băuse).[230]

[230] Interviu cu colonelul Jouni Keravuori, mai 2000. Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja, 1982), p. 114. Earl Thieme, un alt ofițer, descrie foarte pitoresc zilele lipsite de griji petrecute împreună: „Am fost împreună cu Larry în mai multe călătorii ale sale la München și, după fiecare dintre ele, juram că nu am să mai merg niciodată. Da, am bătut câteva recorduri pe șosea și numai norocul ne-a ajutat să nu facem vreun accident. Nu aș fi de acord cu afirmația lui Jouni că nu conducea niciodată când era băut. Cum credea că ne întorceam de la Munchen sau Lenggries, la 4 sau 5 dimineața, după ce băusem toată noaptea? Nu beam lapte sau coca-cola. Uneori, în week-end, ajungeam înapoi chiar când se deschidea clubul ofițerilor pentru micul dejun și începeam ziua cu un Bloody Mary. Acelea erau zilele bune, când nu-ți era frică să bei și să

Având acum o carieră, Thorne considera că poate să se întoarcă la Marja Kops, să o ia de soție. A plecat în Suedia să o găsească. A zburat peste autostrăzile fără limită de viteză din nordul Germaniei în Alfa Romeo-ul său, a trecut cu feribotul în Danemarca şi apoi în Suedia, ajungând repede în Stockholm. Trebuie că toate acestea i se păreau familiare de ultima oară când parcursese aceeaşi rută, în mai 1945. Dar între Europa de atunci şi cea de acum era o diferență uriaşă. Şi, de această dată, în Alfa, călătoria avea mai mult stil. A ajuns la casa familiei Marjei, pentru a descoperi că se mutase. A aflat de la vecini că Marja îl aşteptase timp de doi ani, primise numai două scrisori de la el şi era acum căsătorită în Spania şi avea doi copii. Renunțase la el, în sfârşit. Vărul ei îi dusese vechea uniformă înapoi în Finlanda. Consumat de păreri de rău, înfrânt acolo unde câştiga de obicei, drumul de întoarcere în Germania trebuie că a fost unul lung şi greu.

Dar viața mergea înainte. Într-o seară din august 1957, Thorne ieşise însoțit de o nemțoaică într-un bar din Nurnberg, când un neamț a început să comenteze în legătură cu relația femeii cu americanii. Thorne, simțindu-se insultat, a pornit o încăierare cu respectivul şi cu şapte sau opt prieteni ai săi. Pe cel puțin trei dintre ei i-a aruncat pe fereastră. Patru au avut nevoie să fie internați în spital.

Poliția Militară americană a ajuns la locul faptei înainte ca încăierarea să se fi terminat. În apărarea sa, Thorne a spus că bărbații aduseseră ofense la adresa Statelor Unite, a armatei şi a lui personal. Reprezentanții Poliției Militare nu au fost impresionați. Thorne a fost trimis la Curtea Marțială pentru comportament nedemn de un ofițer, utilizarea excesivă a forței în autoapărare şi distrugerea proprietății.

Dar zeița norocului i-a zâmbit încă o dată lui Thorne. În timpul anchetei care a urmat incidentului, autoritățile au descoperit că unii dintre nemții implicați în scandal aveau cazier. Cel puțin doi dintre ei erau căutați pentru crime mai vechi. În

te urci la volan. Mă întreb cum de am scăpat cu viață." Corespondență cu colonelul Earl Thieme, 18 octombrie 2002.

octombrie, la Curtea Marțială, a fost declarat nevinovat pentru toate capetele de acuzare. Există o legendă care spune că o personalitate germană ar fi sugerat chiar să i se acorde o medalie lui Thorne pentru contribuția adusă orașului. Chiar și așa, armata nu vedea cu ochi buni soldații americani turbulenți în cadrul comunității locale.[231]

De când ajunsese în Germania, Thorne discutase cu Keravuori și Kairinen posibilitatea de a fi transferat la SFGA 10, în Bad Tölz. Keravuori a ridicat problema în fața superiorului său, colonelul Willard Harrison, care, la rândul său, a discutat cu comandantul diviziei din care făcea parte Thorne, generalul-maior Hugh Harris. De ajutor a fost și faptul că cei doi ofițeri luptaseră împreună în Al Doilea Război Mondial, în Divizia 82 Aeropurtată. Harris a aprobat transferul, peste capul comandantului de batalion al lui Thorne, care s-a opus. Este posibil ca și întâmplarea implicând Curtea Marțială să fi avut ceva de-a face cu disponibilitatea lui Harris de a scăpa de el. În luna octombrie, Batalionul 24 Transmisiuni a emis ordine pentru transferul lui Thorne la SFGA 10.

Două săptămâni mai târziu, la familia Keravuori, gazdele, Kairinen și Thorne sărbătoreau evenimentul. Keravuori avea să fie noul comandant al lui Thorne. L-a avertizat că nu are de gând să tolereze un comportament neadecvat. Deloc surprinzător, Thorne va găsi totuși modalități de a pune la încercare răbdarea lui Keravuori.

Când Thorne a fost transferat la SFGA 10, a pus deoparte bocancii Corcoran de serie și, la fel ca mulți alții din unitate, și-a achiziționat bocanci de munte bavarezi, făcuți la comandă. Erau marca Grupului 10 Forțe Speciale (Aeropurtat). De asemenea, purta mândru bereta verde a Forțelor Speciale, de unde și-au primit numele „Beretele Verzi". Deși încă neconfirmată de structurile militare ale acelor vremuri, bereta reprezenta un motiv de mândrie pentru Thorne și camarazii săi. Și alte unități

[231] Armata Statelor Unite, Divizia 11 Aeropurtată, Armata SUA, „Ordin al Curții Marțiale Generale numărul 95", datat 4 noiembrie 1957.

de elită din Marea Britanie sau Franța purtau bereta, dar pentru Forțele Speciale americane, aceasta simboliza un spirit nou printre militarii acestei noi ramuri din armată. În același timp, simboliza un anume nonconformism față de ceilalți sau măcar față de cutumele acceptate de ceilalți. Când, în 1961, președintele John Kennedy a făcut o vizită Forțelor Speciale de la Fort Bragg, a înțeles imensul potențial al acestora și a apreciat în mod special beretele lor, un însemn încă neoficial. Din acel moment, bereta a fost autorizată.

Keravuori și Thorne lucrau bine împreună, iar Thorne ajungea rapid la comanda unei Echipe A, cea mai bună a grupului. Stilul de comandă din Forțele Speciale, mai ales cel practicat la nivelul Echipelor A, îi venea lui Thorne ca turnat. Atât stilul, cât și pregătirea lui ca ofițer în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial minimizase importanța liniei de demarcație între ofițeri și subofițeri. În Forțele Speciale, respectul reciproc între profesioniști, ofițeri sau subofițeri, înlocuise ierarhia rigidă, tipică unităților militare regulate. Toți erau plătiți să gândească. Așa îi plăcea lui Thorne să comande.

Când SFGA 10 a ajuns prima dată în Europa, Echipele A ale sale nu aveau decât un ofițer și șase subofițeri. Erau canalizate pe diverse funcții și regiuni. Grupul condus de Thorne era specializat în războiul de iarnă, iar trecutul său finlandez îl făcea specialist în limba finlandeză, după Keravuori. În organizarea SFGA, atunci când primeau misiuni, Echipele A urmau să opereze în teritoriu ostil. Din acest motiv, regionalizarea și funcțiile echipelor se produceau la nivelul A. Era esențial să se reușească o infiltrare și o desfășurare fără probleme în teritoriul ostil. Parașutarea de la altitudine mare, cu deschidere joasă (HALO), unde parașuta trebuia deschisă în ultimul moment, se potrivea perfect cu personalitatea de temerar a lui Thorne. Odată inserate în teritoriu, fluența limbii și familiaritatea culturii locale erau esențiale. Echipele A erau instruite în acest scop.

În următorii patru ani, casa lui Thorne va fi comandamentul Grupului 10 la Bad Tölz. Garnizoana era un oraș bavarez de

munte, pitoresc, situat la sud de München într-un fost centru de instrucție pentru ofițerii germani. Piscina interioară suficient de generoasă, sala de sport şi micul aerodrom din vecinătate, alături de terenul muntos sălbatic din împrejurimi, făceau din această bază un loc perfect pentru instrucție. Iar viața nu era rea deloc, cu decorurile pitoreşti, berăriile pline de culoare şi oamenii prietenoşi ai Bavariei.

Superiorii din cadrul Forțelor Speciale au recunoscut rapid numeroasele calități ale lui Thorne. În luna martie 1960, a fost trimis la Şcoala de Alpinism şi Schi a carabinierilor italieni, la un curs avansat de schi de o lună. Cum Thorne crecuse pe schiuri, fiind expert în schiul fond, curând avea să devină un schior alpin şi un cățărător excepțional. Evaluatorii italieni i-au acordat calificative înalte şi l-au brevetat ca istructor militar de schi.

Pentru a se pregăti pentru gama variată de situații în care s-ar putea afla Forțele Speciale, Thorne şi alți membri ai unității au călătorit mult. Au făcut schimb de experiență cu alte unități, cum ar fi Serviciul Special Aerian britanic (SAS). În Norvegia, au trecut prin exerciții de luptă împotriva Gărzii Civile şi au aflat cât de dificil era, din punct de vedere operațional, ca întreaga populație locală să fie împotriva lor, ca agresor ipotetic. Thorne scria familiei sale în Finlanda:

„Am călătorit mult, şi acum sunt în Norvegia. O să mă întorc la bază la sfârşitul lunii. Aici plouă şi este frig, şi nu e prea plăcut să te cațeri pe munte.

Numai bine tuturor. Larry[232]

În ultima zi a anului 1960, Thorne a fost înaintat la gradul de căpitan. Un an mai târziu, a fost definitiv trecut din rezervă în rândul cadrelor active.[233]

[232] Kallonen, p. 96.

[233] Batalionul 24 Transmisiuni, „Ordinul Special numărul 73", datat 28 octombrie 1958, aflat în dosarul personal al lui Thorne. Corespondență cu colonelul Charles Norton, 24 octombrie 2002. Armata SUA, „Dosar Calificativ de Ofițer" pentru Larry Alan Thorne, p. 1. Kallonen, p. 76-77, 85. Kairinen, p. 195-196. Tyrkkö, p. 114-115, 119. Luukari, p. 295-296. Simpson, p. 29, 31, 34, 40, 42-43, 48-49. Tyrkkö, p. 116. Scrisoare de la colonelul Ugo Conrado, comandantul Şcolii Militare Alpine, datată 7 aprilie 1960.

Helsinki, Finlanda, 1959

În vara anului 1959, Thorne s-a hotărât că sosise timpul să revină în Finlanda. Trecuseră zece ani de când el şi Pitkänen intraseră cu forţa în Suedia într-un taxi. Nu-şi mai văzuse familia de atunci. Se schimbaseră multe, mai ales în viaţa lui. A trecut cu Alfa-ul său în Suedia şi s-a îmbarcat în feribotul spre Finlanda, o traversare ce dura 12 ore. Cele două surori ale sale se căsătoriseră şi aveau copii; părinţii erau bine. S-a întâlnit cu o mulţime de vechi amici şi au petrecut multe ore povestind despre cele ce se întâmplaseră în lunga sa absenţă.

Orice rezerve pe care le-ar fi avut în legătură cu autorităţile finlandeze s-au dovedit nefondate. Poliţia nu îl aştepta în port pentru a-l trimite direct la interogatoriu, aşa cum se întâmplase ultima dată când venise în ţară. Desigur, sosise cu un paşaport american, având un nume anglicizat, dar atmosfera , încărcată de paranoia de după război acum dispăruse. În faţa casei părinţilor săi nu mai era nimeni care să-l urmărească şi să noteze orele când vine şi când pleacă, aşa cum se întâmplase la ieşirea din închisoare. Putea veni şi putea pleca liber, ca orice alt turist sau fino-american sosit în vizită. Călătoria a decurs fără nicio problemă.

Finlanda pe care o găse Thorne era schimbată şi nu prea. Nesiguranţa imediat de după război, legată de supravieţuirea ei ca stat independent sau de atragerea în sfera de influenţă a URSS, la fel ca ceilalţi vecini, se disipase mult. Finlanda supravieţuise şi nu doar că reuşise aceasta, dar se putea spune chiar că îşi lărgea suveranitatea pe care reuşise să şi-o păstreze în război şi în pacea care a urmat. Uniunea Sovietică părea mulţumită să coexiste alături de vecinul său vestic nealiniat. Între timp, vârful avangardei comuniste din ţară părea că se tocise. Finlanda avea unul din cele mai mari partide comuniste din Europa de Vest, dar comuniştii ţării erau poate cei dintâi „eurocomunişti", în sensul că cei mai mulţi dintre ei discutau puţin despre „revoluţie", iar partidul accepta deseori portofolii în guverne de coaliţie.

De asemenea, multe din instituțiile agresive ale Stângii de la sfârșitul anilor 1940 dispăruseră. De exemplu, Valpo, poliția secretă dominată de comuniști, care îl vânase pe Thorne din momentul întoarcerii sale din Germania distrusă de război până la plecarea în Suedia, nu mai exista și fusese înlocuită cu Suopo, serviciul de informații al poliției naționale, relativ fără partizanate. Ofițerii din armată și liderii politici din timpul războiului închiși după război fuseseră de mult grațiați și/sau eliberați. Controlul comuniștilor asupra mijloacelor de informare în masă, în special radioul, evoluase spre niște stații radio controlate de stat, cu vederi de stânga, dar totuși libere. Clivajul politic între Stânga și Dreapta rămăsese destul de pronunțat și adânc, dar, în sens practic, sistemul politic reușise să acopere destul de eficient această prăpastie.

Pe scurt, Finlanda își păstrase instituțiile democratice, liberale și capitaliste. Din punct de vedere social, cultural și economic, era asemănătoare vecinei sale Suedia. Rămânerea în aceste coordonate reprezenta cea mai mare provocare. Iar amplasarea geografică lângă Rusia Războiului Rece nu făcea deloc lucrurile mai ușoare. Politica de neutralitate de după război, „Linia Paasikivi", fusese conceptualizată de către inițiatorul ei, președintele Juho Kusti Paasikivi, la începutul anilor 1950. Era fața opusă a poziției adoptate de nordici înainte de război, care contribuise, măcar la nivel superficial, la paranoia URSS legată de granița ei din vest cu Finlanda.

Neutralitatea pe care au pus-o în practică Paasikivi și succesorul său, Kekkonen, trimitea forurilor de conducere sovietice o gamă de semnale continue că Finlanda înțelegea sensibilitățile URSS și că le va răspunde în spiritul cooperării reciproce. Finlandezii dezvoltaseră nenumărate legături cu orașe, asociații și firme sovietice, pentru a demonstra credibilitatea Finlandei în calitate de vecin fără intenți agresive. Uneori, pentru a-și dovedi intențiile pașnice, finlandezii mergeau până acolo încât își autocenzurau mijloacele de informare în masă sau luau alte măsuri care, în retrospectivă, s-au dovedit nenecesare.

Observatorii occidentali au început, în cele din urmă, să discute ironic despre o așa-numită „finlandizare", termen prin

care înțelegeau pierderea treptată a suveranității unei țări mici prin intermediul adaptării continue la dorințele vecinului mai puternic. Totuși, în realitate, situația în Finlanda era exact opusul „finlandizării", în sensul că suveranitatea ei s-a întărit în anii Războiului Rece. Ideea de „finlandizare" se referea de fapt la temerile Occidentului în ceea ce privește Germania de Vest: că germanii vor descoperi un modus operandi cu Uniunea Sovietică, în afara taberei occidentale. În cazul Finlandei, Linia Paasikivi-Kekkonen a funcționat: sovieticii au continuat relațiile de genul „trăiește și lasă și pe alții să trăiască". Mai mult, Uniunea Sovietică cumpăra produse finlandeze cu petrol sovietic, un aranjament care a determinat un *boom* economic care, la sfârșitul Războiului Rece și odată cu colapsul Uniunii Sovietice, a condus la o prosperitate fără precedent a Finlandei.

Totuși, Finlanda și restul Vestului aveau temerea că, într-un moment de criză, URSS ar putea încerca, într-un fel sau altul, să extindă Cortina de Fier și peste Finlanda. Armata finlandeză, deși grav limitată ca dimensiuni de acordul de pace de după război, avea planuri de reacție în cazul unui atac dinspre est. Cu siguranță, Stalin învățase că nu este bine să consideri Finlanda ușor de înfrânt. Dar este greu de crezut că forța armată teribilă de care dispunea Uniunea Sovietică în apogeul său ar fi putut fi respinsă la fel de ușor ca în Războiul de Iarnă. Ipoteza de la care pornea gândirea strategică finlandeză era că, în cazul unei eventuale crize armate, țara va trebui să se descurce singură, la fel cum se întâmplase în 1939.

Având în vedere că, până la urmă, acest scenariu apocaliptic nu s-a materializat, este imposibil să se stabilească valoarea de adevăr a acestei afirmații. Totuși, realitatea este că NATO nu a avut niciun angajament de securitate față de Finlanda. În majoritatea situațiilor, din punct de vedere politic, ar fi fost foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, ca Finlanda să primească altceva decât simpatie și un sprijin diplomatic sau pasiv din partea Vestului, în cazul unui atac al URSS.

Poate că un factor inhibitor pentru Uniunea Sovietică a fost juxtapunerea strategică a Finlandei și a vecinilor săi nordici, „Balanța nordică". De la est la vest, erau Finlanda, vulnerabilă

în fața proiectării forței sovietice; Suedia, o societate complet occidentalizată, a cărei neutralitate balansa către vest; şi Norvegia, țară NATO care nu acceptase forțe NATO sau focoase nucleare pe teritoriul propriu. Se putea presupune că orice încercare mai serioasă a URSS de a încălca neutralitatea Finlandei ar strica echilibrul existent, cu riscuri şi rezultate inacceptabile pentru sovietici: Norvegia ar putea accepta forțe NATO şi arme nucleare, iar Suedia ar putea fi tentată să caute un acord cu NATO, poate chiar calitatea de membru. Cel puțin la nivel conceptual, existau suficiente motive intrinseci pentru ca relațiile fino-sovietice să se păstreze în starea actuală de fapt.

Oricare ar fi fost motivele, rezultatul a fost că în anii 1950, suveranitatea Finlandei a sporit continuu – depăşind cu siguranță restricțiile stricte impuse țării în calitate de putere învinsă la sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Finlandezii erau mândri că, dintre toate capitalele țărilor beligerante, doar Helsinkiul şi Londra scăpaseră de ocupație, în timpul războiului sau după aceea. Şi, dintre toate națiunile europene care aveau graniță comună cu URSS, numai Finlanda a reuşit să evite atragerea pe orbita Moscovei în timpul realinierii de după război.[234]

În mai, Thorne s-a întors din nou în Finlanda. De această dată, era într-un concediu medical prelungit, pentru a-şi îngriji umărul dislocat, din cauză că, în timpul unui salt de exercițiu, paraşuta principală nu i s-a deschis. A mers cu maşina lui, împreună soții Keravuori, care se reîntoceau şi ei în țara natală. În 1961, şi-a petrecut concediul cu familia şi prietenii, tot în Finlanda. În ultima sa zi în Helsinki, după o petrecere ce s-a prelungit până târziu, a intrat cu Alfa într-un copac. Avariile au fost minore, dar poliția finlandeză i-a confiscat permisul de conducere american. Cumnatul său i-a condus maşina până pe feribot şi astfel era pe drumul înapoi spre Germania.[235]

[234] Desigur, cu amendamentul că în nordul extrem al Norvegiei, aceasta are o mică porțiune de graniță cu Uniunea Sovietică şi că Norvegia a rămas în totalitate de partea Occidentului.

[235] Însemnările medicale din Dosarul personal al lui Thorne, Departamentul American pentru Armată. Kallonen, p. 90, 93, 95. Tyrkkö, p. 119.

Pe frontul NATO, 1960

O caracteristică tipică Războiului Rece era că, în locuri ca Bavaria, viața continua liniștită în mijlocul unei confruntări globale uriașe, punctată de tot felul de confruntări, mai fierbinți sau mai puțin fierbinți. La nivel macro, Statele Unite și NATO continuau să se pregătească pentru o confruntare cu Uniunea Sovietică. La Berlin, Hruşciov a decis să oprească migrația germanilor din Est, construind un zid care, pentru el, era singura alternativă viabilă pentru închiderea fisurii în balonul totalitarist al Blocului Estic. În Vest, zidul a fost imediat interpretat ca reprezentarea fizică a tuturor temerilor și a tot ce urau occidentalii în legătură cu URSS și cu sateliții săi.

Pe un alt front, în luna mai 1960, pilotul american pe U-2, Gary Powers, aflat la 22 000 de metri deasupra Uniunii Sovietice, considera că avionul său de spionaj se află în afara razei de acțiune a sistemului de apărarea antiaeriană sovietic. Asta până când a fost doborât de o rachetă U-75 sovietică brevetată de curând. Incidentul U-2 a pus paie pe foc într-un moment în care paranoia sovieticilor legată de Statele Unite și Aliații săi vestici era în creștere.

În alte părți ale globului, ideologia de stânga găsea teren propice pentru a se manifesta în rândurile mișcărilor de gherilă din țările lumii a treia, iar mentorii sovietici se grăbeau să le ofere sprijin material. „Războaiele de Eliberare" și „Fronturile Naționale de Eliberare" aveau să fie sintagme care își vor găsi rapid locul în vocabularul politico-militar. Reacția Statelor Unite era să localizeze toate aceste mișcări naționaliste pe harta *îndiguirii* la nivel global. Eisenhower a însărcinat CIA să gestioneze problema în Iran și Guatemala. Forțele Speciale și-au adaptat strategia nu numai pentru a conduce mișcări de gherilă, ci și pentru a dezvolta capabilități contrainsurgență.

Aici trebuie făcută o distincție, de finețe, dar, fără îndoială, semnificativă, pe care prea puțini și, adesea, prea târziu, au făcut-o. Operațiile împotriva insurgenței comuniste subordonau acțiunea armată politicului într-un mod nemaiîntâlnit în războ-

iul tradițional. Pentru gherile, susținerea din partea populației indigene nu era numai o condiție necesară pentru supraviețuire, ci era însuși jocul la nivel strategic. Astfel, acțiunile de contracarare a gherilelor prin operații militare fără susținere din partea populației erau destinate să eșueze. Și, dacă există susținere semnificativă din partea populației pentru insurgenți, forța dată de număr înclină balanța în defavoarea apărătorilor. Colonelul Charles M. Simpson, ofițer în Forțele Speciale care a luptat alături de Thorne, ilustra problema astfel:

„Nu este nevoie decât de câțiva oameni hotărâți pentru a infiltra un aerodrom, un depozit de materiale sau un sat într-*o* noapte întunecată, *o* dată la șase luni. De câți oameni este nevoie să aperi toate aceste depozite, aerodromuri și sate în fiecare noapte? ...În Cuba, Batista, cu 25 000 de soldați împotriva celor 800 de revoluționari ai lui Castro, se bucura de o imensă superioritate numerică, dar nu avea prea multe altele de oferit, și, inevitabil, a pierdut." [236]

Culegerea de informații era o cale de a depăși această dificultate, dar obținerea lor necesita existența unor mișcări spontane la nivel extins în comunitate. Dimensiunea sprijinului popular era astfel o condiție care putea determina sorții de izbândă într-un război de gherilă. Contrainsurgența, spre deosebire de operațiile contragherilă, implica, în paralel, acțiuni militare și politice, pentru a preîntâmpina sporirea susținerii populare pentru gherile.

Pe măsură ce administrația Kennedy și-a concentrat atenția asupra modului în care se puteau organiza operații contrainsurgență eficiente, inevitabil, s-a ajuns la Forțele Speciale. În timp ce Forțele Speciale fuseseră inițial concepute ca o resursă strategică pentru utilizarea într-un scenariu al celui de-Al Treilea Război Mondial, care ar fi opus forțele NATO, mult inferioare numeric, trupelor sovietice din Europa Centrală, acestea păreau acum arma perfectă pentru o nouă misiune de ordin tactic: contrainsurgența. Și nicăieri nu era nevoie mai mult de contrainsurgență

[236] Simpson, p. 63.

ca în Asia de Sud-Est. Beretele Verzi aveau să fie desfăşurate la scară largă în Vietnamul de Sud.

Întărind şi mai mult zidul care trebuia să oprească expansiunea URSS, Statele Unite a format alianţe dincolo de NATO, cum ar fi SEATO (Organizaţia Tratatului Asiei de Sud-Est) şi CENTO (Organizaţia Tratatului Central). CENTO a luat fiinţă în 1959, iar unul din statele membre era Iranul. Iranul se aflase pe harta *îndiguirii* a Statelor Unite încă din primele momente ale Războiului Rece şi de la primele dezbateri ale ONU. La sfârşitul anilor 1940, sovieticii fuseseră siliţi să-şi retragă trupele din Iran. În anii 1950, SUA îl susţinuseră pe şah împotriva naţionalistului Mohammed Mossadegh, despre care Departamentul de Stat considera că va duce Iranul pe orbita URSS. În 1953, şahul, cu susţinere americană, l-a pus pe Mossadegh pe linie moartă. În anii 1950 şi 1960, Iranul a rămas aliat al Statelor Unite, deşi numeroasele sale puncte vulnerabile încă existau.[237]

La 4 300 de metri în Munţii Zagros, Iran, iunie 1962

La 27 ianuarie 1962, un avion „*Otter*" (Vidra) al armatei americane, având la bord pilotul, copilotul, şeful de echipaj şi doi pasageri, zbura la 300 km sud de Teheran, când, din cauza ceţii dense, echipajul a pierdut direcţia. Avionul se afla într-o misiune de cartografiere şi era echipat cu cea mai nouă tehnică destinată acestui scop. Rătăcind în orb, Vidra s-a apropiat periculos de stâncoşii Munţi Zagros, care se ridicau maiestuos până la o înălţime de 4 600 de metri. Vremea s-a înrăutăţit, iar pilotul a încercat să se pună la adăpost în plafonul de nori, urcând în cele din urmă deasupra lor, dar numai la 4 300 de metri. După mai multe manevre în plan vertical, fără niciun avertisment, pilotul s-a trezit plonjând pe versantul unei creste înalte, denumite Zardeh-Kur (*Harta L*). Prăbuşirea a fost mai mult o aterizare for-

[237] Isaacs, p. 161. LaFeber, p. 152-156, 199.

țată, avionul alunecând pe o pantă acoperită de zăpadă. Trecând peste gheață și zăpadă, avionul a încetinit, s-a răsturnat și s-a oprit în cele din urmă pe spate. Echipajul și pasagerii au rămas în viață, deși erau îngropați în zăpadă. Cei cinci s-au zbătut să se elibereze. Pilotul era rănit la brațul drept, sângerând abundent. Membrii echipajului au oprit sângerarea cu un garou.

Privind în afară, spre panta abruptă, rece și bătută de vânturi, membrii echipajului se întrebau cât va dura până când vor fi găsiți. Una din grijile imediate era dacă combustibilul scurs nu va genera o explozie a avionului. Mirosul de fum era puternic și s-au grăbit să părăsească epava cât se mai putea. Șeful de echipaj a luat rațiile și sacii de dormit din compartimentul pentru situații de urgență și au coborât în zăpada înghețată de munte unde, imediat, s-au afundat până la brâu. Sacii de dormit ofereau oarecare adăpost, dar, odată intrați înăuntru și închiși cu fermoarul, au început să alunece la vale. Trei dintre ei au dispărut imediat. Ceilalți doi, după mai multe ore, au reușit să ajungă înapoi la locul accidentului. A doua zi dimineață, operațiile de căutare și salvare au reușit identificarea locului prăbușirii și pe cei doi supraviețuitori care reușiseră să se întoarcă. Ceilalți trei nu au putut fi recuperați. În condițiile vitrege de la fața locului, s-a presupus că sunt morți.

Echipele de salvare iraniene i-au căutat fără rezultat pe cei trei dispăruți și, când nu au reușit să-i găsească, Armata americană a cerut asistență din partea Diviziei de Munte germane. Germanii au sosit neanunțați, cât încă mai era iarnă și echipați în uniforme. Momentul nu era bun, iar condițiile de iarnă deveniseră extraordinar de grele. Toate acestea au condus la niște relații dificile cu guvernul iranian, iar misiunea germană s-a soldat și ea cu un eșec. Armata americană a desfășurat și ea trei misiuni separate de căutare și salvare cu elicopterul. Nu au descoperit nicio urmă a membrilor dispăruți ai echipajului.

Între timp, familiile celor trei continuau să facă presiuni asupra oficialilor armatei. Era posibil să fi găsit adăpost la vreunul din triburile care trăiau în regiune și să aștepte încă să fie salvați? Armata și-a dat seama că trebuie să organizeze o misiune de

salvare eficientă, dar, la început, avea reţineri să utilizeze Forţele Speciale, probabil din cauza rivalităţilor tradiţionale în armată care aveau tendinţa să discrimineze Forţele Speciale.

Într-un final, la 5 mai 1962, Comandamentului European al Armatei a trimis ordin SFGA 10 în Bad Tölz să disloce o echipă în Iran. Misiunea acesteia era să ajungă la locul accidentului, să localizeze cadavrele, să recupereze echipamentul secret şi să distrugă epava avionului. Deşi locul nu era situat în apropierea graniţei dintre Iran şi URSS, era important ca echipamentul clasificat radio, foto şi de navigaţie să nu cadă în mâini neautorizate. Odată ajunşi acolo, membrii echipei Forţelor Speciale vor intra în jurisdicţia Grupului de Consiliere şi Asistenţă Militară al SUA (MAAG), cu sediul la Teheran. MAAG, o organizaţie americană de legătură, stabilită în capitalele aliaţilor Statelor Unite, coordona relaţiile militari-militari între cele două ţări.[238]

Grupul 10 a alocat acestei misiuni doi dintre comandanţii de Echipă A, căpitanii Herb Schandler şi Larry Thorne. Schandler şi Thorne erau amândoi nişte ofiţeri excepţionali, cu un trecut cum nu se poate mai diferit. Schandler absolvise West Point în 1952, efectuase instrucţia la aeropurtate şi luptase în Coreea. Mai târziu, la Fort Carson, îl întâlnise pe Olavi Alakulppi, unul din oamenii lui Marttinen. De fapt, Alakulppi l-a înlocuit la comanda companiei când Schandler a părăsit Fort Carson pentru a se înscrie la Harvard şi, mai târziu, pentru a preda ştiinţe politice la West Point. Thorne, care era acum instructor-şef al Şcolii de Schi a SFGA 10, avea inteligenţa străzii, era ofiţer provenit din rândul soldaţilor – acum chiar de două ori –, care ştia despre desfăşurarea operaţiilor în condiţii de iarnă mai mult decât oricine altcineva. Schandler era mult mai tânăr decât Thorne, care acum era trecut de patruzeci de ani. Echipa lui Schandler, specializată pe Iran, aşa-numitul „detaşament Iran", petrecea patru ore pe zi studiind limba persană (farsi).

Cei doi se potriveau la comanda expediţiei. Se mai întâlniseră, cu câteva luni înainte, deşi nu se cunoşteau foarte bine.

[238] Comisia Armatei SUA pentru cercetarea accidentelor de aviaţie, „Crash Sense", mai 1962, p. 46-48. Interviu cu colonelul Herbert Y. Schandler, 2 mai 2000. Simpson, p. 79.

Thorne urma să aleagă oameni specializați în condiții de munte şi de iarnă, pentru elementul său în cadrul echipei. Schandler avea să fie la comandă. Cei doi ofițeri au lucrat bine împreună. Peste ani, rememorând misiunea, Schandler spunea că era uşor să se lucreze cu Thorne:

„Îmi respecta autoritatea. Odată, a trebuit să îi refuz dorința de a mai rămâne în Iran, în cazul în care nu găseam toate cadavrele. I-am spus că vom pleca la sfârşitul săptămânii, indiferent dacă le găsim sau nu, şi nu a crâcnit. ...Era un tip dur, din punct de vedere fizic. Dar nu se aştepta ca ceilalți să fie la fel de duri ca el, şi nici nu îi considera vinovați dacă nu erau."

La mijlocul lunii mai, Schandler şi Thorne, însoțiți de sergentul major Charles Rhodes, au zburat spre Iran, înaintea celorlalți membri ai misiunii, pentru a observa din aer locul prăbuşirii. S-au întors în Germania să-i pregătească pe ceilalți din echipă pentru ce îi aştepta.[239]

La 2 iunie, un avion de transport C-130 i-a dus pe cei şaisprezece membri ai echipei de la baza americană Evreaux, din Franța, în Iran. Grupul sosise cu o seară înainte de la baza din Germania. Zborul a făcut o escală la Atena, unde a aterizat spre seară, la Hellenikon, o bază aeriană americană care se întindea pe țărmul mării, la una din extremitățile aeroportului internațional Atena. Oamenii au fost cazați la un hotel, unde au petrecut o seară plcăută, într-un oraş în care viața începe după ora 10 seara, cel mai devreme. La ora 10, a doua zi dimineață, au continuat călătoria spre est, peste insulele greceşti din Marea Egee, peste Turcia, până în Iran.

Ofițerii MAAG îi aşteptau la sosirea în Teheran. Thorne avea la el o puşcă Springfield, preferata sa. La controlul vamal, Schandler, care trecuse deja, i-a spus lui Thorne că nu poate trece cu tot cu puşcă. Thorne i-a aruncat-o lui, şi a mers mai departe. Pe partea cealaltă, şi-a recuperat arma. Poate chiar acest tip de comportament i-a neliniştit pe şefii MAAG locali în legătură cu prezența celor de la SFGA 10. MAAG a încercat să-i facă

[239] *Ibidem.*

să părăsească Teheranul a doua zi devreme, dar şefii echipei au insistat să li se acorde timpul necesar acomodării şi organizării echipamentului.[240]

La 5 iunie, dimineaţa devreme, camioanele transportând oamenii şi echipamentul lor ieşeau din Teheran, îndreptându-se spre locul prăbuşirii din Munţii Zagros. Thorne şi ceilalţi purtau uniformă, fără a avea insignele şi beretele Forţelor Speciale. Convoiul avea în componenţă şi o ambulanţă. Au călătorit drept spre sud şi s-au oprit la Esfahan (Ispahan) peste noapte. În seara următoare, au ajuns la Kurang, un sat aşezat într-o vale situată la înălţime, în munţi. Având 400-500 de locuitori, Kurang era aşezarea cea mai apropiată de locul prăbuşirii. Odată ce s-a identificat un loc potrivit pentru instalarea taberei, la aproximativ doi kilometri sud de sat, echipa a ridicat corturile. S-au tocmit cu locuitorii din zonă, membri ai triburilor Bahktiari, pentru câţiva măgari care să le transporte echipamentul mai sus pe munte.

Ziua următoare a trecut încărcând pe măgari alimentele, apa, staţiile şi explozibilul necesare echipei care urma să rămână sus pentru operaţia de căutare. Caravana a început urcuşul abrupt spre locul accidentului. La 3 000 de metri altitudine, unde devenea imposibil de urcat cu măgarii, din cauza lipsei de hrană, echipa a instalat tabără de bază. De aici, vor trebui să înainteze pe jos. Încărcaţi cu echipamente, rezerve de hrană şi oxigen, echipa a urcat şi mai sus pe munte. Nu era nevoie să se cţtere; terenul era totuşi destul de abrupt, în pantă. Cu toate acestea, urcuşul era dificil, din cauza înclinării, a altitudinii foarte mari, a aerului rarefiat şi a zăpezii adânci şi gheţii. Efortul era extrem de solicitant. În Munţii Stâncoşi şi în Alpi, acolo unde se antrenaseră, înălţimile extreme erau de 3 000 de metri. Locul unde trebuiau să ajungă era mai sus cu încă aproape jumătate din această înălţime.

În apropierea epavei, la aproximativ 4 300 de metri, Thorne şi oamenii săi au amplasat o bază înaintată, de unde urmau să desfăşoare căutările cadavrelor membrilor echipajului dispărut.

[240] *Ibidem.*

Thorne era la comanda acestei tabere şi colabora îndeaproape cu Schandler, care se întorsese la tabăra de bază. Schandler a mai urcat o dată până sus, dar în majoritatea timpului a rămas jos, îngrijindu-se de partea logistică şi de sprijinul de care aveau nevoie Thorne şi echipa lui în timpul căutărilor.

Când au ajuns la locul accidentului, Thorne şi oamenii lui au descoperit membrii triburilor din zonă răpândiţi peste tot în jurul epavei. Mare parte din echipamentul lăsat în urmă de echipele trimise anterior dispăruse. Milioane de lăcuste moarte contaminau gheaţa şi zăpada din jurul taberei, motiv pentru care apa necesară echipei a trebuit să fie paraşutată din avion. În unele locuri, spunea Thorne, să păşeşti pe stratul de insecte era ca şi cum ai merge printr-un nămol adânc.

Thorne va povesti cum, privind de pe creastă în „cazanul" în care urma să fie amplasată tabăra, putea vedea epava avionului pe vârful din spatele acestuia. Continua:

„Am coborât în cazan şi m-am îndreptat spre zona în care stăteau oamenii mei în jurul unui soi de obiect. Obiectul se va dovedi a fi primul trup, despre care se credea că ar fi fost al maiorului Carder. Fusese expus la soare şi la vânt timp de mai multe zile şi pielea de pe faţă era atât de arsă, încât nu putea fi recunoscut. Oamenii din triburi îi luaseră toate actele de identitate şi obiectele de valoare, aşa că nu se putea face o identificare imediată. Am pus trupul într-un sac de dormit şi l-am îngropat în zăpadă."

Curând, echipa avea să localizeze şi al doilea trup, într-o râpă, cam la 300 de metri de primul. Ambele cadavre au fost îngropate în zapădă până la următorul drum spre tabăra de bază. Când au ajuns la epavă, Thorne a văzut că botul avionului fusese complet distrus. S-a întrebat cum au reuşit să iasă piloţii. Au montat corturile şi, curând, au primit vizita unui lider de trib. Thorne a luat legătura cu Schandler să-l informeze că două dintre trupuri fuseseră deja descoperite. Trebuiau transportate jos, împachetate în gheaţă.

A doua zi, Thorne a recuperat staţiile radio şi camerele de pe avion şi a distrus fuselajul cu TNT. S-au răspândit în jurul

epavei şi au început să sondeze zăpada şi gheaţa în căutarea celui de-al treilea trup, fără succes însă. Altitudinea ridicată îngreuna cumplit desfăşurarea căutărilor. La 10 iunie, Thorne scria: „În noaptea aceea, am trăit un sentiment foarte ciudat, din care cauză nici nu am putut dormi. Când ne întindeam să ne culcăm, nu puteam să ne reglăm respiraţia, ci trebuia să ne ridicăm în picioare, pentru a putea inspira suficient aer în plămâni."[241]

Între timp, Schandler şi oamenii de la tabăra de bază continuau să-şi coordoneze eforturile cu populaţia indigenă, formată din lucrători ai pământului şi crescători de vite musulmani, pe care o descriau ca „excesiv de săracă". Au pus pe picioare un punct de prim ajutor pentru a oferi îngrijirea medicală de care populaţia de acolo avea atâta nevoie. Vestea s-a răspândit cu iuţeală în satele vecine, şi medicii echipei au fost nevoiţi să trateze 50-70 de cazuri pe zi, de la cancer până la dureri de cap. De asemenea, au organizat un curs de igienă pentru şefii locali. Conform tradiţiei şi instrucţiei Forţelor Speciale, echipa a dezvoltat o relaţie puternică cu oamenii din triburile locale. S-au legat multe prietenii, un ingredient fundamental în abordarea lor operaţională contrainsurgenţă. Modreh Khan, şeful tribului, un individ arătos, venea zilnic să facă schimb de alimente şi să joace cărţi cu Schandler. Forţele Aeriene Iraniene au efectuat mai multe paraşutări în zonă, pentru a suplimenta rezervele de medicamente ale echipei.

Căutarea a continuat în condiţiile dificile de la tabăra înaintată. Stratul de zăpadă şi gheaţă avea peste 6 metri adâncime. „Sondarea prin mai multe straturi de gheaţă şi zăpadă este foarte dificilă şi înceată", avertiza Thorne. La 14 iunie, acesta i-a transmis prin radio lui Schandler că în starea în care se prezenta gheaţa, sondarea era inutilă. Sugera păstrarea a trei militari la tabăra de sus, care să aştepte să vadă dacă topirea gheţii şi a zăpezii va expune cel de-al treilea trup. Ritmul în care se topea zăpada era de 3-4 cm pe zi. El şi ceilalţi membri ai echipei vor aduce cele două trupuri la tabăra de bază, pentru a le pregăti să

[241] Grupul 10 Forţe Speciale (Aeropurtat), „Raport la întoarcerea din misiune, Misiune de recuperare în Iran", 5 iulie 1962, „Anexa C – Jurnal de operaţii, tabăra înaintată", p. 2-4.

fie transportate la Teheran. Schandler a fost de acord. A doua zi, Thorne a început coborârea. Aşa cum bănuise, topirea zăpezii avea să expună şi cel de-al treilea cadavru. La doar o zi după plecarea sa, unul dintre oamenii rămaşi sus a luat legătura cu baza să anunţe că trupul fusese găsit la mică distanţă de locul accidentului.

Peste două zile, întreaga echipă se afla în efectiv complet la tabăra de bază. Misiunea fusese un succes sub toate aspectele, toate obiectivele fusese îndeplinite, fără răniţi sau pierderi. Forţele Speciale se împrieteniseră şi ajutaseră sute de băştinaşi din zonă. Familiile victimelor puteau să se liniştească la gândul că cei dragi vor avea parte de funeraliile care li se cuvin. Membrii echipei avuseseră ocazia să se orienteze în Iran şi îşi putuseră perfecţiona abilităţile de limbă, precum şi pe cele specifice Forţelor Speciale.

Oamenii şi-au strâns echipamentele pentru a reveni acasă pe data de 18 iunie. Au urmat aceeaşi rută înapoi la Teheran. Aşa cum se menţionează în raportul la întoarcerea din misiune, MAAG nu au arătat prea multă apreciere pentru reuşita echipei în acele condiţii extraordinar de dificile. Nici strădaniile lui Schandler ca echipa să primească decoraţii nu au fost încununate de succes. Dar generalul Paul L. Freeman, comandantul-şef al armatei americane din Europa, a trimis o scrisoarea personală de recomandare către SFGA 10 în care felicita echipa pentru modul în care îndeplinise misiunea şi, mai important, remarca importanţa pe care a avut-o aceasta în sporirea credibilităţii Forţelor Speciale în cadrul structurii forţelor armate:

„Modul exemplar în care a fost îndeplinită misiunea demonstrează capacitatea comandamentului dvs. de a îndeplini cu rigoare o sarcină dificilă într-o zonă necunoscută şi în condiţii grele, grabnic şi cu un excepţional devotament pentru datorie. Această demonstraţie are o însemnătate specială în această etapă a dezvoltării conceptului de război special şi constituie justificarea încrederii pe care Preşedintele a investit-o în capacitatea Forţelor Speciale ale SUA în acest rol nou."[242]

[242] Scrisoare din partea gen. Paul L. Freeman către comandantul Grupului 10 Forţe Speciale (Aeropurtat), datată 30 iulie 1962, (copie în posesia autorului). Vezi Anexa F.

Generalul-locotenent Harold K. Johnson, pe atunci adjunctul şefului de stat major pentru Operaţii şi, mai târziu, şef de stat major al armatei, într-un articol din revista *Army*, în decembrie 1963, descria misiunea din Iran şi evidenţia importanţa punctului de prim-ajutor pe care îl înfiinţase echipa la tabăra de bază, notând că „grija pentru nevoile poplaţiei locale, chiar şi în timpul desfăşurării unei misiuni tragice, se încadra în cea mai bună tradiţie a soldatului american."[243]

În momentul în care echipa începea pregătirile pentru revenirea în Germania, SFGA 10 din Bad Tölz se afla în mijlocul unei inspecţii. Thorne, Schandler şi ceilalţi erau murdari şi obosiţi, şi, pentru ca să poată ajunge imediat după încheierea inspecţiei, li s-a cerut să facă o escală de 24 de ore fie în Viena, fie în Atena. Schandler şi câţiva dintre soldaţi au ales Viena. Thorne şi ceilalţi, fără îndoială amintindu-şi noaptea exotică petrecută în Atena, au ales să-şi petreacă timpul liber aici. Când cei doi lideri de echipă s-au întâlnit la Bad Tölz, Schandler a aflat că Thorne şi grupul său petrecuseră o noapte memorabilă în Atena, dar şi că, la întoarcerea în Bad Tölz, toţi avuseseră nevoie de tratament împotriva bolilor venerice.

Thorne şi Schandler nu s-au mai văzut prea mult după aceea. Echipele A pe care le comandau aveau misiuni complet diferite. Dar o dată, când stăteau împreună în barul de la Clubul Ofiţerilor din Bad Tölz, Thorne a scos de undeva o foarfecă şi, bine-dispus, i-a tăiat în două cravata lui Schandler. Era modul în care Thorne îi arăta că îl place. Peste ani, Schandler avea să-şi amintească despre Thorne: „Nu era subtil deloc. Îi plăcea de cineva sau nu îi plăcea. Dar nu era rău intenţionat. Era scurt şi la obiect. Ne-am înţeles bine şi aş fi fost fericit să-l am în orice unitate aş fi comandat."[244] Schandler a fost ulterior transferat la Heidelberg, pentru a ocupa postul de ofiţer responsabil cu planificarea în război special pentru Armata americană în Europa (USAREUR).

Ofiţerii superiori ai lui Thorne l-au nominalizat pentru Legiunea de Merit, pentru performanţe excelente în această misi-

[243] Lt.-gen. Harold K. Johnson, "Keeping the Bottle Corked", în *Army*, (decembrie 1963), p. 36.

[244] Interviu cu colonelul Herbert Y. Schandler, în loc. cit.

une. A primit în schimb o distincție mai puțin înaltă, *Army Commendation Medal.*[245]

Bad Tölz, Germania, 1962

Timpul petrecut de Thorne în Germania se apropia de sfârşit. Se întorsese în Europa şi, după mulți ani departe de familie şi de țara natală, în Finlanda. Cei cinci ani petrecuți în Germania au fost ani de pace, dar o pace a Războiului Rece care se menținea la limita unui nou război, sau cel puțin aşteptând şi pregătindu-se pentru un nou război. Se întorsese în Forțele Speciale americane, o organizație care i se potrivea perfect, cel puțin la fel de mult cum i se potrivea meseria armelor. După lunga sa călătorie de după război, când căuta un loc unde calitățile sale ar fi putut fi utilizate, ajunsese, în sfârşit, la destinație. Se simțea acasă. Nici o altă carieră nu ar fi putut fi mai potrivită pentru el. Individualismul, gustul pentru pericol şi dragostea pentru armată îşi găsiseră un loc de manifestare.

Anii fuseseră buni cu el. Succesul misiunii din Iran i-a clădit o reputație în rândul Forțelor Speciale. A câştigat recunaştere suplimentară pentru experiența în războiul de iarnă şi de munte. Fusese înaintat la gradul de căpitan. Şi, lăsând deoparte legenda, devenise cu adevărat un excelent comandant de Echipă A.

La mijlocul anului 1962, a primit ordin să se întoarcă în America, pentru un curs de carieră pentru ofițerii de infanterie, la Fort Benning, Georgia. Cu un Vietnam în fierbere, Thorne avea să urmeze 600 de ore de pregătire în tactici contrainsurgență. A împachetat, şi-a trimis maşina peste ocean şi s-a reîntors în Statele Unite. La 22 octombrie, Thorne s-a prezentat la ordin.[246]

[245] Armata Statelor Unite, „Raport de eficiență pentru ofițerii Armatei SUA" pentru căpitanul Larry A. Thorne, datat 29 octombrie 1962. Comandament, Armata Statelor Unite, Europa, Biroul comandantului-şef, „Scrisoare de recomandare", datată 30 iulie 1962, şi alte acte din dosarul personal al lui Thorne.

[246] Armata Statelor Unite, „Raport academic" pentru căpitanul Larry A. Thorne, datat 22 martie 1963.

Capitolul 14

PUNCTUL SLAB

La bordul *Air Force One*,
Dallas, Texas, noiembrie 1963

Compartimentul prezidențial din Air Force One, un Boeing 707 modificat, devenise neîncăpător. Şi mai mulți oameni continuau să se înghesuie în micuța cabină. Lyndon Baines Johnson stătea în picioare, în mijlocul tuturor. În spațiul în care, în mod normal, nu încăpeau mai mult de opt-zece persoane, erau acum adunați 27 de oameni. Soția lui Johnson, Lady Bird, stătea lângă el, cumva rigidă, şi continuau să aştepte.

Într-un târziu, a apărut Jacqueline Kennedy, albă la față şi cu ochii plânşi, şi s-a aşezat şi ea lângă Johnson. La finalul ceremoniei care a durat două minute, patronată de judecătorul districtual Sarah T. Hughes, în vârstă de 67 de ani, Johnson repeta, cu voce joasă „...Aşa să-mi ajute Dumnezeu". S-a întors spre Lady Bird, a îmbrățişat-o şi a sărutat-o pe obraz, apoi a făcut acelaşi lucru şi cu Jacqueline Kennedy. Blitzurile au surprins momentul. America avea un nou preşedinte. Apoi, acesta rostea ferm: „Să decolăm".

Boeingul 707, purtându-şi încărcătura istorică, a rulat pe pista de decolare a aeroportului din Dallas, Texas, s-a înălțat rapid în aer şi şi-a început cursa spre Washington, DC. Când a atins altitudinea de croazieră, Jacqueline Kennedy s-a îndreptat spre compartimentul din spate. Tot restul drumului avea să stea lângă sicriul în care era soțul său.[247]

[247] Merriman Smith, „President Kennedy is Assassinated", în *Eyewitness to America*, ed. David Colbert (New York: Pantheon, 1997), p. 480-481.

Vietnam, 1963

În momentul în care Lyndon Baines Johnson (LBJ) a fost numit pe neaşteptate preşedinte, nu a moştenit doar preşedinţia şi Casa Albă, dar şi-a asumat şi responsabilitatea pentru Războiul din Vietnam. Aceasta avea să fie povara pe care o va purta şi, în cele din urmă, nereuşita mandatului său ca preşedinte.

Era luna noiembrie 1963. În aceeaşi lună, preşedintele Vietnamului, Ngo Dinh Diem, fusese înlăturat de la putere printr-o lovitură de stat, pentru ca, la o zi după aceea, să fie asasinat, la fel ca şi fratele său. La sfârşitul lunii decembrie, Statele Unite aveau dislocat în ţară un număr de 16 300 de militari. La 1 ianuarie, generalul-locotenent William Westmoreland a fost numit comandant secund al Comandamentului Militar American pentru Asistenţă Vietnam (MACV).

Vietnamul era o ţară cu o istorie îndelungată, care începea în secolul II î.Hr. Timp de o mie de ani, fusese o naţiune independentă, din anul 946 până în secolul al XIX-lea. De asemenea, era o ţară mare, cel puţin în comparaţie cu aliaţii europeni ai Americii. Linia de coastă a Vietnamului de Sud şi de Nord se întindea în formă de „S", pe ţărmul Mării Chinei de Sud. Lungimea totală era aproximativ aceeaşi cu distanţa de la Boston la Miami. Populaţia era de 53 de milioane, cu numai puţin mai mult decât cea a Marii Britanii sau Franţei. La momentul în care LBJ prelua funcţia de preşedinte, iar America se avânta cu capul înainte în cea mai mare confruntare armată din timpul Războiului Rece, puţină lume în SUA cunoştea aceste date despre Vietnam.

Prin urmare, nu este surprinzător că multe din ipotezele americanilor legate de Vietnam erau discutabile. Gândirea strategică americană, limitată în propria lume a *îndiguirii*, îl considera pe Ho Chi Minh, liderul Vietnamului de Nord, drept protagonist al răspândirii comunismului în lume. Orice extindere a controlului nord-vietnamez reprezenta o extindere a ameninţării roşii chineze. Această linie de gândire ignora o altă realitate pe care americanii nu o înţelegeau corect: Vietnamul se apărase timp

de secole împotriva năvălitorilor chinezi. Relaţia Vietnamului de Nord cu Republica Populară Chineză era, aşadar, una de conveniență. Relațiile dintre cele două state erau mai subtile. Războiul din Vietnam nu era o reeditare a Războiului din Coreea.

Aşadar, Statele Unite vedeau victoria de la Dien Bien Phu, din 1954, a lui Ho Chi Minh asupra stăpânilor coloniali francezi ai Vietnamului, ca pe un câştig strategic al comuniştilor. SUA, în încercarea de a opri extinderea comunismului la nivel global, a ocupat terenul părăsit de francezi, la plecarea lor din Indochina. Pe tot parcursul anilor 1950, America oferise susținere din ce în ce mai multă Vietnamului de Sud împotriva vecinului din nord. În aceste condiții, mulți naționaliști vietnamezi au identificat SUA cu opresorii coloniali francezi. Propaganda din Vietnamul de Nord a exploatat imediat această percepere a Americii ca putere colonială. Iar americanii au adus ei înşişi argumente în favoarea acestei imagini, asumându-şi o atitudine paternală vizavi de Vietnam, tratându-l ca pe o feudă şi nu ca pe un partener suveran.

Un alt aspect în registrul faptelor ştiute şi mai puțin ştiute – unul care era cunoscut de liderii din SUA, din Vietnamul de Nord şi din Vietnamul de Sud, şi pe care mişcarea antirăzboi din SUA a încercat, cu naivitate, să-l ignore – era că Războiul din Vietnam nu era numai un război civil în care se confruntau Viet Congul şi forțele sud-vietnameze. Încă de la început, a fost vorba despre invadarea sudului de către nord.

Conferința de la Potsdam din iulie 1945 a împărțit țara de-a lungul Paralelei 16, în Nord şi Sud. La început, Ho Chi Minh a ascuns faptul că guvernul său era dominat de comuniști şi, câteva luni mai târziu, a declarat independența Republicii Democratice Vietnam în jumătatea nordică. Cele două forme de guvernământ care au evoluat în anii care au urmat s-au luptat fiecare pentru obținerea susținerii populare. Conferința de la Geneva, care a încheiat, din punct de vedere formal, prezența franceză în zonă, a fixat o linie provizorie de demarcație militară între cele două țări, numită Zona Demilitarizată (DMZ). DMZ era localizată, în mare, pe Paralela 17. În acelaşi timp, Vietnamul de

Nord a continuat să păstreze în Vietnamul de Sud o reţea Viet Minh subterană, bine organizată, care avea la dispoziţie 10 000 de agenţi. În luna ianuarie 1959, Comitetul Executiv Central al Vietnamului de Nord a emis Rezoluţia 15, care activa reţeaua şi iniţia operaţiile pentru acapararea puterii în Sud. Hanoiul a pornit un val de intimidări şi teroare, care, numai în 1959, s-a materializat prin executarea a 2 500 de asasinate. Atacul Nordului asupra Vietnamului de Sud a început cu Rezoluţia 15.

Pe tot parcursul războiului, nord-vietnamezii au continuat să susţină că nu au soldaţi desfăşuraţi în Sud, dar, de fapt, una din cele mai mari provocări a fost nu lipsa acestora, ci trecerea în sud a unor contingente suficient de numeroase împreună cu materialele adiacente. În luna mai 1959, generalul de armată nord-vietnamez Vo Bam a primit ordin să dezvolte o rută de infiltrare din Vietnamul de Nord în Vietnamul de Sud. Vo Bam a exploatat cărările de munte care treceau din nord spre sud prin fâşia laoţiană şi prin zonele estice ale Cambodgiei şi, utilizând o echipă de constructori de 30 000 de oameni, a extins aceste poteci într-o reţea de drumuri de munte care avea să fie cunoscută sub numele de Ruta Ho Chi Minh (*Harta M*).

Vietnamul de Sud avea forma unui arc, iar Ruta Ho Chi Minh oferea o cale de acces mai directă spre sud trupelor şi echipamentelor nord-vietnameze. Astfel, nu doar se reuşea stabilirea unui flux logistic de susţinere a unităţilor nord-vietnameze din Sud, dar crea şi nişte „linii de interior" în beneficiul Nordului, făcând posibilă deplasarea resurselor dintr-un punct în altul mai rapid decât ar fi reuşit sud-vietnamezii. În cele din urmă, aceste linii de interior aveau să se dovedească fatale pentru Sud.

Din 1959 şi până la final, Ruta Ho Chi Minh a fost un centru de greutate strategic pentru ambele părţi. Ofiţerii americani au înţeles imediat necesitatea de a stopa fluxul de pe această cale de comunicaţie. La începutul anilor 1960, Forţele Speciale americane au efectuat raiduri clandestine de recunoaştere şi au organizat atacuri aeriene secrete împotriva coloanelor nord-vietnameze şi a depozitelor de materiale. În luna aprilie 1967,

generalul Westmoreland a cerut permisiunea de a organiza o operație la sol în Laos, pentru a distruge ruta de comunicații, dar a fost refuzat. În 1968, a încercat din nou, cu același rezultat. Pentru gândirea de la Washington, conta că, măcar de ochii lumii, Laosul și Cambodgia erau state suverane, poziționate în afara conflictului. Pentru Hanoi, suveranitatea pe zonele de graniță nu era nimic altceva decât pură ficțiune.

Între timp, Ruta Ho Chi Minh se întindea spre sud, la adăpostul junglei dense, asigurând un flux neîntrerupt de oameni și materiale pentru susținerea operațiilor Vietnamului de Nord. Dacă o arteră era întreruptă, imediat apărea o alta, paralelă. Pe toată lungimea, aveau să circule peste 10 000 de vehicule de transport. Dar pentru Larry Thorne și pentru alte mii de soldați de ambele părți ale conflictului, Ruta reprezenta mai mult decât o cale de comunicații prin junglă. Era un eveniment, un obiectiv și, în cele din urmă, un capitol înscris în destinul lor.[248]

Fort Benning, Georgia, 1962

Când Larry Thorne se întorcea înapoi în SUA, în toamna anului 1962, din ce în ce mai mulți membri ai Forțelor Speciale erau dislocați în Vietnam. Probabil părea inevitabil că și el va ajunge curând în Asia. Kairinen și Keravuori, care plecaseră din Germania înaintea lui, fuseseră detașați în Asia de Sud-Est: Kairinen în Okinawa și Keravuori în Laos. Thorne se hrănea cu adrenalină și, dacă nu ar fi fost trimis în Vietnam pe cale naturală, ar fi cerut singur detașarea.

La momentul de față, Thorne se îndrepta spre Georgia, unde urma să înceapă un curs suplimentar de pregătire ca ofițer. A ajuns la Fort Benning în luna octombrie 1962 și a fost înscris în cursul de carieră pentru ofițerii de infanterie, clasa a doua, un curs teoretic în probleme de contrainsurgență, care

[248] Harry G. Summers, Jr., *The Vietnam War Almanac* (Novato, CA: Presidio, 1985), p. 1-2, 15, 20-25, 196-197. Richard H. Shultz, Jr., *The Secret War Against Hanoi* (New York: HarperCollins, 1999), p. 12-14.

dura cinci luni. La câteva săptămâni după începerea şcolii, s-a întâmplat ceva ciudat. O chelneriță de la popota unității a auzit accentul lui Thorne şi l-a confundat cu un ofițer rus pe care îl întâlnise în Paris în 1945. A depus o declarație autorităților. Cele mai negre zile ale epocii McCarthy trecuseră, dar Războiul Rece, cu intrigile sale de spionaj care păreau că nu se mai termină, nu se încheiase. Posibilitatea ca o astfel de acuzație să fie adevărată nu putea fi trecută cu vederea. Cât a fost la Benning, Thorne a fost investigat în secret. Această anchetă a continuat şi după ce s-a prezentat la Centrul pentru Război Psihologic de la Fort Bragg, pentru următoarea sa misiune, aceea de instructor pentru instrucția de bază a Forțelor Speciale, „Cursul Q".

În cele din urmă, anchetatorii l-au confruntat şi pe Thorne. A cooperat pe deplin, chiar dacă s-a simțit jignit de această anchetă. Era chiar ultima insultă pentru un om care îşi petrecuse toată viața rezistând împotriva Uniunii Sovietice şi a ideologiei acesteia. Fricțiunile stânga-dreapta din Viipuriul copilăriei sale, anexarea Kareliei natale de către URSS, îndelungata luptă împotriva agresiunii sovietice din Al Doilea Război Mondial, încarcerarea sa de către poliția secretă finlandeză, Valpo, şi anii în care se pregătise pentru combaterea insurecțiilor comuniste ca unul dintre luptătorii de elită din Răboiul Rece făceau toate aceste acuzații încă şi mai ironice. Spre sfârşitul verii, trecuse ultimul dintre multele teste la detectorul de minciuni. Rezultatele arătau că acuzațiile erau false.[249]

Cu toate acestea, printre detaliile minore, dar interesante, înregistrate cu această ocazie, se numărau şi caracteristicile sale fizice: înălțime: 1,80 m; greutate: 82 kg. În ciuda multor comentarii conform cărora Thorne era un individ uriaş, aceste date atestă faptul că, de fapt, avea o statură şi o greutate medii. Avea aproape 43 de ani când s-a prezentat la Fort Bragg în 1963, dar era numai muşchi şi rezistență. Ofițerii alături de care a servit erau surprinşi că forța şi rezistența sa erau la fel ca în tinerețe. Herb Schandler şi-a amintit de Thorne în misiunea din Iran:

[249] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Purppurasydän*, (Jyväskylä, Finland: Gummerus, 1998), p. 117-124, 149-151, 155.

„Uneori nu înțelegea că nu toți eram la fel de puternici ca el, cum ar fi când am făcut o drumeție pe schiuri de cinci zile și unii dintre noi nu am reușit, în perioada respectivă, să ajungem decât la reperul de trei zile. Thorne nu putea să înțeleagă, spunându-ne «Ei, bine, eu am reușit în cinci zile».”[250]

Un alt ofițer, colonelul Don Lundaz, era secundul lui Thorne în perioada când acesta se ocupa de pregătirea echipei americane pentru competiția de îndemânare pe NATO, din 1962, Confederația Interaliată a Ofițerilor în Rezervă („CIOR”, în limba franceză), chiar înainte să plece în Germania. Printre probe se numărau tirul cu pistolul și cu pușca, navigare pe uscat, curse cu obstacole, prim-ajutor și mai multe alte probe fizice și de inteligență. Lundaz îl descria pe Thorne astfel:

„Larry era ca un taur. Eu eram locotenent, aveam 22 de ani. Membrii echipei nu erau cu mult mai în vârstă, și toți eram într-o formă fizică de excepție. Dar Larry putea face tot ce făceam și noi, fizic, dar și cu armele, citirea hărților etc., iar uneori era chiar mai bun ca noi.”[251]

Unul dintre ofițerii superiori ai lui Thorne scria: „Nu am cunoscut niciun alt ofițer cu grad similar cu care să se poată compara. Are peste patruzeci de ani, dar are calitățile fizice ale cuiva de douăzeci și cinci.”[252]

Thorne era și un lider inteligent, pe cât era de puternic din punct de vedere fizic, iar aceste caracteristici ale sale au contribuit la răspândirea faimei în rândul soldaților din Forțele Speciale. Un alt ofițer superior remarca: „Și cel mai eficient și performant soldat profesionist trebuie să-i acorde căpitanului Thorne, invariabil, admirația sa.”[253] Un alt ofițer, mai sus în ierarhia militară, scria: „Capacitățile mentale și fizice ale acestui om sunt cu mult

[250] Interviu cu colonelul Herbert Schandler, 2 mai 2000.

[251] Corespondență în posesia autorului.

[252] Armata Statelor Unite, „Raport de eficiență pentru ofițerii Armatei SUA” pentru căpitanul Larry A. Thorne, datat 8 aprilie 1960.

[253] Armata Statelor Unite, „Raport de eficiență pentru ofițerii Armatei SUA” pentru căpitanul Larry A. Thorne, datat 27 septembrie 1961. Ofițerul superior în acest caz era maiorul Charles M. Simpson III, care mai târziu avea să scrie o carte foarte cunoscută despre Forțele Speciale, *Inside the Green Berets*.

superioare celor ale ofiţerului obişnuit. Ca aspect, nu este uriaş sau, în vorbire, un mare orator. Are însă ceva ce Dumnezeu nu a dat decât la foarte puţini, adică ştiinţa de a conduce."

Thorne a devenit cumva un nume de legendă când a comandat soldaţii din Cursul Q de la Fort Bragg într-un exerciţiu de luptă, denumit *Swift Strike III (Lovitură Rapidă III)*, în care îşi asumau rolul unui grup de gherile împotriva forţelor Diviziilor 82 şi 101 Aeropurtate în Fayetteville, Carolina de Nord. Exerciţiul reprezenta evenimentul culminant al cursului. În calitate de lider de gherilă, şi-a luat numele de „Charlie Brown" (personajul naiv, inocent din benzile desenate *Peanuts*). Luptele din cadrul exerciţiului au avut loc chiar pe străzile oraşului. Charlie Brown, purtând o eşarfă roşie şi având o recompensă de 500 $ pusă pe capul lui, comanda insurgenţii împotriva mult mai numeroaselor trupe aeropurtate. Când oamenii săi reuşeau retragerea din oraş, i-a spus unui reporter de la ziarul local că vor organiza raiduri de pe dealurile care înconjurau instalaţiile tehnico-sanitare ale Fort Bragg, forţându-i pe locuitorii oraşului să se alăture grupului său de gherile.[254]

Comandanţii lui Thorne au fost impresionaţi. Superiorul său ierarhic nota:

„Căpitanul Thorne şi-a asumat rolul de lider al unei forţe de gherilă. Această responsabilitate implica organizarea unei zone de operaţii de tip război de gherilă, misiuni de recunoaştere a unei zone de 100 de kilometri pătraţi, organizarea unui puternic mecanism auxiliar de susţinere din partea civililor, comanda unei forţe de gherilă formate din 45 de oameni şi pregătirea pentru a întâmpina patru detaşamente operaţionale ale Forţelor Speciale (Garda Naţională) prin infiltrări prin paraşutare pe timpul nopţii... A reuşit să organizeze o forţă civilă auxiliară de 350 de oameni, care includea un sistem de transport, îngrijire medicală, adăposturi sigure (pentru paraşute şi pentru misiuni de eschivare şi fugă), cinci avioane civile şi un total de 10 zone de lansare şi de încărcare. Acest efort uriaş din partea căpitanului

[254] Kallonen, p. 126-128.

Thorne a oferit un cadru realist pentru desfăşurarea operaţiilor Războiului Neconvenţional Roşu. A păstrat tot timpul controlul asupra forţelor sale partizane de gherilă, fără nicio singură încălcare a Regulamentului de Conduită. În plus... căpitanul Thorne a fost răspunzător pentru toate echipamentele, raţiile şi paraşutele, fără pierderi. ...Acest ofiţer a fost recomandat de către generalul-locotenent Dunn, comandantul Forţei Întrunite de Operaţii Roşu pentru o medalie *Joint Services Commendation*.[255]

Succesul său ca lider de gherilă a fost suficient de impresionant încât Robin Moore, autorul cărţii *The Green Berets* (*Beretele Verzi*), a făcut o referire la el într-unul din dialogurile de deschidere:

„«Mi-ar plăcea să-l văd pe Kornie în acţiune», am spus. «Îl mai ţii minte, la Bragg? A fost şeful gherilei în manevrele alea mari».

«Kornie a fost unul din personajele din armată vreme de zece ani», spuse Train cu asprime. «Sigur că îmi aduc aminte de el. Mi-e teamă că ai să intri în bucluc...»"[256]

„Kornie" era Larry Thorne în best-sellerul despre Vietnam.

De fapt, când Thorne era instructor, Moore se afla la Fort Bragg, ca participant la Cursul Q. În luna august 1962, Moore se întâlnise cu vicepreşedintele Lyndon Johnson în Jamaica şi îl convinsese de importanţa apariţiei unei cărţi despre Forţele Speciale. Prin intermediul biroului vicepreşedintelui, armata s-a lăsat cu greu convinsă să coopereze cu autorul, dar până la urmă i-a permis accesul la Forţele Speciale din Vietnam, numai

[255] Armata Statelor Unite, „Raport de eficienţă pentru ofiţerii Armatei SUA" pentru căpitanul Larry A. Thorne, datat 23 septembrie 1963. Larry Thorne a fost nominalizat pentru mai multe distincţii pe care, aparent, nu le-a primit, cum ar fi aceasta şi o nominalizare pentru Steaua de Argint, un an şi jumătate mai târziu [vezi mai jos]. Este dificil de înţeles de ce. Poate că faptul că era tot timpul în mişcare, de la o unitate la alta, a făcut să fie dificil de urmărit, sau poate că, pe atunci, intra în joc tendinţa Armatei de a defavoriza ofiţerii Forţele Speciale, atunci când dosarul ajungea în puterea de decizie a forurilor din armata tradiţională.

[256] Robin Moore, *The Green Berets* (New York: Avon Books, 1965), p. 12.

cu condiția să urmeze aceeași instrucție pe care o efectuau soldații din Forțele Speciale. Asta însemna că Moore, un civil de 38 de ani, trebuia să se califice pentru curs la Fort Benning și apoi să urmeze Cursul Q la Fort Bragg. Dacă aceste obstacole erau sau nu menite să îl facă pe Moore să se răzgândească în legătură cu proiectul, instrucția prin care a trecut aici i-a fost mai mult decât folositoare în momentul în care Moore s-a găsit față în față, în luptă, cu cei despre care scrisese.

Moore a trecut prin școala de paraşutişti şi apoi a ajuns la Fort Bragg. Acolo, el şi Thorne, mai apropiați ca vârstă, s-au împrietenit. Thorne, în rolul „Kornie", avea să devină cel dintâi protagonist al cărții lui Moore. În mijlocul controverselor din ce în ce mai aprige din jurul Războiului din Vietnam, Moore a schimbat numele persoanelor şi al locurilor, dar faptele erau reale.[257]

Moore descria cum era împărțit Cursul Q în trei segmente: contrainsurgență, război psihologic şi război neconvențional (de gherilă).

„Eram fascinat de numărul mare de arme cu care ni se cerea să ne familiarizăm. Fie că era puşca-mitralieră AK rusească sau vreo armă suedeză, cehească, franțuzească sau din Germania de Est, oamenii din Forțele Speciale trebuiau să ştie să tragă cu ele şi să le demonteze legați la ochi. Eram instruiți să tragem cu arcul, cu arbaleta şi să folosim lațul."

Instrucția a continuat cu noțiuni avansate de demolare, amplasare de mine şi luptă corp la corp, unde „am învățat să ne ucidem adversarul în primele 30 de secunde – dacă nu, am fi avut puține şanse să mai reuşim acest lucru." De asemenea, participanții au învățat şi aspecte legate de acțiuni civice, cum ar fi săparea de fântâni pentru populația indigenă, ridicarea de spitale şi de şcoli şi alte metode de a sprijini comunitățile izolate.

Până la sfârşitul cursului, odată cu exercițiul contra forțelor de gherilă, participanții, destul de călițiîncă înainte de curs, deveniseră mai „duri" şi mai „serioşi", aşa cum îi descria Moore.

[257] Corespondență cu Robin Moore, în posesia autorului.

Cum Vietnamul se întrevedea la orizont, aşa şi trebuia să fie. Mulţi dintre cei care au urmat cursul alături de Moore, precum şi mulţi dintre cei care le erau instructori, nu aveau să se mai întoarcă acasă.[258]

În toamna anului 1963, Thorne era la comanda Echipei A-734. Au început instrucţia pentru a fi desfăşuraţi în Vietnam. La sfârşitul anului erau pregătiţi de plecare.

Cu Forţele Speciale în Vietnamul de Sud, 1957-1964

Iniţial, când, la sfârşitul anilor 1950, Forţele Speciale au fost trimise în Vietnamul de Sud, erau răspândite pe o arie destul de mare. Două echipe din Grupul 77 Forţe Speciale 77 (Aeropurtat) au fost dislocate în Japonia, în 1956, şi apoi în Okinawa, în 1957, pentru a forma nucleul unei noi SFGA 1, care urma să fie pentru Asia ce era SFGA 10 pentru Europa. În 1959, Kairinen, care fusese transferat de la Bad Tölz la Bragg, a fost detaşat la acest grup şi trimis în Okinawa. De asemenea, în 1959, SFGA 77 a desfăşurat echipe în Laos, în cadrul Operaţiei „*White Star*", pentru a instrui Armata Regală Laoţiană şi, în cele din urmă, pentru a organiza o operaţie de insurgenţă împotriva comuniştilor. Acestea au fost mai târziu întărite cu soldaţi din SFGA 1. Cu această ocazie a plecat Keravuori. În 1960, Grupul 77 a fost redenumit Grupul 7 Forţe Speciale (Aeropurtat). În 1962, nou-creatul SFGA 5 a preluat susţinerea operaţiilor în Asia de Sud-Est. Până la începutul anului 1963, SFGA 7 era încartiruit la Fort Bragg, Grupul 10 era la Bad Tölz; Grupul 1, în Okinawa; Grupul 5 era la Bragg, dar urma să plece spre Vietnam.

Odată cu atenţia pe care administraţia Kennedy o acorda Forţelor Speciale, au sosit şi resursele. În mod normal, un grup din acele vremuri dispunea de 1 500 de oameni, cu 36 de Echipe A, 9 Echipe B şi 3 Echipe C. Deşi SFGA 10 din Europa era

[258] Moore, p. 17-18.

sufocată de misiuni, Asia avea să devină rapid principalul obiectiv. Curând, militarii din Forţele Speciale aveau să dobândească experienţa Asiei. Desigur, multe dintre contingentele trimise în Asia de Sud-Est fuseseră antrenate special pentru acest scop.[259]

Primii membri ai Forţelor Speciale, doi ofiţeri şi zece sergenţi, au sosit în Vietnam în 1957, pentru a instrui ofiţeri şi subofiţeri din Armata Republicii Vietnam (ARVN). Unul dintre americani, căpitanul Harry Cramer, a murit într-un accident de instrucţie, un semn rău. Adevărata concentrare de forţe a început după 1960. În acel an, cei 30 de instructori din SFGA 7 au devenit nucleul instrucţiei soldaţilor de elită vietnamezi. În luna noiembrie 1961, în Vietnam au mai ajuns patru ofiţeri şi 24 de subofiţeri din SFGA 1, pentru a instrui Forţele Speciale vietnameze, care, foarte curând, vor avea de efectuat misiuni peste graniţe, în Laos şi Vietnamul de Nord.

Instrucţia s-a transformat treptat în misiuni operaţionale. Consilierii din Forţele Speciale aveau să primească misiuni clandestine, sub comanda „Grupului Combinat de Studiu" al CIA. În 1961, CIA controla o Echipă A întărită, destinată exclusiv operaţiilor secrete peste graniţă. În 1963, în medie, pe lună, aveau să treacă graniţa în Vietnamul de Nord pentru a îndeplini misiuni de război psihologic şi de hărţuire patru echipe instruite şi conduse de CIA/Forţele Speciale. Până în 1962, numărul de Echipe A era în continuă creştere, întrucât echipele din Forţele Speciale începeau să lucreze cu forţe indigene din ce în ce mai numeroase.[260]

Contrainsurgenţa era în aceeaşi măsură politică şi militară. Din moment ce eliminarea gherilelor era numai un aspect al misiunii, pe termen lung, planul era clădirea încrederii şi dobândirea loialităţii populaţiei locale. Echipele Forţelor Speciale au

[259] Charles M. Simpson, III, *Inside the Green Berets*, (New York: Berkeley, 1983), p. 52, 74. Gordon L Rottman şi Ron Volstad, *US Army Special Forces 1952-84*, (Oxford: Osprey, 1985), p. 8-9. Shelby L. Stanton, *Green Berets at War* (New York: Ballantine, 1985), p. 56. Paavo A. Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, 1987), p. 198, 255.

[260] Stanton, p. 38-41, 47.

depus eforturi pentru a stabili o relație de încredere cu locuitorii satelor amplasate în jurul bazelor. Operațiile de Acțiune Civică încercau să contruiască o infrastructură de susținere. Reușita lor, în circumstanțele date, a fost una remarcabilă. Spre exemplu, în 1970, șeful de stat major al ARVN a acordat SFGA 5 o „Medalie pentru Acțiune Civică", pentru implementarea a 49 902 proiecte de ajutor economic, 34 334 de proiecte educaționale, 35 468 de proiecte legate de bunăstarea populației și 10 959 de proiecte medicale. Echipele SFGA 5 au săpat 6 436 de fântâni, au reparat 1 949 de kilometri de drumuri, au ridicat 129 de biserici, 272 de piețe de legume, 110 spitale, 398 de dispensare și au construit 1 003 săli de clasă și 670 de poduri.[261]

Cu toate acestea, liderii politici din Vietnamul de Sud, corupți și ineficienți, au complicat partea politică a efortului. Guvernul sud-vietnamez nu a dobândit niciodată suficientă susținere pentru a combate insurgenții. Pe de altă parte, războiul nu a fost niciodată doar o acțiune insurgentă. A fost o invadare a Sudului de către Nord, deghizată într-un război domestic de gherilă.

Echipele A desfășurate formau nucleele unor forțe de izbire de câteva sute de soldați locali. Elita acestor forțe o reprezentau soldați din minoritățile indigene, cum erau montagnarzii. Montagnarzii, al căror nume înseamnă în limba franceză „oamenii muntelui", erau luptători de temut, din populațiile ne-vietnameze din Înălțimile de Vest. Printre populațiile minoritare care formau aceste forțe se număra populația Nung, care emigrase din sudul Chinei, cambodgienii și diverse facțiuni religioase. Din 1961, CIA recrutase una dintre aceste facțiuni religioase, o sectă buddhistă din Delta Mekong, cu numele de Hoa Hao, pentru a o utiliza împotriva Viet Congului. Aceștia erau luptători foarte duri: soldații preferați ai lui Larry Thorne. Faptul că populațiile indigene, precum Hoa Hao, îi urau pe comuniști, nu avea nicio importanță pentru sud-vietnamezi, care le ostracizau ca pe niște *outsideri* etnici.

[261] Simpson, p. 59, 173.

Sentimentul era reciproc. Triburile indigene aveau un singur lucru în comun – îi urau pe vietnamezi, fie că erau din sud, fie din nord. Din acest motiv, vietnamezii şi americanii erau tot timpul nesiguri în legătură cu cât de mult se pot baza pe triburile minoritare, ca nucleu al forţelor de izbire conduse de Forţele Speciale. Aceste tensiuni au escaladat pe parcursul anului 1964, iar în septembrie au erupt într-o revoltă a montagnarzilor împotriva sud-vietnamezilor, în Înălţimile Centrale. Ofiţerii Forţelor Speciale au fost aruncaţi în mijlocul rebeliunii. Numai datorită eforturilor lor hotărâte ca intermediari rebeliunea a putut fi controlată fără pierderi numeroase de vieţi omeneşti.[262]

Până la începutul anului 1964, când Larry Thorne a ajuns în Vietnam, operaţia de bază a Forţelor Speciale în Vietnam era Grupul Civil de Apărare Neregulată (CIDG). Programul CIDG fusese iniţial un concept al CIA, prin care se urmărea stoparea încercării Viet Congului de a controla populaţiile rurale: un program pentru apărarea satelor. Conceptul CIDG implica o Echipă A a Forţelor Speciale care să intre în zonă, să organizeze locuitorii în unităţi de apărare şi să-i instruiască pentru a-şi putea apăra casele şi familiile. Aceste forţe locale aveau să-i instruiască mai departe pe ceilalţi locuitori pentru acţiuni defensive. Prima punere în aplicare a CIDG, în 1962, a fost un succes răsunător. Până la sfârşitul acelui an, în Vietnam operau 12 echipe CIDG. Evoluţia programului a fost rapidă şi, curând, presupunea construirea de tabere şi forturi, cu trei-cinci companii de luptă, capabile de operaţii ofensive. Până în 1964, existau peste 40 de tabere CIDG, în care acţionau peste 1 000 de militari ai Forţelor Speciale.

Programul CIDG nu se bucura de popularitate în rândul liderilor sud-vietnamezi, în primul rând pentru că se baza atât de mult pe populaţiile rurale minoritare. Deşi conducerea ţării ceda presiunilor americane de a permite o extindere masivă a taberelor CIDG, preşedintele sud-vietnamez Diem a încercat să saboteze CIDG în diverse moduri. Un astfel de exemplu este eli-

[262] Summers, p. 193. Stanton, p. 41-44, 72-73, 84-88.

berarea deținuților din închisorile din Saigon pentru a-i trimite în taberele CIDG, unde să fie utilizați ca luptători. Soldații din Forțele Speciale erau și ei suficient de duri încât să poată transforma acești indivizi nesupuși în niște soldați competenți.

Comandantul Echipei A era cel care conducea, de fapt, tabăra CIDG, dar el și oamenii lui se aflau sub comanda ofițerului vietnamez cel mai mare în grad. Relațiile între comandanții din Forțele Speciale și cei locali variau mult. De multe ori, vietnamezii erau incapabili, corupți sau ambele, iar relațiile între aceștia și americani erau dificile.

În timp ce prezența militară americană în Vietnam începea să capete amploare, elementele aparținând armatei începeau să depășească componenta CIA, asumându-și întâietatea în multe programe, printre care și CIDG. Începând cu 1962, a debutat Operația „*Switchback*", pentru a se reuși o comandă și un control mai eficiente ale acestor programe. În cadrul acestei operații, armata prelua controlul direct al oricărui program în care resursele sale le depășeau pe cele ale CIA. CIDG a intrat sub incidența acestei operații și, până la începutul anului 1963, Forțele Speciale și-au asumat responsabilitatea pentru întregul program CIDG, cu 50 000 de oameni în trupele neregulate și 14 tabere. În decurs de un an, CIDG avea să se extindă la 125 000 de oameni și 49 de tabere. Acum, Forțele Speciale erau angajate în Vietnam la scară mare.[263]

Tabăra CIDG Chau Lang, Delta Mekongului, Vietnamul de Sud, 1964

În toamna anului 1963, Thorne a continuat să instruiască nu numai propria Echipă A, A-734, dar să și colaboreze cu Detașamentul B la organizarea și implementarea unui program de instrucție eficient pentru alte Echipe A. Încă o dată, se afla la Fort Bragg, alături de Paavo Kairinen, care tocmai fusese îna-

[263] Simpson, p. 101-102, 107, 111-112, 120. Stanton, p. 51-52, 82.

intat la gradul de locotenent-colonel. Kairinen aştepta să fie din nou detaşat la Bad Tölz; Thorne şi echipa lui A-734 se oferiseră voluntari pentru Vietnam. „Acesta era spiritul şi moralul pe care îl crease Thorne în unitatea sa!" avea să povestească Kairinen unui prieten. Cei doi ofiţeri au fost transferaţi de la Fort Bragg cam în acelaşi timp, la începutul anului 1964. Echipa A-734 urma să rămână în Vietnam 180 de zile, în cadrul Forţelor Speciale ale Armatei SUA Vietnam (provizoriu), sau USASFV. Echipele din SFGA 1 şi 5 (care încă nu fusese trimisă în Vietnam) se alăturau echipelor din originala SFGA 7 de la Fort Bragg, sub comandamentul USASFV.[264]

Thorne şi oamenii săi au părăsit Statele Unite, tranzitând baza aeriană Tan Son Nhut, în apropiere de Saigon, în drumul lor spre comandamentul Forţelor Speciale din Nha Trang, un oraş port la Marea Chinei de Sud, situat cam la jumătatea coastei Vietnamului de Sud. După o scurtă punere în temă cu situaţia la faţa locului, echipa a plecat pentru misiune în tabăra CIDG de la Chau Lang. Pentru mulţi din oamenii lui Thorne, aceasta era situaţia pentru care fuseseră instruiţi.

Pentru Thorne, era momentul pentru care trăia. Era înapoi, la război. Se simţea acasă, într-un loc străin, făcând ce ştia să facă mai bine decât majoritatea. Se împlineau exact zece ani de când intrase în rândurile armatei americane. Erau douăzeci de ani de când îşi conducea faimoasa companie împotriva sovieticilor. Căldura umedă, hoardele de vietnamezi, mirosurile ciudate şi pădurea tropicală erau cum nu se poate mai diferite de zonele sub-arctice unde luptase înainte. Şi acest „război limitat" bizar era complet diferit de războiul totul-pentru-supravieţuire pe care îl purtase în Al Doilea Război Mondial. Dar, pentru un soldat, asta era ce trebuia să facă. La fel ca şi în cazul sutelor de mii de americani care aveau să ajungă în Vietnam, nu i se cerea să înţeleagă războiul. Nu era nevoie să scrie istoria, doar să o trăiască.

[264] Armata Statelor Unite, „Raport de eficienţă pentru ofiţerii Armatei SUA", datat 8 februarie 1964. Grupul SFGA original de la Fort Bragg, SFGA 77 era acum redenumit SFGA 7. Kairinen, p. 237, 272. Rottman, p. 12.

Chau Lang era una din taberele CIDG originale. Era amplasată într-o poziție relativ dificil de apărat, în mijlocul unei plantații de orez monotone şi fără sfârşit, în centrul zonei celei mai sudice a Vietnamului de Sud, Delta Mekongului (*Harta M*). Era străjuită de două din fortărețele „Şapte Munți" pe care Viet Minh-ul le domina din anii 1950. La nord şi la vest, nu departe de Chau Lang, se întindea granița între Vietnam şi Cambodgia. Avea un aer de fortăreață din vechime. Deşi Chau Lang avea luptători Hoa Hao şi cambodgieni, probabil nu diferea prea mult de tabăra CIDG tipică, care consta în:

„...un talmeş-balmeş de oameni: muncitori, mecanici, constructori, soldați, mercenari, interpreți, ofițeri, montagnarzi, nungi, peşti, rechini ai jocului de cărți. Unii erau patrioți, alții, criminali. Toți erau egoişti. Toți erau duri. Numai cei mai rezistenți supraviețuiau. Se vorbeau cel puțin cinci limbi şi uneori, chiar opt. Nu exista nicio lege, cu excepția regulamentelor de ordine interioară, iar acestea erau la fel de eficiente cât puteau fi şi comandanții taberelor. Toți aveau un țel şi un plan pentru a şi-l atinge. Tabăra avea şi de la douăzeci la patruzeci de femei care se confruntau cu aceeaşi viață grea. Unele erau rude ale membrilor taberei, unele fuseseră invitate, altele nu aveau casă şi nici prieteni. Toate erau trecute pe statul de plată într-un fel sau altul. Toate jucau un rol în apărarea taberei."[265]

Chau Lang răspundea de securitatea frontierei cambodgiene. Aceasta era, desigur, o sarcină primejdioasă. Taberele de graniță erau amplasate direct în calea rutelor de infiltrare a Viet Congului şi se clasau în fruntea listei de ținte ale acestuia. Plasarea în apropierea graniței făcea apărarea taberelor cu atât mai dificilă cu cât atacatorii puteau trece în voie granița. Americanilor şi sud-vietnamezilor li se cerea formal să respecte integritatea frontierei, aşadar, pe toată lungimea graniței Vietnamului de Sud cu vecinii săi vestici, se juca un joc complicat de-a cowboii şi indienii.[266]

Viața într-o tabără CIDG era dură. Condițiile de trai erau mizere, aspre şi insalubre. Un ofițer din Forțele Speciale scria:

[265] Citat în Stanton, p. 72.

[266] Simpson, p. 124-125. Stanton, p. 71.

„Departe de birourile de stat-major cu aer condiționat sau de bungalourile confortabile ale comandamentelor superioare, consilierii din Forțele Speciale erau înghesuiți în bordeie de pământ, slab apărate, cârpite cu nămolul aburind al mlaştinilor junglei infestate de boli. Nu era pic de liniște, între pericolul constant şi munca istovitoare din Vietnamul mereu umed şi învăluit în ceață. ...Căldura tropicală înăbuşitoare evapora imediat transpirația şi băşicile de pe pleoape te forțau să ții ochii aproape închişi. Apa contaminată şi pădurea tropicală infestată cu malarie provocau febră şi frisoane în trupurile încovoiate sub rucsacurile încărcate de muniții. Rănile supurau din cauza păduchilor şi a altor insecte care intrau sub pielea zgâriată de țepi şi de iarba-elefantului, tăioasă ca o lamă de ras. Crengile căzute şi orezul culcat la pământ de animale îți răsuceau gleznele şi îți forțau genunchii, în timp ce starea de veghe permanentă juca feste ochilor şi obosea mintea."[267]

Şi toate acestea, desigur, se întâmplau *înainte* de confruntările sângeroase care punctau multe din zilele celor de acolo. Cumva a fost de ajutor faptul că Echipa A a lui Thorne a ajuns în ianuarie, la începutul sezonului uscat, când zilele erau mai mult uscate şi însorite. Sezonul ploios se apropia de-abia spre sfârşitul şederii lor acolo, în iunie.

În prima seară după ajungerea la Chau Lang, Thorne stătea în interiorul taberei, cu binoclul la ochi, cercetând terenul. A remarcat că dealurile şi munții din jur făceau tabăra greu de apărat. Pe un deal din apropiere, flutura un steag al Viet Congului, la mică distanță de vârf. Hotărât să nu ocupe o tabără în a cărei rază vizuală se află un steag al inamicului, Thorne a adunat şase voluntari şi a pornit prin junglă spre deal, ocolind pozițiile inamicului. Ajungând în vârf, Thorne a rupt steagul, l-a băgat în rucsac şi şi-a condus oamenii înapoi în tabără.

Mai târziu, Keravuori şi-a amintit de acel steag: „I-am făcut o vizită lui Larry, în aceeaşi zonă, în vara lui 1964, şi mi-a dat mie steagul său de război." Locotenent-colonelul Keravuori,

[267] Stanton, p. 93-93.

prietenul şi mentorul lui Thorne, fusese trimis în Vietnam în acelaşi timp cu Thorne. La început, a ocupat o poziţie de stat-major, coordonând operaţiile Forţelor Speciale din Armată. Câteva luni mai târziu, drumurile celor doi aveau să se intersecteze din nou.[268]

Problema cu Chau Lang era amplasarea ei într-o poziţie foarte slabă, unde putea fi atacată de Viet Cong de oriunde de pe dealurile dimprejur. În luna de dinaintea sosirii lui Thorne, instalaţiile taberei fuseseră atacate de unsprezece ori. În timpul unui atac la care participaseră 200 de soldaţi Viet Cong, fuseseră răniţi trei membri ai Forţelor Speciale, atacatorii înregistrând zece victime. La şase kilometri depărtare se estima că erau îngropaţi 120 de membri Viet Cong. Patru zile mai târziu, Viet Congul a prins într-o ambuscadă un convoi format din două camioane, ucigând un american şi rănind pe altul, împreună cu alţi 18 luptători indigeni.

La sosirea la Chau Lang, Thorne a preluat două companii de „gherilă", care însumau aproximtiv 300 de oameni. A răspuns situaţiei periculoase în care se găsea tabăra printr-o sporire a numărului operaţiilor ofensive. În ianuarie 1964, luptătorii săi au organizat 217 ambuscade împotriva Viet Congului. Deşi acestea nu au condus la pierderi importante pentru inamic, au părut că dezechilibrează Viet Congul. În acea lună, Viet Congul a atacat baza doar o singură dată şi a organizat numai patru asasinate în rândul populaţiei locale.

Thorne a sporit numărul posturilor de supraveghere pe graniţă şi a extins reţeaua de informaţii în jurul taberei. Pentru a acoperi necesarul de forţe armate ale bazei, a recrutat 42 de oameni din rândul populaţiei locale. Programul său de acţiune civică s-a concentrat pe susţinerea şcolilor din zonă şi pe oferirea de ajutor medical pentu satele din vecinătate.

Ca şi în urmă cu douăzeci de ani, Thorne era un comandant inteligent, impredictibil şi neconvenţional. A inventat tot

[268] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja, Finland, 1982), p. 125. Kairinen, p. 200. Matti Lukkari, *Vastuun Kantaja* (Helsinki: Otava, 2000), p. 308.

felul de metode pentru a ucide cât mai mulți inamici cu cât mai puține mijloace. Aici se poate aminti o uriașă mină artizanală îngropată, fabricată prin garnisirea unui dispozitiv exploziv de tip „stup" cu sârmă ghimpată, care ar fi spulberat orice forțe Viet Cong aflate în raza ei de acțiune. Iar curajul său devenea din nou legendar. George Viney, comandant secund al Forțelor Speciale în Vietnam, nota că era „...genul de om pe care ți-l dorești alături într-o luptă, pentru că se remarcă printr-un curaj fără limite".[269]

În cele din urmă, amplasarea bazei Chau Lang era, pur și simplu, prea dificil de apărat. Chiar înainte de sosirea lui Thorne, existaseră câteva tentative de a muta tabăra, dar în luna februarie, comandantul Detașamentului B al lui Thorne a luat decizia ca CIDG să fie mutată cât mai curând posibil. Totuși, inițierea demersurilor în acest sens a mai întârziat, din cauza unei neînțelegeri între americani și sud-vietnamezi legate de locul viitoarei amplasări. În luna martie, Thorne și oamenii săi au continuat operațiile împotriva Viet Congului. Tipic lui Thorne, cea mai bună apărare era atacul de neoprit: cu forțele pe care le avea la dispoziție a organizat, în acea lună, trei operații majore și a executat 201 ambuscade care au avut ca rezultat distrugerea a 20 de clădiri, a unui centru de instrucție Viet Cong și a două tone de orez ale inamicului. Viet Congul nu a reușit decât organizarea unui singur atac și a unei singure ambuscade îndreptate împotriva taberei Chau Lang. În luna martie, în urma acțiunilor inamicului, tabăra a pierdut un singur luptător indigen. Moralul era ridicat în rândurile ocupanților taberei, iar Thorne a reușit recrutarea altor 61 de luptători. La acel moment, în afară de detașamentul A-734 al lui Thorne, Chau Lang dispunea de 6 ofițeri vietnamezi, 354 de luptători indigeni, 88 de oameni pentru supravegherea granitei și 126 de luptători aflați în instrucție.

Până la începutul lunii aprilie, s-a ajuns în sfârșit la o înțelegere cu privire la viitorul amplasament al taberei Chau Lang,

[269] Armata Statelor Unite, „Raport de eficiență pentru ofițerii Armatei SUA", datat 27 aprilie 1964.

undeva în apropierea satului Tinh Bien. Tinh Bien era capitală de district şi se întindea pe malurile unui canal pe graniţa cambodgiană, la vest de Chau Lang. În cel mai bun caz, populaţia era apatică faţă de guvernarea sud-vietnameză, iar mulţi dintre săteni erau membri ai Viet Cong sau simpatizanţi ai acestuia. Cu toate acestea, poziţia avea să fie mai uşor de apărat. Thorne şi detaşamentul său, având la dispoziţie suficient timp şi destulă şansă înainte de a fi covârşiţi, ar fi putut organiza apărarea taberei. Mutarea a început în prima parte a lunii aprilie şi, la 15 aprilie, era încheiată. În timpul acesteia, activităţile ofensive ale taberei s-au mai diminuat, întrucât eforturile se concentrau pe escortarea transportului de trupe şi de echipamente la noul amplasament.[270]

Acţiunea lui Thorne, atât la Chau Lang, cât şi la Tinh Bien, a demonstrat modul de execuţie a operaţiilor contrainsurgenţă ca la carte. Măsurile luate atât la nivel militar cât şi politic au înfrânt mişcarea insurgentă şi au câştigat acceptul populaţiei. Sub raport militar, Thorne era mai mult decât o bătaie de cap pentru Viet Cong. Alături de membrii detaşamentului său, şi-a condus luptătorii cambodgieni, Hoa Hao şi vietnamezi (adesea refractari) atât de eficient împotriva Viet Congului, încât operaţiile lui au devenit un impediment serios pentru ruta de transport a Viet Congului între Cambodgia şi deltă. Până la momentul plecării din Vietnam, Thorne aproape triplase forţa de izbire a taberei, la aproximativ 600 de luptători.

Sub raport politic, Thorne şi detaşamentul său erau activi atât în Chau Lang cât şi în Tinh Bien. Sub protecţia CIDG, satul a început să prospere. În decurs de un an, Viet Congul nu a mai putut opri şampanele pe canal, pentru a le solicita taxe şi nu au

[270] „Jurnal lunar de operaţii", Detaşamentul A-734, Echipa de consiliere nr. 96, Grupul Forţelor Speciale 7 (Aeropurtat), 20 aprilie 1964. "Raport lunar", Programul Grupului de Apărare Neregulată Civilă în Rebublica Vietnam, Comandament, MACCV, MACJ32, decembrie 1963. Grupul de Apărare Neregulată Civilă în Rebublica Vietnam, Comandament, MACCV, MACJ32, ianuarie, 1964. Programul Grupului de Apărare Neregulată Civilă în Rebublica Vietnam, Comandament, MACCV, MACJ32, martie 1964. Simpson, p. 124-126. Kallonen, p. 180-181.

mai putut pătrunde în sat pe timpul nopții pentru a disemina materiale de propagandă și a intimida locuitorii.

Echipa A-734 a rămas la Tinh Bien numai șapte săptămâni, înainte de a fi retrimisă în Statele Unite, dar operațiile desfășurate de aceasta au avut rezultate imediate. Thorne scria (cu bătaie spre superiorii săi ierarhici) că „atitudinea populației din vecinătate față de USSF [Forțele Speciale ale SUA] și CIDG este foarte bună, cu excepția celor care au în proprietate pământul pe care ne-am construit tabăra. Vor să fie plătiți pentru pământ."[271] Fundația pe care o așezau avea să aibă, de asemenea, și efecte benefice de lungă durată. Istoria Forțelor Speciale avea să consemneze extraordinarele succese înregistrate la Tinh Bien, unde „[Forțele Speciale] au adunat toate piesele puzzleului – siguranță, populație și controlul resurselor, acțiune civică, utilizare responsabilă a puterii de foc, informații, război psihologic, relația cu oamenii și înțelegerea."[272]

Totuși, la început, nu era clar dacă Thorne și oamenii săi vor reuși să construiască Tinh Bien. Ridicarea taberei se făcea în teren ostil, erau înconjurați de elemente Viet Cong care organizau misiuni de recunoaștere în fiecare zi. Deși Thorne avea încredere în Hoa Hao și, probabil, și în cambodgienii pe care îi coordona, știa că Viet Congul are oameni infiltrați în rândul vietnamezilor. Într-un raport către comandament, nota: „Viet Congul a infiltrat forța de izbire din cauza verificărilor de securitate efectuate necorespunzător asupra celor acceptați".

Thorne era perfect conștient de pericolele inerente unei asemenea infiltrări. În urmă cu un an, Plei Mrong fusese aproape distrusă în timpul unei bătălii de noapte sângeroase, când

[271] „Raport de informare și procesare la încheierea misiunii trimis de Detașamentul 734 (Căpitan Thorne)", Detașamentul B5/120, Grupul 5 Forțe Speciale (Aeropurtat), 10 iunie 1964. În acest raport, Thorne a criticat încetineala cu care armata aloca fonduri, pentru orice scop, fie că era vorba despre plata salariilor sau a agenților de informații.

[272] „Jurnal lunar de operații", Detașamentul A-734, Grupul 7 Forțe Speciale (aeropurtat) Echipa de consiliere nr. 96, 20 aprilie 1964. Armata Statelor Unite, „Raport de eficiență pentru ofițerii Armatei SUA", datat 15 iulie 1964. Simpson, p. 126. Stanton, p. 71.

oamenii infiltrați de Viet Cong între luptătorii vietnamezi au întors armele împotriva apărătorilor taberei în mijlocul atacului. Mai mult, cu doar două luni înainte ca Thorne şi echipa lui să ajungă în Vietnam, Viet Congul reuşise să ocupe complet tabăra CIDG Hiep Hoa din Câmpia cu Trestii, între Saigon şi granița cambodgiană. În timpul bătăliei, oamenii infiltrați de Viet Cong au ucis luptătorii care păzeau o poziție de mitralieră, au întors arma şi au deschis focul asupra apărătorilor. Atacatorii au escaladat zidurile cu scări de funie şi au pătruns fără să li se opună rezistență în interiorul taberei strigând „Nu trageți, noi nu-i vrem decât pe americani." Tabăra a căzut şi mai mulți americani din Forțele Speciale au fost luați prizonieri.[273]

Având în minte evenimentele de la Plei Mrong şi Hiep Hao, Thorne a grăbit cât s-a putut construcția sistemelor de apărare ale taberei Tinh Bien. Se baza pe luptătorii cambodgieni şi Hoa Hao şi nu avea încredere în cei vietnamezi. De asemenea, ştia că, în cazul unui asediu violent, despre care se bănuia că ar fi putea surveni în orice noapte, trebuia să fie pregătit şi pentru o confruntare în interiorul taberei, în timp ce s-ar apăra de atacatorii din afară.

Locul unde era amplasată tabăra Tinh Bien avea forma unui bocanc, cu porțiunea „degetelor" orientată spre est. În această parte a taberei, pe direcția nord-sud, trecea un drum, din care se ramifica o cale de acces care se lărgea chiar în fața porților taberei, continuând în interior. În perimetrul nordic erau amplasate trei turnuri de observație. La începutul lunii iunie, când A-734 avea să o predea echipei care o înlocuia, tabăra era ridicată în proporție de 75%.

În toiul lucrărilor de construcție şi împotriva protestelor lui Thorne, ARVN a decis detaşarea celor două companii de Hoa Hao în altă parte. Fricțiunile între Hoa Hao şi trupele ARVN îi slăbeau pe sud-vietnamezi. Pentru a evita posibile conflicte, comandanții vietnamezi încercau să disperseze concentrația

[273] „Raport de informare şi procesare la încheierea misiunii trimis de Detaşamentul 734 (Căpitan Thorne)", Detaşamentul B5/120, Grupul 5 Forțe Speciale (Aeropurtat), 10 iunie 1964. Stanton, p. 60-61, 73.

unităților tribale. Desigur, eliminarea celei mai de încredere componente a forței de care dispunea Thorne avea să slăbească eficacitatea acesteia, punându-i în pericol pe cei rămaşi şi noua tabără pe care încercau să o construiască.

Tabăra CIDG Tinh Bien, Delta Mekongului
Vietnamul de Sud, 1964

Când Robin Moore avea să călătorească în Vietnam pentru a aduna materiale pentru cartea sa, *Beretele Verzi*, îl va găsi pe Thorne la Tinh Bien. La sosire, Moore îi ceruse comandantului Echipei B în subordinea căreia se afla Detaşamentul A al lui Thorne să-i permită să li se alăture la Tinh Bien. La acel moment, Thorne deja câştigase reputația de a fi unul din cei mai eficienți comandanți de Echipă A din Vietnam. De asemenea, era cunoscut şi ca unul dintre cei mai neortodocşi. Pentru Freund, comandantul Echipei B, *neortodox* cântărea mai mult decât *eficient*, fiind sinonim cu *riscant*, *necugetat* şi *periculos*. La început, voia să-i refuze cererea lui Moore. Acesta, folosindu-se de toată susținerea politică de care dispunea pentru a-şi termina cartea, a reuşit să obțină ce şi-a dorit şi, curând, era în drum spre Tinh Bien, cu permisiunea, smulsă cu greu, a lui Freund.

Evenimentele trăite de Moore la Tinh Bien aveau să reprezinte primul capitol al cărții sale, *Beretele Verzi*. Thorne, al cărui nume anglicizat se pronunța „Thor-nee", era personajul „Sven Kornie". *Phan Chau* era Tinh Bien. Acest capitol, la fel ca şi restul cărții, era scris ca o ficțiune istorică cu dialoguri fictive, ilustrând episoadele reale. Moore scria că evenimentele erau adevărate şi că oamenii existau în realitate. Mulți dintre cei care au purtat bătăliile din acel capitol au fost de acord că, în mare, Moore prezentase evenimentele exact.[274]

Desigur, Moore îl „citise" bine pe Thorne când îl descria drept un personaj colorat, uneori de-a dreptul scandalos, pe care îl întâlnise anterior la instrucția efectuată la Fort Bragg:

[274] Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Ristiretki*, (Gummerus: Jyväskylä, 1999), p. 101-102.

„Sven Kornie era ofițerul ideal pentru Forțele Speciale. Forțele Speciale erau viața lui; trăia pentru luptă, în special pentru tehnicile neortodoxe de ducere a războiului. Nu avea o carieră pe care să o sacrifice; nu avea nicio dorință de a trece de la nivelul operațional la niveluri superioare, de supraveghere. Şi, nu cel mai puțin important dintre atributele sale, era necăsătorit şi nu era atașat de nimeni şi nimic în afara Forțelor Speciale."[275]

Când avionul în care se afla Moore a aterizat la Tinh Bien, tabăra era într-o forfotă continuă, aflându-se în ultimele faze ale construirii sistemelor de apărare. Thorne se aştepta la un atac puternic din partea Viet Congului, cu forțe cel puțin la nivelul unui batalion. Era supărat că îşi pierduse cele două companii Hoa Hao.

În același timp, Thorne era preocupat de prezența în apropiere a unei bande de cambodgieni numite „KKK" („Khmer Kampuchea Krom"). Scopul KKK era să recâştige teritoriul de la graniță care aparținuse Cambodgiei şi care acum se afla în posesia Vietnamului. Într-unul din rapoartele lunare, Thorne scria că KKK venea de la „Eşarfa cu albastru şi alb". Fiecare soldat al KKK avea trei eşarfe, una albastră, una roşie şi una neagră, pe care le purtau în diferite combinații când lucrau sau când erau în misiune. În zona celor Şapte Munți, existau cinci companii de KKK care se hrăneau cu orezul pe care îl luau de la populația locală şi se înarmau cu armele pe care le obțineau din atacurile desfăşurate, în general noaptea, împotriva unităților sud-vietnameze sau ale Viet Congului.

Cu câteva luni în urmă, când se afla într-o misiune de patrulare în munții care împrejmuiau Chau Lang, Thorne descoperise la marginea unei poteci trupurile a şapte călugări buddhişti. Fiecare călugăr fusese decapitat şi îşi ținea capul sub braț. Aceasta era opera KKK, iar Thorne, cuprins de furie, a jurat că îi va face să plătească pentru această atrocitate de nedescris. Adesea, KKK erau mai asemănători unei bande de tâlhari decât unor soldați, lucrând numai pentru ei şi luptând pentru

[275] Moore, p. 33.

ce parte plătea mai bine. La acel moment, credeau că lucrează pentru Thorne.

Chiar dacă lucrările de organizare a apărării se desfăşurau în ritm alert, Thorne era la fel de meticulos şi de ingenios ca întotdeauna. Printre atributele care îl făcuseră un comandant atât de bun în Al Doilea Război Mondial era capacitatea strălucită de a planifica şi a executa misiuni la nivel operaţional local. De nenumărate ori, Thorne îşi împinsese adversarul în situaţii în care forţa brută nu mai conta, el şi oamenii lui nimicind unităţi sovietice mult mai numeroase şi mai puternic înarmate decât a lui. Nimic nu se schimbase. Moore descrie cele două acţiuni care ilustrează geniul operaţional al lui Thorne.

Prima a fost o acţiune ofensivă elaborată pentru a câştiga timp. Lucrând contracronometru pentru a reuşi construirea bazei Tinh Bien, Thorne ştia, din rapoartele de informaţii şi din recunoaşterile efectuate, că o bază nord-vietnameză/Viet Cong situată imediat dincolo de frontiera cambodgiană putea deplasa, în maximum 48 de ore, o forţă de 500-600 de oameni în Vietnamul de Sud. Odată ajunşi aici, luptătorii erau capabili să stea ascunşi până la şapte zile, fără să-şi părăsească zona de protecţie. Un atac preventiv ar fi fost dificil. Forţele americane şi sud-vietnameze nu aveau permisiunea de a trece graniţa cambodgiană pentru a lansa un atac. Chiar şi un asalt asupra unei unităţi Viet Cong mai apropiate, dincoace de graniţă ar fi fost dificil, deoarece forţele Viet Cong ar fi putut să se retragă rapid în tabăra lor din Cambodgia. Cu toate acestea, un atac preemptiv împotriva Viet Congului era cea mai bună soluţie pentru a câştiga timpul necesar construirii sistemului de apărare.[276]

Thorne ştia că suveranitatea Cambodgiei, cel puţin în zonele de graniţă, era doar un mit, dar era destul de inteligent să-şi poată da seama ce s-ar întâmpla cu un comandant american care ar fi violat voit graniţa. Un alt ofiţer din Forţele Speciale, Ray Call, aterizase din greşeală cu elicopterul său de comandă dinco-

[276] „Raport de informare şi procesare la încheierea misiunii trimis de Detaşamentul 734 (Căpitan Thorne)", Detaşamentul B5/120, Grupul 5 SForţe Speciale (aeropurtat), 10 iunie 1964. *Ristiretki*, p. 100.

lo de graniță, în încercarea de a-şi împiedica trupele să continue urmărirea inamicului în Cambodgia. Call a fost chemat direct la generalul Westmoreland pentru a da explicații.[277] Prin urmare, Thorne a gândit un plan inteligent prin care forțele Viet Cong şi KKK ar urma să se confrunte într-o bătălie care va slăbi cel puțin temporar, ambele grupări. Spera să obțină timp să poată continua pregătirile pentru apărare. Planul a decurs exact cum îl gândise.

În apropiere de Tinh Bien, granița între Cambodgia şi Vietnam se întindea de la nord la sud, tabăra CIDG fiind amplasată la aproximativ cinci kilometri est de această linie. La şase kilometri nord de Tinh Bien, chiar pe graniță, se afla un sat care, conform rapoartelor de informații, adăpostea aproximativ 100 de luptători Viet Cong. Alți şase kilometri mai la nord de această aşezare se afla o tabără KKK. La vest de sat, era un drum care traversa granița, apoi, la trei kilometri depărtare trecea peste un râu şi continua încă alți 12 kilometri spre vest, în interiorul Cambodgiei, până la tabăra Viet Cong.

Thorne a încheiat o înțelegere cu KKK, că le va plăti 10 dolari de om, plus câteva arme automate, dacă vor accepta o misiune de recunoaştere pe partea cambodgiană a graniței. Mai exact: de la tabăra KKK, 12 kilometri nord de Tinh Bien, se vor deplasa spre vest în Cambodgia şi apoi direct spre sud, un kilometru şi jumătate în interiorul teritoriului cambodgian şi paralel cu granița, până când vor atinge drumul care lega satul sud-vietnamez de tabăta Viet Cong din Cambodgia. Acolo, pe marginea drumului, KKK vor aştepta câteva ore înainte de a-şi relua misiunea de patrulare spre sud, trecând în cele din urmă granița în Vietnamul de Sud, unde îşi vor primi răsplata.

Planul era destul de simplu, în complexitatea lui (*Harta N*). Thorne şi două companii vor ataca satul şi îi vor împinge pe soldații Viet Cong dincolo de graniță, în Cambodgia. În timpul retragerii spre tabăra lor, vor da nas în nas cu KKK, care, chiar atunci, aveau să fie în aşteptare, aşa cum li s-a spus. Pentru a

[277] Shultz, p. 213.

aplica lovitura de grație, aproximativ 100 de luptători cambodgieni ai lui Thorne vor aştepta la un kilometru şi jumătate în teritoriul cambodgian, în apropiere de podul peste râu, pentru a spulbera atât KKK cât şi Viet Congul aflat în retragere, odată ce s-au angajat în luptă.

În afara elemntului KKK, planul era foarte asemănător cu cel implementat de Thorne în bătălia de la Haukilahti în vara anului 1944. În acea confruntare, ruşii au pierdut 52 de oameni în focul încrucişat care a urmat retragerii lor din faţa atacului unuia din plutoanele lui Thorne, pentru a nimeri sub gloanţele celorlalte plutoane ale lui, care îi aşteptau. De partea finlandezilor, exista un singur rănit uşor. Şi de această dată, planul a funcţionat la fel de bine ca în urmă cu douăzeci de ani. Când fumul s-a risipit, cei 50 de KKK aveau aproximativ 20 de morţi, iar majoritatea celor rămaşi erau răniţi. Unitatea Viet Cong aflată în retragere era aproape distrusă, iar luptătorii cambodgieni ai lui Thorne au înregistrat doar câţiva răniţi.

Planul a reprezentat un mare succes, din punctul de vedere al lui Thorne. Cu relativ puţine pierderi, reuşise să destabilizeze KKK şi, măcar temporar, înclinase balanţa de forţe împotriva Viet Congului, obţinând o zi sau două pentru a putea continua construcţia sistemului de apărare al bazei, înainte de marele atac pe care îl aştepta. Mai mult, modul în care decursese operaţia i-a oferit o oarecare protecţie politică în faţa acuzelor venite din partea Cambodgiei, instigate de Viet Cong, că americanii şi vietnamezii violaseră graniţa dintre Vietnam şi Cambodgia. Când Saigonul s-a interesat de aceste acuzaţii, Thorne a putut să le explice că membrii KKK care fuseseră plătiţi să execute o misiune de recunoaştere peste graniţă pur şi simplu dăduseră peste soldaţii Viet Cong în retragere. Deşi nu se întâmplase chiar aşa, era destul de aproape şi destul de plauzibil încât să scape cu bine dintr-o schemă care, construită cu viclenie, fusese vitală pentru supravieţuirea taberei sale.[278]

A doua acţiune descrisă de Moore a avut loc a doua zi după ce Thorne şi luptătorii săi s-au întors în tabără. Conform tuturor

[278] Moore, p. 35-48.

semnalelor, atacul Viet Congului fusese întârziat, dar rămânea iminent. Printre luptătorii săi vietnamezi, fuseseră descoperiți oameni infiltrați de Viet Cong, un eveniment care readucea în memorie cele întâmplate la tabăra CIDG Hiep Hoa, unde membrii Viet Cong dinăuntru capturaseră mitraliera și deschiseseră focul asupra apărătorilor. Lui Thorne îi lipseau luptătorii săi Hoa Hao. Iar sistemul de apărare al bazei, deși construcția lui progresase destul în cele 48 de ore pe care le obținuse prin intermediul atacului său preemptiv, nu puteau face față încă unui atac al Viet Congului cu forțe mai mari decât un batalion. Thorne i-a ordonat sergentului specialist în demolări să ascundă încărcături explozive sub propriile cuiburi de mitralieră, precum și de-a lungul zidurilor.

Atacul a început spre dimineață, când două până la trei batalioane de soldați Viet Cong îmbrăcați în negru au atacat tabăra în valuri. Aveau scări de funie pentru a escalada zidurile și pentru a putea transporta răniții. În toiul bătăliei s-a întâmplat exact lucrul de care se temuse Thorne. Mitraliera grea din buncărul de nord-vest a fost întoarsă spre interior și a început să tragă. Luptătorii infiltrați ocupaseră buncărul. Apoi, același lucru s-a întâmplat în buncărul din nord-est. Thorne s-a culcat la pământ pe podeaua postului de observație de unde urmărea lupta și s-a întins după niște întrerupătoare și fire. A tras de două din ele și cele două buncăre au explodat. Încărcăturile fuseseră plasate astfel încât să ucidă doar oamenii, fără a avaria mitralierele. În scurtă vreme, oamenii lui Thorne aveau din nou mitralierele în acțiune împotriva atacatorilor Viet Cong.

Au urmat alte explozii, pe lângă ziduri, lăsând în urmă numeroși morți și răniți din rândurile atacatorilor Viet Cong, dar atacul a continuat, val după val. Când părea că nimic nu-i mai poate opri, pe cerul nopții au apărut șase T-28 ale aviației americane. Bombele cu napalm au căzut deasupra hoardelor năvălitoare Viet Cong, stopând atacul. Avioanele au survolat baza și s-au reîntors scuipând foc cu mitralierele lor de 50 mm. Unul dintre ele a fost lovit și s-a prăbușit, dar, în câteva minute, lupta se încheiase. Forțele Aeriene veniseră în ajutor. Thorne apelase

destul de rar la lovituri aeriene în sprijinul operațiilor coduse de el, poate și pentru că, pentru unitatea sa, timpul de reacție pentru sprijin aerian era de la o oră la o oră și jumătate. Pentru operațiile la scară relativ mică și pentru atacurile cu desfășurarea rapidă cu care era obișnuit, o astfel de întârziere putea fi prea mult. Totuși, în acest caz și, cu altă ocazie, mai înainte, la Chau Lang, atacurile aeriene nimiciseră forțele Viet Cong.[279]

Era de-a dreptul bizar ca cineva să-și mineze propriile cuiburi de mitralieră. Însemna mai mult decât ocolirea regulilor pentru organizarea unei operații în partea cambodgiană a graniței, fără știrea sau permisiunea comandamentului. Dar probabil că metodele neortodoxe ale lui Thorne au salvat tabăra de o soartă similară celor din Hiep Hoa. Era marca lui Thorne, la fel ca în urmă cu douăzeci de ani, când își condusese compania, bătălie după bătălie, împotriva Armatei Roșii. Erau tactici cu care armata convențională nu ar fi putut fi de acord. Retrospectiv privind lucrurile, păreau potrivite unui război neobișnuit purtat în niște vremuri neobișnuite.

Ultimele săptămâni în Vietnam ale unității au fost la fel de intense ca și primele. Proviziile pentru bază trebuiau transportate prin zone aflate sub controlul Viet Congului. S-a întâmplat de patru ori ca convoiul de provizii în care călătorea și Thorne să nimerească în ambuscade organizate de Viet Cong. În timpul unuia dintre aceste atacuri, în luna iunie, cu doar câteva zile înainte de transferul acasă, convoiul format din patru camioane a fost atacat de 200 de soldați Viet Cong, înarmați cu mitraliere și puști de 57 mm fără recul. În timpul bătăliei cumplite care a urmat, Thorne și alți șapte militari din cei 12 au fost răniți. Lupta, pe care au câștigat-o până la urmă, durase o oră. Thorne fusese rănit la ambele picioare, dar putea încă să se deplaseze. Rănile i-au fost îngrijite și a rămas la datorie. Pentru această ispravă, Thorne a primit *Purple Heart* (Inima Purpurie), o medalie acordată soldaților americani răniți în luptă, și a fost propus pentru

[279] *Ibidem*, p. 62-77. „Raport de informare și procesare la încheierea misiunii trimis de Detașamentul 734 (Căpitan Thorne)", Detașamentul B5/120, Grupul 5 Forțe Speciale (aeropurtat), 10 iunie 1964.

Silver Star (Steaua de Argint). „Încă nu ştiu cum am reuşit să scap cu viaţă atunci", avea să-i mărturisească mai târziu unui reporter de front de la publicaţia *Stars and Stripes*.

În Vietnam, avea să obţină două Inimi Purpurii. Aparent, propunerea pentru Steaua de Argint nu a fost aprobată, dar a primit o distincţie inferioară, o Stea de Bronz pentru curaj, în timpul operaţiilor dintre ianuarie şi aprilie.[280]

Biroul Oval, Casa Albă,
Washington, DC, primăvara 1965

LBJ stătea în biroul său din Casa Albă şi admira Washingtonul, cu fântânile, cu monumentele demne şi cu parcurile sale verzi. Bombănea ceva în legătură cu implicarea în Vietnam şi cu demonstranţii „comunişti" de acasă, care i se opuneau. Se împlinise un an de la asasinarea lui Kennedy, iar acumularea de forţe americane în Vietnam avansa într-un ritm alert. Deja mai mult de 400 de americani muriseră în acest conflict al Războiului Rece, care deocamdată era greu de catalogat drept război. Senatorul William Fulbright, puternicul preşedinte al Comitetului pentru Relaţii Externe din Senat, i se opunea deschis lui Johnson, iar acesta spera să-l impresioneze pe tânărul senator Birch Bayh, aflat de faţă, să se alăture administraţiei sale.

Johnson exploda în microfonul ascuns, care înregistra în secret toate conversaţiile din Biroul Oval: „Niciunul din noi nu vrea să facă ceea ce şefii de stat major întruniţi spun că trebuie să facem pentru a câştiga războiul – adică «să intrăm peste ei şi să-i bombardăm până îi ia dracu'». Eu... refuz să fac asta. ...Dacă am pleca din Vietnam, am face praf fiecare tratat pe care l-am semnat. Patruzeci şi patru de naţiuni ar spune că nu poţi să-ţi pui bază în Statele Unite în niciun fel".

[280] Armata Statelor Unite, „Raport de eficienţă pentru ofiţerii Armatei SUA", datat 15 iulie 1964. Telegramă de la COMUSMACV la Washington, 16 iunie 1964. *Stars and Stripes* era ziarul de casă al Forţelor Armate americane. H.A. Gill, III (Ventura, CA: Pathfinder, 1998), p. 153-155.

„Ce mă deranjează pe mine ...este că aceşti aşa-zişi intelectuali, oamenii care ar trebui să fie cei mai deştepţi, sunt... cu totul pe dinafară. Pur şi simplu nu pot să înţeleagă ce trebuie să faceţi dumneavoastră acolo", îi ţinea isonul Bayh.

„Optzeci şi cinci la sută din americani sunt pentru ce facem noi în... Vietnam. Opt sau zece la sută sunt împotrivă. Dar aceştia sunt cei care fac scandal. Citim buletinele informative ale comuniştilor. Ei sunt cei care ies în stradă. ...Sunt conduşi de comunişti. ...Chinezii şi-au pus oamenii la treabă. Ruşii şi-au pus oamenii la treabă. Ambasadorul rus – la dracu', discută cu toţi senatorii noştri! După ce ia masa cu unul, îmi trebuie două săptămâni până când îl readuc pe respectivul la convingerea că nu sunt un aţâţător de război!", continua Johnson.

„Se folosesc de propaganda propriilor noştri senatori împotriva noastră" era de acord Bayh.

Apoi, Johnson analiza dilemele zilei: „Dar alternativa! Vreau eu să fiu de acord cu LeMay [fost şef de stat major al Forţelor Aeriene] şi să bombardez Pekingul? Dacă o fac, o să obţin treizeci şi cinci, patruzeci de divizii a doua zi dimineaţă. ...Nu cred că este nevoie să îi cer unuia din băieţii noştri să fie împuşcat şi să nu tragă şi el. Aşa că... le spun să se apere. ...O să ...îşi adune forţele şi o să încerce să ne scoată afară în timpul sezonului musonic. ...Aşadar, o să fie destul de greu în următoarele nouăzeci de zile. ...O să îi măcinăm cumva. ...Ei speră să *ne* macine ei pe *noi*. Şi chiar cred că vor rezista mai mult ca noi. Unul dintre ai lor se bagă într-un şanţ şi stă acolo două zile fără mâncare, fără apă, fără nimic şi nu se mişcă. Aşteptând să prindă pe cineva în ambuscadă. Un american stă cam douăzeci de minute şi, drace, trebuie să-şi aprindă neapărat o ţigară!"[281]

Acestea erau percepţiile de la Washington asupra războiului. „Echipa de sprijin" formată din civili şi din militari de la Pentagon nu reuşeau să facă sarcina Forţelor Speciale mai uşoară. Principala operaţie care se desfăşura la Washington era să menţină războiul departe de ochii publicului. Robin Moore

[281] Michael Beschloss, *Reaching for Glory* (New York: Simon & Schuster, 2001), p. 355-356.

povesteşte cum a fost chemat la Pentagon pentru o discuţie cu şeful relaţiilor publice pentru armată, generalul-maior George Underwood, imediat după ce cartea sa, *Beretele Verzi*, a început să circule, în 1965. Arătând spre un exemplar al cărţii aflat pe birou, Underwood i-a spus, ca o ameninţare abia camuflată: „Vezi semnele astea roşii? Marchează paginile care conţin informaţii ultrasecrete."

„Cu siguranţă, în cartea asta nu este nimic din ce inamicul nu ştie deja, prea bine chiar", i-a replicat Moore. „Singurii oameni care nu ştiu aceste informaţii sunt americanii, care suportă costurile războiului."

Moore scrisese cartea prezentând-o ca pe o ficţiune, pentru a-i proteja pe cei alături de care lucrase şi luptase. Dar, în introducere, prima propoziţie era *„Beretele Verzi* este o carte despre adevăr". Pentru a ascunde adevărul din spatele povestirilor prezentate în carte, Pentagonul a cerut editorului ca lucrarea să aibă pe copertă o bandă galbenă în care să se afirme că este vorba despre o ficţiune. *New York Times* a amendat această gravă ameninţare la adresa libertăţii editoriale şi a publicat un articol „Cartea despre Forţele SUA din Vietnam stârneşte furia Armatei", în care planul Pentagonului era demascat.

Desigur, toate aceste controverse nu au reuşit decât să ducă *Beretele Verzi* în topul vânzărilor. Şi, odată cu aceasta, secretarul secund pentru afaceri publice din cadrul armatei a făcut demersuri pentru aducerea lui Moore în faţa instanţei, pentru divulgarea de secrete de stat. Pentru a-l proteja pe Moore, congresmanul Gerald Ford, viitor preşedinte al Statelor Unite, a citit acele pasaje din Beretele Verzi pe care armata le considera secrete în plenul Congresului, transformându-le în documente publice.[282]

Pentagonul nu a reuşit aducerea lui Moore în faţa instanţei, dar a rămas mereu pe lista neagră a instituţiei, pentru că scrisese o carte care onora oamenii care luptau într-un război lipsit de glorie. Moore a devenit ţintă a criticilor de ambele părţi. Activiştii antirăzboi s-au concentrat pe oamenii pe care îi cinstea.

[282] Moore, p. 8-9.

Pentagonul tresărea pentru războiul lipsit de glorie. Iar toate acestea nu erau altceva decât o notă de subsol în saga contradicțiilor din interiorul țării care au inundat America în timpul Războiului din Vietnam – cu rezultatul că Forțele Speciale și ceilalți soldați americani s-au implicat din ce în ce mai mult într-un război singuratic, atât tragic cât și fără sens.

Vietnamul a identificat un punct slab uriaș în *îndiguire*, doctrina politicii externe americane. *Îndiguirea* nu se putea organiza în vid. S-a spus că împărțirea între politica externă și cea internă este ca o linie trasă pe suprafața apei. Un corolar al acestui aforism este că în America democratică, o politică externă care nu se bazează pe consensul în interior este sortită eșecului încă de la început. Țelurile militare ale războiului au devenit amorfe, închise în colivia unor limitări geopolitice care nu puteau asigura nicio victorie. Din punct de vedere politic, amenințarea era greu de definit și de prezentat într-un mod credibil. Mai mult, America rezistase întotdeauna în trecut trecerii pe picior de război: a fost ultima putere care s-a implicat în Primul Război Mondial și a intrat în Al Doilea Război Mondial numai după atacul japonez, la peste doi ani de când Franța și Marea Britanie declaraseră război Germaniei. Chiar și în Războiul Civil, stabilirea unui consens puternic în favoarea ducerii unui război împotriva Sudului a devenit posibil de-abia în urma înfrângerii lui Lee la Gettysburg.

Așadar, oricare ar fi fost cauzele, *îndiguirea* a pierdut competiția în dezbaterea internă legată de costuri și beneficii. Oricât de mare ar fi fost beneficiul perceput, totuși acesta nu justifica încă pierderea atâtor tineri americani într-un război greșit definit dintr-o junglă aflată într-un loc despre care nu auzise nimeni înainte să înceapă să se moară acolo. Și chiar și pentru aceia care consideraau că *îndiguirea* merita acest preț, beneficiile acestei lupte cu greu puteau depăși pierderile suferite de o societate scindată chiar la ea acasă.

Dar în 1964, profunzimea acestei discuții de-abia începea să se întrevadă.

Capitolul 15

TRAGEDII NENUMĂRATE

Hiep Hoa, Vietnam,
23 noiembrie 1963

În noaptea în care Viet Congul ocupa tabăra CIDG Hiep Hoa, cu doar câteva săptămâni înainte de sosirea lui Thorne în Chau Lang, erau luați prizonieri și patru sergenți din Forțele Speciale americane, printre care și sergentul clasa I Ike Camacho. El și camarazii săi erau legați într-o cușcă de bambus în apropierea graniței cu Cambodgia, în provincia Tay Ninh din Vietnam, la mai puțin de 150 de kilometri vest de taberele Chau Lang și Tien Bien. O dată, în timpul unei confruntări cu Viet Congul, comuniștii i-au spus lui Thorne că dețin trei prizonieri americani pe care sunt dispuși să îi predea în schimbul celor trei obuziere cu care era dotată tabăra. Thorne nu i-a crezut și a cerut să îi vadă, lucru care nu s-a mai întâmplat. Nu este cert dacă Camacho era unul dintre aceștia, dar locul și momentul par a se potrivi.

Camacho și camarazii săi erau dispăruți în misiune (MIA). Pe frontul tulburat de acasă – unde războiul devenea din ce în ce mai puțin popular – dispărușii în misiune deveneau o tragedie națională. Pierderea cuiva drag ucis în Vietnam, oricât de dureroasă ar fi fost, oferea cel puțin posibilitatea încheierii acestui capitol. Dispărușii erau o rană deschisă la nivel personal și la nivelul mentalului colectiv. În cele din urmă, nord-vietnamezii au recunoscut că unii dintre dispărușii în misiune erau ținuți prizonieri de război (POW), o categorie ce cu greu putea fi considerată mai fericită, mai ales în momentul în care au început să fie cunoscute condițiile în care erau deținuți, iar nord-vietnamezii au început să îi exploateze în scopuri propagandistice. Astfel,

şi prizonierii de război au devenit o durere națională în legătură cu Vietnamul.

Cei mai mulți prizonieri de război aveau să fie eliberați în cele din urmă. Nu toți dispăruții în misiune aveau să fie găsiți. Camacho a fost unul dintre puținii care au reuşit să evadeze. Într-o noapte ploiasă, un an şi jumătate mai târziu, paznicii lui Camacho i-au îndepărtat lanțurile pentru a le folosi pentru imobilizarea a doi căpitani din Forțele Speciale, proaspăt sosiți. Fără să mai piardă timpul, Camacho a scos una dintre gratiile cuştii pe care o slăbise anterior, în aşteptarea unei astfel de ocazii. A îngrămădit nişte haine sub pătura cu care se învelea, pentru a lăsa impresia că încă doarme şi s-a strecurat în jungla bătută de furtună. A urmat şiroaiele de apă de ploaie până la un râu, pe care a plutit până dimineață. A rătăcit timp de patru zile până când a ajuns într-un sat sud-vietnamez, în luna iulie 1965.[283]

Evadarea curajoasă a lui Camacho a fost salvarea lui. Unii dintre camarazii cu care fusese închis au fost executați. Şi ei, la fel ca mulți alți dispăruți în misiune sau prizonieri de război, pur şi simplu au dispărut. În următorii ani şi decenii, prizonierii şi dispăruții au fost sursa remuşcărilor unei Americi care îşi trimisese la luptă tinerii, într-un război ce nu putea fi câştigat. Acestea erau numai câteva din nenumăratele tragedii ale războiului.

Honolulu, Hawaii,
20 noiembrie 1963

Secretarul american al Apărării Robert McNamara s-a oprit în Honolulu pentru o adunare PACOM pe tema Războiului din Vietnam, aflat încă la început, la doar două săptămâni după ce preşedintele Vietnamului de Sud Diem fusese îndepărtat de la putere şi asasinat, şi cu două zile înainte de asasinarea lui Kennedy. Honolulu era sediul PACOM, Comandamentul American pentru Pacific, care se afla sub comanda politică a lui McNamara,

[283] Shelby L. Stanton, *Green Berets at War* (New York: Ivy Books, 1999), p. 75-76. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Ristiretki* (Jyvaskylä: Gummerus, 1999), p. 100-101.

prin intermediul şefilor de stat major întruniţi. PACOM răspundea pentru toate forţele americane din Asia şi Pacific, inclusiv Vietnamul – echivalentul comandamentului unificat EUCOM în Europa. Comandantul-şef PACOM era un amiral cu patru stele, numit CINCPAC (comandant-şef – Pacific), echivalentul CINCEUR la NATO.

La şedinţă erau prezenţi şi reprezentanţi ai CIA. Urma să se discute Planul de Operaţii (OPLAN) 34A, care prevedea extinderea operaţiilor secrete împotriva Vietnamului de Nord şi a Rutei Ho Chi Mihn, în încercarea de a stopa sau măcar de a atenua forţa operaţiilor desfăşurate de Vietnamul de Nord în Sud. Întâlnirea era în desfăşurare şi principalul susţinător al intensificării acestor operaţii secrete era McNamara şi nu CIA. De fapt, încă din primele zile ale mandatului său, preşedintele Kennedy fusese un susţinător al operaţiilor secrete îndreptate împotriva Vietnamului de Nord, devenind între timp destul de enervat de faptul că CIA avea tendinţa să îşi concentreze activităţile mai degarbă în Sud. Având în vedere lipsa de entuziasm a Agenţiei şi foametea ei de succese în astfel de operaţii, a fost propusă Operaţia *„Switchback"*, prin care se preda această responsabilitate către armată. Bill Colby, fost şef de staţie CIA în Saigon şi acum şef al Diviziei Extremul Orient a Agenţiei, era şi el prezent la întâlnire.

Bill Colby, care, mai târziu, avea să devină şeful CIA, credea cu tărie că operaţiile secrete îndreptate împotriva Vietnamului de Nord erau sortite eşecului. S-a ridicat în picioare şi a spus că Agenţia ajunsese la concluzia că o operaţie de gen în Vietnamul de Nord nu va da rezultate. Se baza pe experienţa acumulată în Coreea de Nord, în Uniunea Sovietică, la sfârşitul anilor 1940 şi începutul anilor 1950, şi în China. Operaţiile nu dăduseră rezultatele scontate în niciunul din aceste cazuri. Şi în toate aceste situaţii, avea să sublinieze, „ne confruntam cu sisteme totalitare disciplinate prin comunism". McNamara era de cu totul altă părere. Pentagonul dispunea de resurse şi de doctrina războiului special pentru a produce dezastru în Vietnamul de Nord şi a-l forţa pe Ho Chi Mihn să renunţe la sprijinirea operaţiilor în

Sud. Colby i-a răspuns: „Domnule secretar, înțeleg ce spuneți, dar nu o să meargă. Nu o să meargă într-o astfel de societate."

Colby a pierdut disputa. La 26 noiembrie, la doar patru zile de la moartea lui Kennedy, președintele Johnson a semnat Memorandumul de Acțiune pentru Securitate Națională (NSAM) nr. 273, extinzând operațiile secrete împotriva Vietnamului de Nord. Până la 20 decembrie, la Washington, trebuia întocmit un plan comun al Comandamentului pentru Asistență Militară Vietnam și CIA, care să îndeplinească acest obiectiv.[284]

Unul din motivele pentru care Colby s-a opus atât de ferm extinderii operațiilor secrete împotriva Nordului era tendința CIA de a vedea războiul ca o confruntare între forțele insurgente și contrainsurgență din Sud. Agenția dorea să-și aloce resursele pentru Vietnamul de Sud. Pe de altă parte, armata a preluat greul în ceea ce privește susținerea în creștere pe care Vietnamul de Nord o acorda comuniștilor, mai ales prin intermediul Rutei Ho Chi Mihn, prin care erau aduși în Sud oameni și materiale. Ambele opinii erau susținute de argumente, dar, așa cum avea să se dovedească, CIA mai degrabă se înșela în legătură cu natura războiului.

Operațiile secrete îndreptate direct asupra Vietnamului de Nord aveau să dovedească faptul că CIA avusese dreptate, măcar în ceea ce privește faptul că asemenea operații erau sortite eșecului. CIA, care, timp de cincisprezece ani, organizaze operații de gen în țările comuniste, se putea lăuda cu puține povești de succes. Iar despre Vietnamul de Nord se credea că va fi o țintă chiar mai dificilă decât cele anterioare. Herbert Weisshart, unul din agenții CIA care a îndeplinit misiuni secrete, avea să recunoască mai târziu că „dintre toate zonele-țintă ale vremii, în care includ URSS, Republica Populară Chineză, Republica Democrată Germană, Coreea de Nord, ...Vietnamul de Nord mi se părea cea mai dificilă țintă împotriva căreia să desfășori operații de război psihologic sau alte operații secrete."[285]

[284] Richard H. Schultz, Jr., *The Secret War Against Hanoi* (New York: HarperCollins, 1999), p. xiii, 15, 36-37.

[285] *Ibidem*, p. 15. Corespondență cu col. Charles Norton, 24 octombrie 2002.

În orice caz, zarurile fuseseră aruncate când Johnson a semnat Memornadumul de Acțiune pentru Securitate Națională nr. 273, avansând cu implementarea OPLAN 34A. McNamara a decis ca misiunile OPLAN 34A să înceapă în februarie 1964, dar a durat până în 24 ianuarie 1964 pentru ca MACV să organizeze o unitate de agenți secreți care să preia operațiile CIA. Unitatea a primit numele de Grupul de Studiu și Observații al Comandamentului pentru Asistență Militară Vietnam (MACVSOG), sau, mai simplu, „SOG", și avea să devină cea mai mare organizație clandestină a armatei de la OSS, din Al Doilea Război Mondial. Operațiile erau foarte compartimentate: numai cinci ofițeri SOG din Vietnam erau la curent cu operațiile sale, printre care și comandantul MACV Westmoreland.

SOG a împărțit misiunile sale secrete în patru elemente: operațiile cu ținta Hanoi aveau numele de cod *Footboy*. Operațiile maritime pe coasta Vietnamului de Nord aveau numele de cod *Plowman*. Operațiile de război psihologic au primit numele de *Humidor*. Pentru operațiile desfășurate pe Ruta Ho Chi Mihn s-a ales inițial numele de cod *Shining Brass*. Secția aeriană a MACV care sprijinea Footboy și Shining Brass era *Midriff*. Mai târziu, în 1967, operațiile Shining Brass au fost extinse pe Ruta Ho Chi Minh în Cambodgia, acestea purtând numele de cod *Daniel Boone*.

În cea mai mare parte, Footboy, Plowman și Humidor au fost eșecuri încă de la început, pentru toate motivele pe care le identificase CIA. Totuși, Shining Brass a fost ceva diferit. Se concentra asupra unui singur centru de greutate al războiului, Ruta Ho Chi Minh. De asemenea, presupunea desfășurarea de către militari a unor misiuni tradiționale – supravegherea și întreruperea rutelor de aprovizionare ale inamicului.

Motivul pentru care Shining Brass a fost *secretă*, era desigur, faptul că Ruta Ho Chi Minh se afla la câțiva kilometri peste graniță, în Laos. Forțele americane nu trebuiau să intre în Laos. Acordurile de la Geneva din 1962, care au adus pacea între facțiunile războinice din Laos, au declarat țara ca fiind neutră; mai exact, forțele străine americane, sovietice și nord-vietnameze aveau să părăsească țara. Vietnamul de Nord nu și-a respectat

niciodată partea de înțelegere şi a continuat construcția Rutei Ho Chi Minh. La începutul anului 1963, camioanele se puteau deplasa 150 de kilometri pe această rută de comunicații. În decursul acelui an, Hanoiul a început lucrări suplimentare de extindere a rețelei de transport. Aşa cum spunea Ray Call, unul din ofițerii superiori implicați în Shining Brass, „mai pe față de atât nici că se putea. Puteai vedea zone în care fusese nevoie să aducă buldozerele pentru a tăia treceri şi a construi poduri. Mulți kilometri erau prin junglă, sub acoperământul coronamentului, dar erau şi multe zone în care drumul era expus. Se întindea destul de adânc în teritoriul laoțian." În cele din urmă, pe toată lungimea drumului, aveau să se infiltreze în sud 10 000-20 000 de soldați şi echipamentul adiacent, în fiecare lună.[286]

La început, a fost dificil să se găsească personal militar calificat pentru SOG. Având atât de puțini oameni cu experiență în operațiile secrete, pregătirea acestora a dobândit o importanță imediată. La începutul anului 1964, când locotenent-colonelul Keravuori s-a prezentat la ordin în Vietnamul de Sud, a primit comanda taberei de instrucție a SOG de la Long Thanh. Keravuori îşi construise întreaga carieră în armată la Forțele Speciale, aproape de la înființarea acestora la Fort Bragg. De asemenea, avea experiență în operațiile secrete. La începutul anilor 1960, după reîntoarcerea de la Bad Tölz, Keravuori fusese detaşat în Laos, în cadrul unei alte misiuni secrete, denumite *White Star*. Unii din veteranii White Star vor lucra alături de Keravuori în SOG.[287]

Fort Bragg, Carolina de Nord, 1964

Thorne şi oamenii săi din Echipa A-734 şi-au încheiat misiunea de 180 de zile în Vietnam în data de 29 iunie şi s-au reîntors la Fort Bragg. Perioada petrecută în Asia, mai ales în timpul şederii la Tien Bien, fusese dificilă şi plină de perico-

[286] John L. Plaster, *SOG: The Secret Wars of America's Commandos in Vietnam* (New York: Onyx, 1998), p. 23-24. Shultz, p. 27-28, 40, 46-47, 50-51, 207, 217.

[287] Paavo Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, Finland, 1987), p. 200.

le, dar se întorseseră acasă în viață. Toți aveau Inimi Purpurii, pentru că fuseseră răniți în misiune. Thorne avea și o Stea de Bronz. Această decorație fusese înființată în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, fiind acordată în numele președintelui Statelor Unite pentru acțiuni eroice sau merituoase împotriva inamicului. Între decorațiile americane acordate pentru valoare în luptă, era a patra ca însemnătate.[288]

În vara anului 1964, Războiul din Vietnam de-abia începea să bântuie psihicul americanilor. Mai apropiate erau recenta asasinare a președintelui John F. Kennedy, conflictele rasiale și efortul de a trece prin Congres legislația privind drepturile civile. Statele Unite nu aveau decât 20 000 de militari în Vietnam, aceștia având, se presupunea, numai rol de sprijin. Greul războiului era dus de Forțele Armate sud-vietnameze, care numărau peste jumătate de milion de soldați.

În următoarele câteva luni, implicarea Americii în Vietnam s-a adâncit. În urma congreselor partidelor din timpul verii, în campania electorală pentru Casa Albă s-au înscris Johnson împotriva senatorului conservator Barry Goldwater. Goldwater era un susținător aprig al implicării în Vietnam. Desigur, și Johnson susținea Războiul din Vietnam, iar campania a sporit eforturile pentru justificarea unei implicări americane și mai pronunțate. La 2 august, vedetele torpiloare nord-vietnameze au atacat nava *USS Maddox*, care patrula în apele internaționale din Golful Tonkin. *Maddox* a scufundat navele atacatoare, dar, două zile mai târziu, *Maddox* și nava ei soră, *Turner Joy*, au raportat un alt atac al vedetelor torpiloare. Războiul din Vietnam se muta de pe pagina a doua a ziarelor și pătrundea în casele americanilor, pentru a fi purtat în fața publicului, în programele de știri ale televiziunilor.

În urma incidentului din Golful Tonkin, Congresul a votat o rezoluție care îl împuternicea pe președinte să ia măsurile necesare pentru a răspunde unui atac armat împotriva forțelor Statelor Unite. Votul a fost 88-2 în Senat și 416-0 în Casa Reprezentanților, o nouă unanimitate care legitima foarte elocvent o escaladare rapidă a prezenței americane în Vietnam. În mo-

[288] Kairinen, *Marttisen Miehet*, (Porvoo: WSOY, 1987), p. 238.

mentul când, câteva luni mai târziu, în noiembrie şi decembrie, Viet Congul bombarda baza aeriană Bien Hoa şi cantonamentul pentru ofiţeri Brinks în Saigon, pierderea de vieţi americane, alături de noua vizibilitate şi legitimitate dobândite de Johnson, aveau să netezească drumul pentru o acumulare masivă de forţe americane în Vietnam. Până la sfârşitul anului 1965, în Vietnam erau 184 300 de militari americani. În acel an, 636 de americani erau ucişi în acţiune.[289]

Între timp, căpitanul Thorne se întorcea la Fort Bragg şi începea instrucţia pentru o a doua misiune în Vietnam. Cu puţin timp înainte de a ajunge la Fayetteville, Carolina de Nord, sărbătorise împlinirea a 45 de ani. Deja, pentru Thorne, Fayetteville devenise acasă. Şi-a recuperat maşina şi mobila din depozitul unde îi aşteptaseră întoarcerea. De asemenea, deţinea o mică bucată de pământ unde intenţiona să-şi ridice o casă pentru când se va pensiona. Putea să se retragă din armată după 20 de ani de carieră şi nu mai avea decât 10 până atunci. Ca întotdeauna, Thorne elibera din tensiunea acumulată în război intrând în tot felul de buclucuri. La scurtă vreme de la întoarcere, comandantul din Fort McCullen, Alabama, unde Thorne şi doi alţi ofiţeri efectuau o evaluare a unei unităţi de rezervă a Forţelor Speciale, a făcut o criză de nervi din cauză că Thorne şi amicii săi săriseră în piscina de la clubul ofiţerilor, îmbrăcaţi şi plini de noroi, pentru a se alătura în apă unor femei-ofiţer.[290]

Comandamentul SOG, Vietnam, vara 1965

Încă de la început, experienţa lui Keravuori era neprețuită pentru noul comandament SOG. Puţini ofiţeri de aici aveau experienţă în operaţii din zone sensibile, iar aceste zile de început erau absolut haotice. Pe de altă parte, conducerea superioară

[289] Harry G. Summers, Jr., *The Vietnam War Almanac* (Novato, CA: Presidio, 1985), p. 33, 36, 342.

[290] H.A. Gill, III, *Soldier Under Three Flags* (Ventura, CA: Pathfinder, 1998), p. 160-161.

avea suficientă experiență în sarcinile pe care urma să le îndeplinească SOG. Noul comandant SOG era colonelul Clyde Russel, care făcuse parte din trupele de paraşutişti în Al Doilea Război Mondial, ofițer de infanterie care comandase SFGA 7 la Fort Bragg. Când a ajuns în Vietnam, în luna ianuarie, a moştenit toate problemele pe care le presupune construirea unei organizații de elită de la zero. Procesul se desfăşura mult mai lent decât se estimase inițial, dar, până la plecarea de la comandă a lui Russel, în mai 1965, SOG devenise relativ operațional. Deşi Shining Brass era încă în faza de organizare, indeciziile pornind dinspre Washington reprezentau în continuare o problemă.

Russel a predat comanda SOG lui Don Blackburn, o legendă a celui de-Al Doilea Război Mondial, care scăpase din abominabilul Marş al Morții de la Bataan, în munții din nordul Luzonului. În anii 1950, isprăvile sale în organizarea şi coordonarea triburilor de vânători de capete din Filipine au devenit subiect de carte şi de film. Fusese cel mai tânăr colonel din armata americană, la vârsta de doar 29 de ani, dar avea încă acelaşi grad când a devenit şeful SOG, douăzeci de ani mai târziu. Pentru a putea coordona Shining Brass, Blackburn a recrutat şi un alt ofițer de legendă, colonelul Arthur D. Simons, poreclit „Taurul", un nume care îi exprima elocvent temperamentul. Când se afla la comanda operației „*White Star*" în Laos, Simons instruise mai întâi armata laoțiană, pentru ca apoi să organizeze triburile din munți în bande de gherilă care să hărțuiască mişcările nord-vietnamezilor pe Ruta Ho Chi Mihn.

Planul inițial al lui Blackburn privind Shining Brass cuprindea trei faze: scurte misiuni de recunoaştere pe Rută, pentru a identifica țintele în vederea atacurilor aeriene, infiltrări la nivel de companie, pentru a organiza atacuri asupra dispozitivelor nord-vietnameze şi, pe termen lung, „sabotaje" executate prin intermediul triburilor locale. Din cauza rezervelor Washingtonului de a autoriza operații în Laos, nu a fost pusă în aplicare decât prima fază a planului.[291]

[291] Shultz, 42-44, 49, 52, 67, 224-225. Plaster, 30. Aventurile lui Blackburn în Filipine au fost înregistrate în cartea *Blackburn's Headhunters* şi evocate în filmul *Surrender – Hell!*. Corespondență cu Norton.

Simons a decis amplasarea comandamentului şi a celulei de control în Da Nang, un oraş sud-vietnamez aflat la aproximativ 70 de kilometri de graniţa cu Laosul. Ca loc principal de lansare a operaţiilor Shining Brass, a ales tabăra de supraveghere a frontierei de la Kham Duc, aflată la 15 kilometri de graniţă. Kham Duc era izolată, vizitată rar de reporteri şi în apropierea zonei de operaţii. În acelaşi timp, era expusă unor condiţii meteorologice şi de trai cumplite. Ca ofiţer de operaţii la Kham Duc, Simons dorea unul dintre cei mai capabili ofiţeri din Forţele Speciale, mai ales pe cineva cu experienţă în operaţii desfăşurate în spatele liniilor inamice. Simons l-a ales pe Larry Thorne. În Kham Duc, aveau să existe cinci echipe de recunoaştere: Iowa, Alaska, Idaho, Kansas şi Dakota. Thorne avea să le antreneze şi să le comande.

Pentru Blackburn şi Simons, obţinerea permisiunii de a lansa Shining Brass a devenit o problemă mai mare decât punerea ei pe picioare. Tipic pentru gândirea legată de Vietnam de la Washington, conducerea politică căzuse de acord asupra conceptului Shining Brass, dar nimeni nu era pregătit să autorizeze operaţiile. Se temeau de „recul", de ce s-ar putea întâmpla dacă una din misiuni s-ar sfârşi prost. Spre exemplu, ce reacţie ar avea naţiunea americană dacă un soldat american luat prizonier în Laos ar fi adus în atenţia publică. După lungi discuţii, s-a decis să se reducă riscul impunând limitări în jurul Shining Brass: echipele trebuiau să se infiltreze numai pe jos, inserţia pe calea aerului era interzisă, zona din teritoiul laoţian permisă Shining Brass era redusă la aproximativ 35 de kilometri din cei 300 de kilometri de graniţă, reaprovizionarea şi evacuarea echipelor vor fi efectuate numai de către Forţele Aeriene sud-vietnameze şi era permis numai un număr limitat de misiuni pe lună.

Armata a remarcat erorile de logică şi operaţionale pe care le presupuneau aceste restricţii, dar, în cele mai multe cazuri, nu se putea face nimic. Cel puţin o dată, „Taurul" Simons a luat problema în propriile sale mâini. Simons şi secundul său, Ray Call, se aflau într-un hotel din Saigon, identificând zone care se pretau pentru misiunile Shining Brass din teritoriul laoţian, când au observat că harta pe care o utilizau avea înscris pe mar-

gine cuvintele „graniță aproximativă". Simons a pus mâna pe o riglă şi a retrasat o porțiune din granița dintre Vietnamul de Sud şi Laos, mutând-o cu aproximativ 20 de kilometri în teritoriul laoțian. Simons a dus harta la proiectanți şi, în trei zile, avea un teanc de hărți revizuite cu acea regiune, imprimate cu granița redesenată de el. Fără să fie tras vreun foc de armă, Simons oferise Vietnamului de Sud o fâşie de 20 de kilometri din teritoiul laoțian. Disputa tradițională în legătură cu zona respectivă fusese tranşată, cel puțin din punctul de vedere al Shining Brass.[292]

Restricțiile impuse operației Shining Brass au fost definitivate şi aprobate în luna septembrie 1965. Prima misiune de infiltrare era preogramată pentru luna octombrie.

Cu Grupul 5 Forțe Speciale, Nha Trang, Vietnam, primăvara 1965

Din chiar primele luni de la întoarcerea la Fort Bragg, Thorne se pregătea să plece din nou în Vietnam. Acesta era motivul pentru care se antrenase, pentru ce se înrolase în armată şi

[292] Shultz, p. 71, 215, 219, 223, 228. John L. Plaster, *SOG, A Photo History of the Secret Wars* (Bolder, CO: Paladin, 2000), p. 30-31. Viețile multora dintre aceste personaje, inclusiv cea a lui Thorne, s-au intersectat de multe ori, încă de la începuturi. Charlie Norton descrie astfel această „relație incestuoasă": „Colonelul Blackburn comandase SFG 77 în 1959-1960. Colonelul Simons şi locotenent-colonelul Call (pe atunci maior) au fost sub ordinele lui la SFG 77, la fel ca şi mine, deşi eu aveam o misiune specială la Şcoala de Război Special, unde predam războiul neconvențional. Simons a comandat prima misiune în Laos (*White Star*). Ray Call a fost detaşat temporar de la Grupul 77 pentru a instrui rangerii vietnamezi. Eu am predat cursul de la Universitatea Washington pe care l-a absolvit Ray. Împreună cu Ray, am urmat cursuri postuniversitare la Colegiul de Stat Carolina de Nord, la Fort Bragg. În august 1965, când am ajuns, am fost trimis la Directoratul de Instrucție MACV. Încă din prima zi, am dat nas în nas cu colonelul Blackburn, care m-a scos din MACV şi m-a adus la SOG. Îl ştiam pe Larry din Grupul 10 şi lucrasem sub comanda lui Aito Keravuori tot acolo. Îl mai întâlnisem şi în 1954-1955, la Grupul 77. Pe colonelul Russel îl avusesem comandant la SFGA 10, la Bad Tölz, când Larry tocmai sosise din Augsburg. Aşi putea numi-o relație incestuoasă – ne cunoşteam cu toții într-o oarecare măsură." Corespondență cu Norton, 24 octombrie 2002.

pentru care trăia. Vietnamul îi va pune la încercare abilitățile de comandant şi îi va elibera energia. În ultimele luni ale lui 1964, s-a pregătit pentru a doua misiune în Vietnam, acționând în calitate de comandant şi comandant secund al detaşamentelor care se pregăteau pentru misiuni secrete. A instruit soldații mai puțin experimentați în patrulare, tactică, armament, scufundări şi alte câteva tehnici. În rândurile armatei, inclusiv în fața superiorilor săi, îşi clădise deja o reputație de ofițer capabil să îndeplinească misiuni aproape imposibile în condiții dintre cele mai vitrege.

A părăsit Fort Bragg la 15 ianuarie, plecând spre comandamentul SFGA 5 din Nha Trang, Vietnam, un port la Marea Chinei de Sud, la jumătatea coastei vietnameze. Prezența Forțelor Speciale în Vietnamul de Sud continua să sporească, cuprinzând acum peste 44 de Detaşamente A pe tot întinsul țării.

La întoarcerea în Vietnam, prima misiune a lui Thorne a fost la Phu Quoc, o insulă sud-vietnameză în largul coastei sudice a Cambodgiei. Unul din rolurile recent atribuite detaşamentelor Forțelor Speciale era acela de „pompieri", fiind dislocate în zonele unde situația era în deteriorare. Aşa stăteau lucrurile şi la Phu Quoc. Thorne s-a alăturat Echipei Forțelor Speciale A-111, proaspăt introdusă în teatrul de operații, care avea misiunea de a rezista presiunii exercitate de vechii adversari KKK, care doreau revenirea insulei Phu Quoc în posesia Cambodgiei. A-111 avea să obțină capitularea KKK mai târziu în decursul acelui an, când KKK s-au alăturat Forțelor Speciale împotriva Viet Congului, dar, la acea dată, Thorne deja era în altă parte. Thorne a primit o altă misiune de scurtă durată la Phuoc Vinh, o tabără CIDG amplasată în centrul treimii sudice a Vietnamului de Sud. La Phuoc Vinh, luptătorii cambodgieni refuzaseră să acționeze la o depărtare mai mare de o milă de tabără, iar apărarea acesteia fusese, până la urmă, lăsată în grija membrilor tribului Nung.

Există o legendă că, înainte de a fi trimis în Vietnam, Thorne a avut ceva probleme cu unul dintre subofițerii săi. După sosirea în Vietnam, tensiunile acumulate au erupt într-un meci de box în toată regula. Încă o dată, s-a dovedit a fi o luptă in-

egală, cel puțin pentru oponentul lui Thorne, care a fost pus la pământ și și-a petrecut următoarele două zile într-un spital de campanie. Vestea despre bătaie a ajuns până sus în ierarhia grupului, iar rezultatul a fost transferul lui Thorne la sarcini de comandament. Cu siguranță, această detașare în cadrul comandamentului nu fusese numai o urmare a altercației. Șeful de stat-major, Robert Rheault, cel care a semnat detașarea, avea să îl considere pe Thorne „cel mai bun soldat pe care l-am cunoscut vreodată".

Până în luna aprilie, Thorne ajunsese la comandamentul SFGA 5, la Nha Trang, o slujbă pentru „gulere albe", așa cum o descria chiar el. Rheault își amintea că i-a spus lui Thorne: „Ai fost în luptă suficient timp. Ai atâtea calități; avem nevoie să-i instruiești pe băieții ăștia." Postul său era de ofițer de informații, însărcinat cu coordonarea, evaluarea și diseminarea de informații legate de activitățile inamicului. Cumva surprinzător, lui Thorne i-a plăcut. A dovedit aplecare pentru munca de informații, curând avea surse proprii și a fost recunoscut rapid ca lider al operațiilor de informații din Nha Trang. Thorne avea să obțină curând și câteva succese notabile. Comandantul SFGA 5 scria: „În Vietnam, până acum, nu a existat decât un singur atac al Viet Congului asupra unei instalații importante a SUA în care inamicului nu i-a reușit surprinderea. Acest unic caz a fost atacul asupra bazei aeriene Nha Trang, la 25 iunie, când pierderile au fost reduse datorită reacției rapide a elementelor de apărare, care au blocat efortul Viet Congului. Această acțiune a fost posibilă datorită muncii depuse de căpitanul Thorne."

Acesta era un alt Thorne. Era cunoscut ca un ofițer de front temerar și ca un instructor ai cărui recruți, aleși din elită și cu 20 de ani mai tineri, de-abia puteau ține pasul cu el. Deodată, devenise ofițer de informații, stând în spatele unui birou de comandament, demonstrând că ascundea multe alte calități în afară de pricepere și curaj. Astfel, comandantul SFGA 5, Spears, a înaintat eșaloanelor superioare recomandarea ca Thorne să fie „valorificat prin cursuri suplimentare de pregătire și prin sarcini monitorizate cu grijă."

Larry Thorne se aştepta ca, în curând, să fie promovat la gradul de maior şi considera că munca de stat-majorist reprezenta o pregătire utilă pentru sarcinile care vor urma. De asemenea, aştepta noua sa misiune, despre care se aştepta să fie în Thailanda.[293]

Dar nu avea să fie. Deja, Blackburn şi Simons începuseră să-şi organizeze echipa Shining Brass. Era dificil de găsit genul de soldaţi de care aveau nevoie pentru astfel de operaţii. Îşi doreau ca aceştia să aibă experienţă în războiul special, să fie neortodocşi, şi să aibă un mod de a gândi flagrant diferit faţă de militarii instruiţi în mod obişnuit. Nimeni nu s-ar fi potrivit acestei descrieri mai bine decât Thorne. La 1 septembrie, Thorne a ajuns la operaţia SOG. Una din primele misiuni ale lui Thorne a fost să instruiască echipele Shining Brass la Long Thanh. La fel cum făcuse în 1943, când îşi forma celebra Companie Thorne, a început un regim de instrucţie extenuant, care trebuia să-i aducă pe oameni în cea mai bună formă fizică înainte de a fi trimişi în spatele liniilor inamice. Având de două ori vârsta celorlalţi, Thorne reuşea încă să-i depăşească pe mulţi dintre ei.

Shining Brass, în jargon militar, *Planul de Operaţii 35* (OP 35), dispunea de un mic centru de comandă în Saigon şi de un detaşament de comandă şi control la Da Nang, de unde supraveghea Bazele de Operaţii Înaintate (FOB). Secundul lui Simmons, locotenent-colonelul Ray Call, era şeful celulei de comandă şi control de la Da Nang. La începutul lunii spetembrie, Thorne a fost trimis ca ofiţer de operaţii la prima FOB, la Kham Duc. Kham Duc era o bază comună CIDG/SOG, dispusă în pătrat, având dispozitive succesive de apărare şi de o pistă de decolări asfaltată de 2 000 de metri. Într-o scrisoare adresată familiei sale

[293] Armata Statelor Unite, „Raport de eficienţă pentru ofiţerii Armatei SUA", pentru Larry A. Thorne, datat 14 decembrie 1964. Armata Statelor Unite, „Dosar de calificare pentru ofiţeri" pentru Larry Alan Thorne, 1. *Ristiretki*, p. 73-74. Gill, p. 162. Stanton, p. 72, 95, 97, 111. Plaster, *A Photo History*..., p. 36. Summers, p. 220. Kari Kallonen and Petri Sarjanen, *Purpurasydän* (Jyvaskylä: Gummerus, 1998), p. 179-180. Armata Statelor Unite, „Raport de eficienţă pentru ofiţerii Armatei SUA", pentru Larry A. Thorne, datat 20 iulie 1965.

din Finlanda, Thorne spunea despre Kham Duc că nu era altceva decât junglă, munți, o grămadă de elefanți și zile ploioase. Kham Duc se afla în mijlocul uneia dintre cele mai sălbatice zone din Asia de Sud-Est (*Harta M*). Deplasările zilnice în jungla de munte se puteau măsura uneori mai degrabă în metri parcurși decât în kilometri. Pe de altă parte, exista o linie de cale ferată care lega tabăra de Da Nang, iar amplasarea ei era potrivită scopului misiunilor care vor urma. Ray Call o descria astfel: „Kham Duc avea o amplasare excelentă. Diem avea o reședință de vânătoare pe înălțimile dinspre est. La fel ca majoritatea zonelor de la frontieră, era bătută de furtunile musonice, din septembrie până în noiembrie."[294]

Fiecare dintre cele cinci echipe de recunoaștere era compusă din trei americani și nouă nungi. Trebuiau să intre în Laos pe jos, nu cu elicopterul, și acolo urmau să rămână în zona de operații clar delimitată. Echipele aveau voie să treacă granița numai într-un loc aflat la aproximativ 70 de kilometri de DMZ.

Pentru deplasarea trupelor la și de la Kham Duc, Blackburn obținuse Escadrila de Elicoptere 219 sud-vietnameză, care avea baza la Da Nang, echipată cu aparate CH-34 *Kingbee*. Elicopterul *Kingbee* era considerat depășit, dar avea și calități care îl făceau util mai ales operațiilor SOG. Era suficient de înalt încât să poată zbura la punct fix, cu o roată atingând coasta dealului și cu elicea rotindu-se liber, fără să atingă pământul. Motorul în 34 de cilindri era suficient de rezistent încât, chiar dacă trasoarele ar distruge câțiva cilindri, motorul ar continua să funcționeze. Avea o singură ușă, pe partea dreaptă, și era echipat cu o mitralieră moștenită din Al Doilea Război Mondial, de calibru 30 mm, care atârna de un ham, în dreptul ușii. Sub scaunul trăgătorului se aflau depozitate cele 1 000 de cartușe pentru mitralieră. Peste

[294] Unii autori susțin în mod greșit că, la comanda taberei Kham Duc, se afla maiorul Charlie Norton; vezi Schultz, p. 223. Plaster, p. 34. De fapt, Norton a preluat comanda FOB Kham Duc tocmai din cauza morții lui Thorne. Interviu cu colonelul Charles Norton, 25 aprilie 2000. Schultz, p. 47. Gill, p. 163-164. Charles M. Simpson, *Inside the Green Berets* (New York: Berkeley, 1983), p. 157-159.

tot pe podea, curgea lichid de la instalația hidraulică, prin urmare, aerul dinăuntru duhnea îngrozitor.[295]

Kham Duc, Vietnam,
18 octombrie 1965

Bull Simons avea pregătită prima operație SOG. A expediat planul către generalul Westmoreland pentru aprobare. Acesta l-a studiat şi l-a trimis mai departe spre Comandamentul pentru Pacific, în Honolulu, pentru comentarii. De aici a fost trimis mai departe la Oficiul pentru Asistență Specială Contrainsurgență şi Activități Speciale, la Pentagon (SACSA). SACSA şi-a coordonat aprobarea prin Departamentul de Apărare, Departamentul de Stat, CIA şi Casa Albă. Într-un final, a trebuit să-şi dea acordul şi William Sullivan, ambasadorul Statelor Unite în Vientiane, Laos. Ultimul a fost cel mai dificil pas dintre toți. În cele din urmă, a fost parafat şi de Sullivan, cel care era poreclit „Feldmareşalul".[296] Acum era rândul lui Thorne să-l pună în aplicare.

Era luna octombrie şi cea de-a doua rundă a lui Thorne în Vietnam se apropia de sfârşit. Thorne ar fi avut timp să pună pe picioare operația Shining Brass înainte de a pleca. Avea 46 de ani şi era într-o formă fizică de invidiat. Dar fusese selecționat pentru a fi înaintat la gradul de maior, ceea ce nu i-ar mai fi permis să comande Echipe A, punctul lui forte acum şi mai înainte. Mai avea nouă ani până la trecerea în rezervă şi suficient timp de petrecut în cadrul Forțelor Speciale, dar, pe de altă parte, existau indicii că fluxul de adrenalină care îi condusese viața timp de 25 de ani va trebui redus cu o măsură. Munca alături de „gulerele albe" de la comandament nu fusese chiar atât de neplăcută.

La acest moment existau cinci echipe instruite şi gata de plecare. Planul era ca, până la sfârşitul anului 1965, să se exe-

[295] Aparatul CH-34 nu a primit numele de „Kingbee" decât mai târziu. Schultz, p. 222-223. Plaster, *Secret Wars*..., p. 33. Corespondență cu Norton. Corespondență cu Ray Call.

[296] Schultz, p. 226-227.

cute şapte operaţii de recunoaştere. Misiunea era identificarea şi localizarea ţintelor potenţiale, mai ales depozitele de alimente şi de materiale, care ar putea fi eliminate ulterior printr-un atac aerian. Aceste prime misiuni vor reuşi să surprindă unităţile nord-vietnameze de pe Ruta Ho Chi Mihn. Americanii nu aveau voie să încalce acordul cu Laosul; acesta, se pare, era numai prerogativul Vietnamului de Nord. În prima misiune a Shining Brass, echipa de Recunoaştere Iowa (RT Iowa) urma să fie condusă de sergentul-major Charles „Slats" Petry.

Cele trei Kingbee erau pregătite pentru misiunea lor secretă, iar Ray Call zbura deasupra la bordul unui controlor aerian înaintat (FAC) Cessna, cu o singură elice, echipat cu echipament radio prin care putea solicita atacuri aeriene în sprijinul echipei în cazul în care aterizarea acesteia era descoperită imediat. Operaţia a fost amânată trei zile, de pe 15 până pe 18 octombrie, din cauza furtunii. Un alt FAC, pilotat de un maior din Forţele Aeriene şi însoţit de un căpitan din Marină, survola şi el zona generală de operaţii.

Mai devreme în aceeaşi zi, Call şi Thorne zburaseră peste zona de operaţii pentru a stabili dacă existau condiţii pentru o aterizare în siguranţă. Toată ziua au fost vijelii şi ploaie, cu întreruperi de 30-40 de minute. Când ploua, crestele munţilor nu se mai vedeau. În sfârşit, ploaia s-a oprit suficient pentru ca elicopterele să se poată ridica de la sol, dar norii groşi continuau să acopere crestele munţilor, peticiţi cu fuioare de ceaţă. Call şi Thorne s-au întors la Kham Duc, pentru a da semnalul de „undă verde" lui Petry şi lui Bull Simons.

RT Iowa era „sterilă". Oamenii nu aveau însemne de grad. Uniformele erau fabricate în Asia. Armele lor erau mitraliere suedeze de 9 mm şi pistoale-automate belgiene Browning. La centuri aveau atârnate cuţite cu lama de 15 cm, fabricate în secret în Japonia pentru operaţii speciale. Ţigările pe care le aveau asupra lor erau mărci asiatice, şi nu americane. Nu toţi vietnamezii din RT Iowa vorbeau engleză şi, probabil, erau acolo numai din motive politice. Ca echipă de recunoaştere, americanii ar fi lucrat mai bine singuri.

Misiunea a fost programată spre seară, pentru a minimiza pericolul de a fi descoperiți și pentru a oferi echipei un avans de o noapte în fața eventualilor urmăritori. Zona de aterizare era chiar pe graniță, de partea sud-vietnameză. Se afla într-o zonă deschisă, defrișată de sătenii fermieri, la aproximativ 7 kilometri de Ruta Ho Chi Mihn. Din acest punct, RT Iowa avea să intre în Laos pe jos. Ținta misiunii de recunoaștere se afla la aproximativ 36 de kilometri nord-vest de Kham Duc, în Laos, pe marginea Autostrăzii 165. Conform rapoartelor de informații, în zonă inamicul efectua mișcări considerabile de trupe. Din acest motiv și din cauza vremii instabile, Thorne s-a decis să urmeze echipa într-un elicopter de urmărire. Dacă celelalte elicoptere ar fi dat de necaz, ar fi putut utiliza elicopterul său pentru a le veni în ajutor. La cinci minute după inserție, va zbura înapoi spre Kham Duc. Call descria modul în care era anunțată o inserție reușită astfel: „Semnalul pentru o inserție reușită era deblocarea butonului «apasă și vorbește» de pe stația radio PRC-25. Eu aveam una în FAC, Larry avea una și Petry avea una."[297]

La ora 18,00, cele trei Kingbee s-au desprins de la sol și au pornit spre zona de aterizare. Erau escortate de două Huey ale Marinei. Elicopterele zburau pe deasupra copacilor și de-a lungul văilor de munte. Din când în când, deplasarea le era punctată de tirul de la sol al inamicului. Formația și-a continuat neabătută drumul spre zona de aterizare. Odată cu apropierea de locul desemnat, vizibilitatea a început să scadă. Elicopterele și Cessna au început să survoleze zona, neștiind dacă să continue misiunea sau nu. Înainte să se decidă să o anuleze, Thorne a întrezărit o deschidere în perdeaua de nori și a transmis prin radio celorlalți să se îndrepte într-acolo. Cele două elicoptere cu soldați au aterizat și și-au deșertat încărcătura, în zgomot motoarelor și cu elicele doborând la pământ vegetația junglei. Încărcați cu echipament greu, pentru o misiune de recunoaștere de cinci zile, oamenii lui Petry au țâșnit din elicoptere în tufișurile

[297] Corespondență cu Call. Call remarca faptul că al doilea FAC era, aparent, într-o plimbare de plăcere, mai degrabă încurcând desfășurarea misiunii decât sprijinind-o.

din zonă. Era 18,20 şi trecuseră doar 20 de minute de când plecaseră de la Kham Duc.

Thorne, aflat în elicopterul său de urmărire, zbura la punct fix deasupra, aşteptând să se asigure că toţi au coborât în siguranţă. În acest timp însă, norii prevestitori de furtună s-au adunat încă o dată în jur. Uşurate de încărcătură, cele două CH-34 s-au ridicat de la sol şi au urcat deasupra păturii joase de nori, pâna la aproximativ 900 de metri, apoi s-au îndreptat spre casă. Unul dintre ele a reuşit să ajungă la Kham Duc. Al doilea a fost nevoit să aterizeze, din cauza vremii nefavorabile, undeva de-a lungul liniei de cale ferată spre Da Nang. Între timp, Thorne aştepta răbdător raportul radio al echipei. Nu avea să plece până când nu va fi sigur că sunt în siguranţă.

Aşa cum i se mai întâmplase lui Thorne de sute de ori înainte, soarta avea să măsoare diferenţa între viaţă şi moarte în clipe. Norocul său, pentru care devenise faimos, îl aşezase mereu de partea câştigătoare. De data aceasta, avea să aibă o ezitare.

Norii se adunau ameninţători, ca şi cum în jurul aparatului său s-ar fi închis ermetic un sac întunecat. Dintr-o dată, elicopterul său a rămas izolat complet de celelalte două. După aproximativ cinci minute, Petry a raportat reuşita inserţiei. Reacţionând imediat, aparatul de zbor al lui Thorne a luat altitudine, încercând din răsputeri să găsească o modalitate de a părăsi zona. A transmis prin radio că înainta prin plafonul de nori, pe direcţia nord, apoi, brusc, a transmis că şi-a schimbat direcţia, înaintând spre sud. Cele două Huey s-au ridicat deasupra norilor şi s-au deplasat spre sud.

Fără instrumente sofisticate, navigarea prin întuneric şi rafale de ploaie era imposibilă. Un alt Kingbee a menţinut legătura radio oferindu-le ce instrucţiuni putea. Apoi, contactul radio a fost pierdut. Elicopterul lui Thorne nu a mai răspuns apelurilor urgente ale celorlalţi. Ultimul lucru care s-a mai auzit dinspre aparatul lui Thorne a fost un ţârâit constant pe frecvenţa FM. A durat aproximativ 30 de secunde, după care a încetat.[298]

[298] Telegramă de la USNAD către şeful SOG, 221050ZOCT65, datată 22 octombrie 1965. Corespondenţă cu Call. Schultz, p. 228-229. Plaster, *Secret Wars*..., p. 35-38. De asemenea, extrase dintr-un raport ulterior publicat în Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-Kirja, 1982), p. 194-195. *Ristiretki*, p. 87-91.

Kham Duc, Vietnam,
19 octombrie 1965

Vestea dispariției lui Thorne a ajuns rapid la comandamentul SOG în Saigon şi la celula de comandă şi control din Da Nang. Call a aflat despre dispariția elicopterului lui Thorne când Cessna în care se afla a aterizat la Da Nang. A luat imediat legătura cu Bill Simons. Simons şi maiorul Charlie Norton veniseră la Kham Duc pentru a asista la desfăşurarea operației în data de 15 octombrie, ziua inițială a lansării, dar când ploaia a împiedicat desfăşurarea ei, s-au reîntors în Saigon. Acum, trei zile mai târziu, aflând de dispariția în misiune a lui Thorne, Norton a rechiziționat un Caribu australian bimotor şi a zburat direct la Kham Duc. A cercetat din aer ultima locație cunoscută a elicopterului lui Thorne. A încercat să ia legătura cu patrula Petry, dar nu a avut succes. SItuația nu părea prea bună. Call a trebuit să plece, dar l-a lăsat pe Norton la Kham Duc pentru a-i prelua sarcinile lui Thorne în calitate de ofițer de informații al FOB.

Căutările au continuat fără succes. S-au efectuat 56 de ieşiri de căutare şi salvare şi niciuna nu a găsit nimic. Dispăruseră fără urmă. Nu s-a putut stabili contactul cu cei dispăruți, nu s-a găsit nici locul prăbuşirii, nu s-a aflat niciun indiciu care să facă lumină în legătură cu ce se întâmplase. Terenul era dificil şi greu de cercetat, coronamentul junglei era gros şi impenetrabil. Oricât de frustrantă ar fi incapacitatea lor de a localiza elicopterul, nu era defel surprinzătoare, având în vedere imposibilitatea de a organiza misiuni corespunzătoare de căutare şi salvare. Thorne era oficial „dispărut în misiune".

Patrula lui Petry se deplasase rapid înspre Rută. Când părăsiseră zona de aterizare, nu auziseră nimic din care să-şi dea seama că elicopterul lui Thorne nu reuşise să se îndepărteze îm-

War in the Shadows, eds. Boston Publishing Co. (Boston: Boston Publishing Co., 1988), p. 87. Gill, p. 167-168. Scrisoare de la Oficiul Apărării pentru Prizonierii de Război/Dispăruți în Misiune, Departamentul Apărării SUA, datată 25 octombrie 2002.

preună cu celelalte. Ploua. Într-un final, prin întuneric şi ploaie, au reuşit să-şi găsească un loc în care să se odihnească peste noapte.

A doua zi dimineaţă, înainte de răsărit, RT Iowa s-a pus iar în mişcare. Soldaţii se deplasau cu grijă, încercând să evite să lase urme care i-ar putea da de gol. Nu au trebuit să meargă prea departe. În depărtare, se auzea huruitul camioanelor. Descoperiseră o concentrare de trupe şi echipament nord-vietnameze, o ţintă perfectă. În a treia zi, Petry a dat nas în nas cu o patrulă nord-vietnameză, iar în timpul luptei care a urmat, liderul nungilor care erau cu el a fost ucis. Transportându-i trupul, echipa a început deplasarea înspre graniţă, continând să-şi evite urmăritorii. Când vremea s-a mai liniştit, Petry a cerut atacul aerian al 37 F-105 Thunderchief asupra ţintelor nord-vietnameze. Apoi, RT Iowa a fost recuperată de elicopterele Kingbee. Petry s-a întors ulterior la bordul unui aparat pentru control aerian înaintat şi a mai condus alte 51 de ieşiri aeriene împotriva ţintelor identificate de RT Iowa. Atacurile aeriene au declanşat explozii secundare la depozitele de la sol. Patrula RT Iowa îndeplinise misiunea exact aşa cum prevăzuse Thorne. Oamenii acţionaseră exact cum fuseseră instruiţi. Membrii RT Iowa au aflat de dispariţia lui Thorne de-abia la întoarcerea la Kham Duc. Era o tragedie, dar era război.

Prima operaţie a Shining Brass a fost, astfel, în acelaşi timp un succes şi o tragedie. Nord-vietnamezii care acţionau pe Ruta Ho Chi Mihn au fost luaţi prin surprindere şi au suferit pierderi grele. Dar unul dintre cei mai buni ofiţeri ai Forţelor Speciale şi echipajul elicopterului său erau „dispăruţi în misiune". Şi nu erau singurii. Nici avionul de observaţie Cessna care însoţea aparatul Kingbee al lui Thorne nu s-a mai întors acasă.[299]

---

[299] Comandamentul SUA pentru Asistenţă Militară, Grupul de Observaţii şi Studii Vietnam, „Stabilirea statutului persoanei considerate dispărută", datat 9 noiembrie 1965. Plaster, *Secret Wars*..., p. 38-39. Plaster, *A Photo History*..., p. 31-33. *Ristiretki*, p. 46-47.

Capitolul 16

EROI FĂRĂ GLORIE

Căutările efectuate pentru găsirea lui Larry Thorne, a elicopterului CH-34 Kingbee şi a celor trei membri ai echipajului au continuat timp de mai multe săptămâni, fără niciun rezultat. În cele din urmă, au fost oprite. A rămas „Dispărut în Misiune" timp de încă un an. Apoi, la 19 octombrie 1966, Thorne a fost declarat oficial decedat. Încă înainte de dispariţia sa, fusese selectat pentru a fi înaintat la gradul de maior. A primit acest grad post-mortem la 16 decembrie 1965. De asemenea, a primit Crucea *Distinguished Flying Cross*, acordată în numele preşedintelui Statelor Unite, pentru eroism sau fapte extraordinare în zborul aerian, reuşite prin acţiuni voluntare dincolo de cerinţele postului (*vezi Anexa G*).[300]

La trei săptămâni după ce a fost declarat decedat în misiune, prietenii lui Larry Thorne au organizat o slujbă religioasă la Capela John F. Kennedy, la Fort Bragg. Hellä Keravuori, soţia prietenului şi mentorului său, locotenent-colonelul Aito Keravuori, a recitat, acompaniată de muzică, câteva versuri dintr-o

[300] Nu toată lumea a fost de acord ca Larry să primească *Distinguished Flying Cross*. Call, comandantul secund al SOG, considera nepotrivit acest demers. Consiliul pentru Decoraţii în Armată a recomandat retragerea ei, la 5 mai 1967. Au fost însă şi alţii, care au susţinut demersul, fiind în cele din urmă cei care au contat. La 15 iunie 1967, generalul adjutant al armatei a trimis către ataşatul pe probleme de apărare de la Ambasada SUA la Helsinki o scrisoare şi un plic care conţinea cele trei medalii ale lui Larry, pentru a fi trimise tatălui său Hjalmar Törni. „Înregistrarea decoraţiilor pe armată, acţiunea consiliului", datat 5 mai 1967. Scrisoarea de la Biroul generalului adjutant, Departamentul pentru Armată, către Biroul ataşatului pe probleme de apărare american, datată 15 iunie 1967. Corespondenţa lui Roy Call cu autorul.

celebră carte finlandeză, *Povestirile lui Ensign Stål*. Se termina cu *„Trăieşte aici, deşi mormântul lui este departe."*

Pentru mulţi, era imposibil de crezut că Thorne murise. Dispăruse fără urmă, şi nu exista nicio dovadă că fusese ucis. Fusese o forţă copleşitoare în timpul vieţii, un om pe care norocul îl ocrotise întotdeauna, şi era greu de crezut că murise. O femeie-reporter militar la *Cincinnati Post* şi *Times-Star* a reuşit să surprindă cu pricepere sentimentele multora dintre cei care îl cunoscuseră sau care doar auziseră de Larry Thorne. Într-o scrisoare adresată comandantului SFGA 5, scria:

„Astăzi, pe lista pierderilor primită de la Washington, am regăsit numele unui prieten – era Larry Thorne, dispărut de un an.

Poate părea neobişnuit să numeşti «prieten» pe cineva pe care l-ai întâlnit o singură dată – dar el era un om cu adevărat impresionant, cum fără îndoială ştiţi deja. Şi i-am urmărit cariera cu mult interes.

...dacă se poate, puteţi să-mi spuneţi ce s-a întâmplat cu Larry?" [301]

Au început să circule zvonuri că nu era deloc mort, ci, sătul de acest război nebunesc, pur şi simplu plecase din Laos pentru a începe o viaţă nouă. Mai dispăruse o dată din Finlanda, pentru a reapărea în Suedia, în Venezuela şi, în final, în Statele Unite. O altă poveste era că, încă în viaţă, fusese luat prizonier de forţele nord-vietnameze şi acum era încarcerat de ruşi. Maiorul Clyde Sincere, şef de stat major al MACV-SOG la Baza de Operaţii Înaintată 1 la Phu Bai, tinde să dea crezare acestei posibilităţi: „Având în vedere trecutul lui Larry şi interesul major pe care ruşii l-au manifestat întotdeauna pentru capturarea lui, este destul de posibil ca maiorul Thorne să fi fost interceptat sau silit să aterizeze şi transportat, în viaţă, în Uniunea Sovietică." Zvonurile că ar fi fost văzut, în China sau în Siberia, au continuat.[302]

---

[301] Scrisoare de la Betty Donovan către comandantul Grupului 5 Forţe Speciale, datată 27 octombrie 1966.

[302] Paavo Kairinen, *Marttisen Miehet* (Porvoo: WSOY, 1987), p. 239. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, *Ristiretki* (Jyväskylä: Gummerus, 1999), p. 197. Harry Summers, *The Vietnam War Almanac* (Novato, CA: Presidio, 1985), p. 142. *War in*

Având în vedere natura secretă, riscantă a operațiilor pe care le desfășurau, mulți ofițeri și soldați SOG au dispărut fără să mai poată fi recuperați vreodată. Pentagonul încă refuză publicarea unor cifre exacte, dar s-a estimat că peste 300 de membri SOG au fost uciși sau au dispărut, un sfert din aceștia fiind Dispăruți în Misiune. De fapt, din cauza ratei ridicate a pierderilor, SOG nu a ajuns niciodată la întreaga sa capacitate operativă. În cele din urmă, în vara anului 1973, Hanoiul a eliberat 591 de prizonieri de război. Printre aceștia nu se afla nici măcar un singur membru SOG, deși este posibil să fi fost capturați chiar douăzeci.[303]

Așadar, la început, nu părea imposibil ca Thorne să fi supraviețuit prăbușirii elicopterului CH-34, undeva pe granița Vietnamului cu Laosul. La fel ca și în cazul lui Elvis, al lui Mailyn sau al lui John Kennedy, poveștile cum că ar fi încă în viață au rămas doar niște povești. În ciuda zvonurilor că ar fi fost văzut în viață, nu a existat nicio dovadă palpabilă. Realitatea tristă era că elicopterul său, rătăcit în mijlocul ceții și în ploaie printre văile abrupte, acoperite de junglă deasă, s-a luptat să-și găsească drumul înapoi, dar, în cele din urmă, s-a prăbușit și a ars acolo.

Aceasta a fost concluzia la care a ajuns și Armata Statelor Unite. Dar, timp de aproape 40 de ani, rămășițele lui Thorne nu au fost găsite, în ciuda tuturor eforturilor depuse. Numele operației Departamentului pentru Apărare însărcinate cu localizarea dispăruților în misiune era Forța Întrunită de Operații pentru Evidență Completă (*Joint Task Force Full Accounting* – JTF-FA). Organizată în 1992, la sfârșitul Războiului Rece și lucrând în colaborare cu guvernul vietnamez, Forța Întrunită de Operații a recuperat și a identificat, până în anul 2002, rămășițele a 338 de soldați americani. Adăugându-i și pe cei care au fost recuperați înainte de înființarea acesteia, doar 653 dintre cei 2 584 de americani dispăruți s-au întors acasă. Rămășițele altor 540, neidenti-

the Shadows, eds. Boston Publishing Company (Boston: Boston Publishing Co., 1988), p. 87.

[303] Richard H. Shultz, Jr., *The Secret War Against Hanoi* (New York: HarperCollins, 1999), p. 342-343.

ficate încă, au fost aduse la Laboratorul Central de Identificare al Armatei SUA, la baza aeriană Hickam, în Hawaii.[304]

La sfârşitul anilor 1990, Forţa Întrunită de Operaţii pentru Evidenţă Completă a anunţat identificarea locului unde se prăbuşise elicopterul CH-34 al lui Thorne. Acesta se găsea pe o vale abruptă acoperită de junglă, nu foarte departe de poziţia de unde Thorne avusese ultima transmisie prin staţie. În vara anului 1999, JTF-FA a efectuat o misiune dificilă de recuperare la locul cu pricina. S-au descoperit resturile unui aparat zdrobit de panta cu o înclinaţie de 50-70 de grade, sub vegetaţia în trei straturi a junglei. Terenul din jur păstra încă urmele unui incendiu puternic care distrusese elicopterul. De-a lungul anilor, epava aparatului fusese distrusă de torenţii de apă, iar rămăşiţele ei erau adunate la baza dealului, în grămezi. Elicopterul de patru tone era distrus aproape în întregime. În urma coliziunii, motorul rămăsese înclinat în josul pantei. O parte din elicea rotorului rămăsese înfiptă într-un copac înalt. În apropierea epavei, s-au descoperit fragmente de oase şi dinţi. Nimeni nu ar fi reuşit să scape cu viaţă.

Aşadar, acesta era oare locul în care se odihnea Larry Thorne? Era probabil, dar nu se putea ajunge la o concluzie certă. Epava s-a descoperit la 18 kilometri de ultima poziţie cunoscută a lui Thorne. În urma analizei fragmentelor de elice, s-a ajuns la concluzia că era vorba, într-adevăr, de un aparat CH-34 Kingbee, elicopterul depăşit care l-a purtat în ultima lui misiune. Dar, în aceeaşi zonă, mai fuseseră pierdute alte două elicoptere Kingbee. Nu s-a putut face o comparaţie a numerelor de serie ale motorului, deoarece nu există înregistrări ale numerelor de serie pentru niciunul din cele trei elicoptere dispărute.[305]

[304] Vezi *www.pacom.mil/jtffa.htm* şi *www.dtic.mil/dpmo/*.

[305] Telegramă de la CDR JTF-FA HONOLULU 292330ZSEP99 datată 2 septembrie 1999. Telegramă de la CDR JTF-FA HONOLULU către CDRPERSCOM ALEXANDRIA VA, 100712ZJAN00, datată 10 ianuarie 2000. Scrisoare de la Biroul Apărării pentru POW/MIA, Departamentul Apărării SUA, datată 25 octombrie 2002. Raportul în legătură cu săpăturile din 1999 aflat în dosarul personal al lui Thorne, Departamentul pentru Armată. Kari Kallonen şi Petri Sarjanen, în *Ristiretki*, descriu o vizită la locul săpăturilor, vezi p. 129, 162, 166,

Rămăşiţele pasagerilor aparatului care au putut fi recuperate au fost strânse laolaltă. Mai târziu, în luna septembrie 1999, Madeleine Albright, în timpul primei vizite a unui secretar de stat american în Vietnam, de la încheierea războiului, stătea în poziţie de drepţi pe aeroportul din Hanoi, în timp ce un avion de transport al Forţelor Aeriene americane, la bordul căruia se aflau rămăşiţele descoperite, decola în direcţia Hickam, pentru identificare. Printre ele se aflau şi fragmente de oase şi dinţi, despre care se credea că erau ale lui Larry Thorne. Încărcătura a ajuns la destinaţie, mostrele au fost analizate pentru identificarea ADN-ului, dar misterul continua să persiste. Erau prea mici şi prea puţine pentru a se reuşi o identificare.

În sfârşit, în iunie 2003, JTF-FA a anunţat că se ajunsese la concluzia că fragmentele aparţineau lui Larry Thorne şi membrilor echipajului vietnamez al elicopterului. Acest capitol din povestea lui Thorne putea să se încheie.

La 26 iunie 2003, într-o zi însorită în care adia un vânticel plăcut, la Washington DC o mulţime de soldaţi, prieteni şi familie, veterani şi ziarişti finlandezi şi americani s-au întâlnit cu omologii lor vietnamezi, pentru a participa la o slujbă religioasă, în cimitirul Arlington, atât de plin încât mulţimea acoperise aleile din jurul capelei Fort Myer. Preotul a vorbit despre „ruach" („spirit/vânt", în ebraică), „shalom" („pace", în ebraică), „sisu" („curaj, îndrăzneală, încăpăţânare", în finlandeză) şi despre învierea lui Lazăr. Soldaţii în uniformă, purtând mănuşi albe, au urcat într-un dric tras de cal sicriul, învelit în steagul american, care conţinea cele câteva rămăşiţe ale lui Thorne şi ale camarazilor săi vietnamezi, pentru a fi dus la locul de îngropăciune, aflat la doi kilometri depărtare.

Slujba la coborârea sicriului a fost simplă. O rugăciune. S-a auzit muzica orchestrei, sunetul unei trompete singuratice şi, spre dreapta, militarii din escortă şi-au ridicat armele şi au tras trei focuri, încheind ceremonia. Membrii gărzii de onoare a împăturit steagul cu grijă şi, unul câte unul, s-au îndepărtat.

182-183. Jeffrey McDowell, "The Search for Larry Thorne", în *Amerikan Uutiset*, February 3, 2000, p. 8, 166, 182-3.

Familia şi prietenii s-au apropiat de sicriu şi familia nepotului de soră al lui Thorne a spus câteva cuvinte.

A fost un moment de pace, încărcat de onoare şi glorie. Dar, chiar şi în solemnitatea lui, nu puteai să nu te întrebi cum, dintre cei 50 000 de soldaţi americani care au murit în Vietnam, ca la un semn, să se adune o mulţime atât de mare, din toate colţurile lumii, la 38 de ani de la moarte, pentru a-şi aduce omagiile unui relativ necunoscut căpitan din Forţele Speciale. Ce forţă motrice ducea mai departe legenda lui Thorne? Ce energie o ţinea în viaţă? Poate că este firesc ca ceva din aura de mister care înconjoară legenda lui Thorne să se păstreze. Probabil şi lui i-ar fi plăcut aşa.

Oamenii ca Larry Thorne trăiesc într-un peisaj al legendei. Deja majoritatea lor au trecut în nefiinţă, La fel cum războaiele secolului al XX-lea s-au încheiat şi ele. Colonelul Don Blackburn, care a condus operaţiile SOG în 1965, a fost în cele din urmă înaintat la gradul de general de brigadă. În 1970, a planificat raidul de la Son Tay, care ar fi trebuit să elibereze prizonierii de război americani deţinuţi într-un lagăr nord-vietnamez. Raidul, planificat aproape fără greşeală, a eşuat, totuşi, când soldaţii au ajuns în lagăr şi au descoperit că prizonierii fuseseră deja mutaţi. Blackburn şi-a asumat vina pentru această nereuşită şi a fost transferat într-un post la dezvoltare şi cercetare în statul major al armatei. Cariera sa remarcabilă se încheiase.

Bull Simons a fost cel care a condus raidul la Son Tay. Un an mai târziu, a trecut în rezervă. În 1978, Ross Perot, preşedintele executiv al Electronic Data Systems, l-a angajat pe Simons să conducă o operaţie de eliberare a doi angajaţi ai firmei, care erau închişi în Teheran, în timpul Revoluţiei din Iran. Raidul său îndrăzneţ a fost încununat de succes, şi a fost imortalizat în best-sellerul lui Ken Follet, *On Wings of Eagles*. La trei luni după operaţia de eliberare, Bull Simons a murit în urma unui atac de cord.[306]

Prietenii şi camarazii finlandezi ai lui Larry Thorne, deşi poate mai puţin cunoscuţi, au fost, în aceeaşi măsură, eroi de

[306] Schultz, p. 344-345.

legendă. Oamenii lui Marttinen, excepționali ofițeri finlandezi în Al Doilea Război Mondial, care și-au început a doua oară carierele ca soldați în America de după război, au avut evoluții extraordinare. Trei au luptat în Coreea; patru, în Vietnam. Șase au primit *Legion of Merit*; trei, Steaua de Bronz. Șapte au trecut în rezervă cu gradul de colonel; patru, cu gradul de locotenent-colonel.[307]

Lars Rönnqvist, care l-a avut pe Thorne sub comanda sa de mai multe ori în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a scris împreună cu colegul său, Anssi Vuorenmaa, o carte despre Compania Thorne, *Törnin Jääkärit* (*Vânătorii lui Thorne*), după ce și-a încheiat cariera îndelungată și de succes în armata finlandeză. Colonelul Martti Aarnio, comandantul lui Thorne în luptele din jurul Dealului Căpățâna de Zahăr din 1940, a descris metodele eficace inventate de finlandezi pentru nimicirea coloanelor sovietice invadatoare din Războiul de Iarnă, în lucrarea *Talvisodan ihme* (*Miracolul din Războiul de Iarnă*). Niilo Lappalainen, care a fost cu Thorne în Germania în ultimele zile ale celui de-Al Doilea Război Mondial, a ajuns în cele din urmă la gradul de colonel în armata finlandeză, petrecându-și ultima parte a vieții scriind și publicând povestiri despre zilele încărcate de pericol din timpul războiului și de după aceea.

În sfârșit, singura iubire a lui Thorne, frumoasa Marja Kops, a părăsit Suedia convinsă că nu-l va mai revedea niciodată pe Larry. În Spania, și-a întemeiat o familie, dar nu l-a uitat niciodată pe cel cu care s-ar fi căsătorit, dacă s-ar fi întors după ea. După moartea lui Thorne, îi scria verișoarei sale Riikka Ojanperă: „Știi că Larry mi s-a arătat de două ori după 1965? Am stat pe marginea patului și am vorbit." Când a aflat că este posibil ca rămășițele lui să fi fost găsite în 1999, a rugat-o pe Riikka să-i ducă flori la mormânt și un mesaj din partea ei, când va avea loc ceremonia de înhumare, de parcă ar fi știut că nu va putea ea însăși să participe. Marja a murit în 2000, într-un accident de mașină, înainte să se confirme identificarea osemintelor lui Thorne. Mesajul ei, scris în finlandeză, spune:

[307] Kairinen, p. 287-288.

„Larry Thorne. Ai fost
Important pentru Finlanda.
Ai apărat idealul omului pentru libertate
Peste tot în lume.
Ai fost important
Şi pentru mine.
Îţi mulţumesc, Larry.
Marja."[308]

În Statele Unite, legenda lui Thorne a fost adusă în memorie prin crearea Filialei 33 a Asociaţiei Forţelor Speciale. În iulie 1996, Forţele Speciale au denumit sediul central al SFGA 10 de la Fort Carson Colorado „Thorne Hall". La fel, în Finlanda, oamenii care s-au aflat sub comanda lui Thorne în Al Doilea Război Mondial, îl comemorează cel puţin o dată pe an, chiar dacă, odată cu trecerea anilor, sunt din ce în ce mai puţini. Şi generaţiile următoare continuă să amintească legendele care îi învăluie viaţa, la cu ocazii diferite, în Finlanda şi în Statele Unite. Corpul ofiţeresc al armatei finlandeze împărtăşeşte admiraţia pentru faptele de arme ale unuia din camarazii care au contribuit la reputaţia armatei finlandeze de a fi una dintre cele mai dure forţe din Al Doilea Război Mondial.

Există însă un loc în care Larry Thorne încă mai trebuie să-şi găsească pacea, şi anume pe Lista Ofiţerilor finlandezi. La 6 octombrie 1950, cu câteva zile după ce Thorne ajungea ilegal în Statele Unite, în urma îndelungatei călătorii prin Suedia şi Venezuela, Armata Finlandeză i-a scos numele din Lista Ofiţerilor. Prin acest demers, Thorne a pierdut oficial gradul şi statutul de ofiţer în rezervă. Această acţiune a fost asociată evident cu condamnarea sa de la 10 ianuarie 1947, pentru trădare. Totuşi, preşedintele finlandez i-a acordat graţierea un an mai târziu, la 23 decembrie 1948, şi l-a repus în drepturile lui cetăţeneşti. Motivele pentru care Armata a decis să ia această măsură împotriva lui Thorne, la aproape doi ani după graţierea sa, rămân un mister. Probabil au legătură cu plecarea lui din ţară.[309]

[308] Riikka Ojanperä, *Lauri Törnin elämästä*,: Lassen ja Marjan tarinaa lähikuvassa, (Finland: 2004), p. 39.

[309] Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina* (Vaasa: Alea-kirja, 1982), p. 215.

Cea mai importantă întrebare este însă cum, la peste cinci decenii după aveniment, Armata Finlandeză nu a restabilit statutul unuia dintre cei mai faimoşi ofiţeri din rândurile sale. Timpurile au mers înainte şi acum putem privi înapoi obiectiv acele zile când mulţi dintre cetăţenii ţării, împărtăşind acelaşi patriotism, au răspuns diferit ameninţărilor pe care le puteau identifica în urma pierderii războiului. Ofiţerii precum Thorne sau oamenii lui Marttinen împărtăşeau un ţel comun cu cei care au rămas în ţară. Erau pregătiţi să facă orice sacrificiu va fi necesar pentru a păstra independenţa ţării în faţa Uniunii Sovietice, care, cu fiecare zi, îşi consolida poziţia câştigată după război, adunând populaţii din ce în ce mai mari din statele sale satelit sub controlul propriu. Şi totuşi, datorită misterioaselor întorsături ale istoriei, aceşti ofiţeri aveau să devină patrioţii din ziua de azi. Dacă Uniunea Sovietică ar fi ocupat Finlanda, mai mult ca sigur s-ar fi întors pentru a lupta împotriva agresorului sovietic.

Când colonelul în rezervă Paavo Kairinen, unul din oamenii lui Marttinen şi un alt mentor al lui Thorne în Armata SUA, a murit în Finlanda, în anul 2000, sicriul său nu a putut fi învelit în steagul finlandez, în ciuda ultimei dorinţe a celui decedat. I s-a refuzat astfel recunoaşterea care li s-a acordat altor veterani finlandezi din cel de-Al Doilea Război Mondial. Într-un articol apărut în 1997, în cotidianul finlandez *Ilta Sanomat*, Kairinen explica: „Am considerat că, în cazul în care Finlanda ar fi fost atacată, ne puteam păstra libertatea de a acţiona numai plecând din ţară." De fapt, ofiţerii care nu au reuşit să scape în Suedia au fost închişi, iar toţi oamenii lui Marttinen cunoşteau aceste lucruri. La fel şi Mareşalul Mannerheim, care, după cum se zice, i-ar fi spus lui Marttinen, înainte ca acesta să plece, că Statele Unite reprezintă singura speranţă în această situaţie, să încerce să ajungă acolo, pentru că încă mai este nevoie de el.

Încercând să explice cazurile lui Thorne şi Kairinen, ministrul apărării Jan-Erik Enestam a spus că Thorne era mort de mult, iar Kairinen plecase din ţară din voinţă proprie.[310] Pentru

[310] Juha Pekka Tikka, "Menettämätöntä sotilaskunniaa ei tarvitse palautta", şi "Marttisen miehet erikoishuomiolla", în *Ilta Sanomat*, November 20, 2000.

cineva din afară, aceste cuvinte nu înseamnă nimic în peisajul de după Războiul Rece. Secolul al XX-lea a fost presărat cu destui eroi nerecunoscuți și cu tragedii nenumărate.

Epopeea națională finlandeză *Kalevala* deapănă povestea unei mame care încearcă să recupereze trupul fiului său mort, Lemminkainen, un bărbat viteaz, căruia îi plăcea viața. Trupul acestuia se află pe fundul Râului Tuoni, care desparte tărâmul celor vii de tărâmul morților. Pe râul întunecat plutește o lebădă neagră. Compozitorul finlandez Jean Sibelius a pus pe muzică mișcătoarea poveste, în accentele grave ale *Lebedei din Tuonela*. În suferința ei nepieritoare, mama reușește să devieze cursul râului și, în cele din urmă, scoate din ape ce mai rămăsese din fiul său. Îi cântă și îl trezește la viață. La fel trebuie să fie și cu Thorne. Toate țările își reînvie cei mai de seamă fii și fiice când trecerea timpului netezește ridurile trecutului.

Un altul din oamenii lui Marttinen, Aito Keravuori, i-a dedicat lui Larry Thorne unul dintre cele mai convingătoare elogii:

„Acțiunile și reușitele lui Larry Thorne ca soldat și ca cetățean onest se clasau mult mai sus decât cele de zi cu zi. Multe dintre ele erau de necrezut, legendare și fără pată, trecând, cu cât erau povestite mai des, într-o tradiție orală magică, pentru a fi cunoscute de generațiile mai noi din unitățile pe unde trecuse. Secretul acestor fapte de vitejie erau inteligența nativă a lui Larry, energia fără limite, implementarea fără compromisuri a ordinelor superiorilor săi și o credință aproape religioasă în succesul misiunii pe care o avea de îndeplinit, oricât de imposibilă ar fi putut părea. Această încredere în propriile forțe s-a datorat unui talent excepțional în conducerea oamenilor, căruia i se alăturau caracterul său îmbogățit de modestie și o forță fizică de excepție. În toiul luptei, toate acestea se transformau într-o vitejie necugetată, care avea darul de a-i motiva pe oameni și de a-i trage înainte, după el. Încrederea pe care i-o acordau atât comandanții săi cât și cei care-i erau în subordine era absolută. Unul dintre efecte a fost că i s-au încredințat tot mereu misiuni dificile care parcă nu se terminau niciodată, și din acest motiv nici nu a avut timp să se căsătorească. În cercul său de prieteni,

Larry era deschis şi iubit. Când avea ocazia, nu refuza un pahar sau un al doilea. Astfel, apăreau tot felul de întâmplări neplăcute sau situaţii amuzante, pentru că cei din jurul său – şi chiar şi Larry însuşi – uitau ce forţă imensă sta ascunsă între umerii săi, gata în orice moment să explodeze."[311]

Colonelul Keravuori, care l-a cunoscut pe Thorne atât cât putea să-l cunoască cineva, l-a descris astfel destul de bine.

În următoarele două săptămâni de la misiunea RT Iowa, RT Alaska a intrat în Laos, la aproximativ 15 kilometri sud. Până la sfârşitul anului 1965, echipele Shining Brass se infiltraseră peste graniţă de opt ori, reuşind să determine pierderi grele pentru inamic pe Ruta Ho Chi Minh. Dintre toate misiunile SOG, incursiunile în Laos şi, ulterior, în Cambodgia, au fost cele mai reuşite, salvând vieţile multor soldaţi americani. Shining Brass avea să fie curând apreciată ca un succes atât de important, încât, în cele din urmă, s-a dat aprobarea de a se utiliza pentru infiltrări toţi cei 200 de kilometri de graniţă. Dar costurile au fost uriaşe. În 1968, soldaţii SOG au primit mai multe Inimi Purpurii decât numărul de posturi în echipele de recunoaştere.[312]

Cu toate acestea, operaţiile SOG nu au reuşit să schimbe cursul unui război în care obiectivele militare rămâneau cenuşii şi nedefinite. Voinţa politică a Americii de a purta acest război s-a diminuat şi, în cele din urmă, s-a prăbuşit în colaps. Armata SUA nu a fost înfrântă în Vietnam, dar publicul american a fost: nu a reuşit niciodată să accepte că politica de *îndiguire* merita vărsarea sângelui atâtor militari pierduţi în Asia de Sud-Est. Până la sfârşitul lunii aprilie 1974, Vietnamul de Sud, stăpânit de haos, şi-a dat ultima suflare, în timp ce trupele nord-vietnameze intrau în Saigon. Ultimii americani părăseau capitala Sudului cu elicopterele, de pe acoperişul Ambasadei americane.

Dacă operaţiile din cadrul Shining Brass au fost bătăliile câştigate în războiul care a fost pierdut, Vietnamul a fost războiul pierdut în strategia care a învins. Ziua în care americanii pă-

[311] Citat în Tyrkkö, p. 180.

[312] John L. Plaster, *SOG, A Photo History of the Secret Wars* (Bolder, CO: Paladin, 2000), p. 34, 465-466.

răseau pe uşa din dos Asia de Sud-Est, în 1974, a fost punctul cel mai înalt pe care l-a atins Moscova în Războiul Rece. Dar premisa pe care se baza politica americană în Războiul Rece – aceea că sistemul comunist sovietic purta înăuntrul său seminţele propriei distrugeri şi că, în timp, până la urmă se va prăbuşi – s-a dovedit a fi adevărată. Aproape neobservabil, decăderea politică a ros încet-încet stâlpii de susţinere care ţineau în picioare imensul cort al totalitarismului, pe care Lenin, Stalin şi toţi ceilalţi şefi ai partidului care au urmat îl întinseseră peste întregul continent ruso-eurasiatic. Peste numai cincisprezece ani, în 1989, stâlpii de susţinere au cedat. Aerul dinăuntru nu a mai fost capabil să-i susţină greutatea, imperiul de pânză s-a întins încet pe pământ în timp ce o Rusie sovietică înfrântă politic şi golită de voinţă s-a descoperit incapabilă să-şi ţină statele satelit şi republicile bastarde aproape de disciplina ei ideologică.

Puternicele forţe ale drepturilor omului, eliberate de Acordul de la Hesinki, semnat în lunile care au urmat căderii Saigonului, au fost imposibil de îngrădit de către societăţile de sorginte totalitaristă sovietică. Aceste forţe neaşteptate au subminat din interior structurile sociale rigide de care avea nevoie sistemul sovietic pentru a supravieţui. Presiunile externe au crescut, pe măsură ce America se recupera după coşmarul Vietnamului. Revoluţia informaţională a explodat pe tot cuprinsul planetei, cu excepţia blocului sovietic. Nu doar că economiile la comandă sovietice nu au reuşit să se adapteze schimbării, dar, în acelaşi timp, noua şi agresiva administraţie Reagan a oprit fluxul de produse şi tehnologii hi-tech dinspre Vest spre Est. Foarte repede s-a văzut că Moscova nu putea concura în această eră nouă a tehnologiei. În acest tip de lume, aceia din sfera sovietică care aveau ochi să vadă şi-au dat seama că propriile economii – şi forţe militare – erau destinate să rămână în urmă.

Dar mai exista un alt element în uriaşa victorie a vestului în Războiul Rece. Coborând din sfera înaltă a evenimentelor la nivel global la nivelul individual al celor care au trăit, au luptat şi au murit în aceste confruntări, am vrea să credem că, pentru ei, a existat o motivare mai înaltă, deoarece au crezut că pentru

democrație, pentru dreptul de a alege, pentru inalienabilitatea drepturilor omului, merită să lupți. Mulți dintre ei au fost la fel ca Larry Thorne. Cu greu pot fi considerați adepți fanatici ai acestor idei, dar viețile lor personifică credința că făceau ce considerau că este bine. Însuşi faptul că au existat evidențiază superioritatea unui sistem care le-a permis să facă ce au crezut că este corect să facă, sau ce ştiau mai bine să facă. La acest nivel, cel mai apropiat de ființă, războaiele secolului al XX-lea împotriva tiraniei au fost câştigate. Aici, între aceşti eroi, s-a înfiripat şi gloria. Lor le suntem datori. Celor care au fost protagoniști în drama istoriei: celor care au trăit istoria, celor care, în ultimă instanță, au făurit-o.

ANEXE

A. Evoluția în carieră şi distincțiile militare
B. Cronologie [Viața şi timpurile lui Larry A. Thorne]
C. Propunerea pentru Crucea Mannerheim
D. Decizia de grațiere semnată de Preşedintele Republicii Finlandeze, J. K. Paasikivi
E. Declarația generalului-maior Uno Fagernäs
F. Scrisoare de recomandare [Misiunea din Iran]
G. Recomandarea pentru *Distinguished Flying Cross*

EVOLUȚIA ÎN CARIERĂ ŞI DISTINCȚIILE MILITARE

Armata finlandeză

Grade

3 septembrie 1938	Soldat (Rezervă)
1 martie 1939	Caporal (*Alikersantti*) (Rezervă)
9 mai 1940	Sublocotenent (*Vänrikki*) (Rezervă)
5 martie 1942	Locotenent (Rezervă)
27 august 1944	Căpitan (Rezervă)
6 octombrie 1950	Scos de pe Lista Ofițerilor, pierde toate gradele

Medalii

26 iulie 1940	Crucea Libertății, clasa a 2-a
24 august 1940	Crucea Libertății, clasa 1
9 octombrie 1941	Crucea Libertății, clasa a 3-a
23 mai 1942	Crucea Libertății, clasa a 4-a
9 iulie 1944	Crucea Mannerheim

Campania Războiului de Iarnă
Crucea Memorială a Diviziei
Crucea Vânătorilor de Frontieră
Medalia de Bronz a Forțelor de Apărare

Armata SUA

Grade

28 ianuarie 1954	Soldat
20 decembrie 1954	Soldat clasa I
28 aprilie 1955	Caporal
17 noiembrie 1955	Sergent
9 ianuarie 1957	Locotenent (Rezervă)
30 noiembrie 1960	Căpitan
16 decembrie 1965	Maior (post-mortem)

Medalii
Legiunea de Merit
Distinguished Flying Cross
Inima Purpurie (de două ori)
Steaua de Bronz
Medalia *Army Commendation*

Armata germană

Grade	
18 mai 1941	Untersturmführer
15 aprilie 1945	Hauptsturmführer
Medalii	
11 decembrie 1943	Crucea de Fier, clasa a II-a

Surse: Declarate de locotenentul Larry A. Thorne în „Cererea de transfer de la Corpul de Transmisiuni la Infanterie", datată 25 noiembrie 1959, descoperită într-un dosar personal, Departamentul pentru Armată al SUA. Osasto Lauri Törni Perinnekiltary, *Törniläinen*, 2001/1

Anexa B

CRONOLOGIE
[Viața și timpurile lui Larry A. Thorne]

Anul	Viața	Timpurile
1917		8.03-16.03 – grevele și protestele din Petrograd duc la abdicarea Țarului
		20.03 – SUA sunt primul stat care recunoaște noul guvern rus
		16.04 – Lenin și un grup de bolșevici sosesc din Elveția, prin Finlanda, la gara Finlanda din Petrograd
		22.07 – Lenin fuge în Finlanda după răscoala eșuată din Petrograd
		Nov. – Dezertări masive în rândul trupelor ruseşti, care se întorc acasă
		7.11 – Lenin, întors în Rusia, conduce revoluția și este ales șef al consiliului comisarilor; în data de 26, noul guvern sovietic propune Germaniei un armistițiu
		6.12 – Finlanda își declară independența față de Rusia
1918		Feb. – Gărzile Roșii finlandeze încearcă să preia puterea; generalul finlandez Mannerheim organizează Gărzile Albe, care sunt susținute de Germania

		3.03 – Ruşii semnează Tratatul de la Brest-Litovsk, prin care renunţă la Finlanda, la mare parte din Polonia, la Statele Baltice şi la Ucraina
		25.03 – Este semnat acordul Ligii Naţiunilor
		La începutul lunii mai – Albii finlandezi, conduşi de Mannerheim, înfrâng revolta
		16.07 – Familia Ţarului este executată
		15.08 – SUA rupe relaţiile cu guvernul bolşevic
		11.11 – Se semnează armistiţiul care încheie Primul Război Mondial
		12.12 – Generalul Mannerheim ajunge la conducerea noii Republici Finlandeze
1919	28.05 – Larry Thorne se naşte la Viipuri, Finlanda	28.06 – Germania semnează Tratatul de la Versailles
		12.09 – Adolf Hitler se alătură micului Partid al Muncitorilor germani, într-o berărie din Munchen. Sub conducerea sa, partidul se va transforma în Partidul Naţional-Socialist
		19.09 – Gabriele D'Annunzio organizează un grup militant naţionalist şi ocupă oraşul Fiume în Italy. Poartă cămăşi albastre. Acesta era începutul a ceea ce avea să devină mişcarea fascistă a lui Mussolini
		25.09 – Preşedintele american Woodrow Wilson suferă o depresie în Colorado, urmată de un atac cerebral grav, un eveniment care va determina neparticiparea SUA la Liga Naţiunilor, punând capăt implicării americane în Europa de după război

1921		29.07 – Hitler devine preşedintele Partidului Naţionalist-Socialist
1922		30.10 – Mussolini ocupă Roma şi devine prim-ministru al Italiei
1923		6.7 – Se semnează Tratatul de Uniune care pune bazele Uniunii Sovietice
1928		Nov. – Ia fiinţă Mişcarea Lapua, o organizaţie finlandeză de dreapta cu înclinaţii fasciste, care reuşeşte imediat să genereze tensiuni cu stânga şi cu vecinii sovietici ai Finlandei
1932		29.02 – Încercarea de preluare a puterii de către Mişcarea Lapua este contracarată, liderii mişcării sunt arestaţi
		31.07 – În Germania, naziştii câştigă alegerile pentru Reichstag
1933		30.01 – Hitler devine Cancelar al Germaniei
1936	Larry Thorne începe Şcoala de Comerţ	
1937		12.06 – Mareşalul sovietic Tuhacevski şi alţi şapte generali în funcţie sunt condamnaţi şi executaţi odată cu manifestarea şi în rândurile armatei a Marii Terori a lui Stalin. În următoarele luni, în URSS, vor fi arestaţi şi executaţi sau vor dispărea 35 000 de ofiţeri.
		Comunistul american Robert Saastamoinen este arestat în Karelia sovietică. Fiind unul din cei 5 000 de emigranţi nord-americani în republica sovietică, a împărtăşit aceeaşi soartă cu alţi 1 000 care au fost executaţi sau au dispărut în timpul Marii Terori a lui Stalin
1938	10.05 – Thorne dă examenul fizic dinainte de recrutare	12.03 – Germania ocupă Austria şi 2 zile mai târziu o anexează

		martie – Boris Iarțev, „rezident" NKVD în Helsinki, îl abordează pe ministrul de externe finlandez Holsti, pentru a iniția un dialog extins având ca scop concesiunile finlandeze în favoarea URSS.
	3.09 – Thorne se înrolează în armată și este încadrat în Batalionul 4 Vânători, situat la aproximativ 30 de kilometri nord-vest de granița fino-sovietică	29.09 – Conferința de la Munchen, pentru a rezolva criza cehoslovacă. Chamberlain revine în Marea Britanie proclamând „pacea în timpurile noastre"; începe dezmembrarea Cehoslovaciei
1939		17.01 – Finlanda, Norvegia și Suedia refuză pactul bilateral de neagresiune propus de Germania; Danemarca, Estonia și Letonia îl acceptă.
		iunie – Generalul-locotenent Kirill Meretkov este chemat la biroul lui Stalin. Acesta îi ordonă să înceapă planificarea unei ofensive militare împotriva Finlandei.
		23.08 – Pactul dintre miniștrii de externe sovietic și german, Molotov, respectiv Ribbentrop, stabilește în secret sfere de interes pentru cele două țări. Finlanda și Statele Baltice îi aparțin lui Stalin
		1.09 – Hitler invadează Polonia
		3.09 – Marea Britanie declară război Germaniei
		29.09–5.10 – Între sovietici și cele trei State Baltice se semnează pacturi de asistență reciprocă
	16.11 – Thorne își încheie în mod oficial serviciul militar, dar este trecut imediat în rezerva activă, la Batalionul 4 Vânători, sub comanda căpitanului P.A. Johansson, și apoi a lui Martti Aarnio (20.01.1940)	30.11 – Începe Războiul de Iarnă, prin atacul masiv al URSS asupra Finlandei

1940	Ian. – Stilul eroic de comandă în luptă practicat de Thorne la Lemetti îi aduce faimă şi recunoaştere	1.02-8.02 – Atac sovietic foarte puternic asupra Liniei Mannerheim; străpungere lângă Summa, în data de 11.02
	5.02 – Thorne începe Şcoala de Ofiţeri în Rezervă (curs de 45 de zile)	13.03 – Războiul de Iarnă se încheie cu un acord de încetare a focului
		9.04-27.04 – Invazia Norvegiei şi Danemarcei de către Germania
		22.04 – Robert Losey, ataşat aerian al Ambasadei americane la Helsinki, este ucis în timpul unui raid de bombardament efectuat de germani asupra Donbasului, în Norvegia, fiind primul militar american care este ucis în cel de-Al Doilea Război Mondial
	9.05 – Thorne este înaintat la gradul de „Vänrikki" (sublocotenent)	10.05 – Germania invadează Beneluxul
		26.05–4.06 – Evacuarea de la Dunkerque
		5.06-22.06 – Germania invadează Franţa
		12.06-22.06 – Sovieticii ocupă Lituania; îşi înaintează pretenţiile Letonici şi Estoniei
		15.07 – Sovieticii anexează Statele Baltice
1941		13.03 – Hitler dă directiva secretă pentru invadarea Uniunii Sovietice
	5.06 – Thorne soseşte în Germania, împreună cu al patrulea contingent de finlandezi, pentru a se instrui în cadrul Waffen SS	
		19.06 – Sovieticii deschid mormântul hanului mongol Timur Lenk
	18.06 – este încadrat în Batalionul SS-Freiwilligen	22.06 – Începe „Operaţiunea Barbarossa", invadarea URSS de către Hitler

	23.07 – Porneşte înapoi spre Finlanda	
	1.08 – Thorne se prezintă la Unitatea Uşoară 8 din cadrul Diviziei 1, sub comanda lui Lars Rönnquist	28.08-30.08 – Sovieticii evacuează Tallinul pe 29; finlandezii recuceresc Viipuri pe 30
		Sept. – Trupele finlandeze trec graniţa în Karelia sovietică din teritoriul finlandez recucerit
	22.08 – Thorne preia comanda unei unităţi de tancuri	15.09 – Germanii încep asediul Leningradului
	Dec. – Revine la trupele de infanterie	2.12 – Germanii ating periferiile Moscovei
		5.12 – Este lansată puternica contraofensivă sovietică împotriva germanilor
		6.12 – Marea Britanie declară război Finlandei
		7.12 – Atacul japonez asupra Pearl Harbor
1942	23.01 – Se transferă la Regimebtul 56 Vânători, în calitate de comandant de companie	
	5.03 – Este înaintat la gradul de locotenent	
	27.03 – Rănit în urma exploziei unei mine, este dus la un spital de campanie	
	4.04 – Este transferat la Spitalul Militar Äänislinna	
	mai – Thorne ajunge la spitalul militar din Vaasa pentru recuperare	
	iun. – i se acordă permisie, dar pleacă înapoi pe front, la Regimentul 56 Vânători	iun. – Hitler face o vizită în Finlanda, cu ocazia zilei de naştere a lui Mannerheim

		aug. – rezistând presiunilor, Mannerheim îi informează pe cobeligeranții germani că Finlanda nu va ataca calea de comunicații Murmansk până când nu Leningradul nu va cădea
	19.10 – Thorne conduce o misiune îndrăzneață de recunoaștere în spatele liniilor sovietice, pe Lacul Voljärvi	19.11-24.11 – ofensiva de iarnă a sovieticilor pe Don; germanii sunt încercuiți la Stalingrad
1943	6.01 – Divizia 1 înființează două companii de vânători; Thorne este numit comandantul celei de-a doua (Holger Pitkänen se alătură companiei)	31.01 – Feldmareşalul german Paulus se capitulează, încheind asediul Stalingradului
		mar. – SUA se oferă să medieze pacea între URSS şi Finlanda. Demersul rămâne fără rezultat
	sfârşitul apr. – Companiile de vânători ale Diviziei 1 sunt dsființate. Thorne primeşte 12 oameni şi este mutat la comandament	mar. – Maximul de activitate pentru ofensiva submarinelor Axei; Aliații pierd 120 de nave, dintre care 108 în convoaie din Atlanticul de Nord
	26.06 – Divizia 1 creează o unitate specială antipartizani sub comanda lui Thorne	mai – Amiralul german Dönitz ordonă submarinelor din Atlanticul de Nord să înceteze operațiile împotriva convoaielor, din cauza pierderilor prea mari
		22.07 – Trupele engleze şi americane intră în Palermo
		8.09 – Italienii capitulează
	3.12 – Este creată o nouă companie de vânători, pusă sub comanda lui Thorne şi în subordinea statului major al Diviziei 1	dec. – În cadrul puternicei contraofensive împotriva germanilor, ruşii recuceresc 2/3 din teritoriul cedat. Italienii au ieşit din război, deşi germanii continuă să lupte în Italia
1944		27.01 – Asediul german asupra Leningradului se încheie
	12.02 – Viitorul preşedinte finlandez Mauno Koivisto se alătură companiei lui Thorne	Feb. – Puternic bombardament sovietic asupra unor ținte civile finlandeze

	16.03 – Noua companie a lui Thorne este implicată în prima mare bătălie, la Kuusinieni	începutul feb. – Finlanda solicită începerea negocierilor pentru pace; delegația finlandeză ajunge la Moscova la începutul lunii martie
		6.06 – Aliații debarcă în Normandia, în cadrul „Operațiunii Overlord"
		9.06 – Începe o ofensivă foarte puternică a sovieticilor împotriva Finlandei; până pe 18 iunie, se reușește străpungerea liniilor finlandeze
		20.06 – Viipuri este cucerit de sovietici
		sfârșitul iun. – Finlandezii își revin și reușesc să oprească înaintarea sovietică
	9.07 – Thorne primește Crucea Mannerheim	31.07 – Președintele finlandez Ryti demisionează și Mannerheim este numit președinte al țării, pentru a negocia pacea cu rușii
	27.08 – Este înaintat la gradul de căpitan	25.08 – Germanii din Paris capitulează
		4.09 – Survine acordul de încetare a focului între ruși și finlandezi
		10.09 – Se semnează armistițiul fino-sovietic
		22.09 – Comisia de Control Aliată dominată de sovietici sosește în Helsinki
		28.09 – Prima confruntare a finlandezilor cu trupele germane
	3.11 – Thorne este lăsat la vatră, se întoarce la familia sa în Vaasa	
1945	17.01 – Un submarin german îl prelia pe Thorne, pentru a-l transporta în Germania, unde urmează să înceapă un curs de instrucție al Sonderkommando Nord	12.01 – Pe Frontul de Est începe contraofensiva sovietică; până a 31.01, rușii sunt la 80 km de Berlin

	28.01 – Începe instrucția la Heringsdorf, Germania	
	sfârșitul mar. – Sonderkommando Nord se instalează în Murvik	mar. – În urma alegerilor, coaliția de extremă stânga din Finlanda câștigă un sfert din fotoliile din Parlament
		20.04 – Hitler sărbătorește împlinirea a 56 de ani într-un buncăr din Berlin
	sfârșitul apr. – Thorne pleacă spre frontul germano-sovietic	25.04 – Trupele americane și sovietice fac joncțiunea pe Elba
		3 0.04 – Hitler se sinucide
	mai – Thorne își începe evadarea din Germania sfâșiată de război spre Finlanda	7.05 – Amiralul Friedeburg și generalul Jodl semnează capitularea necondiționată în fața generalului Eisenhower
	sfârșitul iun. – Thorne ajunge înapoi în Finlanda	6.08 – Bomba atomică, lansată asupra Hiroshimei
		18.08 – Un grup de naționaliști, printre care și Ho Chi Minh, proclamează independența Republicii Vietnam; în cele din urmă, Ho Chi Minh și Viet Minhul au fost alungați din Saigon de către francezi
		2.09 – Se semnează capitularea japonezilor
		sept. – În Finlanda, începe acțiunea tribunalelor pentru crime de război, sub atenta supraveghere a Comisiei de Control Aliate
	Nov. – Întreaga familie a lui Thorne, inclusiv Larry, se mută de la Vaasa la Helsinki. Larry obține o slujbă la un magazin de electronice	24.10 – ONU își începe activitatea
1946	Începând din martie – Familia lui Thorne se află sub supravegherea poliției secrete finlandeze Valpo	
	12.04 – Thorne este arestat	

	oct.-nov. – Începe procesul lui Thorne la Turku; este acuzat de trădare	
1947	10.01 – este găsit vinovat de trădare, este condamnat la şase ani de închisoare; este deţinut la închisoarea provincială Turku	14.01 – Maiorul finlandez Paavo Kairinen şi familia sa ajung în New York, făcând parte din grupul de ofiţeri condus de Marttinen, care părăsiseră Finlanda în urma scandalului depozitelor de armament
		10.02 – Se semnează Tratatul de Pace de la Paris, care încheie din punct de vedere formal Al Doilea Război Mondial
		12.03 – Truman propune o nouă politică, „Doctrina Truman", pentru combaterea comunismului
		primăvara – George Kennan semnează articolul „X", care va ghida strategia de îndiguire a americanilor din timpul Războiului Rece
	21.05 – Apelul înaintat de Thorne în instanţă este respins	31.05 – Comuniştii ajung la putere în Ungaria
	17.07 – Prima evadare a lui Thorne din închisoare; este prins repede	sept. – comuniştii îşi consolidează controlul în Bulgaria
		23.12 – Colonelul Alpo Marttinen şi oamenii săi, proaspeţi recruţi în Armata SUA, ajung la Fort Lewis, Washington
		30.12 – În România, regele Mihai I este forţat de comuniştii să abdice
1948		feb. – Comuniştii preiau controlul în Cehoslovacia
	oct. – Thorne este acuzat de uciderea unor prizonieri de război sovietici, dar acuzaţiile sunt nefondate	1.04 – După blocada sovietică, SUA şi Marea Britanie încep operaţiunile podului aerian
	23.12 – Preşedintele finlandez Paasikivi îi oferă lui Thorne graţierea	

1949	feb. – Însoțit de Holger Pitkänen, Thorne trece granița în Suedia, din Tornio, Finlanda, în Haaparanda, Suedia	
		9.04 – 12 națiuni semnează Tratatul Atlanticului de Nord, punând bazele NATO
		18.08 – Sindicatele finlandeze conduse de comuniști încep greva generală; este mobilizată armata și are loc o confruntare cu tăietorii de lemne finlandezi; agitațiile se opresc în septembrie, odată cu acțiunea de susținere a guvernului pentru muncitorii necomuniști
	toamna – Thorne se logodește cu Marja Kops	
1950	mart. – Thorne pleacă spre Venezuela	
	apr. – Sosește în La Guaira, în apropiere de Caracas	8.05 – SUA încep acordarea de ajutor economic și militar pentru Vietnam, ca răspuns la preluarea puterii în China de către comuniști
		25.06 – Trupele nord-coreene traversează Paralela 38; a doua zi, Truman autorizează trupele americane să-i sprijine pe sud-coreeni
	aug. – Thorne pleacă din Venezuela la bordul M/S Skagen	
	20.09 – Părăsește nava în Mobile, Alabama, călătorește la New York City	
	6.10 – Oficialii finlandezi scot numele lui Thorne de pe lista ofițerilor	
1951	mar. – Lucrează pentru Del-Rae Construction Co, în Amity, New York	
	Fleming obține implicarea firmei de avocatură a lui „Wild Bill" Donovan în dosarul de emigrare al lui Thorne	

1952	3.02 – Congresmanul W. Sterling Cole introduce HR 6412 Lex Torni	
	22.02 – INS îi trimite Înştiinţarea în aşteptarea deportării	
	23.07 – Audiere la Oficiul pentru Emigrări	20.06 – Sunt înfiinţate Forţele Speciale SUA la Fort Bragg, Carolina de Nord
		sept. – Căpitanul Paavo Kairinen se prezintă la datorie la Grupul 10 Forţe Speciale (Aeropurtat), la Fort Bragg
1953		5.03 – Stalin moare
	12.08 – Lex Torni este aprobată	27.07 – Este semnat armistiţiul în Războiul din Coreea
1954	27.01 – Înaintează cerere de cetăţenie la Curtea Districtului Sud din New York	
	28.01 – Se înrolează în armată; instrucţia de bază la Fort Dix, NJ	
	27.05 – Încheie instrucţia de bază	7.05 – Dien Bien Phu cade; la 11.05, Dulles anunţă că SUA va preîntâmpina „efectul de domino" în Asia de Sud-Est
	vara – Detaşat la Fort Carson	21.07 – Acordul de la Geneva încheie prezenţa franceză în Vietnam şi împarte ţara în Nord şi Sud
	sept. – Ajunge la Fort Bragg pentru instrucţie în cadrul Forţelor Speciale	22.10 – Eisenhower anunţă programul de instrucţie pentru armata sud-vietnameză
1955	apr. – Thorne este înaintat la gradul de caporal	
	26.07 – I se acordă cetăţenia americană	
	17.11 – Este înaintat la gradul de sergent	
1957	apr. – Absolveşte OCS la Fort Gordon, GA, şi este mandatat locotenent în rezervă, în rezerva armatei	25.03 – Este semnat Tratatul de la Roma, care pune bazele Comunităţii Economice Europene

	primăvara – Se prezintă la datorie la Divizia 11 Aeropurtată, în Augsburg, Germania	
		4.10 – este lansat satelitul Sputnik
1958	Transferat la Grupul 10 Forțe Speciale, la Bad Tölz, Germania	
1959	vara – Călătorește în Finlanda, pentru prima dată de la plecarea din țară	
1960	martie – Este trimis în Italia, pentru un curs de instrucție în războiul alpin	
	30.11 – Este înaintat la gradul de căpitan	
1961	sfârșitul verii – face o nouă vizită în Finlanda	12.08-13.08 – Sovieticii închid granița între Berlinul de Est și cel de Vest
		14.11 – Președintele Kennedy anunță intenția de a crește numărul de consilieri americani în Vietnamul de Sud, de la 1 000 la 16 000 de persoane, în următorii doi ani; la 11.12, în Saigon ajung două companii de elicoptere; la 22.12, este ucis primul soldat american
1962		27.01 – Un Otter al Armatei SUA se prăbușește în Munții Zagros, Iran
		8.02 – În Vietnam, este creat Comandamentul de Asistență Militară (MAC)
	1.06 – Comandă, în calitate de secund, grupul trimis în Iran pentru recuperarea trupurilor echipajului dispărut	
	22.10 – Începe Cursul pentru Ofițeri de Carieră Asociat Infanteriei, la Fort Benning, Georgia	22.10-28.10 – Criza rachetelor din Cuba
	oct. – Încep investigațiile în legătură cu un posibil trecut comunist	
1963	mart. – Este numit instructor pentru Cursul „Q" la Fort Bragg	

		20.11 – Conferința de la Honolulu ajunge la un acord asupra OPLAN 34A, care presupune desfășurarea de acțiuni secrete în Vietnamul de Nord și pe Ruta Ho Chi Mihn
	toamna – Preia comanda Echipei A-734, în așteptarea dislocării în Vietnam	1.11-2.11 – Un grup de generali sud-vietnamezi îl înlătură de la putere pe președintele Vietnamului de Sud, Diem
		22.11 – Președintele Kennedy este asasinat
1964	ian. – Ajunge în Vietnam, la comanda Echipei A-734; este detașat la CIDG Chau Lang	24.01 – Grupul Special de Observații MACV (SOG) își începe activitatea
	apr. – Mută CIDG de la Chau Lang la Tinh Bien; rănit într-o ambuscadă	
	mai – Bătălia descrisă în Beretele Verzi	
	iun. – A-734 se reîntoarce la Fort Bragg	
	toamna – Începe pregătirea pentru a doua misiune în teatrul de operații Vietnam	2.08-5.08 – Incidentul din Golful Tonkin
1965	feb. – Se reîntoarce în Vietnam, cu SFGA 5	6.02 – Viet Congul atacă baza americană de la Pleiku, ucigând 8 soldați; Johnson bombardează pozițiile nord-vietnameze; la 10.02, Viet Congul aruncă în aer barăcile americane de la Quinhon, ucigând 23 de americani; ca reacție, 160 de avioane bombardează barăci și zone de debarcare din Vietnamul de Nord
		2.03 – Începe Operația „Rolling Thunder", o campanie de bombardamente americane masive asupra Vietnamului de Nord

	primăvara – Detaşat la comandamentul SFGA 5	8.03-9.03 – 3 500 de infanterişti marini sosesc în Da Nang, pentru a-l apăra, alăturându-se celorlalţi 23 500 de militari deja aflaţi aici; până la finalul anului, în Vietnam vor fi 184 000 de soldaţi americani
	vara – Thorne se ocupă de instrucţia soldaţilor pentru Operaţia „Shining Brass", din cadrul SOG	8.06 – Generalul american Westmoreland este autorizat să permită trupelor de infanterie să intre în luptă cu Vietcongul
	sept. – Thorne este trimis să comande operaţiile la baza de operaţii înaintată a SOG de la Kham Duc	sept. – Prima operaţie din cadrul Shining Brass a SOG este aprobată şi gata de lansare
	18.10 – Elicopterul în care se află Thorne este pierdut	15.10-16.10 – Peste tot în SUA au loc demonstraţii împotriva războiului; protestatarii îşi ard livretele militare
1966	19.10 – Thorne este declarat „ucis în misiune"	

Anexa C

PROPUNERE PENTRU CRUCEA MANNERHEIM ÎNAINTATĂ DE GENERALUL-MAIOR UNO FAGERNÄS

[Lt. Lauri Törni a primit Crucea Mannerheim în data de 9 iulie 1944]

Locotenentul Törni [Larry Thorne] are un talent nativ pentru comandă, are sânge rece şi este plin de imaginaţie în teren. În Războiul de Iarnă 1939-1940 şi în războiul acesta, şi-a demonstrat de multe ori curajul, îndemânarea şi ingeniozitatea.

În războiul din 1939-1940, o patrulă condusă de, pe atunci, caporalul popotar Törni, a refăcut legătura cu trupele amice (din batalionul căpitanului Nikula) în vecinătatea mottiurilor Regiment, Koivuselkä (Căpăţâna de Zahăr) şi Kitelä. Patrula trebuia să traverseze liniile puternic fortificate ale inamicului, păzite cu vehicule blindate, acolo unde patrulele organizate anterior nu au reuşit să treacă.

Cu două zile înainte, batalionul maiorului Leinonen înlocuise Batalionul 4 Vânători, fiind iniţiată operaţia de curăţire a cuiburilor de mitralieră ale inamicului, pe care acesta reuşise să le instaleze pe Dealul Căpăţâna de Zahăr. În timpul acestei operaţii, o patrulă condusă de caporalul Törni a fost trimisă, ca manevră simulată, să distrugă, cu cocteiluri Molotov şi grenade, un camion de transport care se afla staţionat pe drum, pe latera la sudică a mottiului Regiment. După ce un membru al patrulei a reuşit aprinderea unui cocteil Molotov şi lansarea unei grenade, inamicul ascuns într-un adăpost individual din apropiere a aruncat o grenadă de mână în direcţia sa. În acel moment, caporalul Törni a trecut la acţiune, aruncând în adăpost o încărcătură explozivă de trei kilograme. Aruncând grenade şi trăgând cu puştile-mitralieră în adăposturile amplasate de-a lungul drumului, patrula s-a retras înspre liniile noastre, după îndeplinirea misiunii. Atacul simulat a fost un succes deplin, reuşind să creeze confuzie în rândurile inamicului, distrăgându-i atenţia

de la acțiunea principală, şi sprijinind distrugerea cuiburilor de mitralieră de pe Dealul Căpățâna de Zahăr.

Cu o zi înaintea cuceririi părții vestice a Lemetti Vest, Batalionului 4 Vânători i-a fost ataşată o companie formată din 18 oameni din batalionul căpitanului de cavalerie Stackelberg. Din cauza lipsei de ofițeri, unitatea a fost pusă sub comanda caporalului Törni. El, împreună cu două echipe formate din membrii acestei companii, urma să distrugă pe timpul nopții apărătorii îngropați la teren pe partea de sud-vest a Lemetti Vest, deschizând o breşă, prin care să pătrundă în centrul mottiului (pe drumul Käsnaselkä) şi, de aici, să continue distrugerea pozițiilor defensive ale mottiului apărat cu 25 de tancuri. Echipele caporalului Törni au reuşit distrugerea buncărelor inamicului. În timp ce Törni, în frunte, arunca încărcături de 3 kilograme prin chepenguri, celilalți membri ai echipei identificau alte buncăre. În timpul bătăliei, patrulele lui Törni au interceptat drumul Käsnäselkä, unde au primit ordin să se întoarcă şi să distrugă tancurile şi buncărele localizate pe partea vestică. Celelalte patrule nu au reuşit să atingă drumul, din cauza focului puternic cu care erau întâmpinate dinspre tancurile inamicului şi pozițiile din jur. În momentul în care apropierea dimineții ar fi făcut imposibilă continuarea atacului, echipele comandate de caporalul Törni au primit ordin să iasă din motti. Cu toate acestea, informațiile culese de caporalul Törni din interiorul mottiului, precum şi acțiunea sa curajoasă, şi-au adus o contribuție majoră la înfrângerea părții vestice a Lemetti Vest, două zile mai târziu.

În războiul actual, locotenentul Törni s-a distins ca un lider extrem de capabil. Imediat după întoarcerea sa de la Batalionul SS finlandez, s-a oferit voluntar pentru a comanda plutonul blindat al Unității Uşoare 8, care afost înființat în 15 august 1941 (un tanc T-28 şi 2 tancuri Vickers). În satul Auringa, la 9 septembrie 1941, a utilizat unitatea sa în susținerea atacului, înaintând la 100-200 de metri în fața infanteriei, astfel încât atacul a progresat în ziua aceea cu câțiva kilometri, în ciuda unei rezistențe dârze din partea inamicului. La 20 septembrie, când acționa în acelaşi mod în susținerea atacului, tancul său de comandă s-a

împotmolit într-un şanţ, în câmp deschis, chiar în faţa poziţiilor inamicului, la aproximativ 150 de metri înaintea celor mai apropiate trupe ale sale. În momentul în care inamicul a încercat să se apropie de tanc, cu obiectivul de a-l distruge, locotenentul Törni a detaşat mitraliera din afet, a sărit jos, el primul, şi, din şanţ, a deschis focul asupra atacatorilor, împiedicându-i astfel să se apropie suficient pentru a-l putea distruge, şi acoperind şi ieşirea echipajului. Inamicul a început să se retragă, permiţând astfel înaintarea atacului cu câţiva kilometri, în urma acţiunii curajoase a unităţii de tancuri. Modul în care a acţionat locotenentul Törni a fost, din nou, energic şi merituos.

Începând din 16 septembrie, locotenentul Törni şi plutonul său blindat au sprijinit decisiv acţiunile infanteriei pe căile de comunicaţii Prääzä-Matrossa-Äänislinna [Petroskoi] distrugând mai multe buncăre ale inamicului, trecând cu şenilele peste poziţiile de mitralieră inamice şi, uneori, sărind din tanc pentru a arunca grenade. Într-o ocazie, inamicul a reuşit să aprindă tancul de comandă al lui Törni cu un cocteil Molotov. Fără să şovăie, acesta a întors tancul spre liniile proprii, unde incendiul a putut fi stins, şi imediat s-a întors în luptă, conducând atacul. Manevrând, cu plutonul său, la 100-150 de metri în faţa atacului infanteriei, a sprijinit decisiv eforturile ostaşilor noştri sleiţi de puteri, a căror înaintare ar fi fost altfel imposibilă din cauza terenului dificil şi a fortificaţiilor excepţional de puternice, eşalonate în adâncime, ale inamicului.

În bătălia care a urmat trecereii răului Suunu, la 17-20 octombrie 1941, locotenentul Törni şi unitatea sa au reuşit să provoace inamicului, într-o singură zi, următoarele pierderi: 75 de morţi şi patru buncăre, cu câte patru chepenguri şi două mitraliere, distruse complet. Acţionând temerar, a forţat un tanc inamic, care hărţuia destul de serios trupele noastre, să se retragă.

Datorită curajului şi entuziasmului său, a instituit un spirit de luptă excepţional în rândul oamenilor săi, influenţând astfel personal şi semnificativ condiţiile anterioare bătăliei.

În timpul operaţiei Karhumäki, când urma să ia legătura cu o unitatea aflată în apropiere în ţinutul deluros Krugloi, Törni

şi curierul său au nimicit un post de pază local, ocupat de 20 de soldaţi, situat într-o poziţie de comandă.

În calitate de lider de patrulă, Locotenentul Törni a condus cu entuziasm mai multe astfel de misiuni. Printre altele, la 27 martie 1942, în sectorul Malku, a aşteptat patru ore între turnul de control înaintat şi baza inamicului, pentru a captura un prizonier la schimbarea gărzii. La întoarcere, a fost rănit călcând pe o mină.

Locotenentul Törni a condus o misiune de recunoaştere cu rezultate excelente, între 19 şi 22 octombrie 1942, pe ţărmul estic al Lacului Vuolijärvi. Atât la plecare, cât şi la întoarcere, cele trei bărci ale echipei au trebuit să treacă printr-o strâmtoare a lacului, lată de 50-300 m, unde ambele maluri erau controlate de inamic. Odată ajunsă în spatele liniilor inamice, acţionând cu pricepere, patrula de 8 oameni a locotenentului Törni a cules informaţii importante despre lucrările din spatele liniilor inamicului, provocându-i şi pierderi de aproximativ 30 de morţi, printre care şi un căpitan NKVD şi un sergent-major, din ale căror dosare cu acte s-au putut obţine informaţii valoroase. Au fost capturaţi doi prizonieri, dintre care unul era curier având toată corespondenţa asupra lui. Abilităţile de comandă şi iscusinţa locotenentului Törni au fost evidente şi au contribuit decisiv la succesul expediţiei, precum şi la faptul că, în această misiune, echipa nu a înregistrat nicio pierdere.

În vara anului 1943, locotenentul Törni a primit ordin din partea Diviziei 1 să organizeze şi să comande o unitate antipartizani. Într-un interval de timp relativ scurt, locotenentul Törni a reuşit să dezvolte un spirit de corp energic în această nouă unitate. Când, în luna august 1943, unitatea a fost pusă sub ordinele Batalionul 15 de Graniţă Întărit, dispus pe malul nordic al lacului Seesjärvi, locotenentul Törni a dat din nou dovadă de iniţiativă, curaj şi abilităţi excelente.

În luna decembrie 1943, locotenentul Törni a fost numit în fruntea companiei de vânători a Diviziei 1. A făcut din acestă companie o unitate de şoc, foarte compactă, pregătită oricând de luptă şi excelentă din punct de vedere fizic.

Când, în data de 3 martie 1944, o forţă a inamicului de nivelul unui batalion a atacat baza noastră amplasată pe malul sudic al Lacului Seesjärvi, trecând pe uscat şi apoi în spatele bazei, locotenentul Törni şi compania sa de vânători au lansat un cotraatac care a condus la distrugerea parţială a unităţii inamice. Din cei 300 de oameni pe care îi avea unitatea duşmană, 82 au fost ucişi şi 32 au fost luaţi prizonieri. Printre capturile de război s-au numărat 58 de arme automate, 5 aruncătoare de flăcări, 2 puşti automate, 115 perechi de schiuri şi altele. Şi în această bătălie, Törni a demonstrat o excepţională valoare ca om, extraordinar talent de lider, curaj în luarea deciziilor, dar, în acelaşi timp, o analiză cu sânge rece a situaţiei. În acelaşi mod, toţi cei din compania de vânători s-au luptat cu un spirit exemplar, acela pe care s-au obişnuit să-l vadă la comandantul lor.

Sursă: Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, p. 66-71.

Anexa D

DECIZIE DE GRAȚIERE SEMNATĂ DE PREȘEDINTELE REPUBLICII FINLANDEZE, J. K. PAASIKIVI

[Grațierea președintelui Paasikivi, la un an și jumătate după condamnarea lui Thorne pentru trădare, poate fi interpretată ca o recunoaștere a faptului că procesul și condamnarea lui Thorne și ale multor altora au reprezentat consecința anilor plini de pericole de după război, când liderii Finlandei se luptau să păstreze independența țării. Acești oameni, victime ale vremurilor pe care le-au trăit, „și-au slujit patria într-un mod diferit, din spatele gratiilor", așa cum remarcau contemporanii acestora.]

Decizie a Președintelui Republicii în urma petiției lui Lauri Allan Törni, electrician, rezident în orașul Helsinki, prin care el, care, în ziua de 21 mai 1947, a fost condamnat pentru trădare la șase ani de închisoare, patru ani de pierdere a drepturilor cetățenești, și la 21 noiembrie 1947, de către aceeași instanță, la șase luni de încarcerare suplimentară pentru evadare din închisoare, va fi eliberat, suferind pedeapsa suficient. Dată în Helsinki, Consiliul de Stat, 23 decembrie 1948.

Am analizat această petiție și am decis ca Lauri Allan Törni să fie eliberat pe cuvânt de la îndeplinirea sentinței sale, în condițiile și perioada de probă presupuse de aceasta, și de a-l restabili în drepturile sale cetățenești începând din acest moment, dar nu am considerat necesar să răspund altor clauze din petiția sa.

Președintele Republicii
J. K. PAASIKIVI

Sursă: Jukka Tyrkkö, *Lauri Törnin Tarina*, 214.

Anexa E

DECLARAȚIE A GENERALULUI-MAIOR UNO FAGERNÄS

[Cât încă mai era în Suedia, cântărind dacă să rămână acolo sau să-şi urmeze camarazii ofiţeri în Statele Unite, Larry Thorne a obținut o scrisoare de recomandare de la generalul-maior Uno Fagernäs, comandantul său de divizie în război. La momentul datării acestei declarații, participarea lui Thorne la acțiunile Rezistenței fusese bine documentată. Fusese judecat şi condamnat, evadase din închisoare nu o dată, primise grațierea prezidențială şi încălcase termenii eliberării fugind în Suedia. Deşi nimic din recomandare nu este neadevărat, faptul că Uno Fagernäs a fost dispus să-l recomande cu atâta căldură se explică prin aprecierea pe care mulți ofiţeri superiori încă o mai aveau pentru Thorne, reprezentând şi o acțiune în compensație pentru condamnarea pentru „trădare", survenită câțiva ani mai înainte. Traducerea în limba engleză a fost făcută după sosirea lui Thorne la New York.]

ACEASTA ESTE PENTRU A CONFIRMA CĂ domnul căpitan Lauri Törni, cavaler al Ordinului Mannerheim, a acționat sub comanda mea ca ofițer comandant şi lider de patrule în adâncime, în timpul luptelor din ținuturile neprimitoare ale Careliei ruseşti [sic] în 1942-1944. Acest ținut împădurit şi presărat cu lacuri, căruia comunicațiile îi lipseau în întregime şi al cărui aspect se modifică radical odată cu anotimpul, întotdeauna a pus mari probleme liderului din punct de vedere operativ şi al tacticii. Pe baza experiențelor personale din timpul Războiului Finlandez din iarna 1939-1940, căpitanul Törni a fost instruit şi a dobândit experiență în aceste acțiuni primejdioase desfăşurate în regiunea în cauză, ca ofițer de prim rang pe linia frontului. În calitate de lider de patrulă, a acționat în mod repetat la zeci de kilometri în spatele liniilor inamice, provocând pierderi grele formațiilor lor de aprovizionare şi culegând informații importante despre amplasarea forțelor inamice, acesta dovedindu-se

de multe ori un factor decisiv în planificarea bătăliilor. În calitate de *instructor* şi *lider* al rezervei mobile de elită, care a primit misiuni de escortă a flancului atât în timpul atacului cât şi în defensivă, căpitanul Törni a dat dovadă de un simţ înalt de răspundere, de o judecată remarcabilă, de talent pentru organizare, de capacitate de iniţiativă, de energie ieşită din comun, de vitalitate şi efectivitate [sic]. Toate acestea, în combinaţie cu un exemplu de curaj personal şi un eroism excepţional, la graniţa fatalismului, l-au făcut pe căpitanul Törni să câştige rapid şi în întregime încrederea şi admiraţia din toată inima ale subordonaţilor săi, precum şi aprecierea şi stima superiorilor.

Vaasa, datat 14 septembrie 1949

UNO FAGERNÄS
Comandant al Provinciei militare
Finlanda Centrală
General-maior

Sursă: Originalul în posesia surorii, Salme Rajala

Anexa F

SCRISOARE DE RECOMANDARE
[Misiunea Iran]

COMANDAMENT
ARMATA STATELOR UNITE, EUROPA
Biroul comandantului-şef
APO 403, Forţele SUA
AEACC 30 iulie 1962

SUBIECT: Scrisoare de Recomandare

CĂTRE: Ofiţer comandant
Grupul 10 Forţe Speciale (Aeropurtat)
Divizia 1 Forţe Speciale
APO 108, Forţele SUA

1. La 27 ianuarie 1962, un aparat de zbor al Armatei Statelor Unite s-a prăbuşit în Iran. Trei din cei cinci angajaţi ai Armatei SUA aflaţi la bord au fost declaraţi dispăruţi. Incidentul a avut loc la o altitudine de 4 300 m, în Munţii Zagros, la aproximativ 300 de kilometri de Teheran. Toate încercările de a localiza şi a recupera cele trei persoane dispărute, presupuse decedate, au eşuat, inclusiv utilizarea a trei elicoptere USAREUR diferite. Altitudinea ridicată, vremea potrivnică şi stratul gros de zăpadă care acoperea terenul au zădărnicit şi mai mult eforturile de recuperare a trupurilor.

2. În condiţiile descrise mai sus, comandamentul v-a transmis ordine ca, în data de 5 mai 1962, să dislocaţi o echipă a Forţelor Speciale pentru a desfăşura o misiune de instrucţie având ca scop principal localizarea şi recuperarea trupurilor dispăruţilor. Obiectivul secundar era să se recupereze anumite echipamente, să se distrugă aparatul şi să se exploateze posibilitatea de orientare şi familiarizare cu zona. Detaşamentul Forţelor Spe-

ciale care a primit această misiune a fost trecut sub comanda operațională a generalului comandant, Misiunea pentru Armată, Grupul de Consiliere și Asistență Militară, Iran.

3. După analiza raportului întocmit după misiune, este evident că toate obiectivele au fost îndeplinite în întregime.

4. Modul exemplar în care a fost îndeplinită misiunea demonstrează capacitatea comandamentului dvs. de a îndeplini cu rigoare o sarcină dificilă într-o zonă necunoscută și în condiții grele, grabnic și cu un excepțional devotament pentru datorie. Această demonstrație are o însemnătate specială în această etapă a dezvoltării conceptului de război special și constituie justificarea încrederii pe care Președintele a investit-o în capacitatea Forțelor Speciale ale SUA în acest rol nou.

5. Pentru motivele arătate, îmi revine deosebita plăcere de a vă transmite aprecierea mea dumneavoastră, comandamentului dumneavoastră și, în special, militarilor care au îndeplinit această misiune.

/s/Paul L. Freeman, Jr.
/t/PAUL L. FREEMAN, JR.
General SUA
Comandant-șef

Sursă: copie după scrisoarea originală, aflată în posesia autorului

Anexa G

RECOMANDARE PENTRU *DISTINGUISHED FLYING CROSS*

[Pe cât de nesăbuit se spune că ar fi fost Larry Thorne în legătură cu propria sa siguranță, acest lucru nu era deloc adevărat în ceea ce privește atitudinea lui față de cei pe care îi avea în subordine. Această distincție, venită post-mortem, recunoaște grija extraordinară pe care Thorne a arătat-o pentru oamenii săi în ziua în care elicopterul său a dispărut.]

Președintele Statelor Unite ale Americii, autorizat prin Dispoziția Congresului din 2 iulie 1926, acordă post-mortem Crucea *Distinguished Flying Cross*

MAIORULUI LARRY A. THORNE,
ARMATA STATELOR UNITE
pentru eroism în timpul zborului.

Maiorul Larry A. Thorne (pe atunci, căpitan), infanterie, s-a distins prin fapte de eroism împotriva unor forțe ostile în timpul participării la zborul din 18 octombrie 1965 în Republica Vietnam. Maiorul Thorne era ofițerul de operații răspunzător pentru lansarea unei misiuni de recunoaștere de mică anvergură într-o misiune extrem de periculoasă în terenul întărit suspectat a fi deținut de Vietcong. Din cauza pericolelor extreme pe care le presupunea această misiune, inclusiv vremea și acțiunile inamicului, maiorul Thorne a fost de acord să însoțească aparatul de zbor al misiunii în timpul introducerii, în locul celui desemnat pentru aceasta. După escortarea patrulei în siguranță la zona de aterizare, maiorul Thorne a rămas cu un aparat de zbor în zona imediat adiacentă, pentru a aștepta raportul de la echipa de la sol. Acest raport era absolut necesar, din moment ce nu existau decât informații extrem de vagi legate de dispunerea forțelor inamicului în apropierea zonei de aterizare. În cazul în care patrula s-ar fi confruntat cu forțe superioare, maiorul

Thorne ar fi aterizat şi ar fi extras echipa sub foc inamic. Aceasta s-a făcut cu totală lipsă de consideraţie faţă de pericolele inerente şi cu o preocupare altruistă pentru forţele de la sol. Acţionând astfel, maiorul Thorne s-a expus unui pericol extrem, care a dus la dispariţia sa şi a aparatului său. Totuşi, a asigurat introducerea în siguranţă a patrulei în zonă, îndeplinirea cu succes a misiunii, poziţionându-se în măsură să poată răspunde imediat eventualelor solicitări de asistenţă din partea patrulei. Datorită eforturilor maiorului Thorne, misiunea a fost îndeplinită cu succes şi a contribuit semnificativ la misiunea generală de a stopa activităţile Viet Congului în zonă. Acţiunile maiorului Thorne au fost în concordanţă cu cele mai înalte tradiţii militare şi au atras onoarea militară asupra sa şi asupra Armatei Statelor Unite.

Sursă: Muzeul Finlandez al Războiului, Helsinki, Finlanda

BIBLIOGRAFIE

Aarnio, Matti A., *Talvisodan Ihme*, Jyväskylä, Fin.: Gummerus, 1979.

Alava, Ali, *Erikoisosasto Pohjoinen*, Hämeenlinna, Fin.: Karisto, 1978.

Berry, R. Michael, *American Foreign Policy and the Finnish Exception*, Helsinki: Societas Historica Finlandiae, 1987.

Beschloss, Michael, *Reaching for Glory: Lyndon Johnson's Secret White House Tapes, 1964-1965*, New York: Simon & Schuster, 2001.

Boston Publishing Co., eds., *War in the Shadows*, Boston: Boston Publishing Co., 1988.

Brown, Anthony Cave, *The Last Hero: Wild Bill Donovan*, New York: Times Books, 1982.

Colbert, David, *Eyewitness to America*, New York: Pantheon.

Day, Peter, "Stalin's American Victims," *The Weekly Standard*, January 4/ January 11, 1999.

James F. Dunnigan and Albert A. Nofi, *Dirty Little Secrets of World War II*, New York: Quill, 1994.

Engle, Eloise and Lauri Paananen, *The Winter War*, Harrisburg: Stockpole Books, 1992.

Erkkilä, Veikko, *Vaiettu Sota*, Helsinki: Arator, 1998.

Ferrell, Robert, *The Twentieth Century, An Almanac*, New York: World Almanac Publications, 1985.

Freeman, Gen. Paul H. to Commander of 10th Special Forces (Airborne), "Letter of Commendation," July 30, 1962.

Gill, H.A., III, *Soldier Under Three Flags: The Exploits of Special Forces Captain Larry A. Thorne*, Ventura, CA: Pathfinder Publishing, 1998.

Grenville, J.A.S., *A History of the World in the Twentieth Century*, vol. I, Cambridge, MA: Belknap, 1997.

Harriman, Florence Jaffray, *Mission to the North*, (Philadephia: J.B. Lippincott Co., 1941)

Isaacs, Jeremy and Taylor Downing, *Cold War: An Illustrated History, 1945-1991*, Boston: Little, Brown and Company, 1998.

Jakobson, Max, *Finland in the New Europe*, Westport: Prager, 1998.

Johnson, Lt. Gen. Harold K., "Keeping the Bottle Corked," *Army*, December, 1963.

Jokipii, Mauno, *Suomi ja Saksa Maamme Itsenäisyyden Aikana*, Snellman-Instituutti A-Sarja 15/1994, Kuopio, Finland: 1994.

Jussila, Osmo, Seppo Hentilä, and Jukka Nevakivi, *Suomen Poliittinen Historia, 1809-1945*, Porvoo, Fin.: WSOY, 1995.

Järventaus, Jorma, ed., *Suomi Sodassa*, 4th printing, Keuru, Fin.: Valitut Palat, 1998.

Kairinen, Paavo A., *Marttisen Miehet*, Porvoo, Fin.: WSOY, 1987.

Kallonen, Kari and Petri Sarjanen, *Leijonamieli*, Jyväskylä, Fin.: Gummerus, 1997.

Kallonen, Kari and Petri Sarjanen, *Purppurasydän*, Jyväskylä, Fin.: Gummerus, 1998.

Kallonen, Kari and Petri Sarjanen, *Ristiretki*, Jyväskylä, Fin.: Gummerus, 1999.

Keegan, John, *The Second World War*, New York: Pequin, 1989.

Keyler, William R., *The Twentieth Century World, An International History*, New York: Oxford, U., 1996.

Khrushchev, Nikita, *Khrushchev Remembers*, Boston: Little, Brown and Company, 1970.

Klehr, Harvey, Johen Earl Hanes, and Kyrill M. Anderson, *The Soviet World of American Communism*, New Haven: Yale University Press, 1998.

Koponen, E. and E. Viitanen, *Viipurin Viimeiset Päivät*, Porvoo, Fin.: WSOY, 1940.

Koivisto, Mauno, *Koulussa ja Sodassa*, Helsinki: Kirjayhtymä, 1998.

Krohn, Aarni, *30.11.1939, Talvisodan Ensimmäiset Tunnit*, Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 1979.

LaFeber, Walter, *American, Russia, and the Cold War 1945-1996*, 8th edition, New York: McGraw-Hill, 1997.

Lappalainen, Niilo, *Vaarallisilla Teillä, Viimeiset Suomalaiset SS-Miehet*, Juva, Fin.: WSOY, 1998.

Lappalainen, Niilo, *Aselevon Jälkeen*, Porvoo, Fin.: WSOY, 1997.

"Lauri Törni alias Larry Thorne, kolmen armeijan rinatmaupseeri," *Ilta-Sanomat*, 17 March 1990.

Lindholm-Ventola, Antti, *Lauri Törni ja hänen korpraalinsa, Sotapäiväkirjaa ja muistelmia vuosilta 1942-1944*, Alea-Kirja Oy, 1988.

Lukkari, Matti, *Vastuun-kantaja*, Keuruu, Fin.: Otava, 2000.

Mannerheim, C.G.E., *Suomen Marsalkka Mannerheim: Suomen Marsalkan Muistelmat*, Keuruu, Fin.: Otava, 1995.

McDowell, Jeffrey, "The Search for Larry Thorne," *Amerikan Uutiset*, February 3, 2000.

Moore, Robin, *The Green Berets,* New York: Avon Books, New York, 1965.

Nevalainen, Pekka and Hannes Sihvo, *Karjala: Historia, Kansa, Kulttuuri,* Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1998.

Ojanperä, Riikka, *Lauri Törnin elämäasta: Lassen ja Marjan tarinaa lähikuvassa,* Finland, 2004.

Payne, Stanley G., *A History of Fascism 1914-1945,* Madison, WI: University of Wisconsin, 1995.

Plaster, John L., *SOG: The Secret Wars of America's Commandos in Vietnam,* New York: Onyx, 1997.

Plaster, John L. Plaster, *SOG, A Photo History of the Secret Wars,* Boulder, Co Paladin: 2000.

Radzinsky, Edvard, *Stalin,* London: Sceptre, 1996.

Raymer, Steve, *St. Petersburg,* Atlanta: Turner Publishing, 1994.

Ries, Thomas, *Cold Will, The Defence of Finland,* London: Brassey's Defence Publishers, 1988.

Rottman, Gordon L and Ron Volstad, *US Army Special Forces 1952-1984,* London: Osprey, 1985.

Rönnquist, Lars, and Anssi Vuorenmaa, *Törnin Jääkärit,* Porvoo, Fin.: WSOY, 1993.

Schultz, Richard H., *The Secret War Against Hanoi,* New York: HarperCollins, 1999.

Simola, Matti, and Tuulia Sirvio, eds., *Isänmaan Puolesta, Suojelupoiisi 40 vuotta,* Helsinki: Gummerusi, 1999.

Simpson, Charles M. III, *Inside the Green Berets,* New York: Berkeley Books, 1984.

Stanton, Shelby L., *Green Berets at War,* New York: Ballantine Books, 1985.

Summers, Harry G., Jr., *The Vietnam War Almanac,* , Novato, CA: Presidio, 1985.

Suomi, Juhani, *Urho Kekkonen 1936-1944: Myrrysmies,* Helsinki: Otava, 1986.

Taylor, A.J.P., *The Second World War,* New York: Perigree Books, 1983.

Tiika, Juha Pekka, "Menettämätöntä sotilaskunniaa ei tarvitse palautta," and "Marttisen miehet erikoishuomiolla," *Ilta Sanomat,* November 20, 2000.

Treadgold, Donald W., *Twentieth Century Russia,* 4th ed., Chicago: Rand McNally, 1976.

Tuokko, Kaino, *1. Divisioona 1941-1944,* Saarijärvi, Fin., Saarijärvi Offset, 1995.

Tuomi, Kaarlo, "The Karelian 'Fever' of the Early 1930's," *Finnish Americana,* Vol. III, 1980.

Tyrkkö, Jukka, *Lauri Törnin Tarina,* 3rd ed., Vaasa, Fin: Alea-Kirja Oy, 1982.

United States Army Board for Aviation Accident Research, "Crash Sense," May 1962.

United States Army, 5th Special Forces Group, "Debriefing and Out-Processing Report submitted by Detachment 734 (Captain Thorne)," Detachment B5/120, 10 June 1964.

United States Army, 7th Special Forces Group, "Monthly Operational Summary," Detachment A-734, Advisory Team #96, 20 April 1964.

United States Army, 10th Special Forces Group (Airborne), "After Action Report, Recovery Mission to Iran," July 5, 1962.

United States Army, "Monthly Report," Civilian Irregular Defense Group Program in the Republic of Vietnam, Headquarters, US MACCV, MACJ32, December 1963.

United States Army, "Monthly Report," Civilian Irregular Defense Group Program in the Republic of Vietnam, Headquarters, US MACCV, MACJ32, January, 1964.

United States Army, "Monthly Report," Civilian Irregular Defense Group Program in the Republic of Vietnam, Headquarters, US MACCV, MACJ32, March 1964.

United States Army, "Officer's Qualification Record" for Larry Alan Thorne.

United States Army, "US Army Officer Efficiency Reports" for Larry A. Thorne, contained in Thorne's personnel file.

Williamson, Gordon, *The SS: Hitler's Instrument of Terror*, London: Motorbooks International, 1994.

Harta A. Europa înaintea celui de-Al Doilea Război Mondial

Harta B. Europa în timpul Războiului Rece

Harta C. Finlanda

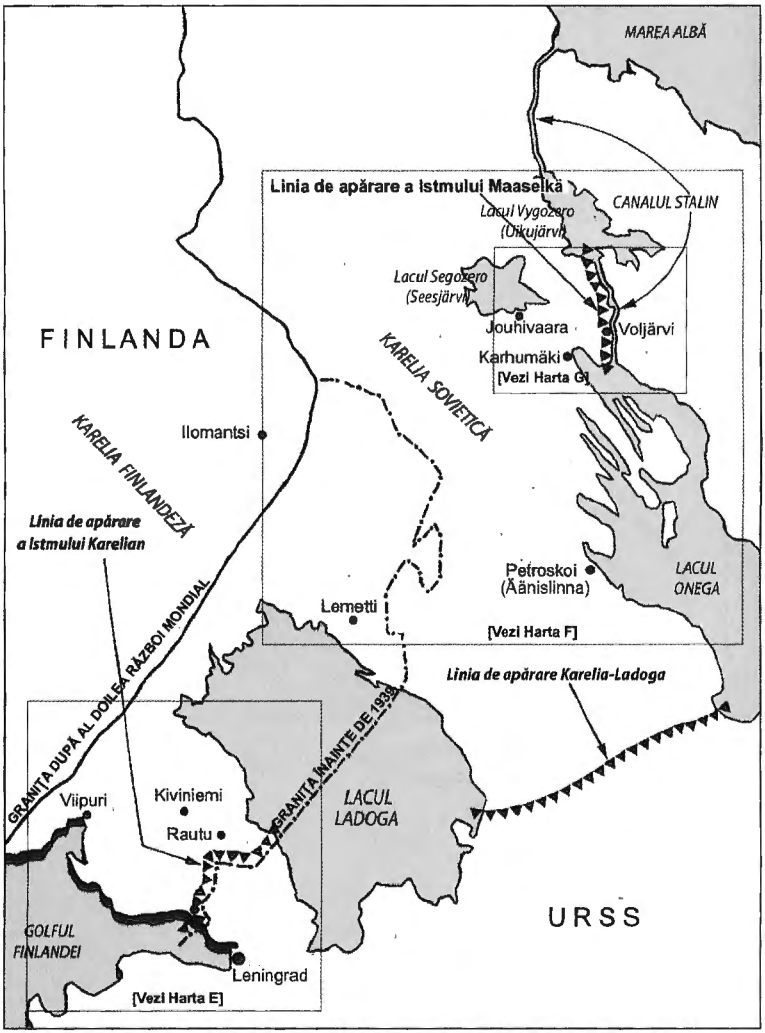

Harta D. Karelia, vedere de ansamblu

Harta E. Istmul Karelian

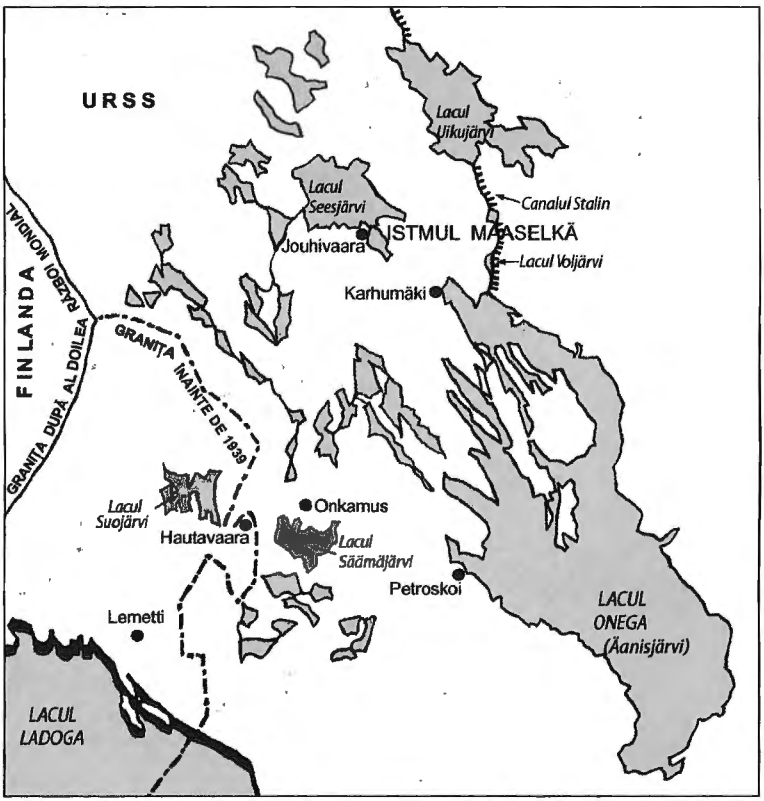

Harta F. Karelia-Ladoga

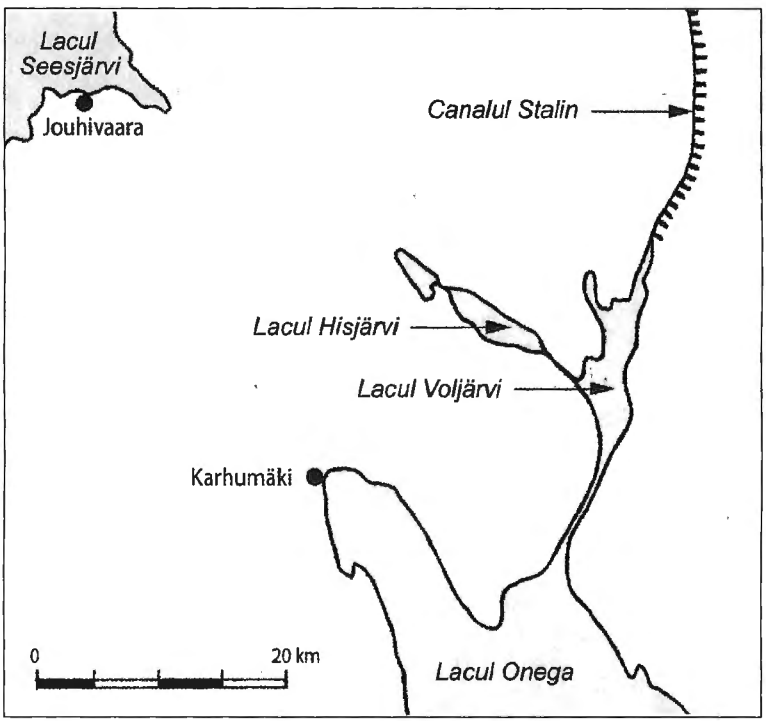

Harta G. Istmul Maaselkä

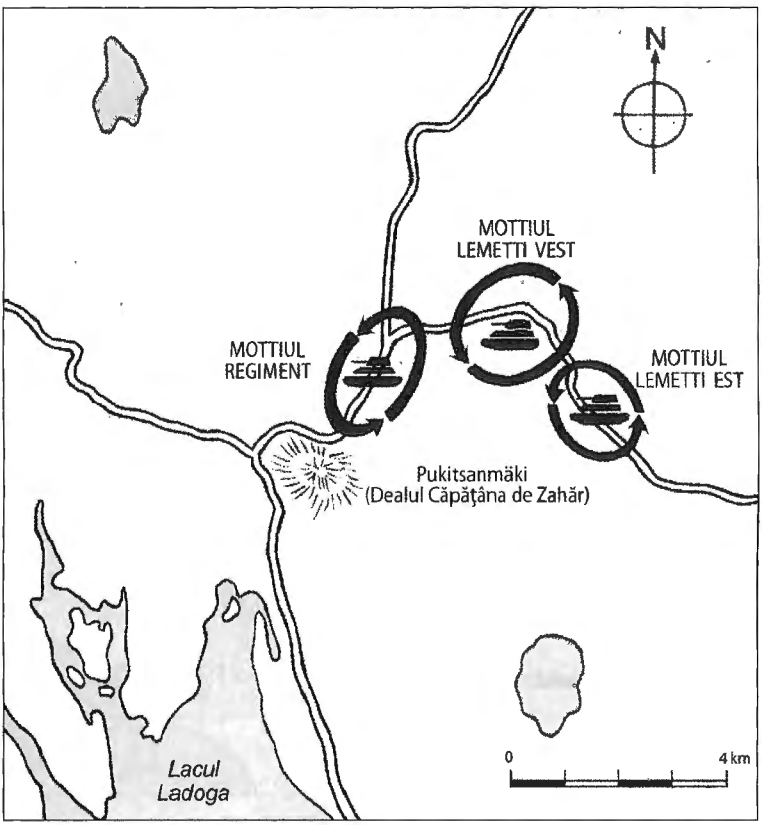

Harta H. Bătălia de la Lemetti

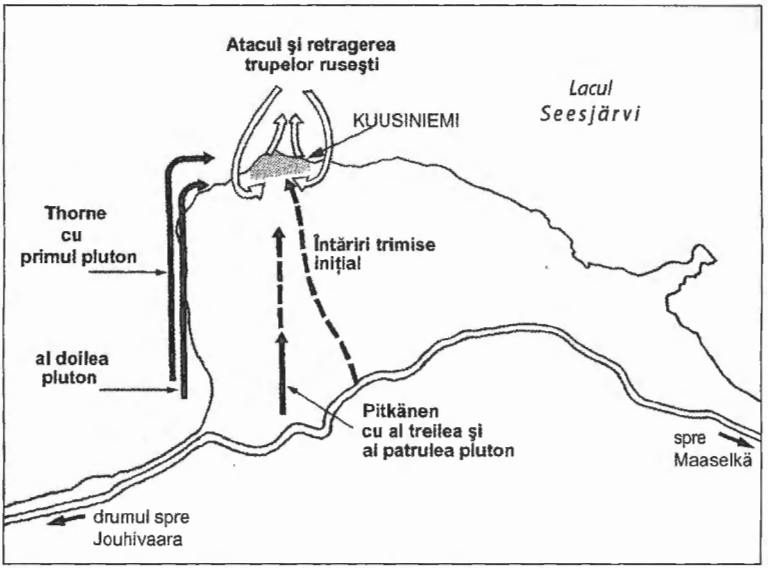

Harta I. Bătălia de la Kuusiniemi

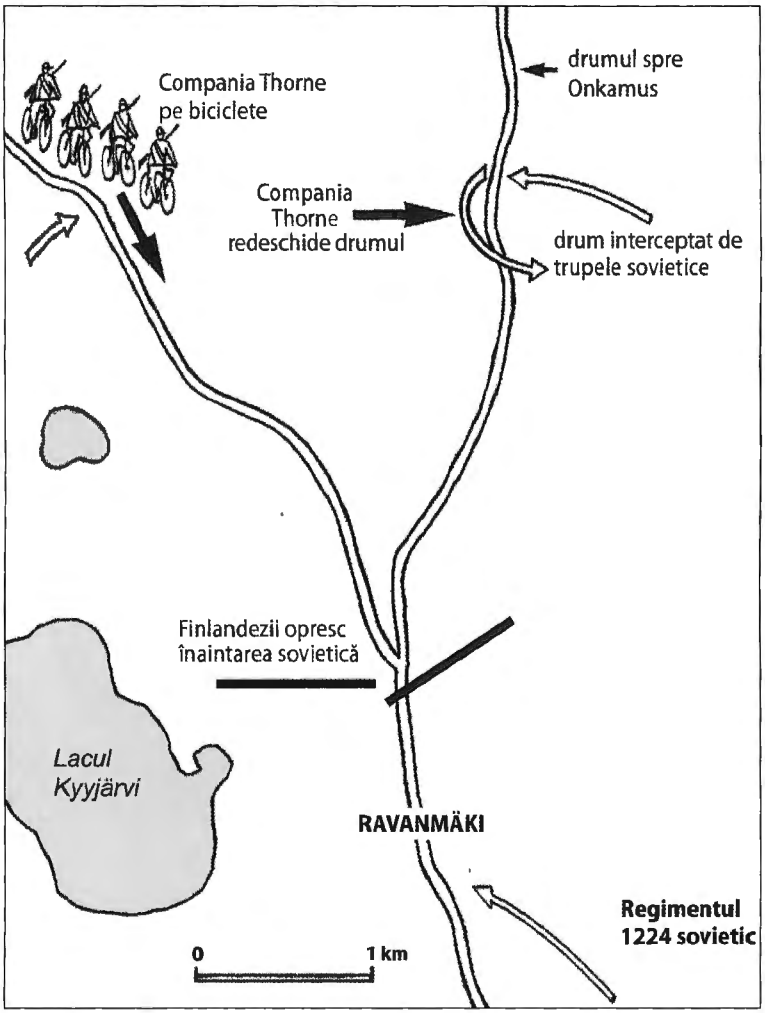

Harta J. Bătălia de la Ravamäki

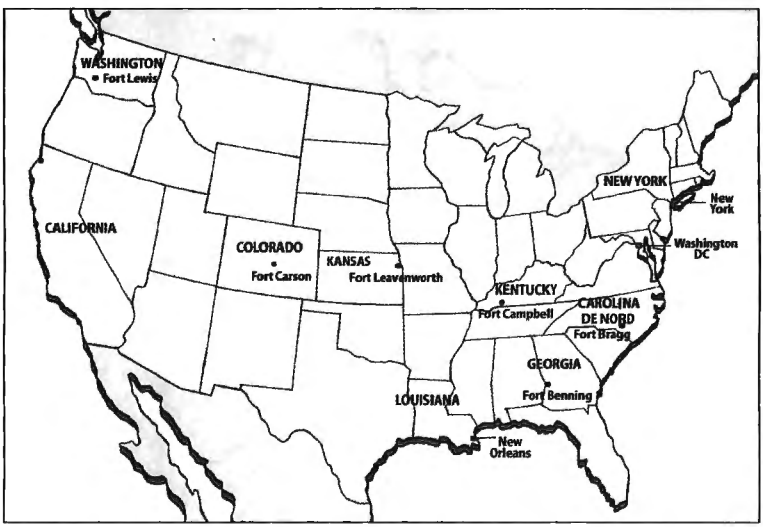

Harta K. Statele Unite ale Americii

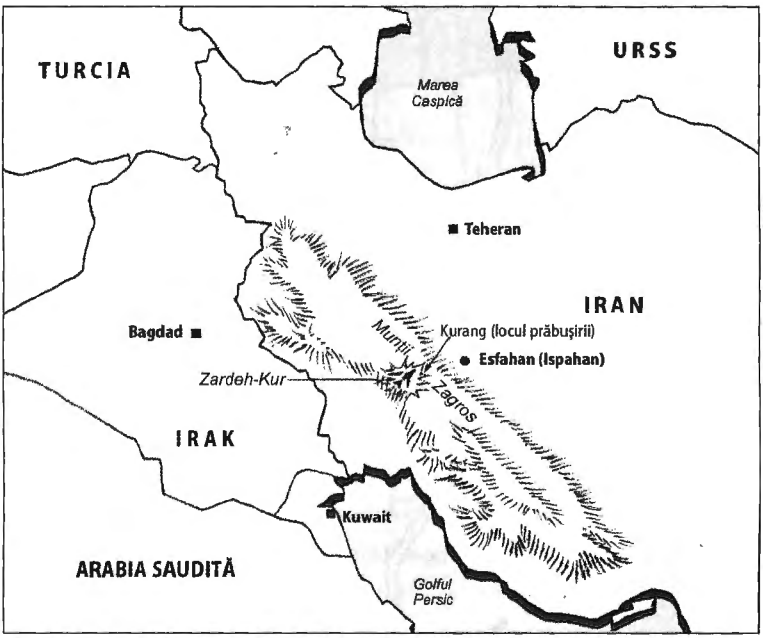

Harta L. Misiunea din Iran

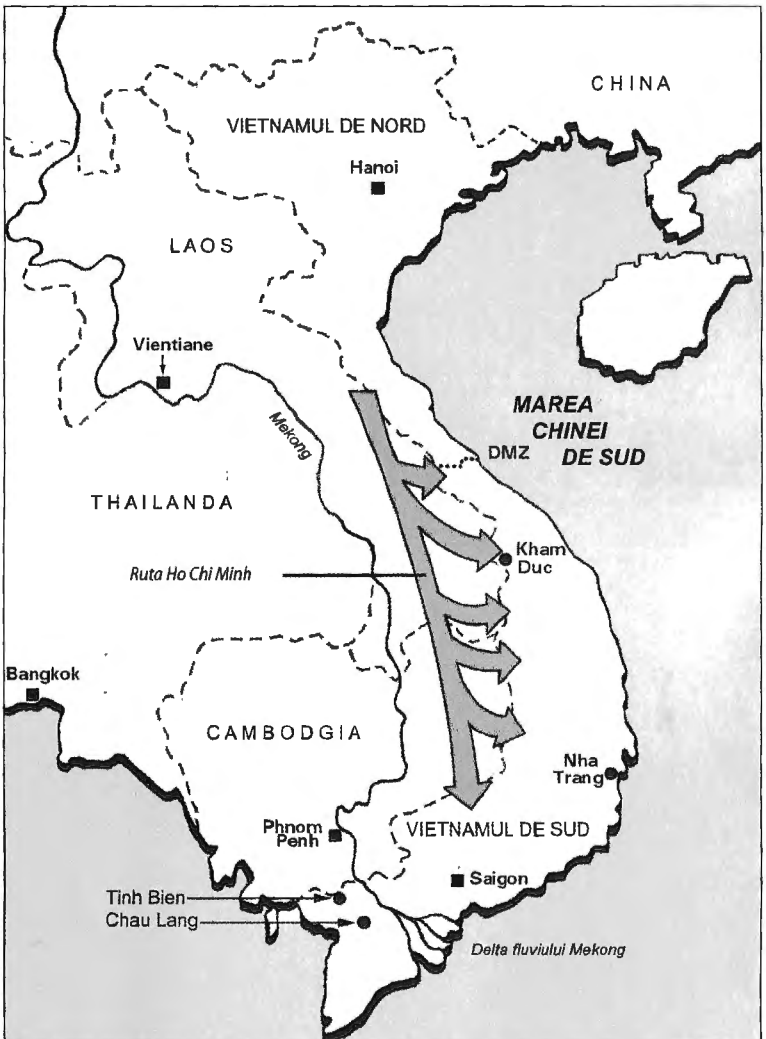

Harta M. Vietnamul de Nord şi Vietnamul de Sud

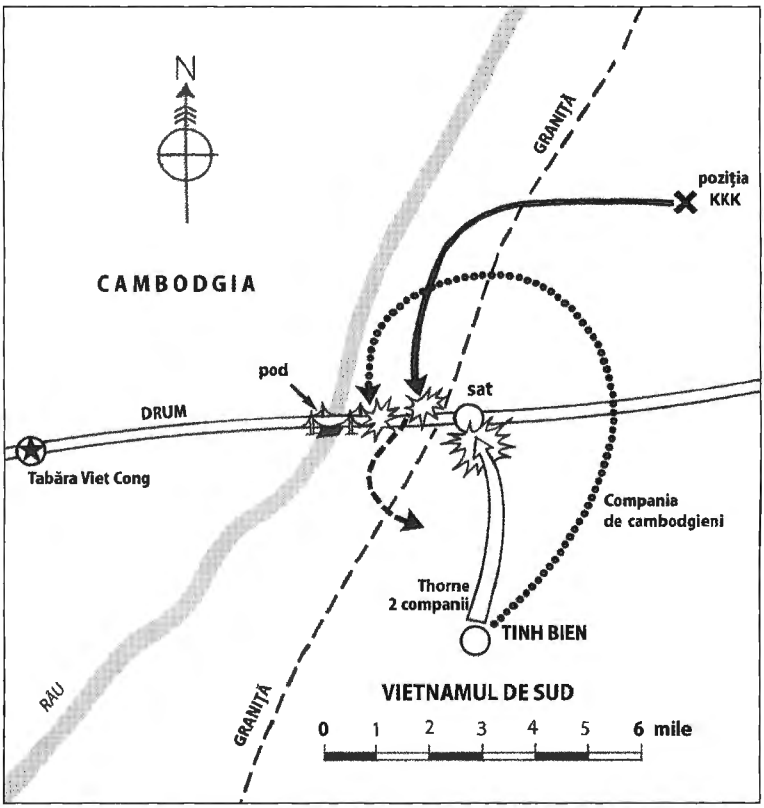

Harta N. Bătălia de la Tinh Bien

Larry Allan Thorne, sergent în Armata Statelor Unite

Lauri Törni, alături de surorile sale

În uniforma de *Untersturmführer*

Comandant de tancuri (1941)

Proaspăt ofițer
în armata finlandeză

Lauri Törni şi secundul său, Holger Pitkänen

Locotenent în armata finlandeză

Înainte de misiune, alături de comandanții săi de plutoane (1943-1944)

Mareşalul Finlandei,
Carl Gustav Emil Mannerheim

Un soldat finlandez,
în faţa gării din Petroskoi

Alături de Marja Kops
(fotografia de logodnă)

Colonelul Alpo Marttinen

Oamenii lui Marttinen

Larry Thorne, în New York

Alături de Paavo Kairinen şi alţi prieteni finlandezi

Larry A. Thorne, membru al Forţelor Speciale şi cetăţean american

Avionul american „*Otter*" (Vidra), prăbuşit în Munţii Zagros (Iran)

Împreună cu echipa Forțelor Speciale trimisă în Munții Zagros

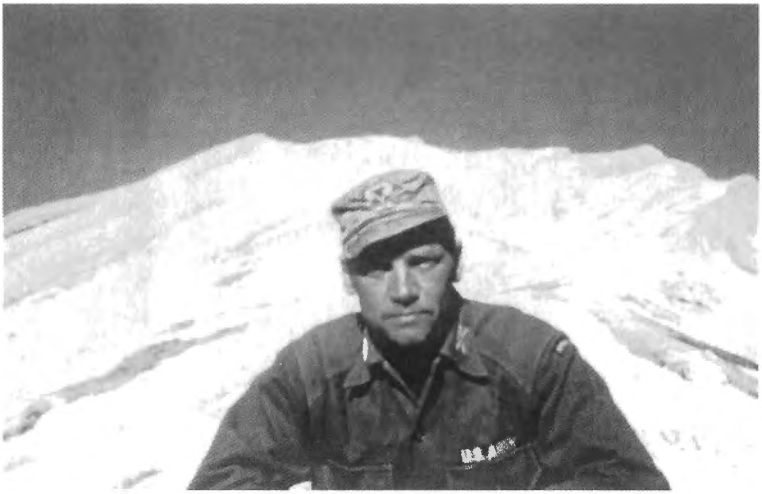

La înălțime, în Munții Zagros

Instructor în cadrul SFGA 10, la Bad Tölz, Germania

În Vietnam, alături de membrii Echipei A pe care o comanda

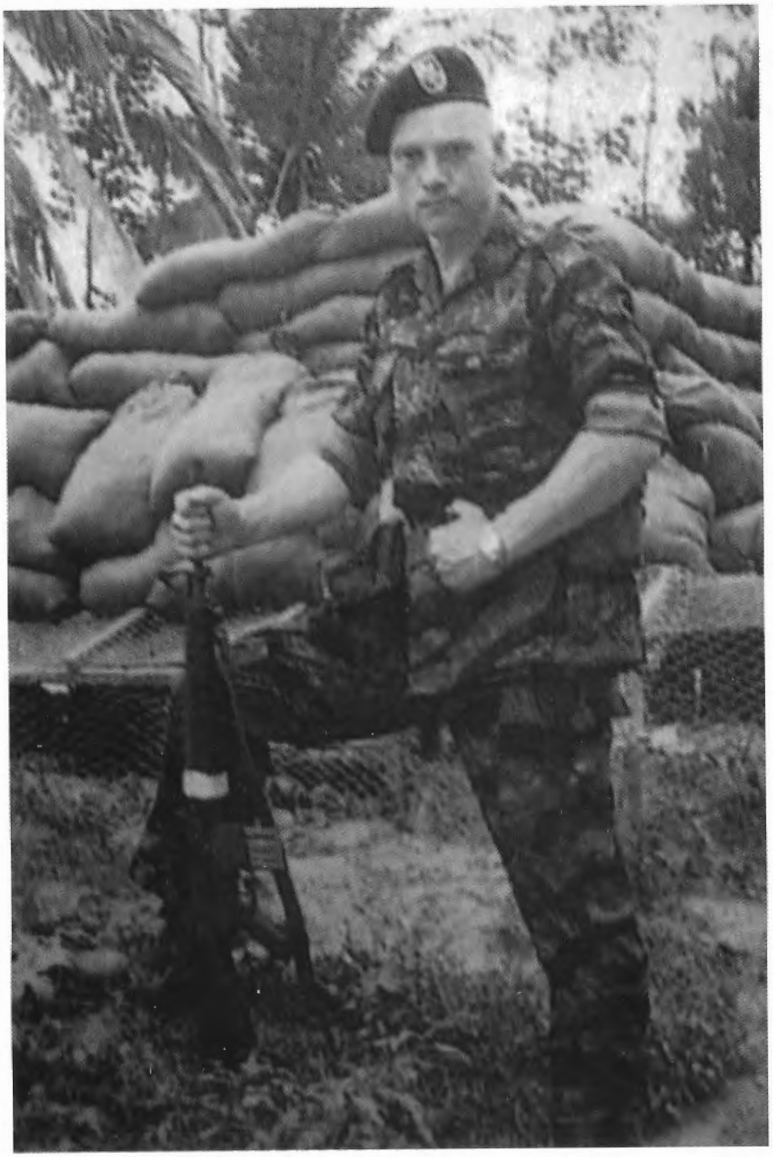

Beretă Verde

Ultima fotografie cunoscută (octombrie 1965)

Crucea Mannerheim, clasa a II-a

Crucea de Fier, clasa a II-a

Distinguished Flying Cross

Inima Purpurie (stânga) şi Steaua de Bronz (dreapta)

Înhumarea rămăşiţelor pământeşti ale maiorului Larry A. Thorne
(Cimitirul Naţional Arlington, Washington, DC, iunie 2003)

Mormântul lui Larry A. Thorne şi al camarazilor săi sud-vietnamezi
(Cimitirul Național Arlington, Washington, DC)

J. MICHAEL CLEVERLEY s-a născut în Idaho Falls, Idaho, SUA. Vorbeşte limbile engleză, finlandeză, italiană şi greacă. Timp de treizeci de ani, a lucrat pentru Departamentul de Stat american, Serviciul Relaţii Externe, deţinând mai multe funcţii în diplomaţie. Este căsătorit cu Seija Kaarina – de origine finlandeză, fiica unor refugiaţi karelieni – şi au împreună patru copii.

Nu este de mirare că cititorii finlandezi s-au regăsit în eroul lor, Lauri Törni (numele finlandez al lui Larry Thorne), un om care, la prima vedere, n-ar părea că se numără printre preferaţii sorţii. Şi totuşi, pornind din rândurile soldaţilor, a ajuns ofiţer într-o armată căreia, în Al Doilea Război Mondial, puţini ar fi fost dispuşi să-i acorde vreo şansă în faţa tăvălugului sovietic. Faptele sale de arme au atras atenţia unei generaţii tinere care, odată cu încheierea Războiului Rece şi cu dispariţia ameninţării sovietice asupra Finlandei, era dornică să afle cât mai multe despre bravii soldaţi care îşi apăraseră ţara cu îndârjire într-unele din cele mai întunecate timpuri.

Pe de altă parte, cartea *Născut pentru a fi soldat* s-a bucurat de popularitate peste tot unde a fost publicată, nu doar în Finlanda. Lauri Törni/Larry Thorne a fost, de asemenea, cetăţean american şi un ofiţer de legendă al Beretelor Verzi. Povestea lui depăşeşte experienţa finlandeză, trecând prin anii de fierbere ai Războiului Rece şi printr-o Americă scindată de Războiul din Vietnam, cu toată gloria şi angoasele sale. Deşi viaţa lui Thorne a fost una mai degrabă aparţinând domeniului ficţiunii, experienţele sale devenite legendare, mitice chiar, fac parte, fără îndoială, din moştenirea istorică a tumultuosului secol al XX-lea.

J. MICHAEL CLEVERLEY

Versiunea în limba finlandeză a acestei lucrări, *Lauri Törni: Syntynyt Sotilaaksi*, s-a bucurat de un imens succes, încă de la apariţia sa, în 2003. Au urmat traduceri în limbile engleză şi suedeză, la fel de apreciate. Versiunea în limba română, *Născut pentru a fi soldat*, are meritul de a fi cea mai completă dintre toate cele publicate până acum.

ISBN 978-973-32-0874-7

9 789733 208747

www.edituramilitara.ro